R. BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
LXII
II
35
NAPOLI

Digitized by Google

L. XV. 4. 35.

S.re SELLERS
Legatoria

Digitized by Google

Digitized by Google

DE

SCRIPTORIBUS

Venerabilis Domûs Divi JOSEPHI

CLERICORUM REGULARIUM

Urbis Panormi,

QUI DE REPUBLICA LITERARIA

Optimè meriti fuêre operibus ſuis, quæ ad communem Chriſtiani Orbis utilitatem typis evulgarunt, vel evulganda reliquêre.

OPUS EX VARIIS COLLECTUM AUCTORIBUS, pluribuſque Elogiis illuſtratum, Syllabis copioſiſſimis, Carminibus, & Indicibus locupletatum, nec non alphabeticò ordine diſpoſitum, ac concinnatum.

AUCTORE

D. CAJETANO MARIA COTTONO

PANORMITANO

Ejuſdem Congregationis Clericorum Regularium Presbytero.

PANORMI M.DCC.XXXIII.

Ex Typographia Angeli Felicella.

SUPERIORIBUS ANNUENTIBUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Illuſtriſſimis & Excellentiſſimis
DOMINIS

MODERATORIBUS

IMPERIALIS

COLLEGII NOBILIUM

URBIS PANORMI,

Dominis Mæcenatibus Ampliſſimis.

CAJETANUS MARIA COTTONUS C. R.
Perpetuam felicitatem.

QUæ de Theatinis Scriptoribus Venerabilis Domûs Divi Joſephi e variis excerpta Auctoribus fragmenta, ſive monumenta, in unum congeſſi volumen, publici facturus juris, congruum ſanè conſentaneumque duxi, Veſtri Nominis cohoneſtamento fulcire, Illm̃i & Excm̃i Domini; *ut ſcilicet Patrociniis Veſtris munita, ampliſſimis Dignitatum Veſtrarum characteribus inſignita, Nobilitate, ſapientiâ, cæteriſq. Virtutum Veſtrarum nitoribus illuſtrata nonnihil ſplendoris nanciſcerentur & gloriæ. Debebatur equidem Vobis hoc*

qualecunque obſequii mei vectigal, gratiq. animi penſum; nec ulli æquiùs opus hocce de Theatinis Scriptoribus, qui de Republica Literaria optimè meriti fuère, devoveri, conſecrarique poterat, ac debuerat, quàm Vobis, Ampliſſimi Domini, eiſdem Religioſis viris non tam generis nobilitate, quàm ſanguine etiam conjunctiſſimis, a quibus eorum Religio accepta refert tot præſidia, & condecoramenta. Enimverò ſi inter alia Beneficentiæ Veſtræ documenta recenſere hìc vellem inſigne illud Benevolentiæ Veſtræ argumentum, quo nuperrimè memoratos Patres ad Nobilium Imperialis Collegii regimen præ multis aliis Religioſorum cœtibus ſelegiſtis; eoſque tot honorificis, iteratiſque invitamentis ad id compuliſtis: ſtatim me imparem ad condignas Vobis gratiarum vices rependendas fateri deberem. Quod ſi poſtea a beneficiis in Theatinum Ordinem collatis excurrerem ad ea, quæ in communem Patriæ Veſtræ, totiuſque Siciliæ utilitatem moliti eſtis; proculdubio in immenſum creſceret laudum ſeges, poſſemq. citrà aſſentationem uſurpare vulgare illud effatum: Inopem me copia fecit. *Et quis unquam emeritis valet extollere præconiis, quæ & quanta in ſubſidium literarum, ac pro bona Nobilium Puerorum educatione evolviſtis animo, opere tandem impleſtis? Quis exigua hac in pagina enumerare poteſt immenſos labores*

Ve-

Veſtros, ingentes ſumptus, quos in erectione, ornatu, ac ſupellectili Imperialis Collegii inſumpſiſtis, impendiſtis? Quis denique enarrare quit ſingularem vigilantiam Veſtram, ſedulamq. curam, quas geritis in provehendis Nobilibus Studioſis ejuſdem Collegii ad ſcientiarum omnium, virtutumq. moralium culturam?

Sanè quod priſci Siciliæ proceres, ac primaria hujus Regni Capita aggredi retroactis temporibus præ nimia arduitate negotii minimè ſunt confiſi; hoc Vos, Ampliſſimi Domini, longè illis ſagaciores, ſapientioreſque, ſuperatis priùs innumeris, iiſdemque immenſis difficultatibus, quæ ſeſe initio operis objiciebant, ad optatum finem, præter communem omnium expectationem deduxiſtis, nimirùm præfatam Imperialis Collegii erectionem perfeciſtis, in qua januam, viamque aliis patefeciſtis, ut proinde non hujus tantùm, ſed & alterius Collegii fundatio Vobis jure meritò tribuenda ſit.

Porrò Imperiale Collegium, ſcientiarum omnium Athenæum, Veſtræ inquam Beneficentiæ perenne monumentum ſub fauſtiſſimis auſpiciis, ac validiſſima protectione CAROLI VI. *Auguſtiſſimi Cæſaris ante quatuor annos inchoatum, iterumq. ejuſdem nutu, & auctoritate erectum, eo felici ſucceſſu continuatum, auctumque eſt nova ſemper acceſſione, & incremento Nobilium Adoleſcentium ex*

pri-

primariis hujus Regni familiis, & ex præcipuis Siciliæ Civitatibus ad illud certatim convolantium, ut nihil ipſi ad omnimodam ejus perfectionem deſiderari poſſe videatur. Quodque Divino opitulante Numine, cujus peculiari auxilio noſcitur plantatum, & cujus etiam Providentia gubernatur, ad majora ſemper in dies exſcreſcet ſapientiæ culmina, honorum faſtigia, ſpirantibus tamen ſecundis auris Patrocinii Veſtri, ac Vigilantiæ, a quibus omnia fauſta, & proſpera ſibi pollicetur.

Qua de cauſa omnes quotquot ex hoc Trinacriæ Palladio futuri ſunt, vel exurgent eximii viri omnigenâ literaturâ, & eruditione referti, tot ſanè erunt Beneficiorum Veſtrorum præcones. Quot Rhetores, & Eloquentiæ Candidati, tot Nominis Veſtri cultores. Quot Philoſophi, ac Theologi, tot Gloriæ Veſtræ propugnatores. Quot denique Præſules, & Operarii in Vinea Domini, tot Incolumitatis Veſtræ exoratores.

Pergite itaque eos fovere Munificentiâ Veſtrâ, Paterno affectu, ac Benevolentiâ; meque licet inter Clientes Veſtros omnium minimum, Patrocinio Veſtro tutamini. Dum interim profuſis ad Cœlum votis Deum enixim precor, ut Vos ſoſpites ſemper, & incolumes velit, faxitque ad perennem Stirpis Veſtræ gloriam, Patriæ felicitatem, Theatinæque Congregationis decus, & præſidium.

BE-

BENEVOLO
LECTORI.

SÆpè mihi ſtudioſos adoleſcentes, tyroneſque Congregationis meæ inſtituenti, eoſque ad majorum exempla ſectanda ſedulò adhortanti, occurrit ſermo de nonnullis Religioſis Viris pietate, & doctrina eximiis, qui literariis laboribus ſuis, ac vigiliis S. Josephi Domum hujus Urbis Panormi ſingulariter illuſtrarunt. Cùmque arrepta occaſione præclaras eorum virtutes, nec non merita in Rempublicam Chriſtianam imitanda illis frequenter proponerem; rogarunt me, ut uberiorem notitiam de iis, aliiſque celebrioribus præfatæ Domûs hominibus ſcripto eis traderem. Quapropter aliqua illuſtrium virorum monumenta, quæ præ manibus habebam, in unum congeſſi volumen, eiſque ruditer exarata exhibui. At verò cum paulò poſt adverterim ea non parum emolumenti, & profectûs eis afferre, facturum me operæ pretium exiſtimavi, ſi quæ privatè illis digeſſeram in publicam emitterem lucem. Quò quidem labore poſſem omni tempore virtutis amorem, ardoremque illis inſtillare. Hac de cauſa ex omnibus Religioſis Viris præfatæ Domûs quinquaginta duntaxat Scriptores tibi ſubjicio, amice Lector; qui licèt numero pauci ſint, ſi tamen cum mortuis, ac viventibus ejuſdem Cœnobii conferas Patribus; pauci minimè dicendi ſunt. Etenim ab exordio erectionis ſuæ, hoc eſt ab anno 1602. ad hæc uſque tempora Ven. S. Josephi Domûs, non amplius quàm octoginta ſupra centum enumerat filios, e quibus nonnulli præſtantis ingenii, ac magnæ expectationis adoleſcentes in ipſo floridiori ævo, intempeſtivo mortis ictu perculſi, optimam quam de ſeipſis ſpem præclara eorum indoles pollicebatur, crudele fatum ademit. Cujuſmodi fuêre inter alios Joſephus Bareſius, Vincentius Vaſſallus, Franciſcus Platamoneus, Vincentius Statella, & Dominicus Gravina. Alii vix Diaconatûs Ordine inſigniti, ferali libithinæ falce intra florentem juventam reciſi ſunt: ut præ aliis Bonifacius Joppolus, Emmanuel Cajetanus Fardella, Joannes Baptiſta Platamoneus, & Hieronymus Septimus, ſinguli eximii juvenes non ſolùm morum probitate, ſed & Philoſophicis, ac Theologicis ſcientiis ſummoperè commendandi. Alii quoque poſt ſuſceptum Presbyteratûs Ordinem ad cœleſte præmium vocati in ipſa ætatis ſuæ meridie occubuêre: inter quos Matthæus Vaſſallus, Joannes Pilus, Franciſcus Opezzinga, Sylvius Spinellus,

nellus,

Digitized by Google

nellus, & Thomas Maſtrillus, de quibus ſpecialis erit ſermo in libro de Viris Illuſtribus ejuſdem Domûs, utpote ſanctimoniæ laude, & omnimoda eruditione conſpicuis. Alii denique eminentis doctrinæ, & omnigenæ literaturæ viri, licèt ad ſenectutem uſque pervenerint, reluctante tamen egregia eorum humilitate, quà meliores aliis eſſe maluerunt, quàm videri, nullum penè opus typis mandandum curarunt: cujuſmodi ſunt Joannes-Antonius, & Hieronymus Rovere, germani fratres, Franciſcus Marcheſius, Petrus Cajetanus Orioles, Joſephus Auguſtinus Caſtellus, & Lucius Creſcimannus, aliique. Quare reliqui, qui ex recenſito ſuperiùs numero ſuperſunt, ſi aliquos ex viventibus demas, hi potiſſimùm gravioribus addicti ſtudiis, atque animarum lucris incumbentes, quæ in illarum profectum, utilitatemque conſcripsêre, eadem pro publica legentium commoditate, vel typis conſignarunt, vel ſi quæ morte præventi, evolgare nequiverunt, omnibus numeris abſoluta reliquêre, ut volventi S. Josephi Archivium patebit. Quorum Doctorum nomina, opera & geſta ex variis collecta a me Auctoribus, congeſta tibi exhibeo in hoc volumine. Hic tamen admonitum te velim, me nonnullos ex Theatinis Scriptoribus quamvis in diverſis Siciliæ civitatibus nati ſint, quia autem Clericorum Regularium Congregationi in prædictis Divi Josephi Ædibus nomen dederunt, vel inibi per totum ferè vitæ curſum ad mortem uſque commorati ſunt; ubi pariter ſtudia ſua confecerunt, & præcipuos labores pro Deo, pro Religione, & proximorum ſalute exantlarunt; idcirco a diuturno inibi domicilio, non immeritò inter ejuſdem Alumnos, & Scriptores recenſendos eſſe duxiſſe. His ad tui notitiam præmiſſis, Deum pro me ora, & vale.

D. PLA-

Digitized by Google

D. PLACIDI MARIÆ JUNIORIS VANNI C. R.

DE THEATINIS SCRIPTORIBUS

Ven. Domûs S. Josephi Urbis Panormi

CARMEN.

Alma Patrum ſeries, cujus ſpectata per Orbem
Geſta micant; meritò cunctis præſtantior ævis.
Quam genuit felix Triquetræ regina Panormus,
Et domus eximia ingenui nutrivit Joseph.
Tanta Thienæi ſoboles mandata parentis
Corde tenax ſervans, ſanctique ſimillima Patris,
Omne opus egregium, & tot miranda patravit;
Ut nitor & Regni fuerit, Patriæque decorum.
Innocua hæc vixit, ceu lux puriſſima, clauſtris;
Unde micans radios operoſa effudit ubique.
Virtutum poſtquam decoravit munere mentem,
Vocibus inſiſtens ſacris, ſummoque labore
Ardua facta tenens, bellum condixit Averno.
Perpetuaſque ferens juſto certamine palmas,
Diripuit Satanæ imperium, vinctaſque reſolvit
Innumeras animas, retulit cœloque ſolutas.
Quæ documenta dedit ſcriptis, ſacriſque palæſtris
Laudibus extollit ſapientûm cœtus ad aſtra.
Qualis amor Patriæ, qualis fraternus & ardor!
Sive fames populos mandit, vel preſſat ageſtas;
Dextra Thieneidum cunctis alimenta miniſtrat.
Siveque peſtifero langueſcunt corpora tabo,
Corporis atque animæ præbet feſtina medelam.
Urbs vel in arma ruit dum plebs irata fremeſcit,
Dictis corda piis lenit, redditque quietem.
Aut dum terra tremit, titubant cum civibus Urbes,
Labentes animos ſolidat, reparatque ruinas.
Sancta fides, gentiſque ſalus dum pectora flammant,
Et pedibus divinus Amor talaria nectit,
Per Gurios, Phaſides, Perſas, Indoſque remotos,
Poſtera terrarum Bornei & barbara regna
Nomen ubique vehit, ſanctam legemque Tonantis.
Talia cùm ſenſit mirata eſt Urbs ſancta Quiritum.
Claviger omnipotens cœli, ſanctaque Tiara,
Purpureuſque chorus: Reges, Proceresſque, Senatus
Eximia illuſtrant fidei tot laude miniſtros.
Et tandem pietate potens fortiſſima Chriſti
Sacra phalanx, poſtquam devicit Tartara, & Orbem;
Nunc canit emeritos cœlis ſine fine triumphos.

APPROBATIO, & FACULTAS
Præpoſiti Generalis Ordinis.

JUſſu Reverendiſſimi P. D. Joſephi Mariæ Brembati noſtri Ordinis Præpoſiti Generalis, perlegimus opus hocce, *De Scriptoribus Ven. Domûs S. Joſephi Clericorum Regularium Urbis Panormi* &c. a P. D. Cajetano Maria Cottono ejuſdem Ordinis Presbytero, ac Theologo compoſitum: in quo non modò non offendimus quidquam, quod lædere pias aures, aut mores poſſet, verùm plura præclaræ ſanctimoniæ exempla, pietatis monumenta, actioneſque illuſtres, ac pia opera in eo reperivimus; quæ certè ſi benè perpendantur, cunctis legentibus proderunt vel ad virtutis æmulationem, vel ſaltem ad fidelium ædificationem. Unde dignum illud putamus, quòd publicam lucem aſpicere valeat. Datum Panormi in Ædibus Divi Joſephi die 20. Decembris anno 1731.

D. Jacobus Gravina Cler. Reg. S.Theol. Lector, Vicarius ejuſdem Domûs, ac SS. Inquiſitionis Qualificator, & Conſultor.

D. Joſeph Buglio Cler. Reg. S. Theol. Profeſſor.

D. JOSEPH MARIA BREMBATUS
Præpoſitus Generalis Cleric. Regul.

HOc opus inſcriptum: *De Scriptoribus Ven. Domûs S. Joſephi Cleric. Regul. Urbis Panormi*: a P. D. Cajetano Maria Cottono compoſitum, & juxta aſſertionem Patrum, quibus id commiſimus, approbatum: ut typis mandetur, quoad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes literas manu propria ſubſcripſimus, & ſolito noſtro ſigillo firmavimus. Neapoli 12. Januarii 1732.

D. Joſeph M. Brembatus Præp. Gen. Cler. Regul.

D. Joannes Petrus Daniele C. R. Secretarius.

APPROBATIO, & FACULTAS
Eccleſiaſticæ Poteſtatis.

QUod Achilli olim invidebat Alexander, nactum ſcilicet celeberrimum Homerum præclarè a ſe geſtorum diſertiſſimum laudatorem, idem clariſſimis Viris ex inclyto ſimul, ac nobiliſſimo Clericorum Regularium cœtu, qui Theatini audiunt, profectò contingeret, ſi cœleſtes animos, eoſq. præcipuè, qui vel dum in vivis agerent, fluxæ mortalium gloriæ ſupremum remiſerant nuntium, humanæ cupido laudis inceſſeret. Obſtupeſcerent ſiquidem præclari illi Theatinæ Congregationis Scriptores, quos innumeros per totum qua latè patet Orbem de ſe optimè meritos Eccleſia ſuſpicit, qui tam feliciter ſolis Panormitanæ Domûs Auctoribus ceſſerint labores ſui, ut eruditiſſimum Virum non minus ingenii magnitudine, quàm generis nobilitate conſpicuum Rev. P. *D. Cajetanum Mariam Cottonum* prælaudatæ Congregationis Presbyterum, qui eorum nomina ab interitu vindicaret! Hæc illi quidem, & meritò. Ego verò, ut partes injuncti mihi muneris exi-

exigunt, opus in eam rem ab eodem Auctore lucubratum, videlicet: *De Scriptoribus Ven. Domûs Divi Joſephi Clericorum Regularium Urbis Panormi* &c. cùm attentè revolverim, Orthodoxæ Fidei, honeſtiſq. moribus promovendis aptiſſimum, in eam ſententiam ſponte concedam, ut aſſeram: apud æquos rerum æſtimatores verſatum iri in ancipiti: cuinam majores laudes, ſimul & gratias literaria Reſpublica referre debeat, iis ne, qui tam ſapienter ſcripſerunt, an verò ei, qui illorum ſcripta minimè fabuloſus Prometheus ingenii ſui face ad vitam non minus revocat, quam illuſtrat ad gloriam? Diſceptabitur iſtud, & ſanè dulciſſimè; illud verò extra omnem aleam erit: modeſtiſſimum Auctorem, dum uno patriæ ſuæ, ſuique Ordinis amore percitus alienos profert labores, id unum obtinere non poſſe, ut in aliorum eruditione ſuam, eamque omnigenam, qua oppidò pollet, minimè prodat.

Ex Seminario Archiepiſcopali duodecimo Kal. Martias 1733.

Benef. Doct. D. Laurentius Migliaccio in eodem Seminario Studiorum Præfectus, Illmi; ac Revmi Dñi Archiepiſcopi Pan. Theologus, & Examinator, Sancti Officii Advocatus, ac Librorum Cenſor.

Attenta ſupradicta Approbatione imprimatur,
Sidoti Vic. Gen.

APPROBATIO, & FACULTAS
Sæcularis Poteſtatis.

Opus, cujus titulus: *De Scriptoribus Ven. Domûs S. Joſephi Clericorum Regularium Urbis Panormi* &c. ab Adm. Rev. Patre D. Cajetano Maria Cottonò Clerico Regulari Panormitano compoſitum (cujus ſingularem doctrinam, prudentiam, lucidiſſimique ingenii fœcunditatem eximiis laudum præconiis Poloniæ Regnum, & præſertim Leopolis totius Ruſſiæ Polonicæ metropolis exornavit, maximoque in honore, & pretio habuit, ubi a Sacra Congregatione de Propaganda Fide ad erudiendos Armenos, Ruthenoſque, cum facultatibus Apoſtolici Miſſionarii allegatus fuit) non ſine animi voluptate, & admiratione attentè legi, & evolvi ex commiſſione Illuſtriſſimi Domini Marchionis D. Caſimiri Drago in hoc Siciliæ Regno vigilantiſſimi M. R. C. Præſidis, ac Locumtenentis Magiſtri Juſtitiarii. Quo quidem in opere cùm nihil deprehenderim, quod Regio Juri, Regiiſque Pragmaticis adverſetur; dignum puto, quod publicam lucem aſpicere valeat, ad ſupremum hujus felicis, fideliſſimæque Urbis Panormi ornamentum, & ad clariſſimum Clericorum Regularium nobiliſſimæ Religionis ſplendorem. Sperans hocce opus tam diligenter, eleganterque diſpoſitum, tot habiturum fore laudatores, quot invenerit lectores. Datum Panormi die vigeſimaſecunda Novembris 1733.

Abb. D. Cajetanus Baronè S. T. ac U. J. D. Sanctæ Metropolitanæ Panormitanæ Eccleſiæ Canonicus, & Beneficiatus, SS. Inquiſitionis in hoc Siciliæ Regno Conſultor, & Qualificator, ac Orthodoxæ Fidei Reorum in carceribus detentorum ordinarius Advocatus, Cenſor librorum, &c.

Attenta ſupradicta Approbatione imprimatur.
Præſes Drago.

PROTESTATIO
AUCTORIS.

CUm in hoc volumine Theatinorum Scriptorum enarrare opus mihi fuerit virtutes, miracula, viſiones, prophetias, & alia hujuſmodi, quæ ſanctitatem redolere videntur, de aliquibus Theatinis Patribus a Sancta Eccleſia in Beatorum faſtis nondum adſcriptis; ideò inhærendo Decreto Sanctiſſimi Domini Noſtri Urbani VIII, ac Congregationis Sanctæ Romanæ Univerſalis Inquiſitionis, Lectori meo proteſtor, ut ſupradictis virtutibus, miraculis, &c. nullam aliam præſtet fidem, quàm hiſtoricam, & humanam, non verò illam, quæ a Sanctæ Sedis auctoritate, & definitione certò deſumitur: ſciatque in elogiis, & laudibus prædictorum Patrum nullum me gradum ponere ad eorum beatificationem promovendam.

IN-

INDEX

THEATINORUM SCRIPTORUM VEN. DOMUS S. JOSEPHI *Cler. Regul. de quibus in hoc Volumine.*

A

ALbertus Fardella fol. 1.
Andreas Cirinus 5.
Andreas Cottonus 10.
Antoninus Diana 11.
Antoninus Marchefius 39.
Antoninus Ventimiglia 40.
Antonius Jardina 50.
Auguſtinus Arata 54.

B

BArtholomæus Caſtellus Epiſcopus Mazarienſis 57.
Benedictus Portus 65.

C

CAjetanus de Caſtillo Epiſcopus Liparenſis 70.
Cajetanus Cottonus 73.
Carolus de Tomaſiis Epiſcopus Pactenſis electus 74.
Chriſtophorus Caſtellus 92.
Clemens Ficarra 100.

E

EMmanuel Calaſcibetta 101.

F

FRanciſcus Buſcellus 104.
Franciſcus Lucchefius 105.
Franciſcus Maria Maggius 106.
Franciſcus de Monacho Rhemeſis electus Archiepiſcopus 124.
Franciſcus de Neapoli Epiſcopus Belcaſtrenſis 133.
Franciſcus Setajolus 137.
Franciſcus Spinellus 139.

G

GAſpar Filingerius 141.

H

HIeronymus Maggius 142.
Hieronymus Marranga 145.
Hieronymus Pilus 150.
Hieronymus Ventimiglia Liparenſis Antiſtes 156.
Hippolytus Falcone 161.

I

JAcobus Gravina 165.
Joannes la Roſa 167.
Joannes Saccarellus 168.
Joannes Baptiſta Arata 171.
Joannes Baptiſta Pilus 174.
Joan. Hieronymus Gravina 178.
Joannes Maria Giſulfus Epiſcopus Mazarienſis electus 179.
Joſeph Antonius Amatus 181.
Joſeph Buccafochius Mazarienſis Epiſcopus electus 183.
Joſeph Cicala Meſſanenſium Archiepiſcopus 187.
Joſeph Geloſus 194.
Joſeph Mignia 197.
Joſeph M. de Thomaſiis S. R. E. Cardinalis 203.

L

LUcius Creſcimannus 230.

M

MAuritius Bargelinus 231.
Michael Angelus Filingerius 232.

P

PEtrus Jardina 233.
Petrus Cajetanus Orioles 239.
Petrus Paternonius 240.
Petrus Setajolus 242.
Philippus Setajolus 243.
Placidus Ebanus 249.
Placidus ſenior Vannus 250.
Placidus junior Vannus 252.

R

ROſarius de Valle 254.

S

STephanus Romeus 256.

T

THomas Maſtrillus 258.

V

VIncentius Garſia 260.
Vincentius Mignia 261.

IN-

INDEX

SUMMORUM PONTIFICUM, S.R.E. CARDINALIUM, *Patriarcharum, Primatum, Metropolitarum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Prælatorum, Fidei Quæſitorum, aliorumq. Eccleſiaſticorum Virorum, penes quos Theatini Scriptores in hoc libro laudati magno in honore, & æſtimatione fuerunt.*

Summi Pontifices. 10.

ALexander VII.
Alexander VIII.
Benedictus XIII,
Clemens IX.
Clemens X.
Clemens XI,
Innocentius X,
Innocentius XI,
Innocentius XII,
Urbanus VIII,

S. R. E. Cardinales 55.

ALderanus Cybus,
Alexander Albanus,
Alexander Creſcentius,
Aloyſius Moncata,
Alphonſus Aquila de Corduba,
Annibal Albanus,
Antonius Barberinus,
Bernardinus Spada.
Carolus Bonellus,
Carolus Robertus de Victoriis,
Cæſar Facchinettus.
Coſmus de Torres,
Franciſcus Albitius,
Franciſcus ſenior Barberinus,
Franciſcus junior Barberinus,
Franciſcus M. Brancatius,
Franciſcus M. Caſinus,
Franciſcus de Judice.
Franciſcus Pignatellus,
Galeatius Mareſcottus,
Gaſpar Carpineus,
Gregorius Barbadicus,
Hieronymus Caſanate.
Hieronymus Grimaldus,
Hieronymus Vidonus.
Jacobus Roſpiglioſius,
Joannettinus Doria.
Innicus Caracciolus,
Joannes Bona.
Joannes de Lugo.
Joannes Baptiſta Spada,
Joannes Carolus Mediceus.
Joannes Dominicus Spinola,
Joannes Jacobus Panzirolus.
Joſephus Auguirre,
Joſephus Imperialis,
Joſephus Vallemanus.
Ven. Joſephus Maria de Thomaſiis,
Julius Mazarinus,
Laurentius Brancatus,
Leander Colloredus.
Leopoldus Mediceus,
Marcellus Duratius,
Michael Angelus Riccius,
Nicolaus de Balneis.
Octavius Aquaviva.
Paſchalis Aotonius Aragonius,
Paulutius Alterius,
Petrus Aloyſius Carafa,
Theodorus Trivultius,
Thomas Ferrarius,
Savus Millinus,
Sfortia Pallavicinus,
Uldericus Carpineus,
Ulyſſes Gozadinus,

Patriarchæ 3.

AUguſtinus Gradonicus Aquilejenſis Patriarcha,
Joannes Teupolus Venetiarũ Patriarcha.
Malachias Gurielis Patriarcha,

Primates 2.

Franciſcus Froſinus Primas Sardiniæ, & Corſicæ, Archiepiſcopus Piſarum.
Theodorus Porocki Primas Regni Poloniæ, & Lithuaniæ, Archiepiſcopus Gneſnenſis.

Metropolitæ 2.

DEodatus Gurielis Metropolita.
Leo Kiſza totius Ruſſiæ Metropolita.

Archiepiſcopi 18.

ALoyſius de los Cameros Archiepiſcopus Montisregalis.
Antonius de Sotomayor Archiepiſcopus Damaſcenus,
Blaſius Prothus Archiep. Meſſanenſis.

Fer-

Ferdinandus de Bazan Archiep. Panorm.
Franciſcus Harlæus Archiep. Rothomagenſis.
Franciſcus Ramirez Archiep. Brunduſinus, & Epiſcopus Agrigentinus.
Hyacinthus Libellus Arch. Avenionenſis.
Joannes Caramuel Arch. Hydruntinus.
Joannes Roanus Arch. Montisregalis.
Joannes Torreſiglia Arch. Montisregalis.
Joannes Skarbek Arch. Leopolienſis.
Joannes Franciſcus Nicolai Arch. N. N.
Joannes Tobias Auguſtinovvicz Arch. Leopolienſis Armenorum.
Joſephus Cicala Arch. Meſſaneoſis.
Leonardus Marſilius Arch. Senenſis.
Martinus de Leon, & Cardenas Arch. Panormitanus.
Matthæus Baſile Arch. Panormitanus.
Proſper Bottinus Arch. Myrenſis.

Nuntii Apoſtolici 6.

Nuntii Apoſtolici Hiſpaniarum 4.
Poloniæ 2.

Epiſcopi 16.

Alexander Burgos Epiſc. Catanēſis.
Aloyſius Lollinus Epiſc. Bellunēſis.
Andreas Opalinski Epiſc. Poſnanienſis.
Antonius Vaira Epiſcopus Adrienſis.
Athanaſius Szeptycki Epiſc. Leopolienſis Ruthenus.
Carolus Maigrot Epiſc. Cononenſis.
Conſtantinus Szaniavvski Epiſc. Cracovienſis.
Henricus Borbonus Epiſc. Metenſis.
Joannes Antonius Capiblancus Epiſc. Syracuſanus.
Joannes Felix Szaniavvski Epiſc. Capſenſis, & Chelmenſis.
Joſephus M. Sauli Epiſc. Naulienſis.
Joſeph M. Suareſius Epiſc. Vaſonenſis.
Marcus Antonius Vicentinus Epiſc. Fulginatum.
Sciamocmedelus Epiſc. in Guriele.
Paulus Pharaonius Epiſc. Syracuſanus.
Philippus Torres Epiſc. Adrienſis.

Prælati 5.

Antoninus Brù Judex Regiæ Monarchiæ Siciliæ.
Joannes Juſtinus Ciampinus.
Juſtus Fontaninus Clementis XI. Camerarius.
Stephanus Brancaccius utriuſque Signaturæ Referendarius.
Innumeri alii Curiæ Romanæ, & Aulæ Pontificiæ Prælati.

Supremi Fidei Quæſitores 1.

Joſeph Navarrus ſupremus Fidei Quæſitor Viennæ Auſtriæ.

Quæſitores S. Officii Siciliæ 8.

Bernardus Vigil de Quignones.
Didacus Garſias de Traſmiera.
Emmanuel Monge, y Amaurita.
Franciſcus Antonius Diez de Cabrera.
Franciſcus Joſeph Creſpos de Eſcobar.
Joannes Torreſiglia.
Joannes Lopez de Ciſneros.
Martinus Real.

Canonici.

Canonici Metropolitanæ Eccleſiæ Urbis Panormi.
Auguſtinus Galloguerrerius Hiſpanus, Canonicus Berlangæ.
Franciſcus de Riba Hiſpanus, Canonicus & Vicarius Generalis Eccleſiæ Metropolitanæ Urbis Panormi.

Parochi, ſive Beneficiales.

Parochi, ſive Beneficiales Urbis Panormi.

Academiarum Doctores.

Lovanienſis.
Mediolanenſis, ſive Affidatorum.
Panormitanæ, ſive Reaccenſorum.
Pariſienſis, ſive Sorbonæ.
Patavinæ, ſive Recuperatorum.
Salmanticenſis.

Miſſionarii Apoſtolici.

Auguſtiniani. Dominicani.
Jeſuitæ. Theatini.

Theatini Patres.

Antoninus Diana Conſultor, & Examinator Epiſcoporum.
Franciſcus Carafa Præpoſitus Generalis.
Hippolytus Vicecomes Præfectus Miſſionum.
Michael de Leone C. R.
Salvator Gallus Præfectus Miſſionum.

Jeſuitæ.

Franciſcus Xaverius de Ecens Hiſp.
Ignatius de Zuleta Hiſpanus.

Patres Congr. Orat. S. Philippi Nerii.

Lucas Millinus.
Marianus Sozzinus.

Patres Reformati Indiarum.

Emmanuel S. Mariæ de Capo.

Moniales.

Franciſca de Sancta Thereſia Ordinis SSS. Trinitatis.
Maria Gabriela Salomone Ordinis Sancti Benedicti.

IN-

INDEX

CÆSARUM, REGUM, PRINCIPUM, DUCUM, Magnatum, aliorumq. illuſtrium Virorum, qui ſummis benevolentiæ ſignis Theatinos Scriptores in hoc libro relatos, proſequuti ſunt.

Cæſares.

LEopoldus I.

Reges 10.

ALexander Iberiæ Rex.
Carolus II. Hiſpaniarum Rex.
Fridericus Auguſtus II. Poloniæ Rex.
Ludovicus XIV. Galliarum Rex.
Petrus II. Luſitaniæ Rex.
Philippus IV. Hiſpaniarum Rex.
Philippus V. Hiſpaniarum Rex.
Roſtuanus Iberiæ Rex.
Theimuratius Georgiæ Rex.
Victorius Amedeus Sardiniæ Rex.

Reginæ 4.

ANna Auſtriaca Galliarum Regina.
Anna Maria Auſtriaca Hiſpaniarum Regina.
Chriſtina Svecorum, & Wandalorum Regina.
Helena Perſarum Regina.

Principes Supremi 7.

CArolus Emmanuel Sabaudiæ Dux.
Coſmus Mediceus Etruriæ Dux.
Darianus Colchidis Princeps.
Ferdinandus II. Magnus Etruriæ Dux.
Joannes Cornelius Venetiarum Dux.
Joannes Paulus Laſcaris Caſtellar Magnus Magiſter Equitum S. Joanni Jeroſolymitani.
Levandadianus Colchidis Princeps.

Principes ex regia ſtirpe 9.

ARmandus Borbonius Princeps de Conty.
Conſtantinus Sobieski Poloniæ Princeps.
Jacobus Sobieski Poloniæ Princeps.
Joannes Auſtriacus Hiſpaniarum Princeps.
Joannes Baptiſta Cornelius.
Joſeph Caiartorinski Poloniæ Princeps.
Philibertus Emmanuel Sabaudus.
Philippus Borbonius Aurelianenſis Dux.
Medinæcœli Dux.

Principes fœminæ ex regia proſapia 3.

ADelaia Sabauda utrinſque Bavariæ Dux.
N. Bragantiæ Dux de Arcos.
Carignani Princeps Thomæ Sabaudi conjux.

Principes S. R. I. 4.

ALexander Lubomirski.
Boguslaus Lubomirski.
Georgius Chriſtianus Lobkovvitz.
Carolina Henrichetta de Vallenſtain Georgii uxor.

Proreges Regnorum 8.

CArolus Philippus Spinola Siciliæ Prorex.
Chriſtophorus Corduba Comes de Saſtago, Siciliæ Moderator.
Gaſpar de Bracamonte Comes de Pignorada, Neapolitani Regni Prorex.
Melchior Centelles Borgia Siciliæ Moderator.
Petrus Aragonius Dux Feriæ, ejuſdem Regni Moderator.
Petrus Faxardus de Zunica Marchio de los Velez, Siciliæ Prorex.
Rodericus de Coſta Indiarum Orientalium Prorex.
Vincentius Gonzaga Siciliæ Moderator.

Oratores Regum 4.

DIdacus Aragonius Dux Terrænovæ Regis Hiſpaniarum Orator.
Franciſcus Souſa Regis Luſitaniæ Orator.
Hercules Turinetti Marchio de Priè Cæſareus Orator.
N. de Lahaye Galliarum Regis Orator.
Orator Venetus apud Regem Galliarum.
Orator Ducis Sabaudiæ apud eumdem.
Rodericus Mendoza Dux de Infantado Regis Hiſpaniarum Orator.

Palatini Regni Poloniæ 2.

STanislaus Jablonovvski Palatinus Ruſſiæ
N. Potocki Palatinus Belzenſis.
Feliciana Sieniavvski illius uxor.

Supremi Exercituum Duces 3.

NIcolaus Adamus Sieniavvski ſupremus Polonici Exercitûs Dux.
N. Donhoff ſupremus Exercitûs Lithuaniæ Ductor.
Vatandorus ſupremus Exercitûs Gallorum Dux.

Principes Romani 5.

N. Princeps Burgheſius.
N. Princeps Pamphilius.
N. Princeps Palæſtrinæ.
Joannes Baptiſta Roſpiglioſius.
Dux Zagarolæ.

Magnates, aliique Nobiles.

MAgnates Hiſpaniarum plures.
Petrus Seguerius Magnus Cancellarius Pariſienſis.
Senatus Panormitanus.
Franciſcus de Vigintimilliis Hieracenſis Marchio.
Almorus Delphinus Nobilis Venetus.
Comes de Foncalada Triremium Regni Neapolis Præfectus.
Comes de Mauleon Regiæ Cameræ præfati Regni Locumtenens.
Auguſtinus Columbus Marchio de Cavanillas a Secretis ſtatûs, & belli.
Emmanuel de Sylva Regis Hiſpaniarum Reſidens Liburni.
Alexander Baro de Nigro Liburni Gubernator.
Aliique quamplures.

Digitized by Google

I N D E X

AVCTORVM, QVI EMERITIS LAVDIBVS Theatinos Scriptores in hoc libro recenſitos, aut exornarunt, aut de iis honorificè meminère.

A

ACacius March Ord.Prçd.
Acacius Ripol.
Acta Eruditorum Lipſiæ.
Adamus a Mauden.
Adamus Tannerus Soc. Jeſu.
Adrianus Baillet.
Ægydius Coninch Soc. Jeſu.
Albertus de Albertis Soc. Jeſu.
Albertus Guazzi Ord. Prçdic.
Albertus Torzus.
Alexander Ambroſinus.
Alexander Burgos Ord.S.Franc.
Alexander Calamatus.
Alexander Carerius.
Alexander Peregrinus C.R.
Alexander Peſantius.
Alonſius de Vega.
Aloyſius Bariula.
Aloyſius Novarinus C.R.
Aloyſius Ramirez.
Aloyſius Riccius.
Aloyſius lo Schiavuzzo.
Aloyſius Turrianus Soc. Jeſu.
Alphonſus Curiel.
Alphonſus de Leone C. R.
Alphonſus de Madrig.
Alphonſus de Mendoza.
Alphonſus de Narbona.
Alphonſus Regius.
Alphonſus a S. Lucia Ord. SS. Trinit.
Alphonſus Veracruz.
Alphonſus Villagut.
Ambroſius Ambroſinus C.R.
Andreas de Bunonia C.R.
Andreas Capsnus.
Andreas Caſtaldus C.R.
Andreas Cirinus C.R.
Andreas Cottonus C.R.
Andreas Guadagninus.
Andreas Lanfrancus C. R.
Andreas a Matre Dei Carmel.
Andreas Mendo Soc. Jeſu.
Andreas Molfeſius C.R.
Andreas Petruccius.
Andreas Victorellus.
Angelicus Aproſius.
Angelus de Clavaſco.
Angelus Matthæus Buonfante.
Angelus Piſtacchius C. R.
Angelus Maria Verricellus C.R.
Anicetus Venutinus.
Anonymus Antuerpienſis.
Antoninus Grillus.
Antoninus Llanes.
Antoninus Luccheſius Princeps Campifranci.
Antoninus Mongitore.
Antoninus Viterbus.
Antonius Borromæus C.R. Epiſcopus.
Antonius Cabreros.
Antonius Collurafi.
Antonius Corduba.
Antonius Cotonius.
Antonius Damianus Soc. Jeſu.
Antonius de Eſcobar.
Antonius Eſcobar & Mendoza Soc. Jeſu.
Antonius Fernandez.
Antonius Fortis Soc. Jeſu.
Antonius Gomez.
Antonius Lazarius.
Antonius de Leon.
Antonius de Literatis.
Antonius Martiani Baro Raynerí e Principibus Furnaris.
Antonius Montes de Torres Ord. S. Mariæ de Mercede.
Antonius Naldus C. R.
Antonius Natalis Soc. Jeſu.
Antonius Quintanadueñas.
Antonius Raguccius.
Antonius Ricciullus.
Antonius Roſſi Soc. Jeſu.
Antonius Salamone.
Antonius Salvatore.
Antonius Sanctorellus.
Antonius a Spiritu Sancto Carm.
Antonius de Souſa.
Antonius Volpi Congreg. Someſchæ.
Archangelus Lambertus C.R.
Archangelus Rubeus.
Arnaldus Albertinus.
Arnolphus de Loo Congreg. S. Mauri.
Arſtrea Valenſis.
Aſcanius Tamburinus.
Auguſtinus Barboſa Epiſcopus.
Auguſtinus de Bellis C. R.
Auguſtinus de Caſtro.
Auguſtinus Invegea.
Auguſtinus Oldoinus Soc. Jeſu.
Auguſtinus Vigianus.
Aurelius Bons.

B

BAlthaſſar Cappellus Baro Bonfalluræ.
Balthaſſar Falſaperna.
Balthaſſar Gomez de Ameſcua.
Balthaſſar Piſanus.
Barnabas Gallegus.
Bartholomæus a S. Fauſto Ord. Fulienſ.
Bartholomæus Ferrus C.R.
Bartholomæus Fumus.
Bartholomæus Gavantus C. R. S. Pauli.
Bartholomæus Gyptius.
Bartholomæus de Ledeſma.
Bartholomæus Locatellus.
Bartholomæus Medina Ordin. Prædic.
Bartholomæus Salonius Auguſt.
Bartholomæus de Vecchis Capuc.
Bartholomæus Ugolinus.
Baſilius Pontius Auguſtinianus.
Bernardinus Bacchinus.
Bernardinus Sandoval.
Bernardus Cavalerius C.R. Epiſcopus.
Bernardus Comenſis.
Bernardus Diaz.
Bernardus Juſtinianus C.R.
Bernardus de Montfaucon Congr. S. Mauri.
Blaſius a Purificatione Carmel.

C

CÆſar Carens.
Cajetanus Alexander C.R.
Cajetanus Andreas de Afflicto C. R.
Cajetanus de Caſtillo C.R. Epiſcopus.
Cajetanus Cottonus et Morſus.
Cajetanus Maria Cottonus et Amatus C. R.
Cajetanus Magenis C.R.
Calendarium Romanum.
Candidus Brignoli.
Carolus Antonius Bottiglierus.
Carolus Baucius.
Carolus Giangolinus.
Carolus de Graſſis.
Carolus Macignus.
Carolus Malletus Ord. Ciſterc.
Carolus de Manſo.
Carolus Morales C. R.
Carolus de Palma C. R. Epiſc.
Ven. Carolus de Thomaſiis C.R.
Caſtianus a S. Elia Carmelita.
Caſtillus de Bobadilla.
Caſtillus Sotomajor.
Cœleſtinus Sveſſionenſis Tert. Ord. S. Franciſci.
Chryſoſtomus Searfò Ciſterc.
Chryſoſtomus Philippinus C. R.
Chriſtianus Auguſtus de Saxonia Card.
Chriſtianus Grudmannus.
Chriſtophorus Anguianus.
Chriſtophorus Delgadillus Sancti Franciſci.

Chriſtophorus Matthiss Pfaffius.
Claudius Carvinus.
Claudius la Croix Soc. Jeſu.
Claudius Soleri.
Claudius Stephanotius Congr. S. Mauri.
Clemens Ficarra C. R.
Clemens Galanus C.R.
Collegium Bononienſe.
Collegium Salmanticenſe.
Conſtantinus de Caſtro.
Coſmas Philiarchus.

D

DAniel de Nobilibus.
Daniel Papebrochius S.J.
David a Mauden.
Deſiderius Carus Carmelita.
Diarium Literatorum Galliæ.
Diarium Literatorum Italiæ.
Diarium Literatorum Mutinæ.
Diarium Literatorum Parmæ.
Didacus Alvarez.
Didacus Antonius Francea.
Didacus Covarruvias.
Didacus de Narbona.
Didacus Nugnus.
Didacus de Traſmiera.
Dionyſius a S. Martha Congr. S. Mauri.
Directorium Inquiſitorum.
Dominicus Bandini Soc. Jeſu.
Dominicus Bannes Ord. Præd.
Dominicus Berninus.
Dominicus Bonannus Princeps Linguægroſſæ.
Dominicus Gravina Ord. Præd.
Dominicus Sotus Ord. Prædic.
Domitius Camerota.

E

EDmundus Martene Congr. S. Mauri.
Eligius Baſſaeus.
Emmanuel Ambroſius Filguera.
Emmanuel Caruſius.
Emmanuel de Feria.
Emmanuel Filingeri ex Comitibus S. Marci.
Emmanuel Maſcareskss S. J.
Emmanuel Rodriquea.
Emmanuel Sà Soc. Jeſu.
Engelbertus Evvick Soc. Jeſu.
Eraſmus a Cochier.
Eraſmus Gattola Monach. Caſ.
Ermannus Schek Monach. Caſ.
Evander Bertus.
Evangeliſta Roris.
Everardus Nidardus S. J. Card.

F

FErdinandus Arias.
Ferdinandus Caſtellett Cler. Reg.
Ferdinandus Caſtropalaus S. J.
Ferdinandus Matuta.
Ferdinandus Pradus.
Ferdinandus Ughellius Ciſterc.
Flaminius Pariſius.
Flavius Cherubinus.
Franciſcus Albitius Card.
Franciſcus de Alconaer.
Franciſcus Andalorus.
Franciſcus de Arco.
Franciſcus de Avila.
Franciſcus Ambroſius Maja.
Franciſcus Angelus Strada.
Franciſcus Bardi Soc. Jeſu.
Franciſcus Baronius.
Franciſcus Berti.
Franciſcus Biſcia Cler. Reg.
Franciſcus Bolvitus Cler. Reg.
Franciſcus Bonæſpei Carmel.
Franciſcus Bordonus 3. Ordin. S. Franciſci.
Franciſcus Brancatius Card.
Franciſcus Ceſpedes C. R.
Franciſcus Coquetius.
Franciſcus Coriolanus.
Franciſcus Fulvius Frugonus.
Franciſcus Galetti.
Franciſcus Ghetis.
Franciſcus Gueli.
Franciſcus Haroldus Ordinis S. Franc.
Franciſcus Ingarſis.
Franciſcus de S. Iuliano SSS. Tr.
Franciſcus Luceheſius C. R.
Franciſcus Maggius C. R.
Franciſcus Marcheſius.
Franciſcus Maria Pratus.
Franciſcus Martiani ex Principibus Furnaris.
Franciſcus Merolla.
Franciſcus Molini.
Franciſcus Ortiz.
Franciſcus Pellizarius Soc. Ieſu.
Franciſcus Pilus e Marchionibus Turretæ.
Franciſcus de Pitigianis.
Franciſcus Platamoneus.
Franciſcus de Ponte C. R.
Franciſcus Pollerla.
Franciſcus Prato.
Franciſcus Pradus.
Franciſcus Rini.
Franciſcus Ripa.
Franciſcus Salernus.
Franciſcus de Sola.
Franciſcus Staybanus.
Franciſcus Suarea.
Franciſcus Sylvius.
Franciſcus Toletus S. I. Card.
Franciſcus Torreblanca.
Franciſcus Torricelli Cong. Or.
Franciſcus Victoria.
Franciſcus Zipæus.
Fructuoſus Bisbe.
Fulgentius Pinellus.

G

GAbriel de Henso S. I.
Gabriel Naudæus.
Gabriel Pereira.
Gabriel Vaſques Soc. Ieſu.
Gabriel a S. Vincentio.
Gaſpar Hurtadus Soc. Ieſu.
Gaſpar Villareal Auguſt.
Gelatus Academicus.
Geſualdus a Bononia Capuc.
Godefridus Henſchenius S. I.
Gregorius de Areyza Or. Pręd.
Gregorius Aroſlegui Ord. Pręd.
Gregorius Gobat Soc. Ieſu.
Gregorius Martinea.
Gregorius Pollachi.
Gregorius Sayrus.
Gregorius Servante.
Gregorius de Valentis.
Gregorius Valentinus Capuc.
Guillelmus Cantarellus.
Guillelmus Cave.
Guillelmus Henricz.
Guillelmus de Ocaſca.
Guimenius Guimenis.

H

HEctor Felicius.
Henriquez Villalobos.
Hieronymus Baſilicò.
Hieronymus Brancatus.
Hieronymus Campanile.
Hieronymus Cenedo.
Hieronymus Cevallos.
Hieronymus Ferrentinus S. J.
Hieronymus Filingeri ex Comitibus S. Marci.
Hieronymus Florentinus Cong. Matris Dei.
Hieronymus Garais.
Hieronymus Gonzalez.
Hieronymus Llanes.
Hieronymus Matranga C. R.
Hieronymus Onuphrius.
Hieronymus Pilus Princeps Roccæcolumbæ.
Hieronymus Pharaonius.
Hieronymus Rodriquea.
Hieronymus Savaſta.
Hieronymus Sorbus.
Hieronymus Verità Cler. Reg.
Hieronymus Venerus.
Hieronymus Vitalis Cler. Reg.
Hippolytus Marracius Congr. Matris Dei.
Homobonus de Bonis.
Honoratus Fabri Soc. Ieſu.
Horatius l'Alimena.
Horatius Gambarupta.
Hyacinthus Donatus Ord. Pręd.
Hyacinthus Maria Fortunius.
Hyacinthus Gimma.

I

JAcobus Channevalle S. I.
Iacobus Baſnagius.
Iacobus Gravina Cler. Reg.
Iacobus de Graffiis Benedict.
Iacobus Lubranus Soc. Ieſu.
Iacobus Pontanus.
Iacobus Raggi Capucinus.
Iacobus Stroazius.
Iacobus Simancha.
Iacobus Turanus.
Idocus Bacherus.
Ignatius Cajetanus.
Ignatius de Caſtillo Soc. Ieſu.
Ignatius Gravina Dux Croyllas.
Ignatius Hyacinthus Graveſon Ord. Prædic.

Igna-

Ignatius Lucchesius Soc. Ieſu.
Ignatius Papè Dux Iampileris.
Ildephonſus Perez.
Innocentius Raphael Savonarola Cler. Regul.
Ioachim Bona.
Ioannes Ægydius Trullench.
Ioannes Amatus Soc. Ieſu.
Ioannes Antonius Maſſobrius.
Ioannes Aaorius.
Ioannes Balleſter.
Ioannes Baptiſta Antonuccius.
Ioannes Baptiſta Bizoaerus.
Ioannes Baptiſta Caſalius.
Ioannes Baptiſta Ciarlinus.
Ioannes Baptiſta Confecti.
Ioannes Baptiſta Conradus.
Ioannes Baptiſta Graſſeus.
Ioannes Baptiſta de Hodierna.
Ioannes Baptiſta de Iudice.
Ioannes Baptiſta Larrea.
Ioannes Baptiſta Lezana Carm.
Ioannes Baptiſta Nævius C. R.
Ioannes Baptiſta Paronus.
Ioannes Baptiſta Piart Congr. S. Mauri.
Ioannes Baptiſta Poſſevinus.
Ioannes Baptiſta Scortia S. I.
Ioannes Baptiſta Signius.
Ioannes Baptiſta Valenauela.
Ioannes Baptiſta Vallegius.
Ioannes Baptiſta Ventriglia.
Joannes Beltranus.
Joannes Bollandus Soc. Jeſu.
Joannes Bona Ciſterc. Card.
Joannes Bonifacius Bagatta C.R.
Joannes Cajetanus.
Joannes Capeaville.
Joannes Caramuel Benedict.
Joannes de Cardenas.
Joannes de Carthagena.
Joannes a Cochier.
Joannes de la Cruz.
Joannes Demetrius.
Joannes de Dicaſtillo Soc. Jeſu.
Joannes Dominicus Montagnuola Ord. Prædic.
Joannes Dominicus Ottonelli Soc. Jeſu.
Joannes Doujat.
Joannes Edlvveckh C.R.
Joannes Enriquez Auguſt.
Joannes Eſcobar.
Joannes Euphrates.
Joannes Evangeliſta a Panormo Bened.
Joannes Franc. Capiblancus.
Joannes Franc. Gemellua.
Joannes Franc. de Leone.
Joannes Franc. de Ponte C.R.
Joannes Franc. Sanna.
Joannes Franc. Suarez.
Ioannes Guttierres.
Joannes de Hevia.
Joannes Honorius.
Joannes Juſtinus Ciampinus.
Joannes Kiene.
Joannes de Lapide.
Joannes de Lugo Soc. Jeſu Card.
Joannes Milderus.
Joannes Maldonatus.
Ioannes Maria Bertinus.
Joannes Maria Belletti.
Joannes Maria de Caſtilento Ord. S. Franciſci.
Joannes Machado.
Joannes Martinea.
Joannes Medina.
Joannes Morandus C.R.
Joannes Narbona.
Joannes Novarius.
Joannes Paulus ab Epiphania.
Joannes Paulus Lancellottus.
Joannes Pedraaza.
Joannes Perlinus.
Joannes Petrus Barchius.
Joannes Petrus Creſcentius.
Joannes Petrus Fontanella.
Joannes Petrus Moneta.
Joannes Platamoneus ex Ducibus Belmurgi.
Joannes Præpoſitus Soc. Jeſu.
Joannes Rojas.
Joannes de Salas.
Joannes Sancius.
Joannes Tabienſis.
Joannes Tagliavia e Marchionibus S. Iacobi.
Joannes Valerus.
Joannes de la Val.
Joannes a Valle.
Joannes Vincentius Candia Ord. Prædic.
Joannes Wirges.
Joannes Yribarne.
Ioſeph Aldreta Soc. Ieſu.
Ioſeph Amatus C.R.
Ioſeph de Ambroſio.
Ioſeph Anglez.
Joſeph Bartolotta Ciſterc.
Ioſeph Bernardus Caſtellucrius.
Ioſeph Bona.
Ioſeph Buccafochius C R.
Ioſeph Danieli Comes.
Ioſeph Demetrius.
Ioſeph la Farina Baro de Hyrroſa.
Ioſeph Galeanus.
Ioſeph Gibalinus Soc. Ieſu.
Ioſeph de Hortu.
Joſeph de Iannario.
Ioſeph Marcheſius.
Ioſeph Montaltus Baro Milocce.
Ioſeph de Sancta Maria.
Ioſeph de Neapoli.
Ioſeph Pectius C.R.
Ioſeph Perrimezzi Epiſcopus.
Ioſeph Rocafull.
Ioſeph Silos C.R.
Ioſeph Solimena.
Ioſeph Surrentinus.
Iulianus Vivianus.
Iulius Ambr. Lucentius Ciſterc.
Iulius Cæſar Borea Epiſcopus.
Iulius Cæſar Madius.
Iulius Cæſar Raynerus.
Iulius Clemens Scotus.
Iulius Lavorius.
Iulius Mercorus.
Iuniparus a Drepano.
Iuſtus Fontaninus.

L

L. Actantius Pinellus.
L. Lælius Zecchius.
Laurentius de Peyrinis.
Laurentius Portel.
Laurentius Zacagna.
Leander de Murcia.
Leander a SS. Sacramento.
Leo Allatius.
Leonardus Duardus C.R.
Leonardus Homodeus.
Leonardus Leſſius Soc. Ieſu.
Litta.
Lucas Bacherus Benedict.
Lucas Caſtellanus.
Lucas Florinus.
Ludovicus Bertrandus Ordin. Prædic.
Ludovicus Beja.
Ludovicus Carbo.
Ludovicus a Conceptione.
Ludovicus Lopez.
Ludovicus de Miranda.
Ludovicus Molina Soc. Ieſu.
Ludovicus Monteſinus.
Ludovicus Morerius.
Ludovicus Paramus.
Ludovicus de San Raimond. S. M. de Mercede.
Lucius Creſcimannus C.R.

M

M. Arcellus Megalius C. R.
M. Marcus Alterius.
Marcus Antonius Balduccl.
Marcus Curti.
Marcus Antonius Cucchi.
Marcus Antonius Genuenſis.
Marcus Antonius Lucianus.
Marcus Antoninus.
Marcus a S. Roſalia Auguſt.
Marcus Serius.
Marcus Vidal C.R.
Maria Crucifixa a Conceptione.
Marianus Perrone Ord. Præd.
Marius Buglio Marchio Biſaræ.
Marius Itala.
Marius Reytanus.
Martha.
Martinus Alcolea Cluniacenſis.
Martinus Becanus Soc. Jeſu.
Martinus Breſſerus Soc. Jeſu.
Martinus Bonacina.
Martinus Carillus.
Martinus Fornarius Soc. Jeſu.
Martinus Funes.
Martinus de Ledeſma.
Martinus Navarrus.
Martinus Perez.
Martinus del Rio.
Martinus Vivaldus.
Matthæus Defendius.
Matthæus Baro Scammacca.
Mauritius Alsedius.

Mel.

Melchior Fuſter.
Melchior Rotreris.
Melchior Zambranus.
Memoriale Clericorum.
Michael Angelus Filingerius Cl. Regul.
Michael Jacobus Sortinus.
Michael de Judice Bened.
Michael Juſtinianus.
Michael de Palatio.
Michael Platamoneus Dux Belmurgi.
Michael Romeus Soc. Jeſu.
Michael Timotheus.
Michael Van Trieſt Soc. Jeſu.
Michael Zanardus.
Monumenta Trevolciana.

N

Nicodemus de Florentia.
Nicolaus Alberti.
Nicolaus Antonius.
Nicolaus Antonius Lotharingus.
Nicolaus Buondelmonte.
Nicolaus Caracciolus Card.
Nicolaus Coletus.
Niçolaus Emerici.
Nicolaus Fernandez de Caſtro.
Nicolaus Garſia.
Nicolaus Grana.
Nicolaus Morſus Baro Favarellæ.
Nicolaus Moſſutus.
Nicolaus Termine Cl. R.
Novalia Faventiæ.
Novalia Fullinii.
Novalia Mantuæ.
Novalia Romæ.
Nuntius Patti.

O

Octavius de Auguſtino.
Octavius a S. Joſeph Auguſtin.
Oddo de Comitibus Soc. Jeſu.
Olympius Riccius.

P

Paulus Alagona Cl. R.
Paulus Areſius Cl. R. Epiſcopus.
Paulus Belli Soc. Jeſu.
Paulus Bellomus Tert. Ord. S. Franciſci.
Paulus Britius.
Paulus Ciera.
Paulus Comitoli Soc. Ieſu.
Paulus Fraxinellus.
Paulus Fuſchi.
Paulus Glemonenſis.
Paulus Layman Soc. Ieſu.
Paulus Piaſecius.
Paulus M. Quartus Cl. R.
Paulus Olympius Franchetti. Cl. R.
Paulus Rubeus.
Paulus Salodius.
Paulus Sanctorus.
Paulus Squillanti.
Paulus Zachias.
Pax Iordanus Epiſcopus.
Petrus Ala.
Petrus ab Angelis Carmel.
Petrus Antonius Tornamira Bened.
Petrus Aragon.
Petrus Bellochius.
Petrus Binſeldius.
Petrus de Cabrera.
Petrus Cenedo.
Petrus Corſettus.
Petrus Fay.
Petrus Franc. Paſſerinus.
Petrus Gonſalez.
Petrus la Grua ex Principibus Hyccarenſibus.
Petrus a S. Hippolyto Carmel.
Petrus Joſeph Sanctimens.
Petrus de Ledeſma.
Petrus de Lorca.
Petrus Mexia.
Petrus de Murga Bened.
Petrus Navarra.
Petrus a Panormo Ord. S. Franc.
Petrus Paternò Cler. Reg.
Petrus Paulus Guaaainus.
Petrus de Reyna.
Petrus de Septimo ex Marchionibus Cerratanæ.
Petrus de Soto.
Petrus Tognolettus Ord. S. Frãc.
Petrus Toloſanus.
Philadelphus Mugnos.
Philippus Bonannus Soc. Jeſu.
Philippus Cammarata.
Philippus Fabri.
Philippus Labbè Soc. Jeſu.
Philippus Maynardus.
Philippus Raiſſer Cõg. S. Mauri.
Philippus Setajolus Cler. Reg.
Placidus Reyna.
Placidus junior Vannus C. R.
Proſper Antonius Ziaza.
Proſper Farinacius.
Proſper Pacificus SSS. Trinit.
Pyrrhus Schittinus.

R

Raphael Raſtellius C. R. Epiſcopus.
Raphael Savonarola C. R.
Raphael Sopranus.
Raphael de la Torre.
Remigius Scropha Ord. Præd.
Repertorium Inquiſitorum.
Ricardus Hallò.
Rochus Pirrus.
Rodericus Acuña.
Rodobaldus Parmi.
Romualdus Coli.
Rota Romana.
Rutilius Benzonius.

S

Salvator Marcheſius C. R.
Salvator Raſſi.
Scipio de Rubeis.
Sebaſtianus a Bononia.
Sebaſtianus Cæſar.
Sebaſtianus Caruſius.
Sebaſtianus Coſta.
Sebaſtianus Cramoyſi.
Sebaſtianus Sacchi.
Sebaſtianus Salelles Soc. Jeſu.
Sebaſtianus Tillemont.
Seraphinus a Conceptione.
Sforita Pallavicinus Card.
Sigiſmundus Scaccia.
Simeon Majoli.
Simon Pourre ex Min. S. Franc.
Simon Rendolinus.
Simplicianus Muttini.
Stephanus de Avila.
Stephanus Bauny.
Stephanus Emonerius.
Stephanus Fagundez.
Stephanus Monſapertus Baro Salinarum.
Stephanus Quaranta.
Stephanus Spinola Congreg. Somaſchę.
Summa Piſanella.
Sylveſter Barthochiecius.
Sylveſter Pierata.
Sylvius Tinti.

T

Theodoricus Ruinartus Congreg. S. Mauri.
Theophilus Raynaudus S. I.
Theſaurus Sententiarum.
Thomas Aſſlictus C. R.
Thomas Aquinas C. R. Epiſc.
Thomas del Bene C. R.
Thomas Boninſignio.
Thomas Campagna.
Thomas Frances.
Thomas de Gregorio.
Thomas a Ieſu Maria.
Thomas de Mercato.
Thomas Hurtado.
Thomas Potomia.
Thomas Pelliccionus C. R.
Thomas Sanchez.
Thomas Tamburinus Soc. Ieſu.
Thomas Thomaſonus.
Thomas de Vio.
Thomas Zerola.
Tiraquellus.

V

Valerius Reginaldus.
Vincentius Armennus.
Vincentius Auria.
Vincentius Coronellus Ord. S. Franciſci.
Vincentius Filliucius.
Vincentius Garſia C. R.
Vincentius Leonius.
Vincentius Nobilis.
Vincentius Tancredi Soc. Ieſu.
Vincentius Uguccionus C. R.
Victorius Amedeus Baralis C. R.
Virginius de Boccacciis.
Umbertus Locati.
Wolfangus a Vorburgh.
Wolterus a Streveſdorff.

Z

Zacharias Paſqualigus C. R.
Zanobius de Strata.

DE

DE SCRIPTORIBUS
Venerabilis Domûs Divi JOSEPHI
CLERICORUM REGULARIUM
Urbis Panormi,

Qui de Republica Literaria optimè meriti fuêre operibus ſuis; quæ typis evulgarunt, vel evulganda reliquêre.

AUCTORE

D. CAJETANO MARIA COTTONO

PANORMITANO

Ejuſdem Congregationis Clericorum Regularium Presbytero.

A

ALBERTI FARDELLÆ

Clerici Regularis celeberrimi ſui ævi Theologi

ELOGIUM I.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. *Biblioth. Siculæ fol.* 12.

ALBERTUS FARDELLA Nobilis Drepanitanus, ex Principibus Paceci, Clericus Regularis, natus anno 1620. & in Ordinem admiſſus Panormi 25. Auguſti 1632. ſolemnia emiſit vota Romæ 25. Julii 1637. ibique ſeveriores diſciplinas accepit, ac ita ob egregias ingenii dotes effulſit, ut eximiam in Philoſophicis, ac Theologicis ſtudiis laudem promeruerit: ideoq. anno ætatis ſuæ 19. Philoſophiam docuit Panormi, & exinde Scholaſticam Theologiam, quam pluries ibidem tradidit, eo diſcipulorum progreſſu, ut doctrinæ profunditate egregios inſtitueret viros ad Ordinis ſui ornamentum. Galliam etiam ſcientiarum ſplendoribus illuſtravit; Pariſiis enim eaſdem facultates docuit in regia domo S. Annæ. Hîc ingenii acumine primarios Pariſienſis Academiæ Doctores in ſui admirationem traxit, qui præter morem, pluries ad publicas diſputationes accersêre: & in Theologicis concertationibus celeberrimum ſibi nomen comparavit. Ibidem non ſine maxima ſui gloria primus omnium ſententiam adinvenit, & docuit, quòd dœmones, & animæ in inferno æternis cruciatibus damnatæ, ab igne

materiali torquentur per unionem hypoſtaticam ad ignem, ut fuſius patet in Additionibus meis ad Siciliam Iuventricem D. Vincentii Auria *cap.* 10. *fol.* 228. Romam regreſſus vix credibile dictu, quos à Magnatibus, ac S. R. E. Cardinalibus honores acceperit ob doctrinæ præſtantiam: & dum ibi moras protraxit in difficillimis rerum quæſtionibus ipſum frequenter conveniebant, ut inextricabiles nexus ſapienter enodaret. Carolus Robertus de Victoriis Cardinalis in ſuum Theologum, & Confeſſarium Albertum delegit, & in omnibus legationibus ſuis, obitiſque muneribus, individuum ſocium voluit. Eo defuncto per annos plures Theologiam docuit Romæ, & exinde Siciliam repetiit anno 1675. ut Præpoſiti munere Panormitanam domum S. Joſephi moderaretur; ut antea ibidem aliam S. Mariæ de Catena gubernaverat. Siculæ etiam Provinciæ viſitationem obivit. Concionator eximius, eloquentiâ claruit. In divinis rebus verſatiſſimus, omnes propè Scripturæ libros inſigni memoriæ vi retinebat. Inſtituti tenaciſſimus cuſtos, virtutes egregiè coluit: morum præſertim ſuavitate, & ſingulari humilitate clarus, omnibus manſuetudinis exempla, non ſine admiratione exhibuit. Tandem dum Theologicas lucubrationes, ut typis traderet, elimabat, inopinato morbo correptus, religioſè deceſſit Panormi 19. Januarii 1683.

Edidit ex eodem Mongitore, ſuppreſſo nomine:

Optica Inviſibilium, ſeu veritates fidei umbrâ, & naturæ lumine exertas, per varias diſputationes diſtinctas de Deo ſecundùm ſe. Pariſiis apud Joannem Boullard ad inſigne S. Genuefæ 1666. in fol.

Brieve Compendio della Vita del glorioſiſſimo Martire S. Mamiliano Cittadino, ed Arciveſcovo della felice Città di Palermo. Panormi apud Auguſtinum Boſſium 1658. in 8.

Novena per la Naſcita della Beatiſſima Vergine. Ibidem apud Petrum de Iſola 1681. in 8.

Nuper in lucem prodiit *Celebris Fardellæ ſententia, ſive quæſtio de Pœna Dæmonum*, operâ Jacobi Gravinæ C. R. qui eam eruditiſſimæ ſuæ *Synopſi Theologiæ veterum Patrum* unà cum aliis quibuſdam ejuſdem Doctoris placitis inſeruit. Typis Angeli Felicellæ 1732.

Doctiſſima reliquit MSS. volumina Sacræ Theologiæ, quæ lucem expectant.

SYLLABUS

S. R. E. Cardinalium, Principum, Præſulum, aliorumq. illuſtrium virorum, qui ALBERTUM FARDELLAM, ob ipſius doctrinæ ſplendorem, pietatemque eximiam, magno in honore, & pretio habuêre.

1 JULIUS S.R.E. Cardinalis MAZARINUS, mundi totius arbiter, Gallicarum Clericorum Regularium fundationum, præcipuèq. Pariſienſis ſtudioſiſſimus fautor, utpote Theatino Ordini addictiſſimus, cui vivus conſcientiam, ærariaq. ſua aperuit, moriens verò cor donavit; *Albertum Fardellam* Lutetiæ Pariſiorum degentem, Lectoremq. Theologiæ apud ſuos agentem, eo apud ſe loco habuit, ut crebrò frui ipſius conſuetudine peroptaverit: a quo enixim exoratus, ut publicis ipſius ſcholaſticis diſceptationibus, quâ Mœcenas intereſſe dignaretur, non modò benignè annuit *Fardellæ* votis, lætoque, ac hilari animo diſputationi adfuit; verùm demiratus tanti viri ingenii profunditatem, miramque in explicandis, reſolvendiſq. Theologicis quæſtionibus perſpicuitatem, cumulare *Albertum* quæſitiſſimis laudibus, ipſiuſque deprædicare coram aſtantibus ſapientiam haud prætermiſit. *Ex MSS. in Archivio S. Joſephi.*

2 CAROLUS ROBERTUS DE VICTORIIS S.R.E. Cardinalis ampliſſimus, *Albertum*, qui ob doctrinæ præſtantiam a ſacris ejus confeſſionibus, & Theologus erat, in eximiæ benevolentiæ, æſtimationiſque ſignificationem, in omnibus legationibus ſuis, obitiſque muneribus in individuum ſibi comitem quamdiù vixit, aſcivit. Mongitore *loco ſuperius citato*.

3 PETRUS ALOYSIUS CARAFA S.R.E. Cardinalis, Bononienſis Legatus, *Albertum*, quâ ſcientiis, quâ virtutum inſi-

inſignibus cum primis ornatiſſimum, ita adjudicabat,ut eum multis retrò ab hinc annis in ſacræ Theologiæ palæſtra nulli ſecundum incorrupto planè judicio cenſuerit. *Ex MSS. in eodem Archivio.*

4 ADELAIS utriuſque Bavariæ, & Palatinatûs Rheni Dux, Theatinæ Congregationis inſignis benefactrix, quippe quæ illi Ædes,ac Templum collato ære magnificentiſſimè extrui Monachii curavit; *Fardellam*, cujus virtutes, & merita probè noverat, ſummis benevolentiæ ſignis complexa eſt: tantique fecit ipſius vitæ probitatem, ut datis ad eum literis, ſe ſuamque Sereniſſimam familiam ejus orationibus commendaverit. Huic Heroinæ *Albertus* in obſequii,gratitudiniſque penſum, librum, quem inſcripſit, *Optica Inviſibilium* &c. nuncupavit. *Ex MSS. in eodem Archivio.*

5 Nonnulli Romanæ Curiæ Præſules, doctique viri, adeo *Alberti* doctrinæ ſoliditati, ac perſpicuitati deferebant, ut eum, quo tempore Romæ commoratus eſt, frequenter convenire in cellam ſuam, conſulereque in difficillimis controverſiis, & quæſtionibus haud detrectaverint: quibus *Fardella* inextricabiles difficultatum Theologicarum nexus ſumma facilitate, & mira eruditione enodabat. *Ex* Mongitore *loco citato*.

6 Denique plures magni nominis Pariſienſis Academiæ Sorbonæ Doctores, qui præter morem publicis *Alberti* diſputationibus intereſſe Pariſiis in regio Templo S. Annæ Clericorum Regularium voluêre; perſpectâ *Fardellæ* ingenii perſpicaciâ, nec non mirâ in tuendis peregrinis ſententiis, ſolvendiſque contrariis objectis ſubtilitate, ac perſpicuitate, eum *Subtilem pluſquam Scotum* in cœtu, & corona omnium Theologorum appellare, & proclamare minimè veriti ſunt. *Ex* Jacobo Gravina *inferius citando*, *& ex* Mongitore *in Add. ad Sicil. Inventricem.*

SYLLABUS

Auctorum, qui emeritis laudibus ALBERTI FARDELLÆ doctrinam exornarunt.

1 ANTONINUS MONGITORE ſuperius citatus, Metropolitanæ Eccleſiæ Urbis Panormi Canonicus, vir de Patria præclarè meritus,ac rerum Sicularum perveſtigator fidelis, in Additionibus ad Siciliam Inventricem Vincentii Auria *c. 9. f.* 228. loquens de Alberto Fardella, ait: *P. D. Albertus Fardella Drepanenſis, ex illuſtriſſimo Ordine Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum, Theologus ſublimis ingenii, recedens ab aliis Theologorum placitis* (intellige de pœna Dæmonum) *novam adinvenit ſententiam, nimirum Angelos, & animas damnatorum torqueri ab igne materiali per unionem hypoſtaticam ad ipſum ignem*, &c. Et paulò poſt addit: *Hanc opinionem publicè docuit Pariſiis, propugnavitque acerrimè adverſus Doctores Sorbonæ, idque tanta cum ingenii profunditate, ut præcipuorum Theologorum admirationem ad ſe traxerit*. Et inferius ſubdit: *Præfatam Fardellæ ſententiam paucis ab hinc annis propugnaverant Vitus Albertus Muſtaccius doctiſſimus Magiſter Carmelita antiquæ obſervantiæ, & P. Michael Teſtagroſſa Drepanitanus Societatis Jeſu in Collegio Panormitano Jeſuitarum.*

2 Ven. CAROLUS DE THOMASIIS Clericus Regularis, olim Palmæ Dux, ſanctimoniæ fama celebris (de quo infra) in ſuis Quodlibetis Theologicis *quodl.* 1. *ſchol.* 8. *fol.* 20. de eo hæc habet: *R. P. D. Albertus Fardella meus a primis Philoſophiæ elementis uſque ad ſummum Theologiæ apicem præceptor amantiſſimus, cujus nomen abſque laude, nonniſi ingratitudinis nota præterirem, cum Diis, Patribus, & Magiſtris, ex adagio, debitores ſimus: Sed quid in paucis dicam? dicerem alterum* Magnum Albertum, *ſi cognomine meo Thomaſio aliqua magni Solis Aquinatis ſcintillula reſponderet. Solùm ergo referam, quod iſte minor* Albertus *ſuper ſenes intellexit, &*

ſicuti parvuli ſemper Deum dilexit: ab anno decimonono ætatis ſuæ Philoſophiæ cathedram doctiſſimè moderatus eſt, & me pluresque ex noſtris Sacerdotes ſemper docuit: inque tanta ingenii prærogativa inter humillimos Clericos quotidie etiam nobis diſcipulis ſacrum facientibus devotiſſimè, & peramanter miniſtrabat. Silebo ejus intellectûs ſplendorem, ejuſdem voluntatis ardorem, ejus ſcripta, quæ quamprimùm, ut ſpero, in lucem proferentur, ſufficienter oſtendunt. &c.

3 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. in vita Ven. Caroli de Thomaſiis mox laudati *n.* 8. *f.* 16. in *Alberti* laudem pauca hæc verba facit. *P. D. Albertus Fardella, vir doctrina, & animi integritate conſpicuus, qui ſacram Theologiam multos annos Panormi, Romæ, & Pariſiis explicavit.* Et in Propoſitis bene moriendi *propoſ.* 22. *fol.* 171. & 172. de eodem ſubdit. *P. D. Albertus Fardella .... cùm ſibi poſtridie ingraveſceret morbus, ſeſe moriturum intelligens, & conſtanter affirmans, ſacra omnia efflagitavit, religioſèque cum multa pietate deceſſit. Hodieque ad pictam ejus effigiem Tetraſtichon hoc a me adjectum.*

Hunc Drepanum genuit: ſacris Roma artibus ornat:
Subtile ingenium Gallia & ipſa ſtupet.
Quę docuit multos annos cũ laude Panormi,
Cudere nunc cupiens, ut bene vixit, obit.

4 JACOBUS GRAVINA C.R. in ſua doctiſſima, & eruditiſſima *Synopſi Theologiæ veterum Patrum* &c. *de Divinis Nominibus fol.* 90. *num.* 180. loquens de Venerabili Joſepho Cardinali Thomaſio, hæc incidenter de *Alberto* ſubdit. *Hæc igitur eſt ea ſententia, quam antiquorum Patrum conſtantem exhibet Thomaſius, quamque pridem Magiſter ſuus jam exceperat, quem nimirum Roma, ubi Theologiam ille auſpicatus, Panormum prodigio adventans, morituro Patri ultima ſoluturus, abſolvendo curſui Præceptorem habuit.* Magnum *dicimus* Albertum Fardellam *Patria Drepanenſem, regulari profeſſione Panormitanum, ſanguine, moribus; ac literis illuſtriſſimum: dum ſummum Theologiæ Præceptorem Panormus, Roma, Lutetia, Doctoremq. excelſum Congregatio Presbyterorum Theatinorum ad medietatem elapſi ſæculi ſingulari Dei munere recepêre. Ingenio nempe tam gravi, ac vehementi excelluit, ut nihil penè ad expugnandum ſibi propoſuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere eliſerit. Dignus propterea, qui & vulgariter ubique* Monſtrum, *& Pariſiis totius pluries concionis calculo inter publicè differendum* Subtilis pluſquam Scotus *& dictus fuerit, & habitus; quique dum inibi plures in Theologicis declamationibus, ut mos tunc erat, obſtreperent ex arbitrio objecturi expoſitis theſibus proprium adinventum, exilitate vocis minus auditus, eam ſæpè meruit Præſidentium Cathedræ datam vocem:* Taceant omnes, audiatur Pater; *ut nimirum ſilentibus omnibus* Fardella *unus auſcultaretur, cujus illi Doctoris noſtri præ cæteris doctrinam venerabantur, ac catenus efflagitabant. Hunc igitur, quem Mæcenas noſter Thomaſius magiſtrum habuit, & nos habere fas eſt.* &c. Hucuſque Gravina, qui paſſim in præfata Synopſi *Albertum* allegat, dilaudatque.

5 MICHAEL ROMEUS Lilybœtanus Soc. Jeſu Sacerdos, in libro, quem inſcripſit, *la Lira a due corde*, ſub anagrammatico nomine Melchioris Pomè, illumque typis ſubjecit Panormi anno 1722. loquens de *Alberto Fardella* in epiſtola nuncupatoria *fol.* 36. inquit; *Il P. D. Alberto Fardella de' Cherici Regolari Teatini, detto volgarmente il* Moſtro, *per la varia vivacità dell'ingegno. Inſegnò egli pubblicamente Filoſofia nella ſopradetta Città* (di Palermo) *d'anni non più, che diecenove. Indi paſſato in Parigi, fu ammirato da quelle Accademie, poſcia dal Mondo tutto, e per i volumi, che diè alle ſtampe, e per le ingegnoſe, ma ſode opinioni, di cui fu inventore in Teologia.*

6 PHILADELPHUS MUGNOS in Theatro Genealogico Nobilitatis Siculæ *par.* 2. in ſupplemento familiæ Fardellæ *pag.* 70. de eodem italicè hæc ſcripſit, *D. Vito Fardella Baron della Moarta fu genitore del P. D. Alberto Fardella Cherico Regolare, che ſiccome collo ſplendore del ſangue, colla luce ancora dell'ingegno ha illuſtrato la ſua Religione, e al preſente vi vive fra i primi di quella; e tuttochè*

gio-

Digitized by Google

giovant, dopo l'officio di Viſitatore è paſſato al carico di Propoſito in S. Maria della Catena in Palermo.

7 VINCENTIUS AURIA in libro: *Breve notizia degli Arciveſcovi di Palermo pag.* 173. mentionem faciens *Alberti Fardellæ*, ejuſdem verba, quæ de S.Mamiliano Archiepiſcopo Panormitano in illius vita exaravit, adducit, tranſcribitque, atque commendat.

8 Denique HIERONYMUS MATRANGA C. R. in ſua ingenioſa *Pinacotheca rerum*, quæ MS. aſſervatur in Archivio Bibliothecæ domûs S.Joſephi, plaudens meritis, & gloriæ Alberti, ita in illius laudem cecinit.

ODE.

Apollinari concitus Entheo
Deſiſte Vates carmina promere.
Submiſſa pronum ſubverendos
Muſa pedes jubet ire verſum.
Non compta pulchris metra coloribus
Profudit atro ſæpia flumine,
Roſæ verecundi pudoris,
Et niveus ſine labe candor.
Stylum venuſtat, pagina nominis
Indigna tanti, pallet ad inclytos
Honoris & famæ decores,
Quos Siculo meritus trione.
Arcana pulſent cordis ad abdita,
Quos major amplis in penetralibus
Virtus recondit; noſtra lambet
Sorte pedes meliore, penna.
Conſcendet altè pegmata gloriæ,
Si tanget ipſa ſtoa laciniam
A Sole noſtro luminoſum
Umbra ſequens capiet nitorem.
Ibunt citatis tempora curſibus,
Segniſque lento pulvere clepſydra
Velociori cum reflexu
Dulciſonas numerabit horas.
Nec ſacra tardis curret in orbibus
Doctrina, grandis quam vehit impetus,
Quam mille fulgentem triumphis
Angelicus rotat axe Doctor.
En jam recluſum ſtat penes hoſtium
Velata pulchræ nube modeſtiæ,
En quæris admitti, tuumque
Prompta cupit celebrare nomen.

ANDREÆ CIRINI

Clerici Regularis Theologi,& Concionatoris magni nominis

ELOGIUM II.

Ex Franciſco Maggio C.R.in Præfatione ad ipſius Cirini opus de Urbe Roma.

ANDREAS CIRINUS Clericus Regularis, Meſſanæ Urbe nobili, & illuſtri admodum genere natus,propter egregiam indolem, quam vultu ipſo præſeferebat, puer in Clericorum Regularium Congregationem admiſſus eſt anno 1632. nuncupavitque vota decimaſexta Julii 1634. Literis, & eruditione adeo profecit, eamque facultatum ſtudiis omni animi contentione navavit operam, ut librorum heluo etiam adoleſcens appellaretur: dies enim, noctesque volvendis, verſandiſque omnium penè ſcientiarum ſcriptoribus impendebat. Sed ſcholaſticis ſtudiis, & exercitationibus abſolutis, vix ſacris initiatus, concionandi ad populum facultatem accepit: quo in munere adeo felix, ac promptus fuit, ut in Templis, ac Oratoriis ter die, quaterq. nonnunquam e ſuperiori loco, facilè, ac eruditè peroraret. Panormi præſertim, ubi multos annos tanto hominum concurſu ſacrorum voluminum hiſtorias explanavit: eoque plauſu ſemper ac fructu diebus feſtis audiebatur, ut aliquando cùm finem faceret, ab univerſo conſeſſu publicè fuerit acclamatum, ut ulteriùs ipſe dicendo progrederetur. Tantâ verò memoriæ facultate pollebat, ut quod ſemel legeret, aut penè libaret oculis,firmiſſimè retineret. Acri vir judicio, ac multo etiam conſilio fuit, & nullo faſtu, nulloque ſupercilio, ac tempeſtiva comitate, grataque prudentiâ, adeo omnibus admirationi habebatur, & cunctorum benevolentiam facilè ſibi conciliabat, ut eum Dynaſtæ complurimi ſæpenumerò convenirent, atque conſulerent, & in Senatum graviſſimis quandoque in rebus ſtatuendis advocaretur: tantumque valuit tractan-

dis

dis animis, ut qui ſe illi ſemel commiſerat, non facilè ad alium tranſiiſſet. Interim verò tam demiſſo animo erat, ut ne verbum quidem ipſi, quod ſaperet oſtentationem, exciderit: omniumque domi opinio fuit, eum tot, tantaque ſolùm præſtitiſſe, ut ea ſatis omnia quinque non inertibus operariis eſſe poſſent. Nullam corpori relaxationem largiebatur, ac penè otium nullum. Et cùm vix eſſet ullum ſcriptorum genus, quod non diligenter evolveret; in tanto ſtudendi ardore adeo habendis concionibus, audiendiſque ſæcularibus viris, qui omni hora illum petebant, nunquam ſatiebatur, ut crederes, ne quidem oculos ad libros eum adjicere poſſe. Cùm verò cibum, ac ſomnum quotidie ſtudio poſthaberet, ex ea laborum, ſtudiorumque contentione, morbum contraxit: quo paulatim ingraveſcente, cum totius anteactæ vitæ noxas per ſacram confeſſionem elueret: ritè a Confeſſario viro ſanè docto, ac celebri interrogatus, num aliquid contra caſtitatem peccaſſet? *Apage*, inquit: *eamdem corporis, & animi integritatem, quam a matris utero accepi, ſummo Dei beneficio ad tumulum fero*. Itaque ſacris omnibus procuratus tanta ſe animi quiete ad mortem compoſuit, ut verè multi, qui paſſim aderant, intellexerint, religioſos viros, qui aliis lucrandis incumbunt, cum vita decedunt, quaſi non mori, ſed placidè in Domini oſculo conquieſcere. Ipſe enim integris ſenſibus ſeſe jugiter ad Dei amorem ingentibus ſuſpiriis excitabat: & demum octavo Idus Septemb. 1664. propinquam ſibi mortem præſentiens; *Eja*, inquit, *commendationis animæ ſignum edite: nam poſt mediam horam elapſam hinc emigrabimus*. Pulſatâ campanulâ pro more omnes interfuêre: ac lectulo circumfuſi pias preces aſſiduè ingeminabant, ut Fratri opem a Deo agenti animam implorarent: qui tamen vegeto ſpiritu, ac vultu alacri Patrum verba intimè animo excipiebat. Cùm verò Chriſti Domini paſſionem ab Divo Joanne Apoſtolo ſcriptam recitari ſibi propiùs inſtante morte rogaſſet, mirum fuit, quo animi ſenſu, quave dicendi copiâ, & vi, quodlibet ejus verbum expenderet; ſed ad ea Pilati verba, *Ecce Homo*, ſine hæſitatione conjecimus, illum Chriſti Domini ſacratiſſimam humanitatem ſuis oculis quoad licuit aſpexiſſe: nam repente decuſſatis brachiis ſupra pectus, vultuque ad omnem pietatem compoſito, flexoque capite, ut potuit, exclamavit: *O quàm pulcher es, mi Jeſu, quàm ſpecioſus!* Tum illud etiam amantis Dei beneficio referendum, quod ad ea paſſionis verba cùm ventum eſſet: *Et inclinato capite emiſit ſpiritum*; ante ſublatis in cœlum oculis, pièque ad crucis formam compoſitis brachiis, extremo anhelitu eodem fere momento temporis, non ſine omnium admiratione animam exhalarit, inter illuſtres Theatinos viros hujus domûs S. Joſephi haud immeritò collocandus. Ejus obitum communis ferè luctus excepit: ac funeri ex omni Ordine viri, ac mulieres adfuêre: adeoque populus Panormitanus, ipſo die obitûs, ac poſtridie frequens fuit, ut vix cadaver, niſi magno impetu ſubmotâ multitudine, efferri poſſet. Cùm ergo ad omne ſcriptionum genus prompto admodum ingenio eſſet, multa, & varia ſcripſit, ſed hæc edita ab eo in lucem inveniuntur.

Variarum lectionum, ſive de venatione Heroum libri duo. Meſſanæ apud hæredes Petri Breæ 1650. in 4.

De venatione, & natura Animalium. Panormi apud Joſephum Biſagnium 1653. in 4.

De natura, & ſolertia Canium liber ſingularis. Ibidem apud eumdem 1653. in 4.

De natura Piſcium. Ibidem apud eumdem 1653. in 4.

Variarum lectionum de Urbe Roma, ejuſq. conditore Romulo, liber ſingularis. Ibidem typis Auguſtini Boſſii 1665. in fol.

Italicè verò ſcripſit, & edidit:

Iſtoria delle cauſe, ed effetti della Peſte. Genuæ apud Benedictum Guaſcum 1656. in 4.

Feſte celebrate in Napoli per la naſcita del Sereniſſimo Principe delle Spagne dal Sig. Conte di Caſtriglio Vicerè &c. Neapoli ex typographia SS. Apoſtolorum 1659. in fol. cum figuris ære inciſis.

Ora-

Digitized by Google

Orazione nell'eſequie dell'Eminentiſſimo Cardinal Doria Areiveſcovo di Palermo. Panormi apud Decium Cyrillum 1643. in 4.

Diſcorſo detto nella ſolennità della Lettera di Maria Vergine ſcritta a' Meſſineſi. Monteleoni apud Joannem Baptiſtam Rubeum 1649. in 4.

Vita del Ven. Servo di Dio D. Franceſco Olimpio Cherico Regolare. Neapoli apud Novellum de Bonis 1655. in 4.

Reliquit ex Antonino Mongitore *tom.* 1. *Bibl. Sic. pag.* 28. hæc MSS. ingenii monumenta, quæ in Archivio Bibliothecæ S. Joſephi Cler. Reg. aſſervantur, nempe:

De pulchritudine B. Mariæ librum unum.

Commentarium in Geneſim. tom. 2. in fol.

Commentarium in D. Joannis Apocalypſim. tom. 2. in fol.

Commentarium in D. Joannis Evangelium.

Commentarium in D. Joannis Epiſtolas.

Prothemata in Apocalypſim.

De interregno Urbis Romæ, ejuſque Rege Numa Pompilio. lib. 2.

De ſedanda, ac componenda Republica. in 4.

De obeliſcis, pyramidibus, ſaxis, & columnis Ægyptiorum. tom. 3.

Clades Orbis terrarum, Terræmotûs, Peſtis, &c.

De Seditionibus.

De natura Elephantum.

De Paſſione Domini.

Prodigia Orbis terrarum.

Philoſophiam Platonicam.

In Petronium Arbitrum Notas.

Antiquarum, variarumque lectionum libros quamplures.

Philoſophiam Epicteti, ſive de Conſtantia.

Encomium Medicæ Artis.

De Prodigiis, & Apparitionibus S. Crucis.

Hiſtoriam ab Orbe condito.

Lectiones in ſacram Scripturam.

Conciones varias, Meditationes, & Hiſtorias.

SYLLABUS

Auctorum, qui praeclaras ANDREÆ CIRINI virtutes, & doctrinam debitis praeconiis celebrarunt.

1 ANTONINUS MONGITORE vir omni ævo a cunctis eruditis viris ſummoperè commendandus ob egregia volumina, quæ typis evulgavit, in ſua eruditiſſima Bibliotheca Sicula *t.* 1. *verbo Andreas f.* 28. referens *Cirini* opera, quæ ſcripſit, ediditque, hocce elegans elogium in illius laudem exaravit, quod ſic habet. *Andreas Cirinus nobilis Meſſanenſis Ordinis Clericorum Regularium, egregia inſtructus indole adoleſcens Ordini nomen dedit, & ſeſe ſolemnibus adſtrinxit votis Meſſanæ 16. Julii 1634. Abſolutis ſtudiorum ſpatiis, ad antiquitatum monumenta, quâ ſacra, quâ profana animam toto pectore adjecit; ac omnia, quæ antiquitatem redolerent, mirâ aviditate perluſtravit. Sanctorum Patrum volumina evolvit omnia, diu, noctuque in perſcrutandis omnium ſcientiarum Scriptoribus tempus impendit, eâ animi contentione, ut adhuc adoleſcens librorum heluo meritò proclamaretur. Singulari ideoque, ac imperviâ eruditione locupletatus effulſit. Præſtantiſſima erat ipſi memoriæ vis, adeout lecta ſemel firmiter retineret, & ad rem promptè promeret eruditionis theſauros. Vix ſacris initiatus, accepta a Superioribus concionandi facultate; inter egregios eccleſiaſtes aſcriptus eſt: ejuſque conciones doctrinâ, eruditione, & Patrum copiâ affluentes, haud exiguam pepererunt nomini ſuo gloriam. In Eccleſiis, ac Oratoriis ter, & nonnunquam quater eâdem die, eruditiſſimè, mirâque facilitate declamavit. Panormi in Divi Joſephi templo e ſuggeſtu ſingulis feſtis diebus per multa annorum ſpatia ſacras literas, ac hiſtorias expenſus eſt, magnâ populi frequentiâ, ac plauſu. Prudentiâ, ac conſilio plurimùm valuit: hinc Nobiles, Dynaſtæ, at cujuſque ordinis viri in difficillimis rebus ſtatuendis, conſilii causâ ad ipſum confluebant. His acceſſit humillimus ſui ipſius ſenſus, morumque ſuavitas,*

tat, quibus omnium animos ſibi conciliavit. Omnimodam quietem neglexit, nunquam otiari viſus, nec corpori relaxando aliquantulum indulſit: vel audiendis ſæcularium curis, vel evolvendis ſcriptorum libris, vel concionibus habendis ſemper defixus: itaut conſtans fuit omnium ſententia, ea ipſum perfeciſſe, quæ quinque non deſidioſis operariis ſat eſſe poſſent. Tandem ob diuturnam laborum, ſtudiorumque pervicaciam morbo correptus, mirabili animi tranquillitate ſeſe ad mortem compoſuit: & ingeminatis ſuſpiriis, divini amoris flammas ſuccendebat. Hinc 8. *Idus Septembris ſupremam vitæ horam præſentiens*; Eja, *inquit*, commendationis animæ ſignum edite; mediâ enim elapsâ horâ hinc commigrabimus. *Exinde emiſſis probitatis eximiæ, ac futuræ felicitatis argumentis, dum Chriſti Domini cruciatus ex D. Joanne, Sodales circumfuſi recitabant, ſublatis ad cœlum oculis, pièque ad crucis formam compoſitis brachiis, ad ea verba*: Et inclinato capite emiſit ſpiritum; *efflavit animam* 6. *Septembris* 1664. *ætatis ſuæ* 46. *Mortis ſuæ nuncium excepêre omnium lacrymæ. In funere celebrando ea confluxit omnium frequentia die obitûs, ac poſtridie, ut expulſo nimio labore concurſu, cadaver vix provehi poſſet.*

2 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS ſuperius citatus de *Cirino* pluribus in locis honorificam mentionem facit, nempe in Propoſitis bene moriendi *prop.* 26. *fol.* 194. ubi, præter ea, quæ ſuperiùs de ipſo retulit, ſubdit: *Cùm media illa hora, quam dixerat, ſe in Paradiſo futurum, jam jam in puncto complenda eſſet; ad Superiorem converſus, inquit*: Pater Præpoſite, benedicite; *annuit Antiſtes: & nullâ ipſe interjectâ morâ, expiravit*. Item in libro, *Madonna della Providenza, cap.* 1. *fol.* 14. & *cap.* 7. *fol.* 240. Rurſus in relatione Crucifixi Eccleſiæ Panormitanæ *fol.* 16. & 24. Denique de origine Congregationis ſervorum B. Mariæ Virginis *c.* 4. in quibus omnibus locis emeritis laudibus Cirinum extollit.

3 JOSEPH SILOS C.R. in Hiſtoria Clericorum Regularium *par.* 3. *lib.* 12. *fol.* 527. Cirinum inter Theatinos Scriptores recenſens, ſequenti elogio commendat. *Andreas Cirinus, nobili loco Meſſanenſis: adoleſcens Theatinæ ſe diſciplinæ mancipavit, dixitque Meſſanæ ſolemnia vota die Julii ſextadecima Chriſti anno* 1634. *Poſt ſcholaſticas diſciplinas, genio quodam pervolutandæ antiquitati, quâ ſacræ, quâ profanæ ſeſe dedit; ac nihil ferè monumentorum eſt, quod non percurrerit, voraveritque librorum hic helluo. Præcipua in eo erat memoriæ quædam ad miraculum capacitas. Ceu marmore, aut ſolidiore quadam materia inſcriberet, quæ legeret; hærebant lecta firmiſſimè; habebatque in numerato: ut non quidem lentè, ac tractim, ſed perquam expeditè e prædivite memoriæ officina merces ſuas expromeret. Hinc illi a rerum copia ferax ingenium; ac facilis præcipuè dicendi facultas. Dixit perſæpe ad concionem extemporaneè, nunquam jejunè: cùm argumenta, Sanctorum Patrum teſtimonia, atque omnigenam eruditionem abundè ſufficeret mentis promptuarium. Audio paratos prælo in divinam Joannis Apocalypſim Commentarios, atque in alios ſacri utriuſque inſtrumenti libros. De Obeliſcis, Philoſophiam Epicteti, ſive de Conſtantia, Philoſophiam Platonis, Encomium Medicinæ artis, de Prodigiis, & Apparitionibus S. Crucis, ac pleraque alia.*

4 PLACIDUS REINA in Notitiis Hiſtoricis Urbis Meſſanæ *fol.* 501. loquens de Cirino, ait. *D. Andrea Cirino de' Cherici Regolari, la cui nobiltà restò maggiormente illuſtrata dalla profonda ſapienza, ed univerſale erudizione, che riempì il ſuo fecondiſſimo ingegno*. Et libro, *Revoluzioni di Palermo*, quem vulgavit ſub anagrammatico nomine Andreæ Pocili *fol.* 6. illum appellat celebrem Concionatorem, qui ſæpiſſimè mira cum eloquentia, & ſpiritûs fervore Panormitanum populum ad quietem adhortatus eſt.

5 PHILADELPHUS MUGNOS in Theatro Genealogico Nobilitatis Siculæ *par.* 2. *f.* 280. in Elogio familiæ Cirinæ, *Andream* vocat Concionatorem eximium, & Religioſum virtute præditum.

6 RAPHAEL SAVONAROLA C. R. ſub anagrammatico nomine Alphonſi

phonſi la Sor a Varea in libro Univerſus Terrarum Orbis *tom. 1. fol.* 422. *colum. A. & tom. 2. fol.* 182. *colum. B.* citat Andreæ Opera, cumque commendat.

7 Denique JOSEPH SILOS mox citatus in Analectis Proſæ Orationis, & Carminum *pag.* 203. laudans Cirini opus *de Vrbe Roma*, ita de illo ſcribit.

Romani Joves ſua ab Aquila fulmina
mutuantur,
Cirinus *calamum.*
In tanta ſcriptionis, ac ævi mole
Generoſiore uti calamo debuit.
Hoc ad Atlantem, ad Caucaſum evolat:
Hoc Romanum Orbem luſtrat, an illuſtrat?
Conſepultis æternæ Vrbis monumentis
Vt lucem faceret,
Non una deſudat nocte:
Erutuſq. ab hiſce tenebris priſcus ſplẽdor.
Extructam Thebem cytharâ,
Mentita eſt olim fabula:
Hoc verum,
Inſtauratam Cirini *calamo Romam.*
Operoſum veteri Quirino, tantam urbem
condere:
Eamdẽ ſuo veluti e cinere in lucẽ revocare,
Perfacile Cirino *fuit.*
Aſſequutus nempe id eſt levi pennâ.
Nec defatigatus ſcribendo,
Vbi illi amplificandæ, ornandæque
Defatigata fortuna ipſa videri potuit.
Scilicet, quæ Vrbs bellis, ſpoliis, triumphis
ſuis
Terras obruere viſa eſt,
Cirini *ingenium non obruit.*
Septicollis Vrbis decora,
Et, ſi fas eſt dicere,
Laudum hanc Hydram
Exhauſit is ſtylo,
Alcides melior.
Cùm adroſa vetuſtate, ac ævo, quæ monſtra!
Res illi fuit.
Rixandum etiam cum Scriptoribus,
Ac veluti cum Leone, ac Tigre congrediendum,
Profligavit, voravitque hæc ardua.
Meritò de Vrbe Roma ſcripſit:
Ne longè abeſſet Capitolium
A triumphali ingenio.

Idem in Centuria Epiſtolarum *pag.* 274. eleganti metro de iiſdem *Cirini* Commentariis cecinit, ubi Romam de ſeipſa loquentem ſic introducit.

Illa ego Martigena quondam fundata Quirino,
Terrarum domina, & domitrix; mundiq. ter ampli,
Et regum terror; fortuna major, & aſtris,
Et major fatis; bellorũ, atq. arbitra pacis,
Sũ Roma: occiduo cui lãbit Atlanticus olim
Oceanus fluctu chlamydem; quam lumine primo
Sol oriens, Pyroiſq. afflat propriore favilla.
Illa ego Regina Auſoniæ, quæ vecta curuli,
Indum ultra, Tanaimque ultra nomenque Latinum
Prorogo, & Æneidum faſces, & Romula frena.
Me bellatricem Curii fecêre, mareſq.
Fabricii; Pauluſq. ferox, & fulmina belli
Scipiadæ, & duri Mavortis lumina mille.
Cõmodat ipſe etiã cœleſtia Juppiter arma,
Fulmineamq. Aquilam perſtare ad caſtra minaci
Vngue jubet, flãmas atq. intẽtare triſulcas.
Hinc altum ſpiro: hinc vigor, hinc mihi pectora magna
Plena animæ: ſpes hinc, & vota capacia mundi.
Non ſatis eſt Latium Romæ, non Itala regna:
Vicimus Herculeas Gades, Calpemque ſuperbam,
Et galea victrice Tagi fulvum hauſimus aurum.
Nil juvêre hyemes Germanis; nil ſua Gallis
Geſa: & diviſos penetravimus orbe Britannos.
Caucaſeæ & patuêre fores, domituſq. Niphates,
Fractiq. Arſacidæ, & ceu compede vinctus Araxes.
Nec Lybicas numero clades, & Punica damna,
Atque pharetrati mihi ſubdita regna Syphacis.
Non capit exuvias orbis: Tarpeja rupes
Eſt ſpoliis impar: numero mea bella triumphis,
Denſaque in immenſas creſcit mihi laurea ſylvas.
At ſenui tandẽ: ſquallens incanuit alto
Pulvere cæſaries: nõ ardet fronte Gradivus:
Non animat, validoſque armat vis illa lacertos.

B *Vi-*

Digitized by Google

Victrices ſeuuêre Aquilæ : non unguibus Arma
Suſpendunt : non pila timet mea barbarus hoſtis .
Majeſtas & vultu abiit . Quæ pompa Latinis
Collibus eſt reliqua ? inſculptis ubi priſca theatris
Aut Paros, aut Nomas , & ſaxis pendentibus arcus ?
Quæ fora Phidiacis animantur ſplendida ſignis ?
Nempe abiit ſpecies ; cecidêre cadavera Romæ ,
Triſtis & in paucis vix oſſibus umbra ſuperſum .
Attamē affulſit poſt ſæcula longa juvētæ
Spes animo , & Latio micuit lux alma ſepulto .
Cernitis ? evolvit tabulas revolubilis ævi ,
Itq. ſagax mente ad ſecreta cubilia rerum
Cirinus; *cogitq. loqui monumenta vetuſta,*
Et fractos lapides , mutiloſq. & marmora muta .
Hinc facili dextra, calamoque nec impare faſtos ,
Annaleſq. meos ornat ; Romanaque facta,
Romanumq. decus ſtudio cōplectitur omne.
Credite: fracta licet ſenio, logævus & ardor
Languit, & robur ; videor tamen altera priſcus
Flos rediit membris , rediviva & pectore virtus .
Eſt mihi Cirinus *velut alter nempe Quirinus :*
Nataleſque meos, excepta volumine docto.
Hinc vivax renovo , ut Phœbi reparabilis Ales .
Incipiūt iterū facundo hoc auſpice fauſtè
Ire mihi prono victricia ſæcula curſu .
Nūc iterū Fabiiſq. meis, rigidiſq. Camillis
Bella gero; dominoq. Tybri captivus Orōtes
Subditur, et Gallos iterū, Pœnoſq. triūpho.
Egregius Scriptor , peperi quæ fulmine dextro ,
Nunc reparat ; ſum Roma iterum : redière que triumphi ;
Et latus rediit clavus , trabeæq. ſuperbæ.
Eſt, Cirine, *tibi merces, pretiūq. laboris,*
Et deſudatis reſpondent præmia chartis.
Mutuus eſt nobis ſplēdor, par gloria utriq.
Ipſa tuis vivam monumentis clara diſertis:
Inclytus æternùm tu vives nomine noſtro .

ANDREÆ COTTONI

Clerici Regularis, olim Apoſtolici Miſſionarii apud Ruthenos, & Armenos

ELOGIUM III.

ANDREAS COTTONUS Panormitanus , lucis uſuram accepit anno labentis ſæculi 1690. parentibus nobilitate , & pietate clariſſimis . Mater enim ipſi fuit Agatha Amato Principis Galatis filia , Pater verò Scipio Cottonus Caſtrinovi Princeps, Eques Alcantaræ. Annum agens quartum ſupra decimum Clericis Regularibus cooptatus Panormi 12. Januarii 1706. ibidem in templo S. Joſephi votorum ſacramento auctoratus eſt 24. Aprilis 1707. Emenſis Panormi , & Romæ ſtudiorum ſpatiis , in Poloniam , & Ruſſiam Apoſtolici Miſſionarii inſignitus charactere unà cum germano ipſius fratre Cajetano Cottono (de quo infra) conceſſit . Ubi ſeptem annis commoratus, Rhetoricam, Philoſophiam, ac Theologiam Scholaſticam, Polemicam, & Moralem Alumnis Armenis , & Ruthenis Collegii Pontificii Leopolienſis tradidit. E cujus literaria palæſtra inſignes Theologi, & Concionatores prodiêre: quorum aliqui Ordinem Divi Baſilii Magni illuſtrarunt , alii ad animarum curam in Paræciis promoti ſunt, alii denique ad Epiſcopalem Sedem evecti. Ibidem ob præclaros mores , ac doctrinam magna nominis fama inclaruit : hinc a primariis Regni Poloniæ Principibus tum ſęcularibus , tum eccleſiaſticis (quorum nomina, utpote Syllabis in initio hujus Operis adjecta , hîc prætermittimur) ſummo amore, & æſtimatione proſequutus eſt . In hiſtoriis ſacris, profaniſq. longo tempore verſatus, eximiam eruditionem pluries in circulis patefecit. Reverſus in Patriam anno 1722. eaſdem Scientias Philoſophicas, ac Theologicas Panormi ſodales ſuos docuit . Dein ſacris Canonibus, in quibus Eccleſiaſticam Hiſtoriam, ſummamque eruditionem miro prorſus modo copulavit triennio ſæculares Clericos imbuit . Poſtremò per totidem annos in Pontificiis Juribus , Moralique

Theo-

Theologia Religioſos ſuos erudivit in præfatis Divi Joſephi ædibus. Vivit nunc vir eximius Sanctimonalium Theatinarum regimini in Monteregalenſi Civitate mancipatus.

Ipſius meminit Jacobus Gravina C. R. in ſua *Synopſi Theologiæ veterum Patrum de Actionibus Dei ad extra fol.* 351. *n.* 727. & Thomas Joſephowicz Canonicus Leopolienſis *in Præfatione ad Panegyrim Polonicam de Laudibus Divi Cajetani*.

Edidit Leopoli in Ruſſia typis Archiconfraternitatis SSS. Trinitatis 1719. *Univerſæ Theologiæ Scholaſticæ, Polemicæ, Dogmaticæ, & Moralis Theſes*, non quidem perfunctoriè, & laconicè, ut moris eſt in illis regionibus, ſed copioſè nimis, & eleganter inſertâ notitiâ *Hiſtoriæ Sacræ, Conciliorum, Divinæ Scripturæ, & Hæreſum*.

Panormi etiam typis Angeli Felicellæ 1730. vulgavit *Poſitiones Hiſtorico-Polemicas Canonicas, ſelectas ex libro primo Decretalium Gregorii IX.*

Scripſit etiam doctiſſimas *Quæſtiones in quinque libros Decretalium*. Item *Diſputationes in Theologiam Scholaſticam, Dogmaticam, & Polemicam*, quarum editio ſummoperè prodeſſet legentibus.

C A R M E N

In laudem ANDREÆ COTTONI Clerici Regularis.

Lux nova Sicilię, clara de Gente Panormi
ANDREA excelſo præditus ingenio.
'Abdita ſeu reſeras divini oracula Libri,
Seu tenebras ſolvis, quas Stagirita movet.
Flumina doctrinę dū ſpargis ubiq. profūdę
Ad te cunctorum corda, animoſq. trahis.
Ingenio faciles mores ita jungis acuto,
Ut major cùm ſis nunc videare minor.
Illuſtres Cives Siculi, quos æquoris unda
Luſtrat, & inſigni vivere in Urbe licet,
Sarmatia emeritas haud ceſſat promere laudes,
Queis magnum ANDREÆ nomen in Orbe ſonat.
Sarmata, quę decorāt cives, miratur in uno
ANDREA, veſtra hæc maxima laus, honor eſt.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem laudem,

Quod Emmanuel Filingerius & Cottonus ex Comitibus S. Marci, ex Principibus Mirti, Convictor Imperialis Collegii Nobilium Urbis Panormi, ſororis ejus filius, conſcripſit.

Stavano avanti al tribunal d' Aſtrea
L'occhiuta Diva, e il Veglio edace, e rio;
Ambo nudi, ambo alati, uno dicea
Dunque ANDREA fuggirà l'ombre d'oblio?
Dunque a tanto non giugne il poter mio
D'eternar col mio cāto il grāde ANDREA?
Soggiunſe l'altra, che 'l gran nome udío
Cui 'l Vecchio allora diſprezzato avea.
Frena (quì diſſe Aſtrea) l'ardire inſano,
Iniquo Veglio, e tu l'eccelſe impreſe
Piglia per celebrar la tromba in mano.
Irato il Tempo allor l'arco ripreſe,
Ma d'ira, e di furore e' freme invano,
Che già Immortal l'alata Dea lo reſe.

ALIUD CARMEN ETRUSCUM

Ab Antonio Martiani Barone Rayneri ex Principibus Furnaris, ejuſdem Imperialis Collegii Convictore, concinnatum.

Vide Fama le voſtre eccelſe impreſe
Nel Tēplo della Gloria a parte a parte,
E ciò, che illuſtre, ed immortal vi reſe
Vide nelle divine eterne carte.
Opre cotanto belle, e non più inteſe,
Diſs'ella, opre sì rare io non ho ſparte!
Cō quai bei pregi, o cō quai vanni aſceſe
Ove Ingegno poggiar nō puote, od Arte?
Volto l'Eternitate a Fama il ciglio
Laſcia diſſe, deh laſcia i dubbj tuoi,
Che così nobil fregio è di mio figlio.
Ed in mercè de' tanti merti ſuoi
Volli per mio divino alto conſiglio
Regiſtrarlo tra i Chiari incliti Eroi.

ANTONINI DIANÆ

Clerici Regularis, Moralis Theologiæ Principis, & Doctoris celeberrimi,

ELOGIUM IV.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Biblioth. Siculæ fol. 45.

ANTONINUS DIANA nobilis Panormitanus, Clericus Regularis, nedum Patriæ, verùm etiam Siciliæ ſingulare ornamentum. Natus anno 1585. genitores habuit Jacobum Dianam ex Ducibus Ceſalà, & Margaritam Cervelloni. A teneris unguiculis literis addictus, adoleſcens præclaram ingenii indolem detexit. Florente ætate Muſis indulſit, non ſine ingenii laude; ſuaſque ingenii dotes conjectare licet, ex paucis vernaculâ linguâ cantionibus, quas leges *tom. 1. par. 2.* Muſarum Sicularum *pag.* 84. Clericalem militiam ſequutus, & Sacerdotio jam initiatus, exinde Clericorum Regularium inſtitutum amplexus eſt, annum agens 30. Panormi Ordinis habitum accepit primo Februarii 1615. ibique ſolemnia emiſit vota 2. Februarii 1616. teſte P. D. Carolo Morales *in Diana Vindicato pag. ult.* vel ex Joſepho Silos *in Hiſtor. Cleric. Regul. par. 3. lib. 12. pag.* 533. die 4. Octobris 1614. Abſolutis ſtudiorum ſpatiis, ob ingenii præſtantiam, ac memoriæ felicitatem doctiſſimus evaſit. Eximiæ doctrinæ, ſingularem prudentiam ſociavit, adeout tum inter ſodales ſuos, tum extra, magnam ſibi æſtimationem comparaverit. Morali Theologiæ toto pectore, diuturnis vigiliis, & non intermiſſo labore adhæſit, eo animi fervore, ut in eruditionis, doctrinæque theſaurum adauctus, refulſerit. Totus erat in pervolvendis Auctorum libris, in perveſtigandis ſententiis: non volumen neglexit, quin non luſtraret: non Doctorum placita, quin non rectè perpenderet. His munitus præſidiis, primam Reſolutionum Moralium Partem abſolvit, in qua acri ſanè judicio in opinionum delectu, non trivia, non obvia, ſed peregrina congeſſit, ac breviter, & dilucidè omnia, ad prudentiæ libram perpenſa, digeſſit: adeout typis tradita communi omnium plauſu fuerit excepta: & tot ſuarum lucubrationum ſortitus ſit laudatores, quot habuerit lectores. Id Dianæ animum roboravit, ut ea ſtudia proſequeretur, aliaque exararet volumina, quæ ſucceſſivè edita, eadem felicitate eximiis laudum præconiis ſapientes exornarunt. Opera hæc ſua ſumma aviditate amplexa, Doctiorum deſideria excitabant ad alia expetenda, & expectanda. Hujuſce verò cupiditatis teſtes ſunt, repetitæ, brevi temporis lapſu, editiones: vix nanque exacto quinquennio, primæ operum ſuarum partes ſepties fuerunt recuſæ, bis Panormi, bis Lugduni, ter in Hiſpaniis. Nec minori plauſu aliæ Reſolutiones exceptæ; vix enim in lucem emiſſæ, cùm ſtatim celebriores typographorum officinas inſpexêre Romæ, Veneriis, Lugduni, Avenione, Pariſiis, Antuerpiæ, Monachii, Matriti, Syracuſis, & alibi. Univerſalem omnium approbationem teſtantur doctiſſimi, celebreſq. viri, qui multoties in compendium ejus volumina contraxêre, ut infra diſtinctè recenſebimus: & tandem Reſolutionum omnium coordinatio a P. Martino Alcolea doctiſſimè, prudenterque digeſta. Innumeri tandem Doctores prædicare non ceſſant, Dianam Moralis Theologiæ Principem, ac Magiſtrum. Summa veneratione egregiæ doctrinæ ſuæ, & eruditionis præſtantiam venerabantur viri ſapientiſſimi, quorum amorem ſibi conciliavit: & in primis recenſendi Joannes Caramuel, Antonius Cotonius, Angelus Maria Verricelli, Franciſcus Pellizarius, Sfortia Pallavicinus, Auguſtinus Barboſa, Joannes de Lugo, Antonius Eſcobar, Gregorius Gobat, Joannes Dicaſtillo, aliique ab editis libris celeberrimi. E diſſitis regionibus, & etiam (quod mirum dictu) a novo Orbe, datis ad ipſum literis, veluti ad Theologiæ Moralis Oraculum, pro enodandis difficillimis controverſiis advolabant. Academiæ per Europam celebriores ipſius probavêre doctrinam. Panormi eâ ſa-

pientiæ opinione floruit, ut Proceres, Dynaſtæ, Senatus Panormitanus, ac ipſi Siciliæ Moderatores, in gravioribus conſcientiæ negotiis ejus conſilium exploraverint. Hinc meritò ob ſingularem doctrinæ ſplendorem, morum gravitatem, prudentiam, vitæque integritatem, ad nonnulla honorum culmina evectus eſt. Ter Romæ apud Præpoſitos Generales Clericorum Regularium aſtitit Conſultor. Panormi Synodalis Examinator, ac Tribunalis S. Officii Siciliæ Conſultor effulſit. Domum S. Joſephi bis Præpoſiti munere adgubernavit. Romæ etiam, ubi per annos 26. moras protraxit, nonnulla ipſius æſtimationis argumenta edidêre Pontifices Maximi. Epiſcoporum etenim Examinator fuit coram Urbano VIII. Innocentio X. & Alexandro VII. Tanta ejuſdem doctrinæ opinio apud Innocentium valuit, ut ampliſſimis penſionibus, & annuo cenſu ejus ſtudia levaverit: & bis ante Quirinale Cœnobium D. Sylveſtri Clericorum Regularium pertranſiens, Aulicis, Proceribuſque ſtipatus, DIANAM noſtrum, qui de more, unà cum aliis Patribus ad Domûs oſtium accurrerat, ſuo nomine ſalutatum miſit: quod ſicut in Pontificibus inuſitatum, ita & Dianæ honorificentiſſimum. Ea in Urbe omnium ſapientûm animos ad ſe traxerat: immò ibi nullus accedebat, qui Dianam ſtudioſè non perquireret, & quem fama clariſſimum intellexerat, præſentem agnoſceret. Nec demum apud Romanam Curiam diſceptatio aliqua incaleſcebat, quin ad eum, veluti ad Delphicum Tripodem, non accurrerent: jurgii qualitatem exponerent, ac ſententiam ſuam enixè perquirerent. Inter hos viri Religioſi, Præſules, Proceresque præcipui enumerandi. Relicta tandem poſteritati celeberrimi nominis fama, magno ſapientûm dolore vivere deſiit Romæ 18. Julii ex Philippo Brietio *Annal. Mundi part.* 4. *tom.* 2. *pag.* 569. vel 23. Junii ex P. Morales *in Diana vindicato pag.* 143. ſeu veriùs 22. Julii ex Franciſco Marcheſio in Elogio infra notando, anno 1663.

Quæ ſcripſit, ediditque fœcundiſſimus Dianæ calamus, hæc ſunt.

I. Pars Reſolutionum Moralium.
Quæ continet Tractatus
De Immunitate Eccleſiarum ſuper Bullam Gregorii XV.
De Immunitate Eccleſiaſtica.
De Comitiis, ſeu Parlamento Regni Siciliæ, & Neapolis.
De Denunciationibus faciendis ex edicto Dominorum Inquiſitorum, & de Sollicitatione facta in Confeſſione juxta Bullas Clementis VIII. Pauli V. & Gregorii XV.
De Abſolutione ab hæreſi, & aliis delictis pertinentibus ad Trib. S. Officii.
De Paupertate religioſa ſuper Bullam Clem. VIII. de Largitione munerum.
De Circumſtantiis non neceſſariò explicandis in Confeſſione.
De Contractibus.
De Jejunio.
De Legibus.
De Bulla Cruciatæ.

II. Pars continet Tractatus
De Horis Canonicis.
De Opinione probabili.
De Celebratione Miſſarum.
Et alios tres miſcellaneos.

III. Pars habet Tractatus
De Immunitate Eccleſiaſtica.
De Dubiis Regularium.
De Abſolutione Moribundi ſenſibus deſtituti.
De Sacramentis.
Et miſcellaneos duos.

IV. Pars
De Immunitate Eccleſiaſtica.
De Irregularitate.
De Conſcientia dubia.
De Confeſſariis Sollicitantibus.
De Tortura in S. Officio ſuſpectis vehementer de hæreſi inferenda.
De Pœnis delictorum pertinentium ad Tribunal S. Inquiſitionis.
De Officio, & Poteſtate Inquiſitorum.
Miſcellanea.
Decreta, & Conſtitutiones recenſiorum Pontificum pertinentes ad S. Officium.

V. Pars
De Immunitate Eccleſiaſtica.
De Poteſtate, & Privilegiis S.R.E. Cardinalium.
De caſibus occurrentibus tempore mortis.

De

De Homicidio, & reſtitutione propter ipſum.
De Parvitate materiæ.
De Mutis, Surdis, & Cæcis.
De Scandalo.
De Eleemoſyna.
De Excommunicatione.
De Suſpenſione, & Interdicto.
De Sigillo Confeſſionis.
De Indulgentiis, & Jubilæo.
Miſcellaneos duos.
VI. Pars
De Immunitate Eccleſiarum.
De Familia laica Nuntiorum Apoſtolicorum.
De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium Eccleſiaſticorum.
De Duello.
De Conſuetudine.
Miſcellaneos tres.
VII. Pars
De Immunitate Eccleſiaſtica, ſive de omnimoda Clericorum exemptione, ejuſque origine.
De Poteſtate Epiſcoporum quoad diſpenſandum, & abſolvendum vigore cap. 6. ſeſſ. 24. Concilii Tridentini de Reformatione.
De Correctione fraterna.
De datis, & promiſſis ſuper Bulla Gregorii XIII.
De Abortu.
De Teſtamentis privilegiatis ad pias cauſas, peſte infectorum, & militum.
De Servis, & Mancipiis.
De Ceſſione bonorum, & dilationibus moratoriis a Principe concedi ſolitis.
De Ludo, & Sponſionibus.
Miſcellaneos tres.
VIII. Pars
De Poteſtate Pontificis in ordine ad Sacramenta.
De Miniſtro Sacramenti Ordinis.
De Diſpenſatione.
De poteſtate Capituli ſede vacante.
De Executoribus Teſtamentorum.
De Donationibus.
Miſcellaneum.
IX. Pars
De Oratoriis privatis Sæcularium, Regularium, Epiſcoporum, & Cardinalium.
De Altaribus privilegiatis.
De Confeſſione præmittenda ante Communionem, & de cauſis excuſantibus.
De Excommunicatione ob percuſſionem Clericorum c. Si quis ſuadente Diabolo.
De Theſauris.
Tractatus miſcellaneos quatuor.
X. Pars Tractatus habet ſexdecim, ſcilicet:
De priſco more eligendi Epiſcopos contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas.
De Prohibitione ne Clerici præſint exercitibus.
De Libertate Conſcientiæ: An poſſint illam Principes laici Hæreticis concedere.
De numero Electorum Imperatoris augendo, vel minuendo.
De poteſtate Pontificis eligendi ſibi ſucceſſorem.
De poteſtate Pontificis ornandi Principes laicos titulo regio.
De jure Protectionis, ſeu Clientelæ.
De Pœnis, ſeu Mulctis pecuniariis Epiſcopo non applicandis.
De Diſpenſatione cum Regularibus illegitimis.
De Cingulo Militari pro validitate Profeſſionis Equitum Melitenſium.
Tractatus miſcellaneos ſex.
XI. Pars Tractatus continet duodecim, nempe:
De Adoratione Summi Pontificis.
De Infallibilitate Decretorum Summi Pontificis extra Concilium, cum Appendice.
Tractatus Miſcellaneos octo.
XII. Pars habet Tractatus duos:
De Conſecratione Epiſcoporum.
De Collocutionibus, & Scriptionibus prohibitis tempore Conclavis.

Præter enumeratas duodecim Reſolutionum Moralium partes edidit præterea:

De Primatu ſolius Divi Petri diſceptationes apologeticas: quod opuſculum primò impreſſum fuit Romæ in typographia Mavelphi Mavelphii 1647. in 4. Inde parti nonæ operum *tract.* 10. adjunctum, & tandem recuſum in opere magno, cui titulus: *Bibliotheca Maxima Pontificia Sanctorum Patrum, & aliorum Catholicorum* &c. in lucem edita a Fra-

a Fratre Joanne de Roccaberti Archiepiſcopo Valentino tom. 4. Romæ typis Joannis Franciſci Buagni 1697. in fol.

ELENCHUS
Auctorum, qui operibus ANTONINI DIANÆ edendis, & coordinandis incubuère.

DIANÆ Opera, ut ſuperiùs in ipſius Elogio dictum fuit, recuſa fuére ſucceſſivè, & exinde ſimul variis in locis. At non omnes hîc recenſebo editiones, quod longum, immò ferè impoſſibile erit, cùm innumeræ ſint eorumdem Operum impreſſiones omnibus perviæ, ſolùm coordinatam editionem prædictorum Operum factam a P. Martino Alcolea, nec non eorumdem compendia innuam.

1 MARTINUS itaque ALCOLEA Carthuſienſis anno 1667. coordinationem præfatam edidit ſub hoc titulo:

Diana coordinatus a V. P. Martino Alcolea Carthuſienſi ex regali Cœnobio de Paular. Lugduni 1667. in fol. & iterum ibidem ſumptibus Joannis Antonii Huguertan, & ſoc. 1680. in fol.

2 D. CAROLUS MORALES Matritenſis Cler. Regul. edidit volumen inſcriptum:

A. R. P. D. Antoninus Diana Panormitanus Congreg. Cler. Regul. Doctor celeberrimus, Epiſcoporum Examinator coram tribus Summis Pontificibus Urbano VIII. Innoc. X. & Alexand. VII. Dogmaticus, ſive id omne, quod controverſum ex profeſſo, vel obiter ipſe variis in Reſolutionibus diſcuſſit, quibus Pontificia poteſtas adverſus præcipuos noſtræ Religionis hoſtes, præſertim Semicatholicos, Sacramentarios, Novatianos, alioſque hæreticos vindicatur, clarâ, & ſcholaſticâ methodo ad unicum volumen redactum. Cui in calce affixus idem venit vindicatus, ſeu defenſus ab omnibus proſcriptis propoſitionibus a Summis Pontificibus Alexandro VII. Innoc. XI. & Alexandro VIII. Neapoli ex typographia Felicis Moſcæ, & hæredum Laini 1697. in fol.

3 Ven. D. CAROLUS THOMASIUS C. R. in coordinanda omnium Reſolutionum mole deſudavit, ut ait Silos *cit. pag.* 558. ſed a P. Alcolea præventus, Opus edere neglexit: attamen ejuſdem Operis Tabulam, veluti coordinationis regulam, typis tradidit, hoc titulo:

Tabula Aurea Operum omnium Antonini Dianæ Cler. Regul. quâ Reſolutionum pluſquam ſex millia, pluraque aliorum caſuum millia in duodecim partes promiſcuè impreſſa, rectâ & clarâ methodo in 150. Tractatus ritè & ſcholaſticè ordinantur. Romæ ex typographia Angeli Tinaſſi 1664. in fol.

Nonnulli *Dianæ* Opera in compendium contraxère, nempe:

4 JOANNES DE LA VAL Belga tres tantùm Partes compendio ſuo complexus eſt. Lugduni apud Jacobum Cardon 1634. in 24.

5 ALEXANDER CALAMATUS Meſſanenſis, quinque Partes. Venetiis apud Junctas 1642. in 8.

6 ANONYMUS quidam, ſex Partes. Antuerpiæ apud Joannem Meurſium 1645. in 24.

7 ANTONIUS COTONIUS Siculus Nicoſienſis Tertii Ord. S. Franciſci, Partes ſex, quas edidit ſub anagrammatico nomine *Auſonii Noctinoct*. Lugduni ſumptibus hæredum Gabrielis Boiſſat, & Laurentii Aniſſon 1644. in 4. & Venetiis apud Junctas 1646. in 4. & additâ ſeptimâ Parte, Lugduni apud hæredes Petri Proſt, Philippi Borde, & Laurentii Arnaud 1646. in 4. & 1660. in fol. & alibi etiam cum aliis Partibus, quas alii addidère. Idem Cotonius edidit *Summarium Summæ*. Venetiis apud Matthæum Lenium 1648. in 24.

8 ANDREAS GUADAGNINUS, & JACOBUS PONTANUS uſque ad decimam Partem compendium produxère, ex Silos: & 8. 9. 10. cum aliis Cotonii prodière in Lugdunenſi editione 1660. in fol.

9 ENGELBERTUS EWICH Belga Soc. Jeſu, ſub nomine *Theologi Cluinenſis*, decem Partes in compendium evulgavit. Antuerpiæ apud Meurſium 1637. in 24.

10 PAULUS MARIA QUARTUS C. R. compendio Engelberti addidit unde-

decimam partem. Romæ apud Joannem Caſone 1655. in 12.

Duodecim partes complexi ſunt ſequentes, nempè:

11 NICOLAUS ANTONIUS LOTHARINGUS.

12 ANONYMUS Antuerpienſis.

13 MATTHÆUS DEFENDIUS. Lugduni apud Gabrielem Boiſſat 1642. in 8.

14 JOANNES A VALLE.

15 MICHAEL VAN WIEST Soc. Jeſu. Antuerpiæ apud Jacobum Meurſium 1660. in 8.

16 SIMON RENDOLINUS Peruſinus. Venetiis typis Jo. Jacobi Hertz, 1677. in 8.

17 ANTONIUS MONTES DE TORRES Ord. S. Mariæ de Mercede, Auctor hic hiſpano idiomate compendium ſuum edidit, quod inſuetum, & rarum apud Hiſpanos: exterorum enim opera in propriam linguam transferre, vel in compendium redigere maximè abhorrent.

18 GUILELMUS DE OCASCA compendium etiam vulgavit hiſpanicè.

S Y L L A B U S

Summorum Pontificum, Regum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, & Principum, apud quos ANTONINUS DIANA magnâ valuit exiſtimatione, & benevolentia, ob ipſius doctrinæ profunditatem, ſplendoremque.

Ex Summis Pontificibus.

1 URBANUS VIII. Pontifex Maximus, inſignis Theatinæ Congregationis Benefactor, eo apud ſe loco, & opinione habuit *Dianæ* doctrinam, ut illum in cœtu, & copia tot illuſtrium ex omni ordine virorum, qui Romæ tunc aderant, ad honorificum Examinatoris Epiſcoporum munus, ſingulariter delegerit. *Ex Mongitore citato*.

2 INNOCENTIUS X. tanti fecit *Dianæ* merita omnigenæ doctrinæ ſplendore illuſtrata, ut non modò ampliſſimis penſionibus, & annuo cenſu ejus ſtudia mirificè juverit, verùm etiam in teſſeram peculiaris æſtimationis, qua illum proſequebatur, cùm ante Quirinale Cœnobium S. Silveſtri aulâ, & Romanorum Procerum manu ſtipatus tranſiret, *Dianam*, qui ad domûs januam cum cæteris de more Patribus accurrerat, ſemel ac iterum ſalutatum miſerit a ſuo nomine. Quod ſicuti Summis Pontificibus inſuetum, ita *Dianæ* honorificentiſſimum fuit. *Ex eodem*.

3 ALEXANDER VII. cui *Diana* duodecimam partem operum ſuorum nuncupavit, pari benevolentia, & amore eumdem complexus eſt: quem prætetea Synodalibus Urbis Examinatoribus cooptavit. *Ex eodem*.

Ex Regibus.

PHILIPPUS IV. Hiſpaniarum Rex publicâ permotus famâ, quæ de præſtanti *Dianæ* doctrina ad ejus aures pervenerat, quæque *Dianæ* nomen ubique celebre fecerat apud Europæ nationes; grato, hilarique vultu undecimam ipſius operum partem, nomini ſuo ab Auctore conſecratam, ſuſcepit, dilaudavitque. *Ex MSS. in Archivio Domûs S. Joſephi*.

Ex Cardinalibus.

1 FRANCISCUS BARBERINUS, primus hujus nominis ex ea Familia S. R. E. Cardinalis, Urbani VIII. ex fratre nepos, *Dianam* ſummis benevolentiæ ſignis complexus, in ſuum Theologum adſcivit, cui omnia magni momenti negotia communicabat, & in rebus difficillimis, quæ ad regimen Eccleſiæ, animæque conſcientiam attinebant, illius judicium, votumque exquirebat. *Ex MSS. in eodem Archivio*.

2 COSMUS Cardinalis DE TORRES, quantâ etiam in exiſtimatione *Dianam* habuerit, ob ipſius doctrinæ præſtantiam, ex eo conjicere quiſque poterit, quod ad illum ſcribens, eodem modo, quo ad cæteros infulatos, ſe tanquam fratrem humaniſſimè ſubſcribit. Huic quintam partem Reſolutionum dicavit. *Ex MSS. in eodem Archivio*.

3 JOANNES JACOBUS PANZIROLUS S. R. E. Cardinalis, cui alteram partem operum moralium adſcripſit, dum de *Diana* loquebatur, illum Moralis Theologiæ Principem, ſuique ævi

Digitized by Google

ævi Doctorem magnum, cunctorum plauſu, communique fama declamatum, deprædicabat. *Ex iiſdem MSS.*

4 BERNARDINUS SPADA S.R.E. Cardinalis, qui aliquoties admiratus *Dianæ* eruditionem, doctrinæq. profunditatem fuerat, tanto viri eximii amore captus eſt, ut illum inter tot illuſtres Theologos, qui Romæ eminebant, dignum Cardinalitio Galero judicaverit. *Ex iiſdem MSS.*

5 FRANCISCUS MARIA Cardinalis BRANCATIUS *Dianæ* amicitiæ vinculo colligatus, *in Diatriba de Chocolatis potu* §. 79. *Amicis, & §.* 37. diſertiſſimum vocat.

6 FRANCISCUS ALBITIUS S. R. E. Cardinalis ea in opinione habuit *Dianæ* merita, propter ipſius ſingularem doctrinam, quâ Chriſtianum Orbem illuſtravit, ut illum in libro *de inconſtantia, & pœnitentia voluntatis, tractat. de S. Officio*, pluries virum præclarum, & majore honore dignum appellaverit.

7 JOANNES DE LUGO ex Societate Jeſu Cardinalis, *Dianæ* pariter amiciſſimus, quoties in ſuis operibus moralibus mentionem ipſius facit, toties ſummo cum honore illum nominat.

8 SFORTIA Cardinalis PALLAVICINUS ex eadem Societate, Theatini nominis ſtudioſiſſimus, in epiſtola, quam ſcripſit ad Ven. P. D. Carolum Thomaſium, quæ legitur in literis ejuſdem Cardinalis Romæ editis 1668. *pag.* 20. judicium ferens de operibus *Dianæ*, illa unà cum ſuo auctore ſummopere dilaudat.

Ex Præſulibus, & Prælatis.

1 AUGUSTINUS BARBOSA Epiſcopus Ugentinus, celebris a ſcriptis voluminibus Doctor, *Dianam* ſibi olim in amicitiis junctum, & contemporaneum, magno ſemper in honore, & æſtimatione habuit, de quo mentionem faciens in operibus ſuis, honorificis titulis condecorat.

2 JOANNES CARAMUEL Campanienſis Antiſtes, magnum Benedictinæ Religionis luminare, ingenii acumine, & eruditione nemini ſecundus, tametſi in ſelectu opinionum *Dianæ* fuerit nonnunquam oppoſitus, illius tamen & nominis, & meriti extitit maximus cultor, ad quem frequenter ſcribere in materiis doctrinalibus conſuevit. *Ex iiſdem MSS.*

3 JULIUS CÆSAR BOREA Comaclenſis Præſul, tantam geſſit de *Dianæ* doctrina opinionem, ut *in reſponſo pro immunitate Eccleſiæ contra Luganam c.* 3. *n.* 117. faſſus ingenuè ſit, ſe plus *Dianæ* deferre, quàm Luganæ, & cæteris ejus ſequacibus, tum propter egregiam viri, quem dicit ſe noviſſe, literarum peritiam, tum propter vitæ, morumque candorem, & integritatem.

4 THOMAS THOMASONUS Epiſcopus Umbriaticenſis in ſua *Synodo par.* 2. *c.* 9. præ cæteris Theologorum ſententiis, ovibus ſuis ſequendam proponit *Dianæ* doctrinam, ubi illum virum doctum, ſatiſque eruditum appellat.

5 DIDACUS DE TRANSMIERA primus Tribunalis S. Officii Regni Siciliæ Quæſitor, ſummis laudum præconiis *Dianam* ſemper cumulavit, quem nulli ſecundum inter ævi ſui Morales Theologos, qua voce, qua ſcriptis voluminibus jugiter proclamabat.

Omnes ferè Romanæ Curiæ Prælati ex ſingulari veneratione, qua illius perſonam reverebantur, quoties *Dianam* obvium haberent, aut alloquerentur, toties honoris cauſa magnis obſequiis conſalutabant: ad quem etiam non raró pro reſolvendis dubiis, & conſcientiæ caſibus accedere ſolebant. *Ex Mongitore, & Silos.*

Ex Principibus.

SIciliæ Moderatores, Archiepiſcopi, & Epiſcopi pari cultu, & æſtimatione, *Dianę* virtutem proſequebantur, & merita. *Ex iiſdem MSS.*

Denique Romani Principes, & Siciliæ Proceres, inter quos primo loco recenſendus FRANCISCUS III. de Vigintimillibus Hieracenſis Marchio, (cui unam ex ſuis Reſolutionibus partem gratitudinis ergo nuncupavit) ſingulari amore, & obſequio ferebantur erga *Dianam*, cujus nomen per univerſum literatorum Orbem, necnon etiam ad Orientales uſque Indos inſonuit. *Ex iiſdem MSS.*

SYLLABUS

Quadringentorum, & amplius Auctorum, qui de ANTONINO DIANA aut mentionem fecerunt, aut encomiaſticè loquuti ſunt.

Ex Cardinalibus S. R. E. 5.

1 EMin. S. R. E. Cardinalis FRANCISCUS ALBITIUS *de Inconſtantia, & Pœnitent. Volunt. tract. de S. Officio*, citat pluries P. Dianam his titulis, *vir præclarus, & majori honore dignus.*

2 Emin. FRANCISCUS MARIA BRANCATIUS S. R. E. Card. *in Diatriba de Chocolatis potu* §. 37. ait: *Et alii penes diſertiſſimum noſtrum Dianam par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 184. Item §. 41. §. 44. §. 56. §. 69. §. 71. & §. 79.

3 Em. FRANCISCUS TOLETUS S. R. E. Card. *in Summa cum notis Victorelli.*

4 Emin. JOANNES DE LUGO S. R. E. Cardin. *de Juſtitia & Jure tom.* 2. *diſp.* 37. *sect.* 13. *n.* 161. ait: *De tortura materia videre poteris* Dianam *tract. de Tortura, ubi omnium ferè, quæ ad torturam ſpectant, copiosè & doctè colligit ex Auctoribus antiquioribus, & recentioribus, qui tractatus utiliſſimus omnibus eſt.* Item *de Sacram. Pœnit. diſp.* 23. *sect.* 5. *n.* 148.

5 Emin. SFORTIA PALLAVICINUS S. R. E. Card. ſuper opera *P. Dianæ* pulcherrimam ſcripſit epiſtolam ad P. D. Carolum de Thomaſiis Clericum Regularem, quæ habetur in literis ejuſdem Cardinalis Romæ editis typis Angeli Bernabò 1668. *pag.* 20.

Ex Epiſcopis. 13.

1 AUGUSTINUS BARBOSA Epiſcopus Ugentinus *de Poteſtate Epiſcop.* edit. Lugduni an. 1641. *part.* 2. *alleg.* 6. *n.* 4. *Tenet Layman, & noviſſimè amicus meus doctus* Diana.

2 AUGUSTINUS DE BELLIS C. R. Epiſcopus Soranus *de abſoluta Monarchia Divi Petri.* Item *Allegat. in cauſa Excom.*

3 GREGORIUS CARAFA C. R. Archiepiſcopus Salernitanus *de Monomachia, ſive de Duello.*

4 JOANNES CARAMUEL Epiſcopus Campanienſis *in Theolog. Regul.* edita Francofurti 1646. *diſp.* 6. *n.* 53. *B. C. D. Sunt Auctores aliqui, quorum unus multis aliis prævalet, ut ſunt Lorca, Vaſquez, Suarez, Pontius, & Angelus Manriquez. Hos literarum Principes, nullius injuria nominaverim: Leſſium, Thomam, & Joannem Sanchezios, & præcipuè* Dianam, *& ſi quos alios æquales ipſis videris illis adnumera, & ſine aliquo ſcrupulo ſequitur contra quoslibet alios Doctores.* Idem *ibid. diſp.* 69. *n.* 1053. *Ingenium* Dianæ *viri doctiſſimi veneror, ejus induſtria multas opiniones evaſiſſe probabiles, quæ antea non erant, aſſero, vocoque invidum, qui non confirmet.* Idem *ibid. diſput.* 66. *concl.* 14. *n.* 1017. *fol.* 196. *Ita docuerunt Vaſquez, Pontius, & Diana: ubi nota illos duos fuiſſe ex maximis, ita ut ſecuriſſimè ſequi poſſis; Dianam diligentia, & ſtudium etiam magnis adſcripſit: Et forte illi plus debet Eccleſia, plus Ethica Chriſtiana, quàm aliis.* Plura alia digna, & excellentiora ſcripſit Caramuel de ſupradicto Diana, ut videre eſt in epiſtola impreſſa in principio ſuæ Theologiæ Regularis, & in alia epiſtola impreſſa in principio ſuæ Theologiæ fundamentalis.

5 JULIUS CÆSAR BOREA Epiſcopus Comaclenſis *in reſponſo pro immunit. Eccleſ. contra Lagunam c.* 3. *n.* 117. *Clericis ſuffragatur auctoritas, non ſolùm* P. Dianæ, *ſed etiam aliorum quamplurimorum Auctorum. Et in omnem eventum plus ſoli* Dianæ *deferrem, quàm Lagunæ, & cæteris ejus ſequacibus: tum propter egregiam viri, quam novi, literaturam: tum propter vitæ, morumque candorem, & integritatem.*

6 PAULUS ARESIUS C. R. Epiſcopus Derthonenſis *de Aqua tranſmutatione in Vinum in ſacrif. Miſſæ.*

7 PAULUS BRITIUS Epiſcopus Albenſis, *ne' progreſſi della Chieſa occidentale, ſecolo* 7. *fol.* 68. *E chi curioſo foſſe di ſapere, conſideri ſeriamente le difficoltà, che move il celebratiſſimo Dottore* Diana.

8 PAULUS PIASECIUS Epiſcopus Præmislienſis in Regno Poloniæ *in Praxi Epiſcopali.*

9 PAX

9 PAX JORDANUS Epiſcopus Tagurienſis *in Var. Elucubr. tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 3. *n.* 216. *Eruditiſſimus Diana affert multos Doctores circa hanc difficultatem.*

10 RAPHAEL RASTELLIUS C. R. Epiſcopus Caprenſis *de Regimine lib.* 3. *Pervenit ad meas manus prima, & ſecunda pars Reſolutionum moralium doctiſſimi viri* Antonini Diana *Pan. Cler. Reg.* Item *tract. de Cenſuris in genere.*

11 RODERICUS ACUGNA Bracharenſis Archiep. *in decreto Gratiani.* Item *de Confeſſariis ſollicitantibus.*

12 SACRA ROTA ROMANA *in cauſa Burgenſ. nullitatis profeſs.* die 16. Aprilis 1649. coram D. Arguelles. *Annum probationis continuum eſſe debere, clarum eſt. Abbas, Ancharanus, Suarez, & manu pleniſſima pro more Reverendus* P. Diana.

13 THOMAS THOMASONVS Epiſcopus Umbriaticenſis *in ſua Synodo part.* 2. *c.* 9. *Si morales Theologos velint, habeant Silveſtrum, Navarrum, Sanchez, Toletum, Azorium: ex recentioribus ſunt plurimi, Bonacina, Filiucius, & ſatis eruditus, in quo vultas eruditiones habebis,* P. Diana.

Ex Quæſitoribus Fidei. 2.

1 DIDACUS DE TRANSMIERA Quæſitor Fidei in Regno Siciliæ *de Polygamia lib.* 3. *quæſt.* 2. *n.* 49. *Quam rationem attigit doctiſſimus* Diana.

2 JOANNES ESCOBAR A CORRO Inquiſitor Murciæ *tract. de Confeſs. Sollicit. part.* 2. *quæſt.* 2. §. 3. *n.* 23. *An quis revelare teneatur in monitorio furtum factum a filiofamilias ejus, qui monitorium impetravit Naldus affirmat, Raynaudus negat,* Diana *tamen licèt doctiſſimus judicandum relinquit.*

Ex Canonicis Regularibus, & Sæcularibus. 3.

1 CONSTANTINUS DE CASTRO Mortarienſis Canonicus Regul. Lateran. *in Collect. Theol. Moral. tract.* 4. *ſect.* 1. *c.* 100. *art.* 2. §... *Ita Doctores, quos citat & ſequitur doctiſſimus* Diana.

2 FRANCISCUS MARCHESIUS Canonicus Metropolitanæ Eccleſiæ Urbis Panormi, anno 1694. Dianæ imaginem ære inſculptam in lucem emiſit, hoc adjecto Elogio. *R. P. D. Antoninus Diana C. R. nobilis Panormitanus, in Sicilia SS. Inquiſitionis Conſultor, Romæ Epiſcoporum Examinator, ubique Sapientum calculo Doctor celeberrimus, ac libertatis, & immunitatis eccleſiaſticæ ſtrenuus propugnator.* &c.

3 FRANCISCUS SALERNUS ejuſdem Eccleſiæ Canonicus, & Vicarius Generalis *lib.* 1. *conſil.* 12. §. 3. *n.* 26. *Quam ſanè rem tetigit doctiſſimus* Diana, *cujus codex poſtquam hæc ſcripſeram ad meas manus pervenit.*

Ex Clericis Regularibus. 40.

1 ALEXANDER PEREGRINUS C. R. *tract. de Duello.* Item *de Immunit. Eccleſiarum. Scholia ad Privilegia Religionis Cleric. Regul.* Item *Commentaria ad Conſtit. Cleric. Regul.*

2 ALOYSIUS NOVARINVS C. R. *Variorum Opuſcul. tom.* 1. 2. 3.

3 ALPHONSVS DE LEONE C. R. *tract. de Capellaniis quæſt.* 6. *ſect.* 10. *n.* 100. *Unde doctiſſimus* Diana *neceſſe eſt, ut intelligat id eſſe prohibitum in decreto.* Item *Recollect. ſeu tract. de Jubilæo.* Item *de Officio, & Poteſtate Confeſſarii.*

4 ANDREAS LANFRANCVS C. R. *in Opuſculis Theolog. tom.* 2. *opuſc.* 1. *c.* 4. *n.* 15. *Quam plures refert accuratiſſimus in recenſendis auctoritatibus* P. Diana.

5 ANDREAS MOLFESIVS C. R. *in Promptuario triplicis juris,* ſive *in Summa Caſuum Conſcientiæ.*

6 ANDREAS PISCARA CASTALDVS C. R. *in Praxi Cæremoniarum paſſim.*

7 ANGELVS PISTACCHIVS C. R. *de Votis quibuſcumque tam Sæcularium, quàm Regularium.* Item *tract. de Superſt. Reorumque judicio.*

8 ANGELVS VERRICELLVS C. R. *in Quæſtion. Moral. tract.* 2. *quæſt.* 28. *n.* 15. *Ita doctiſſimus* Diana. Et *tract.* 4. *quæſt.* 27. *ſect.* 7. *n.* 69. *In re autem morali plurimum debemus noſtro* P. Antonino Dianæ; *nam ejus induſtria, multæ opiniones evaſerunt probabiles, quæ antea non erant.* Item *de Apoſtolicis Miſſionibus poſt tract.* 18. *in appendice quæſt.* 11. *n.* 4. *Primò moveor auctoritate doctiſſimi*

P. Diana, *qui part. 11. tract. 1. reſol. 23. improbabile cenſet, poſſe Sinenſes ob regiam aulam caſtrare ſuos infantes, poſtquam enim typis impreſſa erat ea quæſtio* 197. *de Eunuchis, optatiſſima pars undecima* P. Dianæ *ad manus devenit: optatiſſima inquam, nam tanti Doctoris ſcripta aureis literis exaranda, ſæpiſſimè cùm evolvo, affectuosè deoſculor; etenim in denſiſſimis difficultatum tenebris, cæterorum auctorum cum opere deſpondi*, Diana *clariſſimam lucem irradiat, abditarum auctoritatum, ac rationum theſauros indicat, & ſemper* Dianam *ſe, Lunam & Noctilucam præſtat: quare omni ævo, Orbe, ejus doctrina moralium difficultatum nox ſicut dies illuminabitur. Itaque tanti viri auctoritas ab ea opinione aſſerenda probabili me abſterruit.*

9 ANTONIUS NALDUS C. R. *in Practica Quæſtionum, ſive caſuum Conſcientiæ Summa.* Item *Annot. Practic.*

10 AUGUSTINUS DE BELLIS C. R. *de abſoluta Monarchia Divi Petri.* Item *Allegat. in cauſa Excommunic.*

11 BERNARDUS JUSTINIANUS C. R. *tract. de continuatione Cambii.*

12 CAJETANUS ANDREAS DE AFFLICTO C. R. *in controverſi fori Deciſionibus.*

13 CAJETANUS ALEXANDER *in Confeſſario Monialium.*

14 CAROLUS MORALES *in Diana dogmatico, & vindicato, ac defenſo ab omnibus proſcriptis Propoſitionibus a Summis Pontificibus.*

15 Ven. CAROLUS DE THOMASIIS C. R. *in ſuis Quodlibetis Theologicis quodlib. 4. ſchol. 10. n. 2. Ex qua doctrina, ex quibus principiis, noſter Pater, meuſque Magiſter* P. Diana, *cujus in omnem terram exivit ſonus laudis, & in fines Orbis terræ codices ejus, in part. 11. tract. 4. multos varios, & curioſos caſus mirabiliter deducit.*

16 CLEMENS FICARRA C. R. *tract. de Fama tom. 1. fol.* 110.

17 FRANCISCUS CESPEDES C. R. *in Dubiis Militaribus.* Item *de Exemptione Regularium c. 11. dub. 217. n. 1. Negativè reſpondent Henriquez, Sanchez, Tamburinus, & celebris* Diana.

18 FRANCISCUS MARIA MAGGIVS C. R. *in Diſquiſit. Aſceticis c. 22. §. 7. n. 26. Antoninus Diana inter Morales Theologos hujus ævi ſuo jam nomine præſtantiſſimum lumen.*

19 GREGORIUS CARAFA C. R. *de Monomachia, ſeu de Duello comment.*

20 HIERONYMUS VITALIS C. R. *in Diſcuſſionibus Canonicis ſub nomine Nicolai Vitalis germani fratris.*

21 JACOBUS GRAVINA C. R. *in Synopſi Theolog. veterum Patrum, de Summo Pontifice fol. 53. n. 94. Singulare opus hac de re primus edidit, inſcripſitque de Primatu ſolius Petri, notiſſimus* Antoninus Diana, *Congregatione & Patria nobis devinctus: qui quidem eximiis illis, & vulgatiſſimis operibus Reſolutionum Moralium celeberrimi Doctoris nomen ſibi promeritus, jure inter Morales Theologos Primas obtinet, eſtque cunctis hujuſce materiæ in libris laudatiſſimus.*

22 JOANNES BONIFACIUS BAGATTA C. R. *in Vita Caroli Thomaſii lib. 2. c. 9. pag. 290. Il noſtro dottiſſimo Padre* Diana, *così verſato nelle Dottrine Morali, che non ſolo da tutta Roma, ma da più rimote parti veniva di continuo conſultato.*

23 JOANNES CHRYSOSTOMUS FILIPPINVS C. R. *tract. de Filiatione ſpirituali.*

24 JOANNES FRANCISCUS DE PONTE *tract. de poteſtate Proregis Neapol.* Item *Deciſiones Supremi Italiæ Conſilii.*

25 JOANNES MORANDUS C. R. *in Curſu Theolog. tom. 2. tract. 3. de Euchar. quæſt. ult. n. 559. Pater noſter* Diana *ferè in omni materia morali congeſſit quidquid curioſi, & ſingularis recentiorum guſtus noverit appetere.*

26 JOSEPH SILOS C. R. *in Analectis Epiſtol. epiſt. 33. fol. 76.* ſcribens ad Petrum Cyrillum Turrianum C. R. ait: *Jam non unum miſiſſe te mihi Teloſcopium ſcias, ſed duo: ſiquidem* Dianam, *cujus vigiliis, ac ſtudio pleræque hoc ſæculo, quæ latebant opiniones accepêre ſuam lucem, dices meritò Moralis Sapientiæ ſpecularem tubum, quem ſi quis videre clarius longè poſita, ſi inſpicere non ita obvia, non ita omnibus comperta doctrinarum ſcita, atque inſignium ingenio-*

rum

rum conſulta capiat, admoveat ſuis oculis, perlegat, evolvat neceſſe eſt. Item *in Hiſtor. Cler. Regul. part. 3. lib. 12. fol. 533.* ita Dianæ Elogium exorditur: *Antoninus Diana, celebre à ſcriptis voluminibus, ac gentium linguis nomen.* &c.

27 LEONARDUS DUARDUS C. R. *in Commentariis in Bullam Cœnæ.* Item *Comment. in Extravag. Pii V. de Cenſibus.*

28 MARCELLUS MEGALA, ſive MEGALIVS C. R. *in Inſtitutionibus Confeſſariorum.* Item *Conſilia* &c.

29 MARCUS VIDAL C. R. *in Arca Vitali*, ſive *in Quæſtion. Theol. Moral.*

30 PAULUS ALAGONA C. R. *in Allegation. de Jure utriuſque Principis, & Regular.*

31 PAULUS ARESIUS C. R. *de Aqua traſmutat. in ſacrificio Miſſæ.*

32 PAULUS MARIA QUARTUS C. R. *nel trattato del Giubileo dell' Anno Santo al cap. 3. punto 1. Si potrà vedere il* P. Diana *par. 9. tract. de Altaribus reſol. 23. dove tratta egregiamente al ſolito queſto punto, adducendo molti Dottori.* Item *in Rubricas Miſſalis in quæſt. proœmial. ſect. 2. punt. 3. Ita tenet* Diana, *quem Doctorem frequenter, & libentiſſimè allego; tum quia eo citato plures, & graves habeo patronos mearum aſſertionum, nunquam enim* Diana *ſolus loquitur, ſed ei ſemper concinunt probatiſſimi Doctores, quos fideliſſimè ipſe affert melos addentes gratiſſimum armonicis reſolutionibus ejuſdem* Dianæ. Rurſus *ibid. part. 2. tit. 10. ſect. 3. dub. 2. difficult. 3. Ita tenet Sylveſter, Paludanus, & plures alii, quos citat & ſequitur eruditiſſimus* Diana.

33 RAPHAEL RASTELLIUS C. R. *de regimine Principis lib. 3. Pervenit ad manus meas prima, & ſecunda pars Reſolutionum moralium doctiſſimi viri Antonini Dianæ* &c. Item *de Cenſuris in genere.*

34 SALVATOR MARCHESIUS C. R. *in Reſolution. Canonicis de Immunit. Eccleſiaſtica.*

35 THOMAS AFFLICTUS C. R. *in Commentariis de Juſtitia, & Jure.*

36 THOMAS DEL BENE C. R. *de Immunit. & Juriſdict. Eccleſiaſtica.* Item *in Summa Theolog.* Rurſus *in Tract. Moralibus.*

37 THOMAS PELLICCIONUS C. R. *in Quæſtionibus utriuſque Juris.*

38 THOMAS ANTONIUS SCHIARA C. R. *in Theologia Bellica, & in libro Romanus Pontifex.*

39 VINCENTIUS UGUCCIONUS C. R. *In Quæſtionibus de Caſibus Conſcientiæ.*

40 ZACHARIAS PASQUALIGUS C. R. in Indice Doctorum ante ſuas deciſiones morales lit. A. *Antonini Dianæ Clerici Regularis Reſolutiones Morales, auctoris ſuo nomine celebris.* Item *in Quæſtionib. Moralibus Canonicis.* Rurſus *in Quæſtionib. ſelectis Moral. Juridic.* &c.

Ex Clericis Regularibus Congregationis Somaſchæ. 2.

1 ANTONIUS VOLPI C. R. Congregationis Somaſchæ *in Quæſtionibus Moralibus quotidianis.*

2 STEPHANUS SPINOLA C. R. Somaſch. *opuſc. de libera electione in Moralibus, diſp. ult. ſect. 4.* Diana *pro oppoſita ſententia nullos citat Doctores; quod equidem miror, cur ſcilicet eruditiſſimus Vir in libris Doctorum adeo verſatus, qui pro qualibet materia ſemper conſuevit pro utraque parte Doctores afferre, in hoc puncto noluerit mentionem facere.*

Ex Clericis Regularibus S. Pauli. 3.

1 BARTHOLOMÆVS GAVANTVS C. R. S. Pauli *in Comment. in Rubricas Miſſalis, & Breviarii.* Item *in Praxi Synodi Diœceſ.* Rurſus *Enchiridion Epiſcoporum.*

2 HOMOBONVS DE BONIS C. R. S. Pauli *In Examine Eccleſiaſtico.* Item *tract. de Caſibus Reſervatis.* Rurſus *de Statibus Humanæ Vitæ.* Item *Conſilia.*

3 JOANNES PETRVS MONETA C. R. S. Pauli *tract. de Diſtributionibus, de Decimis, de Optione Canonica, de Judicibus Conſervatoribus.* Item *de Commutatione ultim. voluntatum.*

Ex Clericis Regularib. Jeſuitis. 60.

1 ADAMVS TANNERVS S. Jeſu *in Summa Divi Thomæ.*

2 ÆGIDIVS CONINCH S. J. *de Sa-*

Digitized by Google

Sacramentis. De Fide, Spe, & Charitate. Item *Reſponſ. ad diſſertationem impugnantem abſolutionem moribundi.*

3 ALBERTUS DE ALBERTIS S. J. *in Paradox. Moralib. diſp. 1. c. 2. n. 17. Huic veritati obluctatur apertè* Diana, *vir ſanè doctiſſimus, juxtaque humaniſſimus.*

4 ALOYSIUS TURRIANUS S. J. *in 2. 2. D. Thomæ de Fide, Spe, & Charitate*. Item *de Juſtitia, & Jure*. Rurſus *de Pœnitentia, & Cenſuris.*

5 ANDREAS MENDO S. J. *in Elucidatione in Bullam Cruciatæ*. Item *de Statera Opinionum benignarum in Controverſiis Moralibus.*

6 ANTONIUS ESCOBAR, ET MENDOZA S. J. *in Theol. Moral. lib. 5. c. 6. ſect. 2. problem. 35. n. 133. Miror quidem* Antoninum Diana *virum eruditiſſimum, primam ſententiam Doctorum communem eſſe affirmare*. Idem *in Theol. Moral. parva edit. ult. tract. 1. exam. 1. c. 12. n. 93. Scio communem eſſe ſententiam non peccare ſubditos, qui legem ſine cauſa non recipiant, de quo eruditiſſimus* Diana *par. 5.* Idem *in Theol. Moral. to. 2. lib. 16. ſect. 1. c. 19. problem. 18. n. 616. Doctus admodum amicus meus* Antoninus Diana. Idem *tom. 4. lib. 28. ſect. 2. problem. 45. n. 363.* Diana, *qui pro mira eruditione, nullum non perlegit auctorem, ut mitius (ubi inconveniens non apparet) opinari curato*. Denique *probl. 50. num. 377. Sic doctè, & eruditè de more* Diana.

7 ANTONIUS FERNANDEZ S.J. *in Inſtructione Confeſſariorum.*

8 ANTONIUS QUINTANADUENNAS S. J. *in Theolog. Morali de Sacram.* Item *in Inſtruct. Ordinandorum.*

9 ANTONIUS SANCTORELLUS S. J. *in Reſolut. variis*. Item *tract. de Hæreſi, & de Jubilæo.*

10 AUGUSTINUS OLDOINUS S. J. *in Addit. ad Ciaconium tom. 4. pag. 528.* loquens de Franciſco Cardinali Barberino, ait: *Eidem nuncuparunt Lucubrationes ſuas multi Viri doctrina præſtantes, inter quos* Antoninus Diana, *clarum Theologiæ Moralis, ac Ordinis Cleric. Regul. ſydus.*

11 CLAUDIUS LA CROIX S. J. *in Theol. Morali.*

12 DOMINICUS VIVA S. J. *in Theſibus, ſive Propoſitionibus damnatis à Pontificibus.*

13 EMMANUEL MASCARESHAS S. J. *de Sacram. tom. 1. tract. 4. diſp. 5. c. 1. n. 227.* Diana *aſſerit, & optimè ut ſolet, in quacunque hora, in qualicet Sacerdotibus celebrare, licere laicis communicare.*

14 EMMANUEL SA' S. J. *in Caſibus Conſcientiæ cum notis Victorelli.*

15 ENGELBERTUS EWICK S. J. ſub nomine Theologi Clunienſis, *in Compendio Operum Dianæ*. Antuerpiæ 1637.

16 FERDINANDUS CASTROPALAUS S. J. *in Operibus Moralibus.*

17 FRANCISCUS BARDI Studiorum Præfectus in Collegio Panormitano Soc. Jeſu, *in Bullam Cruciatæ par. 2. tract. 2. c. 4. ſect. 2. n. 12. Partem affirmativam complexi ſunt quamplures, ut Suarez, Coninch, Fagundez, Layman, & peritiſſimus* Diana. Et *tract. 3. ibid. c. 4. ſect. 4. n. 34.* P. Diana *diligens caſuum moralium, & practicabilium ſcrutator.*

18 FRANCISCUS PELLIZZARIUS S. J. *tom. 2. Manual. Regul. in epiſt. ad Lectorem ſub nomine Typographi*. R. P. Antoninus Diana *vir ob plures & eruditos Codices, non ſolùm Urbi, ſed etiam univerſo Orbi celeberrimus.*

19 FRANCISCUS SUAREZ S. J. *in Operibus omnibus.*

20 FRANCISCUS TOLETUS S.J. *in Summa cum notis Victorelli.*

21 GABRIEL VASQUEZ S. J. *in Operibus omnibus.*

22 GABRIEL DE HENAO S. J. *de Sacram. Euchar. diſp. 14. ſect. 4. n. 35.* Antoninus Diana *inſignis amplificator Theologiæ Moralis.*

23 GASPAR HURTADUS S. J. *de Matrimonio, & de Cenſuris.*

24 GREGORIUS GOBAT S. J. *in Theſauro Indulgent. 2. c. 7. quæſt. 16. n. 324. Ita poſt Silvium* Diana, *cujus apud me magna in ejuſmodi dubio auctoritas.*

25 GREGORIUS DE VALENTIA S. J. *in D. Thomam.*

26 HENRIQUEZ S. J. *in Summa.*

27 HIERONYMUS FERRANTINUS

NUS *de Scandalo, & Correctione fraterna diſp. 1. quæſt. 27. n. 14. Ita* Diana, *tujus tanti Auctoris opinio quamvis pro viri religioſi affectu dicta ſit, habet nihilominus difficultates.*

28 HONORATUS FABRI S. J. *in Dialogo de Opinione Probabili* duos tanquam celebriores introducit probabilitatis propugnatores, Caramuelem, & *Dianam.*

29 JOANNES AZORIUS S. J. *in Inſtitutionibus Moralibus.*

30 JOANNES BAPTISTA SCORTIA S. J. *in Conſtitutionibus Pontificiis.* Item *de Sacrificio Miſſæ.*

31 JOANNES DE CARDENAS S. J. *in Criſi Theologica, ſive in Diſputat. ſelectis ex Theologia Morali.*

32 JOANNES DE DICASTILLO S. J. *de Sacram. tom. 1. tract. 4. diſput. 10. dub. 110. Ecce* Diana *ſibi contrarius eſt; id tamen, (quod illi non ſemel contigit) non reprehenſione, ſed gratiarum actione dignum eſt, nempe vir pro bono communi laborans, & communi utilitati ſerviens, plurima electione dives, & copioſus pro occurrenti conſultationum, & quærentium neceſſitate, aut etiam deſiderio, jam huic, jam illi parti adhæret, quando pars utraque probabili ratione, & Doctorum virorum auctoritate nititur, & in praxi utrumvis operari tutum eſt; voluit autem nobis in medium proferre ad hunc ipſum finem, quid in una, quid in alia occaſione reſponderit quærentibus. Quid, quæſo, utiliùs pro praxi? Hæc obiter dixerim, ut faceſſere jubeam neſcio, quos invidos, qui hæc, etſi quæ ſunt ſimilia, erudito viro non verentur objicere.* Et *tract. 7. to. 2. diſp. 9. dub. 2. n. 88. Eodem modo poſſet impugnari Diana* &c. *Sed in hoc erudito, & multæ lectionis viro, non vitio vertendum; ſed laudi potiùs tribuendum eſt, quod reſolutiones illius variæ ſunt, & quandoque oppoſitæ. Nempe ſcopus illius eſt, tam confeſſarios, quàm pænitentes inſtruere, ut ſecundùm probabiles Doctorum ſententias (etiam fortè contrarias) poſſint ſe tuta conſcientia dirigere in praxi pro nata occaſione, in quo abundè pergit quotidie bene mereri de Republica literaria.* Idem *ibid. dub. 8. n. 351. fol. 477. Nec ſine admiratione legi in* Diana, *in quo eruditio cum benignitate de primatu certant. Dum caſus reſolvit eruditè, juſtè, & benignè, & plures, ac varias, imò etiam oppoſitas ſententias, ut probabiles frequenter admittit.* Idem paſſim in omnibus tomis, & quæſtionibus, & præſertim *dub. 9. n. 257. fol. 680. Sua omnia opera, & reſolutiones toto mundo celebres edidit* Antoninus Diana &c.

33 JOANNES DE LUGO S. J. *de Juſtitia, & Jure tom. 2. diſput. 37. ſect. 13. n. 161.* Item *de Sacram. Pænitentiæ diſp. 25. ſect. 5. n. 148. Quando eſt mera confeſſionis revelatio Inquiſitores non ſe ingerere teſtatur* Diana *in eo Tribunali per multos annos verſatus.*

34 JOANNES DE SALAS S. J. *in tract. de Contractibus, de Legibus, & in 1. 2. D. Thomæ.*

35 JOANNES DOMINICUS OTTONELLUS S. J. *in tract. de Pictura, & Sculptura cap. 3. quæſt. 7. Propone il queſito il Rev. P.* D. Antonino Diana, *uomo celebrato da tanti valent uomini, e con tante lodi, che s'è potuto teſſere un catalogo di lodatori.*

36 JOANNES MALDONATUS S. J. *de Sacramentis.*

37 JOANNES PRÆPOSITUS S. J. *Comment. in 3. p. D. Thomæ.*

38 JOSEPH ALDRETA S. J. *de Religioſa Diſciplina tuenda.* Item *Allegat. pro Regular. exemptione.*

39 JOSEPH GIBALINUS S. J. *de Uſuris tom. 2. lib. 6. n. 11.* Antonini Dianæ *Cler. Regul. reſolutionibus notiſſimi.*

40 LEONARDUS LESSIUS S. J. *de Juſtitia, & Jure.*

41 LUDOVICUS MOLINA S. J. *de Juſtitia, & Jure.*

42 MARTINUS BECANUS S. J. *in omnibus Operibus.*

43 MARTINUS BRESSERUS S. J. *de Conſcientia lib. 2. c. 8. n. 98.* Antoninus Diana *citat pro more ſuo diligenter Auctores aliquos.*

44 MARTINUS FORNARIUS S. J. *Inſtitut. Confeſſariorum.*

45 MARTINUS DEL RIO S. J. *in Diſquiſit. Magicis.*

46 MARTINUS PEREZ S. J. *in Cenſura Dianæ Coordinati a Martino Alcolea tom. 1.* inter alia habet: *Cryſtallina*

lina quidem ſunt diſciplinæ moralis fluenta, quibus ſapientiſſimus P. Antoninus Diana *tot doctiſſimorum hominum elogiis, jure ac merito celebratus, totum terrarum Orbem irrigavit.*

47 MICHAEL VAN WIEST S.J. *in Compendio Operum Dianæ.*

48 ODDO DE COMITIBUS S.J. *in Relectione Theolog. de Abſol.in articulo mortis* §. 68. *Laudabiliter igitur faciunt, qui in ſuis deciſionibus proteſtantur ſe benigniorem partem ſequi: quod profitetur* P. Antoninus Diana *(cujus memoria in benedictione eſt, & erit apud beatos, & mortales) ut non propterea audire mereatur laxiorum opinionum collector. Aliud enim eſt benignitatem ſequi: id quod ſuadet charitas, quæ benigna eſt; aliud laxitatem, quod eſt in vitio.*

49 PAULUS COMITOLUS S.J. *in Reſponſis Moralibus.* Item *Tract. Apologetic. contra Venetos.* Rurſus *de Contractibus.*

50 PAULUS LAYMAN S.J. *in Theologia Morali.*

51 SEBASTIANUS SALELES S.J. *de Materiis Tribunal. SS.Inquiſit. lib.* 1. *c.* 11. *regul.* 94. *n.* 132. *Ex Doctoribus magis recentioribus perdoctè diſcutit, & reſolvit hoc dubium, ſicut & reliqua, vir doctiſſimus, atque religioſiſſimus de illuſtriſſima familia Clericor. Regul.* P. Antoninus Diana, *Conſultor S. Officii, & de hoc ſacro Tribunali valdè benemeritus.*

52 STEPHANUS DE AVILA S.J. *in tract. de Cenſuris.*

53 STEPHANUS BAUNY S.J. *de Sacramentis, & de Perſonis ſacris.*

54 STEPHANUS FAGUNDEZ S.J. *de Præceptis Eccleſiæ.*

55 THEOPHILUS RAYNAUDUS S.J. in diverſis ſuis operibus *Dianam* doctiſſimum nominat, & ſummæ facilitatis auctorem.

56 THOMAS SANCHEZ S.J. *de Matrimonio.* Item *in Summa.*

57 THOMAS TAMBURINUS S.J. *in Decalog. part.* 2. *lib.* 7. *c.* 7. §. 1. *n.*5. *De hac materia Romam miſi, ut amici eam* P. Dianæ *de Theologia Morali profecto benemerentiſſimo communicarent.*

58 VALERIUS REGINAUDUS S.J. *in Praxi Pœnitentiæ.* Item *de Prudentia Confeſſarii.* Item *de Officio Pœnitentis.*

59 VINCENTIUS FILLIUCIUS S.J. *in Quæſtionibus Moralibus.*

60 VINCENTIUS TANCREDI S.J. *de Religione in Epiſtola ad Lectorem. Circa Eccleſiarum immunitatem multa exagitantur, quæ nuper eruditiſſimus, & ſatis notus* Diana, *& quidem non obſcuri nominis Recentiores ſcripſere.* Idem *in Quæſtionib. Moralib. Epiſt.ad Lectorem. Plura ad rem multis adductis, congeriſ doctiſſimus, ac religioſiſſimus* Diana.

Ex Clericis Regul. Minoribus. 2.

1 EMMANUEL AMBROSIUS DE FILAGUERA *in Summa Caſuum Conſcientiæ.*

2 THOMAS HURTADO *in Reſolutionibus Moralibus.*

Ex Clericis Regul. Congregationis Matris Dei. 1.

HIERONYMUS FLORENTINUS *diſput. de Abortivis ſent.* 1. *n.* 4. *Non intendo examinare præſentem difficultatem, cùm luculenter ab eruditiſſimo* P. Diana *reſolvatur.*

Ex Patribus Benedictinis. 8.

1 ALPHONSUS VILLAGUT *tract. de Rebus Eccleſ. non ritè alienatis.* Item *Allegat. in eadem materia.* Item *de Uſuris.*

2 GREGORIUS SAYRES *in Clavi regia Sacerdotum*, vel *in Summa Caſuum Conſcientiæ.*

3 HIERONYMUS PHARAONIUS *tract. de Sacram. Pœnitentiæ, & de Reſtitutione.*

4 JACOBVS A GRAFFIIS DE CAPVA Abbas Caſſinenſis Ord. S.Benedicti *in Deciſionib. aureis.* Item *de Arbitrariis Confeſſariorum, & de Caſibus reſervatis.*

5 JOANNES CARAMVEL *in Theolog. Regul. diſp.* 6. *n.* 53.

6 JOANNES VALERIVS *in Differentiis utriuſque Fori.*

7 MARTINVS ALCOLEA *in Dianæ Coordinati operibus.*

8 PETRVS DE MVRGA *in Diſquiſitionibus Moralibus, & Canonicis.*

Ex

Ex Patribus Ciſtercienſibus. 2.

1 CAROLUS MALLETUS *in Theolog. Morali tom.* 1. *Epiſtol. ad Lectorem. Nuper hac eadem ſuper materia luculenter ſcripſerunt Eminent. Cardinalis de Lugo, & Doctiſſimus* Antoninus Diana.

2 PETRUS DE LORCA *in* 1. 2. *D. Thomæ*. Idem *in* 2. 2.

Ex Patribus Dominicanis. 28.

1 ACACIUS MARCH DE VELASCO *in Cenſura tom.* 1. *Dianæ Coordinati. Multos inquit, in multis ad juſtitiam erudivit graviſſimus* Antoninus Diana, *fulgens quaſi ſplendor Firmamenti*. Idem *in Reſolutionibus Moralibus tom.* 1. *reſol.* 30. *En todos los quales lugares trae* Diana *muchas coſas acerca de ay uno nuevas curioſas, y aplauſibiles de ſer viſtas.*

2 ANTONIUS DE SOUSA *Recollect. in Bullam Cœnæ*. Idem *Aphoriſ. Inquiſitorum*.

3 BARTHOLOMÆUS AB ANGELO *in Examine Confeſſariorum, & Ordinandorum*.

4 BARTHOLOMÆUS MEDINA *in Summa, ſive Inſtructione Confeſſariorum.* Idem *in* 1. 2. *D. Thomæ, & in* 2. 2.

5 DIDACUS ALVAREZ *in* 1. 2. *D. Thomæ*.

6 DIDACUS NUGNUS *de Sacramentis in* 3. *p. D. Thomæ*.

7 DOMINICUS BANNEZ *de Fide, Spe, & Charitate*. Idem *de Juſtitia, & Jure*.

8 DOMINICUS SOTUS *de Juſtitia, & Jure*. Idem *de tegendo Secreto*.

9 FRANCISCUS COQUETIUS *in Diſſertatione de Confeſſione per literas, ſeu internuncium*.

10 GREGORIUS MARTINEZ *Comment. in* 1. 2. *D. Thomæ*.

11 HIERONYMUS CENEDO *de Paupertate Religioſa*.

12 HYACINTHUS DONATUS *in Praxi Regul. t.* 1. *tract.* 13. *quæſt.* 20. *n.* 6. *Si Epiſcopus prohiberet ne fiat acceſſus ad locum exemptum, tunc incurreretur in cenſuram: ita Covarruvias, & Doctiſſimus* P. Diana.

13 JOANNES DOMINICUS MONTAGNUOLA *Diſput. de valore, & fructu Miſſæ*.

14 JOANNES TABIENA *in Summa Caſuum Conſcientiæ, dicta Summa Tabiena*.

15 LUDOVICUS LOPEZ *in Inſtructorio Conſcientiæ*. Idem *de Contractibus*.

16 PETRUS FAY *de Pœnitentia in* 3. *p. D. Thomæ*.

17 LUDOVICUS BERTRANDUS *in Reſolutionibus Theologicis difficultatum occurrentium in Belgio*.

18 PETRUS DE LEDESMA *in Summa Caſuum Conſcientiæ cum Addit.*

19 RAPHAEL DE LA TORRE *Comment. in* 2. 2. *D. Thomæ*.

20 ROMUALDUS COLI *de Cambiis, Uſura, & Cenſibus*.

21 SYLVESTER PIERATA *in Summa Caſuum Conſcientiæ, dicta Summa Sylveſtriana*.

22 THOMAS BONINSIGNIUS *tract. de Venditione ad tempus, Cambiis, & Cenſibus* &c.

23 THOMAS DE VIO CAJETANUS *in Summa cum Annotationibus Pauli de Palatio*.

24 THOMAS DE MERCATO *in Summa de Contractibus*.

25 REMIGIUS SCROPHA *de Invaliditate Profeſſionis*. Idem *in Solutionibus Quæſtion. Moral. quæſt.* 35. *n.* 16. *Hæc omnia docet Doctiſſimus* Diana.

26 PETRUS PASSERINUS *in libris Decretalium*.

27 JULIUS MERCORUS *in Baſi totius Theologiæ Moralis*.

28 JOANNES MARTINEZ *in Diſcurſibus Theologicis, & Politicis*.

Ex Patribus Franciſcanis. 28.

1 ALONSUS DE VEGA Ord. Min. S. Franc. *in Summa Caſuum Conſcientiæ*. Item *in Speculo Parochorum*.

2 ANACLETUS REINFESTUEL *in Theologia Morali*.

3 ANTONIUS COTONIUS Tertii Ord. S. Franc. *in Compendio Operum Dianæ, & in Summario Summæ*.

4 BARTHOLOMÆUS DE VECCHIS Capucinus *in Praxi obſervanda in admittendis Novitiis*.

5 BRUNO CHASSEING *in Privilegiis Regularium*.

6 CŒLESTINUS SVESSIONENSIS Tertii Ordinis S. Franciſci *in Comp-*

pend. Theolog. Moral. tract. 3. *c.*16. *De hac materia multa ſcitu digna refert* Diana *vir doctiſſimus, ex cujus doctrina, quæ hic ſuademus, deſumpturi ſumus.*

7 CHRISTOPHORUS DELGADILLUS Ord. Minor. S. Franc. *de Sacramento Pœnitentiæ c.* 19. *ante dub.* 53. *n.*616. *Præ cunctis verò, & veraciùs agit de ſigillo ſacramentali eruditus* Diana.

8 EMMANUEL RODRIQUEZ Franciſcanus *in Comment. in Bullam Cœnæ, & in Summa Caſuum Conſcientiæ.* Idem *in Quæſtionib. Regularibus.*

9 FELIX POTESTA' Ordinis Minorum S.Franciſci *in Manuale Ordinandorum, & in Examine Eccleſiaſtico.*

10 FRANCISCUS BORDONUS Tertii Ord. S. Franciſci *in Conſil. Regul. tom.*2. *reſol.*80. *n.*30. *Id optimè probat in moralibus verſatiſſimus* Diana. Idem *in Controv. Moralib. contr.*7. *n.*5. *De materia immunitatis eccleſiaſticæ vide* Dianam *in ſuis operibus, qui abundè, clarè, & optimè in favorem eccleſiaſticorum dixit, quidquid ferè dici poteſt, ita quod in hac materia nihil amplius deſiderari poſſit.*

11 FRANCISCUS CORIOLANUS Capucinus *in tract. de Caſibus Reſervatis.*

12 FRANCISCUS ORTIZ Ord. Minorum S. Franciſci *in Summa Caſuum Conſcientiæ.*

13 FRANCISCUS DE PITIGIANIS *in* 4. *Sentent.* Item *in Pract. Crimin. Can.*

14 FRANCISCUS DE SOLA *in Comment. ſuper Bullam Clem. VIII. de Largitione Munerum.*

15 GESUALDUS DE BONONIIS Capucinus *in Theologia Morali.*

16 GUILLELMUS HERINCX *in Summa Theolog. Scholaſticæ, & Moralis.*

17 HENRIQUEZ DE VILLALOBOS Ord. Minor. S. Franc. *in Manuale Confeſſariorum.* Item *in Summa Caſuum Conſcientiæ.*

18 HIERONYMUS SORBO Capucinus *in Compendio Privilegiorum Mendicantium.*

19 JACOBUS RAGGI Capucinus *de Regimine Regularium.*

20 JOANNES DE CARTHAGENA Ord. Minor. S.Franc. *in Propugnaculo de Jure Belli Romani Pontificis.* Idem *de Sacramentis.*

21 JOANNES MARIA DE CASTILENTO Ord. Minor. S. Franc. *in Polyanthea Theolog. Moral.* ante principium in Elencho nominum Auctorum. *Cæterorum auctorum nomina in hoc opere citata, habes etiam apud alios, & præcipuè apud doctiſſimum* Dianam, *cujus intellectum, ſicut puto, omnium caſuum conſcientiæ deciſionum promptiſſimum, ita etiam ejus opera omnium Doctorum veterum, ſed perquam maximè recentiorum univerſalem dixerim bibliothecam.*

22 JUNIPARUS A DREPANO *de Caſibus Reſervatis part.* 3. *diſput.* 13. *quæſt.*1. *c.* 2. *n.*2. *Hoc idem exiſtimo ſentire* P. Dianam: *etenim ſi hujus ſenſus non fuiſſet doctiſſimus Pater, iſtius difficultatis materiam exactè non examinaret, & eleganter reſolveret, prout reſolvit.*

23 LUDOVICUS DE MIRANDA Ord. Minor. S. Franc. *in Ordine Judiciario.* Item *in Manuale Prælatorum.*

24 PETRUS BELLOCHIUS Ord. Minor. S. Franc. *in Praxi Theolog. Moral. ſive de Caſibus Reſervatis.*

25 PETRUS A PANORMO ex Minor. Reformat. S. Franc. *in Vita Hieronymi Inveglia c.* 11. *pag.* 72. Dianam dicit fuiſſe virum illius doctrinæ, quæ univerſo inclaruit Orbi.

26 PHILIPPUS FABRI Ord. Minor. S. Franc. *de Pœnitentia.* Item *de Reſtitutione: de Sacram. Ordinis, & de Cenſuris.* Rurſus *in Comment. in libros Sententiarum.*

27 SEBASTIANUS A BONONIA Capucinus *in tract. de Electione.*

28 THOMAS FRANCES Ordinis Minor. S. Franc. *in Conſultationibus in re morali.*

Ex Auguſtinianis. 10.

1 ALPHONSUS REGIUS *in Reſolution. Caſuum Conſcientiæ.*

2 BARTHOLOMÆUS SALONIUS *in Comment. de Juſtitia, & Jure in* 2. 2. *D. Thomæ.*

3 BASILIUS PONTIUS *tract. de Matrimon.* Item *de Impedimentis Matrimonii.*

4 GASPAR VILLAROEL *de Gubernio Eccleſ. part.* 2. *quæſt.* 14. *art.* 4. *n.* 43. *El doctiſſimo Padre* D. Antonino Diana *ſiguiendo Pedro Hurtado.*

5 JOANNES BAPTISTA ANTONUCIUS *in Catecheſi Diœceſis Neapolitanæ*.

6 JOANNES HENRIQUEZ *in Quæſtionib. Practicis ſect.* 37. *quæſt.* 21. *n.* 55. *Eſto no obſtante* Diana *Author tan grave affirma lo contrario*.

7 LUDOVICUS BEJA *Reſponſ. Caſuum Conſcientiæ*.

8 OCTAVIUS A S. JOSEPH *in Caſibus Conſcientiæ*.

9 PAULUS FRAXINELLUS *Diſputat. de Obligationibus Sacerdotum ad Miſſas pro aliis ex juſtitia celebrandas*. Item *an Sacerdos teneatur dicere Miſſas de Defunctis, vel ejus vice dicere poſſit de Sanctis?*

10 PETRUS ARAGON *Comment. in* 2. 2. *D. Thomæ, & de Juſtitia, & Jure*.

Ex Carmelitis. 9.

1 ANDREAS A MATRE DEI Carmelita Diſcalceatus *in tractatu Theologiæ Moralis*. Idem *de Legibus: de Juſtitia, Dominio, & Reſtitutionibus*.

2 ANTONIUS A SPIRITU SANCTO Carmelita Diſcalceatus *in Directorio Regularium, & Confeſſariorum*. Idem *in Conſult. Theologicis*.

3 CASSIANUS A S. ELIA Carmelita Diſcalceatus *in Theologia Morali, & Caſibus Conſcientiæ*.

4 COLLEGIUM SALMANTICENSE PP. Carmelitarum Diſcalceat. *in Theologia Morali*.

5 FRANCISCUS BONÆ SPEI *in Noctua Belgica Epiſt. ad Lectorem*. *Quod timens Sapientiſſimus* Diana, *lumen diffundere cœpit*.

6 JOANNES BAPTISTA LEZANA Carmelitanus *in Summa Quæſtionum Regularium tom.*4.*verb. Libri n.*50. *Quid verò ſentiendum de electione aliorum librorum, de quibus non ſit ſermo in Bulla Cœnæ, conſultandus eſt inſignis auctor* Antoninus Diana. Idem ibid. *verbo Litania num.* 7. *Nota, quòd celebris auctor* P. Diana *oppoſitum probabile putat eſſe*. Idem *in Conſultis variis conſ.* 35. *n.* 16. *Ea quæ dixi, etiam approbat Sapientiſſimus* P. Diana *aliis relatis*.

7 LEANDER A SS. SACRAMENTO Carmelit. *in Quæſtionib. Moralib. editionis Lugdunenſis, tom.* 1. *de Sacrament. tract.* 5. *diſp.* 7. *quæſt.* 6. *Approbat etiam noviſſimè hanc meam ſententiam Doctus* Diana.

8 PETRUS AB ANGELIS Carmelita Diſcalc. *in Addit.* 7. *ad ſuæ Praxis Judicialis. Quod non ſint obligatoriæ tenent Suarez, Salas, Sanchez, & Doctiſſimus* P. Diana.

9 SERAPHINUS A CONCEPTIONE Carmelita Diſcalc. *de Virtute, & Sacramento Pœnitentiæ*.

Ex Patribus SSS. Trinitatis. 2.

1 FRANCISCUS DE S. JULIANO Diſcalceatus ex Ord. SSS. Trin. *in Tribun. Regularium c.* 7. *advert.* 5. §. 8. *n.* 18. *Noſtram ſententiam probabiliter negat* Diana, *quidquid carpeat Michael Ferro virum hunc doctiſſimum, piiſſimum, & modeſtiſſimum, cujus ſtudio, diligentiæ, & labori tantùm debent Reſolutores Caſuum Conſcientiæ*.

2 LUDOVICUS DE SANRAIMON Diſcalceatus Ord. SSS. Trin. *in Quæſt. Apologetica de Bulla Cruciatæ* §. 6. *n.* 4. *Eſto modo de hablar del Padre N. con un Hombre tan grande, y tan erudito como el Padre* Antonino Diana, *que con juſta razon le claman los Eſcriptores de ſtos tiempos el Maeſtro por Antonomaſia de la Theologia Moral, aun quando el Padre N. trugerà en fabor de ſu concluſion muchas authoridades, y fundamientos muy efficaces* &c. *tenia obligacion de citar los Authores con toda la urbanidad, y corteſia, aun quando en ellos no concurieran los grandes meritos de virtud, y ſcientia, que concurren en la perſona del doctiſſimo Padre* Antonino Diana, *quanto mas quando ſu concluſion ſe funda en principios tan debiles, y tan deſnudos de authoridad, y razon, que le podemos con toda propriedad decirle a quel adagio Eſpañol, que quien tiene el taxado de bibrio no tire pedras al de el vicino*.

Ex Patribus Ordinis B. Mariæ de Mercede.

ANTONIUS MONTES DE TORRES *in Compendio Dianæ*.

Ex Patribus Minimis S. Franciſci de Paula. 4.

1 LAURENTIUS PORTEL Ordinis Minimorum *de Obſervantiis dubiis Regularibus cum novis additionibus*.

2 LAURENTIUS DE PEYRINIS Ordinis Minimorum *in Religioſo ſubdito, & Prælato*. Item *ſuper Privilegia ejuſdem Ordinis Minimorum*.

3 SIMON POURRE ex Ordine Minimorum *in Margharita Caſuum Conſcientiæ verb. Altare n. 7. in fine. Ne mireris, Lector, quòd* Diana, *& alii viri tam commendabilis ſcientiæ, & doctrinæ, quos ego ut Magiſtros veneror*.

4 PETRUS MEXIA *in Cenſura Dianæ Coordinati*.

Ex Patribus Ordinis Fulienſis.

BARTHOLOMÆUS A S. FAUSTO Ordinis Fulienſis *de Sacram. Pœnitentiæ lib. 4. quæſt. 173. Pœnitens quando bona fide majorem numerum peccatorum expreſſit, non tenetur repetere confeſſionem, & ita tenet Sapientiſſimus* Diana.

Ex Authoribus Sæcularibus.

A

1 ACACIUS RIPOL *tract. de Regular. c. 11. n. 11. Non debebat venerabilis, & doctiſſimus* Diana *tantopere mirari me de dictis*.

2 ADAMUS A MAUDEN *diſcur. in Decalogum*.

3 ALEXANDER AMBROSINUS *de Immunitate Eccleſiaſtica ſuper Bullam Gregorii ...*

4 ALEXANDER CALAMATUS *in Compendio Dianæ*.

5 ALEXANDER CARERIUS *de Sponſalibus, & Matrimonio*.

6 ALEXANDER PESANTIUS *tract. de Immunitate Eccleſiaſtica*. Item *in Summam D. Thomæ*.

7 ALOYSIUS BARIOLA *in Floribus Inquiſitorum*. Item *Conſil. Moral.* Item *Aphoriſm. Caſuum Conſcientiæ*.

8 ALOYSIUS RICCIUS *in deciſionib. Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ*. Item *in Praxi Fori Eccleſiaſtici*. Item *Collect. omnium deciſion.*

9 ALPHONSUS CURIEL *Comment. in 1. 2. Divi Thomæ*.

10 ALPHONSUS DE MADRIG *tract. de Epiſcopis, Parochis, & Confeſſariis*.

11 ALPHONSUS DE NARBONA *in 3. par. Recopilationum legum Hiſpaniæ*.

12 ALPHONSUS VERACRUZ *in Specula Conjugatorum*.

13 ANDREAS CAPANUS *de Jure Adohæ quæſt. 62. n. 11. Fateor tamen, quòd* P. Diana *omnia ferè optimè reſolvit maxima cum ingenii perſpicuitate, & acumine, prout in præſenti caſu, in quo largam opinionem profert, & hoc cum maximo judicio propter evitanda peccata*.

14 ANDREAS GUADAGNINUS *in Compendio Dianæ*.

15 ANDREAS VICTORELLUS *in Notis ad Manuale Navarri*. Item *de Sacram. Extremæ Unctionis*.

16 ANGELUS DE CLAVASIO *in Summa Caſuum Conſcientiæ, dicta Summa Angelica*.

17 ANONYMUS Antuerpienſis *in Compendio Dianæ*.

18 ANTONIUS CABREROS AVENDANO *in methodica delineatione de Metu*.

19 ANTONIUS CORDUBA *in Quæſtionario Theologico*. Item *in deciſion. Caſuum Conſcientiæ, & in expoſitione in Regulam Fratrum Minorum*.

20 ANTONIUS DE ESCOBAR *in Examine Confeſſariorum*.

21 ANTONIUS GOMEZ *tract. in Bullam Cruciatæ*.

22 ANTONIUS LAZARIUS *in Quæſtionib. Canonicis, ſive de Monitoriis*. Item *tract. de Blaſphemia*.

23 ANTONIUS DE LEON *in Quæſtion. de Chocolate par. 1. §. 1. n. 4. Aun oy la puede ſeguir eſta opinion, con ſta de* Antonino Diana, *que ſiendo el ultimo, que ha eſcrito en lo Moral, y con la provocacion, y con la eſtimacion, que ſe ſabe, la pone por probable*.

24 ANTONIUS DE LITERATIS *in Summa Caſuum Conſcientiæ*.

25 ANTONIUS MONTES *in Compendio Dianæ*.

26 ANTONIUS RAGUCCIUS *in Lucerna Parochorum*. Item *in Vaſe Eccle-*

Digitized by Google

cleſiaſticæ Diſciplinæ. Rurſus tract. de Officio Canonicorum.

27 ANTONIUS RICCIULLUS tract. de Jure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium.

28 ANTONIUS RUFUS in Manuale Definitionum.

29 ANTONIUS SALVATORE tract. de Recar. & Continuat. Cambiorum.

30 ARCHANGELUS RUBEUS de Sacram. in 4. Sententiar.

31 ARNALDUS ALBERTINUS de Hæreticis: de Secreto: de agnoſcendis aſſertionibus Catholicis, & Hæreticis.

32 ASTREA VALENSIS in Paratlitis Decretalium.

33 ASCANIUS TAMBURINUS de Jure Abbatum.

34 AUGUSTINUS DE CASTRO in Cenſura Dianæ Coordinati.

35 AUGUSTINUS VIGIANUS diſput. de Immunit. Eccleſiaſtica.

B

36 BALTHASSAR GOMEZ DE AMESCUA tract. de poteſtate in ſeipſum.

37 BARNABAS GALLEGUS in Bulla Cruciatæ c. 9. dub. 115. No porque he advertendo contra Antonino Diana dexo de venerar los muy lucidos trabajos deſte Author, que ſin duda tiene grandes noticias de la Theologia Moral.

38 BARTHOLOMÆUS FUMUS in Summa Caſuum Conſcientiæ.

39 BARTHOLOMÆUS GYPTIUS tract. de Caſibus reſervatis.

40 BARTHOLOMÆUS DE LEDESMA tract. de Sacramentis.

41 BARTHOLOMÆUS UGOLINUS tract. de Cenſuris. Item in Bullam Cœnæ: de Uſuris: de Simonia: de Irregularitate. Item in Reſponſionib. ad Tractatum Theologicum: & in Reſponſionib. ad Juriſconſultos Gymnaſii Patavini. Rurſus de Juſtitia Monitorii Pauli V. & de Poteſtate Epiſcopi.

42 BERNARDUS COMENSIS in Lucerna Inquiſitorum cum Annotationibus Franciſci Pegnæ.

43 BERNARDUS DIAZ in Practic. Crimin. cum Annotation. Salzedi.

44 BERNARDUS SANDOVAL tract. de Officio Eccleſiaſtico.

C

45 CÆSAR CARENA tract. de Officio SS. Inquiſitionis tom. 1. §. 11. n. 68. Videatur de tota hac materia P. Diana de hoc noſtro Tribunali Sancti Officii optimè meritus.

46 CANDIDUS BROGNOLUS in Speculo Clericorum.

47 CAROLUS ANTONINUS BOTTIGLIERUS tract. de Succeſs. ab inteſtato theorem. 66. n. 1. Ad quod videndus eſt laborioſus, & doctus P. Diana.

48 CAROLUS BAUCIUS in ſecunda editione ſuæ Praxis Confeſſariorum fol. 123. Reſpondetur ex Cajetano, & aliis citatis a Sapientiſſimo Diana.

49 CAROLUS DE GRASSIS in duobus libris Regaliarum Franciæ. Item tract. de Effectibus Clericatus.

50 CAROLUS MACIGNUS tract. de Horis Canonicis.

51 CASTILLUS DE BOBADILA in Politica hiſpano idiomate conſcripta.

52 CASTILLUS SOTOMAYOR de Tertiis debitis Hiſpaniarum Regibus, &c. c. 41. n. 181. Antonini Dianæ ſcripta, & Reſolutiones Morales utiles, & neceſſarias eſſe a ſingulari eruditione, auctorumque lectura edita fatemur libenter.

53 CHRISTOPHORUS ANGUJANUS tract. de Legibus.

54 CLAUDIUS CARNINUS tract. de Vi, & Poteſtate Legum humanarum.

55 CLAUDIUS SOLERUS tract. de jurídica Poteſtate Confeſſariorum.

56 COLLEGIUM BONONIENSE in reſponſ. pro Libertate Eccleſiaſtica.

57 COSMAS FILIARCHUS de Officio Sacerdotis.

D

58 DANIEL DE NOBILIBUS in Select. Controverſiis diſp. 62. n. 31. Contra communem ſententiam videtur mihi ſentire Eruditiſſimus Diana, dum dixit ſibi non videri has leges ex æquo reſpicere Clericos, & Laicos.

59 DAVID A MAUDEN in Præceptis Decalogi.

60 DIDACUS ANTONIUS FRANCES in Paſtore interno ad finem Operis in Appendice §. 1. Nonus tomus eruditiſſimi, & laborioſiſſimi Reverendi Patris Antonini Dianæ, ſerò, ſed bona ſorte ad

me

me delutus eſt, illum perlegi, & ſpicilegium iſtud, quod Sparta noſtra potuit locupletari hîc apponere, & in appendiculum referre judicavi, quam margines infercire, & lectores meos hac nova lucubratione, & graviſſimi viri auctoritate, judicioque privari. Idem *in Paſtorali Regul. par.* 3. *voto* 8. *Romæ Orbis Caput tenet Religioſiſſimum, mihique ante alios Chariſſimum Patrem* Antoninum Dianam *diviniores ſapientiæ Anteſignanum, & in primis ejus Theologiæ, quoad mores ſpectat, ac jura componit, noſtra ætate facilè Principem.*

61 DIDACUS COVARRUVIAS *in omnibus ejus Operibus.*

62 DIDACUS DE NARBONA *in Annalibus Juris n.* 10. *cum dim. quæſt.* 8. *num.* 6. *Idem docet Riccius, Ochagavia, Marcerus, & Caſtropalaus, quem refert, & ſequitur eximiæ literaturæ vir* Antoninus Diana.

63 DIRECTORIUM INQUISITORUM cum Commentariis FRANCISCI PEGNÆ.

64 DOMINICUS CAMEROTA *tract. de Sacramentis.*

E

65 ELIGIUS BASSAEUZ *in Floribus Theolog. tom.* 2. *verſ. Reſcindentia num.* 11. *Advertant Generales Religionum in hoc, ne cæci cæcos ducant, & omnes in foveam cadant, ut monet idem Sapientiſſimus* Diana.

66 EMMANUEL DE FERIA *in Fontes Aganippes* hiſpanicè *pag...* ubi poetico more lepidè introducit R. P. Dianam ſic loquentem.

De ciertos ignorantes he ſavido,
Que ſalieron agora nuevamente,
Contra mis obras, y las han mordido.
Su parezer, que juzgan eminente,
Con mi pluma, que a doctos ha agradado,
Viene a ſer, que es proterva, y inſolente.
En tanto, que aſsì fuere celebrado
Por todo el Orbe, quiero por eſtremos
Ser de eſtos ignorantes impugnado.
Si de ellos, ò de invidia padecemos,
Quãto yà padecio qualquier grã hõbre,
Nombre grãde en el mundo yà tenemos.
Aun mayor ha de verſe nueſtro nombre
Por mas que eſte Veneno le perſiga
Por tanto nueſtra pluma no ſe aſſombre.
Mas con el piè, con que empezò, proſiga
Eſtima, alaba, y publica,
El Frãco, el Belga, el Italo, el Hiſpano.
Que al eſtudio ſe aplica,
De nueſtro ingenio las reſoluciones,
Que en todas ocaciones,
El camino delinean ciertos, y llano,
Qual en la mente yà, qual en la mano
Las trahe, las recita, ò las decora.
Qual de eſto ſe enamora,
Qual de aquello ſe admira,
Qual de eſte otro murmura.
Mas nadie de leerlo ſe retira,
Eſto quiere, y procura
Nueſtra pluma por una, y otra ſuma,
Y agora mas nos plaze nueſtra pluma.

67 ERASMUS A CHOKIER *tract. Juriſdictionis Ordinariæ in Exemptos, illorumque exemption. ab Ordinaria Juriſdictione.*

68 EVANGELISTA RORIS *in Examine Ordinandorum.*

F

69 FERDINANDUS ARIAS *de Meſes Vargas lib.* 2. *c.* 34. *n.* 24. P. Dianam vocat virum diligentiſſimum, & de republica eccleſiaſtica optimè meritum.

70 FERDINANDUS MATUTA *in Reſponſ. pro vectigali ſerico.*

71 FLAMINIUS PARISIUS *tract. de Reſignatione Beneficiorum.* Idem *de Confidentia Beneficiali.*

72 FLAVIUS CHERUBINUS *in Compendio Bullarum Summor. Pontificum cum Scholiis.*

73 FRANCISCUS DE ALCAZER *in Confeſſario.* Item *in Summa, & tract. de Ludo.*

74 FRANCISCUS DE AVILA *in Diſſertatione de Confeſſione per literas, ſive internuncium.*

75 FRANCISCUS BERTI *in Reſolut. ſuper Miſſam.*

76 FRANCISCUS GALLETTI *in Margharita Caſuum Conſcientiæ.*

77 FRANCISCUS GHETIS *in Theologia Morali.*

78 FRANCISCUS MARIA PRATUS *in Practic. Obſervat. tom.* 1. *obſerv.* 41. *n.* 7. *Hanc eſſe communem opinionem refert poſt plures admodum Reverendus, & doctiſſimus vir* P. Antoninus Diana,

hujus

hujus ætatis ornamentum. Idem *in Reſponſ. de Ludo Scbaccorum*, §. *Nec tamen* &c. *Quam ſententiam apertè ſuſtinet mihi ſemper honorandus* P. Diana *ſummum Europæ decus*. Idem *in Annotat. ad Paſchalem de viribus Patriæ Poteſtatis par.* 1. *c.* 9. *n.* 33. §. *At non*, *fol.* 391. *Cujus rei accepta occaſione inſignis noſter Pater* Antoninus Diana *maximæ in toto Orbe auctoritatis, ob ejus doctrinam, prudentiam vitæ integritati adjunctam, quam egregia literarum monumenta poſteritati tradita, ita clarè teſtantur, ut eum ſupra omnem ingenii aleam poſitum eſſe nulli addubitaverint, tradit &c.* Idem ibid. *par.* 3. *c.* 2. *n.* 50. *fol.* 461. *Quam deciſionem imprimi curavit* P. Antonınus Diana *Literariæ Univerſitatis ornamentum*. Idem ibid. *par.* 2. *c.* 3. *n.* 63. *fol.* 260. *Supervenit poſtea decimus tomus nunquam ſatis laudati* P. Antonini Dianæ. Idem ibid. *par.* 4. *c.* 6. *n.* 1. §. *Eſt etiam*, *fol.* 49. *In injuriis minoribus per occaſionem reſiſtere non licet, affluenter eruditiſſimus* Diana. Idem in libro *Reſponſ. Crimin. ad Reorum defenſam reſponſ.* 13. *Nec parvi ponderis apud me eſt, apud omnia Europæ Tribunalium ſubſellia magnam vim facere authoritatem Reverendiſſimi* D. Antonini Dianæ *Cleric. Regularium Religionis ornamenti, communis præceptoris, ac mei præcipui, cui plurimum me debere, ac poſteritatem debituram, nemo eſt, qui inficias eat. Etenim præter incomparabiles vitæ mores literarum ſtudiis, ingeniique ſui monumentis tum ad praxim, cum ad theoricam accommodatis Orbem edocuit &c.* Idem ibid. *reſponſ.* 25. *Præceptor noſter, tum doctrina, tum vitæ integritate conſpicuus P. Diana*. Tandem *reſponſ.* 40. *Ita tenet Hurtado, quem doctè, & eruditè de more adducit* P. Diana *noſtri ævi decus*.

79 FRANCISCUS MEROLLA *in Diſputationibus in univerſam Theologiam Moralem*.

80 FRANCISCUS MOLINI *tract. de Ritu Nuptiarum, & Pactis in Matrimonio conventis*.

81 FRANCISCUS RIPA *tract. de Simonia*.

82 FRANCISCUS STAYBANUS *in Theologia Morali princ.* 18. *Quod ſit contractus docet* Diana: *ille, inquam*, P. Diana, *qui morali diſciplinæ talem addidit ſplendorem, ut quæ prius aliorum doctrina latebat ingeniis eorumdem diverſitate opinionum patefacta ita clareſcit, ut humanus intellectus nativa gaudens ingenuitate, ad determinatam ſententiam ipſi fortaſſe improbabilem non arctetur amplectendam. Immo hac ſua induſtria ita animarum conſuluit juvamini, ut ſi, quod illis prius lethali aſcribebatur facinori, eo quod ſolùm damnantium ad culpam opinionem gnaris peccati ſe putabant reas aliorum, deinde qui talem non agnoſcebant labem revelata per ipſam opinione, qui prius lethaliter peccaturus ruebat, exiſtimati inſiſtens delicto, in tali immunis labe, noſtri* Dianæ *auxilio, fortunatus evadit. Hujus igitur doctiſſimi, eruditiſſimi, ac meritiſſimi viri laudes rudi calamo enunciare minimè valens, ſilentio potius, me de eodem dicere non poſſe, quod vellem ſignificante potius, quàm loquela ad dicendum inepta, ejuſdem encomia demonſtrabo*. Idem ibid. *princ.* 148. *Ita tenet* Diana, *& dat rationem hic doctiſſimus Auctor, & ſuprema ab omnibus laude extollendus. Etenim adeo arcanam protulit in morali diſciplina doctrinam, ut aliis retroactis temporibus, non ita perviam, imò penè omnibus ignotam, noſtro ævo (aliorum purgata inſcitia) reſervaverit; utinam diù vivat! ut continuò lucem doctrinæ promanans moralis, cæteros in motibus componat*.

83 FRANCISCUS SYLVIUS *in* 2. 2. *D. Thomæ, & in* 3. *parte*.

84 FRANCISCUS TORREBLANCA *in Pract. Juris Spiritualis lib.* 15. *c.* 5. *n.* 54. *Communis Auctorum ſententia terruit, ne in meam veniret opinionem eruditiſſimum* Antoninum Dianam, *Sanctiſſimæ Inquiſitionis in Regno Siciliæ Conſultorem*.

85 FRANCISCUS VICTORIA *in Relectionibus*. Item *in Summa Sacramentorum*.

86 FRANCISCUS ZIPÆUS *in Jus novum Pontificium*.

87 FRUCTUOSUS BISBE *tract. de Comœdiis*.

88 FULGENTIUS PINELLUS *in Lectura de Horis Canonicis*.

GA-

G

89 GABRIEL PEREIRA *Tract. de Manu Regia part.* 1. 2. & 3.

90 GREGORIUS POLLACHIUS *Tract. de Jubilæo, & de Poteſtate Prælatorum Regularium.*

91 GREGORIUS SERVANTE *In Defenſione Immunitatis Eccleſiaſticæ.*

92 GUILLELMUS CANTARELLUS *Quæſtion. in Decalogum.*

93 GUILLELMUS DE OCASCA *in Compendio* Dianæ.

94 GUIMENIUS GUIMENIS *in Defenſione Opinionum Jeſuitarum in Tract. de Matrimonio prop.* 10. Diana *hujus ſæculi in re Morali communis Magiſter.*

H

95 HECTOR FELICIUS *Tract. de Societate.*

96 HIERONYMUS CAMPANILE *in Diverſorio Juris Canonici.*

97 HIERONYMUS CEVALLOS *Tract. de Cognitione per viam violentiæ in cauſis eccleſiaſticis.*

98 HIERONYMUS GARSIA *in Summ. Moral. tract.* 3. *diffic.* 1. *dub.* 4. *punct.* 4. *n.* 20. & ſæpiùs alibi. *Eſto ultimo parece ſentir Guanto, y le ſigue el gran Caſuiſta de nueſtros tiempos* Diana. Idem ibidem *tract.* 1. *diffic.* 1. *dubio* 2. *n.* 3. *A los quales añados Corneyo, y el gran Caſuiſta deſtos tiempos* Diana. Idem ibidem *tract.* 2. *diffic.* 4. *dub. ult. punct.* 1. *n.* 4. *Eſto ſupueſto, entra la queſtion, en la qual el gran Caſuiſta de nueſtro tiempo* Diana *dixo &c.* Idem ibid. *tract.* 1. *diffic.* 5. *n.* 3. *De lo dicho ſe collige, quan injuſtamente ſe quexan los que ſienten, que en materias morales haya diverſidad de opiniones, porque con la variedad de opiniones ſe haze mas ſuave el yugo de Chriſto, porque quiza ſi en las materias morales no huviera ſino un camino, que daran mucho mas peligroſo a las conciencias, que favorable; pues apretarlas demaſiadamente, es afligir, y atormentar a las almas temeroſas, y llenarlas de eſcrupolos, y no ſe puede negar ſino que en eſto ha andado muy bien* Diana, *aunque algunos poco doctos han venido a dezir, que ha enſanchado las conciencias, y dado licencia para pecar. Pues es cierto, que no enſeña opinion, que no ſea probable per principia intrinſeca, aut extrinſeca, y aſsì ſin razon le calumnian.*

99 HIERONYMUS GONZALES *in Gloſſema in Regulas Cancellariæ.*

100 HIERONYMUS LLAMAS *in Summa, ſive Inſtructione Confeſſariorum.*

101 HIERONYMUS ONUPHRIUS *in Opuſculo de Sigillo Confeſſionis.*

102 HIERONYMUS RODRIQUEZ *in Compendio Quæſtionum Regularium.*

103 HIERONYMUS VENERUS *in Examine Epiſcopi.*

104 HORATIUS GAMBARUPTA *tract. de Caſibus Reſervatis.*

I

105 JACOBUS PONTANUS *in Compendio Dianæ.*

106 JACOBUS SBOZZIUS *tract. de Vicario Epiſcopi.*

107 JACOBUS SIMANCHA *in Inſtitutionibus Canonicis.* Idem *in Praxi Hæreſeos.*

108 ILDELPHONSUS PEREZ DE LARA *de Anniverſariis, Capellaniis* &c.

109 JOANNES ANTONIUS MASSOBRIUS *tract. de Synodo Diœceſana Epiſcop.* Idem *in Praxi habendi concurſum ad vacantes Parochiales Eccleſias.*

110 JOANNES ÆGYDIUS TRULLENCH *in Expoſit. Bullæ Cruciatæ.* Idem *de Sacramentis, & Præceptis Decalogi.*

111 JOANNES BALLESTER *in Cenſura* Dianæ *Coordinati a Martino Alcolea tom.* 1. *in initio. Coleberrimus toto Orbe, ac præconiis major* Diana.

112 JOANNES BAPTISTA BIZONZERUS *in Summa Caſuum Conſcientiæ.* Idem *de Sacramentis.*

113 JOANNES BAPTISTA CASALIUS *de Urbis, & Imperii Romani Splendore c.* 21. *Cui opinioni* R. P. Antoninus Diana *Cler. Regularis eruditiſſimè, & doctiſſimè ipſe primùm reſpondit, eamque ut erroneam impugnavit, in libro, cui titulus* de Primatu ſolius D. Petri, *cujus Auctoris doctrina ex tot voluminibus Moralis Theologiæ per ipſum impreſſis, ego ſemper ſum admiratus, & veneratus, ut etiam reſponſa, quæ ab ipſo velut oracula continuò proveniunt ſuper urgentiſſimas Chriſtiani Orbis difficultates.*

114 JO-

114 JOANNES BAPTISTA CIARLINUS *in Controverſiis Forenſibus Judic. tom.* 2. *cap.* 198. *num.* 3. *&* 30. *Verùm contra me inſurgit Doctiſſimus* Diana, *adducens multa argumenta; quibus conſideratis admiratus ſum Viri ingenium, & eruditionem, & non potui non laudare ejus ſubtiles, & doctas conſiderationes: non tamen volui ei penitus acquieſcere cùm habeam adhuc multa argumenta ad meam tuendam ſententiam, quam exiſtimo veram, non ut impugnem opinionem Patris* Dianæ, *cujus auctoritatem, & ſcientiam ſcio eſſe magnam, & tanquam Virum inſignem in Morali Theologia colo, & admiror, & credo ejus ſententiam eſſe probabilem, & ideo omnis diſputationis cauſam eſſe volo.*

115 JOANNES BAPTISTA CONFECTI *in Collectione Privilegiorum Mendicantium.*

116 JOANNES BAPTISTA CONRADUS *in Reſponſis Caſuum Conſcientiæ.*

117 JOANNES BAPTISTA LARREA *in Allegatione Fiſcali cap.* 2. *allegat.* 114. *num.* 16. *&* 21. *Princeps aliquos cives tradere poteſt, & periculo vitæ exponere pro tutamine aliorum. Tradit Divus Thomas, quod comprobat doctiſſimus* Diana. Idem ibidem *tom.* 2. *allegat.* 115. *num.* 30. *Addenda ſunt plura, quæ ex Reverendo, & Docto Patre* Diana *notavimus.* Idem ibidem *n.* 33. *Poteſt conſuetudo iſtam reddere ultimæ voluntatis derogationem, Gloſſa, Sanchez, Farinacius, Guttierrez, & doctiſſimus* Diana.

118 JOANNES BAPTISTA POSSEVINUS in libro *de Officio Curati.*

119 JOANNES BAPTISTA SIGNIUS *tract. de Reliquiis.*

120 JOANNES BAPTISTA VALENZUELA *in Defenſione Monitorii Pauli V. contra Venetos.*

121 JOANNES BAPTISTA VENTRIGLIO *in Praxi Fori Eccleſiaſtici annotat.* 88. §. *unico, num.* 37. *Hoc tenet* Diana *in tertia parte; ſed pace tanti Viri, contrarium videtur verius, & in ſexta parte noſtræ opinioni adhæret.*

122 JOANNES BELTRANUS DE GUEVARA *in Propugnaculo Eccleſiaſticæ Libertatis.*

123 JOANNES CHAPEAVILLE *tract. de Modo miniſtrandi Sacramenta tempore Peſtis.* Idem *de Caſibus Reſervatis.*

124 JOANNES DOUJAT *in Prænotionibus Canonicis pag.* 495. *Noviſſimè* Antoninus Diana *Panormit. Cler. Regular. quem Innocentius X. examinandis præfecit.*

125 JOANNES A COCHIER *tract. de Permutationibus Beneficiorum.* Idem *de Libertate Eccleſiaſtica.*

126 JOANNES DE LA CRUZ *in Directorio Conſcientiæ.* Idem *de Statu Religionis.*

127 JOANNES FRANCISCUS CAPIBLANCUS *tract. de Officio Baronum erga Vaſſallos Burgenſes.*

128 JOANNES FRANCISCUS DE LEONE *in Theſauro Fori Eccleſiaſtici.*

129 JOANNES FRANCISCUS SANNA *in Patrocinio Immunitatis Eccleſiaſticæ pro Epiſcop. Algaren. art.* 3. *num.* 36. *artic.* 5. *num.* 51. *Quod eſſe valde notandum, a Judicibus Laicis, quando excommunicantur ab Epiſcopis, licèt pro ſe habeant opinionem probabilem, advertit Doctus, & Pius Pater Diana.* Et infra: *Quinimò ſi credimus Azorio, Filiucio, & aliis variis longè doctiſſimis, quos refert* Diana, *Vir æquè non mediocriter Doctus.*

130 JOANNES FRANCISCUS SUAREZ *in Enchiridion Caſuum Conſcientiæ.*

131 JOANNES GUTTIERREZ *in Quæſtionibus Canonicis.* Idem *tract. de Matrimonio, & Gabellis.*

132 JOANNES DE HEVIA *in Labyrintho de Commerciis.* Idem *in Curia Philippica.*

133 JOANNES HONORIUS *in Compendio Juris Canonici.*

134 JOANNES KIENE *tract. de Caſibus Reſervatis.*

135 JOANNES DE LAPIDE *in Reſolutionibus dubiorum Miſſæ.*

136 JOANNES MALDERUS *in prima parte Divi Thomæ.* Item *in ſe-*

cunda ſecundæ. Rurſus *tract. de Sigillo Confeſſionis, & de Abuſu reſtrictionum mentalium*.

137 JOANNES MACHADO *in perfecto Confeſſario*, hiſpanicè.

138 JOANNES MARIA BELLETTI *in Diſquiſitionibus Clericalibus*.

139 JOANNES MARIA NOVARIUS *in Practicis Concluſionibus, ſive in Opuſculo novi Juris Pontificii*.

140 JOANNES MEDINA *in Codice de Pœnitentia, & Reſtitutione*.

141 JOANNES NARBONA *in tract. de Appellatione a Vicario ad Epiſcopum*.

142 JOANNES PAULUS LANCELLOTTUS *in Inſtitutionibus Juris Canonici*.

143 JOANNES PEDRAZZA *in Summa, ſive in Inſtructione Confeſſariorum*.

144 JOANNES PERLINUS *in tract. de Frequentia Communionis*.

145 JOANNES PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib. 2. fol. 54. col. 1. Da pertutto ſi ſono riſtampati gli otto Volumi delle Riſoluzioni Morali di* Antonino Diana *da Palermo: vive in Roma Eſaminatore de' Veſcovi, e tuttavia va ſcrivendo con molta fama*. Idem ibidem *fol. 66. col. 2. Il P. Antonio Cottone ſiegue in tutto, e per tutto la dottrina del* P. Diana *Splendore del noſtro ſecolo*.

146 JOANNES PETRUS BARCHIUS *in Inſtructionibus pro Confeſſariis Monialium*.

147 JOANNES PETRUS FONTANELLA *in Deciſionibus Catalauniæ tom. 2. deciſ. 302. num. 1. Recenſere hic volui clarius, quam fecerit Pater* Diana, *cui non nego multum debere ſtudioſos*.

148 JOANNES ROJAS *Singularia*. Idem *de Hæreticis*.

149 JOANNES SANCIUS *in Selectis, & Practicis Diſputationibus circa Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ*.

150 JOANNES A VALLE *in Compendio Operum Dianæ*.

151 JOANNES DE LA VAL Belga *in Compendio Operum Dianæ*.

152 JOANNES WIERGAS *in 1. 2. D. Thomæ*. Idem *in* 2. 2.

153 JOANNES YRIBARNE *de Sacramentis in 4. Sententiarum*.

154 JOSEPH ANGLEZ *Flores in libros Sententiarum*.

155 JOSEPH DEMETRIUS *in Praxi Caſuum Archiepiſcopo Neapolitano Reſervatorum quæſt. 8. num. 26. Et hanc opinionem tenet* Antoninus Diana, *cujus virtus tam præclara eſt, ut univerſum ferè Orbem in ſui traxerit admirationem*. Idem ibidem *diſquiſit. 3. quæſt. 2. num. 43. Duæ ſunt opiniones, prima affirmat, quam ſequitur* Diana, *qui in Morali Theologia* lux lucis, lumenque luminum *dici poteſt*. Idem ibidem *num. 77. Hæc eſt communis opinio, ut contra Graſſium tenet Sapientiſſimus* Diana, *Vir nunquam ſatis laudatus*.

156 JOSEPH DE HORTU *in Speculo Parochorum*.

157 JOSEPH DE JANUARIO *in Reſolutionibus Theologiæ Moralis tom. 1. reſolut. 14. num. 8. Hanc conſuetudinem a Merolla cognitam non cognovit accuratiſſimus* Diana. Idem *de Caſibus reſervatis tom. 1. reſolut. 16. num. 1. Idem ſentit Quintanadueña citatus ab Eruditiſſimo* P. Diana, *qui in moralibus omnes plenè materias illuſtravit*. Idem ibidem *reſolut. 64. num. 13. Sic* P. Diana, *qui in materia morali nihil intactum reliquit*. Idem *tom. 2. reſolut. 69. num. 41. Probat igitur Marchantius relatus ab Eruditiſſimo* Diana. Idem ibidem *reſolution. 73. num. 143. Contra Pellizarium meritò inſurgit Doctiſſimus, & amiciſſimus* Diana.

158 JOSEPH DE S. MARIA *in Tribunali Religioſorum*.

159 JOSEPH DE NEAPOLI *in Allegat. pro Vectigali Serico*.

160 JOSEPH ROCAFULL *in Praxi totius Moralis Theologiæ*.

161 JULIANUS VIVIANUS *in Praxi Juris Patronatûs*.

162 JULIUS CÆSAR MADIUS *tract. de Sacramento Ordinis*.

163 JULIUS CÆSAR RAINERUS *in Catalogo Cenſurarum, & Irregularitatum*.

164 JU-

164 JULIUS CLEMENS SCOTUS *Opuſc. de Jure tuendæ famæ n.* 18. *Quod Epiſcopus non poteſt abſolvere ab Hæreſi occulta, legendus eſt* Diana, *vir quidem ſuſpicieudus, maximè propter diſceptationes apologeticas de Primatu ſolius Divi Petri, ac differentia inter ipſum, & Divum Paulum hoc anno impreſſas, in quibus multiplicia contrarii dogmatis eapita, ſive argumenta igneis reſponſionibus adſcidit.*

165 JULIUS LAVORIUS *de Jubilæo.* Idem *in Elucubrationibus variis.*

L

166 LACTANTIUS FINELLUS *tract. de Caſibus Reſervatis.*

167 LÆLIUS ZECCHIUS *in Summa Caſuum Conſcientiæ.* Idem *de Republica Eccleſiaſtica, de Caſibus Reſervatis, de Sacramentis, & de Beneficiis.*

168 LEANDER DE MURCIA *in Cap.* 2. *Regulæ Divi Franciſci quæſt.* 9. *n.* 2. *& ſæpiùs. Eſta ſentencia tiene Ricardo, Layman, Rebello, a los quales cita y ſigue el muy docto* P. Antonino Diana.

169 LEANDER A SS. SACRAMENTO *in Quæſtionibus Moralibus editionis Lugdunenſis tom.* 1. *de Sacramentis tract.* 6. *diſp.* 7. *quæſt.* 6. *Approbat etiam noviſſimè hanc meam ſententiam doctus* P. Diana.

170 LITTA *in Bulla Cruciatæ diſp.* 3. *quæſt.* 5. *diffic... n.* 5. *Negat* Diana *inter Doctorum placita verſatiſſimus.*

171 LUCAS CASTELLANUS *tract. de Electione Canonica.* Idem *de Canonizatione Sanctorum.*

172 LUCAS FLORINUS *tract. de Caſibus Reſervatis.* Idem *de Duello.*

173 LUDOVICUS CARBO *tract. de Legibus.* Idem *de Reſtitutione.*

174 LUDOVICUS A CONCEPTIONE *in Theologia Morali tract. n.* 1. *caſ.* 30. *n.* 6. *Sententiam controverſ. refert perdoctus* Diana.

175 LUDOVICUS MONTESINUS *in* 1. 2. *Divi Thomæ.*

176 LUDOVICUS MORETUS *in Dictionario Hiſtorico tom.* 1. *fol.* 1061. Dianam appellat famoſum Caſuiſtam.

177 LUDOVICUS PARAMUS *de Origine Sanctæ Inquiſitionis.*

178 LUDOVICUS DE SAN JUAN *in Summa Caſuum Conſcientiæ.*

M

179 MARCUS ALTERIUS *de Cenſuris.*

180 MARCUS ANTONIUS BERADUCI *in Summa Corona.*

181 MARCUS ANTONIUS CUCCHI *in Inſtit. Juris Canonici.*

182 MARCUS ANTONIUS GENUENSIS *in Practicabilibus Eccleſiaſticis.* Item *in Praxi Archiepiſcopali.* Rurſus *in Manuali Paſtorum.*

183 MARCUS ANTONIUS LUCIANUS *in Enchirid. de Eccleſia, & Unitate Fidelium.*

184 MARCUS ANTONINUS *in Reſolutionibus variis.*

185 MARCUS SERIUS *tom.* 1. *de Officio, & Poteſtate Parochi diſp.* 1. *diffic. unica, quæſt.* 6. *n.* 1. *Licèt nonnulli apud doctiſſimum* Dianam *aſſerant mortaliter peccare.*

186 MARIUS ITALIA *tract. de Immunit. Eccleſiaſtica.*

187 MARTHA *de Juriſdictione.*

188 MARTINUS BONACINA *in omnibus Operibus.*

189 MARTINUS CARILLUS *in Itinerario Ordinandorum.*

190 MARTINUS FUNES *in Speculo Morali.*

191 MARTINUS DE LEDESMA *in Comment. in Libros Sententiarum.*

192 MARTINUS NAVARRUS *in omnibus Operibus.*

193 MARTINUS VIVALDUS *in Candelabro Aureo.*

194 MATTHÆUS DEFENDIUS *in Compendio Operum Dianæ.*

195 MAURITIUS ALZEDIUS *in Praxi Epiſcoporum.*

196 MELCHIOR FUSTER *in Cenſura Dianæ Coordinati.*

197 MELCHIOR ROTRERIS *de Re Beneficiaria.*

198 MELCHIOR ZAMBRANUS *in Deciſionibus Caſuum Conſcientiæ occurrentium tempore mortis.*

199 MEMORIALE CLERICORUM editum juſſu Cardinalis Ludoviſii Archiepiſcopi Bononienſis, poſtea Gregorii XV.

200 MICHAEL DE PALATIO *in Praxi de Contractibus*.

201 MICHAEL TIMOTHEUS *in Quæſtionib. in Divinum Officium, & Miſſam*.

202 MICHAEL ZANARDUS *in Directorio Confeſſariorum*.

N

203 NICODEMUS DE FLORENTIA *in Speculo Confeſſariorum*.

204 NICOLAUS ANTONIUS *in Biblioth. Hiſpanica tom.1.pag.595.* Dianam dicit eſſe Scriptorem hoc ſæculo clariſſimum, & inter primos hujus moralis doctrinæ Præceptores.

205 NICOLAUS ANTONIUS LOTHARINGUS *in Compendio Operum Dianæ*.

206 NICOLAUS EMERICUS *in Directorio Inquiſitorum*.

207 NICOLAUS FERNANDEZ DE CASTRO *de Religione Milit.tract. 4. c. 10. n. 57. Summa hæc rationum momenta perpulerunt virum variæ, & indefeſſæ lectionis longè eruditum* Antoninum Dianam, *ut nullitatis vitio laborare prædictam profeſſionem crediderit. Et rem doctiſſimo (ut ſolet,) & pleno omnigenæ eruditionis ſcripto firmavit, nuper typis dato*.

208 NICOLAUS GARZIA *tract. de Beneficiis*.

209 NICOLAUS A GRANA in libro *Lumina Conſcientiæ*.

P

210 PAULUS CIERA *tract. de Jure Principum*.

211 PAULUS FUSCHI in libro *de Viſitatione*.

212 PAULUS GLEMONENSIS *tract. de Legatis perpetuis, & aliis relictis Fratribus Divi Franciſci de Obſervantia*.

213 PAULUS RUBEUS *in Annotat. ad Deciſiones Rotæ par. 3. deciſ. 2. n. 28.* P. Antoninus Diana, *vir admirabili doctrina conſpicuus, cujus opera jam decimamquartam aſpexerunt lucem, affirmat hoc communiter tenere Theologos*.

214 PAULUS SALODIUS *in Praxi Compendioſa de Viſitatione*.

215 PAULUS SANTORUS *tract. de Caſibus Papalibus, & Epiſcopalibus*.

216 PAULUS SQUILLANTI *tract. de Obligationibus Clericorum*.

217 PAULUS ZACHIAS *in Quæſtionibus Medico-legalibus lib.8. in Epiſtola Dedicatoria*, Antonino Dianæ *&c. Hæc tuæ cenſuræ ſubjicio, ac nomini tuo inſcribo, maximè enim conſentaneum viſum eſt, canonicum argumentum Summi Canoniſtæ, nomine decorare*.

218 PETRUS ALA *tract. de Chriſtiana Decurione*.

219 PETRUS BINFELDIUS *in Enchir. Theologiæ Paſtoralis*. Idem *de Symonia, de Uſuris, de Injuriis, & de Maleficiis*.

220 PETRUS DE CABRERA *de Sacram. in 3. p. D. Thomæ*.

221 PETRUS CENEDO *in Quæſtionibus Canonicis*.

222 PETRUS CORSETTUS *in Propugnatione pro vectigali Serico*.

223 PETRUS GONZALEZ DE SALZEDO *de Lege Politica*.

224 PETRUS FRANCISCUS PASSERINUS *tract. de Pollutione Eccleſiarum diſp. 7. c. 20. n. 3. Certò conſtat eſſe mortale, quod placuit magno illi moralium Reſolutionum Magiſtro* Dianæ.

225 PETRUS JOSEPH SANCLEMENS *in Muſis Siculis tom. 1. ſecundæ partis pag. 91.* Dianam vocat ſingulare Ornamentum Urbis Panormi, & Solem clariſſimum ſuæ nobiliſſimæ Religionis.

226 PETRUS NAVARRA *de Reſtitutione*.

227 PETRUS PAULUS GUAZZINUS *in Tract. Morali lib.1. defenſ. 1. c. 7. §. 5. n. 156. Sed quia de Inquiſitoribus ſatis diffusè, & benè ſcripſit Doctiſſimus* P. Diana; *ideo me remitto ad illum*.

228 PETRUS DE REYNA *tract. de Sacramentis, & de Cæremoniis Miſſæ*.

229 PETRUS DE SOTO *in Lectionibus*.

230 PETRUS TOLOSANUS *in Partitionibus Juris Canonici*. Idem *Comment. in Jus Canonicum*.

231 PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilit. Siculæ part.2. lib.6. fol. 295. Margarita Figlia del predetto Girolamo Cervellon ſi casò con Giacomo Diana nobile Palermitano,* che

che gli generò il vivente Padre D. Antonino Diana *de' Chierici Regolari, dottiſſimo Eſaminator de' Veſcovi nella Santa Sede Apoſtolica, ed ha impreſſo opere alla ſomma d'undeci tomi.*

232 PHILIPPUS CAMMARATA *in Juridico Diſcrimine Patroc.* 1. *n.* 26. *Deciſionem Seraphini, & declarationem Sacræ Congregationis refert noſter amiciſſimus, & eruditiſſimus Reverendiſſimus* P. Antoninus Diana.

233 PHILIPPUS MAYNARDUS *de Privilegiis Eccleſ. pro defenſione Monitorii Pauli V.*

234 PROSPER FARINACIUS *tract. de Hæreſi.* Idem *in Appendice ſuper Bullam Gregorii XIV. de Immunitate Eccleſiarum.*

R

235 REPERTORIUM INQUISITORUM Auctoris incerti.

236 RICARDUS HALLO *de Quinquepartita conſcientia, recta, erronea, dubia, opinabili, & ſcrupuloſa.*

236 RODERICUS ACUÑA *in Decretum Gratiani.* Idem *tract. de Confeſſariis ſollicitantibus cum Addition. Seraphini de Preita.*

237 RODOBALDUS PARINUS *tract. de Gabellis.*

238 RUTILIUS BENZONIUS *in Speculo Epiſcoporum, & Curatorum.*

S

239 SALVATOR RASSI *in tract. de Caſibus Conſcientiæ.*

240 SCIPIO DE RUBEIS *in Aphoriſmis Epiſcoporum.*

241 SEBASTIANUS ACOSTA *in Explicat. in Bullam Cruciatæ.*

242 SEBASTIANUS CÆSAR *in Relectione de Eccleſiaſtica Hierarchia.*

243 SIGISMUNDUS SCACCIA *tract. de Commerciis.*

244 SIMEON MAJOLUS *tract. de Irregularitate.*

245 SIMON RENDOLINUS *in Compendio Operum* Dianæ.

246 SIMPLICIANUS MUTTINI *in Theologia Morali, ſive de Sacramentis.*

247 STEPHANUS EMONERIUS *in Splendore Veritatis Moralis, ſive Diſput. de Veritate.*

248 SUMMA PISANELLA.

249 SYLVESTER BARTHOCHICCIUS *de Votis Religioſorum.*

250 SYLVIUS TINTI *tract. de Ordinatione Clericorum.*

T

251 THESAURUS Sententiarum receptarum Soarez a Ribeyra.

252 THOMAS A JESU *de Paupertate Religioſa.*

253 THOMAS A JESU MARIA *in Libro de Regularium Viſitatione.*

254 THOMAS ZEROLA *in Praxi Epiſcopali.* Idem *in Praxi de Sacramento Pœnitentiæ, & de Jubilæo.*

255 TIRAQUELLUS *in tit. Res inter alios facta.* Idem *de Pœnis legum temperandis. De Jure conſtituti Poſſeſſorii.*

V

256 VINCENTIUS ARMEANUS *tom.* 1. *Epiſtolarum pag.* 469. in quo Epiſtolam ad P. Dianam ſic terminat. *Ella caverà di ſcrupolo due anime, obligarà me devoto ſervitor ſuo, ed onorerà l'interceſſione d'un Prelato, di cui ſtarei per dire, che non ha oggi Roma ſoggetto più luminoſo, ſe non ſapeſſi, che vive in Roma V. R. così chiara di luce, come il gran luminare, ch'ella porta nel cognome.* &c.

257 VIRGINIUS DE BOCACCIIS *tract. de Cenſibus ſuper Conſtitut. Pii V. &c.*

258 UMBERTUS LOCATI *in Praxi Inquiſitorum.*

259 WOLFANGUS A VORBURGH *in Rudimentis Juris Canonici.*

260 VOLTHERUS STREVESDORFF *in D. Thomam de Juſtitia, & Jure.*

Iiſdem, aliiſq. honorificis titulis Dianam exornant paſſim Moralis Theologiæ recentiores Auctores, quos hîc referre ſingillatim ardua, & prolixa res eſſet. Unde ſufficiant Auctores ſuperius allati.

ELO-

ELOGIUM

In laudem R.P. D. ANTONINI DIANÆ Clerici Regularis, Doctoris celeberrimi, deſumptum ex variis, & honorificis ipſi datis encomiis ab Auctoribus mox ſuperius citatis,

ANTONINUS DIANA (*a*) celebre a ſcriptis voluminibus, ac Gentium linguis *nomen*. (*b*) Supremum Urbis Panormi *Ornamentum*. (*c*) Snmmnm Europæ *Decus*. (*d*) Clariſſimus nobiliſſimæ Religionis ſuæ *Sol*. (*e*) Ubique Sapientûm calculo *Doctor* celeberrimus. (*f*) Libertatis, & Immunitatis Eccleſiaſticæ ſtrenuus *Propugnator*. (*g*) Divinioris Sapientiæ *Anteſignanus*. (*h*) Moralis Sapientiæ ſpecularis *tubus*. (*i*) Eximiæ Virtutis *Vir*, (*k*) atque admirabili *Doctrina* conſpicuus. (*l*) *Doctiſſimus*, (*m*) *Eruditiſſimus*, (*n*) *Diſertiſſimus*, (*o*) *Sapientiſſimus*, (*p*) *Venerabilis*, (*q*) *Piiſſimus, & Modeſtiſſimus*. (*r*) Eximiæ literaturæ *Vir*, (*s*) atque literariæ univerſitatis *Ornamentum*. (*t*) De re Morali, (*u*) deque Eccleſiaſtica Republica præclarè, & optimè *meritus*. (*x*) *Vir* ſanè præclarus, atque majori *dignus* honore. (*y*) Suprema ab omnibus laude *extollendus*. (*z*) *Magnus*, & *Eruditus*, (℞) doctrina, & vitæ integritate *conſpicuus*. (*aa*) Literarum *Princeps*, (*bb*) & Moralis Theologiæ *Magiſter*, (*cc*) ejuſdemque *Amplificator* inſignis. (*dd*) Inter Morales Theologos *Primas obtinens*: (*ee*) aſt in re morali *Lux lucis, Lumen*que *luminum*. (*ff*) Clarum Theologiæ Moralis, Clericorumque Regularium Ordinis *Sydus*. (*gg*) Communis Orbis *Præceptor*, (*hh*) ac *Magiſter*. (*ii*) Non Urbi tantùm, ſed etiam univerſo Orbi *Celeberrimus*. (*kk*) Qui præter incomparabiles vitæ *mores*, literarum ſtudiis, ingeniique ſui *monumentis* tum ad praxim, cùm ad theoricam accommodatis *Orbem edocuit*. (*ll*) Verè hujus ævi ſuo jam nomine præſtantiſſimum *Lumen*. (*mm*) Noſtri ſæculi *Splendor*, (*nn*) & hujns ætatis *Decus*, & *Ornamentum*. (*oo*) Cujus in omnem terram exivit *ſonus laudis*, & in fines Orbis terræ *Codices ejus*. (*pp*) Cui etiam plus debet *Eccleſia*, plus *Ethica Chriſtiana*, quàm aliis Auctoribus. (*qq*) Quippe, qui maximè in toto Orbe *auctoritatis fuit*, ob ipſius *doctrinam*, prudentiam vitæ integritati adjunctam: quam egregia literarum monumenta poſteritati tradita, ita clarè teſtantur: ut eum ſupra omnem ingenii aleam poſitum eſſe nulli addnbitaverint,

AN-

(*a*) Joſeph Silos *Hiſtor.Cler.Reg.p.3.lib.12.f.333.* (*b*) Petrus Joſeph Sanclemens *in Muſ.Sic.tom.1. ſec.par.pag.91.* (*c*) Franciſcus Pratus *de Ludo Schacc.§.nec tamen.* (*d*) Petrus Joſeph Sanclemens *loc.cit.* (*e*) Franciſcus Marcheſius *in Icone ære ſculp.* (*f*) Idem *loc.cit.* (*g*) Didacus Antonius Frances *in Paſt.interno in append.§.1.* (*h*) Joſeph Silos *Analect. Epiſtol. ep.33.pag.76.* (*i*) Marcus Serius *de offic. & poteſt.Paroch. diſp.1. diffic.unica q.6.* (k) Paulus Rubeus *in annot,ad dec.Rotæ p.3. deciſ.2.n.28.* (*l*) Acacius Ripol, Albertus de Albertis, Alphonſus de Leone, aliique. (*m*) Antonius Eſcobar, Daniel de Nobilibus, & plures alii *n.30.* (*n*) Franciſcus Brancatius Card.*in Diatriba de Chocolatis potu §.37.* (*o*) Bartholomæus a S.Fauſto, Carolus Baucius, Eligius Baſſaeuz, Franciſcus Bonæ Spei, aliique. (*p*) Acacius Ripol *tr. de Regul. c.11.n.11.* (*q*) Franciſcus de S. Juliano *in Tribun. Regul. c.7. advert.5.§.8.* (*r*) Didacus de Narbona *in Annalib. Juris n.10. quaſt.8.n.6.* (*s*) Franciſcus Pratus *in Annot. ad Paſchalem p.3.c.2.n.50.* (*t*) Gregorius Gobat *in Theſ.Indulg. c.16.q.71.n.533.* (*u*) Ferdinandus Arias *Meſes Vargas lib.2.c.34.n.24.* (*x*) Franciſcus Albitius Card. *de Inconſt.& Pœnit. Volunt. tr. de S.Officio n.24.* (*y*) Franciſcus Staybanus *in Theol. Morali princ.148.* (*z*) Ludovicus a S.Raimond *de Bulla Cruc.§.6.n.4.* (℞) Franciſcus Pratus *Reſponſ.Crimin. ad Reorum defenſam reſp.13.* (*aa*) Joannes Caramuel *in Theol. Regul. diſp.6.n.53.* (*bb*) Ludovicus a S. Raimond *loc.cit.* (*cc*) Gabriel de Henao *de Sacram. Euchar. diſp.14. ſect.4. n.35.* (*dd*) Jacobus Gravina *in Synopſi Theol. Veterum Patrum f.53. n.94.* (*ee*) Joſeph Demetrius *in Praxi Caſuum Archiep. Neap. reſerv. diſq.3.q.2. n.43.* (*ff*) Auguſtinus Oldoinus *in addit.ad Ciaconium tom.4. pag.528.* (*gg*) Franciſcus Pratus *in Reſponſ. Crimin. ad Reorum defenſam reſp.13.* (*hh*) Guimenius Guimenis *in Defenſ. opinionum Jeſuitarum tract. de matrim. prop.10.* (*ii*) Franciſcus Pellizaarius *tom.2. Manual.Regul. in Epiſt. ad Lect.* (kk) Franciſcus Pratus *l.c.* (*ll*) Franciſcus Maggius *in Diſquiſ.Aſceticis c.22.§.7.n.26.* (*mm*) Joannes Petrus Creſcentius *in Præſidio Romano p.3.fol.66.col.2.* (*nn*) Franciſcus Pratus *Pract.Obſervat.to.1.obſ.41.n.7.* (*oo*) Carolus de Thomaſiis *in Quodlib.Theol. quodl.4. ſchol.10.n.2.* (*pp*) Joannes Caramuel *ſupra cit.diſp.66.concl.14. n.1017.f.196.* (*qq*) Franciſcus Pratus *in Annot. ad Paſchalem part.1. c.9.n.33.§. at non.*

Digitized by Google

ANTONINI MARCHESII
Clerici Regularis
ELOGIVM V.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Biblioth. Siculæ fol. 49.

ANTONINUS MARCHESIUS nobilis Panormitanus Clericus Regularis, natus anno 1602. Parentibus Marco Antonio Marcheſio, & Dorothea Gianguercio, Ordinis inſtitutum amplexus eſt Panormi 3. Decembris 1617. & ibidem in Templo S. Joſeph ſolemnia nuncupavit vota 7. Aprilis 1619. Vir doctus æquè, ac pius, gravioribus diſciplinis ingenii præſtantiam excoluit, ac Sodales ſuos exinde Philoſophiam docuit. Inerat ipſi peracutum ingenium, adeout difficillima Doctorum placita ſeligere videbatur: celeberrimum ſibi nomen comparatus, niſi mors in ipſo ætatis flore vitam obtruncaſſet Panormi 5. Septembris 1637. ætatis ſuæ 35.

Ad excitandam in Deiparam pietatem edidit italicè ex eodem Mongitore *Meditazioni dell' Eſpettazione del Parto di Maria Vergine.* Panormi apud Roſſellium 1635. in 16.

SYLLABUS
Auctorum, qui honorificè de ANTONINO MARCHESIO, ejuſque doctrina meminêre.

1 ANTONINUS MONGITORE mox citatus, in libro, quem inſcripſit: *Panormus devota Deiparæ Virginis tom. 2. lib. 4. pag.* 356. Antoninum inter Scriptores Marianos enumerans, inquit: *Antoninus Marcheſius ex Clericis Regularibus vixit æquè doctrina, ac pietate præditus.*

2 CAJETANUS MARIA N. N. in Elogiis Clericorum Regularium, quæ cernuntur in clauſtro Divi Joſephi, de eodem ait: *Antoninus Marcheſius Pan. C. R. vir ſeverioribus diſciplinis inſigniter excultus, ingenii ſublimitatem in explanandis philoſophicis quæſtionibus apud Sodales ſuos maximè patefecit. Eloquentia, & eruditione pariter locupletatus incleruit; & Concionatorem egit per aliquot annos, quo in munere lethali morbo correptus vivere deſiit Panormi 5. Septembris 1637.*

3 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. in libro: *Madonna della Providenza c. 7. pag.* 239. recenſens ſingulos Theatinos Patres, qui Sodalitium B. Mariæ Virginis de Providentia rexerunt, inter illos *Antoninum* reponit, eumque a pietate, & charitate in proximos commendat.

4 HIERONYMUS BASILICO' Juriſconſultus celeberrimus in ſuis Deciſionibus Criminalibus *tom. 1. deciſ.* 27. *n.* 29. narrans converſionem ad Chriſti fidem cujuſdam Turcæ, cui nomen *Amare*, ad furcam damnati, *Antoninum* laudat, cujus operâ infidelis ille chriſtianæ religionis rudimentis brevi temporis tractu imbutus fuerat.

5 HIPPOLYTUS MARRACIUS e Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei *part. 1. Biblioth. Marianæ pag.* 110. Antoninum Marcheſium inter Auctores, qui de laudibus B. Mariæ Virginis ſcripſerunt, refert his verbis. *Antoninus Marcheſius Ordinis Clericorum Regularium, vulgò Theatinorum, Alumnus, natione Italus, patria Panormitanus, vir præcipuo cum pietate, literiſque commercio commendandus; ad excitandos in aliis Marianæ devotionis igniculos, edidit italicè de Expectatione Partûs B. Mariæ V. Meditationes* &c.

6 JOSEPH SILOS C. R. *part. 3. Hiſtor. Cleric. Regul. lib. 12. fol.* 536. de eodem ait. *Antoninus Marcheſius nobili loco Panormitanus, vota Panormi in Divi Joſephi Templo nuncupavit anno hujus ſæculi undevigeſimo die ſeptima Aprilis. In ſcholaſtico pulvere verſatus, curſuq. ſtudiorum abſoluto, Philoſophiam poſtea noſtris tradidit: & cui peracutum quidem erat ingenium, viſus in delectu opinionum ire per ardua. Non diù vixit, ſublatus penè intra juventam.*

7 PHILADELPHUS MUGNOS in *Theatro Geneologicò Nobilit. Siculæ part. 2. pag.* 104. Antoninum appellat Virum virtute conſpicuum.

CAR-

CARMEN ETRUSCUM

Ab Ignatio Gravina Duce Cruyllas, ex Principibus Paliconiæ, Aurei Velleris Equitibus, Imperialis Collegii Nobilium Convictore, in ejuſdem laudem concinnatum.

Biondo Dio vorrei narrare,
E cantare
Con induſtria, e con bell'arte
Le virtudi memorande,
E ammirande
D'Antonino *a parte a parte.*
Ei ſpiegò con eloquente
Lingua, e mente
Ogni occulto, alto miſtero;
Ei moſtrò colla divina
Sua Dottrina
A noi ciechi il retto, e'l vero.
Ei paziente, e umil ſofferſe
Coſe avverſe,
E tormenti, e acerbe pene;
E del mondo volentieri
I piaceri
Diſprezzò con ogni bene.
Il ſuo cor caſto, ed illeſo
Fu sì acceſo
Di divino, e ſanto zelo;
Che del mondo uſcinne fuore
Il ſuo cuore,
E fermoſſi ſolo in Cielo.
Ma ſaria vano il deſire,
E l'ardire
Saria grande, ed importuno,
S'io voleſſi i fatti egregi,
E' ſuoi pregi
Or lodare ad uno ad uno.
Taci dunque, o bella Clio;
Giacchè il mio
Baſſo ſpirto non può tanto
Poggiar alto, ed io confuſo,
E deluſo
Qui fermar voglio mio canto.

VENERABILIS

ANTONINI VENTIMIGLIA

Miſſionarii apud Orientales Indos, & Bornei Apoſtoli,

ELOGIUM VI.

Ex Antonino Mongitore in Bibliotheca Sicula tom. 2. append. 1. ad tomum primum fol. 4.

ANTONINUS VIGINTIMILLIUS Panormitanus ex nobiliſſimo genere Baronum Gratterii progenitus, Laurentii Vigintimillii, & Mariæ Filingeriæ conjugum filius, Caroli Comitis Prades, & Hieronymi Epiſcopi Liparenſis frater, natus eſt 1642. Anno ætatis ſuæ undecimo, nempe 1653. Panormi Clericorum Regularium inſtitutum amplexus, ſtatim vim magnam Apoſtolici ſpiritus concepit, & iter ad virtutum faſtigium tetendit. Editâ votorum profeſſione, ac gravioribus diſciplinis egregiè inſtructus, tyronum moderator, quaſi ſemper conſtitutus eſt: eoſque verbo, & ferventius exemplo, ad regularem perfectionem adipiſcendam excitavit. In expiandis conſcientiis, ac dirigendis nobilium, monialium, aliorumque animabus juxta ſanctitatis regulas totus fuit. In Hiſpaniam miſſus, Matriti ſummam ſui opinionem excitavit; ac omnium venerationem, præſertim Regis Caroli II. ac Reginæ æſtimationem promeruit. Ibidem concionibus, & confeſſionibus excipiendis dicatus, magnum animarum fructum recollegit: & Salmanticenſe Ordinis Collegium excitavit. Cùm autem Indicæ Miſſionis votum in exordio religioſi tyrocinii ediſſet, ut eam aſſequeretur, mirabiliter æſtuavit, ac frequentiſſimè iteratis precibus petiit. Demum validiſſimis objectaculis diſſolutis anno 1682. 22. Novembris a Sacra Congregatione de Propaganda Fide, exoptatam facultatem obtinuit. Ideoque 13. Januarii 1683. relicta Matritenſi urbe Olyſiponam petiit, ubi Luſitani

tani Regis, ac omnium benevolentiam ſibi devinxit. Goam invectus concionum ardore, piiſque operibus, innumeros ad ſalutis viam revocavit. At propagandæ religionis ſtudio ad majora ſemper incenſus, Malacam conceſſit; ubi animarum lucris deditus, catholicum hominem in hæreſim lapſum, Lutheranorumq. obſequiis mancipatum, orthodoxæ Eccleſiæ reſtituit: mulierem quoque, quæ a catholica fide defecerat, & ſcortum exercebat, Deo, & Eccleſiæ reconciliavit: aliaq. apoſtolici viri præbuit exempla; quibus ſummam apud omnes venerationem adeptus eſt. Malacâ profectus, poſt longam navigationem, eamque variis periculis obnoxiam Machaum pervenit; in qua urbe multas ab invidis perſecutiones paſſus, invictum robur, manſuetudinemque planè admirabilem exhibuit, ubi proximi charitate æſtuans, inveteratas civium ſimultates compoſuit: odia, quæ ad internicionem exarſerant, extinxit: nautamque de vita periclitantem, ab imminenti naufragio orationis præſidio liberavit. Inde ad eremum S. Mariæ de Pegna Patrum Eremitarum S. Auguſtini ſolus ſecedens, totum ſe dedit cœleſtium rerum contemplationi, aliiſque pietatis, & mortificationis exercitiis; vitamque duxit per aliquot menſes ab omni hominum conſortio alienam. Ut verò ad Evangelii prædicationem, ad quam jugiter anhelabat, ſeſe ritè diſponeret, & ad pugnandum adverſus tartareos hoſtes fortiter ſe armaret, bellum corpori ſuo indixit, ſæviitque contra ſeipſum aſperis flagellis, ciliciis, jejuniis, & vigiliis; quibus armis præmunitus terribilis infernis monſtris evaſit. Expleto hujuſmodi ſanctioris vitæ tyrocinio a Deo ad infidelium converſionem, fidemque in remotiſſimis regionibus diſſeminandam vocatus, oblatam ſibi Bornei inſulam ſumma alacritate amplexus eſt: arreptâque velificatione, in ampliſſimam eam inſulam appulit 2. Februarii 1688. At ad reditum compulſus, iterum reaſſumptâ navigatione 30. Januarii ſequentis anni poſt innumeros labores, exoptatam inſulam tenuit. Cujus adventum admirando quodam prodigio Deus illico patefecit, & illuſtravit. Etenim in ora maritima, ad quam deſluit e ſuperiori loco ingens flumen, apparuit nocturno tempore igneus in cœlo globus, qui demerſus in aquas fluvii, illas mirabiliter illuminavit, noctiſque tenebras depulit. Quo ſigno ſatis apertè indicatum, fore ut brevi illius regionis incolæ, quibus nunquam lux evangelica effulſerat, ad veræ fidei lumen ab *Antonino* adducerentur, & luſtralibus baptiſmi aquis abluti ad vitam regenerarentur æternam. Quod non ita poſt multò ejuſdem apoſtolici viri prædicatione feliciter evenit. Interim exceptus vir eximius, veluti Angelus e cœlo dilapſus, ſummis venerationis argumentis proſecutus fuit a cunctis Principibus, & univerſo populo, quem ſupra centum triremes ad littus deducentes, ſalutare in Regem conſtituerunt: quod ubi humili Dei famulo innotuit, confeſtim obſtitit, teſtatus ſe non ad imperandum, ſed ad fidem Chriſti promulgandam illuc appuliſſe. Aggreſſus itaque apoſtolicos labores, peramplæ inſulæ meditullium penetravit, omneſque Provincias, Urbes, Oppida, & Pagos verbi divini prædicatione excurrit: primuſque fuit, qui evangelicam lucem in præfatam inſulam invexit, cujus populi, ob littoralem Mahometanorum inacceſſam barbariem, toti orbi penè ignoti fuerant. Divina opitulante gratia intra paucos menſes multa hominum millia ad Chriſti fidem convertit, & per ſalutis lavacrum Catholicæ addidit Eccleſiæ: cunctos etiam Principes, ſive Reges, qui inibi dominabantur, ſacro fonte expiavit: quindecim infidelium populationes brevi temporis tractu ad Chriſti ovile adduxit: eccleſias extruxit: ſacroſanctæ crucis vexillum erexit: plures mortuos revocavit ad vitam: nonnulla alia ſigna, & miracula patravit: inter quæ illud inſigne, quod cùm habitatores cujuſdam Pagi ob diram famem, qua premebantur, adigerentur ad mortem; fuſis ad Deum precibus, veluti alter Moyſes pluviam ex oryza illis cœlitùs impetravit, quam nonnulli ex Chriſtianis colligentes ſaturati ſunt. Semel etiam cùm emollire ſuaſionibus cordis du-

duritiem cujuſdam perverſi hominis, qui hoſtem ſuum ad radices unius montis necaturus expectabat, haudquaquam potuiſſet, invocato divini Numinis auxilio montem in duas partes diſſecuit: quo prodigio perterrefactus ſceleſtus ille, ab homicidio abſtinuit, & ad frugem revocatus eſt. Deiparæ Virginis, Sanctorumq. Cajetani, & Andreæ Avellini apparitione dignatus, illos opitulatores ſibi in cunctis vitæ periculis habere meruit. Hinc cùm pluries, juſſu Manri Regis, cui nomen Bangiar Maſſen, quæreretur ad necem, jamque diſtricto mucrone, mortem illi inferre tentaret improbus ſatellitum Dux, Beatiſſima cœlorum Domina, Sanctique tutelares Cajetanus, & Andreas in illius tutelam accurrentes, igneiſque gladiis ad ejus latera conſiſtentes, necem impio ſicario ſi feriret, minitati ſunt. Quorum viſione perterrefactus nefarius Dux, protinus ab illius conſpectu ſe abripuit. Semel etiam dum ab iiſdem ſatellitibus invaderetur, crucifixus, quem gerebat ſupra pectus, in ignem converſus, ſicarios deterruit, & flamma quædam ex ipſius Breviario egreſſa eoſdem fugavit. Unde defunctus eo periculo mitiſſimus Chriſti famulus, quæſitiſſimas liberatoribus ſuis gratias egit. Cujus rei fama, necnon illuſtrium ejus geſtorum rumor ubique diffuſus, orbem ferè omnem implevit. Ideoque ab Innocentio XII. Summo Pontifice Apoſtolicus Vicarius ea in Inſula conſtitutus eſt 19. Januarii 1693. ac Indica Miſſio in Inſula Bornei ſolummodo Ordini Clericorum Regularium Theatinorum privativè conceſſa, ex decreto Sacræ Congregationis de Propaganda Fide 14. Januarii 1692. Cœterùm *Antoninus* virtutibus, apoſtolico viro dignis, undique ornatiſſimus effulſit, ac gratiæ donis abundè cumulatus, anno 1693. ad cœlum meritis refertiſſimus evolaſſe traditur: cujus ſanctimoniam miraculis in vita, & poſt mortem comprobatam voluit Deus. Panormi in Eccleſia S. Joſephi Clericorum Regularium, in qua primùm apoſtolicum ardorem hauſerat, 9. Julii 1696. funeris officia magnificentiſſimè, viro benemerentiſſimo perſoluta ſunt, quorum ſumptus Princeps Belmontis, demortui nepos, regia manu erogavit; ac in ejus laudem funebrem orationem habuit Petrus Lazarus de Terrer Hiſpanus, ex familia Fratrum Obſervantium S. Franciſci. Adhuc vivens, ex Sacræ Congregationis de Propaganda Fide permiſſu, imagine ære inſculpta, ac hujuſmodi elogio cohoneſtatus eſt.

P. D. ANTONINUS VENTIMIGLIA Panormitanus, Clericus Regularis Theatinus, Apoſtolicus Miſſionarius ad Orientales Indos; qui ferventiori propagandæ Fidei ardore ſuccenſus, cumulatos labores, ærumnas, remoras invictâ conſtantiâ eluctatus, ampliſſimam Bornei Inſulam, in qua nunquam lux evangelica effulſerat, non ſine vitæ diſcrimine penetravit: illius nactus mediteullium frequentioribus refertum populis, (reliquo Orbi hactenus penè ignotis, ob littoralem Mahometanorum inacceſſam barbariem) inibi Chriſti fidem annunciant, ſacroſanctæ Crucis vexillum magno incolarum plauſu Primus erexit anno 1689. *indeque perhonorifico Vicarii Apoſtolici munere ab Innocentio XII. P. M. condecoratus, ipſamet Inſula in novam Theatino Ordini miſſionem a Sac. Congreg. de Propaganda Fide decernitur* 14. *Januarii anno* 1692.

Extant hujus eximii viri ex Mongitore italicè

Lettere XV. apud Bartholomæum Ferrum *de Miſſionibus Clericorum Regularium lib.* 5. *c.* 15. *pag.* 611. *tom.* 2.

Relazione della Miſſione dell'Iſola del Borneo apud Gemellum *in libro Giro del Mondo tom.* 3. *pag.* 321.

Scripſit etiam, ac MSS. ſervantur in Hiſpania ex Ferro *loc. cit.*

Compendio della Vita della Ven. Madre Orſola Benincaſa.

Orologio del Cuore Criſtiano.

Colloquj della Paſſione di Criſto noſtro Signore.

Fecit pariter correctiones, & animadverſiones ad Bibliothecam SS. Patrum editionis Pariſienſis, ut videre eſt in margine ejuſdem, quæ aſſervatur Panormi in Bibliotheca Domûs S. Joſephi Clericorum Regularium.

SYL-

SYLLABUS

Summorum Pontificum, Regum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, Principum, aliorumque illuſtrium Virorum, apud quos magna valuit exiſtimatione, & veneratione ANTONINUS VENTIMIGLIA, ob ipſius vitæ ſanctimoniam, & virtutes.

Ex Summis Pontificibus.

INNOCENTIUS XI. Pontifex Maximus, qui ob præclarum orthodoxæ fidei zelum, & virtutum omnium culturam, cum ſanctimoniæ fama deceſſit, cùm *Antonini Ventimigliæ* literas ad ſe Matriti ſcriptas, accepiſſet, in quibus vir Dei apoſtolico plenus ſpiritu, & animarum ſalutis deſiderio æſtuans, enixè efflagitabat, ut facultatem proficiſcendi ad infidelium regiones, ſibi a Sacra Congregatione de Propaganda Fide denegatam propter conſanguineorum ſuorum, & Magnatum Hiſpaniæ oppoſitiones, de plenitudine poteſtatis ſuæ ipſi impertiret; non ſolùm votis ejus benignè annuit, verùm etiam demiratus tam eximii viri apoſtolicum robur, fideique diſſeminandæ zelum, emeritis laudum præconiis illum cumulavit. Ferrus *de Miſſion. Cler. Regul. to. 2. lib. 4. c. 25. fol.* 476.

INNOCENTIUS XII. Rom. Pontifex auditis præclaris laboribus ab *Antonino Ventimiglia* pro Fidei dilatatione exantlatis, nec non miris, & ſtupendis ab eo patratis prodigiis in Inſula Bornei, in qua nunquam antea Chriſti Fides annunciata fuerat; illum Apoſtolicum Vicarium motu proprio declaravit, miſſo hac de re ad Patrem Præfectum Miſſionis Cler. Regul. ſequenti diplomate:

Dilecto Filio Antonino Ventimiglia Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum Profeſſori

INNOCENTIUS Papa XII.

Dilecte Fili ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Cùm itaque, ſicut accepimus, tu, qui Miſſionarius Apoſtolicus in Indiis Orientalibus exiſtis, Inſulam Bornei, in quam nondum lux Evangelii pervenerat, ingreſſus fueris, ibique primus ſacroſanctæ Crucis vexillum fixeris; Nos de tua Fide, Probitate, Pietate, Charitate, Vigilantia, & Catholicæ Religionis Zelo plurimùm in Domino confiſi &c. *Te in præfata Inſula Bornei Vicarium Apoſtolicum cum ſolitis Juribus, & facultatibus ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium facimus, conſtituimus, & declaramus* &c. *Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die* 19. *Junii* 1692. *Pontificatus noſtri anno primo.*

J. F. Cardinalis Albanus.

Ferrus *lib.* 5. *c.* 6. *fol.* 548.

Ex Regibus.

CAROLUS II. Hiſpaniarum Rex cùm ſemel allocutus Matriti *Antoninum* fuiſſet, tanto illius ſanctitatis amore, & veneratione captus eſt, ut eum habere frequenter penes ſe exoptaverit: quod ubi humillimo Dei famulo ſignificatum eſt, ſummo perfuſus rubore, utpote ab honoribus penitus abhorrens, ad Regis aulam ire in poſterum abſtinuit. Ferrus *lib.* 5. *c.* 14. *fol.* 606.

MARIA ANNA AUSTRIACA Hiſpaniarum Regina, Caroli mater, & Regni Gubernatrix, eo in honore, & conceptu habuit *Antonini* ſanctimoniam, cujus fama tunc temporis univerſam penè Urbem, ipſamque Regiam Aulam oppleverat, ut in cœtu, & corona Procerum, ac Magnatum, qui ipſius Reginæ audientiam expoſtulaverant; illum ante omnes ad ſui præſentiam admiſerit: quod ſicuti Dei ſervo perhonorificum fuit, ita ejus humilitati valde moleſtum accidit. Ferrus *ibid.*

PETRUS II. Luſitaniæ Rex, cujus tempore Fides Catholica in perampla Bornei Inſula confinia ſua dilataverat, tanti fecit *Antonini* zelum, & apoſtolicum ſpiritum, ut ex ejus primis colloquiis, quæ ſecum divini honoris igne æſtuantibus habuit, ominari felices fidei progreſſiones ſtatim cœperit. Erga quem poſtmodum æſtimationem, venerationemque ſuam tunc maximè adauxit, cùm mira ab eo patrata in præfata Bornei Inſula audivit: juſſitque proinde, ut quæ de tam eximio Apoſtolo publica ad ſe fama tranſmiſerat, juridicè omnia a Miniſtris ſuis, & Gubernatori-

bus Indiarum ſeria indagine diſcuterentur, & approbarentur; quod fideliter executioni demandatum eſt. Ferrus *lib.* 4. *c.* 26. *fol.* 482.

Ex Cardinalibus, & Præſulibus.

EMinentiſſimi S. R. E. CARDINALES de PROPAGANDA FIDE auditis pariter apoſtolicis laboribus ab *Antonino* ob animarum lucrum, fideique dilatationem perpeſſis in Indiis Orientalibus, nec non ſtupendis prodigiis a Deo illius interceſſione, & meritis patratis, illum Miſſionum Præfectum, ac Vicarium Generalem conclamarunt. Ferrus *lib.* 5. *c.* 5. *fol.* 547.

ALDERANUS CYBUS S. R. E. Card. dum Secretarii munere fungeretur apud præfatam Congregationem de Propaganda Fide, demiratus flagrantiſſimum *Antonini* ardorem, fideiq. dilatandæ zelum; ob quem iteratis literis apud Eminentiſſimos Patres ejuſdem Congregationis jugiter inſtabat pro facultate immigrandi in partes infidelium; contineri ſe nequaquam potuit, quin poſthabitis Principum objectaculis ejus partes ſuſceperit. Quem etiam dilaudare ab apoſtolico ſpiritu, vitæq. ſanctimonia coram Innocentio XI. P. M. minimè prætermiſit. Ferrus *lib.* 4. *c.* 25. *f.* 472.

SAVUS MILLINUS Apoſtolicus Nuntius apud Hiſpaniarum Regem, ac poſtmodum S. R. E. Cardinalis, tametſi *Antonini* conſanguineorum precibus victus, juxta illorum petitiones occultaverit *Antonino* Sacræ Congregationis facultatem, qua eidem acceſſus ad Orientales Indos permittebatur, nihilominus ſummo ſtudio, & amore illum complexus eſt ob ipſius commendatiſſimos mores, vitæque innocentiam, cujus præſentia, & conſuetudine frui, vehementer cupiebat. Ferrus *ibid.*

MARCELLUS DURATIUS Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuntius apud Luſitaniæ Regem, itemque poſtea S. R. E. Cardinalis, poſtquam invictam *Antonini* conſtantiam in ſuſcepto Miſſionarii munere, nullis unquam hujus mundi contrarietatibus labefactatam, animadvertiſſet; illum magnis benevolentiæ ſignis, quo tempore Ulyſſipone degit, proſecutus eſt. Ferrus *lib.* 4. *c.* 26. *fol.* 482.

Ex Principibus.

PETRUS ARAGONIUS Dux Feriæ, olim Neapolitani Regni Prorex, & Hiſpaniarum Regis Orator apud S. Sedem Apoſtolicam, ob magnam opinionem, quam de ſanctimonia *Antonini* habebat, illi Matriti ſolemniter ſacrificanti in Eccleſia S. Mariæ de Fervore ſui Ordinis, honoris, venerationiſque cauſa, aquam ad manuum lotionem porrexit: quod quidem obſequium nulli antea, præterquam Romano Pontifici celebranti, exhibuiſſe ſe Romæ teſtatus eſt. Ferrus *lib.* 5. *c.* 14. *fol.* 607.

VINCENTIUS GONZAGA olim Siciliæ Moderator, & actualis Conſilii Indiarum Præſes, tanti fecit *Antonini* ſanctimoniam, vitæque probitatem, ut illum conſcientiæ ſuæ directorem, & confeſſarium voluerit, impetraveritque. Ferrus *lib.* 4. *c.* 26. *fol.* 482.

N.N. DUX MEDINÆCŒLI Princeps magni nominis, & auctoritatis apud Hiſpanos, permotus & ipſe publica, quæ de *Antonini* ſanctitate ſeſe Matriti fama diffuderat, illum ad ſe accerſitum, enixè rogavit, ut in ægritudine filii ſui preces ad Deum ingeminaret; tenuitq. penes ſe multis diebus. Ferrus *lib.* 5. *c.* 14. *fol.* 607.

N.N. DUX DE ARCOS ex regia Bragantiæ ſtirpe ornatiſſima fœmina, adeo addicta *Antonino* extitit ob ipſius pietatem, vitæ innocentiam, & præclara merita, ut cùm jugiter frui tanti viri conſuetudine ad animæ ſuæ ſolatium minimè poſſet, expingendum ipſius vultum ingenioſo quodam ſtratagemate, & dolo curaverit: cujus poſtmodum effigiem veluti pretioſum quoddam margaritum penes ſe aſſervare voluit: ex cujus intuitu excitari ad pietatem, devotionemque experiebatur. Ferrus *lib.* 4. *c.* 25. *fol.* 467.

RODERICUS DE COSTA Luſitanus, Indiarum Orientalium Prorex, quoties *Antoninum* Goæ e ſuggeſtu declamantem, ac veluti alterum Paulum concionantem audiebat, toties rapi ſeſe in illius venerationem, amoremq. ſentiebat. Hinc ſummis illum benevolentiæ argumentis complexus eſt, quandiu

inibi

inibi moram ſuam protraxit. Quique certior deinde factus de apoſtolicis ejus ſudoribus, atque ſtupendis prodigiis a Deo in confirmationem Catholicæ Fidei patratis in relata Bornei Inſula, illum qua virum ſanctum, novumque orthodoxæ Eccleſiæ Apoſtolum deprædicare ubique conſuevit. Ferrus *lib.* 4. *c.* 26. & 27. *fol.* 498.

ALOYSIUS FRANCISCUS COTTIGNUS nobilis Luſitanus, individuus comes peregrinationis *Antonini*, ejuſque ſanctimoniæ, & flagrantiſſimi ſpiritus oculatus teſtis, adeo illum dilexit, ut ad eum inviſendum uſque ad Bornei Inſulam iterum navigaverit. Ubi auditis prodigiis ab eo patratis, nec non perſpectis innumeris infidelium converſionibus, mirum eſt quo ſtudio, & amore in eum flagraverit. Quare ſcribens ad Theatinos Patres Goæ degentes, cumulatiſſimis laudibus præclara *Antonini* merita in Deum, Religionemque Catholicam proſecutus eſt. Ferrus *lib.* 5. *c.* 1. *fol.* 505.

EMMANUEL ARAUGIUS DE GRACES Eques Luſitanus, qui *Antoninum* in ſua navi ad Borneum uſque deduxerat, eo apud ſe loco, ac veneratione habuit illius ſanctimoniam (cujus præclara facinora in parte jam viderat) ut plura a Deo collata immortales beneficia ejus precibus accepta retulerit. Ferrus *lib.* 5. *c.* 2. *fol.* 517. & *c.* 5. *fol.* 545.

Ex aliis Viris illuſtribus.

AUGUSTINUS GALLOGUERRERUS Hiſpanus, Sacræ Theologiæ Doctor eximius, & Canonicus Eccleſiæ Berlangenſis, in ea ſemper opinione habuit *Antonini* vitæ probitatem, ſanctimoniamque, ut ob illius reverentiam, ſellam, in qua vir Dei domi ſuæ aliquando ſederat, adhibere in proprium uſum deinceps noluerit. Ferrus *lib.* 5. *c.* 14. *fol.* 606.

PATRES SOCIETATIS JESU Miſſionarii Apoſtolici apud Orientales Indos, in literis ad Proregem Goæ, & ad alios Luſitani Regis Miniſtros tranſmiſſis, ingenuè faſſi ſunt, *Antoninum Ventimiglia* abſque ſpecialiſſimo Dei auxilio, olim apoſtolis collato, nullo unquam pacto potuiſſe tot innumerabiles animarum converſiones, & ſtupenda miracula, quæ fecit in Inſula Bornei, intra paucos menſes patrare. Ferrus *lib.* 5. *c.* 14. *fol.* 608.

IGNATIUS DE ZULETA Hiſpanus, ejuſdem Societatis Jeſu Sacerdos, Religioſus vitæ probitate conſpicuus, ac Confeſſarius Matriti Monialium Diſcalceatarum Ordinis SSS. Trinitatis, in ea pariter veneratione habuit *Antonini* ſanctimoniam, ut quoties ſedere propè illum in præfato Monaſterio oporteret, toties correptum ſe reverentiali quodam timore ſentiebat. Qui præterea palam confeſſus eſt, ſe nullum unquam religioſum virum agnoviſſe tantæ humilitatis, quantam in *Antonino* ſuſpiciebat. Ferrus *lib.* 5. *c.* 14. *f.* 606.

FRANCISCUS XAVERIUS DE ECENS Hiſpanus, item Societatis Jeſu Presbyter, quo tempore de *Antonini* ſanctimonia ſermo incidebat, illum non hominem, ſed Angelum ob inculpatos mores, ac vitæ innocentiam appellare ſolebat. Ferrus *ibidem*.

PATRES DOMINICANI Miſſionarii Apoſtolici apud eoſdem Indos Orientales *Antonini* conſocii itineris cùm plura ejus ſanctimoniæ exempla propriis oculis intuiti, & experti in ſe ipſis fuiſſent in navi, qua Ulyſſipone vehebantur Goam, illum quoque Angelum e cœlo miſſum in ipſorum adjutorium vocare non dubitarunt. Ferrus *lib.* 4. *c.* 26. *fol.* 483.

PATRES AUGUSTINIANI Urbis Machaenſis, qui per ſex ferè menſes ſpectatores fuerunt vitæ auſteritatis, mortificationum, & ſanctitatis *Antonini*, dum nimirum in Eremo S. Mariæ de Pegna, & in ipſorum Conventu commoraretur, adeo illius veneratione, & amore capti fuêre, ut ægro animo, & nonniſi coactè tulerint ejuſdem ex præfato Cœnobio diſceſſum. Ferrus *lib.* 5. *c.* 2. *fol.* 513.

EMMANUEL S. MARIÆ DE CAPO, in ſæculo vocatus Franciſcus Ferrera, natione Aragonenſis, ex Ordine Reformatorum Indiarum Orientalium, qui unà cum Franciſco Cottigno ſuperius memorato inviſerat *Antoninum*

in

in Inſula Bornei commorantem requiſitus a P. Salvatore Gallo Theatinarum Miſſionum Præfecto, ut quæ viderat, & audierat de geſtis ejuſdem *Antonini* jurejurando coram publicis Notariis fideliter exponeret; mira ſanè de prodigiis ab illo patratis, deque animarum converſionibus, perſecutionibuſq. pro Deo, & proximorum ſalute perpeſſis, teſtata reliquit, apud eumdem Ferrum *lib.* 5. *c.* 5. *fol.* 543. *per totum.*

SALVATOR GALLUS Miſſionum Clericorum Regularium Præfectus apud Indos Orientales, vir planè apoſtolici ſpiritûs, in variis relationibus, quas de *Antonini* præclaris geſtis, animarum lucris, & miraculis, ejus interceſſione a Deo patratis conſcripſit, tranſmiſitq. tum ad Luſitaniæ Regem, tum ad Sacram Congregationem de Propaganda Fide, tum denique ad Patrem Generalem ſui Ordinis, condignis laudum præconiis *Antonini* ſanctitatem extulit. Ferrus *lib.* 5. *c.* 3. *fol.* 520. & *c.* 5. *fol.* 539. *item lib.* 5. *c.* 16. *fol.* 618.

HIPPOLYTUS VICECOMES alter Theatinarum Miſſionum Præfectus, ſucceſſor P. Galli, in literis Romam tranſmiſſis ad P. Procuratorem Generalem Miſſionum referens quæ de obitu *Antonini* audierat a quibuſdam perſonis fide dignis, plura ſubdit in illius commendationem, & gloriam. Ferrus *lib.* 5. *c.* 18. *fol.* 632.

SOROR FRANCISCA DE SANCTA THERESIA Hiſpana, ſanctimonialis diſcalceata ex Ordine SSS. Trinitatis Urbis Matritenſis, olim *Antonini* ſpiritualis filia, in relatione, quæ habetur apud præfatum Ferrum *lib.* 5. *c.* 14. *fol.* 604. mira narrat de illius ſanctitate, prophetiis, ſecretorumque cordium cognitione, qua interdum ipſius arcana cordis penetravit. Ferrus *ibidem*.

Denique Soror MARIA GABRIELA SALOMONE Panormitana, ſanctimonialis Monaſterii S. Mariæ de Cancellario Ordinis S. Benedicti, olim etiam *Antonini* ſpiritualis filia, cùm ejus precibus ſanitatem corporis ſemel & iterum impetraſſet a Deo, illum ceu ſanctum venerari deinceps cœpit. Cui procul a Panormo exiſtenti commendare ſe crebrò per literas conſuevit: nec ſine operæ pretio, nam plura alia ſibi cœlitùs collata beneficia ejus interceſſione retulit. Ferrus *lib.* 5. *c.* 15. *f.* 610.

SYLLABUS
Auctorum, qui ANTONINI VENTIMIGLIA ſanctimoniam emeritis laudibus proſequuntur.

1 ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus devota Deiparæ Virginis Mariæ tom.* 2. recenſens ſingulos Panormitanos Cives, qui ſpeciali devotionis cultu Beatiſſimam cœlorum Reginam venerati ſunt; inter hos *lib.* 3. §. 14. *pag.* 38. Antoninum reponit; quem aſſerit ſingularibus amoris privilegiis, & favoribus ab eadem Deiparente proſecutum toto vitæ ſuæ curſu fuiſſe, cujus validiſſimo patrocinio potitum eſſe in Inſula Bornei, ubi ſeſe illi pluries conſpiciendam tradidit, eumque a nece ſibi non ſemel a Mahometanis intentata mirabiliter liberavit.

2 BARTHOLOMÆUS FERRUS C. R. *in Compendio Vitæ ipſius Antonini*, quod Hiſtoriæ *de Miſſionibus Clericorum Regularium* inſeruit, mira ſanè, & ſtupenda referens *Antonini* geſta, virtutes, & miracula, ſummis illum laudum præconiis effert. Vide *tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. 2. 3. 4. *uſque ad caput* 16.

3 CAJETANUS MAGENIS item C. R. *in Vita S. Cajetani Thienæi*, quam nuper edidit Venetiis 1726. *part.* 1. *lib.* 2. *c.* 11. *pag.* 227. plura etiam adducens prodigia, & miracula a Deo *Antonini* precibus patrata in Borneo, Apoſtolici Viri nomen meritò illi attribuit: & *pag.* 71. *ejuſdem libri* 2. cum Moyſe, & Prophetis eum comparat.

4 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. in libro italico, cui titulus: *Il Luogo del Ritiramento c.* 2. *pag.* 68. paucis verbis plura complexus, *Antoninum* vocat Virum magnoperè commendandum ob ipſius illuſtrem proſapiam, doctrinam, pietatem, & magna gratiæ dona, quibus cumulatus, refulſit.

5 FRANCISCUS PISANUS ex Ordine Patrum Prædicatorum, vir vitæ probitate, & doctrina ſpectatiſſimus, in

in eruditiſſimo libro, quem inſcripſit: *Otia ſenilia in ſuaſorias diſtributa ad errantium prætenſæ reformatæ Eccleſiæ ſalutem, ſuaſor.* 7. *circa medium*, longum contexuit Elogium in *Antonini* laudem, cujus hîc aliquot fragmenta proferam. Ait itaque: *Noſtris hiſce temporibus conſpicite* P.D. Antoninum Ventimiglia *Panormi ex proceribus Siciliæ ortum parentibus; qui in adoleſcentia ſua Clericorum Regularium Ordinem tanquam magis ſui ſpiritûs nuditati conformem profeſſus in S. Joſephi domo, cunctis ſeſe bonorum omnium exemplar exhibuit. Emenſo ſtudiorum curriculo, & ex obedientia Matritum tranſlatus, inibi corporis ſui mortificatione, jugi oratione, omnique ſtudio Dei ſervitio, & animarum ſaluti deditus, virtutum effuſo odore, omnium devotionum, quamplurium verò melioris gerendæ vitæ deſiderium incendit. Quare a ſuis pietatis ſpecie, ſæpè palam, aut occultè impeditus, ne tranſiret ad optatas infidelium regiones, tandem ſecretò ab Innocentio XI. obtenta proficiſcendi facultate, his penitus inſciis, & conſtanti animo omnibus ſuperatis adverſis, fide fretus navigavit in Orientem*, &c. Et poſt aliquot paragraphos referens ea, quæ in Bornei inſula pro animarum ſalute egit, inquit: *Spatio ſex menſium decem & octo millia paganorum ſua manu ſacro baptiſmate expiavit, & ſucceſſivè alios innumerabiles, ut jure meritò dicere de eo poſſimus: Deo cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Inter quæ mirabile fuit illud, quod quidam* Beagius, *nolens ſequi uxorem ſuam, quæ Chriſti fidem ſuſceperat, in ſua perfidia mortuus, cùm filii ad cadaver comburendum (de more) ſequenti die acceſſiſſent, coram omnibus aſtantibus ſurgens, publicavit ſe eſſe verè mortuum, & ad infernum damnatum, eo quod noluerit verbum Dei ſuſcipere, & baptizari. Eam eſſe veram Chriſti fidem, & per eam haberi ſalutem æternam, quam* Antoninus *Dei ſervus palam evangelizat: & indicavit Civitatem, in qua eum prædicantem invenirent .... Quo prodigio commotus populus ad Servum Dei confluebat, & per ipſum ſacro baptiſmate ſuſcepto, pœnas æternas evadere, & Dei amicitiam invenire totis viribus ſatagebat. Confugiebant ad eum omnes quacumque infirmitate preſſi, & curabantur. Puerum quoque mortuum ceu novus Eliſeus, vivum ſuis precibus reddidit matri ſuæ. Populo ad ſe clamanti, quod fame preſſus periret, cognovit non aliter poſſe, niſi oratione ſubvenire; & implorata divina providentia, pluit prodigiosè oryza, & redeuntibus illis, ac petentibus quid facerent, ait:* Colligite, & ſaturamini, & ſervate vobis ad longum tempus; *prævidit enim duraturam penuriam*. &c.

6 JACOBUS GRAVINA Clericus Regularis *in Synopſi Theologiæ veterum Patrum* &c. *de Opere ſex dierum num.* 640. *fol.* 303. de Antonino ait: *Admirandum eum virum de tanto opere Eccleſia celebrat, Congregationis noſtræ, atque Patriæ immortale decus,* Venerabilem Antoninum Ventimiglia, *magnæ Inſulæ Bornei Apoſtolum. Cujus profectò laudes (& utinam maximè ſufficerent!) ſine piaculo præterire non poſſum, qui ſcio, alterum in eo Moyſem ultimis hiſce temporibus apparuiſſe; dum poſt reditum iterum ac ſæpius claudis greſſum; cæcis viſum, demortuis vitam, maximam etiam e Cælo oryzarum copiam (ante Prophetam illum, & poſtea ſemper inviſum portentum) præfati vaſtiſſimi Bornei incolis, qui fame adigebantur ad mortem, iterato ac tertiò pluere fecit. Æquum nempe erat, ut qui primus illic Chriſtianam legem tulerat, & quoque, ceu Legiſlator ille, novos fideles pane Cæli ſaturaret. Eaque propter non laborans populus, & manducans, benefactorem ſuum in novum ſibi Regem ſalutavit gratiſſimè, ſed humiliùs ipſe tam altum honorem reſpuit. Is ergo regno illi (quod prodigiis ſibi parans ingreſſum, adiit) Chriſti-fidelibus antehac inacceſſo, Crucifixi Servatoris crucem, & fidem intulit, innumeras eidem gentes progenuit, oraculum Prophetarum inopiè complevit; qui exituram certiſſimè Apoſtolorum vocem, illuc tandem, ad recenſitum Eccleſiæ teſtimonium primus omnium, ac ſolus exire fecit, ubi nunquam lux evangelica effulſerat.*

7 JOANNES FRANCISCUS GEMELLUS in libro: *Giro del Mondo par.* 3. *cap.* 9. *pag.* 329. loquens de Inſula

Bor-

Bornei, magnopere commendat *Antonini* ejuſdem Inſulæ Apoſtoli zelum, & labores in promulgatione Evangelii: de quo *pag.* 342. ſubdit, quòd ſex duntaxat menſium ſpatio luſtralibus aquis abluerit mille octingentos Ethnicos, quos in rudimentis Chriſtianæ Religionis optimè ab *Antonino* inſtructos, ſe comperiſſe affirmat Aloyſius Cottignus apud eumdem.

8 INNOCENTIUS RAPHAEL SAVONAROLA C. R. in iconibus illuſtrium Virorum Theatinæ Congregationis, hocce elogium *Antonini* imagini præfixit.

ANTONINUS VENTIMIGLIA
Clericus Regularis,
Apoſtolicus Indiæ Orientalis Vicarius,
In vaſtiſſima Bornei inſula
Primus ſacroſanctæ Crucis vexillifer,
Miraculorum, & numero, & pondere,
Salutatus cõmuniter elapſi ævi Xaverius.

9 Venerabilis MARIA CRUCIFIXA A CONCEPTIONE ſanctimonialis Ordinis Divi Benedicti Monaſterii Palmæ in Sicilia, in epiſtola, quam ſcripſit ad Laurentiam Ventimiglia monialem S. Franciſci in Aſceterio S. Claræ Urbis Panormi, quæ eſt ordine 43. & habetur in Epiſtolario ejuſdem prælo ſubjecto Agrigenti, & Venetiis, loquens de *Antonino Ventimiglia*, præfatæ Laurentiæ germano fratre, teſtatur, ſe illum tanquam ſanctum venerari, non ſecus ac Ven. Carolus de Thomaſiis patruus ſuus, Laurentiæ genitorem, ut virum etiam ſanctum reverebatur.

10 MARIUS REYTANUS in Poemate, cui titulus: *Il Rogiero in Sicilia lib.* 10. *canto* 81. *pag.* 282. poſtquam nonnulla carmina cecinit in laudem Hieronymi Ventimiglia (de quo infra) hæc alia ſubdidit in commendationem *Antonini* illius fratris.

Canto 81.

Gli s'accompagna in penitente ſpoglia
Antonin *il Venerabile germano,*
Che abbandonando la paterna ſoglia
Sen corre fuor dell'ultimo Oceano.
Con meſſe di pietà la Fè germoglia
Nell'Iſola Bornea per la ſua mano,
E ſarà la ſua lingua a prò di Criſto
Nõ men, che il brãdo tuo nel sãto acquiſto.

11 NICOLAUS COLETUS in Additione ad Ughellum *tom.* 1. *fol.* 188. in Elogio Hieronymi Ventimiglia mox nominati, Epiſcopi Liparenſis, hæc de Antonino habet. *P. D. Antoninus Ventimiglia C. R. Theatinus, qui Vicarii Apoſtolici Indiæ Orientalis munere ab Innocentio XII. condecoratus, ampliſſimam Bornei inſulam, in qua numquam lux Evangelica effulſerat, non ſine vitæ diſcrimine penetravit, & inibi Chriſti fidem annuncians, ſacroſanctæ Crucis vexillum, magno incolarum plauſu, & prodigiorum comitante ſtrepitu, primus erexit* 1689.

12 PLACIDUS MARIA JUNIOR VANNUS C. R. *in Miſcellaneis Carminibus ſuis*, introducens *Antoninum Ventimiglia* de ſeipſo loquentem, ſic eleganter in ejus laudem cecinit.

Fervẽs divus amor cordi mihi prębuit alas;
Et remeare Orbis poſtera regna dedit.
Primus mira patrãs, Borneos fõte ſacravi,
Quos meus effuſus miſit ad aſtra cruor.

13 Deniq. VINCENTIUS GARSIA C. R. *Antonini* olim conſocius, ſed poſtmodum ipſius nominis maximus cultor, ac virtutum æmulator eximius, in ſuis ingenii monumentis præcipua *Antonini* geſta paucis complexus verbis, hocce Elogium eidem attexuit.

ANTONINUS VENTIMIGLIA
Apoſtolicus apud Oriẽtales Indos Vicarius,
Ampliſſimæ Bornei Inſulæ Apoſtolus,
Primus Evangelii, ac Chriſtianæ Fidei
in regionibus illis
Caduceator, & plantator;
Panormi totius Siciliæ Regni Metropoli
Ex Præclariſſimo Vigintimilliorum
ſanguine
Longo Procerum, Magnatumque ordine
ſat celebri
Natus:
Ab ipſis vitę crepundiis eximię sãctimonię
Specimen præclarum edidit;
Quippe qui
Undecimo vix expleto ætatis anno
Voto proficiſcendi in infidelium regiones,
Cruorẽq. ſuũ pro Chriſti fide inibi effundẽdi
Deo ſeſe obſtrinxit.
Ut verò
Liberiùs id executioni mandaret,
Clericorum Regularium amplexus eſt
inſtitutum;

In

In quo arrepto perfectionis itinere
Chriſtianis omnibus virtutibus ornatus,
Humilitate nimirum, animi puritate,
Contẽptu ſui, ac jugi corporis afflictatione
Mirum in modum effulſit.
Emenſus ſtudiorum ſpatia
In Hiſpaniã explendi voti cauſa contẽdit:
Ubi diu
Cum carne, & ſanguine colluctatus,
Hoc eſt
Remoras,cõtradictionesq.a conſanguineis,
Et Magnatibus Hiſpaniæ paſſus;
Superatis tandem Dei ope objectaculis,
Ulyſſiponem, inſciis hujus rei amicis,
Et propinquis, ſe contulit.
Inde Goam, Malacam, & Machaum
immigravit: Poſtremò
In exoptatam Bornei inſulam appulit.
Cujus verò in maritimis illis oris adventũ
Admirãdo prodigio Deus illicò illuſtravit,
Patefecitque: Etenim
Cùm Chriſti famulus in navi prope littus
hæreret,
Apparuit noctu igneus in cœlo globus,
Qui immerſus in aquas fluvii
Noctem illam ſicut diem illuminavit.
Quodque ſignum
Veluti fauſtum aliquod omen
Fore, præſignavit,
Ut brevi Antonini prædicatione
Propulſatis ab illis regnis infidelitatis
tenebris
Evangelicæ lucis dies illuceſceret.
Id quod paulò poſt
Ejuſdem ſanctiſſimi viri operâ fauſtiſſimè
evenit.
Exceptus interim novus Dei Apoſtolus
Summa omnium Principum gratulatione,
Communique populorum plauſu,
Atque ad Regis inſtar
Supra centum circiter triremes vectus,
Introductuſque cum gaudio
In interioris Inſulæ provincias;
Ut primum pedem ſupra eorũ terras fixit;
Sacroſãctę Crucis vexillum omnibus antea
ignotum in conſpectu totius populi erexit:
Indeque
Chriſti fidem per ampliſſimas eas regiones
divagatus, diſſeminavit.
Eo felici ſucceſſu
Ut intra unius ſeſquianni intervallum
Decem & octo Ethnicorum millia luſtralibus aquis abluerit:
Quos inter Reges Daman, & Tomungon
Sacro fonte expiavit.
Gentes illas antea ignorantiæ tenebris obvolutas
Chriſtianæ fidei rudimentis imbuit:
Eccleſias Chriſtianorum more ædificavit.
Divina poſtmodum cooperante gratia
Antiquæ, novæq. legis miracula ſuſcitavit.
Quippe
Miſertus quorundam populorum,
Qui ex dira fame adigebantur ad mortem;
Veluti alter Moyſes,
Ad cujus preces manna pluerat Hebræis
in deſertò,
Pluviam ex oryza de cœlo impetravit.
Defunctum cujuſdam viduæ filium,
Ceu novus Eliſeus ad vitam revocavit.
Æmulatus Gregorii Neocæſarienſis Epiſcopi fidem,
Montem in duas partes diſſecuit:
Ut necem cuidam neochriſtiano
Ab hoſte intentatam, impediret.
Miſſis ad ſui interitum ſatellitibus a Rege Maſſen Bangiar,
Nunc
Converſo miraculosè in ignem æneo Crucifixo, qui ad ejus collum pendebat;
Nunc
B. Mariæ Virginis minaci apparitione;
Nunc demùm
Sanctorum Cajetani, & Andreæ Avellini
Evaginatis gladiis ad ejus latera
conſiſtentium tutelâ,
Mauri Regis Sicarios,
Simili prorſus modo,quo olim Leo magnus
Attilam Gothorum Regem,
Deterruit, ac fugavit.
Tandem
Eximius Dei famulus meritis onuſtus,
laboribuſque
Pro Deo, pro fide exantlatis,
Poſtquam terras illas aliquot per annos
Sparſo verbi divini ſemine
In chriſtiana fide excoluiſſet,
Sterileq. illud ſolùm apoſtolicis ſudoribus
Irrigaſſet;
Evocatus in cœlum ad præmium laborum,
Pretioſam in conſpectu Domini animam
Creatori ſuo reddidit.
Cujus obitus novis miraculis illuſtratus eſt:
Sepulchrumq. ejus adhibitis cuſtodibus,
Summa omnium incolarum veneratione
colitur.

ANTONII JARDINÆ

Clerici Regularis, Apoſtolici Miſſionarii apud Colchos, & Iberos,

ELOGIUM VII.

Ex Antonino Mongitore in Biblioth. Sicula tom. 2. Appendice 1. ad tomum 1. fol. 5.

ANTONIUS JARDINA nobilis Panormitanus, Didaci Jardinæ S. Nymphæ Marchionis filius, & Petri Jardinæ, de quo infra, nepos, Clericus Regularis. Adoleſcens regularem Ordinem amplexus, ſolemnia emiſit vota Panormi 5. Februarii 1626. Inſigni ornatus ingenio, ac virtutibus egregiè excultus, catholicæ fidei zelum mirificè concepit: ideoque nondum Sacerdotio initiatus, Indicam Miſſionem enixè petiit, & anno 1631. obtinuit. Melitâ ſolvens cum ſociis 8. Januarii 1632. itineris incommoda, Turcarum direptionem, & barbariem, ægeſtatis moleſtias perpeſſus, demum Goridem pervenit 10. Julii, ubi apoſtolici muneris partes exercuit. Exinde anno 1634. Gurielis regionem penetravit, ut novam ibidem miſſionem cum Chriſtophoro Caſtello fundaret. Hinc a Malachia Gurielis Patriarcha benignè excepti, ſedem iis conſtituit in urbe Uzurghet, ac eorum patrocinium ſuſcepit. Hac in regione *Antonius*, non eſt facile dictu, quanta pro catholicæ fidei gloria præſtiterit. Nedum eam in Urbem fidei lumen invexit, verùm etiam per ampliſſimam provinciam hinc inde excurrens, ubique Evangelii veritatem publicè diſſeminavit. Non itinerum difficultates, non temporum inclementia, ejus ardorem detinere unquam potuêre. Fidei myſteria explicare, publicè declamare, ſacramenta miniſtrare, medicam opem infirmis exhibere, ut animarum medelam procuraret, hoc continuum *Antonii* negotium. Ideoque permultos ad catholicam fidem adduxit: falſa Græcorum dogmata eliminavit: innumeros invalide baptizatos, ob veræ formæ defectum, luſtralibus aquis iterum abluere ſtuduit. At ipſum omnium primum, hunc Græcorum errorem animadvertiſſe, in conferendo ſine forma baptiſmate, teſtatur Franciſcus Maria Maggius *in loco Seceſsûs cap. 5. pag.* 121. cui malo unà cum ſociis Clericis Regnlaribus apud Colchos occurrit: itaque detecta fraude, ex toto regno confluebat magnus populi numerus ad *Antonium*, ut iterum baptiſmi lavacrum reciperet. Linguas omnes orientales calluit, præſertim Turcicam, & Georgianam, quibus ita utebatur, ut iis in regionibus natus videretur. Indictâ publicâ diſputatione Deodatum Gurielis Metropolitam, tanta eruditione, & doctrina vicit, ut ad orthodoxæ fidei confeſſionem deduxerit. Ob magnum animarum fructum, benevolentiâ vehementiùs a Patriarcha laudato complexus eſt, a quo peramplam domum juxta Palatii ſui ædes, Eccleſiam, aliaque neceſſaria ad fidei propagationem accepit. Hîc inſtituto Collegio pueros literis, ac chriſtiana religione, ipſe cum ſociis inſtituebat magno cum animarum beneficio. Contra barbariem populorum, qui pueros Turcis vendebant, liberè declamando, multos ab infami hoc quæſtu retraxit. His præclarè geſtis, Græcorum, Præſulum, aliorumque invidiam in ſe excitavit: ideoque veneno, ac igne *Antonium* tollere tentarunt; at fruſtra, non alio enim igne, quàm charitatis abſumi virum apoſtolicum decreverat Deus: cùm enim unà cum Epiſcopo Sciamochmedelo iter perageret, ut Præſulem a ſolarium radiorum ardore defenderet, ſibi pileum detraxit, eique dedit: hinc a Solis vi percuſſus, morbum contraxit in urbe Colchidis, cui nomen Odiſci, & angelicam vitam magnæ ſanctimonię fama concluſit menſe Auguſti anno 1637. ætatis ſuæ 31. Ejus mors magno omnes dolore affecit: ab omnibus enim vir apoſtolicus, tanquam ſanctimoniæ exemplar venerabatur: vitæ innocentiæ claruit, ac virginali pudicitia: ideoq. plnries mnlierum procaciam, ac tentamenta conſtantiſſimè propulſavit. Pœnitentiæ aſperitates habuit familia-

miliares: triennio ante mortem a carnis eſu abſtinuit. In invidiæ,perſecutionum, ac laborum conflictu, apoſtolicum pectus infractum ſervavit: itaque ad æterna præmia evolaſſe cenſendum.

Scripſit ex Bartholomæo Ferro *de Miſſionibus Cleric. Regul. to.1.lib.3.c.2. fol.* 686. & ex Mongitore *cit.*

Grammaticam Linguæ Georgianæ.

SYLLABUS

Summorum Pontificum, Principum, ac Præſulum, qui ANTONIUM JARDINAM ſummo amore, & veneratione proſequuti ſunt,ob ipſius commendatiſſimos mores, vitæq. ſanctimoniam.

URBANUS VIII.Pontifex Maximus, cujus tempore catholica fides apud plures regiones propagata eſt, auditis apoſtolicis ſudoribus, quos ad animarum lucrum, Religioniſque orthodoxæ incrementum *Antonius* ſparſerat tum in Colchide, tum in Georgia; illum admirabilem virum appellans, ſummis laudibus cumulare minimè dedignatus eſt. Franciſcus Maggius *Syntagmata Linguarum Orientalium præfat.*

MALACHIAS Patriarcha, & Princeps Provinciæ Gurielis, cui *Antonii* probitas, fidei zelus, & eximia in proximos charitas abundè nota extiterant, tanti fecit præclara illius merita, vitæq. ſanctimoniam, ut accepto nuncio poſtremæ *Antonii* ægritudinis, ſtatim ad ejus hoſpitium convolaverit, ubi eidem lethaliter decumbenti ope ſua adfuit, ac omnia corporalia adjumenta, ſive medicamina expenſis ſuis ſuppeditavit: nihilque præterea omiſit piiſſimus Princeps, quod prodeſſe ægroti ſanitati noverat. Cui deinde ex hac vita functo exſolvi juſta Pontificum more curavit. Ita Archangelus Lambertus *in Colchide Sacra part.* 2. *c.*39. *pag.* 331.

DEODATUS Gurielis Metropolita, quem *Jardina* jugi adhortatione, & inſigni doctrina ab erroribus Græcorum revocaverat, atque Romanæ Eccleſiæ reconciliaverat,converſo in amorem ingenti odio, quo prius adverſus *Antonium* exarſerat, illum ſumma benevolentia, ac veneratione deinceps proſequutus eſt. Silos *in Hiſtor. Cleric. Regul. part.* 3. *lib.* 5. *fol.* 149.

N. N. SCIAMOCMEDELUS Gurielis Provinciæ Epiſcopus, captus & ipſe eximiis animi dotibus *Antonii Jardinæ*, incredibili illum ſtudio complectebatur; quem proinde dilaudare coram omnibus ab zelo honoris Dei, vitæ innocentia, & pietate jugiter conſuevit. Lambertus *loco cit.*

SYLLABUS

Theatinorum Patrum, qui honorificè de ANTONIO JARDINA ſcripſere.

1 ARCHANGELUS LAMBERTUS C. R. olim Miſſionarius Apoſtolicus apud Georgianos, & Colchos, *in Colchide Sacra*, quam italico idiomate ſcripſit, prælog. ſubjecit Neapoli anno 1654. loquens *part.* 2. *cap.* 5. *pag.* 205. de Antonio, inquit: *Il Padre D. Antonio Giardino, nipote del Padre D. Pietro Giardino, giovane di gran riuſcita, e ottimo Miſſionario, per eſſere ardentiſſimo in ogni impreſa, e per malagevole che foſſe, ſempre che imprendeva alcuna coſa, la riduceva al bramato fine:* Et *cap.* 39. *pag.* 331. enarrans ejus obitum, ſubdit: *Per la perdita di queſto buon Padre ſene riſentì aſſai la Miſſione di Guriel: perchè eſſendo di grande ſpirito, e maneggio, ſi era impoſſeſſato degli animi di tutta quella gente, e per ogni parte riſuonava il ſuo nome. Sapendo poi egli quanto importava per dare buona edificazione a coloro l'aſtinenza dal mangiar carne, ſene privò dal tutto, non mangiando mai carne per tutto quel tempo, che dimorò in Guriel.... Aveva poi preſa tanta autorità con tutti, e particolarmente coll'iſteſſo Principe Patriarca* (Malachia) *che pubblicamente gli rinfacciava gli errori de' Greci loro Maeſtri, e gli riprendeva del continuo mercato, che ſi tiene in quella Provincia, de' fanciulli, che ſi vendono a' Turchi: nel che riduſſe molti, che non ne vendeſſero più. Battezzò gran numero de' fanciulli: de' quali morendone molti prima dell'uſo della ragione,*

gione, ſi acquiſtarono per il Paradiſo. Gli furono donati dal Patriarca alcuni fanciulli, i quali egli allevò sì bene nella Fede Cattolica, che era un armonia a ſentirgli recitare la Dottrina Criſtiana, e altre orazioni al noſtro modo. Denique *pag.* 334. addit, Antonii operâ apoſtatam quemdam, cui Feridon nomen, ad gremium Catholicæ Eccleſiæ revocatum fuiſſe.

2 BARTHOLOMÆUS FERRUS C. R. *tom.* 1. *de Miſſionibus Cler. Regul. lib.* 1. *cap.* 27. *fol.* 294. 295. de eodem Jardina ait: *Fu queſto Miſſionario di vita così innocente, e ſpecialmente di pudicizia, e candor verginale, che verſando in ogni ſua azione odoroſa fragranza, ſi reſe dalla bocca di tutti oggetto di ſomma lode. Vollero ſovente molte donne impudiche violar il ſuo candore, maſſime in quelle parti orientali, ove ſtimaſi a preggio l'impudicizia .... Ma il ſuo bel giglio, che coll'odore i ſerpenti fugava, non dando luogo all'eceſſo, moſtrò, che candore d'Apoſtolo non ammetteva impurità della Colchide. Zelantiſſimo della Cattolica Religione, e Fede ortodoſſa, non ſoffriva ozio, che gl'impediſſe diſſeminarla. Sempre impiegato nel ſuo eſercizio non gli baſtava la dominante del Principe di Guriele, ma col ſuo gran fuoco per tutto il regno ſcorrendo, ne' petti ingeliditi accendeva le fiamme alla Fede Romana, convertendo di molti. Foſſero i luoghi l'uno dall'altro diſtanti, diluviaſſero i cieli, ſoffiaſſe l'aria, e rugiſſe il leone, che non eſſendo ritenuto da qual ſi foſſe accidente, ò oſtacolo di natura, l'alpeſtre regno di Guriel volle ſcorrere, ſpiegandovi i miſterj di noſtra Fede, predicandovi pubblicamente, miniſtrandovi ſacramenti, curando infermi in qual ſi foſſe luogo ne ritrovava: in che ponendo ogni ſua opera, procedeva con queſta alla ſalute dell'anime.* &c.

3 CLEMENS GALANUS C. R. *in Conciliatione Eccleſiæ Armenæ cum Latina part.* 1. *c.* 12. *fol.* 164. Jardinam, cujus olim Coadjutor fuerat in apoſtolico Miſſionarii miniſterio, appellat primum in Gurielenſi Provincia orthodoxæ fidei Caduceatorem, & Præconem. Et *fol.* 165. de eodem dicit, quòd chriſtianis omnibus virtutibus præditus refulſit.

4 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. in libro, *Syntagmata Linguarum Orientalium in Epiſtola nuncupatoria ad Urbanum VIII.* Jardinam vocat virum plane admirabilem. Et *lib.* 1. *in proemio* ſubdit: *P. D. Antonius Jardina egregius quidem, ac ſolertiſſimus vir, qui primus irritum fuiſſe Iberorum, & Colchorum baptiſma comperiit, ritèque Gurios aquis luſtralibus abluit.* Idem habet *in loco Seceſsûs cap.* 5. *pag.* 121. Hinc in icone *Antonii* picta hoc hexaſtichon adjecit.

Caucaſi ego ad ſcopulos penetravi in Phaſidas oras
Primus, ubi Guriis explico in æde fidē.
Pro quibus ærumnas, morbos, diſcrimina paſſus,
Explevi moriens tempora multa brevi.

5 JOSEPH SILOS C. R. *Hiſtor. Cleric. Regul. part.* 3. *lib.* 5. *fol.* 154. de eodem hæc habet. *Vir fuit Giardina vitæ innocentiâ laudatiſſimus: ineratque præſertim pudicitiæ candor, quo non ſemel impuriſſima fœminarum tentamenta, ac impetus propulſavit. In diſſeminanda orthodoxa fide uſque adeò multus, ut nunquam ſtare loco videretur, igne quodam volucri, zeloque actus. Non itinerum difficultas, ac intervalla, non temporum injuria detinebant, quominus longè, latèque Gurielis regionem peragraret. Explicare fidei capita, publicè declamare, divina miniſtrare, morbis etiam, affectiſque corporibus utcumque adeſſe, hæc aſſidua ejus opera, in quorum exercitatione ſpiritum poſuit intra juventam; dignus planè, qui ævum diutiùs prorogaret, continuaretque pro Chriſto, atque ad animorum commoda labores, ac peregrinationes: quas nunc ab æterna in ſinu gloriæ quiete abundè penſari, perſuaſum habemus.* Et *fol.* 149. ſubdit, *Antonius Giardina incredibili quodam vigore animi adverſus errores Græcorum pugnavit. Enim verò, ut Petrus Avitabilis datis Julio hujus anni (1636.) menſe ad Franciſcum Boluitum literis narrat; res illi potiſſimùm fuit cum Metropolita, cui nomen Deodatus, qui græca imbutus fide, nil oderat vehementius quàm Latinorum religionem, inſtituta, mores. Carpere hic palmam, ac peracerbè quidquid non eſſet Græci ritus.*

Ca-

Caverat maximè ne quid Giardinæ monitis, aures commodaret, veluti quid lethalis ſucci inſtillarent in animos ejus verba. Cùm hoc acri certamine apoſtolici vir ſpiritûs manus ſæpè conſeruit, eo quidem pugnæ exitu, fructuque facundiæ; ut cùm is præſertim, ne quis ſe crucis ſigno Romano more muniret, prohibuiſſet, ipſe poſtea lucem admiſerit, ac ſpectante populo in noſtra ipſe Eccleſia eo ſe ritu ſignaverit. &c.

CARMEN LATINUM

In Antonii laudem.

Vix primo Antoni *vernabas flore juvẽtę,*
Spargebatq.novas vix tibi barba genas;
Cùm tuum amor fidei, vel Chriſti pectus aduſſit,
Atque dedit ſævas Colchidis ire plagas.
Ad quas te properè deduxit ſpiritus almus,
Divina imbueres ut ferâ cordâ fide.
Quis verò a te paſſos illic ſponte labores
Narrare,et paucis parta trophæa poteſt?
Quis quoq. cum Græcis certamina cuncta referre,
Queis tibi delere dogmata falſa datum?
Quis tandem numerare valet quos fonte ſacratos,
Quoſq.tuus fuſus miſit ad aſtra cruor?
Cætera quid memorem morum ornamenta tuorum,
Quæ magnum verè te exhibuere virum.
Aſt cùm laſcivos meretricum viceris æſtus,
Non hominem ſanè, te puto cœlicolam.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem Viri laudem

Ab Antonio Martiani Barone Rayneri, ex Principibus Furnaris, Imperialis Collegii Nobilium Convictore, concinnatum.

MOſſi il piè per monti, e ſelve
Col turcaſſo, ſtrali; ed arco
Per ferir le fere belve,
E predar le dame al varco.
Or mirava quel ruſcello,
Che coll'onde limpidette
Mormorante freſco, e bello
Gía bagnando e fiori, e erbette.
Or per ſtrade ombroſe, e involte
Volgea il piè ſolo, e ramingo,
E tra fratte oſcure, e folte
Vedea il lupo andar ſolingo.
Or toccava il buon villano
Il ſilveſtre ſuo ſtromento,
Mentre giva al colle, e al piano
Il lanuto bianco armento.
Sotto folto opaco Abete
Dal cammino ſtanco, e laſſo
Abbattuto dalla ſete,
Io mi aſſiſi a piè di un ſaſſo;
Ed allora ſpiegò i vanni
Su miei lumi leggier ſonno,
Che le pene, e gli aſpri affanni
Dolcemente acchetar ponno.
Tutto tutto dir vorrei
Ciò, che in ſogno m'apparío;
Ma non ponno i carmi miei
Ciò ridir, nè il canto mio.
Nume tu, che in Elicona
Ove hai ſede, ed ove hai ſcettro;
Cingi il crin d'aurea corona,
Preſta forza al roco plettro.
Mi addormento, e al lato manca
Ahi che veggio un Vecchio alato;
Calvo sì, ma ſvelto, e franco,
Ed in volto ſcolorato.
Sopra me le luci affiſſe,
Vederai di mia poſſanza
L'opre eccelſe, egli mi diſſe;
Arma il petto di coſtanza.
Dal comando intimorito
Già nel ſonno inſiem con lui
Gir mi parve, ed egli ardito
Mi dicea gli uffizj ſui.
Poi menommi entro di oſcura
Sotterranea aſpra caverna;
I' credea per mia ſventura
Prigion eſſere a me eterna.
E là veggio a me davanti
Sparſi al ſuol per ogni parte
Oſſa, teſchi, e ſcettri infranti,
Brandi, ed elmi, onor di Marte;
Da ogni parte, e d'ogni lato
Chiari, illuſtri, invitti Eroi
Si vedean, cui ruppe il fato
Crudo il fil degli anni ſuoi.
Sì poi diſſe: quegli è Enea
Pio, coſtante, e valoroſo,
Che per madre ebbe una Dea;
E ſi reſe sì famoſo.

L'al-

L'altro appreſſo è quell' Uliſſe
Fraudolente, e verſipelle,
Di cui tanto Omero ſcriſſe,
Che portollo all'alte ſtelle.
Queſti è Achille invitto, e forte,
Ch'Ettor fece a un cocchio avvinto
Gire intorno all'Ilie porte
Straſcinato, gonſio, eſtinto.
Quegli è Oreſte, e Menelao,
Mitridate, Ajace, Adone,
Aleſſandro, Ageſilao,
Cabria, Datame, Cimone.
Queſti è Amilcare, e Diomede,
Pirro, Annibale, Filippo,
Pollnice, Licomedo,
Marco Antonio, Auguſto, Edippo.
E ſe tutta quella ſchiera
Qua tentaſſi di ridire
Di Eroi forti, che là v'era,
Mancheriami e lena, e dire.
Poiche l'ebbe annoverati
Ei con ceffo, e ciglio meſte,
Gli occhi torvi, ed invetrati
Rimirando or quegli, or queſto.
Così diſſe: Antonio il grande
Sol fu eſente dal mio ſtrale,
E ben l'opre ſue ammirande
Lo paleſano immortale.
E di rabbia acceſo, e d'ira
Il crudele vecchio indegno,
Arde, freme, urla, delira,
Spira orrore, e ſpira ſdegno:
Indi eſclama: ahi me l'han tolto
La pietà, la ſapienza,
La modeſtia, che in ſuo volto
Facea pompa, e l'innocenza.
La ſublime caritate,
Che accendeale il cuore, il petto,
E l'eccelſa ſantitate,
Che in lui fiſſo avea ricetto.
Per l'eccelſe, eroiche impreſe,
E virtù sì conte, e rare
Glorioſo egli ſi reſe,
E per l'opre illuſtri, e chiare.
Nella Colchide, e Giorgía
Che non diſſe, e che non feo?
Quella iniqua gente ria
Può ridir ciò, ch'ei poteo.
Sopra queſto ſol GIARDINA
Non ſi ſteſe il mio potere:
Ma la poſſa alta, e divina
Lo portò su l'alte sfere.

Così diſſe, e poſcia il volo
Alto preſe, ed io reſtai
Atterrito, muto, e ſolo
Cogli Eroi, che là mirai.
Di timore in quello iſtante
Preſo tutto, e di ſpavento,
Riſveglaimi, e ancor tremante
Era il core in quel momento.
Dunque ANTONIO *vivi eterno*
Su nel Cielo, ove Dio ſuole
Trono aver chiaro, e ſuperno;
E premiata ogn'opra vuole.
Alma bella in dono accetta
Il mio debol baſſo Canto;
E a goder coſtà mi aſpetta
Dolce pace a te d'accanto.
Deh perdona il folle ardire
Di mia frale roca Cetra;
Fu mio ſolo alto deſire
Te innalzar co' Carmi all'Etra:
Ma in mirare i tuoi be' fregi,
E le tue chiare opre, e conte,
E gl'illuſtri, incliti pregi,
Mi mancar le Rime pronte.
Ritentai l'impreſa, è vero,
Ma da tanto immenſo lume
Abbagliato il mio penſiero
Perdeo la viſta, e gli mancar le piume.

AUGUSTINI ARATÆ

Clerici Regularis

ELOGIUM VIII.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Biblioth. Siculæ fol. 85.

AUGUSTINUS ARATA Panormitanus, origine Genuenſis ex Michaele Juſtiniano *de Scriptoribus Liguris pag.* 7. non patria Genuenſis, ut habet Auguſtinus Oldoinus *in Athenæo Liguſtico pag.* 8. nec Genuenſis, & ex diuturna habitatione Panormitanus, ut ſcripſit Joſeph Galeanus *in Muſis Siculis part.* 4. *pag.* 17. Natus Panormi ex Joanne Auguſtino Arata Genuenſe, Joannettini Doriæ S. R. E. Cardinalis, & Archiepiſcopi Panormitani familiare, & *V*irginia Segni Panormitana, Clericorum Regularium Ordinem

nem ingreſſus eſt Panormi 1626. 12. Septembris, ubi ſolemnia emiſit vota 16. Januarii 1628. Gravioribus ſtudiis ingenium addixit, ac Philoſophiæ, & Theologiæ tum Scholaſticæ, tum Moralis diſciplina fuit inſtructus. Eccleſiaſtes etiam inter eloquentiores eruditione præclarus effulſit. A teneris adhuc annis Muſas coluit, quas licèt exinde prætermiſerit, ut ſeverioribus ſtudiis concederet; attamen ætate maturus iterum Latinis, Etruſcis, Siculiſque Carminibus, vel ad excitandam aliorum pietatem, vel ad exornanda aliorum promerita indulſit. Ad ſecretiora Sodalitia regenda ſæpiùs adhibitus, in his ſingularem prudentiam, morum comitatem, ac religioſarum virtutum ſplendorem patefecit. Tandem dum Neapoli contagioſa lues graſſabatur, ibi fato ceſſit anno 1656. ætatis ſuæ 47.

Edidit vernacula lingua ex eodem Mongitore:

Canzoni Siciliane ſacre. In Muſis Siculis part. 4. Panormi apud Joſephum Biſagnium 1653. in 12.

Scripſit etiam

Carmina in laudem Urbani VIII. P. M. quæ MSS. aſſervantur Romæ in Biblioth. Barberina, ex Juſtiniano ſuperius citato.

Carmina alia MSS. apud Joannem Vincentium Aratam fratrem, Clementis IX. P. M. honorarium Cubicularium, & Canonicum Baſilicæ Vaticanæ, ex Oldoino citato.

Nonnulla Epigrammata, quæ invenies *in Amphitheatro Nobilit. Siculæ* Franciſci Baronii.

Compoſuit etiam ex citato Juſtiniano: *Varias Inſcriptiones ſepulchrales.* &c.

SYLLABUS

Auctorum, qui honorificè de AUGUSTINO ARATA meminêre.

1 ANTONINUS MONGITORE *in Muſeo Siculo c.* 4. *pag.* 244. loquens de Franciſco Arata Epiſcopo Liparenſi, Auguſtini germano fratre, honorificam illius mentionem facit; quem etiam *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. de Eccl. S. Joſeph*, inter illuſtres viros ejuſdem Divi Joſephi Domûs recenſet.

2 AUGUSTINUS OLDOINUS Societatis Ieſu Sacerdos *in Athenæo Liguſtico pag.* 60. deſcribens ſingulos Scriptores Liguros, inter illos Auguſtinum adnumerat his verbis: *Auguſtinus Arata Ligur* (ſed perperam, quia, ut ſupra diximus, Panormi natus eſt) *Joannis Auguſtini filius, Clericus Regularis, poëtica venâ clarus, ſcripſit carmine Etruſco, & Latino plura.* &c.

3 MICHAEL JUSTINIANUS in libro *de Scriptoribus Liguris pag.* 7. hocce elogium in Auguſtini laudem exaravit. *Auguſtinus Arata ex Rapallo oriundus, ut mihi retulit Hieronymus Bardi, Panormi natus eſt ex patre Joanne Auguſtino Arata, & Virginia Segni matre. Ubi Clericorum Regularium Ordinem iniit 16. Januarii 1628. qui ſufficientem adeptus literaturam, eruditioneque varia refertus, animi ſui propenſionem, quam antea habebat ad Poëſis ſtudium, mirabiliter adjunxit, conſcriptis nonnullis carminibus, & cantionibus, quorum pars aliqua, nempe in laudem Urbani VIII. MSS. aſſervantur in Bibliotheca Barberina, altera pars ſparſim cernitur in Muſis Siculis. Compoſuit pariter nonnullas Inſcriptiones Sepulchrales, quæ legi poſſunt Romæ in Baſilica S. Andreæ de Valle Patrum Theatinorum.*

4 PETRUS JOSEPH SANCLEMENS, ſive JOSEPH GALEANUS, *in Muſis Siculis part.* 4. *pag.* 17. de eodem loquens, ait: *Inter Venerabilem Cœtum Clericorum Regularium, qui ſub nomine Patrum Theatinorum effulgent in Urbe Panormi, miro quodam modo emicat ſuper omnes glorioſum nomen Patris D. Auguſtini Aratæ, cui in regulari obſervantia, in ſtudiis Philoſophicis, ac Theologicis, & in Chriſtiana Eloquentia nihil deeſt aliis invidendum. Qui cùm regimen Congregationum teneret, ad excitandam Sodalium devotionem, nonnullas Siculas cantiones ſpirituales elucubravit, cecinitque; adeò tamen dulces ob ſtyli ſuavitatem, & conceptuum ſpiritualium melodiam, ut quicumque eas attentè perlegerit, inflammari ad amorem Dei illicò ſentiat.*

CAR-

CARMEN LATINUM

In laudem Augustini Aratæ, qui ob eximiam in proximos charitatem peſtilentiæ tempore mortem oppetiit.

ELoquio pollēs, populis dum pabula vitę
Porrigit, atque illis pandit ad aſtra viam;
Peſtifero interea morbo correptus ARATA
Concidit ante aram victima grata Deo.
Victima grata Deo, cui ſemper vivere Chriſtus,
Atq. mori lucrum flamma ſuperna dedit.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem Viri commendationem

A Joſepho Montalto Barone Miloccæ Imperialis Collegii Convictore compoſitum; ubi ſub nomine Tyrſis Augustinus laudatur.

OChi m'impetra
L'Eburnea cetra,
Su cui le dita io ſnodi;
La cetra Aſcrea,
Che Orſeo movea
In sì ſoavi modi.
Voi Paſtorelle,
Voi Muſe belle
Il plettro in man prendete,
E tra concenti
Or preſti, or lenti,
Or gioite, or ridete.
Or via cantate,
Via cominciate
Al verde prato intorno
Per far carole
Infin che il Sole
Ne riconduca il giorno.
Tirſi gentile
Con dolce ſtile
Or tu loda, o dolce Flora,
E di bei gigli
Vaghi, e vermigli
Il ſuo bel crine onora.
Cogli Elicriſi
Be' fior d'Aliſi
Un ſerto al crine d'oro
Inteſſi toſto
Del più ripoſto
Tuo fiorito teſoro.
Giò che egli tanto
Col ſuo bel canto
Diſſe, ed oprò; che al fine
Ancora il cielo,
E il Dio di Delo
Di ſtelle ornar ſuo crine:
E co' ſuoi terſi
Nobili verſi
Diede vita alle carte:
E dall'obblio
Indegno, e rio
Tolſe virtute in parte:
Et v' ſopite
Virtù ſmarrite
Giacean, coll'alta cetra
E' riſvegliolle,
E richiamolle
Col dolce canto all'etra.
Voi dunque, o liete
Ninſe, che ſiete,
Voi tutte, voi gioite,
E coi Paſtori
Unite i cori,
E il nome ſuo ridite:
Ma al plettro roco
Perdona un poco,
Che non è di te degno:
Sol queſte rime
Sì baſſe, ed ime
Son di tributo un ſegno:

Digitized by Google

B

BARTHOLOMÆI CASTELLI

Clerici Regularis, Epiſcopi Mazarienſis

ELOGIUM IX.

Ex Antonino Mongitore in Bibliotheca Sicula tom. 2. Appendice 1. ad tom. 1. fol. 9. & in Additione ad Rochum Pirrum de Eccleſia Mazarienſi.

BARTHOLOMÆUS CASTELLUS nobilis Panormitanus, parentibus Lancellotto Caſtello Principe Caſtriferrati, & Marchione Capitii, & Hippolyta Larcan natus: quamvis jure naturæ honores nonnullos ſibi promittere potuiſſet; attamen ſpretis mundi oblectamentis, adoleſcens Deo ſe dicavit in Ordine Clericorum Regularium, pronunciavitque vota ſua Panormi in Templo Divi Joſephi 8. Septembris 1666. In eo literarum ſtudiis præſtantiſſimam ingenii indolem impigrè coluit: ideoque egregiam doctrinam adeptus, mox cum doctiſſimi viri nomine, Philoſophiam, ac Scholaſticam Theologiam alios docuit. In Hiſpaniam translatus, ibi literarum præſidio, omnium æſtimationem promeruit. Matriti Examinatorem Synodalem egit: ac quatuor Nuncii Apoſtolicæ Sedis apud Catholicum Regem, Theologum ſibi delegêre: quibus in muneribus ſatis enituit ejus doctrinæ vis egregia. A Carolo II. Hiſpaniarum Rege anno 1694. Epiſcopus deſignatus, Romæ ab Innocentio XII. Pont. Max. inauguratur. Cùm Eccleſiæ poſſeſſionem adeptus eſſet, ſtatim ſeduli Paſtoris dotes manifeſtavit, ac ſemper immutabiliter longè, latéque detexit eccleſiaſticæ diſciplinæ, & animarum zelum, cum manſuetudinis indole conjunctum: morum ſanctimoniâ, charitatis ardore, cibi parcitate, infracta animi conſtantia, liberalitate erga pauperes, quâ neceſſaria ſibi detraxit, ac vendidit, ut pecuniam in eorum opem erogaret, aliiſque virtutibus, illuſtrium Paſtorum merita coæquavit. Sexies Diœceſim omnem ſedulò perluſtravit. Ter verò in Inſulam Coſyram, vulgò Pantellariam ſe contulit; & ubique decreta edidit ſaluberrima ad animarum beneficium. Tertiam Diœceſanam Synodum celebravit: In harum prima 15. & 16. Junii 1698. Conſtitutiones confirmavit Cardinalis Joannis Dominici Spinolæ prædeceſſoris ſui, additis nonnullis, aliiſque immutatis juxta temporis rationem, edíditque Drepani anno 1699. Anno verò 1704. & 1720. alias convocavit, ut Examinatores, Judiceſque Synodales deligeret. Epiſtolis innumeris propria manu exaratis ſalutis documenta undique per Diœceſim diſtribuit. Proventus propè omnes Epiſcopatûs in pauperes erogare conſuevit, iis exceptis, qui ad tenuem ſui, & familiæ victum ſatis eſſent. Hæres Hieronymæ Caſtellæ ſororis inſtitutus, nihil ſibi retinuit, ſed omnia piis operibus addixit; præſertim ad cultum Sacelli S. Andreæ Avellini in Eccleſia S. Joſephi Panormi Clericorum Regularium: nonnulla etiam ejuſdem ſororis bona a Monte Pietatis Panormi redempta, in ſacra ſuæ Cathedralis ornamenta convertit. Conſervatorium per plures annos proprio ſumptu ad orphanas diſperſas piè alendas inſtitutum conſervavit; ac perditæ conſcientiæ mulierculas inhoneſtè viventes ab Urbe ſua ejecit. Sacro Oleo ſupra ſexaginta quatuor Eccleſias ſolemni ritu conſecravit, tum in ſua Diœceſi, tum extra; præſertim Panormi ſex, nempè Sanctiſſimi Salvatoris Monialium S. Baſilii 2. Julii 1704. S. Thereſiæ Monialium Ordinis Carmelitarum Excalceatarum 14. Novembris 1711. S. Ignatii Martyris Congregationis Oratorii 21. ejuſdem menſis, & anni, S. Franciſci Xaverii Societatis Jeſu 24. ejuſdem menſis, S. Roſaliæ Monialium Ordinis S. Benedicti 16. Decembris 1713. & Annuntiationis B. Mariæ Virginis Tertii Ordinis S. Franciſci 31.

Auguſti 1720. tum in Monteregalenſi Diœceſi, tum Panormi pluries, ob abſentiam Præſulum, confirmationis Sacramentum adminiſtravit. Perſæpè oves ſuas verbi Dei pabulo enutrire curavit: præſertim in cinerali jejunio conciones habuit ad populum in Cathedrali Mazarienſi, ob ægritudinem Concionatoris electi: & licet inopinatò, non minus doctè, quàm eruditè, piéque peroravit, ne conſuetis concionibus deſtituti cives angereutur, & eorum pietas torperet. Eodem etiam tempore poſt meridiem conciones habuit ad Moniales. Eo Præſule in oppido Campibelli, pietate Principis Reſuttani, Parochia cum Archipresbyteratu fundata eſt. In Inſula Aguſæ, vulgò Favignana, a Dominis Pallavicinis, quorum dominio ſubjacet, etiam excitata eſt Eccleſia ſub titulo Immaculatæ Conceptionis Deiparæ, cum Archipresbyteratu, addita annua dote 50. aureorum, & tymni ex Cætaria ejuſdem inſulæ. In viſitatione 1711. Arichipresbytero Partinici injunxit, ut Capellanum conſtitueret, qui ruſticis juxta Burgetti oppidum, juris Monaſterii S. Martini Congregationis Caſſinenſis, Sacramenta miniſtraret, ne ſine ſpirituali ope viverent, & deficerent. At poſt nonnulla jurgia, demum ſancitum eſt, quòd Abbas S. Martini deſignaret aurea 60. ſingulo anno perſolvenda Capellano ab eodem Abbate eligendo, ut Sacramenta in eodem Oppido miniſtraret. Novum Seminarii Clericorum ædificium a fundamentis extruxit: antiqui verò medietatem Monaſterio S. Catharinæ aggregavit; aliam medietatem Epiſcopali Palatio addendam reſervavit. Anno 1705. in Ericis urbe, eo volente, fundatum eſt Monaſterium Carmelitarum Excalceatarum. Proprio ſumptu Eccleſiam propè omnem Collegii Mazarienſis Societatis Jeſu magnificè excitavit. Tria etiam aureorum millia tribuit Collegio Marſalienſi ejuſdem Societatis, ut ejus Eccleſia ad umbilicum perduceretur. Opem etiam ſuam contulit pro Eccleſiæ majoris Marſaliæ ædificatione. Panormi in ſolemni ingreſſu Victorii Amedei Sabaudiæ Ducis, ejuſq. coronationi adfuit 24. Decembris 1713. Romam velificavit anno 1717. primo Maji, ut tentaret, ſi jurgia ſatis nota inter S. Sedem, & Siciliæ Moderatores componere poſſet: at re infecta, & immutata regni facie, cùm ad ſuam Eccleſiam remearet 2. Maji 1719. propè Sardiniam ab Anglica navi captus, ad Magonis portum deductus eſt; veneratione ab ipſis hoſtibus proſequutus, etſi rebus omnibus exutus. In Minoticæ Inſula otio non delituit; nam charitatis officia ad incolentium ſolamen exercuit, & confirmationis Sacramentum ubique adminiſtravit. Neapolim exinde deductus, res ſuas ex parte repetiit. Ut dilectiſsimi Paſtoris libertatem obtineret, Capitulum Mazarienſis Eccleſiæ Summo Pontifici, ac nonnullis S. R. E. Cardinalibus, aliiſque literas doloris refertas ſcripſit. At adepta ab Invictiſsimo Carolo VI. Imperatore Sicilia, ad Eccleſiam ſuam menſe Majo anno 1720. magno civium exultantium plauſu regreſſus eſt. Dolorem tunc nimium concepit eximius Præſul cùm ingentia damna a Mazarienſibus perpeſſa inter bellicas turbas oculis hauſiſſet, quibus occurrere haud neglexit, eaque magna ex parte reparavit. Qui demque cum indefeſſo labore, ſumma vigilantia, ac ferventi zelo per decem alios annos Eccleſiam ſibi commiſſam moderatus eſſet, laboribus conſumptus, ac meritis cumulatus, feria quarta Hebdomadæ ſanctæ, hoc eſt 5. Aprilis die 1730. cum ſanctimoniæ fama obdormivit in Domino, ætatis ſuæ anno 80. Epiſcopatûs verò 35. cujus obitum Diœceſani omnes amariſſimis lacrymis defleverunt, potiſſimùm pauperes, & mendici, qui Patrem, ac Benefactorem ſuum in eo amiſerunt; aſt illum Deus nonnullis miraculis, & gratiis ejus ope mortalibus elargitis, glorificavit. Defuncti cadaver ex ipſius diſpoſitione facta 16. Junii 1716. humatum fuit in ipſo Cathedralis Eccleſiæ introitu; cor verò, & viſcera in Templo Patrum Societatis Jeſu. Sepulchrali lapidi inciſum eſt ſequens epitaphium, quod ſibi adhuc viventi efformaverat humilis Dei famulus, his verbis.

Expectandæ Immortalitati,
Mortalitatis ſuæ exuviis
Hunc cunctorum pedibus terendum locum
Delegit
BARTHOLOMÆUS humilis
Epiſcopus Mazarienſis.
Obiit die 5. Aprilis 1730. ætatis ſuæ 80.
Epiſcopatûs 35.

Plura haberemus ab ejus calamo prælo digna, niſi eximia ipſius humilitas obſtitiſſet; nihilominus edidit ex Mongitore

Decreta Synodalia Mazarienſis Eccleſiæ, ab Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Domino D. Joanne Dominico Spinola S. R. E. Presbyt. Card. edita, ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Dño D. Bartholomæo Caſtelli Epiſcopo Mazarienſi confirmata, additionibus, & variationibus aucta, anno Dñi 1698. Drepani apud Bartholomæum de Franco 1699. in 4.

Edidit etiam plura alia *Statuta, Conſtitutiones, & Decreta.*

Reliquit MSS. *Conciones varias tum pro Quadrageſimæ feriis, tum pro Adventûs feſtis.*

Epiſtolas Circulares, & Paſtorales quamplurimas, quæ ad unum redactę volumen pro fidelium ædificatione, & utilitate populorum brevi lucem aſpicient.

S Y L L A B U S

Summorum Pontificum, Regum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, Principum, aliorumq. qui BARTHOLOMÆUM CASTELLUM, ob ipſius vitæ ſanctimoniam, zelumque Paſtoralem, magno in honore, & veneratione habuêre.

INNOCENTIUS XII. Pontifex Maximus, (a quo *Bartholomæus* Epiſcopatûs ſui inſignia accepit) demiratus tanti viri ingenii, doctrinæque profunditatem in examine, quod coram ſe ſubiit, non modò illum ſpecialibus paterni amoris ſui favoribus cumulare dignatus eſt quandiù ſeſe Romæ detinuit, verùm etiam ſpiritualibus theſauris, & privilegiis locupletatum, ad Eccleſiam ſuam remiſit.

CLEMENS XI. Theatinæ Congregationis amantiſſimus, & maximus Benefactor, tanti fecit *Bartholomæi* virtutes, & Paſtoralem zelum, ut illum Romam adventantem, excipi perquam honorificè curaverit; & ſummis benevolentiæ argumentis complexus, ad ſui audientiam pluries admiſit, initis ſecum crebris colloquiis de Sicilienſium Eccleſiarum ſtatu, & calamitatibus. Quem ſanè exigentibus ipſius promeritis, ad ampliſſimam Cardinalatûs dignitatem evexiſſet, ut in votis habuit, ſi temporum viciſſitudines, circumſtantiæque minimè obſtitiſſent.

CAROLUS II. Hiſpaniarum Rex clementiſſimus, conſcius factus eximiarum virtutum, meritorum, nec non vitæ probitatis *Bartholomæi Caſtelli*, quibus omnium Magnatum, & aulicorum venerationem, amoremque ſibi conciliaverat; illum ad Mazarienſem infulam provexit; & niſi morte interceptus fuiſſet, ad ſublimiores honorum gradus proculdubio promoviſſet.

VICTORIUS AMEDEUS Sardiniæ Rex, cùm Siciliæ Regno potiretur, *Bartholomæum*, qui ſolemni ipſius inaugurationi adfuit, tametſi poſtmodum regiæ voluntati fortiter reſtiterit in controverſiis cum Romana Curia, nihilominus ob peculiarem venerationem, quam de illius ſanctimonia habebat, e ſua ſede pellere, aut diſcedere minimè paſſus eſt.

FRANCISCUS DE JUDICE S.R.E. Cardinalis, dum Trinacriæ faſces adminiſtraret, inter omnes Regni Præſules, *Bartholomæum*, qui ſummis virtutum radiis ſupra cæteros coruſcabat, magno honore, & veneratione proſequutus eſt.

JOSEPH DE THOMASIIS S.R.E. Cardinalis, ſanctimoniæ famâ, necnon ſingulari doctrina, & eruditione toto terrarum Orbi ſatis notus, *Bartholomæum* ſuum olim in Chriſto fratrem, & condiſcipulum, ob apoſtolicum zelum, morumque integritatem, quæ in illo ab ipſa adoleſcentia ſuſpexerat, ſummo ſemper in amore, & æſtimatione habuit.

Quamplures alii S. R. E. CARDINALES, & eximii PRÆSULES Urbis Romæ, quo tempore apud ſanctam Sedem moram ſuam protraxit, *Bartholomæum* frequenter adire, & inviſere

conſueverunt, cujus laudabilem vitæ tenorem, morumque ſuavitatem dilaudare apud omnes ſummis encomiis non intermittebant,

Quatuor Pontificii NUNCII reſidentes Matriti apud Catholicum Regem, permoti eximiis *Bartholomæi* animi dotibus, necnon rara ſanè ipſius doctrinæ præſtantia, eum in Theologum ſuum ſibi adſcivêre,

Denique ſinguli Siciliæ PROCERES, & DYNASTÆ abundè conſcii vitæ ſanctimoniæ, & paſtoralis zeli *Bartholomæi*, illum tam in vita, quàm poſt obitum proclamare ubique quà Virum ſanctum, apoſtolicum, & Pauperum Patrem ad hæc uſque tempora ſoliti ſunt: quorum plauſibus, & præconiis reſpondet univerſarum ovium, & vulgi acclamatio.

S Y L L A B U S

Aliorum clariſſimorum Virorum, qui encomiaſticè de BARTHOLOMÆI vitæ ſanctimonia, & doctrina loquuti ſunt.

1 ANTONINUS MONGITORE ſupra laudatus, præter ea, quæ in ſuperiori elogio de *Bartholomæo* ſcripſit, nonnulla alia laudum præconia circa præclara ipſius merita adjecit in ſuo eruditiſſimo *Muſæo Siculo cap. 5. fol.* 217. & *in hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccleſia S. Joſeph* MSS. Item *in Vita Joſephi Gaſch Panormitanorum Archiepiſcopi cap.* 7. *pag.* 37. & *cap.* 10. *pag.* 53.

2 ANTONINUS GRILLUS Cathedralis Eccleſiæ Mazarienſis Canonicus, ac Rector Epiſcopalis Seminarii, ſequuta *Bartholomæi* morte, hocce elogium in illius commendationem conſcripſit, quod ſic habet: *Bartholomæus Caſtellus Mazarienſis Epiſcopus, qui honorem a dignitatibus nactus, honorem contulit dignitatibus, admirationis ipſius oculos virtutum radiis, morum candore perſtrinxit. Poſthumus ſibi hæredes ex aſſe amoris ſui pauperes dixit, quibus vixit, pro quibus dives meritis, pauperrimus obiit 5. Aprilis* 1730.

3 CAJETANUS MARIA N.N.C.R, fraterno amore, venerationeq. in præfatum Præſulem ductus, ſequens elogium ipſius iconi exarandum concinnavit: *Bartholomæus Caſtellus Panormitanus, Mazarienſis Epiſcopus ter optimus, Principum Caſtriferrati nobile germen, Theatinæ Congregationis decus inclytum, Præſulum gloria, & coboneſtamentum, ut genere, ita & animi dotibus, ſapientiâ nimirum, prudentiâ, pietate, humilitate, vitæ auſteritate, cæteriſque virtutibus veluti lucerna ſuper Eccleſiæ candelabrum poſita omnibus præfulſit. Priſcorum, Sanctorumque Præſulum veſtigia ſectatus, charitate, & liberalitate in pauperes Carolum Borromæum, Thomamque de Villanova coæquavit. Eloquio Chriſoſtomus audiit. Fortitudine, & apoſtolico robore Ambroſio æquiparandus. Denique paſtorali ſollicitudine, & animarum zelo Paulum Gentium Apoſtolum æmulatus eſt. Qui maximis pro Eccleſia Dei, & ovium ſuarum perſunctus laboribus, morbis fractus, & meritis cumulatus, Mazariæ in ſua ſede obdormivit in Domino 5. Aprilis 1730. ætatis ſuæ* 80. *Epiſcopatûs verò* 35.

4 EMMANUEL CARUSUS ex Clericis Regularibus miniſtrantibus Infirmis, in Oratione funebri, quam in ipſius exequiis habuit Drepani in Eccleſia Parochiali S. Laurentii anno 1731. *Bartholomæum* ſummis encomiis extollit, cujus virtutes, & geſta eleganti ſtylo complexus eſt.

5 DIARIUM LITERATORUM ITALIÆ *tom.* 18. *pag.* 14. referens Venerabilis Joſephi Cardinalis Thomaſii ex Urbe Meſſanæ diſceſſum, illuſque preces Deo fuſas in littore Mamertino, ait: *His precibus præſens adſuit Bartholomæus Caſtellus Clericus Regularis, Thomaſii condiſcipulus, hodie Epiſcopus Mazarienſis in Sicilia.*

6 DOMINICUS BANDINI Societatis Jeſu Sacerdos, in Epiſtola nuncupatoria libri, quem inſcripſit, *Il Conſigliere de' Nobili*, Panormi editi 1697. typis Thomæ Aiccardi, inter alia, quæ italico ſermone in *Bartholomæi* commendationem ſcripſit, hæc habet: *L'avea Iddio deſtinata qual Sole d'immenſa luce, all'illuminazione delle Dioceſi: e ve l'andava diſponendo or cattedratico sì acclamato*

mato delle naturali, e delle divine ſcienze, ed or in Madrid colla carica di Teologo di quattro Nunzj Pontificj in quella famoſiſſima Corte preſſo la Maeſtà Cattolica, e di Eſaminator Sinodale in quel celebratiſſimo Arciveſcovado di Toledo; ſicchè poſtàla ultimamente sù queſta Cattedra Pontificale della Chieſa Mazareſe, niun v'ha in fatti, che non ammira quei raggi ſplendentiſſimi d'ogni più ſegnalato ſapere, d'ogni più eroica pietà, e zelo, ch'ella da pertutto diffonde, e ſparge. &c.

7 DOMINICUS BERNINUS *in Vita Joſephi Cardinalis Thomaſii* ſecundæ editionis *cap.* 2. *pag.* 34. loquens de illius connovitiis, hæc ait; *Inter hos fuit Bartholomæus Caſtellus, Epiſcopus Urbis Mazariæ celebris, ob doctrinam, & commendantiſſimos mores.*

8 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. *Bartholomæi* meminit in libro, cui titulus, *Votum, & Juramentum Clericorum Regularium pag.* 91. quem vulgavit ſub anagrammatico nomine Joannis Franciſci Amagrima, ubi refert, *Bartholomæum* voto ſe obſtrinxiſſe tuendi perpetuò B. Mariæ Virginis Conceptionem abſque macula peccati originalis. Item *in Sermonibus ſupra vitam, & mortem S. Cajetani cap.* 6. *pag.* 49.

9 IGNATIUS LUCCHESIUS Societatis Jeſu, Concionator egregius, in ſua erudita, ac docta Panegyri, quam dixit Mazariæ in Principe Templo anno 1730. in exequiis *Bartholomæi*, quæ poſtmodum Panormitanis typis Angeli Felicellæ vulgata eſt eodem anno, præclara *Caſtelli* geſta, virtutes, & merita proſequutus eleganti oratione eſt.

10 JOANNES EUPHRATES *in Cynoſura Neoconfeſſariorum par.* 2. *punct.* 25. de Bartholomæo ait; *Caſus, qui in præſenti reſervati ſunt Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Dño Epiſcopo Mazarienſi pro ejus Diœceſi in Synodo edita a digniſſimo Præſule, & Dño meo D. Bartholomæo Caſtelli, doctrina, ac ſanctitate ovium ſibi commiſſarum animos in ejus amorem mirificè impellente, quoſque ſi non juxta ejus mentem, ſaltem juxta verè probabiles Doctorum opiniones, rationibus non contemnendis nixus elucidare aggredior.* &c.

11 JOSEPH SURRENTINUS Mazarienſis Eccleſiæ Archidiaconus, & Vicarius olim in ſpiritualibus ipſius *Bartholomæi*, in obſequii, gratitudiniſque ſuæ teſſeram pauca hæc verba de eodem exarata reliquit: *Bartholomæus Caſtellus ex Clericis Regularibus, Epiſcopus Mazarienſis, genere, ſcientiis, prudentia, virtutibus major maximus, erecto animo, ſed ipſa animi demiſſione ſublimior, omnium amor, uni ſibi odio fuit. Terrarum incola, Cœlorum civis, ſuperum cultor; Matritum, Romam, Siciliam omnem in ſui admirationem traduxit. Erogato in pauperes patrimonio, uni adeò illorum bono, mundo mortuus, vixit: ut nihil habens amplius elargiendo, vitam cum morte commutarit. Deceſſit* 5. *Aprilis* 1730. *propè octogenarius. Illius tamen, pauperum adhuc ſervatum in cordibus cor remanet inſepultum.*

12 VINCENTIUS NOBILIS *in Theſauro abſcondito cap.* 15. *fol.* 516. *Bartholomæum* Caſtellum, ob vitæ ſanctimoniam vocat vivam imaginem Divi Caroli Borromæi.

13 Denique MARCUS CURTI eximius Sacerdos Mazarienſis in vita *Bartholomæi*, quæ propè diem in lucem prodibit, mira de illius virtutibus, & ſanctimonia ſcribit. In cujus etiam laudem ſequens elogium exaravit.

BARTHOLOMÆUS CASTELLUS
Mazarienſis Antiſtes,
Patre Lancellotto Caſtello Marchione
Capitii
Urbis Prætore,
Illuſtri genere Panormi natus,
Adoleſcens Clericorum Regularium
Ordini ſe devovit.
Ubi doctrinâ excultus, ſanctiſſimiſque
legibus inſtitutus,
Juvenilem ætatem laudabiliter tranſegit.
Sed mox
Exigentibus ipſius promeritis ab Hiſpaniarum Rege
Ad Mazarienſem inſulam evectus,
Trigintaquinque annos
Ovium ſuarum regimen tenuit.
Quorum tamen intervallo,
Admirabili religione, inſigni humilitate,
ferventi charitate,
Maſuetudine, cæteriſq. virtutibus ornatus,
Eni-

Enituit.
Deoque charus, ſibi infenſus, omnibus gratus
Ad ſenium uſque vixit.
Erga pauperes profuſus, ac dives, ſibi verò mendicus, & pauper,
Pingue patrimonium in cœleſtes theſauros Egenorum ope tranſmiſit.
Cujus eleemoſynas enarrat omnis Eccleſia Sanctorum.
Benediciturque in populis, qui pronus fuit ad miſericordiam.
Jejuniis, vigiliis, diverberationibus, ferreiſque catenulis
Corpus ſuum in ſervitutem redigens,
Admirandum pœnitentiæ exemplar
Cunctis ſe præbuit.
Stratum abhorrens, ſupra nudos aſſeres,
Vel parvulæ innixus ſellæ modicum capiebat ſomnum;
Feſſumq. aſſiduis laboribus, ſtudiiſque ſacrarum literarum caput,
Brevi ſopore recreabat.
Vineam Domini Sabaoth ea excoluit cura, & vigilantia,
Ut bonorum operum uberes collegerit fructus.
Rapaces lupos, qui aliquando gregem ſuum deturbaverant,
Paſtorali baculo uſus, cunctos ab ovili expulſit:
Oveſq. ſuas in tuto jam collocatas, & ab omni infeſtatione immunes,
fortiter aſſeruit.
At licèt interdum adverſus Paſtorem adlatraverint miſeri,
Eorum tamen ululatus in encomium verſi ſunt
Pervigilis cuſtodis.
Denique
Mortalitatis memor, propriæ dignitatis immemor,
Humillimum cunctorum pedibus terēdum
Suis exuviis delegit locum.
At plaudente ante, & poſt obitum prodigiis Numine,
Summa omnium veneratione
colitur.

CARMINA LATINA

In laudem BARTHOLOMÆI CASTELLI *Epiſcopi Mazarienſis.*

Bartholomæus ob præclaras ejus virtutes laudatur.

EPIGRAMMA I.

Nullus Te major Sieulo ſurrexit in Orbe
Pectore apoſtolico, vel pietate comes.
Tu zelo Elias, eloquio Chryſoſtomus audis,
Munere Præſuleo Carolus, Ambroſius.

Auſteritas vitæ Bartholomæi commendatur.

EPIGRAMMA II.

Cur pœnas adhibes, cur tot jejunia quæſo?
Corpore cur proprio sāguinis unda fluit?
Forſitan, ut carnis motus compeſcas habenis,
Vel vitæ innocuæ præmia digna feras?
Sed ſi candore es morū velut Angelus alter
Non opus eſt ſævis mēbra ferire flagris.

Extollitur Bartholomæi charitas, & vigilantia erga gregem ſuum.

EPIGRAMMA III.

Quod vigilet gregi Paſtor, luſtretque frequenter,
Ne incuſtoditum captet ovile lupus:
Gaudeat et duros nimium ſubiiſſe labores;
Eſt quod miremur! Præſulis almus amor.
Quod dare jus ſolitus, cupiat ſe ſubdere juri,
Ut miſeros pretio ſublevet ipſe ſui.
Hic amor eſt ingēs nullo ſuperatus amore!
Huic ni divinum, nil ſimilare licet.

Bartholomæus mulieri opem ſibi petenti, cùm non haberet quid erogaret, ſeipſum venum ire paratum offert.

EPIGRAMMA IV.

O Bruta pauperie mulier, fatiſque ſiniſtris,
Ut ſibi opē tribuat Bartholomæum adiit.
Cui pius Antiſtes nūmis nudatus, & auro
Auxiliari optans, talia verba dedit:
Nil teneo, mulier: cura ut me vēdere poſſis:
Nam vendi pro ovibus, quam mihi dulce foret.

Bar-

Bartholomæus in lectulo moribundus jacens, pauperes merentes de ſuo tranſitu ſolatur.

EPIGRAMMA V.

Decumbens in lecto æger, ſic fatur egenos
Præſul, funeris haud vos premat hora mei.
Pellite triſtitiam, lacrymaſque abſtergite, vobis
Nam potero extinctus ferre levamen adhuc;
Quippe ut cunctos ſum vivens complexus amore,
Sic quoq. nec vita functus amare ſinam.

Bartholomæus in limine Cathedralis Eccleſiæ tumulari ſua oſſa jubet.

EPIGRAMMA VI.

Alme Pater, dic quæſo, cur in limine templi
Contumulãda tui corporis oſſa jubes?
Neſcis cunctorum pedibus tua membra terenda
Illic, atque ab humo ſæpè premẽda fore?
Id ſcio, ait præclarus Paſtor, idemq. peropto,
Naturæ & ſtirpis conſcius ipſe meæ.
Quippe mei memores mortales cuncta caduca
Spernent, ut poſſint clauſtra tenere Poli.

Bartholomæi cadaver ad quatuor circiter dies expoſitum, incorruptum ſervatur.

EPIGRAMMA VII.

Subdita ſunt falci cunctorum corpora mortis:
Membra licèt ſpirent balſama, vermis edet.
Sed cur extincto non hanc in Præſule legem
Servat, & intactum trux libithina ſinit?
Cur etiam caro flexilis, & color emicat idem,
Gratus ab exãgui corpore manat odor?
Accipe: mors ubi defunctum tot mira patrantem
Vidit, viventem credidit eſſe virum.

Bartholomæi funus miraculis illuſtratur.

EPIGRAMMA VIII.

Et pallent flores, tellus atque æquora pallent,
Phæbus, ut occiduis lumina cõdit aquis.
Ægra reviviſcunt lethali corpora morbo;
Cũ tamẽ æthereas tu petis alme plagas.

Invitantur infirmi ad ſepulchrum Bartholomæi, ut a morbis curentur.

EPIGRAMMA IX.

Corpore, qui languet, morbiſque oppreſſus acerbis
Exagitat mentem, cunctaq. mẽbra ſimul:
Invalidi pariter, claudi, vel lumine capti,
Pro quibus in terris pharmaca nulla valent:
Paſtoris loculos adeant, orantq. frequẽter:
Nã cũctis præſtò Bartholomæus adeſt.

Bartholomæi effigies poſt ejus obitum exponitur omnium oculis.

EPIGRAMMA X.

Quæ a cunctis colitur ſpecie pictura decora,
Quẽ referat vultum ſi modo ſcire cupis?
Is Pater eſt noſter, placida qui morte quievit:
(Si eſt mors cæleſti cũ Patre luce frui)
Ars utinam poſſit telis effingere mores,
Non hac pictura pulchrior ulla foret.

Supra idem argumentum.

EPIGRAMMA XI.

Si velut extincti vivo pictura colore,
Præſulis expreſſit corporis effigiem;
Sic animæ poſſet telis formare figuram,
Nil oculi in terris pulchrius aſpicerent.

Mazaria invitat Viatores ad lacrymas fundendas ſupra tumulum ſui Paſtoris.

EPIGRAMMA XII.

Dulce decus patriæ, rebus ſolamen in arctis,
Pauperibus miſeris, qui pater alter erat,
Hic jacet; hoc voluit duro ſub marmore condi
Corpus; ut ingrediens, id pede quiſque terat.
Aſpice, ni properat, hoc marmor quæſo Viator;
Et lege, ni ploras, nõ homo, marmor eris.

Poë-

Poëta ſolatur Urbem Mazariæ ob mortem ſui Paſtoris,

EPIGRAMMA XIII.

Qui ſunt hi gemitus? tanti quæ cauſa doloris?
Funeris eſt ne tui Præſulis atra dies?
Ah quæſo lacrymas fræna, finemq. querelis
Da, amplius internus non premat ima dolor.
Qui petit alternam, ut Phœnix por funera vitam
Lętitia, & plauſu, nonniſi dignus erat.
Non etenim moritur, tali qui morte quieſcit,
Hęc non mors dici, ſed nova vita poteſt.

CARMINA ETRUSCA

In ejusdem Viri laudem.

Ex Michaele Romeo S. Jeſu lib. la Lira a due corde *fol.* 78.

CARMEN I.

In quo loquitur de Viſitatione Diœceſis Mazarienſis.

Scende dal trono, e volge il buö Paſtore
A viſitar ſuo gregge il paſſo errante;
E porta ſeco in un bel gruppo al core,
Ed affetto di Padre, e zel d'Amante.
Io non so dir ſenza timor d'errore,
Se pietoſo ſia più, ſe più zelante;
Ma ſe'l ver non m'inganna, è più d'amore
Il petto ſuo, che di rigor fiammante.
Ei, s'un alma contrita a lui ſi proſtra,
Di queſta ad emendar le colpe aſcoſe,
Non ha fragello, o s'ha fragel no'l moſtra.
Onde ad ornargli il manto il Ciel diſpoſe
Or di viole, indi in più vaga moſtra
Il ſuo gran merto infiorirà di roſe.

CARMEN II.

Ex Emmanuele Filingeri Imperialis Collegii Nobilium Convictore.

SUlla riva del mare egro, languente,
Del credulo Teſeo prole funeſta,
Giacea Ippolito eſangue, ombra dolente,
Squalida il volto, rabbuffata, e meſta.
Quando dal regno della morta gente
Fiſico eccelſo lo ritoglie, e arreſta
Della Parca crudel l'ira inclemente,
Ch'urla invan, freme invan, che in vita e' reſta.
Oh ſe ſapeſſi d'Eſculapio anch'io
La gran deſtra emular, che'l corpo infranto
Del bel fanciul ritolſe al cieco oblio:
Vorrei dar vita col mio debol canto
Al Caſtelli: *ma a nui lo tolſe Iddio:*
Che ne volle per se la gloria, e'l vanto.

CARMEN III.

Ex Antonio Martiani ejuſdem Imperialis Collegii Convictore.

I' Vidi dall'algoſo, aureo ſoggiorno
Foſca il Nume di Delo erger la frõte,
Vidi ſecco l'alloro, arido l'orno,
Torbido il rio, torbido il fiume, e'l fonte.
Gli augei non vidi ſalutare il giorno
Al prato, al boſco, al piano, al colle, al monte,
A paſcer erbe, e freſchi fiori intorno
Le agnellotte non vidi ir liete, e pronte.
Chieſi a tal viſta al Sole, all'orno, al rio,
All'armento, agli augei, qual freddo gelo,
Qual dolore v'ingombra? e chi morío?
Riſpoſer tutti: ahimè di morte il telo
Caſtelli *il gran Paſtore a nui rapío:*
Io diſſi allor, ma vive eterno in Cielo.

CARMEN IV.

In quo alluditur ad Bartholomæl ſepulchrum.

DI mortal ſpoglia all'immortal ſtruttura
Abjetta tomba il gran Caſtell'elegge;
Acciò del corpo oppreſſo, or non men dura
Foſſe al cadaver ſuo l'iſteſſa legge.
Così adombrar l'altre virtù procura
La ſua Umiltà, ch'il di lui ſpirto regge;
Ma penſa invan, che ſia ſua gloria oſcura,
Se il gran diſegno accorto il Ciel corregge.
Vuol, ch'ogni piè lo peſti, e ciaſcun paſſo
Riverente s'aggira all'urna a canto,
Svela l'Eroe la povertà d'un ſaſſo.
Quindi ogni cuore, ad immortal ſuo vanto,
Mẽtre ammira un Caſtel fatto sì baſſo,
Poco vi vuol, che nõ l'acclami un Santo.

CAR-

CARMEN V.

In quo alluditur ad Bartholomæi cadaver, quod triduò incorruptum manſit, odoremque fragrantiſſimum exhalans.

M*Vore il* Caſtelli, *ed il natío vigore*
Serban le membra della morte a ſcorno;
Poco men che di vivo il bel colore
Conſerva eſangue, ſin' al terzo giorno.
Ogni cuore lo mira ſenza orrore,
E divoto a mirarlo fa ritorno.
Spira la ſalma di Sabea l'odore:
Moſca non vola alla ſua Bara intorno.
Ma che ſtupor! ſe dal vorace dente
De la Parca è difeſo il corpo frale,
Mentr'e' lo caſtigò, benchè innocente.
E all'Alma, che vibrò sì ben lo ſtrale
Contro del vizio, anco l'Empir conſente
Darle ricetto in Ciel, vita immortale.

CARMEN VI.

In quo Poëta introducit publicam famam, Bartholomæi virtutes ubique divulgantem.

M*Vore il* Caſtelli, *e col morir riſorto*
E' qual Fenice il nome ſuo immortale:
Se quant'umile fu ſua ſpoglia frale,
Tanto la fama or lo decanta morto.
Lo pubblica per Pio, Zelante, Accorto,
Savio, Prudente, e d'eloquenza tale,
Ch' a' Criſoſtomi dir ſi poſſa eguale;
Se laſciò il mondo nello ſtupor aſſorto.
Dire volea di più: confuſa tace
Al ſolo rimirar l'abjetta Tomba,
Ove l'inclito Eroe ſepolto giace.
L'adora, geme poi come colomba;
Onde impotente a dar lode verace
Appende al ſaſſo la dorata tromba.

VENERABILIS

BENEDICTI DE PORTO

Clerici Regularis

ELOGIUM X.

Ex Joſepho Silos in Hiſtoria Cler. Regularium part. 2. lib. 12. fol. 544. 545. 546.

BENEDICTUS PORTUS genere quidem inter præcipuos Panormitanæ nobilitatis, inerantq. exaugendo natalium ſplendori avitæ opes. Mater illi Eleonora de Paratoribus ornatiſſima fœmina, quæ quod diù prole caruiſſet, pulſare precibus cœlum inſtituit, patronumque potiſſimùm adhibuit Divum Franciſcum Aſſiſinatem, concepto nimirum voto, ut ſi filium ſuſcepiſſet Franciſci nomine appellaret, ac quinquennium Capuccinorum habitu indutum vellet. Ergo voti compos, felici puerperio enixa puerum Mater; cui adprimi ſanctior quædam a Divo Franciſco indoles, præſertim in Chriſti e Cruce pendentis ſimulacrum pietas viſa eſt: quę eò admirabilior, quod cunæ ipſæ illam teſtarentur. Enimverò cùm aliquando lac ſuggere adnueret, nullæque valerent nutricis artes, & blanditiæ, ad Crucifixi appellationem admovere ſtatim uberibus labra videbatur. Cujus quidem Crucifixi effigiem ita ſemper manibus terebat lacteus puer, ut indormire etiam illi cuperet, ſine qua nulla unquam illi in cunis quies, ac ſopor: quam deindè conſuetudinem reliqua in vita tenuit. Illud etiam admiratione dignum. Elapſo namque voti quinquennio, allata puero Damaſcena veſtis purpurea, auro elegantiſſimè prætexta; quam ille ut vidit illacrymari, conqueri, ſuam tunicam poſcere. Subiit interim matri, inſita a natalibus pietas: Et age, inquit, fili, an non vides Crucifixi ſanguinem repræſentare rubram hanc veſtem? Ad quæ ille confeſtim acquievit: nunquam deindè paſſus exorari, ut ſæcularem alium habitum

indueret: cùmque talarem Clericorum ritu tunicam efflagitandi finem nullum faceret, tandem incredibili cum animi lætitia impetravit. Id ævi, nempè intra infantiam orationis potiſſimùm ſtudio tranſigere, nullis planè non mirantibus præcoces nimium, ac ſupra ætatem preces. Hi familiares illi luſus, ac joci. Domeſticos pueros, exteroſque contrahere, atque agmen inſtruere ſolitus erat. Præire ipſe piis carminibus, atque orationibus ad Marianam Angelorum Eccleſiam. Domo cùm deſcenderent, aut aſcenderent, ſingulis gradibus Orationem Dominicam, ac Salutationem Angelicam recitari, ſimulque figi terræ oſculum jubebat. Piis interim præmiis illos allicere, ut pertraheret. Creſcente ævo addictus quidem humaniorum literarum ſcholis; ſed majores interim in divinorum ſtudio progreſſus habere videbatur. Conſuetudo illi non niſi cum religioſis, piiſque Viris, quibuscum de procuratione, ac lucro animorum ſermo. Virorum cœtum inſtituit, qui in corporis afflictatione, cultuque pietatis toti eſſent. Cogi ſingulis ſextis feriis extra Urbem in Eccleſia, cui a Divo Nicolao nomen, ſoliti erant. Divina myſteria uſurpabant; diem deindè inter pias diverberationes, aliaſque ſeverioris pœnitentiæ exercitationes tranſigebant. Et ipſe quidem atterere iſtius modi rigoribus corpus, in deliciis habebat. Præter Chriſti Domini Adventum, quem ab omnium Sanctorum feſto inchoabat, quater in hebdomada jejunabat: plerumque pane, ac frigida. Nudo aſſeri indormire, pulvillo quidem molliore, nempè tegula. Gemino præcinctus cilicio: geminam item catenam, peracutam paſſim cuſpide interſtinctam adhibere: cumulabatque hæc pœnarum inſtrumenta aſperum, ac rude inſuper ſagulum. E ciliciis verò, quod alterum quidem officere epati videretur, vetitum a Confeſſario fuit: cui tamen ita paruit, ut ferreum ejus loco cinctum induceret. Ad hæc flagris ea quidem vi membra inceſſere, ut non modò pavimentum, ſed parietes etiam exiliens inde ſanguis reſpergeret. Reſpondebat auſteriori huic vitæ rationi cætera ejus virtus. Eximia nobili viro ſui demiſſio, ac humilitas inerat. Nihil illi moleſtius quàm ab aliorum commendatione exiſtimatio, ac honor. Cum infimæ ſortis hominibus, quàm cum ſui ſimilibus libentiùs morari. Pauperibus præſertim immiſceri; in quos oppido liberalis, inſtinctu nempè charitatis, a qua frequens in noſocomiis; gaudebatque operam decumbentibus dare, atque omni officiorum genere complecti. Detentos item in carcere inviſere, juvare: utque plures ſimul in eorum opes conſpirarent, ſodalitium inſtituit, a cujus ſedulitate, aut libertas, aut laxamentum aliquod vinctis exiſteret. Patientiam non ſemel probavit ſuam. Injurias libenter pati, ac ſorbere; præſertim ubi de vindicando honore Numinis agebatur. Semel quod honeſtæ Virginis pudorem e petulantiſſimi Juvenis manu eripuit, nil propiùs fuit, quam ultima pro pulcherrimo opere ſubire. Fruſtratus namque ille præda, ulciſci caſtimoniæ vindicem ſtatuit, aggreſſumque Portum ferro confeciſſet, niſi divina illum bonitas præſenti ope ſervaſſet. In Chriſti Domini cruciatus peculiari quodam ſenſu ferebatur: eò frequenter animus recurrebat; inflammabatque vehementiùs Dei amorem illa pœnarum cogitatio. Par in auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pietas. Quadraginta horarum orationi, quæ per Urbem ad Chriſti Domini Corpus per vices habetur, quotidiè adeſſe. Exemplo, ac voce alios etiam incitare; ut interim a nugis illos, atque a Dei offenſis removeret. Sæpius per annum exercendæ impenſiùs virtuti, mentique rerum cœleſtium contemplatione uberiùs irrigandæ, receſſum in ſuburbanis Cœnobiis procul mortalibus adornabat: quodam nempè genio addictus ſolitudini erat; noveratque accedere propiùs Deo homines, quò abſcederent longiùs a celebritate. Cogitabat proinde Clericorum inſtitutum, qui diebus dumtaxat feſtis divina myſteria, ac ſacra palam celebrarent, reliquos deinde dies, clauſis Cœnobiis, Templique foribus, ſecum & cum Deo agerent, ſæcularibus omninò inacceſſi. Locum remotiore ſitu, aſperum quidem, ſed conceptæ menti opportuniſſimum, de-

delegerat; habebatque pleroſque e præcipua nobilitate, conſilii plauſores, atque imitatores. At enim quamvis ſucceſſu res caruerit, temperare tamen is ſibi minimè potuit; quominùs quod animo adumbraverat, aliqua ſaltem ex parte exprimeret. Sanctioris nanque ejus vitæ rudimentum ut poneret, ſeceſſit ipſe cum paucis in ſolitudinem, ubi aliquandiù vixit, qua mentis tranquillitate, quo interioris hominis profectu, qua cœleſtium deliciarum affuſione, abundè oſtendit latina quædam Epiſtola, quæ eſt in manibus ab ipſomet ad Alvarum Agliatam conſcriptam, eo divinorum ſenſu, ac guſtu plenam, ut nullus profectò legerit, quem non rerum humanarum faſtidium ceperit. Jam verò noſtræ ſodalitatis ineundæ occaſio ea fuit. Morabantur animi cauſa relaxandi quadam in villa *Portus* ipſe, Alvarus Agliata, quem modò nominavi, Franciſcus Opizzinga, & Petrus Giardinus, amiciſſima invicem capita: & quibus par genus, genius, ævum, pietas. Accidit, ut correptus quidem ex eo cœtu igne per imprudentiam, non mediocrem expreſſerit doloris ſenſum. Qua *Portus* occaſione arrepta, dicere de Inferno igne cœperit, valuitque adeò extemporanea ea vis facundiæ, ut e veſtigio remittere rebus humanis nuncium omnes decreverint, quibus ipſemet, qui impulerat, facem prætulit; inierunt q. eodem ſimul die noſtrum ordinem viri, affinitatibus perinde, atque opibus ſubnixi; ætate item florentes, nempè intra juventam, ac paulò ſupra annum quintum & vigeſimum; planè ut ingenti admirationi, exemploque omnibus fuerit præclarum nobilium juvenum conſilium, atque alia vitæ ratio.... Aggregatus itaq. ad noſtros, Theatinum Inſtitutum ita arripuit, ac ſi eas vitæ rationes non tum quidem iniret, ſed olim ſuſceptas, continuaret. Nihil addi viro perfectiſſimo, ſed demi nonnihil oportuit. Temperatus ſiquidem majorum juſſu corporis rigor, ut Ordinis ſeſe legibus, atque exercitiis accommodaret. Inſignis, ac ſtrictior ejus virtus inſenſa, præſertim malis geniis. Pleroſque ab eorum obſidione liberavit, interdum Deiparæ dumtaxat nomine. Nota hæc ejus vis, atque in rebelles Dæmones imperium, quos ut aliquando terrerent, *Benedictum Portum* nominabant, ac nimium quantùm fortitudinis iis afferret appellatio. Dum exacta morum diſciplina in omnium oculis, atque ore vivere, vocatus ad meliores eſt. Paulò antequam exuvias poneret, dum ad aram faceret, intima quædam vox illum inſtantis fati monuit: uti ipſemet Antonino Dianæ, qui retulit, ſignificavit. Morienti adfuit Dei Mater, quo ille aſpectu recreatus expiravit die. Auguſti menſis tertia hujus anni 1626. Commendare plerique omnes eximiam viri virtutem, ac ſanctimoniam, cujus perſuaſione quicquid ejus indumenti fuerat, veluti quid prætioſæ ſupellectilis aſſervatum, nec ſine mortalium compendio. Ferunt namque illarum attactu veſtium pleraque impetrata beneficia. Præſertim tonſor quidam, Aloyſius nomine, cum gravi hernia laboraret, ubi quandam *Benedicti* laciniam admoviſſet in veſtigio temporis convaluit. Atque hæc de *Porto*, qui afflante, atque adgubernante clavum numine ad æternitatis portum ſecundiſſimè enavigavit.

Typis evulganda reliquit

Giornale della Perfezione Criſtiana, quod aſſervatur in Archivio Bibliothecæ Sancti Joſephi.

De Chriſti Domini cruciatibus piæ Meditationes.

SYLLABUS

Auctorum, qui de BENEDICTI PORTI ſanctimonia ſcripſère.

1 ANTONINUS MONGITORE, Vir omni laudum genere ſpectatiſſimus, in libro, *Panormus devota Deiparæ Virginis*, loquens *tom. 2. lib. 3. pag.* 59. de pietate, & devotione *Benedicti de Porto* erga eamdem Dei Genitricem Mariam, hæc de illo ſcripſit, quæ latinè reddita ita ſonant. *Ab ipſis incunabulis admiranda extitit in* Benedicto de Porto *ex Ordine Cler. Regularium*, *vitæ ſanctimonia, & religio erga Beatam Virginem Mariam. Nam in ætate adhuc tenera ad pietatem maximè pronus, omni*

ſtudio fugiens pueriles ludos, quotquot reperEerat ex paterna domo, vel vicinia pueros ad inſtar agminis ſimul adunabat, factus illorum dux, quos deinde proceſſionaliter diſpoſitos, hymnoſque devotè canentes, ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ Angelorum Patrum Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci deducebat. Cùm verò paternæ domûs ſcalam eos aſcendere, vel deſcendere oporteret, curabat imitatiſſimus adoleſcens, ut in ſingulis gradibus unà conſiſterent, inibi Salutationem Angelicam recitarent, ac tandem humum deoſcularentur in obſequium Deiparæ Virginis; ad quod faciendum præmiis, & munuſculis invitabat. Annum agens 27. Religionem Cler. Regularium ingreſſus, inibi ad altiſſimum perfectionis gradum provectus, magnum exercuit dominium ſupra ſpiritus infernales. Hinc plures ab eis obſeſſos liberavit, & non ſemel id præſtitit ſolo Virginis Mariæ nomine invocato. Quàm verò ingens fuerit devotionis ipſius ardor erga Venerandam Dei Matrem Mariam luculenter arguitur ex eo, quod nimirum in ultimis vitæ ſuæ periodis conſtitutus, eadem Cœlorum Domina eum viſitare, atque inebriare cœleſti dulcedine præſentiæ ſuæ dignata ſit. Unde ſpiritum exhalans Panormi 3. Auguſti 1626. evolavit ad cœleſtem gloriam, ad quam fuerat a Deipara invitatus. Et in Muſeo Siculo, præfatione ad Lectorem, loquens de Viris Panormitanis, qui oblatas ſibi infulas recuſarunt, ait: Benedetto del Porto Chierico Regolare, Religioſo di sì ſublime perfezione, e bontà di vita, che meritò d'eſſere viſitato pria di morire dalla Grande Imperatrice del Cielo, di cui fu divotiſſimo, come diceſſimo nel Palermo Divoto di Maria Vergine nel tom. 2. lib. 3. §. 5. pag. 59. Queſti per la grand'umiltà, e baſſo ſentimento di ſeſteſſo rinunziò un Veſcovado offertogli dal Duca di Montalto, prima Vicerè di Sicilia, e poſcia Cardinale di S. Chieſa. Ejuſdem meminit in hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi, cap. Eccleſia S. Joſeph.

2 CAJETANUS MARIA N. N. Cler. Regul. in elogiis illuſtrium Virorum Ven. Domûs Sancti Joſephi, quæ cernuntur in clauſtro ejuſdem Cœnobii, hocce Elogium ad pictam Benedicti effigiem exarandum curavit, quod ſic habet: Venerabilis D. Benedictus de Porto Panormitanus Cler. Regul. ex Regibus Cretæ originem trahens, omnium virtutum genere ornatus refulſit, ſed præcipuè religione in Deum, Deiparamque Virginem fuit admirabilis: quippe qui ex voto piæ matris in lucem editus, ſingularem a cunis erga Crucifixi imaginem pietatem coluit: in cujus cruciatuum meditatione aſſiduo lacrymarum fonte detinebatur. Theatinus jam grandiuſculus effectus, mira vitæ auſteritate enituit. Nam præter jejuniorum frequentiam, corpus ſuum ciliciis, flagris, ac ferreis catenulis uſque ad ſanguinem dilaniabat. Cujus ſubinde adeò ingens erat copia, ut cellæ pavimentum, parieteſque conſpergeret. Hinc terribilis Dæmonibus evadens, magnum in ipſos exercuit imperium, quos interdum ab obſeſſis abire coëgit corporibus. Charitate in proximos flagrans, plura ſodalitia, & pia opera inſtituit tum Panormi, tum Neapoli; inter quæ nonnulla ad ſublevandam pauperum inopiam peropportuna. Prophetiæ etiam dono claruit, & in humilitate defixus, infulas ab Aloyſio Moncata Duce Montisalti olim Siciliæ Prorege, poſtea verò S. R. E. Cardinali, oblatas recuſavit. Denique ingentibus meritis cumulatus, dum ſacrum ad altare faceret, ab intima quadam voce inſtantis fati monitus, ac Deiparæ Virginis apparitione in agone dignatus, Panormi mortalitatem exuit 3. Auguſti 1626. ætatis ſuæ 39.

3 FRANCISCUS BARONIUS de Majeſtate Panormitana lib. 3. cap. 11. loquens de Jacobo de Porto, Benedicti Patre, ait: Hic Benedictum genuit, qui cùm Cler. Regul. militiæ nomen dediſſet, e vita cum laude deceſſit.

4 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Cler. Reg. in Propoſitis benè moriendi prop. 22. pag. 116. de eodem ait: Dum in hac Domo (intellige Sancti Joſephi) D. Benedictus de Porto ad aram faceret, intima quædam vox inſtantis fati illum monuit: & morienti adfuit Dei Mater; quo ille aſpectu recreatus, exſpiravit. Et lib. de Divino Officio opuſc. 3. diſquiſ. 2. fol. 242. loquens de variis pœnalitatum generibus, quibus Benedictus de Porto, & Petrus Jardina corpus ſuum affligebant,

bant,

bant, inquit: *Tam P. D. Benedictus de Porto, quàm P. D. Petrus Jardina, catenis, vel laminis ferreis thoracem, tergum, & brachia arctiſſimè veſtiebant.*

5 JOANNES BONIFACIUS BAGATTA Cl. Reg. in libro, *Admiranda Orbis Chriſtiani tom. 2. lib. 6. §. 1. n. 25.* idem, quod Maggius ſupra retulit, iiſdem ferè verbis teſtatur ſic: *Paulò antequam exuvias poneret* Benedictus Portus, *inſignis virtutis inter noſtros, dum ad aram faceret, intima quadam vox illum inſtantis fati monuit. Morienti verò adſuit Dei Mater, quo ille aſpectu recreatus animam exſpiravit.*

6 THOMAS POTOMIA *in vita Petri Jardinæ*, quæ MSS. aſſervatur in memorata Domo S. Joſephi *l. 2. c. 3. et l. 1. c. 6.* ejuſdem meminit, quem etiam dilaudat ob vitæ auſteritatem, & ſanctimoniam.

CARMEN LATINUM

In BENEDICTI laudem.

Quis poterit, Benedicte, *tuas edicere laudes,*
Magnaq. contracto carmine facta loqui?
Tu namq. illuſtri ducens ex ſãguine nomen,
Exſuperas morum nobilitate genus.
Divitias, tituloſq. ſimul, quos ſplẽdor avitus
Offert, ſpernis inops factus amore Dei.
Ardua virtutum teneris ſectatus in annis,
Illarum radiis pulcher in orbe nites.
Cujus ab imperio Dæmõ proſcriptus ad orci
Linquens obſeſſos, cogitur ire ſedem.
Evolvens animo patientis vulnera Chriſti,
Implebas tepidis imbribus, ora, genas.
Mens crevit, crevitq. dolor, vi preſſus amoris
Dilanias ſævis pallida membra flagris.
Nec mirum tantis ſi te cruciatibus angis;
Namque pati exoptat plurima quiſquis amat.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem Viri commendationem,

Quod Michaël Aloyſius Platamoneus, Belmurgi Dux, & Imperialis Collegii Nobilium Convictor, venerationis ergo cecinit.

De la mia rozza cetra
Su le corde percuoti, o dolce Clio,
E al roco plettro mio
Dà voce tal, che s'oda inſin dall'Etra:
Tu fa, che ciò, che del gran PORTO *i' vidi,*
Tutto poſſano fidi
Ridire i ſenſi; ond'ei ſia reſo in poi
Chiaro dall'Occidente a' lidi Eoi.
Preſſo del mare un giorno
Donna vidi in ameno, ed ampio prato
D'erbe, e di fiori ornato
Girare una gran ruota, e a lei d'intorno
Starſi vedeami ubbidienti i regi,
E offrirle onori, e fregi;
Fortuna era coſtei, che a un punto ſolo
Ed innalza a le ſtelle, e abbaſſa al ſuolo.
Queſta, poichè mercede
Negando a ognun ſcorſe, e paſſò col volo
Di tanti Eroi lo ſtuolo,
Giunſe, v' del chiaro PORTO *era la ſede:*
Quì fermò la gran ruota, e a lui teſori
Offrío corteſe, e onori;
E d'auro, e gemme un'inteſſuto ſerto
Parea, che dar voleſſe al ſuo gran merto.
Ma il magnanimo PORTO,
Che i doni di fortuna in odio avea,
E che il penſier volgea
De la celeſte Patria al dolce porto,
A cui virtute è fedel ſcorta, e guida;
Diſprezzò quella infida,
E i falſi doni con gentil ſorriſo,
Ond'ella riportonne e beffe, e riſo.
Sol di vergogna, e ſdegno
Ripiena il cuore, e di ſtupor fortuna
Vide se offeſa, e in una
Il formidabil ſcettro, e ingiuſto regno
Pura prigion de' miſeri mortali,
Cagion di mille mali;
Onde ſdegnata in le vicine ſpondo
Ruppe la ruota, e la gittò nell'onde.
E mentre in ogni parte,
In ogni colle, in ogni lido, e riva
Ciò narrando ſen giva,
E ſuo ſdegno così ſfogando in parte,
Quella incontrò, che su la terra, e'l fiero,
Crudo Nettuno ha impero,
E a lei, da cui le più ſublimi coſe
Son rette, il tutto acceſa in volto eſpoſe.
Natura in tali accenti
Sciolſe toſto la lingua, e ſchiuſe i labri
Più fini de' cinabri:
O tu, che ſovra il mondo, e su le genti
Dominio tieni, omai l'ira deponi;
Nè perchè i ricchi doni,
Che corteſe gli offrivi, ei preſe a gioco,
Stupor ti prenda alcun, che queſto è poco.

Ei coll'eccelſe doti,
Di cui dal ciel fu adorno il ſuo gran core,
Con mio ſommo dolore,
Nulla di me prezzando i prieghi, e' voti,
(Ahi, che in ridirlo il cor da mille affanni
Sorpreſo viene!) i vanni
Steſe veloce sì, che uſcinne fuora
Da' miei confini, e queſto è poco ancora.
Di ſua eccelſa virtute
Il preggio aſcoſe, e a ſegna tal pervenne,
Che in freno ancor ritenne
Le più feroci belve, e più temute:
Ma da ſtupor maggiore allor fui preſa;
E più reſtai ſoſpeſa,
Che a quegli ſteſſi eſſo imperar vid'io,
I quai turban ſovente il regno mio.
Canzon ver l'Etra il volo
Spiega veloce, e a colui, che altero
Di luce adorna co' ſuoi raggi il polo,
Vanne, ed in piano riverente ſtile
Perdon gli chiedi umile,
S'ove mai non potero
Giugner gl'ingegni più ſublimi, e vaſti,
Tu con tuo baſſo ſtil poggiare oſaſti.

C

CAJETANI DE CASTILLO

Clerici Regularis, Epiſcopi Liparenſis

ELOGIUM XI.

Ex Antonino Mongitore in Additione ad Rochum Pirrum de Ecleſia Liparenſi n. 45.

CAJETANUS DE CASTILLO Panormitanus, in ſæculo Didacus appellatus, Iſidori de Caſtillo Marchionis S. Iſidori, & Lutiæ de Gregorio filius, Clericus Regularis Theatinus, vir nobilitate clarus, ſed doctrina, & in rebus agendis dexteritate elarior, Severioribus diſciplinis Inſtructiſſimus, Philoſophiam, & ſcholaſticam Theologiam in Meſſanenſi Lycæo docuit cum vividiſſimi ingenii laude. Meſſanæ etiam Examinatoris Synodalis munere inſignitus eſt; & Archiepiſcopi Joſephi Cicalæ Vicarium Generalem, & Seminarii Rectorem non ſine plauſu egit. Dum præerat Panormi Domui S. Joſephi Præpoſitus, anno ætatis ſuæ 32. eligitur Epiſcopus Liparenſis ab Alexandro VIII. 8. Januarii 1691. Ex peculiari facultate Apoſtolicæ Sedis ea in Inſula Quæſitoris de rebus fidei officio perfunctus eſt. Litem habuit cum Civitatis Magiſtratu; ipſe etenim Inſulam Vulcaniam Epiſcopali juriſdictioni ſubjectam contendebat: & Juratos ſibi obſiſtentes anathematis gladio perculſit. Synodum Diœceſanam coëgit, in qua nonnulla deereta pro Clero, & eccleſiaſtica diſciplina valdè utilia ſancivit. Singulis diebus feſtis dicere ad populum e ſua Cathedra conſuevit. Aſt in magni jejunii feriis ſermones de Chriſti Domini paſſione magna cum audientium utilitate habuit. Anno verò 1694. poſtquam animos ovium ſuarum ad lucrandum Jubilæum ab Innocentio XII. pro ſua Diœceſi conceſſum, ritè diſponeret, & ignitis verbis omnes adhortaretur, adeò divini honoris zelo ſuccenſus eſt, ut beatum illum proclamaverit, qui ſequenti Dominica 21. Martii poſt Jubilæi conſecutionem, ſtatim ex hac vita migraſſet, ſubditque: *O utinam id mihi contingeret, certè felix ipſe forem!* Quod pluties repetens cum lacrymarum profluvio, & ſumma animi teneritudine, in Epiſcopalem aulam ſe recepit. Cujus tamen vota miſericors Deus irrita eſſe minimè paſſus, exoptatam illi gratiam, prout poſtulaverat, conceſſit. Etenim 21. Martii die dum Epiſcopii ſcalam deſcenderet, ex fortuito lapſu enormiter attritus, ſequenti die 22. Martii obiit anno 1694. ætatis ſuæ 36. & in ſua Cathedrali Eccleſia ſepultus eſt, cujus in tumulo ſequens inciſum fuit Epitaphium.

Siſte gradum Viator,
Tantùm invida mort Præſulem

Ino-

Digitized by Google

Inopinato caſu ad occaſum duxit.
Jacet hic CAIETANUS de CASTILLO
& GREGORIO
Ex Clericis Regularibus:
Cui nunquam defuit animi munificentia,
Niſi cùm abſuit animæ magnificentia.
Obiit anno 1694. *ætatis ſuæ* 36.

Scripta reliquit

Acta Synodi Diœceſanæ Liparenſis, quæ poſt ejus mortem publici juris fecit Carolus Trigona Societatis Jeſu ipſius Theologus.

Item *nonnulla Carminum genera*, quorum fragmenta habes apud Joannem Baptiſtam Graſſeum in libro, *Il neceſſario Eſercizio de' Giovani*; alia in Archivio S. Joſephi aſſervantur.

Item *Conciones varias*, *& ſermones de Chriſti Domini Paſſione*. &c.

SYLLABUS

Auctorum, qui encomiaſticè loquuti ſunt de doctrina CAIETANI de CASTILLO.

1 ANTONINUS MONGITORE, præter elogium ſuperiùs exaratum, *Cajetani* paſſim meminit in operibus ſuis, & primò quidem *in Bibliotheca Sicula tom.* 1. *fol.* 133. *in Elogio Caroli Trigonæ*. Item *in Additione ad Rocchum Pirrum de Eccleſia Meſſanenſi in Elogio Joſephi Cicalæ*. Rurſus *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi c. Eccleſ. S. Joſephi*. Aſt *in Muſæo Siculo c.* 5. *fol.* 287. aliud ipſi copioſius, & elegantius elogium italico ſermone contexuit.

2 JOANNES BAPTISTA GRAFFEUS in Epiſtola nuncupatoria libri, cui titulus, *Il neceſſario Eſercizio de' Giovani*, inter alia, quæ in commendationem *Cajetani* ſcripſit, hæc ſubdit. *Cajetanus de Caſtillo præclarum vividiſſimi ingenii ſpecimen dedit in Cathedris Philoſophiæ, & Theologiæ Meſſanenſis Lycæi, & in ſuggeſtibus, in quibus ſimul copulavit dicendi venuſtatem cum Neſtorea eloquentia: qui dum Vicarii Generalis munere fungeretur Meſſanæ, eximia incorruptæ virtutis præbuit indicia, elinguem reddidit calumniam, & loquacem fecit ſuæ gloriæ famam*.

3 JULIUS AMBROSIUS LUCENTIUS *in Italia Sacra tom.* 1. *fol.* 1242. loquens de Epiſcopis Liparenſibus, hocce elogium in *Cajetani* laudem exaratum reliquit. *Cajetanus de Caſtillo nobilis Panormitanus Cl. Reg. Theatinus, in humanioribus literis, & Theologica facultate eximiè verſatus, annum agens* 32. *ob præclaras animi ſui dotes hac infula inſigniri promeruit die* 8. *Januarii* 1691. *ſed in florentiſſima ætate, dum ſacrum attentiſſimè implet onus, morte ſurripitur an.* 1694.

4 LUCIUS CRESCIMANNUS Cl. Reg. olim *Cajetani* ſodalis, & condiſcipulus, in icone ipſius, quæ ante januam ſacrarii Domûs S. Joſephi picta cernitur, ſequentem inſcriptionem exarari curavit, quæ ſic habet. *Cajetanus de Caſtillo Panormitanus ex Clericis Regularibus, Epiſcopus Liparitanus, excultiſſimam in omni eruditionis genere ſapientiam, omnique ex parte prudentiam deſuper obtinuit: ſuumque ingenii acumen, dexteritas, circumſpectio, cunctos auditos, exauditos, ſua felices felicitate reddidêre. Obiit* 22. *Martii* 1694.

5 NICOLAUS COLETUS *in Additione ad Italiam Sacram Ferdinandi Ughelli tom.* 1. *fol.* 188. allatum ſuperius a Julio Ambroſio Lucentio elogium in *Cajetani* laudem tranſcripſit.

6 N. N. CAMPI *in Hiſtoria Liparitana*, quæ manuſcripta aſſervatur apud Antoninum Mongitore, *Cajetanum* emeritis laudum præconiis exornat.

7 THOMAS CAMPAGNA Meſſanenſis, olim *Cajetani* diſcipulus, in citato Joannis Baptiſtæ Graffei libro poſt epiſtolam nuncupatoriam, obſequii ſui, gratique animi ergo, Carmen hoc *Cajetani* nomini conſecravit, inſcripſitque.

Cui liber hic teritur, quanti ne quærat Ephebus
Auſpiciis fuerint præla loquuta viri.
Huic genus Heroes, primas huic lumini auras
Propinat patrii gemmea Concha ſoli.
Inſtituit Pallas, pietas ornavit adultum,
Uſque Thienæa creſcere viſa domo eſt.
Sacri Zanclæ fori dudum cōmiſit habenas,
Ac tanto ſubiit dignus Atlante vices.
Palladias modò curat opes moderator alumni,

Quem

Quem jubet excultos incoluiſſe lares.
Grandia mens agitat, majoraque facta ſequuntur;
Maxima virtutis præmia debet honor.
Jam nomen propè verſus hiat: rubor ipſe, pudorem
Faſſe genâ, chartis inſeruiſſe vetas.
Obſequor. Inde tamen preſſiſſe modeſtia jactet
Immortale decus nominis? immo polit.
Nomen, & altores puerûm ornamenta Penates
Æternùm, vel te Muſa, tacente, ſonant.
Imperiis animata viri ſimulacra diſertis
Nobilis inſtaurat pinacotheca labris.
Quid color exornet; facies quid ſcita peroret?
Ni Rectoris opes, nomen, & ingenium?
Perlege marmorea depictũ calce ſacellum:
Nominis iſte refert Apotheoſin amor.
I liber. Auſpiciis præclarus, amabilis arte
Inſtructus, doctus, pectora cũcta trahes.
Inclyta frons, partes miræ, aurea dogmata, virtus,
Quæ fortiris, alunt Palladis arte decus.
Si tibi nil ſatis eſt laudis, nec penna rependet
Ulla tuos plauſus. Sint tibi vota ſatis.

CARMEN ELEGIACUM,

In quo Anicetus Venutinus amarè deflens CASTILLI interitum, ſic cecinit.

Ela age ſquallentes Elegeja ſolve capillos;
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Flere juvat, fletum CASTILLI fata repoſcunt;
Non me, læta decent Carmina, flere juvat.
Heu mihi! quis mecum defleat? quis triſtia fando
Funera Paſtoris, temperet a lacrymis?
Interiit CASTILLUS, cujus geſta decora
Complecti, & dignè nemo referre valet.
Quàm bene dum Liparæ ſacratus Epiſcopus, alti
Imperii ſcivit fræna tenere ſui.
Amiſſas quoties ad ovilia captus amore
Quæſivit ſolers, atque reduxit oves.
Moribus ingenuis fudit documẽta ſalutis,
Et novit mores compoſuiſſe ſuos.
Ingenuæque artes, atq. alta ſcientia rerum
Omniſcium pandunt, nec ſino laude virũ.
Ingenio pariter velut inter Luna minores
Stellas, obſcura nocte ſilente nitet.
Omnia ſi capias virtutum munera cedunt;
Numen in hoc poſuit, quidquid ubique fuit.
Si tamen una ſatis, ſatis eſt, ſatis inquit Apollo
Una ſatis virtus condecorare virum.
Quid de te referam? diuturna ſilentia ponam,
Claræ virtutis ſi geris omne decus.
Heu mihi tam ſubito ceſſiſti immanibus umbris!
Heu mihi tam ſubito contumulatus humi es!
Non moritur (tacitè vox intima perſonat auri)
Quem mors felicem reddere ſola poteſt?

CARMEN ETRUSCUM

Ex eodem

Supra inopinatum lapſum CAJETANI de CASTILLO ex Epiſcopii ſcala, ob quem enormiter attritus, occubuit.

SOvente l'Uom ſuperbo in alto aſcende,
E in guiſa d'un vapor poggia ſublime:
Ma come in acqua ſciolto alle part'ima
Queſto torna; sì quel toſto ne ſcende.
E allor sì ria ſciagura lo ſorprende,
Che dall'aver calcato eteree cime
Sol ſcuote un maggior mal, che più l'opprime
Quand'il cader altr'Icaro lo rende.
Ma quì l'oppoſto io veggio. Eh non ſon quelle
Le vicende in coſtui, che il Mõdo prova:
Diverſe ſono: e ſono oh quanto belle.
Cadde CASTILLO: e a lui ſe morte ſvelle
L'alma dal ſen; udite lieta nuova:
Egli col cader ſuo vola alle ſtelle.

IDEM CARMEN

Ab eodem latinitate donatum.

SÆpe ſuperbus homo ad ſuperas extollitur auras,
Ut tandem lapſu deteriore ruat.
Oppoſita experior. Mutarũt tẽpora mores,
Tempora quæque ſuas deſeruere vices.
CASTILLUS cecidit. Caſu mors inde ſequuta eſt;
Caſu inopinato quis putet? aſtra petit.

CA-

CAJETANI MARIÆ COTTONI

Clerici Regularis, Apoſtolici olim Miſſionarii apud Ruthenos, & Armenos in Regno Poloniæ

ELOGIUM XII.

Ex Joſepho Buglionio ejuſdem Congregationis Cler. Reg. Presbytero.

CAJETANUS MARIA COTTONUS Panormitanus, Scipionis Cottoni Caſtrinovi Principis, & Agathæ Amato conjugum filius, annum agens ſextumdecimum Theatinæ Religionis inſignia accepit Meſſanæ: poſuitque regularis diſciplinæ rudimenta Panormi in Divi Joſephi ædibus anno ineuntis ſeculi quinto ſupra milleſimum ſeptingenteſimum; in quibus emiſſis conſuetis votis, anno ſcilicet 1707. die 24. Aprilis, humanioribus literis operam dedit. Sed inde Superiorum juſſu Philoſophiæ addiſcendæ cauſa Genuam amandatus, ibidem Philoſophicum curriculum Præceptore Petro Piccimbono viro doctiſſimo confecit: quo abſoluto Romam ſe tranſtulit: ubi quadriennio commoratus univerſam Theologiam, ſacroſque Canones audivit; quibus in ſcientiis ſatis pro modulo ingenii ſui inſtructus, & a Sacra Congregatione de Propaganda Fide prævio examine idoneus repertus, ab eadem in regnum Poloniæ, & Ruſſiam ad erudiendos Armenos, Ruthenoſque cum facultatibus Apoſtolici Miſſionarii allegatus eſt. Leopoli, quæ totius Ruſſiæ Polonicæ Metropolis eſt, ſeptem annos moratus, inibi Alumnis Armenis, & Ruthenis Collegii Pontificii Rhetoricam, Philoſophiam, & Theologiam explanavit. Expleto injuncto ſibi Apoſtolici Miſſionarii munere, in Patriam reverſus eſt, in qua primùm Lectorem egit Theologiæ apud ſuos per annum: dein Magiſterium geſſit tyronum: poſtremò ætatis ſuæ anno 36. ad moderandam Panormitanam Domum S. Joſephi Præpoſitus renunciatus eſt: qua in provincia triennio commiſſam ſibi familiam adgubernavit, editis nonnullis amoris ſui erga ſacrorum cultum, Deique Eccleſiam, & tutelarem ſuum Divum Cajetanum argumentis. Expoſtulatus a Joſepho Migliaccio Meſſanenſis Urbis Antiſtite, ut Alumnos Mamertini Lycæi, Seminariique Archiepiſcopalis in ſcientiis erudiret, Philoſophiæ curriculum iterum inchoavit anno 1728. Quod tamen aliò evocatus, abſolvere haudquaquam potuit. Agit nunc Panormi in Imperiali Nobilium Collegio Hiſtoriæ ſacræ Lectorem.

Ejus meminit in primis Antoninus Mongitore in libro, quem inſcripſit: *Palermo penitente part. 2. pag.* 68. 78. *part.* 3. *pag.* 107. Salvator Ruffus Tertii Ordinis S. Franciſci *in Relatione Terræmotûs Vrbis Panormi* 1726. Jacobus Gravina Cl. Reg. *in Synopſi Theologiæ Veterum Patrum de Actionibus Dei ad extra fol.* 351. *& in præf. fol.* 2. & Thomas Joſephowicz *in Epiſtola nuncupatoria pro Panegyri Polonica de laudibus S. Cajetani*.

Quæ hucuſque edidit, hæc ſunt:

Symbolum Apoſtolico-Theologicum in ſexdecim diſtributum articulos, in quibus ſelectiores Vniverſæ Theologiæ Polemicæ, & Speculativæ quæſtiones continentur. Leopoli in Ruſſia typis Archiconfraternitatis SSS. Trinitatis an. 1721. in fol.

Sancti Cajetani Thienæi Clericorum Regularium fundatoris Icon virtutum lineamentis expreſſa, ubi habetur Rythmus præclara ejuſdem Sancti geſta complectens. Leopoli typis Collegii Societatis Jeſu 1718. in 4.

De Scriptoribus Ven. Domûs S. Joſephi Clericorum Regularium Vrbis Panormi, qui de Republica literaria optimè meriti fuêre, operibus ſuis, quæ typis evulgarunt, vel evulganda reliquêre. &c. Panormi typis Angeli Felicellæ 1733. in fol.

Italicè evulgavit

Le Pompe funebri celebrate nel magnifico Tempio di S. Gioſeffo de' RR. PP. Chierici Regolari Teatini della felice, e fideliſſima Città di Palermo, per la morte del Signor D. Gioſeffo Agliata, Paruta, e Colonna, Principe di Villafranca. Neapoli 1728. ſuppreſſo Typographi nomine in 4.

Digitized by Google

Prælo paravit

De Viris illuſtribus Ven. Domûs S. Joſephi Urbis Panormi Cler. Regularium, qui eccleſiaſtica dignitate, bonorum contemptu, vitæ ſanctimonia, animi candore, morum probitate, fidei propagandæ zelo, charitate in proximos, doctrina, & eloquentia floruêre. in fol.

Hiſtoriam fundationis, & progreſſum Ven. Domûs S. Joſephi Cler. Regularium Urbis Panormi, in quinque libros partitam: in quorum primo recenſetur Domûs, & Templi fundatio: in ſecundo deſcribuntur omnes, & ſinguli Patres, qui in ea Religionis habitum ſuſceperunt: in tertio prædictorum Patrum enarrantur labores, & ſervitia præſtita Urbi Panormi: in quarto enumerantur omnia Sodalitia, & opera pia a præfatis Patribus inſtituta, & erecta: in quinto demum præcipuæ feſtivitates, quæ in præfato Templo celebratæ ſunt, recenſentur, in fol.

Muſæum Eccleſiaſticum, ſive de Viris eccleſiaſtica dignitate conſpicuis aſſumptis ex Ordine Clericorum Regularium ad ſummum Pontificatum, Cardinalatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, aliaſque Prælaturas. in fol.

Admirabilem Vitam Sancti Cajetani Thienæi Cler. Regularium Patriarchæ, ac Fundatoris, ex italico idiomate in latinum translatam. in 4.

Vitam S. Andreæ Avellini Cler. Regularis latino idiomate exaratam. in 4.

Carminum miſcellanea. &c.

Librum, cui titulus: *Sacer Cultus Latreuticus, & Euchariſticus SSS. Triadi, Chriſto Domino, Beatæque Virgini Mariæ, & nonnullis Cælicolis, quotidie exhiberi ſolitus a cunctis Nobilibus Convictoribus Imperialis Collegii Urbis Panormi. Opus in plures tomos diſtributum,* in 8.

VENERABILIS

CAROLI DE THOMASIIS

Ex Ducibus Palmæ Clerici Regularis, Pactenſis Epiſcopi electi

ELOGIUM XIII.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Bibliothecæ Siculæ fol. 130.

CAROLUS THOMASIUS Raguſanus, non ut impudentiſſimo mendacio ſcripſit Toppius *in Biblioth. Neapol. pag.* 60. Capuanus; nec Panormitanus, ut tradit Silos *in hiſt. Cler. Regul. pag.* 3. *lib.* 12, *pag.* 555. In Raguſæ Siciliæ civitate natus eſt 17. Octobris anni 1614. quod rectè affirmant Jo. Bonifacius Bagatta in noſtri Caroli vita *par.* 1. *cap.* 1. *pag.* 4. & Blaſius a Purificatione in Vita D. Julii Thomaſii ejus fratris gemelli *lib.* 1. *cap.* 2. *pag.* 7. *& ſeq.* Parentibus nobilibus ortus, in ipſa infantia pietatis lumina emiſit, quibus futuræ ſanctimoniæ edidit indicia; nam pietatis ſtudia mirabiliter amplexus eſt, ac corpus variis pœnitentiæ cruciatibus edomare curavit, Hinc non adhuc 14. ætatis annum exceſſerat, cùm rejectis ſæculi illecebris, ad Capuccinorum Ordinem convolare meditaretur, quod perfeciſſet, ni mater variis rationibus ipſius animum a propoſito avertiſſet. Interim ineunte ætate magno cum ardore literis operam dedit. Defuncta matre ſub patrui cura ad fundandum in Sicilia oppidum Palmæ primum lapidem poſuit 3. Maji 1637. cui vix exordium ſtatuerat, cùm incolæ proximiores a ſuavitate morum, ac ſingulari pietate noſtri Caroli mirabiliter allecti, magno concurſu ad inhabitandum locum confluxêre. Hujuſce oppidi gubernacula ſuſcepit, ac prudentiæ, juſtitiæ, ac pietatis legibus moderatus eſt: omnia quæ tum ad pietatem, ac divinum cultum fovendum, tum ad incolentium commodum conferunt ſanctè decrevit; ſed præcipuè virtutum omnium ornamento omni-

omnibus præfulſit. Hinc Philippus IV. Hiſpaniarum Rex ampliſſimo privilegio dato Matriti 10. Decembris 1638. Ducis Palmæ titulo inſignivit, non ſine animi ſui dolore, qui ab honorum, & ambitionis ſtimulis penitùs alienus vi: bat. Dum autem ſatagebat patruus, ut vinculis matrimonii alligaret *Carolum*; *Carolus* Religionis deſiderio æſtuabat, ac Deus tandem pia ejus animi vota excepit: nam longa ægritudine fractis ejus corporis viribus, patruum ſuadere tandem potuit, ut annueret, quòd in fratris ſui Julii Thomaſii commodum, ſponſam ſibi paratam, ac Principatum ſpontè cederet: ideoque relicto Palmæ oppido non ſine incolentium magno dolore, ac lacrymis, ſacriſque initiatus anno 1640. inde Panormi Clericorum Regularium Ordinem magna cum animi exultatione 9. Aprilis anni 1641. amplexus eſt. Abſoluto probationis anno die 11. Aprilis 1642. ſolemnia emiſit vota: ac ſtudiis addictus, contra omnium opinionem ita profecit, ut ob ingenii felicitatem, ſocios omnes longè præceſſerit, maguamque doctrinam ſibi comparaverit; ideoque adhuc diſcipulus Theologicas lucubrationes doctiſſimè aggreſſus eſt, quas exinde publici juris fecit. Exacto ſtudiorum curriculo 30. Julii 1649. non ſine plauſu Theologicam Doctoris lauream promeruit. A literis haud ſejungere paſſus religioſæ perfectionis ſtudium. Erant illi familiaria Seraphici Doctoris volumina, ac Angelici Doctoris opera, quorum geſta, ac doctrinam imitatus, ab uno rectas perfecti Viri leges, ab altero doctrinæ profunditatem in ſe exſcribere curavit: hujus veſtigia adamuſſim ſequutus eſt, ideoque ejus cordi erat totam hujus ſancti Viri doctrinam alphabetico ordine dirigere, & aphoriſmis inter ſeſe connexis contrahere, quod etiam & de ſancti Doctoris expoſitoribus variè ejus ſcripta expendentibus efficere meditabatur. Hoc verò magnæ molis opus Bibliothecam Thomiſticam inſcribere propoſuerat. Cùm autem humilitate ſuadente, ſuis viribus impar opus, ac brevem vitæ ſuæ curſum putaret, Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum rogavit, ut alicui ſuæ Religionis ſodali doctrinâ inſtructiſſimo hanc Provinciam demandaret, quod ille perpetrare promiſit: ipſe verò nonnullas Theologicas lucubrationes ad umbilicum perducere curavit, & edidit; multaq. alia in lucem emiſiſſet, ni adverſa valetudo a ſtudiis ingenium avertiſſet. Abſolutiſſima viri ſanctimonia, ac doctrina magnam apud nonnullos Præſules, ac primæ notæ viros promeruit æſtimationem: hinc poſtquam Domum Panormitanam Sanctæ Mariæ a Catenis Præpoſiti munere rexiſſet, anno 1658. Romam petere coactus, ut Generalibus Ordinis Comitiis intereſſet, Superiorum juſſu Romæ permanſit, ut ibi ejus virtutes veluti in amplioris Orbis theatro, refulgerent: quod eveniſſe non ambigendum: ideoque a viris ſanctitate, & doctrinâ præſtantiſſimis, a Præſulibus, S. R. E. Cardinalibus, ac etiam a Summis Pontificibus veneratus, magnâ nominis famâ ea in Urbe inclaruit. Cardinalis in primis Sfortia Pallavicinus eâ veneratione ejus virtutem, doctrinamque inſpexit, ut amicitiæ vinculis ipſi conjunctum eſſe exoptaverit, & in intimam ſui familiaritatem *Carolum* admiſerit; & aliis, præſertim Alexandro VII. Sum. Pont. ejus virtutes indicare, laudibuſq. exornare conſueverit: in ipſum uſq. ad ſupremam vitæ lineam flagrantiſſimum ſervavit amorem, quem manifeſtum voluit, cum *Carolo* aliquas Sanctorum Reliquias in benevolentiæ argumentum, ex teſtamento legavit. Apud nonnullos etiam Præſules, ac Cardinales magnâ virtutis, doctrinæque opinione valuit, qui non raro in ejus cella inviſentes virum egregium, in difficillimis negotiis, ac animarum anguſtiis ipſum conſulebant, ejuſque documenta venerabantur. A Cardinalibus Ulderico Carpegna, (cujus ſpiritum moderabatur) & Gregorio Barbadico magna veneratione proſequutus eſt: ut etiam a Marchione Pieneze, Hyacintho de Samione a ſecretis ſtatûs Ducis Sabaudiæ, ejuſque primo Miniſtro. Clementi IX. percarus fuit, a quo indulgentiam pro orantibus per horæ quadrantem, aliaq. obtinuit. Ad Hiſpaniæ aulam

diffusâ ejus virtutum famâ, anno 1666. ab Anna Maria Auſtriaca Hiſpaniarum Regina, Epiſcopus Pactenſis enunciatus eſt. Sed licèt nonnulli ob animarum profectum, ut onus ſubiret, ſtudiosè urgerent *Carolum*; attamen ipſe in humilitate defixus, conſtanter dignitatem rejecit, non ſine omnium admiratione. Apud Clementem X. inſtitit, & obtinuit, ut Amphitheatrum Romanum, quem Coloſſæum vocant, Martyrum ſanguine conſecratum, occluderetur, ac interdictis in eo prophanis ludis, in Templum redactum, ad Sanctorum memoriam recolendam anno 1674. reclusum eſt. Charitate æſtuans multa in animarum utilitatem ſcripſit, & egregiè patravit: præſertim in excitandis Monialium Monaſterio, Aſceterio, aliiſque piis locis in oppido Palmæ: in quibus conſilio, & opera Julio fratri ſemper præſtò fuit. Tandem virtutibus egregiis ornatus, ac ſanctimoniæ opinione apud omnes clarus, ægrotavit ad mortem. Multi S.R.E. Cardinales, Præſules, ac primariæ nobilitatis viri Principes ad ipſum in lectulo decumbentem confluxêre. Alexander Creſcentius a cubiculo tunc Clementis X. inde S. R. E. Cardinalis, pontificio nomine ipſi benedictionem, & plenariam peccatorum indulgentiam elargitus eſt. Tandem anteactæ vitæ præclara geſta, hoc heroico virtutis actu concluſit, nempè: Omnia ſuffragia, quæ ex pia Ordinis ſui inſtitutione ſodales defuncto ſocio perſolvunt; omnia animabus, quæ in igne Purgatorio cruciantur, renunciavit; ipſe verò ſe lubens, ac volens paratum exhibuit ad amplectendas omnes pœnas vel uſq. ad extremi Judicii diem. Obiit tandem ſanctè, ut vixit, Romę primo Januarii 1675. æt. 60, ut multò ante prænunciaverat. Ad tanti viri cadaver magnus concurſus cujuſvis Ordinis factus eſt; veſteſque ejus diſciſſæ fuêre a fidelibus, ut veluti reliquias ſervarent: eorumq. contactu nonnulla miracula patrata narrantur. De ejus vita, heroicis virtutibus, ac ſanctitate extructi funt proceſſus in ordine ad Beatificationem. Conſule ipſius Vitam an. 1702. editam Romæ a Jo. Bonifacio Bagatta Cler. Regul. Veronenſi.

Quæ edidit *Carolus* hæc ſunt:

Arbor uberrima ſacræ Doctrinæ, ſeu Commentarii, & Aphoriſmi in Summam Divi Thomæ. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1656. in fol. Hoc prægrande volumen inde tribus tomis mole parvis complexum, hoc appoſito titulo prodiit:

Commentarii, & Aphoriſmi in univerſam Summam Divi Thomæ, quibus omnium quæſtionum, & articulorum doctrina breviter & dilucidè explicatur. Venetiis 1673. in 12.

Quodlibeta Theologica. Romæ typis Ignatii de Lazaris 1657. in fol.

Tabula aurea operum omnium Antonini Dianæ Cler. Regul. qua Reſolutionum pluſquam ſex millia, pluraq. aliorum caſuum millia in duodecim partes promiſcuè impreſſa, recta & clara methodo in 150. *tractatus ritè, ac ſcholaſticè ordinantur, diſponuntur.* Romæ ex typographia Nicolai Angeli Tinaſſi 1664. in fol.

Ordinaverat noſter *Carolus* omnia Opera celeberrimi P. Dianæ, ac in tractatus, ſcholaſtica methodo per ſeptem tomos diſtributa, digeſſerat: totius Operis tabulam prænotatam typis tradidit; ſed cùm P. Martinus Alcolea locum præoccupaſſet, ſuæ coordinationis editionem prætermiſit.

Annus Bonaventuræ igneis Seraphicæ Doctrinæ floribus vernans, ſeu D. Bonaventuræ de quatuor mentalibus exercitiis floridæ ſententiæ, ſingulis totius anni diebus accommodatæ: nec non Anthologia Sacra ex amœniſſimis Sanctorum, piorumque Doctorum viridariis ſelecta. Panormi typis Jo. Antonii Mandrachia 1654. in 12. & Pariſiis auctior, & emendatus apud Godefridum Marcher 1658. & 1659. in 24. In hoc Opere, *Anthologia Sacra*, nonnullas complectitur aſceticas opellas, nempe:

Prodromum dierum, & æternitatis.

Faſciculos myrrhæ duos inter animæ ubera alternatim, et continuò ſuſcipiendos.

Sapientiæ Domûs columnas ſeptem.

Igniti cordis Ignatii martyris igneum ſimulacrum.

Sacrum Venetis Sydus, Euchariſtici Solis Lucifer, & Heſperus.

Roſarium B. Virginis, Seraphici Bonaventuræ principiis ſpiritualiter expenſum.

Ma-

Mariæ præſentia, ſeptem Salutationibus Angelicis efficaciùs coruſcans.

Salutatio Angelica chronologica.

Cajetano corde hinc inde alis acto, conſuetas metas prætervolanti, & in ipſo Dei ſinu nidificanti, orantis obſequia.

Crucifixio ſpiritualis animæ.

Alia, quæ ſcripſit, hæc ſunt.

Oratio Marialis, ſeu ſeptem petitiones, quas B. V. quotidiè faciebat dum morabatur in Templo. Panormi apud Decium Cyrillum 1650. in 16.

Septem Salutationes Angelicæ, ſeptem diei horis additæ. Panormi apud eumdem 1649. in 8. & italicè Bononiæ 1650. & Panormi apud Decium Cyrillum, & Nicolaum Buam 1656. in 8.

Scalæ ſanctæ graduum incipientium, proficiſcentium, perfectorum piæ deoſculationes, & meditationes per ſeptem hebdomadæ dies diſtribuendæ. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1657. in 24.

Horologium hiſtoricum Dominicæ Paſſionis, quo ſingula Paſſionis myſteria ſingulis diei horis, myſteriis reſpondentibus, recoluntur. Ibidem apud eumdem 1657. in 16. & Panormi apud Petrum de Inſula 1673. in 16.

Schema, ac Breviarium totius Divi Thomæ Summæ. Panormi apud Decium Cyrilium 1648.

Schema veræ vitæ, ſeu jugis amoris. Romæ apud Stephanum Picart 1656.

Schema Horologii hiſtorici Dominicæ Paſſionis. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1657. in 32.

Schema divinorum attributorum. Romæ apud eumdem 1657.

Schema totius ſacræ Scripturæ. Ibidem apud eumdem 1657.

Schema majus, ſeu magna arbor univerſæ Summæ D. Thomæ quatuor apertis foliis explicata. Ibid. apud eumdem 1656.

Schema feſtivum pro ſacræ Urbis incolumitate ſub optimo P. M. Alexandri Septimi principatu. Ibid. apud eumdem 1656.

Epiſtola ad Alexandrum VIII. de mira utriuſque Philoſophiæ naturalis, & divinæ armonia. Ibid. apud eumdem 1656.

Caramuelis Protheus in formas 722. 131. 200. *variabilis Divi Thomæ dicatus, expenſus, & dilucidatus.* Romæ apud eumdem 1657.

Ave Maria Parodiis, & paraphraſibus Beatiſs. Virginis principalibus feſtivitatibus, ac myſteriis piè, & non injucundè accommodata. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1668. in 16.

Roſarium triplex Angelicum, Seraphicum, Beatum, ſeu beatitatis Corona aurea, aureoliſque coronatum. Romæ apud eumdem.

Septem piiſſimi affectus efficaciſſimi ad implorandum Dei amorem, ſeptem hebdomadæ diebus diſtributi. Romæ typis Angeli Bernabò 1669. in 16. & Panormi apud Petrum de Inſula 1675. in 8.

Septem miſerere efficaciſſimi ad implorandam divinam miſericordiam. Romæ apud Angelum Bernabò 1669.

Flores Seraphici S. Franciſci excerpti ferè omnes ex ejus opuſculis. Romæ typis Ignatii de Lazaris 1672. in 8.

S. Thomæ de Villanova flagrantiſſima duo, ſed verè mira verba: [Amo, quia amo; amo, ut amem.] Romæ apud eumdem 1672.

Munuſculum Beatiſs. Virginis viſitantibus ſuum dulcem Natum pauperrimè in præſepio.

Clypei Mariani pro ſacra Æde Lauretana.

Aliaſque edidit opellas in foliis expanſis. Italicè verò

La Paſſione del Signore conſiderata in dodeci ſtati, &c. diviſa in dodeci tomi corriſpondenti a' dodeci meſi dell'anno, con altri tre tomi continenti Tavole utiliſſime per uſo dell'Opera. Romæ apud Ignarium de Lazaris 1670. in 12.

La Cella interna di S. Catarina di Siena delineata nella medeſima Santa. Romæ apud Zannettum 1669. in 8.

Cento Eſtaſi de' Santi Pietro d'Alcantara, e Maria Maddalena de' Pazzi. Romæ apud eumdem 1669. in 4.

L'Immagini de' cinque Santi Gaetano, Franceſco, Filippo, Luigi, e Roſa, ſpiegate encomiaſticamente. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1671. in 4.

Divozione al Principe degli Apoſtoli S. Pietro ne' più ſegnalati luoghi delle ſue glorioſe memorie nell'alma Città di Roma, ordinata in dodeci Stazioni. Romæ typis Ignatii de Lazaris 1661. in 12. & iterum hoc titulo: *Benvenuta al divoto*

voto Pellegrino, che viene a Roma nell' anno Santo 1675. Romæ apud Philippum Mariam Mancinum 1675. in 12.

Invito alla Scala Santa per il Venerdì Santo.

Letticello di ripoſo ſpirituale, cioè l' Orazione di quiete breve, chiara, e praticamente ſpiegata. Primum edita cum Aphoriſmis divini amoris S. Franciſci de Sales, Romæ apud Ignatium de Lazaris 1662. in 12. Inde cum Dominica Paſſione tom. 13. ibidem apud eumdem 1670. in 12. Seorſim Panormi apud Inſulam 1675. in 8. & alibi.

Orologio iſtorico della Paſſione del Signore. Hoc primùm edidit Romæ in folio expanſo, expreſſis æneis figuris Chriſti Domini, ac SS. Virginis: inde in libellum redegit, additis meditationibus, Romæ typis Ignatii de Lazaris 1657. in 12. ac tandem eumdem in duodecim libellos diviſit juxta diei horas diſtributos, Romæ.

La Perfezione Spirituale compendiata breviſſimamente da S. Carlo Borromeo in un ſuo ammaeſtramento. Romæ 1670.

Orazione continua inſegnata dall' Abbate Iſaac all' Abbate Caſſiano, e Germano ſuo Compagno, faciliſſima non ſolo a' Religioſi, ma a' Secolari d'ogni ſtato, anco Principi grandi. Romæ 1672.

Roſario di S. Roſa Verg. di Lima del Terz' Ordine di S. Domenico. Romæ 1673.

Il buon giorno del Criſtiano, che li dà S. Gaetano, 1673.

Giornata divota della Madonna, cioè ſette Ave Maria aſsegnate a ſette ore diverſe del giorno.

Ritiro Spirituale da farſi ogni giorno da ogni Criſtiano. Romæ apud Varenſem 1673. in 12. Panormi apud. Buam, & Camagnam 1670. in 12. & Petrum de Inſula 1673. in 12.

S. Gaetano venerato, ed invocato con diverſi Eſercizj, ed Orazioni. Romæ apud Philippum Mariam Mancinum 1672.

Breve Relazione dell' Anfiteatro Flaviano, detto comunemente il Coliſeo. Romæ 1674.

La preſenza di M. V. conſiſtente in ſette Salutazioni Angeliche corriſpondenti ad altre tante ore del giorno. Panormi apud Nicolaum Buam 1651. in 8. & 1649.

Eſercizio cotidiano alla SS. Trinità. Panormi apud Jo: Antonium Mandrachiam 1653. in 16.

Abitazione perpetua nelle Piaghe del Crociſiſſo. Panormi typis Nicolai Bua 1655. in 16, ibidem apud Inſulam 1675. in 8.

Gaetana divotiſſima, cioè Eſercizj da farſi ad onore del B. Gaetano. Ibidem, Meſſanæ, Neapoli, Baroli, Urbini, Genuæ, Romæ, & alibi.

Coſtituzioni di S. Franceſco di Sales per le Monache della Viſitazione di M. V. accreſciute. Romæ apud Angelum Bernabò 1656. in 16.

Novena di S. Gaetano del P. D. Franceſco Maria Maggio accreſciuta. Panormi typis Jo: Antonii Mandrachia 1655. in 24.

Breve, e ſemplice Iſtruzione della fede, e vita Criſtiana. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1662. in 12.

Aforiſmi del Divino Amore cavati dal Trattato dell' Amor di Dio di S. Franceſco di Sales. Ibidem apud eumdem 1662. in 12.

Alia edidit breviuſcula: & nonnulla ex ſupradictis cum aliis Orationibus a P. D. *Carolo* editis, collegit, ac typis dedit Romæ apud Mancinum 1675. in 12. D. Antonius Macca, addito titulo: *Fiori Spirituali*.

Prælo paraverat

Canticum Canticorum Salomonis illuſtratum nova, & brevi paraphraſi.

Canticum admirabilem, & inæſtimabilem cœleſtis Choreæ, ſeu ballatæ omnium Sanctorum, ex opuſculis S. Bonaventuræ breviſſimè excerptum.

Hebdomadarium pium, ſatis pium inter incipientium, proficiſcentium, & perfectorum, via purgativa, illuminativa, atque unitiva ſingulis diebus hebdomadum exercendum.

Meditationes de ſeptem ſignaculis libri æternæ ſapientiæ SS. Jeſu Domini Doſcologia.

Miſerere ex Pſalmis ad literam excerptum, & Orationem Dominicalem.

Orationem, ſeu effectus ad Chriſtum Crucifixum.

Hym-

Hymnum glorificationis, pia paraphraſi breviter per caſus expenſum.

Pſalmum L. in ſenſu accommodo ad Chriſtum Crucifixum.

Invocationem Spiritus Sancti.

Piiſſimas ad Deum petitiones cordis contriti, & humiliati ex Pſalmo L. excerptas, & methodicè redactas.

Septem itinera Paſſionis, myſticè meditanda.

Monitum ſalutare valdè hominibus neceſſarium ex operibus S. Auguſtini excerptum.

Sacræ Bibliæ Synopſim affectivam, Italicè

Prodigio dell'amor Serafico di S. Bonaventura, nel quale s'ha quaſi in Compedio la ſua vita.

Quattro guanti ſpirituali dell'odor divino.

La Sacra Corona della Madonna cavata dalle parole Mariane, e ſpiegata in ſette Salutazioni.

Ricetta per addoleire tutte le afflizioni del mondo, e dello ſpirito.

SYLLABUS

Summorum Pontificum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, Principum, aliorumque illuſtrium Virorum, qui CAROLUM THOMASIUM ob ipſius vitæ ſanctimoniam ſummo in honore, & veneratione habuerunt.

Ex Summis Pontificibus.

ALEXANDER VII. Pontifex Maximus, cui *Carolus* auream Tabulam omnium Operum Antonini Dianæ conſecravit, eo apud ſe loco, & æſtimatione habuit ipſius vitæ ſanctimoniam; ut quoties de illius perſona ſermo incidebat, toties appellare eximii, ac piiſſimi viri vocabulo ſolebat: cui proinde ſumma liberalitate impertiebat, quæcumque ab eo *Thomaſius* poſtulaſſet. Jo. Bonifacius Bagatta in Vita ipſius Caroli *lib.* 1. *cap.* 19. *pag.* 124.

CLEMENS IX. ob eamdem ſanctitatis opinionem, quam de *Thomaſio* habebat, non modò illum indulgentiarum theſauris locupletare identidem conſueverat, verùm etiam ſumma benevolentia complexus, frequenter ad ſui audientiam admittebat. Cujus orationibus ſeipſum, Catholicamque Eccleſiam commendabat. Bagatta *lib.* 1. *c.* 25. *pag.* 176.

CLEMENS X. tanti fecit *Thomaſii* virtutes, & zelum, ut ad illius preces, ſupplicationeſque occludi juſſerit Amphitheatrum Romanum, vulgò *Coloſſeum* nuncupatum, interdictis prophanis ludis in eo fieri conſuetis, non obſtantibus Nobilium Romanorum obloquutionibus, qui ægrè nimis id tulêre. Ad quem præterea extremo jam morbo laborantem, ad oſtenſionem paterni amoris ſui, peculiariſque æſtimationis ſignificationem, Pontificiam benedictionem in ampliſſima forma, pro ut fieri cum ſolis Cardinalibus lethaliter ægrotantibus ſolet, benigniſſimè miſit. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 26. *pag.* 184. & *cap.* 27. *pag.* 200.

CLEMENS XI. ab ipſa pœnè adoleſcentia ſua ſingulari amore, & veneratione *Carolum* proſecutus eſt: quem quoties per Urbem incidens obvium haberet, toties in obſequii, reverentiæque argumentum manus ejus deoſculari conſuevit: quod idem Pontifex mihi ipſi ante pedes Pontificię majeſtatis ejus provoluto anno 1714. retulit.

Ex Cardinalibus.

SFORTIA PALLAVICINUS S.R.E. Cardinalis poſtquam illibatos *Caroli* mores, vitæque ſanctimoniam propiùs inſpexiſſet, ita illius amore, & veneratione captus eſt; ut illum in individuum ſibi comitem, amicum, ſpiritualem directorem, & ſæpè etiam in commenſalem ſuum adſciverit. Cum quo dies frequenter in colloquiis divinis, quandoque verò in pietatis, mortificationiſque exercitamentis tranſigebat. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 22. *pag.* 145. 146.

ULDERICUS CARPINEUS S.R.E. Cardinalis ab eadem ſanctimoniæ fama, quæ ubique *Carolum* conclamabat, pertractus, & illectus, illum quàm frequenter convenire in cellam ſuam, colloquia de rebus divinis cum eo inſtituere, orationi mentali interdum vacare: ac ſæpè loca ſancta inviſere conſuevit. Cui poſt aliquot annos lethaliter decumbenti, ad caſtiſſimi amoris blandimentum, oſculum in ipſius fronte infigere, demirantibus

bus nonnullis illuſtribus viris, qui tunc aderant, minimè veritus eſt, emiſſis inſuper ex oculis copioſis lacrymarum rivulis ob proximam tam eximii viri jacturam. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 27. *pag.* 19.

GASPAR CARPINEUS alter ejuſdem familiæ S. R. E. Cardinalis, & Generalis Urbis Vicarius, in ea pariter exiſtimatione, venerationeque habuit præclara *Caroli* merita, vitæque ſanctitatem, ut illi morienti adeſſe, ejuſque animæ commendationem ipſemet facere nullatenus detractaverit. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 27. *pag.* 207.

CÆSAR FACCHINETTUS S.R.E. Cardinalis, *Thomaſii* ſtudioſiſſimus, quemadmodum magnis benevolentiæ argumentis *Carolum* proſequutus in valetudine fuerat, ita in poſtrema ægritudine ad amoris ſui non interrupti conteſtationem pluries inviſere voluit. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 27. *pag.* 198.

ALDERANUS CYBUS S. R. E. Cardinalis, ob antiquam cum *Carolo* amicitiam, illum pariter viſitare in extremis vitæ periodis æquum duxit, a quo acceptis ſalutaribus vitæ æternæ monitis, plenus amore, & ædificatione receſſit. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 27. *pag.* 202.

GREGORIUS BARBADICUS S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Patavinus, vir ſanè apoſtolici ſpiritûs, dum Romæ moraretur, inito cum *Carolo* ſpiritualis amicitiæ fœdere, illum crebrò adire pro animæ ſuæ ſolatio, viſitationemque ſeptem Eccleſiarum inſimul obire in morem habuit. Dum verò Patavii reſideret, ſæpè datis ad illum literis, & viciſſim ab eo acceptis, mutuò ſeſe ad virtutes, ac pietatis exercitia excitabant. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 22. *pag.* 147.

ALEXANDER CRESCENTIUS S.R.E. Cardinalis, cùm adhuc inter ſummi Pontificis Prælatos verſaretur, *Carolum* pio quodam venerationis, amoriſque ſtudio complexus eſt; cujus poſtulationes, & vota quamdiù potuit, nunquam irrita eſſe eſt paſſus. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 27. *pag.* 196. & 200.

INNICUS Cardinalis CARACCIOLUS Archiepiſcopus Neapolitanus, ex ſingulari veneratione, & æſtimatione, qua *Carolum* proſequebatur; illum a ſuis confeſſionibus eſſe voluit, quamdiù Romæ conſtitit. Maggius *in ejus Vita*.

LAURENTIUS BRANCATUS DE LAUREA ex Ordine Minorum Conventualium S. Franciſci, poſtmodum S. R. E. Cardinalis, eam habuit de *Thomaſii* ſanctimonia opinionem, ut ſtatim ſequuta ipſius morte literas ſcripſerit ad P. Præpoſitum Romanæ Domûs S. Andreæ de Valle, enixè rogans, ut *Thomaſii* cadaver peculiari in loco tumulari curaret; aſſeverans ſe multùm in Deo confidere, quòd ſicuti *Carolum* ſpecialibus gratiæ ſuæ donis in vita cumulavit, ita poſt mortem glorificandum ab eo certò ſperaret. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 28. *pag.* 216.

Ex Præſulibus.

PETRUS MARTINEZ RUBEUS Panormitanorum Archipræſul, tam magni fecit *Caroli* amicitiam, ob eximias ipſius virtutes, & cœleſtia dona, quæ in illo ſuſpexerat, ut non modò ei, quæ animæ ſuæ conſcientiam concernebant, verùm etiam, quæ ad regimen Eccleſiæ ſibi concreditæ attinebant, ſæpè communicarit: ad quem poſtea Romæ commorantem literas amoris, venerationiſque plenas ſcribebat, quibus ſe, ſuumque Gregem ejus orationibus recommendabat. Bagatta *lib.* 2. *cap.* 26. *pag.* 108.

JOSEPH CICALA e Clericis Regularibus, Meſſanenſium Archiepiſcopus, olim *Caroli* Confeſſarius, ac ſpiritualis Director, perſpectâ ipſius vitæ ſanctimonia, animi candore, & morum innocentia, non alio quàm Angeli vocabulo appellare jugiter ſolebat. Bagatta *par.* 2. *cap.* 7. *pag.* 267.

PROSPER BOTTINUS Archiepiſcopus Mirenſis, Clementis X. Auditor, Fideique in Urbe Promotor, demiratus *Caroli* pietatem, charitatem, doctrinam, & ſuper omnia exiguam ſui ipſius æſtimationem, non ſolùm in ſui Confeſſarium delegit, verùm etiam ad amoris ſui erga illum documentum, aſſiſtere *Thomaſio* in ipſius ex hac vita tranſitu omninò voluit, tametſi variis diſtentus curis aliò evocaretur. Bagatta *lib.* 1. *cap.* 27. *pag.* 206.

HYACINTHUS LIBELLUS ſacri Palatii Magiſter, ex Ordine Prædicatorum,

rum, & Archiepiſcopus Avenionenſis, ob magnum conceptum, quem de *Thomaſii* doctrina, ac pietate gerebat, illius conſilium, & votum exquirere in rebus doctrinalibus, & ad animæ ſuæ profectum concernentibus veritus minimè eſt. Bagatta *part. 2. cap. 9. pag. 285.*

JOSEPH DE LA CORNIA Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Urbevetanus, uterinus frater Sfortiæ Cardinalis Pallavicini, *Carolo* amicitiæ vinculo adeò junctus fuit, ut ſæpè mutuis literis alter alterum in ſpiritu foveret. Bagatta *cap. 22. fol. 150.*

Quamplures alii PRÆSULES, ANTISTITES, & Romanæ Urbis PRÆLATI magno honore, & veneratione *Carolum* proſequuti, tanquam virum ſanctum, & perfectionis normam habebant. Ideoque frequenter ad illum in animæ negotiis, & conſcientiæ caſibus confugiebant. Bagatta *ibidem.*

Ex Regibus, & Principibus.

PHILIPPUS IV. Hiſpaniarum Rex in regio diplomate, quod ad *Carolum Thomaſium* adhuc adoleſcentem miſit, iu quo illum Ducis Palmæ titulo cohoneſtavit, atque donavit, inter alia honorifica verba, quæ in illius laudem exarari juſſit, hæc leguntur: *Quare cùm tu illuſtris, fidelis nobis, dilectus*, D. Carole Thomaſius de Caro, & la Reſtia, *Baro Terræ de Monte Claro in noſtro ulterioris Siciliæ Regno, ex antiqua, nobilique Proſapia originem trahas, præclariſque animi, & corporis dotibus præditus exiſtas*, &c. Bagatta *lib. 1. cap. 4. pag. 21.*

ANNA MARIA AUSTRIACA Hiſpaniarum Regina, permota *Caroli* ſanctitatis fama, quæ ad ejus uſque aures delata fuerat, illum Pacteuſem Epiſcopum renuuciavit anno Domini 1666. Quamquidem dignitatem eximius Dei famulus totus in humilitate defixus conſtantiſſimè recuſavit, nec ullis unquam amicorum precibus exorari paſſus eſt ad onus illud ſubeundum. Bagatta *part. 1. cap. 24. pag. 172.*

Nonnulli Principes Romani, nobileſque Matronæ, inter quos Princeps Burgheſius, ejuſque lectiſſima conjux, Princeps Pamphilius cum uxore ſua, Princeps Paleſtrinæ, Mutinenſis Ducis mulier, Roſſauenſis Princeps fœmina, aliique Dynaſtæ, quam de *Caroli* ſanctimonia, ejuſque precum apud Deum efficacia, opinionem conceperant, teſtati luculenter ſunt, cum ejus fidei, ac patrocinio ſeipſos, familiaſque ſuas dum viveret, commendavêre, & ſequuta ejus morte, certatim ad ejus cadaver inviſendum confluxêre. Bagatta *part. 1. cap. 27. pag. 200. 206. cap. 28. pag. 216. & par. 2. cap. 8. pag. 276. 278.*

HYACINTHUS DE SAMIONE Marchio Pianeze, primus Miniſter, & a Secretis Status Ducis Sabaudiæ, vir inculpatis moribus, & magnę etiam ſanctitatis, ita *Caroli* ſtudioſiſſimus fuit, eique amicitiæ vinculo colligatus, ut ſæpè mutuis datis literis, ſeſe viciſſim ad pietatis exercitamenta provocarent. Bagatta *part. 1. cap. 22. pag. 156. 157. 158.*

Ex aliis Clariſſimis Viris.

LUCAS MILLINUS, & MARIANUS SOZZINUS, ambo ex præclariſſima Congregatione Oratorii Sancti Philippi Nerii, Viri eximiæ pietatis, & magnę literaturę, egregii *Caroli* cultores fuêre: quiq. pertracti ejus ſanctimonię fama, ob quam ubique in ore omnium verſabatur, illum ſæpè inviſere, & alloqui ſolebant, quod amoris, & benevolentiæ officium maximè in ultima *Thomaſii* ægritudine præſtare haud prætermiſerunt. Bagatta *part. 1. cap. 27. pag. 202. & 209.*

FRANCISCUS CARAFA Cleric. Regul. Præpoſitus Generalis, ex peculiari erga *Carolum* æſtimatione in facultate, quam eidem promovendi Canonizationem Venerabilis Alipii a Sancto Joſeph dedit, quæque refertur a Franciſco Maria Maggio in ejuſdem Alipii vita *pag. 204.* hæc verba in illius commendationem poſuit: *Multùm de tua laudabili morum honeſtate, doctrina, & zelo confidimus.*

ANTONINUS DIANA Cler. Regul. Vir toto terrarum Orbi notiſſimus, tanti faciebat *Caroli* doctrinam, ingenii maturitatem, & prudentiam, ut in dirimendis Theologicis difficultatibus, & reſolvendis Conſcientiæ Caſibus, ſibi ab aliis frequenter propoſitis, ejus conſilio,

L & vo-

& voto potiſſimùm uteretur. Bagatta *part.* 2. *cap.* 9. *pag.* 290.

Denique MICHAEL DE LEONE magni ſpiritus Sacerdos ex Cler. Reg. qui Panormi deceſſit 1670. cum ſanctitatis opinione, *Carolum* virtutibus omnibus licèt ornatum, potiſſimùm tamen ob profundiſſimam ejus humilitatem, & contemptum ſui, magnopere venerabatur. Bagatta *part.* 2. *cap. ult. pag.* 312.

SYLLABUS

Triginta, & amplius Auctorum, qui emeritis laudibus CAROLI DE THOMASIIS vitæ ſanctimoniam, ac doctrinam efferunt.

1 ANTONIUS BORROMÆUS Epiſcopus Juſtinopolitanus, ex Clericis Regularibus, in vita Venerabilis Joſephi Cardinalis de Thomaſiis *Caroli* ex fratre nepotis, quam edidit Venetiis 1713. typis Jacobi Thomaſini, pluribus in locis honorificam illius mentionem facit: aſt §. 11. *pag.*63. refert, eum morti jam proximum cùm eſſet requiſitus à præfato nepote, ut aliquod ei ſalutare monitum ante obitum relinqueret, hæc verba protuliſſe: *Noli cor tuum apponere ad res caducas, & vanitates hujus ſæculi; ſed dilige Deum, dilige Deum, dilige Deum. Idipſum ſcribe poſt mortem meam àd conſanguineas noſtras Palmenſis oppidi.*

2 ANTONIUS NATALIS Societatis Jeſu Sacerdos, in libro *de Purgatorio pag.* 181. *n.* 99. loquens de ſuffragiis pro Defunctis, ait: *P. D. Carolus Thomaſius ex Cler. Regularibus Romæ notiſſimus, ubi obiit cum doctrinæ, & heroicarum virtutum fama; priuſquam ex hac vita migraſſet, omnia ſuffragia, quæ ipſi ex ſtatuto ſuæ Religionis debebantur poſt mortem, ultrò ceſſit Animabus exiſtentibus in Purgatorio: aſſeverans, paratum ſe eſſe ſubjacere pœnis ignis Purgatorii uſque ad finalis judicii diem, dummodo illa prodeſſent ad fidelium converſionem.* Et in Allegatione Theologica pro animabus Purgatorii *pag.* 43. *n.* 33. idem repetit his verbis: *Hanc donationem renunciandi bona opera in ſuffragium Animarum Purgatorii fecit* P. D. Carolus de Thomaſiis *Theatinus, vir Romæ celebris ob doctrinam, virtuteſque morales.* Et demum *pag.* 89. *n.* 82. addit, eum deceſſiſſe Romæ cum doctrinæ, heroicarumque virtutum opinione.

3 AUGUSTINUS OLDOINUS ex eadem Societate Jeſu Presbyter, *in Athenæo Romano pag.* 602. referens opera a Sfortia Cardinale Pallavicino in lucem tradita, inter alia enumerat Epiſtolam, quam ad *Carolum Thomaſium* ſcripſit, publicique juris fecit.

4 BLASIUS A PURIFICATIONE ex Ordine Patrum Carmelitarum Diſcalceatorum, Hiſtoriographus generalis ſuæ Religionis, in vita italica Julii de Thomaſiis Lampaduſæ Principis, ipſiuſque Caroli germani fratris *lib.* 1. *cap.* 7. *pag.* 35. & 36. percurrens utrumque Caroli ſtatum, Sæcularem ſcilicet, & Regularem, ait: *Per quello appartiene agli anni, che viſſe nel ſecolo, ci fece vedere la pietà criſtiana condotta in trionfo ſul prezioſo carro delle terrene ricchezze, ed inghirlandata di tanti allori, quant'egli riportò vittorie dalle luſinghe del ſenſo, dagli allettamenti delle pompe, e dagl' incanti del commando, e degli onori. Quando ſi prendeſſero a riferire gli anni della ſua vita religioſa, s'ammirariano come uno ſpiegato tapeto, in cui a ricamati fiorami d'oro riluce la più perfetta oſſervanza de' conſegli evangelici. Non manca a queſta un aſſai ricco fregio di egregia dottrina, qual egli ſparſe ne' molti volumi sì teologici, come di ſpirituali inſegnamenti: e ſono come tante gemme dalla prezioſa miniera del ſuo perſpicace intendimento prodotte. Nè minori ſariano i ſtupori in riconoſcerlo ſparſo delle ſue ſegnalate virtù, come un fioritiſſimo prato, che ſpira fragranze emolatrici de' più coſpicui Eroi della ſantità. Che ſe il primo paſſo, che lo portò fuori del ſecolo, laſciò impreſſe veſtigie d'eroico diſprezzo ſul trono dell'abbandonato Principato; non rimane punto di dubio, foſſero sì grandi i ſuoi avanzamenti, quali promette quegli, che incomincia dove altri ſi recariano a pregio il finire.*

5 BERNARDINUS BACCHINUS Monachus S. Benedicti Congregationis Caſſinenſis, & Abbas S. Mariæ de Lacryma, apud Diarium Literatorum Parmæ anno 1686. *pag.* 133. in Elogio Car-

di-

dinalis Joſephi Thomaſii mentionem Caroli faciens, dicit, eum vixiſſe in Theatinorum Religione cum opinione magni Dei famuli.

6 CAJETANUS MARIA N. N. Cl. Regul. in Elogiis illuſtrium Virorum Panormitanæ Domûs S. Joſephi Cler. Reg. quæ leguntur in Clauſtro ejuſdem, ad effigiem *Caroli de Thomaſiis* ſequens Elogium exarandum curavit his verbis: *Venerabilis P. D. Carolus de Thomaſiis Raguſanus, Cler. Regul. primus Palmæ Dux, relictis minori fratri D. Julio paternis opibus, unà cum Principatu, ſponſaque ſibi a conſanguineis deſtinata, Panormi Theatinorum Ordini adſcribi voluit, ut in eo ſolutus a mundi vinculis ſoli Deo liberiùs vacaret. Ubi arrepto perfectionis itinere, brevi ad eam ſanctitatis metam pervenit, ut cunctis fuerit norma, & exemplar perfecti Religioſi. Ideoque Romam accerſitus, ibidem a Præſulibus, Cardinalibus, ac etiam a ſummis Pontificibus veneratus, magna nominis fama ea in Urbe inclaruit. Quæ poſtea Matritum uſque delata cauſa fuit, cur eum ad Pactenſem Inſulam Anna Auſtriaca Hiſpaniarum Regina promoverit. Sed vir Dei totus in humilitate defixus, dignitatem illam conſtanter recuſavit. Et non poſt multò cùm plura opera pia inſtituiſſet, libros quamplures typis evulgaſſet, meritis, & miraculis glorioſus, Romæ prænunciato mortis ſuæ die, obdormivit in Domino primo Januarii 1675. ætatis 61.*

7 CAJETANUS MAGENIS Cler. Regul. in Vita Divi Cajetani Thienæi, quam nuper evulgavit Venetiis 1726. *part. 3. cap. 8. pag.* 499. *Carolum* ſummoperè laudat tum a contemptu honorum, tum a munificentia, & liberalitate in Divi Cajetani cultum: & *part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. §. 1. *pag.* 190. eundem appellat Venerabilem Dei famulum, æquè pium, ac doctum.

8 DESIDERIUS CARUS ex Carmelitis Obſervantibus, Sacræ Theologiæ Magiſter, in Epiſtola, quam ſcripſit ad P. D. Franciſcum Mariam Maggium, quæ ab eodem Maggio refertur in ejuſdem *Caroli* vita *n.* 15. cupiens dictis ſuis conferre aliquid ad tanti viri laudem, ait: *Audio Paternitatem tuam* P. D. Caroli Thomaſii *vitam elucubrare: cui pauca aliquot ego cuperem addi, licèt ejus conſanguineus ſim. Heroicis ipſe adeo virtutibus in ſæculo reſplendebat, ut cùm Religioſum Ordinem iniiſſet, omnes illum ad ſanctitatis faſtigium evaſurum eſſe non dubitarent, & communi conſilio conſtituerint quaſcumque ejus epiſtolas, & chyrographa ſedulò cuſtodire: quod ego adeo præſtiti, ut quas ipſe ad me dedit, omnes diligentiſſimè ſervem. Nec ſpem omnium eventus eluſit; miro enim modo ejus ſanctitas in tam eminenti Ordine adaucta eſt; & ad omnem perfectionem aſcendit: adeoque ſe Religioſum eſſe gaudebat, ut optare ſe mihi dixerit, quod fratris ſui filii eamdem vitæ rationem inirent. Cùm verò anno Chriſti 1687. Romam profectus eſſem, facultatem ut obtinerem, qua communem vitam in meum Narenſe Monaſterium introducerem; ea ſpe fruſtratus, Neapoli in S. Mariæ de Vita hærere conſtitui: quod mihi ab eo conſilium petenti* P. D. Carolus *probavit his verbis*: Hoc tibi ſumma cum fiducia ſuggero: in te ipſum emendandum incumbas; nam totus tibi deinde mundi orbis emendandus evadet: ſi iſtic commoratio arridet, inquies: hæc requies mea. Scito ad fovendum ſpiritum, plurimùm ſtabilitatem conferre, & huc, illucque vagari illum diſsipat, & exhaurit, &c.

9 DIARIUM LITERATORUM ITALIÆ *tom.* 18. *pag.* 6. poſtquam *Carolum* tamquam honorum, divitiarum, atque humanarum illecebrarum contemptorem eximium commendaſſet, ſubdit: *Carolus de Thomaſiis, Romæ, ubi notiſſimus erat, ob vitæ ſanctimoniam, & doctrinam, obiit cum fama ſanctitatis.*

10 DOMINICUS BERNINUS in Vita Venerabilis Joſephi Cardinalis Thomaſii pluribus in locis honorificè *Caroli* meminit, ſed potiſſimùm *cap.* 1. *pag.* 5. 6. ubi ait: *Fratello di D. Giulio fu* D. Carlo, *nato primogenito; ma che renunciata a D. Giulio l'ampia primogenitura, viſſe, e morì nella Congregazione de' Chierici Regolari Teatini, Autore di ſettantatrè libri, cinquanta de' quali ſi viddero impreſſi nelle ſtampe; ma meglio nel ſuo animo, colla pratica di quegli aurei divoti inſegnamenti, che ei diviſò*

colla penna in quei volumi. Concioſiacoſacchè nella gran Corte di Roma, ove dimorò, fu univerſalmente acclamato per Religioſo di conſumata perfezione, di cui ſe ne legge con ammirazione ſtampata la vita, &c.

11 FRANCISCUS ANDALORUS in libro *Corona ſtellarum duodecim pag.* 52. Carolum Thomaſium, ob eminentem doctrinam, vitæque ſanctimoniam, vocat reliquiam animatam ſanctitatis, & ſapientiæ.

12 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Cler.Regul. qui *Caroli* vitam eleganter ſcripſit, differens in libro *Seceſſus ad exercitia ſpiritualia cap.* 2. §. 6. *pag.* 146. de ſpiritualibus exercitiis neceſſariis ad mortis præparationem, ait: *In hac breviori recollectione, piiſſimam exercendi formam exhibeo, quam* P. D. Carolus de Thomaſiis, *olim Palmæ Dux, mox inter humillimos Chriſti pauperes adoptatus, multiſque virtutibus, & in primis aſſiduæ contemplationis ſtudio excultiſſimus adinvenit, ut nimirùm anima Crucifixo amori in mortificationis cruce, per ſublimium virtutum adeptionem arctiſſimè configatur*. Et *cap.* 6. §. 4. *pag.* 305. loquens de duplici B. Mariæ Virginis puritatis, & providentiæ titulo, ſubdit: *Novit hunc puritatis, & providentiæ nexum* P. D. Carolus Thomaſius, *vir planè, qui ſummum animi candorem, & eximiam pietatem in Virginem, robuſtis virtutibus exornavit, ſcripſitque de Virginis puritate, ac providentia, pium, doctum, & eruditum libellum*. Item *in Propoſitis benè moriendi prop.* 75. *pag.* 410. de eodem ait: *Carolus Thomaſius Sacerdos e noſtris, olim Palmæ Dux, qui etiam Pactenſes Infulas recuſavit, cùm ſacrum Romæ Viaticum accepiſſet, proteſtationem hanc edidit; quòd ſacris precibus, aliiſque id genus ſuffragiis, quæ ſibi poſt obitum univerſo ab Ordine applicarentur, ipſe omnibus omninò cedebat; obteſtans, & ſupplicans, ut non pro ſe ulla, ſed cuncta pro convertendis ad Deum peccatorum animis offerrentur: quippè quòd cùm boni ipſe in vita nihil egiſſet, ac proiis nihil item mali perpeſſus eſſet; nunc flagrantiſſimè cupiebat, Purgatorio in igne uſque ad diem judicii cruciari*. Et *prop.* 93. *pag.* 555. referens eos, qui morti proximos, ore pſallentes piè obierunt, ait: *Carolus Thomaſius (ut ipſe ego in vita narravi) lethum imminere ſibi præſentiens, pſalmos illos edicere enitebatur*: Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi: miſericordias Domini in æternum cantabo: *quod Eminentiſſimus Carpineus Cardinalis advertens, ut illi morem gereret, & conſolationem cumulatiorem afferret, eos pſalmos unà cum Patribus voce magna, atque hilari decantavit: & deinde adeò vividum, ac ſui compotem moribundum inſpexit, ut diù victurum putarit. Sed cùm deinde S. Joannis Paſſionem audiret, ad verbum illud*, Crucifigatur, *Crucifixi Domini, Deiparæque dolorum cultor eximius, placidiſſimè animam exhalavit*. Similiter *de ſacris Cæremoniis* in admonitione ad Lectorem *pag.* 3. Carolum vocat virum doctum, ac pium, ut multa ejus egregia monumenta teſtantur. Rurſus *de Ritibus incolendæ ſolitudinis lib.* 4. *diſq.* 1. *pag.* 212. inquit: *P. D. Carolus de Thomaſiis vir e noſtris, in Urbe non ſolùm ingenii monumentis, ſed & eximia pietate conſpicuus*. Idem habet *lib.* 1. *diſq.* 7. *pag.* 273. Item ejus meminit *in relatione Crucifixi Panormitanæ Eccleſiæ cap.* 6. *pag.* 39. *de divino Officio, & Choro opuſcul.* 3. *diſq.* 35. *pag.* 308. *Madonna della Providenza cap.* 2. *pag.* 39. *de Origine Congregationis B. Mariæ Virginis cap.* 4. *in vita Alipii a S. Joſepho Auguſtinianenſis*, & alibi.

13 GREGORIUS AROSTEGUI, ET AREILZA Ordinis Prædicatorum Magiſter, Terræque Sanctæ Provincialis, in Epiſtola ad *Carolum* ſcripta ex Conventu S. Mariæ ſupra Minervam, quæ legitur in ipſius *Arbore uberrima ſacræ Doctrinæ D. Thomæ*, judicium proferens de præfato opere, inter alia hæc habet: *Arbor* (D. Thomæ) *eſt magna, ſed cultura* Thomaſii *altiora petere ambit: egregia eſt, ſed* Thomaſii *ornatu pulchriorem ſeſe oſtendere nititur: dulcedine fructus ſuaviſſima eſt, ſed* Thomaſii *confectione dulcedinem vincere conatur*.

14 HIERONYMUS MATRANGA Clericus Regularis, olim *Caroli* in Philoſophicis, & Theologicis ſtudiis Inſtitutor, & Lector, in ſua erudita *Pinacotheca rerum* adducit Epiſtolam, quam ad il-

lum

lum ſcripſit, quæ eſt ſequentis tenoris: *P. D. Carolo de Thomaſiis Cler. Regulari. Jure ac meritò in deliciis habeo te, ſummaque benevolentia complector*, Carole mi. *Tuæ virtutis ingenuus candor, modeſtiæ colore ſuffuſus, amorem meum tibi integrum mancipavit: nec minus literarum ſtudia, in quæ noctu, dieque incumbis, & tui ſunt additamenta ſplendoris, & alieni incitamenta obſequii. Accedit D. Julii Equitis Ducis Palmæ ex eodem partu fratris tui tibi prorsùs & animo, & aſpectu ſimillimi, ſingularis humanitas, quam in oculis meis fero immobilem. Is profectò ſtirpe, bonis fortunæ, & optimis moribus præcipuus ex literis, & e porticu, eos plauſus impetrare ſatagit, qui ſint divitiis, & humanæ gloriæ ſuperſtites: atque ita ego in geminum ſydus uno impetu, ac toto anhelitu rapior. Quid ultra? impenſiùs amo te, quod in Angelici Doctoris Sylva aſſiduè diverteris: ejuſque intemeratæ Theologiæ evolvis volumina, doctrinæ pulchritudinem ſecutus, quinimo conſequutus. O te verè felicem, ſi in Aquinatis vitreo mari, nullis euris obnoxio, tenebris infuſcato divina ſpectacula contemplaris! Nuſquam certè a vero deflectes, ſi eo Duce philoſopheris. Tametſi in perplexo ſcientiarum labyrintho ſæpiſſimè ambiguus erres, a recta illius orbita niſi egrediaris, errabis nunquam. Aquarum congeriem in primæva mundi molitione, & infantia longè latèque diffuſam, Theom Hebræi appellaverunt; ex quo fortaſſis Thomæ nomen derivatum, nec temerè meminiſſe te volo. Priuſquam cederet litori Oceanus, & cum Mediterraneo partiretur imperium; antequam exundantia æquora abjectæ compeſcerent arenæ, Spiritus Domini antevertit, flamma vitali circumſeptus, & ſuper aquarum faciem ferebatur, ut profunda foveret, inque iis formarum Seminarium excitaret. Ita eſt. Doctoris Angelici doctrinam nulla ex parte aridam, nullis ſcopulis, aut cautibus inæqualem divina virtus ignium animæ fæcundat, uberrimoque omnium ſcientiarum proventu. Accepi quoque te Angelicæ Summæ Paraphraſin, ſeu compendium, notis, ac ſchematibus ingenioſè adjectis quantociùs typis daturum. Opus ſanè multo ſtudio, ac labore elucubratum. Ad hæc, Arbore* τριφύλ *Tripartita excuſa, tribus ramis ſeſe expandente; interminatæ Theologiæ Aquinatis ambitum circumplexum. Tibi Lycæi Angelici Sectatores plurimùm debent, quod Sylvæ amœniſſimæ magnitudinem brevibus conceperis, & quod notitias de Deo penè infinitas ſapientum obtutibus, imagine compendiaria exhibueris: Syracuſii Mathematici artem, & ſphærulam imitatus. Hanc ergo Arborem vocarem* τρίκλαδον *nomenclaturam a Græcis mutuatus; perinde ac plantam* τρίφυλλον *Trifolium, quod tribus foliis ramulos veſtiat, Phytologi nuncupant. At curioſiùs Theophraſti de plantis librum priorem volutans, ab eo legi notatam arborem* τρίοζον *aliqui Trinodem interpretantur. Ipſe tribus ramis ſeſe efferentem.* Ὄζος *namque ramum potiùs, quàm nodum ſignificat, etſi nodum certò eum, qui tollitur, & extenditur in ramum. Huic arbori nemoroſæ carmina extemporanea dicavi. Tu interim vale, temet aſſiduo ſtudio ne frange; bono publico ſoſpitem ſerva, & reditum ad Patriam matura. Datum Panormi Kalendas Martii 1656.*

15 HIERONYMUS VITALIS Cl. Regul. in vita ipſius *Caroli*, quæ MSS. ſervatur Romæ in Archivio S. Sylveſtri Montis Quirinalis, referens præclara ejus facinora ab eo patrata, emeritis laudum præconiis illum extollit.

16 HIPPOLYTUS MARRACIUS Lucenſis, e Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei, *in Religioſis Marianis*, & *in Palma Mariana*, citatus a Franciſco Maria Maggio *in vita Alipii a S. Joſepho propè initium*, commendans præfati Alipii merita, & robur in perferendis cruciatibus a Mahometanis inflictis, ait: *Cujus Beatificationem, ſeu Canonizationem apud Sacram Rituum Congregationem promovet nunc in Urbe Vir doctiſſimus, totuſque ad religioſam pietatem, ac modeſtiam factus* D. Carolus de Thomaſiis, & Caro, *ex Duce Palmæ, Cler. Regularis, mihi pro ſua dignatione amicus*. &c.

17 JACOBUS GRAVINA *in ſua Synopſi Theologiæ Veterum Patrum, de Deo Creatore num.* 695. ait: *Vener. Carolus de Thomaſiis, patruus digniſſimus*

mus Cardinalis noſtri Mæcenatis, quam exemplo præclaro ſuo terrenum Lampaduſæ Inſulæ Principatum, ob primogenita devictum ipſis, Congregationi noſtræ poſtponere docuit: inque ſuum in æterni ardentiſſimique, quo æſtuabat, divini amoris ſchola diſcipulum complexus, tantùm, ipſo magiſtro, hic illum fecit proficere, quantùm ejus poſtea ſanctitas declaravit.

18 JACOBUS TURANUS Eccleſiæ Agrigentinæ Canonicus, in vita Vener. Mariæ Crucifixæ, *Caroli* ex fratre neptis, *lib.* 1. *cap.* 2. *pag.* 3. præter alia, quæ ſparſim de illo ſcripſit, hæc pauca verba facit: *Fu ſcelto per ſuo ſpoſo* (*cioè di D. Roſalia Traina*) D. Carlo de Thomaſi, e Caro, *Duca di Palma. Diſpoſe Dio, che per meglio maturarſi ſi differiſſe la firma degli ſponſali, nel qual tempo fattaſi da* D. Carlo *una generoſa rinunzia dello ſtato* (*che volle cambiare coll'Ordine Religioſo de' Chierici Regolari*) *in perſona del fratello D. Giulio, fu anche queſto ſuſtituto al matrimonio con D. Roſalia*, &c.

19 IDOCHUS BACHERUS Belga, *Caroli* ſtudioſiſſimus, in Epiſtola, quam ad eum ſcripſit, ut videre eſt in præfata *Arbore uberrima Doctrinæ Divi Thomæ propè initium*, ita eum eo loquitur: *Annis, mi* Carole, *peractis deſcendiſti in hortum D. Bonaventuræ, quo cœleſtis ſponſus deliciatur, & collegiſti, deambulans ejus areolas, pro ſingulis anni diebus flores ſeraphicos. Nunc aſcendis in Arborem D. Thomæ, ſub cujus umbra cœleſtis ſponſus etiam ſedet fructus ejus dulces guſtans gutturi ſuo, & colligis ex omnibus, ſingulisque ejus ramis, ac ramuſculis pro toto ævo fructus Angelicos. Quid agis, amice? vide ſatis pretioſiores eſſe illos flores, quàm argentea lilia, & iſtos fructus, quàm poma aurea? quænam furta hæc ſunt magna? Reſpondes. omnia ob charitatem communia; ſacra autem ſponſa circuiens civitatem per vicos, & plateas, penè deficiens vociferat:* Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo: *juſtè ergo, & æquè fragrantes hos flores pulchra hæc poma pro ea excerpo: viciſti mi* Carole! *triumpha! flores S. Bonaventuræ conficient tibi coronam, Arbor S. Thomæ erit tua palma.*

20 JOANNES CARAMUEL Monachus S. Benedicti, Campanienſium Epiſcopus, elapſi ſæculi ingeniorum Phœnix, in datis ad *Carolum* literis Romæ ex Monaſterio S. Calliſti, quas habes in ipſius *Commentariis, & Aphoriſmis in Summam Divi Thomæ*, Thomaſium frequenter appellat virum eruditiſſimum, ingenioſum, doctum, & eximium: & potiſſimùm in ejuſdem epiſtolæ fine ita concludit: *Et tu*, Carole *eximie, vive Deo, cujus gloriæ deſudas: vive* Thomæ, *cujus Angelicam Doctrinam contrahendo, & minuendo propagas; vive Chriſti Vicario, cui certè hodie, ut Alexander eſſe pergat, opportunam occaſionem indulges.*

21 JOANNES BAPTISTA DE HODIERNA Archipresbyter oppidi Palmæ, in Epiſtola, quam ad *Carolum* ſcripſit, quæque legitur in vita Alipii a S. Joſeph a Maggio conſcripta, eundem vocat Virum ſacris literis eruditiſſimum, &c.

22 JOANNES BAPTISTA NÆVIUS Cler. Reg. in Oratione *de optima philoſophandi ratione, epiſtola nuncupatoria*, commendans Ferdinandi Lampaduſæ Principis benevolentiam, qua Theatinos Patres complectitur, ait: *Apud quos* (Patres) *magnum eſt, memorabile, ac perquam honorificum Thomaſiorum nomen, ob ſingularem, quum pietatis, tum doctrinæ laudem, quâ* Carolus *patruus tuus major, & Joſephus magnus patruus Clericorum Regularium Congregationem illuſtravit.*

23 JOANNES BONIFACIUS BAGATTA Cler. Regul. in vita ipſius *Caroli*, quam evulgavit Romæ typis Mancini anno 1702. complexus præclara illius geſta, cunctas chriſtianas virtutes, illuſtriora facinora, & beneficia ejus ope a Deo in mortales collata, illum virum ſanctum, mundi contemptorem egregium, normam, & ideam perfecti eccleſiaſtici paſſim appellat.

24 JOANNES MARIA BERTINUS ex Ordine Prædicatorum Magiſter, ac Regens Studii Generalis S. Dominici de Panormo, in altera ad *Carolum* traſmiſſa Epiſtola, quæ habetur in præfatis *Commentariis in Summam Di-*

vi

vi Thomæ, Thomaſium laudans ab ingenio, & ſolertia, eumdem vocat *Apem argumentoſam, quæ roſcido faceſſente ſacræ Theologiæ crepuſculo .... nectaris ſtillicidia guttatim roſtro decerpit*, &c.

25 JOSEPH SILOS Cler. Regul. *in hiſtoria Clericorum Regularium par.* 3. *lib.* 12. *fol.* 555. Carolum adhuc viventem, qua morum probitate, qua doctrinæ, & diſciplinarum laude celebrem, ita commendat. *Carolus Thomaſius Panormitanus, e Palmæ Duce, Clericus Regularis, legatis germano fratri lautis oppidò fortunis, ac ſplendore Domûs, contentus ipſe Theatina inopia, quæ nullis obnoxias caſibus, veraſque opes pollicetur; Panormi iſthuc triumphati ſæculi documentum edidit, vovitque publicè in Divi Joſephi Domo die* 10. *Aprilis* 1642. *Qui inſigni ardore pietatis mundo nuntium remiſit, Crucifixum amplexus; pergit non modò conceptum ſemel ſpiritum fovere, ſed exaugendæ aliorum etiam Religioni ſemper piæ aliquid lucubrationis fertili quodam labore ingenii, ac pietatis cudit: ſuntque hæc graviorum ſtudiorum appendix, aut laxamentum. Nam pertenui licèt corporis valetudine, quidquid illi temporis a regularis diſciplinæ uſu, atque oratione, in qua quidem aſſiduus, supereſt, legendo, commendando, ſcribendoque tranſigit. Parcimus reliquam viri virtutem commemorare: nam cùm adhuc inter vivos agat, fieri id ſine vulnere modeſtiæ minus poſset.* Idem de eodem *in Analectis epiſtol.* 68. *pag.* 180.

26 JUSTUS FONTANINUS Prælatus domeſticus, & Camerarius Clementis XI. *in Diario Literatorum Italiæ tom.* 18. *art.* 1. *pag.* 6. differens de doctrina Joſephi Cardinalis Thomaſii, hæc pauca verba incidenter de *Carolo* illius patruo italicè conſcripta ad tanti viri laudem reliquit: *Carlo Tommaſi come primogenito a perſuaſione del zio D. Mario fabbricò la Terra di Palma nella ſua Baronia di Montechiaro, e perciò di proprio talento ne fu dichiarato primo Duca dal Re Cattolico Filippo IV. con ampio, ed onorevol diploma de'* 10. *Decembre* 1638. *Ma poi egli manifeſtò di non eſſer compreſo dall'amore di queſte grandezze terrene, quando a fin di ritrovarſi più ſciolto, e ſpedito a contemplare l'eterne; ſi fece Chierico Regolare Teatino, e fu notiſſimo in Roma, dove ei viſſe, e morì ſantamente*, &c.

27 LUDOVICUS MORERIUS *in ſupplemento Dictionarii Hiſtorici tom.* 2. *fol.* 581. in Elogio Joſephi Cardinalis Thomaſii mentionem *Caroli* faciens, aſſerit, illum fuiſſe Palmæ Ducem, & abjecto terreno Principatu, Theatinæ Religioni nomen dediſſe.

28 MARIA CRUCIFIXA A CONCEPTIONE ſanctimonialis, Ordinis Divi Benedicti in Monaſterio Palmæ, ſanctimoniæ fama ſatis celebris, & *Caroli* ex fratre neptis, in epiſtolis 17. & 18. quas ad illum ſcripſit, quæ poſtmodum unà cum aliis ad unum redactæ volumen impreſſę fuerunt Agrigenti 1704. & Venetiis 1711. ob ſingularem opinionem, quam gerebat de patrui ſui pietate, & vitæ ſanctitate, illum Patris titulo appellat, cujus precibus humillimè ſe recommendat.

29 OLYMPIUS RICCIUS in libro *de Jubilæis* Romæ edito anno 1675. *cap.* 138. de eodem hæc habet: *Prima die anni* 1675. P. D. Carolus Thomaſius *in Domo S. Sylveſtri in Monte Quirinali vitam cum morte, nec ſine myſterio, commutavit: viſuſque eſt Dominus ejus deſiderio, ac ſtudio erga S. Almachium Martyrem, cujus ea die feſtum agitur, annuiſſe. Ortus eſt ipſe ex familia Baronum Montisclari, et Dominorum Inſulæ Lampaduſæ: & in ſua juventute titulum Palmæ Ducis obtinuit, quem deinde fratri ſuo minori dimiſit; & Sacerdotio initiatus, ut religionis ineundæ votum impleret, Patrum Theatinorum Ordini nomen dedit: ubi hæſit uſque ad annum ætatis ſuæ* 61. *in quo vivere deſiit. In oratione aſſiduus fuit: in eaque, & in aliis piis exercitationibus multùm profecit. Fuit ſingulari humilitate, patientia, mortificatione, ac ſui, & mundi contemptor: quoad religioſo in ordine vixit, ferè nunquam novis veſtibus uſus eſt; ſed quas ſibi novas impertiebant, commutabat cum aliorum attritis: verèque habitu pauper, & abjectus omnium oculis, oſtendebat, quam ſeipſum ipſe contemneret. Eadem animi libertate, quam fratri ſuo Ducatum Pal-*

mæ

mæ dimiſit, Pactenſem Epiſcopatum repudiavit, Catholici illi Regis Hiſpaniarum poſtulatione collatum. Ita ſe in victu domabat, ut palato gratiora aliquot edulia cum aliis miſceret, ut ſaporem amitterent. Multos annos a fructibus, bellariis, ac dulcibus quibuſcumque cibis abſtinuit. Quinque, aut ſex ante obitum annis nec aquæ, nec vini aliquid extra Miſſæ celebrationem guſtavit. Solùm æſtate, cùm propter vehementiores calores, & faucium ſiccitatem vix loqui poſſet, nihil omninò bibens os quandoque leviter abluebat. In extrema ægritudine, quantùm potuit omne corpori levamentum negavit; quin de ſuis morbis, atque doloribus ſemel Medico loqui ſolebat, ut eos indicaret, nihilque amplius morabatur. Nec de remediis ſollicitus erat veluti ſi ad ipſum id rei nihil penitùs attineret: moleſta verò ſumma patientia ſufferebat, nolens de ſui corporis cura vel cogitare, vel loqui: & ſi quis ea de re ſermonem inſeruiſſet, ipſe veluti futilem protinùs abſcindebat. Morti proximus ſpeciali ſollicitudine moderatorem, & alios amicos rogavit, ut ſacra aut ſuffragia, vel tunc ſibi applicarent, ut Deus contritionem, & amorem elargiretur, vel poſt obitum impetrandæ converſioni peccatorum addicerent; proptcrea quod ipſe optabat diù in igne Purgatorio hærere, & pati propter Deum, cùm id vivens minimè egiſſet. Hiſque & aliis humilitatis, contritionis, & divini amoris ſenſibus, Sacramentis omnibus expiatus, vita deceſſit. Beatiſſimæ Virgini addictiſſimus fuit: nec unquam aliquid inchoabat, quin primùm ejus patrocinium imploraret. Præcipuè Sanctiſſimi Sacramenti ſtudioſiſſimus erat. Ideoque Sacrum manè facturus, ſe pridie veſperi præparabat: omneſque ſedulò ſermones cavebat, antequam in ara litaret. Factoque Sacro, in odei angulum ſe recipiens, diutiſſimè orabat, gratiarum actionem uſque ad veſpertinam horam protendens; qua iterum præparationem obibat, ut ſe ad ſacrificium mane celebrandum ritè diſponeret. Erga proximum tanta charitate ſervebat, ut inſtitutionibus, ac documentis proſpicere unicuique ſtuderet, vel ſuo ipſe ore vel libris, & ſpiritualibus exercitiis a ſe emiſſis in lucem, unà cùm aliis operibus Scholaſticæ Theologiæ, quam ipſe apprimè callebat. Sed de S. Almachio, ut hìc curſim aliquid dicam, ipſe omnium poſtremus in Coloſſæo, notiſſimo Amphitheatro, Martyr occubuit: ubi ludos, & quæ ſcelera gerebantur, ut impediret, ſe Romam ex Oriente contulerat. Et quoniam P. Thomaſius ſimili ſtudio ferebatur, iteratis adeò ſupplicationibus inſtitit, ut a SS. Domino Papa Clemente X. chirographo obtinuerit facultatem, qua clauderetur Amphitheatrum, religioſéque in poſterum coleretur veluti locus tot Martyrum cruore conſperſus. Quamobrem S. Almachii ſtudioſus, prima die menſis Januarii ejus feſtum indici, & agi curaverat in Sacello ejuſdem Amphitheatri. Sed morbo correptus incumbere eidem accuratè non poterat: In ægritudine tamen ſuum ipſo deſiderium pluries indicavit, fore ut eodem S. Almachii feſto die vitam finiret: uti illi Numen indulſit.

30 PATRES SOCIETATIS JESU Galli in monumentis Trevolcianis, ſive in monumentis pro hiſtoria Scientiarum, bonarumque artium menſe Januario 1714. *art.22.pag.291.* poſt elogium Joſephi Cardinalis Thomaſii, hæc de *Carolo* illius patruo ſubdunt idiomate Gallico: *N'oublions pas que ſon illuſtre famille eſt une famille de Saints. On a imprimè en 1658. la vie du Duc de Palma ſon Pere Jule Tommaſi. en 1662. la vie du Venerable Serviteur de Diu* Charles Tommaſſi, *frere aînè de ſon Pere, Duc de Palma, & depuis Clerc Regulier Theatin*, &c.

31 PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ par. 2. fol. 236. & 237.* loquens de familia Thomaſiana, hæc de *Carolo* italicè protulit. *D. Carlo Tommaſi acquiſtò il titolo di Duca di Palma, Terra edificata vicino la fortezza del Caſtello del Barone Mario de Tommaſi ſuo Avo; però prendendo alla ſua vita miglior ſentiero, e dignità, ſi fece Sacerdote, e paſsò nella Religion Teatina, ove virtuoſamente vive, avendo rinunziato primieramente la Stato al fratello D. Giulio.*

32 SFORTIA CARDINALIS PALLAVICINUS ex Societate Jeſu, olim *Carolo* amicitiæ vinculo colligatus, in

ſuis

ſuis Epiſtolis, quas publici juris fecit, ſæpè illius honorificè meminit, præſertim *epiſt.* 20. 222. 223. 225. *& in epiſt.* 265. quam ſcripſit ad Julium de Thomaſiis Palmæ Ducem, & *Caroli* fratrem, hæc de eodem ſubdit: *Del noſtro Padre* D. Carlo *non dico altro a V. E. ſe non che fra i miei voti è queſto il maggiore, di poter continuare la ſua ſtretta communicazione ſino a quell' ultimo momento, da cui dipende l'eternità*. Item in libro *Chriſtianæ perfectionis cap.* 5. *de remediis contra ſuperbiam*, fatetur ſe a Thomaſio didiciſſe regulam veræ humilitatis adipiſcendæ, aitque: *Conchiuderò con un generale ammaeſtramento, che mi diede pochi giorni ha il* P.D.Carlo Tommaſi Chier. *Regolare, di cui io non ho ſperimentato fra i miei amici, nè il più ſincero, nè il più zelante, nè il più ſoave. Per eſercizio d'umiltà (diſſemi egli) deveſi porre ſtudio non di fare, ma di tollerare. La ragione di ciò è, che quanto di ben facciamo, può ſempre fruttarci qualche lode, e però eſſere depravato nell'intenzione della ſuperbia: ma il non commoverſi dal diſprezzo &c. forza è che venga dal diſprezzo noſtro, e per tanto dalla noſtra vera umiltà*.

33 VINCENTIUS AURIA *in hiſtoria Crucifixi Eccleſiæ Panormitanæ* Caroli meminit *pag.* 102. recenſetque *ſeptem Miſerere* ab ipſo in memoriam Paſſionis Domini vulgata.

34 VICTORIUS AMEDEUS BARRALIS Cler. Regul. in libro, *Flores virtutum*, ſive *in Elogiis Illuſtrium aliquot Virorum Theatini Ordinis pag.* 329. ſequens Elogium, quod eſt ordine CXX. in *Caroli* laudem conſcripſit.

THOMASIUS eam palmam aſcenſurus,
Ex qua Divinus Sponſus
Cæleſtes decerpſit fructus,
Palmæ Principatum abjecit,
Ut palmam de hoſtibus referret.
Deſperet Mundus victoriam,
Quem, adhuc vincere potuit,
Cùm Palmam cederet,
Et ne Victori Palma deficeret,
Ipſa abjecta Palma
Ceſſit in Triumphum.
A Palma tantùm eruditus,
Seſe humiliter inclinare,
Adeò infimis animum addixit,
Ut hunc elevare nequiverint
Honorum gradus,
Vel quos Natalis exhibuit Primogenito,
Vel quos meliori titulo
Virtus obtulit meritiſſimo:
Inſulatas enim dignitates
Pari rejecit humilitate,
Ac ſanctitate meruerit.
Inopiam in ipſamet paupertate rimatus,
Hanc niſi in attritis coluit indumentis,
Et qui nova virtutum ſpolia
Indagare viſus eſt,
Habitu veteri
Tantùm explebat paupertatis ardorem;
Cùm tamen ea odiſſet,
Quæ ſapiunt veterem hominem.
Quid prodiga luxuria Cleopatra,
Ut alienis occurras ardoribus,
Gemmas eliquari ſinis in potus?
Thomaſius *nec undarum levamine*
Ad multos annos
Fallere voluit ſitim ſuam;
Qui perennis fontis aquas vivas
Sitire dumtaxat videbatur.
Quæ erat pœnarum ſitis,
Nulla erat potione medicabilis;
Ut hanc expleret,
Iſtam diù non admiſit;
Siccitatem etiam amat
Divini æſtus amoris,
Naturam igneam
Charitatis tantùm temperans flammis;
Hujus ardoribus
Conſuetis poculis ſitientium
Ne quidem voluit occurrere:
Hac enim in ſiccitate
Flores ſanctitatis non exareſcunt;
Sed virtutum ſucreſcunt in germina.
Æternitati vivens,
Tempori accommodare ſe noluit;
Ut illius ſubiret incommoda,
Brumales ſæpè injurias
Niſi tenui non repulit indumento;
Syrios verò quò geminaret ardores,
Una tegi tunica poſſus non eſt,
Ita tempeſtatum vicibus
Tolerantiæ vices reſpondebant;
Ut unicum tamen collimarent in ſcopum
Pœnitentiæ.
Regularis exempla diſciplinæ
Domeſticis præbens,
Cæterarum virtutum exteris,

Romam ipſam elegit
Amplum ſanctitatis in theatrum,
Ut e Palma,
Quam abjiciendo retulerat,
Triumphale tranſiret in Capitolium.
Diſcat Roma
Tanti viri illuſtrata contubernio,
Spectacula non exhibere niſi ſanctitatis;
Ignea Caroli *charitate*
Nè quid imminueretur Martyrũ triũphis
Abière in cinerem & pulverem ſcenæ,
Quas arena paraverat.
Quam fœcunda virtutibus natura
Extiterit in Thomaſio,
Ex hinc conjice,
Quod etiam in arena
Hujus ſemina jaciens
Sanctitatis frugem collegit uberrimam.
In arenam incidit Carolus
Adhuc feliciter enavigans,
Æternæ appulit portum felicitatis,
Et ut animorum procellas ſedaret,
Obeundo,
Ne has in vexata fœmina Dęmon excitaret
Tartareum repreſſit Aquilonem.
Furenti Satanæ
Pernicioſus ſemper extitit acceſſus
Ad Thomaſium, *& vivum, & extinctum,*
A muliebri enim corpore,
Quod a cadaveris cõtactu virtutẽ traxerat,
Hic abire coactus,
Non tam ex odio receſſit,
Quàm obſequio ſanctitatis.
Quem ab animis toties expulerat,
Extinctus a corpore ejecit;
Et ne quid ſplendidæ morti deeſſet,
Sol hic occidendo
Non evocavit umbras, ſed fugavit
Claritatem virtutis
Fatente ipſo Principe tenebrarum.

FRANCISCI MARIÆ MAGGII C.R.
In laudem
CAROLI DE THOMASIIS
olim Palmæ Ducis
DISTICHON.

D*Ux Palmæ fueram, ſed vana hæc cuncta reliqui:*
Cæleſti, ut Palmam ſemper in arce feram.

EJUDEM DE EODEM
EPIGRAMMA.

In quo præfatus Poëta alludir ad ipſius oris ſimilitudinem cum Divo Carolo: item ad opus ab eo vulgatum de S. Thoma, & demum ad S. Petri Thomaſii gentilis ſui in Deiparam amorem, & cultum.

C*AROLE, quam ſimilis Divo es, quem nomine præfers!*
Quam benè cognomen vel tua ſcripta notant.
Diceris appoſitè, ac ſcitè Thomaſius: *artem*
Nã Divi Thomę, nunc tua Summa docet.
Angelici interpres Doctoris, & optimus ipſe es:
Quippe animo, & geſtis Angelus alter eras.
Virginis ut cultor rectè Thomaſius *audis!*
Cor Petro, atq. tibi Virginis uſſit amor.
Eja age nũc cunctis exora Virginis ignes;
Dulcia præſertim, qui tua verba canẽt.
Laudetur Sanctum Sacramentum, & ſine labe,
Quæ es cõcepta Dei, ſis benedicta Parẽs.
Hæc cuncti ut Palmæ canerent, tu ſcita dediſti,
Nunc eadem toto fac ut in Orbe ſonent.

HIERONYMI MATRANGÆ
Clerici Regularis
IN EJUSDEM LAUDEM
Epigramma Anagrammaticum.
CAROLUS THOMASI, ET CARUS.
Programma.
THOMAS CLARIUS CORUSCAT.
Anagramma.

A*Spice, ut ornatam reddant vaga lumina lucem,*
Et varium referant picta colore jubar.
Diſcolor ut niteat, Phœbi formoſior Orbis,
Ut diſtincta magis ſolis imago micet:
Sic ſic Angelica, expreſſis doctrina figuris
Reſplendet, calamo Carole *picta tuo.*
CLARIUS, *et* THOMAS *radiata nube* CORUSCAT
Pulchrior adjectis emicat atque notis.

EJUSDEM
Ad Arborem Angelici Doctoris a CAROLO de THOMASIIS delineatam
CARMEN.

G*Randis in anguſto, parvoque volumine ſurgit*

Sti-

Digitized by Google

Stipes,& immenſas occupat inde plagas.
Hercynia æqualem complexa eſt aſpera nunquam,
Nullaq. Caucaſeis ſylva animata jugis.
Quâ mare, quâ tellus, aër, cælumque profundum,
Quâ Solis radius, quâ patet Orbis iter;
Tollitur hæc arbor vaſtum per inane Τρίοζος,
Et circum ramos explicat Ambroſios.
Infixis altè mundo radicibus hæret;
Nec ſuavi nutat pondere terra ſuo.
Una per immenſos pandit tria brachia campos,
Trinoq. innumeras robore gignit opes.
Orbem trina gerit, regit uno hæc omnia ſceptro,
Suſpenditque una, cuncta creata manu.
Quod fuit, eſt, erit, una uno cōplectitur ævo:
Et curſu rapido tempora abire jubet.
Celſa tenet medius ſuperis cōterminus oris
Ingenitæ Triadi, flore, virore ſacer.
Mentis & hic ramus gravidæ, ſimilemque beatam,
Quę peperit ſobolem cuncti parēte ſinu.
Et ſine principio Pater eſt, in tēpore factor;
Rerum principium, finis, origo, ſator.
Vertice, quæ a ſummo aſpicit, at non deſpicit ima,
Et tegit umbroſis aſtra ſerena comis.
Latè hinc virgineæ, redolentia brachia prolis,
Candida purpureo mixta colore patent.
Antropos hic θεὸς *eſt, genituſque & factus uterque*
Abſque patre humanus, qui ſine matre Deus.
Mortali e ligno hic vitam mortalibus offert;
Malaque fert manibus, nec mala amara vovent.
Æmulus hic alter, ſpatioſa cacumina Ramus,
Perpetuis veſtit, purpureiſque roſis.
Hic animat Charites, cæloque hic ſpargit Amores,
Et dulces fructus tingit amore ſuos.
Subjectos orbes pretioſa contegit umbra,
Et cæcum vivax luminat umbra chaos.
Ingentem hanc molem Philyram nunc cogit in arctam
Carolus, *& parva concipit aſtra pila.*
Tergemini imperium, naturā, ſæcula, vitā,
Afflatus, vires, ſceptra beata, vias:
Quæ Thomæ divini ſcripta immenſa figurant,
Schemate Thomaſus, *lineat exiguo:*
Mirādæ artis opus, folio cōcludere ſylvā:
Arbore, & Angelicū, continuiſſe nemus.

IDOCI BACHERI BELGÆ
Epigramma Anagrammaticum.
CAROLUS è THOMASIO DE CABO.
Programma.
CAROLUS A CORDE S. THOMÆ IO!
Anagramma.

IO! novus noſtri procedit tēporis Heros,
Qui decus eſt Patriæ, Relligionis honos.
Si nomē quęris, CAROLUS Thomaſius *is, qui*
Dicitur a SANCTI CORDE *fuiſſe* THOMÆ.
Si petis unde venit? de Thoma *prodiit ille,*
Hincque Thomam *claris explicat ille notis.*
Jam vaga nominibus vis: ſic ſæpius inſunt
Maxima non parvis omnia nominibus.

JOSEPHI SILOS CLER. REG.
Carmen phaleucium hendecaſyllabum.

MOliris vigili laborioſas
Dextra, Carole, *lucubrationes;*
Ducum, Carole, *ſanguis, & vetuſtæ*
Tuæ delicium, decuſque gentis:
Aquinas, ſapientiæ medulla,
Et mens Numinis, ille, lex lycei;
Et turrita Pharos ſcientiarum
Quidquid vertice fudit erudito,
Et vi docta animæ profundioris
Quidquid grandiloquis libris recenſet,
Tu gyro breviore claudis; atque
Ornas preſsiùs, elegantiùſque
In nodum calamo illigas acuto.
Thomam nomine ſic refers, & acri
Thomaſi, *ingenio, manuque docta;*
Thomas nuperus, & recens Aquinas.
Quid? num pertenui licet Camænæ
Surgam celſius? aureamque ſcandam
Florentem celebri Arborem lyceo?
Dum grande ingenium colit, rigatque
Thomas, Palladis inclytæ colonus;
Celſo vertice ſurgit Arbor ingens,
Et contermina, pulſat aſtra, cælo;
Crinitur viridi perennis auro:
Vernat divite laureata fronde:
Autumnat; variiſque ſparſa ramis;
Uno e ſtipite multiplex vireſcit.

Hoc trunco Deus explicatur unus :
Hoc ſimplex Trias , una quæ triformi
Orbem Numine temperat ter amplum.
Hic ille ingenitus Pater tumente
Sinu conſimilem parit Tonantem .
Hic & pullulat unicus Parentis :
Almi filius , & coævus almo
Parenti : hic & utrinque ſpirat ardens
Numen , Numinis utriuſque nexus.
Hic ſub virgineo latens amictu ,
Deum diſſimulat Deus : brevique
Hic puræ Cereris ſub orbe divus
Amor ſydereas dapes miniſtrat .
Hic examina cælitum volantum ;
Divûm & gaudia : nectaris beati
Et vis , Numinis eliquata vultu .
Hic myſteria ſauciatus olim ,
Quæ fudit Domini ſinus cruenti .
Virtus hic micat omnis: & ſuperno
Quæ cælo caput arduum remiſcet ;
Et quæ ſydereo remota ab axe,
Terras auſpiciis ſuis gubernat ,
Lux morum , brevis & magiſtra vitæ .
Nempè hoc germine litterata Thomæ ;
Arbor luxuriat , tot & ſuperbit
Ramis multiplicata , ſurculiſque
Talem haud ſtelliger educavit unquam
Atlas, Heſperidum parens ſororum,
Aut Phæacia ſylva, penſiliſve .
Hanc tu doctiloquos tuos in hortos
Transfers, Carole *, gratiamque ramis*
Tuæ vis peracutæ falcis addit,
Fronte ab irrigua fluens, & humor,
Et nocturna manus, ſimul diurna,
Auctorum monumenta , quæ fatigat.
Vernant hic tua ſcripta , quæ decoris
Inſignis foliis, amœnat arbor :
Aquinaſque ſuo colit labore ,
Fœcundatque , rigatque , divitatque .
Quam belle decus hinc, & hinc viciſſim
Creſcit lumine mutuo , vibratque.
Thomæ, tu ſapis eruditione,
Lingua & Carole *, perſonas diſerta ;*
Ille ſed ſtudiis tuis renidet :
Et qui pectore ſulgurat coruſco
Sol, ceu nobiliore fixus orbe,
Nova cernitur emicare luce .
Macte , o nitor artium bonarum ,
Macte nobilis artifex Minervæ ,
Et tantæ inclyte ſcriptionis Auctor
Nihil ſplendidiùſque , grandiùſque,
Quam lucem rutilo addidiſse Phœbo ,
Quam magno decus , addidiſſe Thomæ .

VENERABILIS

CHRISTOPHORI CASTELLI

Clerici Regularis , Apoſtolici
Miſſionarii apud Iberos,
& Colchos

ELOGIUM XIV.

Ex Joſepho Bartholotta Monacho Ciſtercienſi in vita ipſius MSS. & ex Joſepho Silos in Hiſtoria Clericorum Regularium part.2. lib.13. fol. 613.632. & part. 3. lib. 8. fol. 303. & infra.

CHRISTOPHORUS CASTELLUS , dictus in ſæculo Teramus, Galiani Comitis ex fratre nepos , origine quidam Genuenſis , ſed patria Panormitanus, ut liquet *ex Syllabo nominum, & cognominum Theatinorum Patrum* Romæ edito 1722. *pag.* 39. ab ipſa adoleſcentia pietatis operibus , & præſertim mortificationum exercitiis magnopere addictus fuit : quippe qui inter mundi illecebras corpus ſuum alioquin innocentiſſimum aſſiduis jejuniis , ciliciis, flagris macerare aſſuevit ; ferreis interdum catenis in ſeipſum inſæviendo , ut ſcilicet ejuſmodi voluntariis caſtigationibus refractariam ſenſuum contumaciam edomaret. In cæleſtium rerum contemplatione frequenter occupatus, preces ad Deum, Deiparamque Virginem , (cujus fuit maximus cultor) ingeminabat : ea quidem ſedulitate , ut callum genibus obduxerit , In ſublevanda aliorum inopia multus planè erat : qui ubi pecuniam omnem erogaſſet , e penu ſubſidium petebat ; & onuſtus perſæpè annonâ pauperum domos adibat , eoſque opportunè quidem, & perquam ſecretò recreabat . Humanioribus interim imbutus literis,Philoſophiæ,Mathematicæ, Aſtrologiæ , necnon Medicæ , & Pictoriæ arti operam dedit ; in quibus facultatibus apprimè verſatus , initiatus ſacra Theologia eſt . Quo tempore inſtillatus illi a Petro Jardina viro ſanctimoniæ laude ſatis conſpicuo (de quo infra) quidam Ibericæ expeditionis amor fuit : ex quo

vel-

vellicari animum ſuum vehementer ſenſit ad Chriſti fidem diſſeminandam apud infideles, & barbaras nationes. Eapropter abrupta omni mora, Neapolim inconſultis parentibus ſe contulit: ea quidem mente, ac deliberatione, ut data diſcedendi opportnnitate, ad longinquas Iberiæ, vel Japoniæ regiones illicò immigraret. Verùm non multò poſt cognito *Chriſtophori* conſilio, illum conſanguinei, & potiſſimùm Galiani Comes patruus revocare in patriam conati ſunt. Quod ubi reſcivit *Caſtellus*, aliò ſe prorinus tranſtulit, nempe Cryptalias, quod eſt in Salentinis, ac patrui ſui ditionis oppidum divertit: in quo informare mortalium pietatem, invehere mores bonos, Sacramentorum uſum probare indigenis, inſigni quadam animi ſedulitate cœpit. Inde excurrens per Apuliæ pagos, & oppida, Miſſionarii mnnus exercere, ideſt pueris fidei rudimenta tradere, eoſqne pulcherrima æmulatione, ac ſpe præmii ad chriſtianæ religionis præcepta perdiſcenda accendere curavit. Idque tanto cum fervore, aſſiduitate, & pietatis incremento præſtitit; ut ſummopere ejus zelum, ardoremqne dilaudarint omnes illius provinciæ Epiſcopi, & Paſtores, inter quos Thomas Anchora e Clericis Regularibus, Motnlenſis Antiſtes, qui ſummo amore complexus *Chriſtophorum*, illum ſacro Presbyteratùs ordine initiare voluit. Quo quidem charactere inſignitus vir eximins acrioribus ſtimulis ad præfatam Iberiæ Miſſionem obeundam inflammari ſe ſenſit. Ideoque inito voto Romam perrexit, nbi ab Eminentiſſimo Franciſco Cardinali Barberino examinato, & approbato ipſius conſilio, Urbano VIII. Summo Pontifici ſiſtitur, a quo perſpecta præclara *Caſtelli* indole, fideique dilatandæ fervore dilaudato, Miſſionarins Apoſtolicus apud Iberos, & Colchos deſtinatur, atqne Petro Avitabili Theatinarum Miſſionum Præfecto, qui tunc Romæ pro eadem Iberica expeditione agebat, dirigendus traditur: cujus hortatu Theatinus mox efficitur, indutoque Neapoli in Paulina domo Religionis habitn, paulò poſt in Georgiam, Colchidemque cum præfato Avitabili, aliiſque Religioſis viris contendit. In itinere innumeras ærumnas, calamitateſque, ac vitæ diſcrimina perpeſſus, horrendum monſtrum in deſerto Arabię per invocationem SSS. Triadis fugavit: Deique fretus ope ſoſpes, & incolumis, Goridem, quæ regia Mingrelliæ urbs eſt, pervenit. Inibi edita trium votorum profeſſione, curam omnem poſuit in perdiſcendis orientalibus linguis, in quibus ita profecit, ut brevi temporis tractu difficillima illius regionis idiomata didicerit: cœpitq. ſtatim Medicinæ arte, quâ valebat ægrotantibns prodeſſe, ſimnl animorum commodis operam navare; ſimul divorum imaginibus, in qua quidem pingendi peritia exercitatiſſimus erat, privatam excitare popularium pietatem, ac publicam jnvare religionem ejnſmodi picturæ illicio. Permotus interim publica ipſins virtutis fama Malachias Gurielis Princeps, & Patriarcha, *Chriſtophorum* ad ſe accerſitum omni officiorum genere complexus eſt; cui ſedem in ipſo ædium ſuarum horto tribuit, ne longè abeſſet, qui affectns ſuos omnes demeruerat. Duo hic *Caſtellus* magnæ ſanctimoniæ, & apoſtolici ſpiritus edidit ſpecimina, quibus venerationem ſui apud omnes excitavit. Primùm fuit converſio Feridonis Malachiæ Patriarchæ Medici: qui captus olim a Turcis in Pannonia, & inibi in apoſtaſiam lapſus; adeo chriſtianis Europæis infenſus erat, & præſertim *Chriſtophoro*, ut enm palam proſcindere conviciis, maledictis, ac criminationibns non ceſſarit. Adverſus hunc Apoſtatam invicta patientia, necnon ſumma in Deum fiducia obarmatus, *Caſtellus* non modò hilari vultu, ac ſerena fronte nefarii hominis contumelias, & calumnias ſibi illatas ſuſtinuit, verùm divina protectus ope, hoſtem ſuum manſuetudinis exemplo, fuſiſq. ad Deum precibns devicit, atque ad Chriſti ovile, unde receſſerat, mirabiliter reduxit: coëgitque Mahometidis impietatem publicè abjurare, non ſine ingenti omninm admiratione, & potiſſimùm Malachiæ ſtupore, qui illius pervicaciam probè noverat. Alterum, quod egit *Chriſtophorus*, ſumma commendatione dignum, fuit Helenæ Arthabachi Meſcho-

rum

Digitized by Google

rum, ac Lazorum Principis filiæ informatio ad omnem pietatis, morumq. laudem. Tradita iſthæc lectiſſima Princeps fœmina Malachiæ Patriarchæ fidei a genitore fuerat, ut tuta apud illum a Turcarum inſidiis tamdiù conſiſteret, donec mutata rerum facie, alicui e Georgianis Chriſtiani nominis Principibus nuptui traderetur. Quocirca cùm in Patriarchæ Palatio verſaretur Helena, nacta facilem ad Caſtellum aditum, qui in illius pomario morabatur, eum frequenter inviſere, dare attentiſſimas, ac ſitientiſſimas aures piis ejus ſermonibus ſolebat; ex quibus ad Chriſti amorem, mundique contemptum inflammata, tantam erga religioſum virum venerationem, benevolentiamq. concepit, ut eum animæ ſuæ moderatorem poſtulaverit, impetraveritque. Sub cujus poſtmodum directione, & inſtitutione ita profecit in Chriſtiana fide, ac pietate, ut eo hortatore, & ſuaſore, oblatas ſibi nuptias Perſarum Regis, cui Sciabas nomen, conſtanter reſpuerit, quanquam multis ob id divexata eſſet ærumnis, calamitateſque perpeſſa. Verebatur nanque Chriſti Heroina, ne ſi infideli Regi nuberet, chriſtianam fidem compelleretur deſerere, ideoque firma, & immobilis in ſuo propoſito permanebat. Aſt quæ fuit tunc Numinis voluntas capta dolo, ac vi Helena in Perſidem deportata eſt, ubi tametſi Perſarum Regi in matrimonium fuerit collocata, Chriſti fidem nunquam ex animo, & corde abjecit, quinimò Regem conjugem ſuum induxit, ut *Chriſtophorum* apud Levandadianum Colchorum Principem degentem, in Perſidem advocaret. Verùm *Caſtellus*, qui paulò ante expoſtulatus ab Alexandro Iberiæ Rege per Naſodorum Legatum fidem ſuam illi obſtrinxerat, ratus majorem in Iberia animarum proventum ſe facturum, quam in Perſide, eò ſe transferre decrevit, arreptoque menſe Majo cum præfato Naſodoro itinere Cotatim, quæ totius Iberiæ Metropolis eſt, intra quatuor omninò dies pervenit, exceptuſque fuit omni humanitatis genere. Etenim præter hoſpitium, ac rem domeſticam, quam parari ſplendidè Rex voluit, viſus communem morem in eo honeſtando exceſſiſſe. Adire ſiquidem ad ſe eodem, quo venerat die, cùm juſſerit, ſterni aulæa, ac pulvinaria eximii operis Perſarum curavit: tum procerum coronam adeſſe, quæ majeſtatem adaugeret: ipſe ampliſſima indutus veſte, ut venientem illum vidit, ſurrexit, complexuſque perhumaniter, aſſidere perhonorifico loco juſſit: tum, diutiùs inquit, ſua ipſum vota diſtuliſſe: & quando apud reliquos Georgiæ Principes complures jam annos tanto cum populorum fructu ejus ſolertia deſudaſſet, par erat, ut ipſe etiam percelebri viri virtute frueretur. Variis deinde ſecum initis colloquiis de Romani Pontificis poteſtate, ac de Regibus Europæis, ad ſuum hoſpitium reduci imperavit. Quem poſtera luce Naſodorus eximia cum procerum manu convenit, juſſitque Regis nomine, ut conſcenſo equo magnificè quidem inſtrato, auro videlicet, gemmiſque inſigni, Urbem Cotatim ſecum unà inſpiceret. Hic tamen luctari non parum cum Regis magnificentia *Caſtelli* humilitatem oportuit: nam cum omni verborum efficacia pompam illam religioſo viro haud congruam ſtrenuè recuſaſſet, delata ad Regem pugna eſt: qui rogatum miſit *Chriſtophorum*, ut quando exiguus is honor eſſet, exorari ſe fineret. Quare paruit vir modeſtiſſimus, inſpectaque Urbe, arcem quoque perluſtravit, dilaudavitque mox Regi utramque. Illum deinde nullis non cohoneſtare officiis cœpit: prandio quàm ſæpiſſimè excipere: Regni curas cum eo communicare: ſacrificanti unà cum Regina intereſſe: occulto morbi genere non alia, quàm ejus manu curari voluit: divorum ſimulacra, aliaſque rerum formas effingendas ſibi ab eo juſſit: ſuos præſertim, Reginæque vultus ad vivum, atque ad omnem elegantiam penicillo ductos in pretioſiſſimis habuit: denique ab ingenio, a rerum peritia, a vitæ moribus, a zelo fidei ſuas delicias, amoreſque *Chriſtophorum* appellabat. Qui tamen ita Regi operam dabat, ut vulgi commoda minimè diſſimularet. Aderat nanque omnibus aſſiduis licèt curis diſtentus: Dei verbum continenter diſſeminabat: pueros, atque adultos, ubi baptiſ-

baptiſmnm irritum agnoviſſet, ſacro fonte perlnebat: Infirmos ſæpè viſebat, curabatque medicæ artis adjumentis, quorum numerus cùm major in dies excreſceret, quam qnod omnibns occurrere poſſet, excltare propè ſuum contubernium Mapalia quædam Noſocomii in modnm Regis nempè ope inſtituit. Huc addnci ægros curabat, ut præſtò cunctis adeſſet, ac facilis, tenuitque hanc charitatis palæſtram per ſex circiter annos, quorum ſerie excnrrere per montes, & caucaſi juga voluit: in quibus ob aſperitatem, inacceſſibilitatemque lux evangelica nunquam effulſerat, ubi divina adjutus ope Chriſti fidem diſſeminavit, multoſqne ex Idololatris regiones illas incolentibus ad Chriſtianam religionem adduxit, ſacroque fonte expiavit. Reverſus poſt aliquot annos in Colchidem, inſtante ejus Provinciæ Principe Levandadiano, Odiſci ſedem ſuam fixit: in qua nrbe quinqne annos commoratus, plura Apoſtolici viri edidit argumenta; illudque in primis magnoperè commendandnm, quod ut infantes, quos inhumana Colchorum gens propter ſummam, quâ premebatur, ægeſtatem, ſuffocare ſubinde conſueverat, a certo vitæ diſcrimine liberaret, plures conſtitnit curatrices: quibus ſublatos a matribns, ſeu verius a carnificibus filios tradebat; collatis prius ad vitæ ſuſtentationem opportunis ſubſidiis ex piorum collectis virorum eleemoſynis, qnos deinde cùm ad adultam perveniſſent ætatem, fidei rudimentis imbuebat. Ibi etiam miſertus ex animo communis popularium calamitatis, ob quam ex legis præſcripto, ſive ex Turcarum tyrannide adigebantur parvulos ſnos, puellaſque venundare Mahometanis, non ſine evidenti pudicitiæ proſtitutione, fideique amittendæ periculo, Dadiannm Mingrelliæ Regem induxit, nt præfatam legem Evangelio repugnantem omnino aboleret. Plnra alia inflammatiſſimus vir, ac eximius Chriſti famulns ad fidei incrementum, ntilitatemque animarum, viginti ſex annorum ſpatio, quo in Iberia, & Georgia moram protraxit, patravit; quæ humanam videntur excedere fidem. Nam præter ea, quæ superius retulimus, ad decem hominnm millia luſtralibus undis abluit: cùm enim inter alios Græcorum errores deprehendiſſet eos non nti debita verbornm forma in baptiſmi collatione; quotquot parvulos, ſive adultos ſubripere poterat, illico rebaptizabat. Quocirca mirabiles artes adinveniebat, ut illos, inſciis parentibus, qui id nefas pntabant, ad ſe attraheret, iternmque baptiſmi lavacro regeneraret. Innumeros etiam Apoſtatas, qui a fide defecerant, ad Chriſti ovile reduxit, quos inter religioſum hominem, natione Calabrum, qui ad Mahometidis ſectam tranſierat, chriſtianæ fidei reſtituit. Gallum pariter profeſſione Calviniſtam, ad gremium Catholicæ Eccleſiæ redire fecit. Schiſmaticos ab orthodoxa fide aberrantes ad rectam ſalutis ſemitam revocavit. Pluries adverſus Græcorum errores privatè, & palam diſſeruit, in quibus concertationibus Schiſmaticorum dogmata ſolidiſſimis rationibus confutavit. Ob id magnam ſubiit Græcorum inimicitiam. Unde calumniis, & inſidiis perſæpè petitus ad necem, ſed divina ſemper protectus ope, mortis periculum multoties declinavit. Semel enim nocturno tempore, dum ſomnum caperet, incenſo ejus cnbiculo, nudus e feneſtra proſiliens, ab incendio ſe ſubripuit. Semel etiam dnm ipſi venenum propinarent, admonitus ab Angelo ſuo tutelari, a potione abſtinuit. Miris modis a Dæmonibus vexatus, præſertim illuſionibns, verberibus, & flagris, magnam luctam ſuſtinnit. Ab impudicis mulieribus crebrò ad venerea ſollicitatus, non ſecus ac olim Divus Andreas Avellinus, omnes illarnm artes eluſit, reportavitque inſignem victoriam de mundo, carne, & dæmone. Denique multis conflictatus morbis, laboribuſqne propè fractus, expleto laudabiliter Apoſtolico Miſſionarii miniſterio, in patriam ſuam triginta poſt annos regreſſus eſt; in qua pietatis operibus, & mortificationum exercitiis occupatus; aliqnandiù magna cum nominis ſui celebritate, & ab omnibus ſummoperè veneratus vixit, donec viribus penè conſumptus, meritiſque abundè cumulatus, ad æternam

re-

Digitized by Google

requiem, præmiumque laborum a Deo evocatus eſt 3. Octobris 1659. pronunciato prius mortis die, ac completo 62. ætatis ſuæ anno. Cujus funus magna hominum, procerumque caterva, ac multa, quæ patrata ſunt miracula, nobilitarunt; ut proinde biduo inhumatum jacuit ejus cadaver, ut omnium votis fieret ſatis. Quo tempore non defuerunt, qui veſtis ejus lacinias, & fruſtula excerpſerint, veluti pretioſum aliquod margharitum.

Ipſius vitam eleganter deſcripſit italicè Joſeph Bartolotta Monachus Ciſtercienſis, quæ MSS. aſſervatur in Bibliotheca S. Joſephi.

Typis evulgavit antequam Theatinæ religionis mentem conciperet, librum, cui titulus:

Meditazioni, od Orazioni giaculatorie ſopra i miſterj della Paſſione di Criſto, ſuppreſſo ipſius, & typographi nomine.

Prelo paravit in Georgiano idiomate *Le tenerezze del divino Amore*, &c. quem librum inſcripſit Helenæ Perſarum Reginæ, olim ſpirituali ipſius filiæ.

Meditationes de Chriſti Paſſione, in quibus variæ reperiuntur, imagines ſingulæ repræſentantes: ſingulare aliquod ejuſdem Paſſionis myſterium. Hoc opus dicavit Malachiæ Gurielis Patriarchæ, & Principi.

Multa alia prælo digna conſcripſit, quæ aſſervatur in Archivio Bibliothecæ S. Joſephi, inter quæ reperitur *Iberiæ, & Colchidis deſcriptio*, ſuis diſtincta Provinciis, Urbibus, Oppidis, ac Pagis, unà cum figuris, & imaginibus Regum, ac Principum. Item nonnulla *de ritibus Græcorum*; ſed hæc partim ſublata Auctori fuêre in itinere, partim imperfecta aſſervatur in eodem Archivio.

SYLLABUS

Romanorum Pontificum, Regum, Principum, aliorumque illuſtrium Virorum, penes quos CHRISTOPHORUS CASTELLUS magno in honore, & pretio, ob ipſius vitæ ſanctimoniam, fideique propagandæ zelum, habitus eſt.

URBANUS VIII. Pontifex Maximus, Theatinæ Congregationis inſignis Benefactor, ut primum ante pedes ſuos ingenua provolutum *Chriſtophorum* intuitus eſt, ejuſque flagrantiſſimum zelum diſſeminandi Evangelium apud infidelium regiones conſpexit; demiratus tam eximii viri ſpiritum planè apoſtolicum, illum paterno affectu, magniſque benevolentiæ ſignis complexus, cum apoſtolica benedictione, & ampliſſima Miſſionarii facultate a ſe dimiſit. Quem poſtea auditis innumeris animarum converſionibus, necnon miris ab eo patratis in Iberia, & Colchide, dilandare ſummis præconiis coram Eminentiſſimorum Cardinalium Senatu haud dedignatus eſt. Bartolotta *in vita Chriſtophori lib.* 2. *cap.* 15.

ALEXANDER Iberiæ Rex excitatus publica virtutum fama, quæ ubique per Georgiam, Colchidem, aliaſque remotas Provincias de *Chriſtophori* ſanctimonia, ejuſque ſcientiis divagata, ad ſuas uſque aures pervenerat, Benſangum Naſodorum Legatum ad Colchidis Principem miſit, qui *Chriſtophorum* ſuo nomine expoſtulatum, ſecum Cotatim in Regiam Iberiæ Metropolim duceret. Ubi cùm eum adventantem audivit, humaniſſimè in regio Palatio excepit, & magna procerum ſtipatus corona, perhonorifico in loco penes ſe aſſidere juſſit. Tum variis benevolentiæ, honoriſque ſignis cohoneſtatum, commenſalem ſuum pluries fecit, eiq. regni curas communicavit; ac tandem ab ingenio, rerum peritia, vitæ moribus, ac fidei zelo delicias ſuas, amoreſque appellare conſuevit. Silos *Hiſtor. Cler. Regul. part.* 3. *lib.* 8. *fol.* 306.

LEVANDADIANUS Colchidis Princeps, eo in pretio *Chriſtophorum* habuit, ut ægro animo ferens, diuturnam ejus abſentiam, & incolatum apud præfatum Iberiæ Regem, cui ad breve dumtaxat tempus eum illi conceſſerat, Gabrielem Simoniam Legatum ſuum ad eumdem miſit: eo pacto, & deliberatione, ut ſi Iberus Rex ſponte ab ſe dimittere *Chriſtophorum* detrectaret; illum vi, & dolo ſubreptum ad ſe quamprimùm reduceret, idque ſub ipſius capitis interminatione, honorumque omnium ſpoliatione diſtrictè injunxit. Quem tandem ſibi

reſti-

reſtitutum amplioribus benevolentiæ argumentis ditavit, & cumulavit. Silos *ibidem.*

THEIMURATIUS Georgiæ Princeps & Rex, inſigni dilectione inter alios Theatinos Patres *Chriſtophorum* proſequutus, ob ipſius nempè rerum peritiam, vitæque ſanctimoniam, tanquam virtutum omnium, ac bonorum exemplar proponere ſubditis ſuis illum conſuevit. Silos *part.* 2. *lib.* 13. *fol.* 616.

ROSTUANUS alter Iberiæ Rex, & Theimuratii ſucceſſor in regno Georgiæ, egregiis *Chriſtophori* dotibus, ac virtutibus captus, illum majoribus beneficiis, & honoribus, quàm Prædeceſſor ſuus, cohoneſtavit. Silos *ibidem.*

DADIANUS alius Colchidis Princeps, ob magnam venerationem, quam de *Chriſtophori* ſanctimonia gerebat, legem illam vendendi parvulos, puellaſque Turcis, & infidelibus, ejus intuitu, ac ſuaſione abolivit, reſciditque. Silos *part.* 2. *lib.* 13. *fol.* 630.

MALACHIAS Gurielis Princeps & Patriarcha, cùm primùm *Chriſtophorum* tot præclaris imbutum ſcientiis, virtutibuſque excultum animadvertit, illum omni officiorum genere complexus eſt: cui in amoris ſui, æſtimationiſque ſignificationem ſedem tribuit in ipſo ædium ſuarum horto, ne longè abeſſet, qui affectus ſuos omnes demeruerat, noveratque tanto eſſe ſuis populis emolumento. Silos *part.* 3. *lib.* 8. *fol.* 303.

Denique HELENA Arthabachi Meſchorum, ac Lazorum Principis filia, poſtmodum Perſarum Regina chriſtianiſſima, eo in pretio habuit *Chriſtophori* ſanctimoniam, ut non modò illi conſcientiam ſuam permiſerit expiandam, verùm etiam patrem ſuum appellare in morem habuit. Quem ex regia Perſarum aula, miſſis honorificis legationibus ad Levandadianum Colchidis Principem, ſuo, conjugiſque Regis nomine, ut in Perſidem transferri ſe pateretur, enixè poſtulavit. Silos *ibidem fol.* 305.

SYLLABUS

Theatinorum Patrum, & aliorum, qui emeritis laudibus apoſtolicum ſpiritum, fideique zelum CHRISTOPHORI CASTELLI exornarunt.

1 ANTONINUS MONGITORE *Chriſtophori* meminit *in Bibliotb. Sicula t.* 2. *Append.* 2. *ad tomum* 1. *fol.* 5. *in Elogio Antonii Jardinæ.* Item *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccl. S. Joſephi*, ubi inter viros ſanctimoniæ laude conſpicuos, necnon inter Miſſionarios Apoſtolicos ex Theatinorum Ordine illum reponit.

2 ARCHANGELUS LAMBERTUS Clericus Regularis in ſua *Colchide ſacra* pluribus in locis *Chriſtophorum* commendat, ut videre eſt *part.* 2. *c.* 25. *pag.* 205. 258. 259. Aſt *cap.* 45. *pag.* 359. loquens de parvulis ab eo ſacro baptiſmi lavacro regeneratis, dicit, quòd unius anni intervallo octingentos triginta quatuor infantes, ſive adultos rebaptizavit ob defectum validitatis baptiſmatis, & ſequenti anno mille ducentos alios luſtralibus aquis abluit.

3 BARTHOLOMÆUS FERRUS Cler. Reg. *tom.* 1. *de Miſſionibus Cler. Regul. lib.* 4. *c. ultimo fol.* 744. præter ea, quæ de apoſtolicis *Chriſtophori* ſudoribus copioſè, & ſparſim per totum volumen enarraverat, ita de illo concludit, *Il P. D.* Criſtoforo Caſtelli *in Imireti fu glorioſiſſimo fondatore, in Guriele confondatore. Queſti, che fu uno de' primi Miſſionarj, che ſi portaſſe in quelle Miſſioni, e che fu l'ultimo nella partenza, di dove non ſarebbe partito, ſe la vecchiaja, e le infermità abituali, per le gran fatiche, e patimenti contratte, non l'aveſſero violentato; riportò alla Cattolica Fede, e al Vaticano tanti trionfi, che ſi rendono innumerabili. Onde perciò fu infinito il numero de' battezzati; inſtruſſe Regine nella Fede di Criſto; converti Maomettani; fece Maddalene le pubbliche meretrici; convinſe nelle diſpute i Greci. Fondò Oſpitali; e di più Re fattoſi arbitro, inſin da quello di Perſia ſoſpirato veniva. Le ſue gran virtù, e ſopratutto il ſuo gran zelo*

zelo nella Cattolica Fede, e ardentiſſima carità col proſſimo, furono quelle, che lo facevano bramare da tutti. Onde più, e più volte ſpedite le legazioni per ottenerlo, correvano i popoli per eſſere ſpettatori di sì grand'Uomo. &c.

4 CLEMENS GALANUS C. R. *in Conciliatione Eccleſiæ Armenæ cum Latina part.* 1. *c.* 12. *fol.* 168. loquens de apoſtolico *Chriſtophori* zelo, & animarum converſionibus ab eo factis, ait: *Unus tantummodo* D. Chriſtophorus Caſtellus *in ſolo ſeſquianni decurſu octingentos trigintaquatuor, ac inſuper anno ſubſequente centum ſupra mille baptiſmo regeneravit. Nec verbis poſtea recenſeri facilè poſſent, quotquot ad Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta, quæ ibi pariter deſueta omninò fuerant, frequentanda incenderit. Quot Satrapas a propoſito vendendi ſubditos ſuos Mahometanis retraxerit. Quot homines flagitioſos, & ſacrilegos a ſuperſtitioſis ritibus, veneficiis, rapinis, ebrietatibus; ex aliorum denique ſcelerum colluvie, malæque conſuetudinis corruptela ad piè, chriſtianèque vitæ inſtitutum revocaverit; doctrina, exemplo, prædicatione.* &c.

5 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C.R. in Elogio quod *Chriſtophori* iconi appoſuit, hæc de eodem exarata reliquit. *P. D. Chriſtophorus Caſtellus, origine Genuenſis, civis Panormitanus, Cl. Reg. ſingularis patientiæ, manſuetudinis, & charitatis vir. Votis nuncupatis ab Urbano VIII. P. M. ad convertendos Infideles, & Schiſmaticos in Orientem miſſus, Colchidis, & Iberiæ regiones, atque aſpera Caucaſi juga per quinque luſtra peragravit; ubi conciliata barbarorum Principum ſævitia, cùm plurimos verbi Dei prædicatione, & ſacro fonte ad vitam peperiſſet, ipſe ſibi morbos incurabiles conciliavit, quibus diù excruciatus, ac demum in agonem actus, placidiſſimè obiit* 3. *Octobris* 1659.

6 JOSEPH SILOS C. R. ſuperiùs citatus *in Hiſtoria Cler. Reg.* pluribus in locis tam ſecundæ, quàm tertiæ partis, *Chriſtophori* præclara facinora, & merita in Deum, Religionemque Catholicam commemoratus, ſummis illum laudibus, & præconiis effert.

7 JOSEPH BARTOLOTTA Ciſtercienſis Monachus *in vita MS.* quam de *Chriſtophori* geſtis, & virtutibus concinnavit, eumdem qua vitæ ſanctimoniâ, qua virtutum omnium culturâ, & præſertim ob zelum fidei ſummoperè celebrat.

8 INNOCENTIUS RAPHAEL SAVONAROLA Cl. Reg. in iconibus illuſtrium Virorum Theatini Ordinis, de eodem hoc Elogium exaravit.

CHRISTOPHORUS CASTELLUS
Clericus Regularis,
In laboribus plurimis, & in carceribus abundantiùs.
Emenſis quatuor Orientalium Principum Regnis,
Catholici nominis, qua inſtitutor,
& qua reſtaurator,
Helenæ Perſarum Reginæ Chriſtiana in religione
Inſtructor, ac Rector.

CARMEN LATINUM
In CHRISTOPHORI laudem.

CHRISTOPHORUS *cupiens crucis vexilla per orbem*
Deferre, ad ſcopulos Colchidis uſq. petit.
Illic mirificè linguis inſtructus Eois;
Cœpis apoſtolicum munus obire ſuum.
Hinc fidei zelo armatus vir rectus, & inſons,
Æternæ vitæ ſemina ubique jacet.
Multa dein pietate flagrans, dat ſigna ſalutis,
Queis Colchorum ad ſe corda, animoſque rapit.
Excurrit pede per montes, et devia quæque:
Explanans populis dogmata ſancta Dei.
Arguit errores Græcorum, & crimina carpit;
Exhortans plebē ſchiſma abolere vetus,
Propterea inſidiis perſæpè petitus ab illis;
Suſtinet intrepidè ſcommata, probra, minas.
Millenos hominum luſtralibus abluit undis;
Cum quibus & Regum crimina cuncta lavat.
Tot tandem egit Chriſtophorus *portenta ſtupenda,*
Ut meritò illum plebs crederet eſſe Deū.

CARMEN ETRUSCUM, ſive ODE

In ejuſdem Viri laudem,

Quam Joachim Bona, & Fardella Arcadum, & Boniguſtûs Academici cecinit.

Tacete o ſole Achee:
Nè a la futura etate
Servan di ſpecchio mai voſtre ſollle.
Fra tanti Numi, e Dee
Se Alcide annoverate,
E' un voler occultar la luce al die:
In queſte carte mie
Ammiri ognun le glorioſe impreſe
D'Ercol non finto, che immortal ſi reſe.
Non già in Tebe ideali,
Da l'inganno teſſuto,
Ei le faſce ſortì da Giove immondo:
Ma Trinacria i natali,
Ove alberga virtute,
Gli diè, per illuſtrar di glorie il mondo.
Da Genitor fecondo,
Che i freggi ereditò da gli Avi ſuoi,
Fu dato in luce infra i Sicani Eroi.
Nè al par del favoloſo
Ercol, con man lattante,
Strozzò le ſerpi infra la cuna avvolto:
Ma Fanciullin vezzoſo
Segni di trionfante
Allor vibrò dal ſuo celeſte volto:
Poichè del vizio ſtolto
Calpeſtò le luſinghe, e pel ſentiero
Di virtù drizzò il piè ſaggio, e ſevero.
Nè di robuſta Clava,
O di pungente Telo
Armò la man per atterrar più Moſtri:
Ma dove i rai vibrava
GAETANO dal Cielo,
Per campo eleſſe i TEATINI Chioſtri:
Ivi, ne' dotti Roſtri,
E ne' Licei alte ſcienze appreſe;
Indi del merto in su la cima aſceſe.
E non ſol di natura
Scrutinò la ſua mente
Gli occulti arcani in cielo, in terra, e in mare:
Ma intento a la Pittura,
Fè il pennello eloquente
Più che Zeuſi, ed Apelle in opre rare:
Olocauſto, ed Altare
Indi reſo il ſuo core, alzò il deſio
Di grado in grado, e ſi fè ſcala a Dio.
Alma ad amare avvezza
Vola ſovra le sfere
Indagando il principio, ond'Ella venne:
Studio terren non prezza;
Ma cercando le vere
Sacre Dottrine, alza ſul ciel le penne:
Tal CASTELLI mantenne
Su i globi de l'Empiro i lumi fiſſi,
Scrutinando di Dio gl'immenſi abbiſſi.
Queſte fur l'armi, e queſte
Furon la Clava, e il Telo,
Che gli armarono il labro, e nō la mano:
Le velenoſe Teſte
Dell'Ereſia, che al cielo
Ergea culto profano
Egli reciſe, e riportò gran palme
Sovra i cori nell'Aſia, e ſovra l'alme:
Colchide, a le cui rive,
Tracciando il vello d'oro,
Sceſe Giaſon con gli Argonauti ſuoi:
Ove Medea nocive
Erbe colſe, e un lavoro
Di preſtiggi infernal formonne poi;
Il campo fu per voi
Sacre ſponde del Tebro, ove ſi vide
Trionfare, pugnando, un vero Alcide;
Vincer Leon Nemèo,
O Menalio Cinghiale,
O il feroce di Creta orribil Toro;
Fu debile trofeo,
Trionfo a lui ineguale,
Sognato applauſo, e favoloſo alloro:
Straggi, affanni, e martoro
Ebber da lui lo Sciſma, e l'Ereſia;
E dell'empio Macon la ſetta ria.
Quante, oh quante dal cupo
Baratro de l'Inferno
Anime traſſe, e ridonolle al cielo!
Vrlò di Stige il Lupo,
Crollar gli antri d'Averno
Al tuon del labro ſuo pien d'alto zelo;
E da l'Empireo velo
Vibraro al cenno ſuo crinite ſtelle
Striſci di fiamme a incenerir Babelle:
Nè al par di quel laſcivo
Paſtor fu, che col dono
D'un pomo Elena ottēne; ond'Ilio n'arſe:
Ma con lume giulivo,
Per lui di Perſia in Trono
Altr'Elena real più bella apparſe;
Poi, che ſul crin le ſparſe
L'onda ſacra, e n'ottēne intiero acquiſto;
A Maometto la tolſe, e diella a Criſto.

N 2 Bu-

Bugia miſterioſa
Fu il dir, che il vecchio Atlante
Vacillò in ſoſtener del cielo il pondo;
E che a la faticoſa
Alta ſoma ſtellante
Alcide ſottentrò lieto, e giocondo.
Il vacillante Mondo
A forza d'eloquenza Egli ſoſtenne,
E immortal ſerto in su le ſfere ottenne.
Miſterioſo ancora
Fu il dir, che l'Oceano
Foſſe in Abila, e Calpe un dì inceppato;
E che drizzar la prora
Di là più oltre invano
Qual ſia audace Nocchier abbia tẽtato.
Ercole fortunato
Nella Georgia Ei fu, che mentre viſſe
Il non più oltre al ſuo gran merto affiſſe.
Ma che non fa l'Invidia?
La Calunnia, e la Frode
Che non oſano mai contro Virtute?
Da barbara Perſidia
Nemica de la lode
Combattuto Egli fu con armi aſtute:
Ma reſtarono mute
Quelle furie d'Averno, e intanto ſcorto
Dal ciel, fra le tẽpeſte, Ei giunſe in porto.
Giunſe in porto, ma queſto
Di marmi laſtricato,
O da l'onde bagnato Egli non vide:
Ma di ſtelle conteſto,
D'immenſa luce ornato
Era, ove ſtabil giorno eſulta, e ride.
Così la gloria arride
All'Vom giuſto, che ſprezza il mondo rio:
Laſcia il corpo a la terra, e poſa in Dio.
Così CASTELLI il forte
Vero Alcide Sicano
Di palme onuſto ſen volò ſul Polo;
Nè l'ucciſe la Morte:
Ma il ferì con ſua mano
L'Arcier Divin, che aſſiem ſe'l traſſe a volo.
Tra quel beato ſtuolo
Godrà ſempre di luce eterni abbiſſi:
Poichè un Sol di virtù non teme Ecliſſi.

CLEMENTIS FICARRÆ
Clerici Regularis, J. U. Doctoris
ELOGIVM XV.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Bibliotheca Siculæ fol. 141.

CLEMENS FICARRA Clericus Regularis, Julii Cardinalis Mazarini ſobrinus, natus anno 1606. parentibus genere, & virtute clariſſimis, Juris prudentiæ operam dedit, & Doctoris laureâ donatus, Meſſanæ cauſarum Patronum egit non ſine laude. At ſpretis ſæculi illecebris, anno ætatis ſuæ 27. Clericorum Regularium inſtitutum amplexus eſt 7. Junii 1633. & ſolemnia emiſit vota Panormi 8. Octobris 1634. Doctrina, & virtutum ornamento effulſit: gravioribus enim ſcientiis addictus, ſub clariſſimo P. D. Hieronymo Matranga, (de quo infra) in doctiſſimum virum efformatus eſt; ideoque magno cum diſcipulorum progreſſu ſeveriores Philoſophiæ, ac Theologiæ diſciplinas alios docuit. Doctrinam regularis obſervantiæ ſtudio inſigniter illuſtravit; ideoque perſpecta exemplaris vitæ ſuæ ratione, diù adhibitus eſt ad informandos Ordinis ſui tyrones. Prudentia, zelo regularis diſciplinæ, vitæ innocentia, virtutibuſque munitus, ad altiſſimæ perfectionis faſtigium pervenit. Romæ, ubi diù vixit, Dynaſtas, Præſules, ac S.R.E. Cardinales in ſui venerationem traxit. Domum Romanam S. Andreæ Præpoſiti munere rexit; bis in Generalem Ordinis Conſultorem aſſumptus eſt; ac dum Romæ vixit ſemper omnium venerationem promeruit; ibique tandem numeris omnibus abſolutus, deceſſit 2. Martii 1683. relicto ſodalibus ſuis inſigni virtutum exemplo.

Edidit ex Mongitore

De Fama Tractatum Theologico-Moralem partem primam. Romæ typis Ignatii de Lazaris 1671. in fol.

Paraverat partem ſecundam, quam MS. reliquit.

SYLLABUS

Auctorum, qui de CLEMENTE FICARRA encomiaſticè loquuti ſunt.

1 ANTONINUS MONGITORE mox ſuperiùs laudatus *in Hiſtoria Eccleſ. Urbis Panormi cap. Eccl. S. Joſephi*, Clementem, qua doctrina, qua vitæ probitate, & integritate ſpectatiſſimum, inter illuſtres viros præfatæ Divi Joſephi Domûs reponit.

2 CAJETANUS MARIA N. N. C. R. in Elogiis Theatinorum Patrum, quæ in clauſtro memoratæ S. Joſephi Domûs cernuntur, ſequens Elogium Clementis iconi adſcripſit, quod ſic habet. *P. D. Clemens Ficarra Cl. Reg. Panormitanus, Juriſconſultus celeberrimus, doctrina, & virtutum moralium ſplendore maximè enituit. Qui Romam accerſitus, ob eximias animi dotes, morum ſuavitatem, vitæque probitatem, ſemel in Præpoſitum S. Andreæ de Valle, & bis in generalem Ordinis Conſultorem aſſumptus eſt. Quibus in muneribus cùm omnium amorem, venerationemque ſibi conciliaſſet, ſenio confectus, ibidem deceſſit 2. Martii 1683.*

3 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Cl. Reg. in libro *de divino Officio, & Choro opuſc. 2. diſquiſit. 6. fol. 168.* de eodem ait; *P. D. Clemens la Ficarra noſtri Ordinis religioſiſſimus ſenex.* Et *diſquiſ. 8. fol. 189.* ſubdit: *P. D. Clemens la Ficarra vir probatæ admodum virtutis.* Item *in vita Caroli de Thomaſiis n. 13.* recenſens ipſius amicos, inquit: *Duo præſertim illi ob morum ſimilitudinem acceptiſſimi erant*, P. D. Clemens Ficarra *Cardinalis Julii Mazarini ſobrinus, ſummus illi amicus, & intimus, & P. D. Franciſcus Maria Chitari.* &c.

4 FRANCISCUS PAPARECTUS Curatus S. Mariæ in Coſmedin judicium proferens libri *de Fama*, quem *Ficarra* Romæ evulgavit, ait; *Volumen illud eſſe inemendabile; nam Auctor ad ſelecta fundamenta ſpeculativæ Theologiæ morale ædificium famæ conſtruens, adeò de fama generatim eſt benemeritus, ut hæc illius propriæ theatrum ad æternitatem extulerit, cùm nemo de fama ſcripſerit ſatiùs.* Unde memoratus Franciſcus Maggius alludens ad præfatum opus *de Fama*, ita eruditè cecinit.

De Fama hic ſcripſit, cuditque inſigne volumen:
Virtutum fama, nobiliorque fuit.

5 HIERONYMUS VITALIS, & BONIFACIUS BAGATTA Cler. Regulares *in vita relati Caroli de Thomaſiis* pluries *Clementis* mentionem faciunt, quem ſæpiſſimè ob vitæ probitatem, morumque ſuavitatem commendant.

6 Denique PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ part. 1. fol. 358.* referens præclarum *Clementis* genus, nobilitatemque, illum citat, dilaudatque.

CARMEN LATINUM

In laudem

CLEMENTIS FICARRÆ.

Doctrina FICARRA *ſacra ditatus abundè*
Non ſecus, ac Siculo Phœbus in axe micas.
In Te quippe Dei, morumque ſcientia mirè
Cernitur, & ſplendet lex utriuſq. fori.
Ad te doctiloquus ſapientûm confluit ordo,
Confluit & ſupplex voce frequenter herus.
Hic tibi, quæ ad mores ſpectant, & crimina pandit,
Illi reſponſum, conſiliumque petunt.
Reſpondes cunctis, cunctis tua oracula præbes
Nõ aliter ſanè ac Delphicus ille tripus.
Hoc tamen haud miror, miror quod convolet ad te
Non minus ac dives, doctior atq. rudis.

CARMEN ETRUSCUM

JOACHIM BONÆ, & FARDELLÆ

In ejuſdem Viri laudem,

In quo alluditur ad ipſius opus morale *de Fama*.

Preſſo una Tomba, ov'Uom giacea ſepolto
Vidi la Fama un dì meſta, e piagnente:

Il

Digitized by Google

Il cui ſembiante in bianco marmo ſcolto
Nel mezzo a la grand'Urna era pen-
dente.
A Lei chiedo chi foſſe, ed Ella (ſciolto
Un ſoſpiro dal ſen) diſſe: è CLEMENTE,
CLAMANTE *Eroe Sican. Le luci attente,*
Per ſaper qual'Ei fu, fiſſa in quel volto.

Indi ſoggiunſe: Le più degne impreſe
De la mia tromba in quel volume Ei
ſcriſſe,
E tromba di meſteſſa allor ſi reſe.
Perciò quì l'ali mie, tarpando, affiſſe;
Nè biſogno ha di me. Si fe paleſe
Da ſeſteſſo nel Mondo allor che viſſe.

E

EMMANUELIS CALASCIBETTÆ

Clerici Regularis

ELOGIUM XVI.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. *Bibliothecæ Siculæ fol.* 174.

EMMANUEL CALASCIBETTA Platienſis Cl. Reg. pietate, ac doctrina conſpicuus, Regulare Inſtitutum amplexus anno ætatis ſuæ 13. die 23. Auguſti 1635, ſolemnia emiſit vota Panormi 2. Februarii 1637. Exacto ſtudiorum curriculo, ab ipſo ætatis flore animarum zelo æſtuavit; ideoque, eodem inſtante, a ſacra Congregatione de Propaganda fide anno 1648. Apoſtolicus Miſſionarius cum aliis electus eſt, ut Evangelii facem in Orientalem Iberiam deferret, teſte Joſepho Silos *in hiſt. Cler. Regul. par.* 3. *lib.* 9. *pag.* 362. Sed cùm a nonnullis impedimentis ea expeditio, Superiorum nutu, fuiſſet diſſoluta, animi ardorem detegere haud neglexit. Gravioribus diſciplinis excultus, Theologicâ doctrinâ emiuuit: ſed ferventiùs pietatis ſtudia ſequutus, abſolutiſſima perfectione cumulatus effulſit: alioſque in ſpirituali itinere ſanctè direxit. In Hiſpaniam ablegatus apud Regiam Aulam, ac Magnates nedum doctrina, verùm etiam vitæ integritate, ac animarum zelo inſignis effloruit, multaque ad pietatem fovendam inſtituit. Inter alia non prætermittam, quod ibi lethali oppreſſus morbo, dum auimam ageret, contra Medicorum ſententiam, Divæ Roſaliæ ope priſtinæ valetudini mirabiliter reſtitutus fuit, recurrente die anniverſariæ ſolemnitatis ejuſdem 4. Septembris: ideoque in grati animi ſignificationem Sacellum nobiliſsimum Sanctæ Roſaliæ excitavit in templo Matritenſi Sancti Cajetani Cler. Regularium, quod ſolemni ritu, ac pompa dicari, ac ejuſdem Sanctæ Virginis feſtum inſtitui curavit: ibique adhuc ſingulis annis regia magnificentia feſtum, unà cum octava ab ipſo Catholico Rege, Regii Conſilii Proceribus, aliiſque Dynaſtis celebratur, ut ex Epiſtola nuncupatoria Vitæ D. Roſaliæ ab ipſo Emmanuele conſcriptæ, & ex relatione ab Hiſpanis viris accepta compertum eſt. Præpoſiti munere domum Matritenſem rexit. A confeſsionibus fuit Vitaliani Vicecomitis Borromæi Epheſini Epiſcopi, exinde S. R. E. Cardinalis, tunc apud Catholicum Regem Sanctæ Sedis Nuntii, ac etiam præcipuorum Magnatum. Ob egregias virtutes, vitæque ſanctimoniam, quibus ubique enituit, omnium venerationem promeruit. Regularis diſciplinæ ſtudioſiſſimus, ſingularium virtutum exempla reliquit. In corpus præſertim ſuum miris pœnitentiæ legibus ſæviit. Erga Sanctiſſimam Euchariſtiam obſequentiſſimus, qua doctrina, qua exhortatione quotidianam communionem magno cum animarum fructu excitavit. Corporis, & cordis puritatem ſervare ſtuduit, ac ſummoperè curabat, ut alii Deo ſe dicarent, Regularium Ordinibus mancipati. Demum Matriti non ſine ſanctitatis opinione deceſſit primo Novem-

vembris 1673. Funus magno populi nobilium, ac aulicorum concurſu celebratum: ac de ipſius virtutibus inter miſſarum ſolemnia funebrem orationem dixit P. D. Hieronymus Vigintimillius Cler. Reg. poſtea Epiſcopus Liparenſis. Ejus veſtes a confluentibus diſciſſæ, ut veluti ſancti viri reliquias ſervarent.

Edidit hiſpanicè ex Mongitore

Enſeñanzos eſpirituales, over Dios te de Dios. Matriti apud Thomam Sanchez 1648. in 16.

Oracion Jaculatoria. Ibidem apud eumdem 1648. in 16.

Vida del glorioſo, y bien avventurado P. S. Gaetano Tiene. Ibidem apud Paulum de Vidal 1653. in 4.

Coronacion Real, Serman Panegirico en applauſo de la profeſion ſolemne, que hizo dia de la Ss. Trinidad Sor Roſalia Maria de la Trinidad Carmelida deſcalça en la Villa de Caravacca. Ibidem apud eumdem 1665, in 4.

La Roſa de Palermo antidoto de la peſte, y de todo mal contagioſo S. Roſalia Virgen eſclarecida, fina amante de Jeſus, que vivio Anacoreta, y ſalitaria en los deſiertos. Su celeſtial vida la eſcrive el R. P. D. Manuel Calaſcibetta. Ibidem typis Bernardi Villadiego 1668, in 4.

SYLLABUS
Aliquorum Auctorum, qui de EMMANUELE CALASCIBETTA honorificè meminère.

JOSEPH SILOS Cl. Reg. *par. 3. Hiſtoriæ Cler. Regul. lib. 12. fol. 562.* brevi Elogio plura complexus, ait: *Emmanuel Calaſcibetta, Platiæ, quæ Urbs eſt in Sicilia, natus, Panormi religioſæ diſciplinæ tyrocinium poſuit, ac vovit die Februarii ſecundo 1637. pietati, ac regulari obſervantiæ, formandiſque etiam aliorum moribus addictus. In Hiſpaniam amandatus, Matritenſi noſtro cœnobio præfuit*. &c.

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Cler. Reg. *de ſacris Cæremoniis opuſc. 2. diſquiſ. 21. pag. 189.* loquens de ritu abluendi hoſpitum pedes, hæc de illo ſubdit: *Hunc ritum Matriti reſtitutum audimus a* P. D. Emmanuele Calaſcibetta, *Præpoſito, viro docto, animi integritate, pietateque, ac divini honoris zelo conſpicuo*.

NICOLAUS ANTONIUS *in Bibliotheca Hiſpanica part. 2. pag. 353.* ejuſdem meminit.

CAJETANUS MAGENIS Cl. R. *in vita S. Cajetani part. 1. lib. 1. cap. 8. pag. 37. & part. 2. cap. 9. pag. 452.* illum pluries citat, & laudat.

CARMEN LATINUM
In ejuſdem Viri laudem.

Te celebrant alii mitem, nulliqueſecundum
Proclamant cathedra, roſtraque ſacra ſimul.
Tanta tibi eſt pietas, morum innocentia, candor,
Ut ſuperes multos relligione viros.
Eloquio miro pollens, ſacra verba frequenter
Spargis, queis blandè ferrea corda quatis.
Hinc reſonante Tui fama, pia buccina cœli
Diceris, & meritò: crimina namque fugas.
Quonam te magno compellem nomine laudum,
Omne etenim nomen Te minus eſſe puto.
Pluribus extollant alii Te laudibus; ipſe
Expediam paucis omnia: vir pius es.

FRAN-

F

FRANCISCI BUSCELLI

Clerici Regularis, J. U. Docto-
ris eximii

ELOGIUM XVII.

FRANCISCUS BUSCELLUS Panormitanus, parentibus Alphio Buſcello ex Baronibus de Serravalle, & Angelica Riera natus, generis nobilitatem literarum ſplendore illuſtravit. Juriſprudentiæ laureâ donatus, adeò doctrinâ, & eruditione inclaruit, ut inter primarios Juriſconſultos, & cauſarum Patronos omnium conſenſione fuerit recenſitus. Ideoque exigentibus ipſius promeritis ad nonnullos honorum gradus evectus refulſit. Nam ſemel in Panormitano Prætorio ſedit quâ Judex, ſemel etiam Magnæ Regiæ Curiæ ſubſellia tenuit. Annum agens quadrageſimum, Joanna lectiſſima ejus uxore ex præclara Morſiorum familia Marchionum Gibellinæ, viduatus; mundo nuncium remiſit: & abjectâ togâ Clericorum Regularium inſtitutum capeſſivit Panormi in ædibus S. Joſephi anno ſuperioris ſæculi 1614. die 1. Octobris, ubi ſolemni votorum ſacramento Deo ſe dicavit 2. Februarii die 1616. In Religione omnibus ferè virtutibus, quæ virum decent eccleſiaſticum, ac Deo mancipatum, ornatus, ceu bonorum exemplar enituit. Nihilque magis ipſi antiquiùs cordique fuit, quàm mundi hujus contemptus, & deſpicientia ſui. Hinc auſteriſſimum vitæ genus aggreſſus in ſe, ſuumque corpus, tum nocturnis vigiliis, carniſque maceratione, tum denique jejuniis, ciliciis, & flagris inſævit. Præguſtatus ſupernarum illuſtrationum delicias, per integras ſæpè horas in cœleſtium rerum contemplatione detinebatur. Animarum lucris inhians, ſedulam impendit operam in piacularibus audiendis fidelium confeſſionibus, in regendis ſodalitiis, & in ſubveniendis proximorum miſeriis. Romam a Moderatoribus accerſitus, ut in illa nationum Metropoli ipſius virtus inclareſceret, cùm inibi per aliquot annos, qua doctrinâ, qua vitæ probitate cunctis præluxiſſet, ac non exigua per id tempus ſanctimoniæ documenta præbuiſſet, laboribus, & pœnitentiis attritus, fatis ibidem ceſſit 30. Aprilis 1627. ætatis ſuæ 53.

Ipſius laudes adfert eruditiſſimus Antoninus Mongitore *in ſua Bibliotheca Sicula tom. 1. fol.* 210. Ubi ex defectu fortaſſis notitiarum recenſere *Franciſci* honorum gradus, ejuſdemque ad Clericos Regulares cooptationem prætermiſit; quod certè haud feciſſet, ſi præ manibus habuiſſet librum Profeſſorum Theatini Ordinis.

Edidit ex laudato Mongitore *loco cit.* antequam Theatinæ diſciplinæ mentem conciperet

Allegationes pro Porſia de Regio contra Spect. Jacobum Siracuſa. Panormi 1610. in fol. ſuppreſſo typographi nomine.

CARMEN LATINUM
In ejuſdem Viri laudem.

Tot donis, Franciſce, *micas, meritiſque coruſcas,*
Ut magnum Te omnes ritè vocare queat.
Virtutes cingunt ſertis tua tempora ſacris,
Undique te exornant Gloria, Geſta, Decor.
Eximius legum cultor, ſacra jura tueris,
Quæ te olim fuerant, Judice, tuta magis.
Ergo quid mirum in laudes incumbere famam,
Teque adeo excelſa ducere in aſtra viâ?
Magnificum, ingenuumque virum elatura per orbem
An ne erit in laudes prodiga fama tuas?
Sed faciat quod fama velit: Tu vincere famam
Ore ſilendo doces geſta decora nimis.

FRAN-

FRANCISCI LUCCHESII
Clerici Regularis
ELOGIUM XVIII.

FRANCISCUS LUCCHESIUS Panormitanus ex Marchionibus Caſalis-Gerardi, patre Franciſco Lucchesio Duce, & Catharina Alagona matre natus, adoleſcens annorum quatuordecim Theatinæ Congregationi ſe devovit Panormi 2. Auguſti 1642. ſed mox poſito Romæ in Quirinali Domo S. Sylveſtri regularis diſciplinæ tyrocinio, ibidem ſolemni ritu Deo ſe conſecravit 8. Maji 1644. Decurſis cum ingenii laude ſtudiorum ſpatiis, doctrinaque abundè cumulatus, ſacras in primis literas e ſuggeſtu explicavit, concionatuſque eſt per anni ambitum, & in Adventûs feſtis diebus nonnullis annis. Admotus deinde tyronum, ac ſtudioſæ juventutis inſtitutioni, ſedulam in formandis illorum moribus, iiſdemque ad perfectionis regulam dirigendis operam impendit: e quibus nonnulli fuêre quâ vitæ integritate, quâ virtutum cultura ſummoperè commendandi. Religioſæ diſciplinæ, ac veteris inſtituti ſui moris adeò ſtudioſiſſimus extitit quoad vixit: ut cùm Præpoſiti munere ſodales ſuos in præfatis Divi Joſephi ædibus regeret, atque Siciliæ Viſitatoris officio fungeretur, illa præ viribus ſuis promovere nunquam deſtiterit: quod & fecit inſuper quâ Senior, ac Decanus. Divino cultui, ac domûs Dei nitori, ſive magnificentiæ addictus, Eccleſiæ Sacrarium exornandum, domeſticam Bibliothecam dilapſam reſtituendam, augendamque curavit. Sacrorum rituum obſervantiam apud ſuos promovere maximè ſtuduit. Hinc cæremonias ſacras in divinis officiis, & eccleſiaſticis functionibus obiri a cunctis religioſis viris, omni quâ par erat ſolertia, & modeſtia ſatagebat. Religionem erga Deum, Sanctiſſimumque Euchariſtiæ Sacramentum fovere, & augere cupiens, omnem omninò curam adhibuit, ut ea altiùs fidelium animis inſculpta firmiùs uniuſcujuſque menti hæreret: idque potiſſimùm præſtitit, cùm nimirum Sanctiſſimi Sacramenti Sodalitium adgubernavit: tunc enim ſingulos Sodales ad venerandum tam inæſtimabile divini amoris pignus, & excellens charitatis opus aſſiduis ſermonibus, ac ignitis colloquiis adhortatus eſt. Denique annis gravis, & viribus penè conſumptus, expleto octogeſimo ſeptimo ætatis ſuæ anno, Panormi extremum diem obiit 2. Octobris 1714.

Mentionem ipſius faciunt ANTONINUS MONGITORE *in Biblioth. Sicula tom. 1. fol.* 220. Item *in Hiſt. Eccleſ. Urb. Panormi cap. Eccl. S. Joſephi*, & FRANCISCUS MAGGIUS *in ſuis ſermonibus de vita, & morte S. Cajetani c.6. pag.*49.

Ex ejus calamo habes *in Galateo Religioſo* memorati Franciſci Maggii

Syllabum clarorum virorum, qui de Franciſco Maria Maggio, ejuſque operibus honorificè meminère, alphabetico ordine digeſtam.

Epiſtolam latinam ad P. D. Hieronymum Maggium Matriti commorantem.

Item *Epiſtolam nuncupatoriam ejuſdem Galatei Joanni Roano Archiepiſcopo Montis Regalis.*

CARMEN HENDECASYLLABUM
In ejuſdem Viri laudem

Ab Emmanuele Filingerio Imperialis Collegii Convictore, Academico Boniguſtûs, conſcriptum.

Nunc dico lepidos ſales, jocoſque
Franciſci, ut maneat perenne nomen:
Franciſcus ſuperis, Deoque carus,
Jucundus Patriæ, & ſuis propinquis,
Noſtrûm deliciæ, decuſque morum:
Qui plus nos oculis ſuis amabat;
Qui vixit bene, ſobriè, & pudicè;
Et cultor fuerat pius Deorum:
Qui mundi bona, qui beatiores
Gazas unius æſtimavit aſſis.
Hic dignus ſalibus, facetiiſque,
Dignus verſiculis, meiſque jambis:
Franciſci ut maneat perenne nomen
Nunc dico lepidos ſales, jocoſque.

VENERABILIS FRANCISCI MARIÆ MAGGII

Clerici Regularis, Miſſionarii Apoſtolici apud Colchos, & Iberos

ELOGIUM XIX.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Bibliothecæ Siculæ fol. 219.

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Panormitanus Ordinis Clericorum Regularium decus, & ornamentum, a doctrinæ ſplendore, vitæ ſanctimonia, ac egregiis editis facinoribus undique venerabilis. Præclariora ejus geſta in pauca contraham, ac curſim delibabo, cuncta enim laudabiliter patrata juſtum volumen explerent. In lucem editus Panormi anno 1612. natus ex Bartholo Maggio Juriſconſulto ſatis docto (qui omnis doctrinæ ſuæ vires in pauperes propugnandos impendit, ac non ſine ſanctimoniæ fama deceſſit) & ex Vincentia Iveglia, eximiæ probitatis muliere, celeberrimi Hieronymi Ivegliæ filia. A teneris adhuc annis ſanctè educatus, inde claram ingenii indolem humanioribus literis admovit. Divino impellente ſpiritu Ordini Clericorum Regularium nomen dedit Panormi in æde Divi Joſephi 15. Junii 1631. ubi ſolemnia emiſit vota 17. Octobris 1632. Cùm in regulari obſervantia, & virtutibus egregiè profeciſſet, ſub eximia Venerab. P. D. Petri Giardina Panormitani, viri ſanè apoſtolici, diſciplina; exactis cum ingenii præſtantiſſimi laude Philoſophicis, & Theologicis ſpatiis, in animarum ſalute promovenda mirificè exarſit; ac ut omnes animi ſui vires hoc in negotio admoveret, ferventiſſimis precibus enixè petiit; ut ad Miſſionem Orientalis Iberiæ admitteretur, ac obtinuit; a ſacra enim Congregatione de Propaganda Fide unà cum aliis electus anno 1636. ut Provinciam illam Clericis Regularibus non multò antea demandatam excoleret. Hinc ex Italia ſolvens in illa Apoſtolica expeditione, per immenſos itinerum labores, cum nivium ſævitia, cœli inclementia, viarum incommodis, ac Barbarorum vexationibus colluctando, tandem in Orientales plagas, nempè Iberiam, Syriam, Arabiam, Perſidem, Armeniam, Colchidem, aliaſque remotiſſimas regiones, uſque ad inoſpitas Caucaſi rupes infracta animi conſtantia penetravit. Ut omnibus prodeſſet linguarum orientalium leges, quæ in Georgiæ regionibus, & apud Turcas, Arabeſque audiuntur, magno labore didicit, ac perfecit. Ibi diu, noctuque immenſis exantlatis laboribus, uberrimam animarum meſſem collegit: innumeros enim in fide Evangelii prædicatione roboravit, inſtruxit; multos Baptiſmatis aquis regeneravit; multorum errores detexit; doctiſſimis diſputationibus multorum hæreſes expugnavit. Goridem præſertim, Colchidem, Gurielem, ac omnes Georgiæ Provincias excurrendo, Evangelii face incolas, ignorantiæ tenebris involutos, illuſtravit; ac integram quandoque Provinciam ad catholicam veritatem perduxit. At quę apoſtolicus ſanè vir in difficillima miſſione ad animarum profectum, & veri Numinis gloriam ſæpè cum magno vitæ diſcrimine perpetravit, ne inſtituti mei limites excedam, prætereo. Hæc leges apud Joſephum Silos *in hiſt. Cl. Regul. part. 3. lib. 5. pag. 150. & ſeq. lib. 6. pag. 175. & ſeq.* Archangelum Lamberrum in libro *Colchide Sacra cap. 37. pag. 317. & ſeq. & cap. 42. pag. 344. & ſeq.* & præcipuè apud Bartholomæum Ferrum eruditione, & doctrina eximium *in hiſt. Miſs. Cl. Reg.* nuper edita, qui latè omnes Maggii labores enarrat, præſertim *tom. 1. lib. 2. cap. 24. pag. 265. cap. 26. a pag. 283. & ſeq. cap. 27. a pag. 288. & ſeq. cap. 28. a pag. 302. & ſeq. lib. 2. cap. 6. pag. 384. & ſeq. a 389. & ſeq.* Sed cùm ibi quinquennio moram protraxiſſet, ad animarum lucra ferventiſſimè intentus, ſuperiorum juſſu Theodoſiam miſſus, ut ea in Urbe Cler. Regul. domicilium excitaret; hac ex cauſa Conſtantinopolim digreſſus eſt, ubi ab Ordinis Generali, & a Sacra Congregatione de Propaganda Fide juſſus eſt, ut ſe ſiſteret, & domum pro Clericis Regularibus vel ibi degentibus, vel eò tranſeun-

euntibus, fundaret unà cum Angelo Verricello Cler. Regul. viro celeberrimo. Ibi ab Aloyſio Contareno præclariſſimo, piiſſimoque viro, pro Veneta Republica ad Turcarum Imperatorem Oratore, honorificè pertractatus eſt: cui cùm novus ſucceſſiſſet Orator, Religioſorum hominum minimè ſtudioſus, non modò domum, quam excitandam curabant, non permiſit, verùm etiam *Maggium*, & Verricellum Italiam repetere coegit. Hæc vera cauſa, quod in Italiam magno animi dolore *Maggius* regreſſus ſit; non ex diuturno morbo ibi contracto, ut ex falſa relatione literis mandavit Joſeph Silos *in Hiſt. Cler. Reg. part.* 3. *lib.* 12. *pag.* 566. (quem ſequitur Ferrus citatus *lib.* 2. *cap.* 6. *pag.* 389.) nam hujus lapſum ipſemet *Maggius* notavit *in epiſt. ad Lectorem*, quam in opere *de ſacr. Cæremoniis* præfixit *num.* 7. & P. D. Franciſcus Maria Luccheſius in calce *Galatei Religioſi* ipſius *Maggii pag.* 497. Hinc Meſſanam cùm perveniſſet, Romam a Sacra Congregatione accerſitus, ejuſdem juſſu volumen linguarum Orientalium (in quarum ſtudio egregiè profecerat) ad Evangelii præconum utilitatem typis tradidit, magna nominis ſui celebritate. Inde totus fuit in promovendis Ven. Urſulæ Benincaſa Cœnobiis, eaque impigrè omnibus animi ſui nervis excitare curavit. Hinc immenſo labore, & non raró multis adverſantibus oppugnationibus, ejus opera fundatum eſt Panormi Monaſterium S. Juliani Monialium Theatinarum anno 1651. & Neapoli etiam Eremum Virginum Theatinarum: idque ipſius precibus, ac ſtudio regia ædificiorum magnificentia omnibus numeris abſolvit anno 1669. D. Petrus Aragona Segorbæ Dux, Neapolitani Regni Prorex, cujus noſter *Maggius* Theologus fuit, ac a ſacris Confeſſionibus, & ab eo ſingulari æſtimatione proſequutus. Seceſſui etiam duodecim Patrum Clericorum Regularium, qui ipſum Monialium Eremum moderantur, ſupremam impoſuit manum: ibique omnibus ſæculi curis ſolutus diù vixit, in cœleſtium rerum contemplatione defixus, & ad angelicam vitæ perfectionem Cœnobium direxit. Monteregali in Sicilia etiam ejus induſtria domum Virginum Theatinarum exordium obtinuit. In oppido etiam Siculo Palmæ Monaſterium ſub inſtituto S. Benedicti fundatum, prudentiſſimis editis Conſtitutionibus inſtruxit, eximiis perfectionis regulis erudivit, ac ad virtutum omnium ſtudium incendit. Egregiis, ſanctiſſimiſque virtutibus animum inſtruxit, quibus ad abſolutiſſimum perfectæ vitæ faſtigium aſcendit. Humillimos præſertim animi ſenſus enutrivit, ideoque ab omni dignitate mirificè abhorruit: & nonniſi obedientiæ vi coactus Viſitatoris munus, & Syracuſanæ Domûs Præpoſitum egit, ubi Sodalitium Divini Amoris excitavit. Cæterùm Superiorum juſſu tyronibus, ac Ordinis junioribus inſtituendis Panormi, Neapoli, & Romæ ferè ſemper incubuit. Etſi meritis exigentibus ad ſublimiora vocatus, omnia conſtantiſſimè recuſavit. Petrum Aloyſium Carafa S. R. E. Cardinalem, qui ut ad aliquam dignitatem promoveretur, ſtrenuè adnitebatur, a propoſito dimovere inſtantiſſimis precibus curavit. Conſultoris Generalis honori in Ordine ſuo, ac Epiſcopali Infulæ in Regno Neapolitano Nuncium remiſit. Nil illi antiquiùs, quàm ſtudium dilatandi divini Numinis gloriam: charitatis enim igne ſemel ſuccenſus, cæleſti ſemper æſtuavit amore. In proximorum ſalute promovenda mirificè exarſit, & formandis hominum moribus omnes ingenii vires addixit: ad virtutes in fidelium pectoribus excitandas, ac fovendas, libros cæleſtl ſapientia, ſacra eruditione, ac aſceticis documentis inſtructiſſimos edidit. Divini verbi prædicatione animarum negotia promovere curavit. Hæc autem ea animi contentione protraxit, ut nec ſenio gravatus a ſacrorum librorum ſcriptione, & a divini verbi prædicatione ceſſaverit: & tunc ſcriptionis, ac prædicationis finem fecerit, cùm paucis ante obitum diebus lethali morbo affectus eſt. In Virginem Deiparam obſequentiſſimus fuit, eamque ſuam magnam Dominam frequenti appellatione vocabat. De ea multa ſcripſit, multaque ad ejus gloriam amplificandam patravit. Ab editis libris, a virtutibus præclariſſimis,

O 2

mis, quibus longè, latèque refulſit, celeberrimus in ſui venerationem omnes excitavit, tum inter Barbaros, tum etiam Panormi, Neapoli, & Romæ, ubi majus vitæ ſpatium traduxit, Summa enim doctrinæ, & ſanctimoniæ opinione valuit apud Præſules, Principes, Dynaſtas, Regnorum Moderatores, Ordinis ſui Generales, ac nonnullos S. R. E. Cardinales, apud quos magno æſtimationis pondere valuit; ejusque conſuetudinem adamare, conſilia exquirere, ac amicitiæ ipſius vincula expetere ſtudioſiſſimè curarunt. Tandem cùm Panormum remeaſſet, in Divi Joſephi Templo ſingulis feſtis diebus magna populi frequentia conciones habuit; ac licèt inſtarent multi, ut de more ſacras literas explanaret; attamen de Propoſitis ad mortem ſanctè obeundam ſemper verba dixit. Idque eo conſilio, ut ſeipſum ad mortem pararet, quam ſemper ſibi proximam proponebat, & non ſine rationis pondere conjectare licèt, superno lumine de morte vicina præmonitum fuiſſe, Hinc ſtatim ac D. Ferdinandus de Bazan ad Eccleſiam Panormitanam regendam venit, noſtrum *Franciſcum* accerſivit, ut ejus conſilio gubernii ſui exordia rectè inſtitueret: at ipſe cùm gratias optimo Præſuli egiſſet, humillimè, ut excuſationem admitteret, petiit; non enim ad opportuna ſuggerenda tempus adeſſe, ait: ac paucis elapſis diebus cùm graviter ægrotaſſet, ſanctè, ut vixit, vitam abſolvit Panormi 12. Junii 1686. Ejus ſanctimoniæ fama magnum populi concurſum evocavit; ac triduo inſepultus jacuit, ut omnium vota expleret, Cùm autem ejus imaginem pictor exprimeret, admirabili ſudore faciem perfuſam animadvertit, & illicò Urbem Terræmotus, non ſine omnium metu concuſſit, Biennio antequam ex hac vita migraret, ex ſumma animi humilitate, & cordis contritione ſequens Epitaphium ſibi conſcripſit, quod legitur in ipſius Propoſitis bene moriendi *propoſ. 5. pag. 51.*

Quid juvat, o Hoſpes, ſi plura volumina ſcripſi?
Dum mihi diſſimilis vita, ſtyluſq. fuit,
Acriter exploſi vitia, inſectabar abuſus:
Sed tamen ipſe excors, atque ſceleſtus eram.
O utinam, fletu, mea crimina cuncta luiſſem;
Sæpè gemens, me non ſemper amaſſe Deum,
Comminuiſſe mihi cor, membra, ac oſſa dolorem,
Vellem: diſpereas, ne ſcelus ipſe patrem,
Quam mihi gauderem, ſi vita exculta fuiſſet!
Non ſtylus, ac calamus, ſola ſed acta juvant,

Ejuſdem ad Deum proteſtatio ante obitum ſuum.

Te offendiſſe Deum doleo ſuper omnia, promptus
Ecce mori, & pœnas ferre quot ipſe jubes,
Non mereor cœlum, ſtygiis, ſed ab ignibus uri:
Nec mea me quidquam ſcripta, vel acta juvant.
Tartareis flammis ſi vis me addicere nequam;
Juſtus es: haud renuo, nec tua juſſa queror.
Sed ſi luce frui empyrea largiris; id eſſet
Quanta Dei pietas, quàm miſerentis opus!
Attamen ut fiat, cupio, tua, Chriſte, voluntas;
Æternùm ut tibi ſit gloria, & omnis honos.
Non peto delicias, non quæro laudis, honores,
Non epulas; ſperno quidquid & Orbis habet.
Terrenis ſpolier: decedam nudus; ameroque
Non homines, ſed te ſupplice corde Deum.
Perpetuòque fleam, quòd te non ſemper amarim;
Vivenſque ac moriens execrer omne malum.
Digna Dei Mater concepta, ò criminis expers,
Adſis cùm morior, tum mihi cõfer opem,
Quod verò in cœlum admittar, vel trudar in orcum;
Id volo, & amplector quod tibi, Chriſte, placet,

Quæ ſcripſit doctiſſimus, atque fœcundiſſimus *Maggii* calamus ex citato Mongitore, & ex Franciſco Luccheſio *in Galateo Religioſo propè initium*, hæc ſunt, nempe;

1 *Syntagmata linguarum Orientalium, quæ in Georgiæ Regionibus audiuntur. Liber primus, complectens Georgianæ, ſeu Ibericæ vulgaris linguæ Inſtitutiones Grammaticales*. Romæ typis Sacræ Congreg. de Propaganda Fide 1643. in fol.

2 *Syntagmata linguarum Orientalium. Liber ſecundus, complectens Arabum, & Turcarum Ortographiam, & Turcicæ linguæ Inſtitutiones*. Ibidem 1643. in fol. & iterum ex eadem Typographia 1670. in fol. ut habemus ex Diario Literatorum Romæ edito anno 1670. ubi *pag.* 59. haud parum opus celebratur.

3 *De ſacris Cæremoniis circa Domum Dei decorem, Salutationem Angelicam, & Eccleſiaſticam honeſtatem, diſquiſitiones Rituales, Morales, Aſceticæ, & ut plurimum novæ*. Panormi typis Andreæ Colicchiæ 1665. in fol.

4 *De ſacris Cæremoniis obiri ſolitis in Dei Templis, ac Monaſteriis, præſertim in divino Officio, & Choro, diſquiſitiones Rituales, Aſceticæ, & ut plurimum novæ*. Ibidem typis Auguſtini Boſſii 1666. in fol.

5 *De SS. Pontificis Pauli IV. inculpata vita, diſquiſitiones Hiſtoricæ clarorum Scriptorum e Societate Jeſu teſtimoniis explicatæ. Tomus primus*. Neapoli typis Novelli de Bonis 1672. in fol.

6 *De Ritibus incolendæ ſolitudinis, ſive recollectionis in ea ad dies aliquot ſpiritualibus exercitiis obeundæ, diſquiſitiones Aſceticæ. Tomus alter*. Ibidem apud eumdem 1675. in fol.

7 *Galateus Religioſus actus dedecentes, & indecoros enumerans, ab omni ſacro Deo Homine eliminandos*. Panormi apud Coppulam 1684. in fol.

8 *De iis, quæ Religioſis Ordinibus, Eremitici, ſive arctioris Cœnobil conſtructionem ſuadent, diſquiſitiones Pareneticæ. Pars prima*. Romæ typis Ignatii de Lazaris 1661. in fol. Hujus operis pars ſecunda apologetica, in qua omnia a tepidis Religioſis contra hæc Cœnobia objecta, vana eſſe demonſtrantur, ſervatur MS. cum aliis Auctoris operibus etiam MSS. Panormi apud Clericos Regulares.

9 *Roſarium B. Mariæ Virginis, juxta Sanctorum Evangeliorum Hiſtorias, & alia Sacrarum Scripturarum loca, egregiè olim concinnatum, atque diſpoſitum, nunc verò Parergis aliquot, & animadverſionibus auctum. Quibus ut plurimùm, quidquid in eo de Deipara aſtruitur, ad ejus Immaculatæ Conceptionis fidem firmandam, & ſingulare adeò privilegium extollendum, Sanctorum Patrum, graviorumque Doctorum, præſertim PP. Prædicatorum calculis, explicatur*. Panormi apud Andream Colicchiam 1665. in 4. & Neapoli apud Novellum de Bonis 1676. in 4.

10 *Præſagia, & inſigniora aliquot Geſta Pontificum Romanorum, qui XVI. & XVII. ſæculo floruerunt*. Neapoli typis Novelli de Bonis 1677. in 4.

11 *Duodecim Stellæ B. Mariæ Virginis, ſive duodecim Privilegia ejus Immaculatæ Conceptionis, Sanctorum Patrum, graviorumque Doctorum calculis, explicata*. Neapoli apud eumdem 1676. in 4.

12 *Specialis, ac propria S. Cajetani, & ab eo conditi Ordinis Clericorum Regularium laus*. Neapoli apud eumdem 1674. in 4.

13 *Corona Stellarum duodecim, ſive duodecim Prærogativæ ferè inſigniores, ac ſingulares, quæ S. Cajetani caput, ejuſque Ordinem mirificè decorant, & illuſtrant*. Neapoli apud eumdem 1674. in 4.

14 *Rituale Theatinum Sanctimonialium, ac Virginum in Eremo, & Congregatione degentium ſub titulo Immaculatæ Conceptionis*. Antuerpiæ apud Jacobum Meurſium 1650. in 4.

15 *De Cœnobio Neapolitano Monialium Sancti Andreæ a Paulina Domus Clericis Regularibus condito*. Panormi typis Alphonſi & Petri de Iſola 1646. in 8.

16 *Carmelus Marianus, ſive Carmelitana & Eliana Religio, a Deipara Maria Virgine quammaximis beneficiis illuſtrata*. Neapoli apud Novellum de Bonis 1677. in 8.

17 *So-*

17 *Societas Jeſu Mariana, ſive a Deipara Maria Virgine inſignioribus aliquot beneficiis mirificè præſtitis, illuſtrata.* Neapoli apud eumdem 1677. in 8.

18 *Nomina & Elogia, quibus viri clariſſimi ex omni genere Societatem Jeſu honorificè appellant.* Neapoli apud eumdem 1677. in 8.

19 *De Mirabilibus aliquot Geſtis Aloyſii de S. Severino, Biſignani Principis, Magnatis Hiſpaniarum, qui Theatinum in morte habitum induit.* Neapoli ex typographia Ægidii Longi 1679. in 8. ſub anagrammatico nomine Joannis Franciſci Amagrimæ.

20 *Apparatus, & Hebdomada Beatæ Mariæ Virginis Deiparæ Sacra, ſive modus, quo homo quidam Religioſus, ſub B. Mariæ Virginis auſpicio, & cum participatione cunctorum Ordinum, tam vivere, quàm mori deſideravit.* Neapoli apud eumdem 1679. in 8.

21 *De vitæ geſtis Ven. Servi Dei P. Joſephi a Matre Dei Aragonenſis, Mariani Ordinis Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Inſtitutoris.* Neapoli ex typographia Franciſci Benſi 1680. in 8.

22 *Ad Reverendiſs. P. D. Stephanum Medices Congregationis Cleric. Regularium Præpoſitum Generalem, de P. D. Jacobo de Stephano Cler. Reg. Relatio.* Coloniæ 1643. & Romæ apud Cavallum 1643. in 12.

23 *Receſſus ad exercitia ſpiritualia.* Romæ apud Ignatium de Lazaris 1654. in 12.

24 *Praxis Exercitiorum Spiritualium.* Romæ apud eumdem 1656. in 12. Hæc duo opera, nempè *Receſſus*, & *Praxis*, recognita, & magna acceſſione locupletata, recuſa ſunt in libro *de Ritibus incolendæ ſolitudinis* ſupra recenſito.

25 *Centum Diſquiſitiones Aſceticæ, vel Morales de Religioſorum hominum menſa.* Romæ apud eumdem 1656. in 12.

26 *Vita Ven. Matris Urſulæ Benincaſa Virginis Neapolitanæ, ex Ordine B. Cajetani, clarorum virorum elogiis intexta.* Panormi apud Decium Cyrillum 1645. in 8. Romæ typis Ignatii de Lazaris 1654. in 12. & Bruxellis typis Martini de Boſſua 1658. in 8.

27 *Eminentiſs. Principi F. D. Gregorio Carafæ in magnum Jeroſolymitani Ordinis Equitum Magiſtrum electo, Patrum Clericorum Regularium Gratulatio.* Neapoli typis Franciſci Benſi 1680. in 12.

28 *Eminentiſs. Principi Fr. Vincentio Mariæ Urſino S. R. E. Cardinali Neapolim adventanti, Patrum Cleric. Regul. Gratulatio.* Neapoli apud Ægidium Longum 1680. in 12.

29 *Oratio ad Patres in generali Capitulo congregatos.* Neapoli apud Novellum de Bonis 1677. in 12.

30 *Teſtamentum ſpirituale.* Neapoli per Jo. Franc. Paci 1678. in 16.

31 *S. Maria de Providentia multorum Scriptorum elogiis illuſtrata.* Romæ typis Ignazii de Lazaris 1654. in 12. & Neapoli apud Novellum de Bonis 1675. in fol.

32 *Ad quid Sacriſta major Regii Sacelli Neapolitani teneatur erga Capellanum Majorem?* Neapoli typis Novelli de Bonis in 12.

33 *An Religioſorum Hominum Cæmeterium Cæmeterio Sanctimonialium poſſit eſſe contiguum, & ſolo muro in medio conſtructo diviſum?* Neapoli apud eumdem in 12.

34 *Informatio de ſeceſſu Neapolitano.* Neapoli apud eumdem in 12.

35 *Forma tradendi Scapulare cæruleum.* Neapoli typis Novelli de Bonis 1671. in 12.

36 *Relatio de Monaſteriis, & Regulis Virginum Theatinarum.* Meſſanæ apud Dominicum Coſta 1682. in 12.

37 *Propoſita benè moriendi juxta Dñi noſtri Jeſu Chriſti ſanctiſſimam diſciplinam, ac mortem, ſacrarum Scripturarum oraculis, & piorum Doctorum monitis explicata.* Panormi typis Petri Coppula 1686. in 4.

38 *Devotus, & ſupplex ad Sancti Cajetani pedes.* Neapoli apud Novellum de Bonis 1672. in 4. & Romæ apud Jacobum Dragondellum 1674. in 12.

39 *De fundatione Eremi Sanctimonialium Theatinarum.* Neapoli apud Joi Franciſcum Paci 1669. in 4.

Italicè verò

40 *Vita della Ven. Madre Orſola Benincaſa Napolitana, originale da Siena, dell'Ordine del B. Gaetano, Fondatrice delle Vergini della Congregazione, e dell'Eremo dell'Immacolata Concezione.* Panormi apud Decium Cyrillum 1646. in fol. ſub nomine Didaci Garzia de Traſmiera, & Romæ typis Ignatii de Lazaris 1654. in fol. Cujus vitæ partem ſecundam cùm Panormi typis Andreæ Colicchia anno 1666. in fol. ederet, ob ejus diſceſſum haud abſoluta remanſit.

41 *Vita, e Morte del Ven. Padre F. Alipio di S. Giuſeppe Scalzo di S. Agoſtino Palermitano della Congregazione d'Italia.* Romæ typis Ignatii de Lazaris 1657. in 4.

42 *Sermoni ſopra la Vita, e Morte di S. Gaetano, recitati dall'Autore in S. Paolo Maggiore* (di Napoli) *nella Canonizazione del medeſimo Santo.* Neapoli apud Novellum de Bonis 1672. in 4.

43 *Sermoni detti nella Novena di S. Gaetano, celebrata in S. Paolo Maggiore, ed in altre Chieſe, e ſolennità della Città di Napoli.* Neapoli apud eumdem 1676. in 4.

44 *S. Gaetano a piedi dell'Immacolata Signora: overo Corona di dodeci ſtelle, o ragioni chiare, e riſplendenti agli occhi di tutti, colle quali ſi dimoſtra, che la Religion Teatina nella Città, e Regno di Napoli ha ſegnalatamente in molte maniere promoſſo il culto dell'Immacolata Concezione.* Neapoli apud eumdem 1672. in 4.

45 *Il luogo di Ritiramento, unico mezzo per provedere la Chieſa, e tutti gli ordini d'Uomini Apoſtolici, e Santi, e far rifiorire in eſſi con facilità la primiera oſſervanza: overo diſeſa di tutti li Religioſi, che deſiderano commodità di Ritiri, Eremi, Solitudini, o più ſtretti Conventi da viver col dovuto rigore nelle loro Provincie.* Neapoli apud eumdem 1674. in 4.

46 *Vita della Ven. Madre Suor Maria Caraſa, Sorella del Sr. Ponteſice Paolo IV. Fondatrice del ſacro Monaſtero di S. Maria della Sapienza.* Neapoli apud eumdem 1670. in 4.

47 *Vita del Ven. P. D. Giuſeppe Caracciolo figlio del Marcheſe di Caſalalbero Ch. Reg.* Neapoli apud eumdem 1670. in 4.

48 *Componimenti dell'Apparato per la ſolenne fondazione del Monaſtero delle Teatine Romite.* Neapoli apud Jo: Franciſcum Paci 1669. in 4.

49 *Faſcetto di Fiori d'affettuoſe dimoſtrazioni a onor di Dio, del SS. Sacramento dell'Altare, e dell'Immacolata Signora.* Neapoli apud Novellum de Bonis 1673. in 4.

50 *Gaetano riſtoratore della Vita Apoſtolica nel ſuo Ordine de' Chierici Regolari, celebrato con elogj da graviſſimi perſonaggi, e ſcrittori degli Ordini più nobili della Chieſa.* Neapoli apud eumdem 1676. in 4.

51 *Relazione delle feſte celebrate nel 1661. ad onore del B. Gaetano Tiene glorioſo Patriarca de' Chierici Regolari.* Neapoli apud Joſephum Baſſanum, & Hieronymum Fagioli 1661. in 12.

52 *Relazione delle feſte celebrate nel 1662. ad onore del detto Santo.* Neapoli apud Novellum de Bonis 1662. in 12.

53 *Il Santiſs. Crociſiſſo del Duomo della Città di Palermo portato in proceſſione, ed eſpoſto per le pubbliche calamità nelle Chieſe de' RR. Padri Chierici Regolari.* Panormi apud Decium Cyrillum 1648. in 4. & apud Petrum de Iſola 1668. in 8.

54 *La miracoloſa Madonna della Providenza, coll'acqua, che ſcaturiſce ſotto il ſuo Altare, e la divozione degli ſchiavi di Gesù, e di Maria nell'Oratorio della Sciabica dentro il Cemiterio della Chieſa di S. Giuſeppe de' Padri Chierici Regolari.* Panormi apud Didacum Bua, & Petrum Camagna 1668. in 8. & apud Petrum Coppula 1685. in 8. cum aliquibus additionibus ſub Joannis Franc. Amagrimæ nomine.

55 *Tre Maeſtri del Mondo, e Glorioſiſſimi Patriarchi di tre ſegnalate Religioni, S. Ignazio, S. Gaetano, e S. Elia, deſcritti con orazioni, e diſcorſi.* Panormi apud Petrum Coppulam 1685. in 8. ſed *Concionem S. Eliæ* ediderat primùm Neapoli apud Antonium Gramignani 1680. in 12.

56 *La Colomba coll'Ulivo, overa diſcorſi predicabili, e accademici in lode dello*

Digitized by Google

dello Spirito Santo, di Criſto, del St. Sacramento, di Maria Vergine, del B. Gaetano, e di tutti l'Inſtituti della Compagnia del Divino Amore de' Cavalieri della Colomba. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1657. in 12.

57 *Relazione all'Illuſtriſſimo Senato della Città di Palermo intorno ad un maraviglioſo Monaſtero Reale di Teatine Romite dell'Immacolata Concezione*. Panormi apud Bua, & Camagna 1668. in 8. ſub nomine P. Angelici Rampulla Generalis Ordinis S. Joannis de Deo.

58 *Voto, e Giuramento de' Padri Chier. Regol. della Città di Palermo, e divozione de' fedeli ad onore del St. Sacramento, e della Gran Madre di Gesù Maria Vergine concetta ſenza peccato originale*. Panormi apud Petrum de Iſola 1667. in 8. ſub nomine Jo. Franciſci Amagrimæ.

59 *Sermone recitato nell'Oratorio della Sciabica nel Cemitero della Chieſa di S. Giuſeppe della Città di Palermo, celebrandoſi la feſta della miracoloſa Immagine della Madonna della Providenza, come piamente ſi crede, portata per mano di S. Giuſeppe*. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1657. in 12.

60 *Sermoni di S. Maria della Sapienza*. Neapoli apud Novellum de Bonis 1675. in 4.

61 *Relazione della miracoloſa Immagine della Santiſſima Trinità, per il cui ajuto promoſſe la fede nella Georgia Giacomo di Stefano*. Meſſanæ apud Bream 1645. in 16.

62 *Catalogo de' Scrittori, che fan menzione di Giacomo di Stefano*. Meſſanæ apud hæredes Petri Brea 1655. in 16.

63 *Novena da farſi ad onore del B. Gaetano Glorioſo Patriarca de' Chierici Regolari, con un brieve ſommario della ſua vita*. Panormi apud Jo. Antonium Mandracchia 1655. in 24. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1654. in 16. Mediolani, & alibi.

64 *Rito nell'Ingreſſo, ed Abito delle Vergini Teatine nella Congregazione d'Orſola Benincaſa*. Neapoli apud Novellum de Bonis 1662. in 8.

65 *Conſiderazioni ſopra la vita della Ven. Madre Orſola Benincaſa dell'Ordine del B. Gaetano*. Neapoli apud eumdem 1662. in 8. & Panormi typis Bua, & Camagna 1668. in 8.

66 *Brieve notizia dell'Abitino, o Scapulare dell'Immacolata Concezione benedetto da' Padri Chierici Regolari*. Neapoli apud Novellum de Bonis 1672. in fol.

67 *La Feſta del ſacro Moniſtero di S. Maria della Sapienza fondato in Napoli dalla Ven. Madre Suor Maria Carafa ſorella del St. Pontefice Paolo IV. ſotto l'abito de' Padri Predicatori*. Neapoli apud eumdem 1675. in 4.

68 *Compendioſo Raguaglio della Vita, Morte, e Monaſterj della Ven. Madre D. Orſola Benincaſa Napolitana, fondatrice della Congregazione Teatina di 63. Vergini, dell'Eremo Teatino di 33. Monache, e di 7. Converſe, e del Ritiramento di 12. Sacerdoti de' Padri Chierici Regolari, ſotto titolo dell'Immacolata Concezione*. Neapoli apud Joannem Franciſcum Paci 1669. in 4.

69 *Difeſa del Glorioſiſſimo Pontefice Paolo IV. dalle falſe calunnie d'un moderno Scrittore* (cioè Sforza Pallavicino) *data in luce da Franceſco Velli Napolitano*. Taurini apud Franciſcum Ferrofinum in fol.

70 *Difeſa del Glorioſiſſimo Pontefice Paolo IV. dalle nuove calunnie del moderno Scrittore, overo Sommario d'una più lunga riſpoſta all'Autore della lettera ſcritta al Signor Gian-Luca Durazzo, data in luce da Franceſco Velli Napolitano*. Ibidem apud eumdem in fol. Larvam detraxit P. Angelicus Aproſius in libro *Viſiera alzata pag.* 54.

Alia etiam ſcripſit, quæ vel partim edita, ſed nondum abſoluta, partim MSS. ſervantur apud Patres Clericos Regulares Panormi, nempè ex parte impreſſa, hæc ſunt:

71 *De miris Geſtis, & Inſtitutis, diſquiſitiones hiſtoricæ*. Panormi typis Petri de Iſola 1661. in fol. ad cujus perfectionem aliqua ſolummodo folia deſiderantur.

72 *De Immaculatæ Virginis Conceptione, diſquiſitiones variæ*. Panormi apud Colicchiam 1668. in 4. Hoc opus

Nea-

Neapolim evocatus, prætermiſit ex parte editum, ac multis diſquiſitionibus, ac tractatibus auctum recudere curabat. in fol.

73 *Diſquiſitiones hiſtoricę de B.M.V.* Panormi typis Petri de Iſola 1668. in fol. Italicè

74 *Sermoni della Santiſſima Vergine.* Neapoli apud Novellum de Bonis 1677. in 4.

Opera verò omnia MSS. jam abſoluta, quorum nonnulla a Superioribus approbata ſunt, addo, nempè:

75 *Acta Ordinis Clericorum Regularium Conditorum, Præpoſitorum Generalium, & Præſidum.* Opus juſtum, a Patribus Damiano & Gamboa jamdiu Cenſoribus approbatum.

76 *Epitome Hiſtoricum, ſive Elenchus clarorum Virorum omnium Ordinis Clericorum Regularium, qui aut luci dedere aliquid, aut primi omnium præclarum edidère aliquod facinus, aut novum, aut laude aliquid dignum adinvênere.*

77 *De SS. Pontificis Pauli IV. inculpata vita diſquiſitiones hiſtoricæ, clarorum Scriptorum e Societate Jeſu teſtimoniis, ac elogiis explicatæ. Tomus II.*

78 *SS. Paulus IV. defenſus, & illuſtratus ab aliis.*

79 *In Conſtitutiones Ordinis Cleric. Regularium notæ.*

80 *Notæ in Decreta Capitulorum Generalium Ordinis Cleric. Regularium.*

81 *Ordo Cleric. Regul. Marianus.*

82 *Congreſſiones SS. Pontificis Pauli IV. cum Viris illuſtribus ejus ſæculi.*

83 *Reflexiones de Auguſtiſſimo, & Sanctiſſimo Nomine Mariæ.*

84 *Argumenta pro Immaculata Conceptione deducta e totius Quadrageſimæ Concionibus.* Opus abſolutum, & novum.

85 *Schola Turcica, qua unuſquiſque facilè Turcarum ſermonem legere, ſcribere, & loqui diſcere poſſit.* Opus Hierapoli ſcriptum an. 1637. ſed hinc inde diſperſum, a noſtro Illmo D. Joſepho Cigala, Archiepiſcopo Meſſanenſium, collectum, & affabrè in volumen compactum, rubro corio tectum & inauratum, in Bibliotheca S. Joſephi conſpicitur.

86 *Vita Scipionis de Anno*: quamcùm Auctor, Neapoli degens, e ſuperiori loco in triclinio, veſcentibus Patribus, legiſſet; omnes affecit ſpirituali gaudio, & conſolatione.

87 *Idea omnibus numeris abſoluti Juriſperiti, ſive Vita Hieronymi Iveglia*, qui maternus Avus Auctoris fuit. Quod opuſculum impreſſum fuit a P. Petro a Panormo e Min. Reform. Guardiano S. Antonini, hoc titulo: *Unica Fenice del noſtro ſecolo, overo Vita dell'ammirabile Servo di Dio D. Girolamo Iveglia, &c.*

88 *Marianus Ordo Minorum Sancti Franciſci.*

89 *Duo volumina omnium, quæ eidem P. D. Franciſco Maria Maggio in ſuis præſertim itineribus, & miſſionibus evenerunt.* Ad quod opus ſcribendum, ob Dei gloriam, multorum conſilio adauctus fuit.

90 *Regula Venerabilis Matris Urſulæ Benincaſæ pro Virginibus Theatinis ordinata, & dilucidior reddita.*

91 *Regula pro Theatinis Sanctimonialibus Eremicolis ordinata, dilucidior reddita, ac multis declarationibus aucta.*

92 *Relatio de eo, quod Clerici Regulares Panormi ſtrenuè peregerunt in ſedandis popularibus turbis anno 1647.*

93 *Duodecim mira Divinæ Providentiæ ſigna, quæ addictum Theatinæ Eremo Cœmeterium monſtrant, Patrum olim uſui deſtinandum, & in eo ſanctum Chriſti Domini ſepulchrum extructum iri.*

94 *De Cleric. Regularium Inſtitutis diſſertationes.*

95 *Animadverſiones ad Joſephi Silos Hiſtorias, quibus multa, quæ leviter ille attigit, aut omiſit, ab exteris Scriptoribus enarrantur.*

96 *De ſacris Cæremoniis, quæ in præparatione ad Miſſam, & in tremendo ipſo Miſſæ Sacrificio obiri debeant.*

97 *Caſtaldina Praxis Sacrorum Rituum, mendis expurgata, & multis annotationibus aucta.*

98 *De Cleric. Regularium Conditoribus, diſquiſitiones hiſtoricæ, clarorum Scriptorum teſtimoniis explicatæ.*

99 *De S. Joanne dilecto Chriſti Domini Diſcipulo, & Evangeliſta, diſquiſitiones hiſtoricæ.*

100 *Varia Carminum genera de Sancto Cajetano, Andrea Avellino, Ven.*

Jacobo de Stephano, Ven. Urſula Benincaſa, & aliis illuſtribus Viris.

101 *Inſcriptiones, & Epigrammata de S. Roſalia Virgine Panormitana* recurrente ipſius annua inventionis die ad inſtantiam Senatûs Panormitani ab Auctore exarata, & in Eccleſia Cathedrali anno 1683. appoſita.

Italicè

102 *Vita del Santiſſimo Pontefice Paolo IV.*

103 *Sermoni, e Prediche per le Domeniche, e feſte di tutto l'anno in tre volumi.*

104 *Prediche Quareſimali in due volumi.*

105 *Vita, e maraviglie del Ven. Servo di Dio D. Giacomo di Stefano Ch. Reg.*

106 *Vita di S. Gaetano Tiene glorioſo Fondatore della prima Religione de' Preti, detta de' Padri Chierici Regolari.*

107 *Vita, e Storie della Ven. Madre Orſola Benincaſa. Parte II. e III.*

108 *Vita del Ven. Servo di Dio Fra Innocenzo di Chiuſa dell'Ordine de' Minori Riformati di S. Franceſco.*

109 *Vita del Ven. Servo di Dio Padre D. Pietro Giardina, già Marcheſe di S. Ninfa, Chierico Regolare, Uomo Apoſtolico, e maraviglioſo fondatore di molte Opere pie nella Città di Palermo.*

110 *Maraviglioſa fondazione, e progreſſi della Caſa, e Chieſa di S. Giuſeppe de' Padri Chierici Regolari nella Città di Palermo, e vita di molti Uomini illuſtri, che han fiorito in eſſa per lo ſpazio di 60. anni.*

111 *Vita del Ven. Padre D. Carlo de' Tommaſi Chierico Regolare.*

112 *Vita del P. D. Matteo Santomango Chierico Regolare.*

113 *Vita del Ven. P. D. Pietro Avitabile Chierico Regolare.*

Scripſit etiam alia multa hiſtorica, apologetica, & aſcetica, quæ unà cum aliis humanis lucubrationibus, orationibus, epiſtolis, elogiis, epigrammatibus ibidem faſceatim collecta ſervantur.

Tandem addam ſcripſiſſe opus, cui titulus:

114 *Ordo Patrum Prædicatorum Marianus.* in 8. Quod cùm P. Dominico Jamæo Soc. Jeſu approbandum detuliſſet, caſu amiſſum, nunquam inveniri potuit, etſi diligentiſſimè perquiſitum.

SYLLABUS

Summorum Pontificum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, ac Principum, penes quos FRANCISCI MARIÆ MAGGII virtus & merita magna in æſtimatione fuêre, & pretio.

Ex Pontificibus.

URBANUS VIII. Pontifex Maximus (cujus glorioſo nomini Maggius *Syntagmata linguarum Orientalium* conſecravit) poſtquam apoſtolicum ejus ſpiritum, propagandæque fidei ardorem maximè probaſſet, dilaudaſſetque ante expeditionem ſuam in Colchidem, ſive Mingreliam; auditis poſtmodum innumeris animarum converſionibus, nec non ingentibus penè laboribus longiſſimorum itinerum ab eodem in proximorum utilitatem exantlatis, ſalutandum ſuo nomine miſit: quem poſtea reducem in Urbem e præfatis regionibus, ſuoſque ante pedes provolutum, benigniſſimè excepit, & amplexatus eſt.

Ex Cardinalibus.

SACRA CONGREGATIO Eminentiſs. & Reverendiſs. CARDINALIUM DE PROPAGANDA FIDE, ad quam *Maggius* crebrò ſcribere ſolebat pro urgentibus Miſſionis neceſſitatibus, lectis ſemel illius literis charitate in proximos æſtuantibus, in quibus mirabiles fidei progreſſiones enarrabat; mirum ſanè quot præconiis, & gratiis illius zelum, pietatemque commendarit.

ANTONIUS BARBERINUS S. R. E. Cardinalis, germanus frater Urbani VIII. ejuſdem Congregationis Præfectus, datis ſæpè ad *Maggium* literis, qui in Mingrelia animarum lucris addictus degebat, frequenter illum adhortabatur, ut forti animo vineam Chriſti Domini vepribus, ac ſpinis in regionibus illis refertam, ob errores nimirum Græcorum, excoleret.

PASQUALIS ANTONIUS ARAGONIUS S. R. E. Cardinalis, Archiepiſcopus Toletanus, magnus virorum literatorum Mæcenas (cui *Maggius* ob eruditionem ſummam, ac morum probitatem acceptiſſimus erat,) eumdem Ro-

mæ

mæ commorantem, frequenter adire, ejuſque colloquiis, & conſuetudine frui ſibi magnopere complacebat. Huic eximio Principi librum inſcripſit, cui titulus: *Paulus IV. defenſus, & illuſtratus a Patribus Societatis Jeſu*.

OCTAVIUS Cardinalis AQUAVIVIUS cùm ſemel & iterum *Maggii* doctrinam, ingentemq. eruditionem prægnſtaſſet, adeò illius amore captus eſt, ut eum penes ſe habere quàm frequenter in Palatio ſuo expoſtulaverit.

PETRUS ALOYSIUS CARAFA S. R. E. Cardinalis, Bononienſis Legatus, quanto in amore, & æſtimatione habuerit *Maggii* virtutes, & merita, ex crebris ad illum datis literis, iiſque ſummæ dilectionis, ac benevolentiæ ſignificatione refertis, abundè conjici poteſt. Extant hujuſmodi epiſtolæ in Archivio Bibliothecæ S.Joſephi in volumine ſcriptutarum ejuſdem *Maggii*.

PAULUTIUS Cardinalis ALTERIUS S. R. E. Camerarius, Clementis X. ex fratre nepos (cui *Maggius* librum planè aureum *de Ritibus incolendæ ſolitudinis* dicavit) in epiſtola, quam ad præfatum virum reſcripſit, poſt præmiſſas gratiarum actiones, ingenuè faſſus eſt, ſe ex ejus libri lectione raptum eſſe ad ſolitudinis amorem.

THEODORUS Cardinalis TRIVULTIUS, dum Regni Siciliæ faſces teneret, *Maggium*, qui librum ipſi *de Origine Congregationis Servorum B. Mariæ Virginis* dicaverat, non modò humaniſſimè in Regio Palatio excepit, verùm etiam multis benevolentiæ, æſtimationiſque ſignis complexus eſt.

ALEXANDER Cardinalis CRESCENTIUS, Theatinorum Patrum amantiſſimus, quàm erga *Maggium* benevolentiam ob ejus eximiam vitæ ſanctimoniam profeſſus ante purpuram fuerat; eamdem poſtea inter Cardinales cooptatus, longè majorem, copioſioremque exhibuit, ac patefecit.

Ex Præſulibus.

MALACHIAS Gurielis Patriarcha & Princeps, *Franciſci Mariæ Maggii* in Colchide ſtrenuè laborantis in vinea Domini, demiratus flagrantiſſimum fidei zelum, pietatemque, ſummo in amore, & pretio ſemper habuit.

FERDINANDUS DE BAZAN Archiepiſcopus Panormitanus, qui ante electionem ſuam probè noverat *Maggii* virtutes, & merita, ut primùm Eccleſiæ ſibi commiſſę regimen adeptus eſt, *Franciſcum Mariam Maggium* convenit, a quo in conteſtationem mutui amoris, & benevolentiæ enixè petiit, ut ipſum in ſuſcepto munere conſiliis ſuis adjuvaret, quod tamen pietatis officium eximius Dei famulus præ humilitate, & ſenectute facere detrectavit.

BLASIUS PROTHUS Meſſanenſium Archipræſul, quo tempore *Maggius* ipſius Diœceſim luſtravit, illum ſpecialibus amoris, & benevolentiæ argumentis proſequutus eſt. Cui ampliſſimam etiam facultatem conceſſit, Miſſiones inſtituendi, & pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrandi per totam Archidiœceſim ſuam.

JOANNES ROANUS Montis-Regalis Antiſtes, (cujus tempore *Maggius* fundamenta novi Monaſterii Sanctimonialium Theatinarum in eadem Civitate jecit,) ob magnum conceptum, quem de illius virtutibus gerebat, non ſolùm aſſenſum ſuum pro præfata erectione libentiſſimè præbuit, verùm etiam omnem operam ſuam impertiit.

MARCUS ANTONIUS VICENTINUS Fulginatum Epiſcopus, & Apoſtolicus Nuntius in Regno Neapolis, eo apud ſe loco *Maggium* habuit, ut illum ceu perfectioris vitæ exemplum, & virum apoſtolicum ubique proclamaverit.

BERNARDUS ROCCIUS Apoſtolicus Nuntius in eodem Regno Neapolitano, cui *Maggius* librum *de Officio, & Choro* inſcripſit, quoties illius capita, & paginas lectitando percurrebat, toties in Authoris venerationem, amoremque ferebatur, teſtatuſque eſt magnam ſe in illo volumine eruditionem deprehendiſſe.

JOANNES ANTONIUS CAPIBLANCUS Syracuſanorum Antiſtes, zelantiſſimus ovium ſuarum Paſtor, cùm ipſius conſenſione *Maggius* novum Equitum Ordinem de Columba nuncupatum

patum inſtituiſſet Syracuſis, adeò tam eximii inſtituti amore captus eſt, ut ejus Sodalitati adſcribi ſtatim voluerit, cujus ſpiritualibus exercitiis primus omnium ſingulis hebdomadis intererat.

DIDACUS GARZIAS DE TRASMIERA Tribunalis S. Officii Regni Siciliæ primarius Quæſitor, eo in pretio habuit *Maggii* amicitiam, ut nihil unquam facere, quod ipſi *Maggius* ſuggeſſiſſet, detrectaverit. Hinc ad illius ſuaſionem, & hortatum vitam Ven. Urſulæ Benincaſæ typis conſignavit, ejuſque cultum maximè excitavit, ac tandem Neapolim ad promovendam erectionem Eremi ejuſdem Ven. Matris unà cum præfato *Maggio* contendit.

STEPHANUS BRANCACIUS utriuſque Signaturæ Referendarius, inter præcipuos *Maggii* cultores adnumerandus, qui ex peculiari benevolentia, & veneratione, quibus erga illius virtutes ferebatur, converſari cum *Maggio* in deliciis habuit. Huic inclyto Viro in grati animi, & amicitiæ teſſeram diſquiſitiones ſuas aſceticas *de Religioſorum Hominum Menſa* Maggius nuncupavit.

Ex Dynaſtis, & Toparcis.

PETRUS ARAGONIUS Dux Feriæ, & Neapolitani Regni Prorex, *Franciſcum Mariam Maggium* ob peculiarem conceptum, quem de ipſius probitate, doctrina, & integritate gerebat, in ſuum Confeſſarium, Theologum, & Directorem animæ ſuæ delegit. Quo hortatore & promotore operam ſuam, ſumptuſque omnes contulit in erectione Monaſterii Eremitarum Ven. Urſulæ Benincaſæ in Urbe Neapolis.

GASPAR DE BRACAMONTE Comes de Pignorada, ejuſdem Neapolitani Regni Moderator, inſignis pietate Princeps, qui de Theatino Ordine optimè meritus fuit, in humaniſſimis literis datis 31. Maji 1661. ad Revm̃um Patrem D. Auguſtinum Bozomum Cl. Reg. Generalem Præpoſitum, *Franciſcum Mariam Maggium* quâ vitæ probitate, quâ rerum experientia, & prudentia inſignem ſummoperè commendat.

DIDACUS ARAGONIUS Dux Terrænovæ, Eques Aurei Velleris, Magnus Comeſtabilis Regni Siciliæ, & extraordinarius apud S. Sedem Hiſpaniarum Regis Orator, rametſi variis curis diſtentus, ſingulis nihilominus hebdomadis ſcribere ad *Maggium* literas ſingularis amoris, & benevolentiæ plenas conſuevit, in quibus ingenuè faſſus eſt, ſe illius opera incenſum vehementer in cultum, & venerationem Ven. Dei famulæ Urſulæ Benincaſæ, cujus proinde Sanctimonialibus largiſſimas eleemoſynas per eumdem *Maggium* pluries erogavit. Huic piiſſimo Principi adſcripſit *Maggius* vitam Alipii a S. Joſeph Ordinis S. Auguſtini.

Memoratæ ſuperiùs epiſtolæ aſſervantur in citato ſcripturarum volumine.

Ex Matronis.

ANNA FERNANDEZ DE CORDUBA Segorbiæ Dux, Neapolitani Regni olim Viceregina, *Franciſcum Maggium* virtutum inſignibus ubique commendatiſſimum, magno in honore, & æſtimatione habuit, e cujus manibus grato & benigno vultu Ven. Mariæ Caraſæ vitam ſuo nomini dicatam ſuſcepit.

CAMILLA BURGHESIA, & URSINA Sulmonæ Princeps fœmina, dum *Maggius* in Urbe verſaretur, adire ipſum quàm ſæpiſſimè conſuevit, a cujus colloquiis, & ſalutaribus monitis excitari ad pietatem magnoperè experiebatur; ideoque in illius abſentia eumdem frequenter literis ſuis interpellabat.

Denique FRANCISCA BEATRIX BALSAMO, & ARAGONIA, Roccæfloridæ Princeps ornatiſſima, devicta *Maggii* precibus, ac ſuaſionibus, cujus pietati, ac meritis plurimùm deferebat, egregiam operam ſuam, ſumptuſque decem aureorum millium contribuit pro erectione Monialium Theatinarum Monaſterii Sancti Juliani in Urbe Panormi. Huic etiam Heroinæ *Maggius* vitam Ven. Urſulæ Benincaſæ, prædictarum Sanctimonialium Inſtitutricis, nuncupavit.

SYL.

SYLLABUS

Clarorum Virorum, qui de FRANCISCO MARIA MAGGIO, ejuſque operibus honorificè meminère, alphabetico ordine digeſta, a P.D. Franciſco Maria Luccheſio Cl. Reg. ab eoque in fine Galatei Religioſi *ejuſdem* Maggii *inſerta.*

1 PAter M.ALBERTUS GUAZZI e Prædicatorum Ordine, in Panegyri dicta, *Iris ſacra*, Meſſanæ in Templo maximo recitata, & excuſa anno 1656. fol. 21. in tanta omnium Ordinum frequentia, & Urbis celebritate, non ſine honore, *Franciſcum Mariam Maggium* produxit.

2 P.D. ALOYSIUS NOVARINUS Cl. Reg. non unas ad eum, ut doctum & eruditum, latinè literas dedit, quas in ejus opuſculis eſt videre; pollicitus illi, nonnulla ab eo lucubrata, ſe emiſſurum in lucem; ſed priusquàm id præſtare potuerit, cum magna doctrinæ & ſanctitatis fama e vivis exceſſit.

3 P. D.ANGELUS MARIA VERRICELLUS Cl.Reg. *de Apoſtolicis Miſſionibus quæſt. 1. num.* 19. meminit de Jacobo de Stephano, & inquit: *Ejuſdem egregia facta, ac vitam eleganter conſcripſit doctus, ac plurium linguarum eruditione conſpicuus, Apoſtolicus itidem Miſſionarius, P. D. Franciſcus Maria Maggius.*

4 P. ANTONIUS DAMIANUS e Soc. Jeſu, in cenſura libri, *de Ritibus incolendæ ſolitudinis*, doctrinam ejus *omnigenæ eruditionis, ac pietatis varietate locupletem, nitidoque ornatam ſtylo*; ipſumque Auctorem *Franciſcum Maggium piiſſimum, ac ſapientiſſimum* dixit.

5 P. ANTONIUS ROSSI e Soc. Jeſu, in cenſura *Duodecim Stellarum B.V.* nominat eumdem, *Tantum Auctorem, ob egregiam elocutionem, Theologiam ſingularem ac ſolidam, tenerrimumque pietatis ſenſum, quibus id operis* (quod laudat) *affabrè compactum eſt.*

6 D. CAROLUS DE PALMA e Clericis Regularibus, Epiſcopus Puteolanus, *in ep. ad lect. Grammaticæ Armenæ* P. D. Clementis Galani, Romæ impreſſæ, ſic ait: *D. Petrus Avitabilis Miſſionis Præfectus, divino ſanè ſpiritu ductus, duos elegit, ipſum* D. Clementem, *Galanum, &* D. Franciſcum Mariam Maggium, *doctos ambos, ac eruditos, & cuicunque literario labori, ex animi quadam propenſione, aptiſſimos; quorum hunc Ibericæ linguæ ediſcendæ addixit, illum verò Armenicæ: quod ita factum ſtrenuè fuit, ut* Maggius *jam Ibericæ, & Turcicæ linguarum Syntagmata typis pariter Sacræ Congregationis de Propaganda Fide, communi omnium plauſu, & admiratione ediderit,* &c. Alibi Joannem Petrum Caraſam e Societate Jeſu defenſum, ab Auctore emiſſum in lucem, *laborioſiſſimum, & ingenioſiſſimum opus vocat, longa temporis diuturnitate, & librorum lectione infatigabili, varietateque confectum.* Et in relatione Novendialium pro inauguratione S. Cajetani Romæ impreſſa fol. 47. hæc ait: *Feria IV. die duodecima menſis Auguſti, cum eadem frequentia* &c. *P. D. Franciſcus Maria Maggius Theatinus ſua peregrina eruditione, & admirabili ſacrarum Scripturarum applicatione, Cajetanum exhibuit multis modis transfiguratum.*

7 P.D.CAROLUS DE THOMASIO Cl. Reg. *in Horologio hiſtorico Dominicæ Paſſionis fol.* 13. *P.D.Franciſcus Maria Maggius eſt dictus, vir pietate juxta, ac eruditione inſignis, uti ejus ad Iberos Miſſiones, & plures editi libri, maximè teſtantur.* Et *in exercit. præſentiæ Divæ Virginis fol.* 22. ipſum laudat, quòd Deiparæ ſacram illam effigiem, Panormitano in Cæmeterio celeberrimam, cùm Sodalitati illi præeſſet, cum magna Urbis celebritate, *Providentiæ Dominam*, quo nomine hodie apud omnes inclaruit, appellarit.

8 CAROLUS GIANGOLINUS *in Hendegraphia, ſeu Deſcriptione Paradiſi terreſtris diſc.3.cap.102.n.34.fol.*719. Franciſcum Mariam Maggium appellat, *ſingulari virtute, ac probitate præditum virum, Miſſionarium ad Iberos*, &c.

9 P. D. CLEMENS GALANUS Cl. Reg. *in Conciliatione Eccleſiæ Armenæ cum Romana cap. 12. n. 133. fol.* 164. cùm Jacobi de Stephano meminiſſet: *Ejus angelicam vitam*, inquit, *magnaſ-*

que

Digitized by Google

quæ in Catholica Fide dilatanda progreſſiones, *jamdiu prælo ſubjecit* P.D. Franciſcus Maria Maggius, *qui in eadem quoque miſſione non parva eximiæ indolis ſuæ dedit experimenta.*

10 DIARIUM LITERATORUM Romæ impreſſum ſub an. 1670. fol. 59. opus valde illud laudat, inſcriptum, *Syntagmata Linguarum Orientalium*, quod à *Maggio* in lucem editum fuit; & ejus uſum, ac diſciplinam longa ratiocinatione commendat.

11 D. EVANDER BERTUS *in ſua proteſtat. ad lect.* Maggium laudat, & ob voluminum ejus amœnitatem *floridum* vocat,

12 Eminentiſs. EVERARDUS NIDARDUS e Soc. Jeſu, S.R.E. Cardinalis, cùm *Maggii* libellulum accepiſſet, ſtatim illi humaniſſimè reſcripſit his verbis: *Admodum Reverende in Chriſto Pater. Reverendiſs. Pater Generalis Ordinis Divi Cajetani mihi tradidit pereruditum opuſculum Duodecim Stellarum Beatæ Mariæ Virginis immaculatæ conceptæ, quod Paternitati Veſtræ admodum Reverendæ, inſigni ſanè pietate, ac ſtudio elaboratum, mihi dedicare, & ſub meo patrocinio nuper in lucem edere placuit. Accidit profectò mihi undequaque gratiſſimum, tum ex materia, quam eruditè pertractat, tum ex affectu, quo illud mihi ſacrat: cupioque impensè a Paternitate Veſtra multum Reverenda complures mihi offerri occaſiones, quibus grati animi, quo erga ipſam feror, affectum conteſtari poſſim. Interea bonum Deum precans, ut largam Paternitati veſtræ impertiatur benedictionem, valetudinem, & vitam in divino ejus, & Deiparæ Virginis Matris obſequio adeò fructuosè impendendam; huic divinæ protectioni nos omnes ex aſſe commendo, atque committo. Romæ 1. Octobris 1677. Admodum Rev. Paternitatis Veſtræ addictiſſimus ſervus, E. Cardinalis Nidardus.*

13 P. FRANCISCUS AMBROSIUS MAJA Abbas S. Pantaleonis, in ſuo libello *fol.* 352. ipſum appellat, *virum pietate, & doctrina præcellentem.*

14 P.FRANCISCUS HAROLDUS Chroniſta totius Ordinis Minorum Sancti Franciſci, e Romano Collegio S. Iſidori, *in Lima limata conciliis* &c. *annot. ad Synod.* 11. *fol.* 113. *de ſigno ſalutandæ Virginis Deiparæ*, hæc ait: *D.Franciſcus Maria Maggius tom.* 1. *de ſacris Cæremoniis, in opuſculo de Campana Precaria, hujus cultûs Deiparæ Virginis, & Incarnationis Verbi Divini originem, auctores, inſtitutionis motiva, & alia multa hùc ſpectantia prolixè diſquirit* &c. *Et quoniam exiſtimo* Maggium *ipſum rem ſatis diſcuſſiſſe: & quia libri ejus non ubique reperiuntur; viſum eſt, ut populus chriſtianus, in tam frequenti, & uſitato ritu, certi aliquid ſtatutum habeat, ipſius* Maggii *verba deſcribere.* Quamobrem, vir ſanè doctiſſimus perplures ejus ea de re diſquiſitiones ſedulò exſcripſit.

15 P. Magiſter GREGORIUS DE AREYLZA Vic. Generalis Ordinis PP. Prædicatorum Neapoli, *in Stimulis ad ſacram ſolitudinem lib.* 1. *cap.* 4. *fol.* 37. hæc ait: *Pauca libavimus, cùm* P.D.Franciſcus Maria Maggius *Cl. Reg. in ſuo libro, de Ritibus incolendæ ſolitudinis, fusè hoc cum magna pietate, & eruditione demonſtret, non ſolùm doctrinâ, ſed & probè experientiâ inſtructus.* Tum Neapoli inſtitutam ab eo domum Receſsûs valdè commendat, omnes Religiones adhortās, ut ejus exemplum pro viribus imitentur,

16 P. GREGORIUS VALENTINUS Capucinus *in Mantiſſa ad ſacram Hymnodiam cap.* 8. *fol.* 600. *n.* 65. Franciſcum Mariam Maggium *Cl. Reg. virum pietate, & eruditione inſignem, candidum veritatis profeſſorem appellat.*

17 P. HIPPOLYTUS MARRACIUS e Clericis Regularibus Matris Dei Congregationis Lucenſis, *in vita S. Catharinæ cap.* 9. *fol.* 89. eundem nuncupat *virum pietate, & doctrina præſtantem.* Et *in Religioſis Marianis*, ac *in Palma Mariana*, loquens de Alipio a S.Joſeph, ait: *Ejus autem vitam, magna cum fidelium utilitate, brevi evulgandam italicè ſcripſit* Adm. R. P. D. Franciſcus Maria Maggius *Pan. Clericus Regularis, vir virtutis meritò inclytus, & a pluribus jam egregiis ingenii monumentis editis Orbi cognitus, & clarus.*

18 P.D.JOANNES BONIFACIUS BAGATTA Cl. Reg. *in vita Urſulæ Benincaſæ in præf. ad Lect.* eundem *ſtudioſiſſi-*

ſiſſimum, *&* *eruditiſſimum* dicit.

19 D. JOSEPH MARCHESIUS *in Memoriali Sacerdotum fol.* 190. ejus diſquiſitiones *de ſacris Cæremoniis* producit, & *fol.* 186. in bonorum librorum indice ponit.

20 P. D. JOSEPH SILOS Cl. Reg. *in Vita Franciſci Olympii lib. 1. cap. 6. fol.* 48. cùm de Jacobo de Stephano meminiſſet, hæc addit: *Ejus oſſa* Franciſcus Maria Maggius *ex noſtris, Georgiani & ipſe novalis impiger olim cultor, per infinita propemodum locorum ſpatia, atque incommoda, Meſſanam, ubi viri virtus percelebris, aſportavit: exceperuntque pios manes Cives ſolemni parentalium pompa, gratulati ſibi ſummoperè magnum cinerem; non ſecus ac ſi is rediiſſet; qui Vrbem olim ſuam egregiis curis, atque eximia laborum contentione demeruerat. Attulit &* Maggius *in Italiam, unà cum iis oſſibus, quandam Sanctiſſimæ Trinitatis effigiem, rudi quidem ſchemate, utpotè charta expreſſam, ſed cui pretium fecerat Franciſcus Olympius, qui Jacobo dono illam dedit, quo is die Religionem iniit. Hanc poſtea inſigni pietate Jacobus coluit: & compertum habemus, ejus ope tum per Ægæum mare, tum in Iberia, Perſide, Arabia, a fluctibus, a barbaris, a viarum abruptis, ingentia effugiſſe pericula. Cujus etiam præſidio* Maggius *ipſe, pleraque cùm ſibi tum aliis collata beneficia memorat: eamque ad quandam decentiam argento exornatam in honorem habet, non ſine quotidiano, præſentique mortalium fructu.* Libro item 2. cap. 9. fol. 130. narrat Olympii vaticinium hunc in modum: *Verricelli in hac ipſa ad Iberiam expeditione ſocius unà cum aliis fuit* Franciſcus Maria Maggius *Panormitanus; qui luculentam Olympii prædictionem, compoſitis ad Franciſcum Bolvitum literis, teſtatur. Enim verò, antequam is Neapoli Meſſanam ſolveret, inviſere Dei ſervum voluit, a quo & precum præſidium, & monita exercendo apoſtolico muneri petiit. Et ille, cùm pleraque in rem monuiſſet, tum id juſſit, ut Meſſanæ, antequam ad orientem ſocii unà ſimul vela facerent, ſuum quiſque Apoſtolum Patronum adoptarent, eo nimirum ordine, quo in Divorum Litaniis recenſentur, ac ſervato inter ſe, uti moris noſtri eſt, profeſſionis loco. Inſtare tum Maggius: Ecquem putaret ipſe fore ſibi Apoſtolum obventurum? Tum is: O te felicem, inquit, cui dilectus Dei Diſcipulus continget! Planè non id ſcire tum potuit Olympius. Nam cùm mutari ſubindè ſocios oportuerit, incertum omninò erat quinam majores, an minores profeſſione ſufficerentur. Attamen tributo mox Apoſtolo cuique ſuo,* Maggio *Joannes Apoſtolus contigit: gratulatuſque is ſibi eſt eximium beneficium, eò vel maximè, quod divinitùs vir Dei prænuntiaverat.* Quæ verò *Maggius* eidem S. Joanni quàm maxima accepta beneficia referat, in ſuis Relationibus poſterorum memoriæ conſignavit. Cæterùm Silos *to. 3. hiſt. in catal. fol.* 566. de eo ſcripſit hæc verba: *Franciſcus Maria Maggius Panormitanus, adoleſcens ſæculi fugam adornavit, aggregatus ad Clericos Regulares: ſuſcepitque vota Panormi in Divi Joſephi Cœnobio die 17. Octobris 1632. vel ab ipſis ætatis, ac diſciplinæ rudimentis ſpecimen dedit præclaræ mentis: confectiſque mox ſtudiis, eò ſtatim efferbuit, ut apoſtolicam ad orientalem Iberiam Miſſionem conceperit: ubi aliquandiù moratum, & facere & pati fortia oportuit. Sed tanto operi dum vacat, a cœli gravitate, ærumniſque aliis, quarum uberrima in ea regione ſeges, valetudinem contraxit longè pertinaciſſimam, ut reflante ceu vento, redire in Italiam coactus fuerit.* (Sed hic errat eruditiſſimus Silos. Non enim ob valetudinem rediit *Maggius* in Italiam; qui mori potiùs, quàm ſuam miſſionem deſerere, vir conſtantiſſimus elegiſſet; ſed cùm a Patribus e Colchide Theodoſiam miſſus eſſet, ut in ea Urbe domicilium figeret, quo ſeſe noſtri reciperent, ſi Dadiani Principis animus non miteſceret; poſt inſpectum locum, ac templum, quod illi quidam ex Armeniis offerebant; Conſtantinopolim oportuit ſe conferre, ut ſocios, & nummos acciperet, qui pro domo ſolvi debebant. Sed hic a P. Generali, & a Sacra Congregatione de Propaganda Fide *Maggius* eſt juſſus, ut ſiſteret, & domum unà cum D. Angelo Maria Verricello pro noſtris hominibus vel ibi verſantibus, vel eò tranſeuntibus,

exci-

excitaret. Interim tamen cùm P. Verricello degebat apud Aloyſium Cantarinum, præclariſſimum ac pientiſſimum virum, Oratorem ad Turcarum Imperatorem pro Republica Veneta; qui illum Domi ſuæ & honorificè excepit, & compulit, ut quotidie in menſa primas haberet, Sed novus Orator, qui ſucceſſit, (Bailum vocant) Religioſorum hominum minimè ſtudioſus, juſſit, ut Patres ex illa Domo & Urbe diſcederent; nec paſſus eſt, quam ſacra Congregatio optabat, novam ab eis, ut dicitur, *reſidentiam* condi; ſed expulit in Italiam, brevique ipſe Deo vindice pœnas dedit,) *In Georgiana ea ſede, id etiam operæ pretium fecit, quod Turcicam linguam, quæ Orientalibus Miſſionibus opportuniſſima, ita ipſe didicit, ejuſque articulos novit omnes, ut aliorum poſtea uſui grammaticas ejus ſermonis inſtitutiones compoſuerit. Confirmatis in Italia viribus, ac ſalute inſtaurata, admotus ſubinde a majoribus eſt domorum rectionibus.* (Hic rurſus lapſus eſt Silos. Nam præter Syracuſanam Domum, quam ex juſſu P.Generalis Caraccioli adminiſtravit, nullius unquam rectionem admiſit, niſi Receſſus, & tam Meſſanæ ac Neapoli, quàm Romæ ac Panormi, regendis ſemper novitiis, aut junioribus profeſſis incubuit; juſſus ſolùm a P. Generali Garimberto Viſitatoris munus obire, ut in Capitulo Generali, quæ Decreta pro Receſſu, & Eremo cuperet, faciliùs ederentur.) *Memoriæ Ven. Urſulæ Benincaſæ, eximiæ vitæ ſanctimonia Virginis Neapolitanæ, quæ Gynæceum a Conceptione Neapoli fundavit, cum paucis addictus, ejus nunc Eremi ſubſtructioni, quam ipſamet juſſit, præeſt: urgetque opus futurum velut hortum concluſum: unde perflante cæli auſtro, fluent aromata, atque exempla virtutum. Porrò, qui vel inter externorum operum curas, nunquam feriari calamum paſſus eſt* Maggius, *pleraque exaugendæ communi eruditioni, ac pietati, formandæque aſcetarum diſciplinæ, ſcripſit ac typis conſignavit.* Hactenus Silos.

21 D. JOSEPH SOLIMENA e Miſſionariis Sacerdotibus Neapoli, *in Ave Maria Miſſion. reflex. 3. fol. 73.* P. Maggium appellat, *admodum pium, & eruditum Scriptorem*; cujus *ſtudioſis laboribus cultus Salutationis Angelicæ gloriatur, ſe non parùm illuſtratum fuiſſe.* Et *fol.* 100, inquit: *P. D. Franciſcus Maria Maggius ex Patribus Theatinis, in opere, quod de ſacris Cæremoniis ſcripſit, quàm multis & eruditis, & novis diſquiſitionibus agit ex profeſſo de cultu Salutationis Angelicæ; ad cujus curioſam lectionem Lectorem remitto, qui notitiam uberiorem exoptet.*

22 P. MARCUS A S. ROSALIA Auguſtinienſis Excalceatus, *in ſacrarum Cæremoniar. Breviloquio fol.* 101. Eccleſiæ Panormitanæ morem deſcribit, deponendi prius Sanctiſſimum Sacramentum e tabernaculo, ubi expoſitum fuerit, & illud deinde thurificandi: *Sed R. P. D. Franciſcus Maria Maggius*, inquit, *opuſc. 3. de div. off. diſq. 23. oppoſitum ſentit: & pro ſua ratione adducit doctrinam ex multis Cæremoniarum Magiſtris, qui dicunt, incenſandum eſſe prius Sacramentum (in ſuo throno) quàm deponatur de loco ſuo ſuper altare: & quia planè decet, antequam Sacerdos ad illud capiendum accedat, honorem ei thurificationis impendi.* Ad quam ipſe *P. Maggii* ſententiam ſequendam propendit; idque hodie multis in locis cernitur emendatum.

23 P. PETRUS A S. HIPPOLYTO Carmelita Diſcalceatus, in cenſura libri *de ſacris Cæremoniis*, laudat ejus *ſtylum jucundum, & devotum, methodo clarum, & elegantem, eruditione fœcundum & delectabilem, ſententiis copioſum & amœnum, ſacræ Scripturæ, ac SS. Patrum teſtimoniis reſperſum & plenum; undique ſpirantem & redolentem* Maggii *ſapientiam, eruditionem, ſanctimoniam, ingenii acumen, & erga Deum, reſque ſacras affectum, devotionem & pietatem, quam etiam attentè, legentibus ſuaviter inſtillat: eoſque ad chriſtianam perfectionem inſtruit, promovet, & perducit.*

24 P. PAULUS BELLI e Soc. Jeſu, *in Gloria Meſſanenſium*, catalogum ponit propugnatorum Epiſtolæ B. Virginis, & 28. loco *Franciſcum Mariam Maggium* percenſet.

25 PLA-

25 PLACIDUS REYNA *in notitiis hiſtoricis ad an.* 1642. *fol.* 40. P. Maggium dicit, *literis & probitate vitæ ornatiſſimum*.

26 P. PETRUS A PANORMO e Minoribus Obſervantibus Reformatis S.Franciſci, Guardianus Cœnobii S.Antonini, *in unica Phœnice cap.* 11. *fol.* 76. eundem laudat, quòd *D.Petro Aragoneo Neapolitano Proregi a ſacris Confeſſionibus eſſet*; *& quamplurima erudita opera edidiſſet in lucem*; *& quod germanum fratrem haberet*, *D. Hieronymum Maggium*, *tunc Panormitana in Domo Vicarium*, *& multos annos Sacræ Theologiæ Profeſſorem*; *quorum virtutes*, inquit, *vitæ probitas*, *& doctrina cunctis innotuit*.

27 PETRUS ANTONIUS TORNAMIRA Monachus Caſinenſis, *in Patriarchatu S. Benedicti lib.* 2. *cap.*3. §.1. de Ordine Theatino ſic ait: *Multa dicere poſſem de nobilibus Viris*, *qui in eo hodie florent*; *inter quos* P. D. Franciſcus Maria Maggius, *vir ſpiritu & literis ſatis clarus*, *& A. R. P. D.Hieronymus ejus frater*; *qui doctrina ſua in ſuggeſtis*, *& cathedris Hiſpanias ad ſui admirationem convertit*.

28 THOMAS AQUINAS C. R. Epiſcopus Motulenſis, *in Vinea Chriſti lib.*3.*cap.*10.Jacobum de Stephano commendat, & ait: *Mira ſunt*, *quæ in illius vitæ relatione narrat doctus vir*, *Franciſcus Maria Maggius*. Vide alios, præſertim Jo. Caramuelem Epiſc. *in Theol. rationali par.*2. *art.*1. §.2. *n.*165. *fol.*51.

Hucuſque præfatus Franciſcus Lucchefius, cujus ſyllabo addendi ſunt ſequentes Auctores ab illo prætermiſſi vel ob defectum notitiæ, vel quia poſteriores ejus ætate.

29 ANTONINUS MONGITORE Panormitanus, Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicus, vir omni laude dignus ob præclara ipſius opera publicæ luci tradita, quibus non modò Panormitanam urbem, verùm etiam totam nationem Siculam illuſtravit. Is ergo præter ea, quæ in commendationem *Franciſci Maggii* in ſua eruditiſſima *Bibliotheca Sicula* loco ſuperius relato, copiosè ſcripſit, plura identidem ad ejuſdem Viri laudem in omnibus ferè operibus ſuis, prout occaſio tulit, ſubjunxit. Unde *in Additione ad Siciliam Inventricem Vincentii Auriæ pag.*193. Franciſcum Mariam Maggium appellat *Virum æquè doctum*, *& pium*. Et *pag.* 239. ait: *Franciſcus Maria Maggius vir ob doctrinam*, *virtuteſque morales dignus omni laude*.Item *pag.*275. loquens de more pulſandi campanas ſingulis feriis ſextis cujuslibet hebdomadæ in memoriam Paſſionis Chriſti Domini, intermiſſo olim Panormi ob incuriam, & negligentiam Sacellanorum,ſubdit: *Præfatus mos anno* 1668. *iterum introductus eſt Panormum operâ & zelo* P. D.Franciſci Mariæ Maggii *C. R. viri ob inſignes virtutes*, *& omnigenam literaturam ſummoperè venerandi*. Rurſus libro, *Panormus devota Deiparæ Virginis tom.*1.*lib.*2. *cap.* 31. *pag.* 424. vocat: *P. D. Franciſcum Mariam Maggium virum ſatis celebrem ob edita volumina*, *& ob vitæ ſanctimoniam*. Pariter *tom.* 2. *lib.* 4. *in Centuria Scriptorum B. Mariæ Virginis pag.* 364. inquit: *Franciſcus Maria Maggius C. R. religioſus æquè celebris ob doctrinam*, *libros editos*, *ac propter vitæ ſanctimoniam*; *quemadmodum indubiam fidem aſtruunt ipſius Apoſtolicæ Miſſiones in Georgia*, *virtutes morales*, *& felix ex hac vita tranſitus*, &c. Similia habet aliis in locis ejuſdem operis. Denique *in Muſæo Siculo præfat. ad Lectorem*, loquens de Panormitanis civibus, qui oblatas ſibi infulas acceptare renuerunt, ait: *Franceſco Maria Maggio*, *religioſo di merito ſingolare*, *non men per l'opere date alle ſtampe*, *che per le glorioſe geſta*, *e ſante virtù*, *delle quali viſſe ornato*. *Rifiutò il Veſcovato offertogli nel Regno di Napoli per ſua umiltà*, *onde in una ſua epiſtola a' Padri del ſuo Ordine ſtampata in Napoli nel* 1679. *ebbe a dire*: Gratias ago Deo (& vos pro me omnes, Patres, agatis) quod non extra Ordinem morior infulatus; quippe qui de me verè dicere poſſum: Si fuiſſem in numero Prælatorum, eſſem in numero damnatorum. *Morì ſantamente in Palermo a* 2. *Giugno* 1686.

30 ANTONIUS BORROMÆUS C.R. Epiſcopus Juſtinopolitanus, *in vita Joſephi Cardinalis Thomaſii* §.4. *pag.*15. P. D. Franciſcum Mariam Maggium ap-

pellat *Virum eximiæ pietatis, & doctrinæ*.

31 ANTONIUS NATALIS Societatis Jeſu Sacerdos, in libro *de Cæleſti Converſatione par.3.cap.4.pag.19.n.848.* de eodem ait: *P. D. Franciſcus Maria Maggius C. R. e Theatinorum familia, vir verè Deo plenus, apoſtolico zelo in Georgiana Miſſione inclytus, & noſtræ Societati valdè addictus.* Et *par. 4. cap. 1. pag. 242. n. 944.* ſubdit: *P. D. Franciſcus Maria Maggius C. R. Theatinus, vir omni pietate, & apoſtolico ſpiritu plenus.*

32 BARTHOLOMÆUS FERRUS *de Miſſionibus Cler. Reg. lib. 5. cap. 8. fol. 567.* Franciſcum Mariam Maggium vocat *magnum Dei famulum, ſub cujus ſpirituali directione in Neapolitana Eremo Ven. Antoninus Ventimiglia multùm profecit in chriſtiana perfectione.* Et *lib. 5. cap. 2. fol. 592.* ſubdit: *Nel Romitaggio* (di Napoli) *lo ſteſſo P. Ventimiglia ſotto la diſciplina di quel gran Maeſtro di ſpirito Ven. Servo di Dio* P. D. Franceſco Maria Maggio, *nella di cui morte la terra, dando ſegno della ſua gran virtù, orribilmente ſi ſcoſſe.*

33 BLASIUS A PURIFICATIONE ex Ordine Carmelitarum Diſcalceatorum *in Vita Julii de Thomaſiis lib. 1. c. 17. pag.89.* magnoperè laudat Patrem *D. Franciſcum Mariam Maggium*, quem vocat *Virum formandis Monialium moribus, iiſque ad viam perfectionis dirigendis maximè idoneum: qui in oppidum Palmæ a Julio de Thomaſiis loci Domino accerſitus, inibi ſanctimonialibus Monaſterii SS. Conceptionis B. Mariæ Virginis Ordinis S. Benedicti regulas tradidit, quas poſtea Vener. Carolus de Thomaſiis præfati Palmæ Ducis germanus frater natu major probavit.*

34 CAJETANUS MAGENIS C.R. *in Vita S. Cajetani* nuperrimè edita Venetiis 1726. typis Jacobi Thomaſini, *Franciſcum Mariam Maggium* pluribus in locis emeritis laudibus commendat, præſertim *par. 1. lib. 1. cap. 17. pag.81. & lib.2.cap.9.§.3.pag.170.ac per totum.*

35 DOMINICUS BERNINUS *in Vita Joſephi Cardinalis Thomaſii cap. 2. pag.23.* loquens de Tyrocinio Thomaſii, hæc ait: *Franciſcus Maria Maggius Theatinus, Religioſus magni nominis ob ſuſceptas ab eo Apoſtolicas Miſſiones, eaſque dignè ad finem deductas in Oriente, qui fuit Thomaſii Magiſter in Tyrocinio.* Et *pag. 32.* de eodem ſubdit: *Franciſcus Maria Maggius vir magnæ literaturæ, & vitæ bonitatis, qui inter alios egregios viros, quos ſanctè inſtituit, meritò gloriari poteſt, ſe Theatinæ Congregationi, & mundo pia educatione peperiſſe Joſephum Mariam Thomaſium.* &c. Et paulò antea *pag.26.* inquit: *Inter alias ſingulares prærogativas, quibus ornatus refulſit præfatus* P. Maggius, *valdè in eo relucebat eruditio ſacræ hiſtoriæ, rituum, & cæremoniarum.*

35 FRANCISCUS MARCHESIUS Panormitanus, Metropolitanæ Eccleſiæ ejuſdem Urbis Canonicus, pietate, eruditione, ac doctrina conſpicuus, in libro, quem inſcripſit, *Sacerdos in Villa, cap. 1. ſect. 3. n. 223.* Franciſcum Mariam Maggium appellat *Virum ſapientiſſimum*: & n. 310. *Virum profundæ, & reconditæ eruditionis.*

36 JACOBUS GRAVINA C. R. *in Synopſi Theologiæ Veterum Patrum, de Divinis Nominibus fol. 98. n. 198. in annotationibus marginalibus*, de eodem ait: *Clariſſimus Scriptor ex noſtratibus pientiſſimus* Franciſcus Maria Maggius. *&c.* Et *fol. 227. n. 500.* ſubdit: *Vir eximius ex noſtratibus* Franciſcus Maggius: *quem neſcio literis num moribus ſpectabiliorem dicam; verè pervulgatis doctis ac piis elucubrationibus Patriæ noſtræ ac totius Congregationis ſplendorem, ſuiſque etiam æmulis venerabilem.*

37 JO. BONIFACIUS BAGATTA C. R. *in vita Caroli Thomaſii lib. 1. c. 20. pag. 132. & 133.* iiſdem ferè titulis, & laudibus eundem commendat.

38 JOSEPH MARIA PERRIMEZZI e Minimis S. Franciſci de Paula, Epiſcopus Oppidi, in libro, cui titulus: *Difeſa della ſacra Lettera ſcritta da Maria Vergine a' Meſſineſi par. 1. diſſert. 8. pag. 157.* ait: *Franceſco Maria Maggio, di Palermo, Chierico Regolare, detto dal Reyna*, ornatiſſimo di lettere, e di bontà di vita, *nella relazione, che fee'egli della vita, e morte di Jacopo di Stefano, dice, che queſti fu divotiſſimo della ſacra Lettera.* &c.

39 IN-

39 INNOCENTIUS RAPHAEL SAVONAROLA C. R. in iconibus Virorum illuſtrium Theatini Ordinis in ipſius *Maggii* effigie, ſequentem inſcriptionem ſubjecit, quæ ſic habet.

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS
Clericus Regularis,
Apoſtolicis ad Pontum, & in Trinacria
ſollicitudinibus,
Omnigenâ Linguarum, Rituum, ac Scientiarum peritiâ,
Erectione Monaſteriorum quamplurium, ac directione,
Pereximia morum uſq. ad portenta pietate
Inter præcipuos Theatini nominis Heroas
Jure optimo adnumerandus.

40 PETRUS TOGNOLETTUS Strictioris Obſerv. S. Franciſci, in Vita italica Innocentii Cluſenſis vulgata Panormi 1677. loquens de *Franciſco Maria Maggio*, dicit: *Illum fuiſſe Virum ejus literaturæ, quam mundus, ipſiuſque opera in lucem edita ſatis proclamant.*

41 VINCENTIUS AURIA *in hiſtoria Crucifixi Eccleſiæ Cathedr. Panormit. pag.* 19. Franciſcum Mariam Maggium vocat *Virum doctiſſimum, ac piiſſimum.* Item *pag.* 36. *Virum æquè doctum, & inſignem bonitate.* Demum *pag.* 92. illius ingenium nuncupat *florentiſſimum.*

42 PLACIDUS MARIA junior VANNUS C. R. *Franciſcum Mariam Maggium* de ſeipſo loquentem introducens, ita in illius laudem eleganter cecinit.

EPIGRAMMA.

Certavit pietas, venit ſapientia ad arma;
Unus ego pugnæ campus utrique fui.
Hinc divinus amor, cū Relligionis honore,
Inde ſacri eloquii, quæ monumenta dedi.
Utraque, ſed meritam geſſi certamine palmam;
Vir pius, & ſapiens notus in Orbe fui.

ELOGIUM

In laudem FRANCISCI MARIÆ MAGGII C.R. Miſſionarii Apoſtolici, congeſtum ex variis, honorificiſque titulis ipſi datis ab inferiùs citandis Auctoribus.

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS
Clericus Regularis,
(1) *Magnus Dei famulus.*
(2) *Apoſtolicus apud Iberos, & Colchos Miſſionarius.*
(3) *Clericorum Regularium decus, & ornamentum.*
(4) *Inter præcipuos Theatini nominis Heroas Jure optimo adnumerandus.*
(5) *A doctrinæ ſplendore, vitę ſanctimonia, & egregiis editis facinoribus Venerabilis.*
(6) *A ſacrarum Hiſtoriarum, Rituum, & Ceremoniarum eruditione Spectatiſſimus.*
(7) *Omnigena Linguarum, Rituum, ac Scientiarum peritia Celebris.*
(8) *Plurium linguarum eruditione Conſpicuus.*
(9) *Peregrinæ eruditionis, & admirabilis ſacrarum literarum peritiæ Vir.*
(10) *Cujus doctrina omnigenæ eruditionis, ac pietatis varietate locuplex Extitit.*
(11) *Magni nominis,* (12) *magnæ literaturæ, & vitæ probitatis Vir.*
(13) *Florentiſſimi ingenii,* (14) *ſpiritu, & literis ſatis Clarus.*
(15) *Doctus,* (16) *Doctiſſimus,* (17) *Studioſiſſimus,* (18) *Eruditiſſimus,*
(19) *Sapientiſſimus, & Piiſſimus.*
(20) *Sapientiſſimus, profundæ, & reconditæ eruditionis Vir.*
(21) *Literis, ac probitate vitę ornatiſſimus.*
(22) *Cujus virtus, vitę probitas, & doctrina Cunctis innotuit.*
(23) *Ob doctrinam, virtuteſque morales Omni laude dignus.*
(24) *Ob doctrinam, edita volumina, & vitæ ſanctimoniam ſatis celebris,*
(25) *Ob inſignes virtutes, & omnigenam literaturam Summoperè Venerandus.*
(26) *Clariſſimus Scriptor,* (27) *eximiæ pietatis, ac doctrinæ.*
(28) *Pietate juxta, ac eruditione inſignis.*
(29) *Pietate & doctrina præcellens.*
(30) *Pietate & doctrina præſtans.*
(31) *Pietate & eruditione inſignis, candidus veritatis profeſſor.*
(32) *Singulari virtute, ac pietate præditus.*
(33) *Formandis Monialium moribus, iiſq. ad viam perfectionis dirigendis Maximè idoneus.*

(34) *Perexímia morum uſque ad portenta pietate.*

(35) *Omni pietate, & apoſtolico zelo plenus.*

(36) *Verè Deo plenus, apoſtolico zelo in Georgiana Miſſione Inclytus.*

(37) *Virtutis merito inclytus, et a pluribus jam egregiis ingenii monumentis editis Orbi cognitus, & clarus.*

---

(1) Bartholomæus Ferrus *de Miſſionib, Cler. Reg. tom. 1, lib. 5, c, 8, fol, 567.* (2) Idem *ibidem*, Verricellus *de Apoſtolicis Miſſionibus quæſt. 1. n.19.* Sil os,aliique. (3) Antoninus Mongitore *tom, 1. Bibliotb. Siculæ fol, 219.* (4) Innoc, Raphael Savonarola *in Iconib. Cler. Reg.* (5) Mongitore *loco cit.* (6) Dominicus Bernini *in Vita Card. Thomaſii cap, 2. pag. 26.* (7) Savonarola *loco cit,* (8) Verricellus *loco cit.* (9) Carolus de Palma *in Relatione Novendial, pro inauguratione S. Cajetani fol, 47.* (10) Antonius Damianus S. Jeſu *in Cenſura libri de Ritibus incolendæ ſolitudinis,* (11) Berninus *ibid, pag. 23.* (12) Idem *ibid. pag. 33.* (13) Vincentius Auria *in Hiſt, Crucifixi Eccl, Pan. pag. 36.* (14) Petrus Ant, Tornamira *in Patriarchatu S, Bened, lib. 6, cap, 3. §. 1; de Ord. Theat,* (15) Thomas Aquinas *in Vinea Chriſti lib. 3, cap. 10.* Verricellus, Carolus de Palma, Auria, 2liiq. (16) Vincentius Auria *in Hiſtoria Crucifixi &c. pag. 19.* (17) Joannes Bonifacius Bagatta *in præf. ad Lectorem.* (18) Idem *loco cit,* (19) Antonius Damianus *loco cit.* & Franciſcus Marcheſius *in libro, Sacerdos in Villa, cap. 1. ſect. 3. n. 223.* (10) Vincentius Auria *loco cit.* (21) Placidus Reyna *in Notitiis Hiſtoricis ad an. 1642. fol. 40.* (22) Petrus a Panormo *Unica Phœnice cap. 11. fol. 76.* (23) Mongitore *in Addit, ad Sicil. Inventricem Vinc. Auriæ pag. 239.* (24) Idem *Panormus devota Deiparæ tom. 1. lib, 2. cap. 31. pag. 424.* (25) Idem *in Addit, ad Sicil, &c, pag. 275.* (26) Jacobus Gravina *in Synopſi Theol, de Divinis Nominibus fol, 89. num. 198,* (27) Antonius Borromæus *in Vita Card. Thomaſii §. 4. pag. 15.* (28) Carolus Thomaſius *in Horologio Hiſtor. Dominicæ Paſſionis fol. 13.* (29) Franciſcus Ambroſius Maja *in ſuo libello fol. 351.* (30) Hippolytus Marracius *in Vita S. Cathar, cap, 9. fol, 89.* (31) Gregorius Valentinus *in Mantiſſa ad ſacram Hymnodiam SS. Patrum cap. 8. fol. 600. n. 65.* (32) Carolus Giangolinus *in deſcr. Paradiſi Terreſtris diſc, 3, cap. 102. n. 34. fol, 719.* (33) Blaſius a Purific, *In Vita Julii Thomaſii lib. 1. cap. 17. pag. 89,* (34) Savonarola *loco cit.* (35) Antonius Natalis Soc, Jeſu *de Cæleſti Converſat, part. 4. cap, 1, pag, 242.* (36) Idem *par, 3, cap. 4. pag. 19. n, 848,* (37) Marracius *in Palma Mariana,*

FRANCISCI DE MONACHO

Clerici Regularis, Rhemenſis Archiepiſcopi electi

ELOGIUM XX.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Bibliotb. Siculæ fol. 225.

FRANCISCUS MARIA DE MONACHO Drepanitanus, Clericus Regularis, ex pervetuſta, nobiliſſimaq. Monachorum familia, longa Procerum, Præſulum, Purpuratorumque Patrum ſerie ſat celebri, natus anno 1593. Parentibus Petro de Monacho, & Catharina Simone paris nobilitatis fœmina, Panormi Clericorum Regularium Ordini nomen dedit 4. Maji 1606. ac ſolemnia nuncupavit vota in Ædibus Divi Joſephi 8. Maji 1608, in quibus omnibus facultatibus excultus, Philoſophicis, ac Theologicis diſciplinis mirum in modum enituit, Eminentiſſimum enim ingenium, quo præditus fuit, ſtudio, ac locupletiſſima eruditione illuſtravit. Hinc rectè ambigitur, an apud Clericos Regulares unquam fuerit, qui ingenii præſtantiâ, latini idiomatis puritate, ſtyli facultate, omnigena eruditione, doctrinaque *Franciſcum* ſuperaverit. Humaniores literas ita colere viſus eſt, ac ſi a gravioribus diſciplinis longè alienus diſtaret; has verò ita tradidit, velut ab alia quacumque facultate abhorreret. Poeſi ita præſtantiſſimus fuit, ut nullum metri genus fuerit, cui mirabili facilitate muſarum ſtudia non inflexerit; eximia eruditione tum antiqua, tum recentiori, græca, latinaque, ſacra, ac profana locupletiſſimus claruit; nullum enim librum ſedulò non percurrit, Latinam, græcam, hebraicam linguam egregiè calluit. Philoſophiam Vicentiæ, Theologiam Patavii, & alibi magno cum plauſu docuit, e cujus Schola viri doctrina excultiſſimi prodiêre, qui eaſdem diſciplinas aliis cum laude explanarunt. Ad nonnullos evexêre honores virum ornatiſſimum ſapientiæ promerita; nam Viſitato-

Digitized by Google

ris munere apud ſuos in Sicilia, Conſultor Generalis Romæ, Conſultor & Cenſor apud S.Officii Siciliæ Judices latè effulſit. Cùm autem Ordinis ſui Præpoſitus Generalis inſtitutum Clericor. Regularium in Galliam inducere cogitaret, ad noſtrum *Franciſcum* hæc provincia demandata eſt anno 1644. quem doctrinâ ſanè profundiſſimâ, præclariſſimis animi dotibus, morumque comitate inſtructiſſimum optimè noverat. Hinc noſter *Franciſcus* cùm ad Galliæ Regnum velificaſſet, magna cum nominis ſui celebritate Pariſiis pedem fixit; nam cùm primùm Julius Mazarinus S. R. E. Cardinalis, tunc Gallicarum rerum Adminiſter ſupremus (cui Romæ familiaris fuerat) perhumaniter excepiſſet, ac veterem conſuetudinem inſtauraſſet; inde a ſuis Confeſſionibus delegit. Hinc ab Anna Auſtriaca Regina, apud quam erat rerum ſumma benignè complexus eſt; & ipſius ac Mazarini ſtudium in Ordinis inſtitutum *Franciſcus* accendit: & aulicos omnes in ſui amorem facilè traxit. Acceſſit maxima viri æſtimatio ex eloquentiæ vi, qua e ſuggeſtu conciones habuit primùm in Adventûs Dominici feſtivis diebus; inde in cinerali curriculo in Reginæ Templo, magnâ populorum frequentiâ; confluentibus enim ad ipſum etiam Viris Principibus, Apoſtolicæ Sedis Nuntio, Veneti Senatûs & Sabaudiæ Ducis Oratoribus, ac innumera penè Nobilium multitudine, ingentem ſibi famam comparavit. Interea urgere fundationem ſtatuit, eaque dexteritate negotium pertractavit, ut Eccleſiam Divæ Annæ ſacram, ac Domum pro Clericis Regularibus excitaverit: ea ſolemnitate inſtitutum fundationis exordium die 26. Julii 1648. ut majori magnificentia dedicari nequierit: nam *Monachum*, ac ædis primordia regiâ munificentiâ Regina fovit: celebritati adfuit cum Nobilium comitatu, Apoſtolicus Nuntius Nicolaus e Comitibus Balnei, inde S. R. E. Cardinalis, ſolemni ritu Templum dedicavit magno cum multitudinis confluentis plauſu. Cardinalis Mazarinus multis benevolentiæ, liberalitatis, ac ſingularis amoris argumentis novam Eccleſiam, ac Domum firmavit, munivit.

Et non multò poſt ipſemet Rex Ludovicus XIV. cum Andegavenſi Duce ejus fratre, in S. Cajetani ſolemniis, magna cum benevolentiæ ſignificatione erga *Monachum*, inviſit: ac virorum Principum, Matronarum, Reginæque frequentatione impoſterum cohoneſtata ſacra Ædes. Hoc totum ob induſtriam, doctrinam, virtuteſque *Monachi* feliciter obtigiſſe compertum eſt. Ea in Urbe Philoſophiam, ac Theologiam iterum cum ſingularis ingenii laude tradidit. Virtutibus clarus eminuit, & diſciplinæ regularis tenaciſſimus refulſit, quibus ingentem venerationem ſibi conciliavit. Tandem Archiepiſcopus Rhemenſis electus, ab editis rebus celeberrimus, Pariſiis vitam abſolvit anno 1651. ætatis ſuæ 58. & defuncti imaginem e marmore juxta excitatam Clericorum Regularium domum Ludovicus cum magno Viri honore poſuit.

Ejus ingenii, ex laudato Mongitore, & Rocco Pirro *de Eccleſia Mazarienſi fol.* 555. extant:

In univerſam Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria. Pariſiis ex typographia Regia 1652. in fol.

Horæ ſubceſivæ, hoc eſt, honores publici B. Andreæ Avellino Cler. Regul. decreti. Patavii apud Impreſſores Cameraies 1625. in 4.

In Actores, & Spectatores Comœdiarum noſtri temporis Parœneſis. Patavii typis Laurentii Paſquati 1621. in 4.

Quatuordecim Patrum Clericorum Regularium Elogia. Ibidem in 8. & iterum Mediolani apud Impreſſores Archiepiſcopales 1621. in 8.

De Paupertate Evangelica. Romæ typis Maſcardi 1644. in fol. ſed hoc opus ob diſceſſum in Galliam abruptum, adhuc non eſt abſolutum.

De fidei unitate libri tres ad Carolum Britanniarum Regem. Lutetiæ Pariſiorum ex typographia Regia 1648. in fol. Opus inſigne ob Auctoris mortem imperfectum; Authographum ſervatur MS. in fol. in Biblioth. Cler. Reg. Panormi. Italicè etiam edidit

La Penna, Panegirico nella ſolennità della Dottrina di S. Tomaſo d'Aquino fatto all'Univerſità di Padova, nella Chie-

ſa di S. Agoſtino de' Padri Predicatori. Vicentiæ apud Franciſcum Groſſum, 1620. in 4.

Il Sole, Panegirico nella pompa funerale dell' Illmo, e Revmo Monſignor Coriolano Gerzadoro Veſcovo di Cherſo, e d'Oſſero, e Nunzio di Sua Santità nella Germania. Vicentiæ apud eumdem 1618. in 4. & Patavii apud Paſquatum 1618. in 4.

Prælo parsverat

In Cantica Canticorum facultatem, ſive ad literam notas.

Ad Sacram Regum Hiſtoriam Commentaria Sacroprophana.

Romani Pontifici Caracteres, in quibus divinæ, humanæque literaturæ, ſacrarum Scripturarum veterum Patrum, Hiſtoricorum, Poetarum, Oratorum loca penè innumera expenduntur, illuſtrantur. Omnium fermè artium, & ſcientiarum dogmata, Gentium, antiquitates, leges, ritus, ſymbola ad mores referuntur. MS. in fol. extant in laudata Bibliotheca.

De luſibus naturæ libros quinque.

Amœnitates Poeticas, Hiſtoricas, Ethicas, Criticas, Geographicas, Aſtronomicas, & Theologicas, in quibus non modò varia Carminum genera, ſed quidquid cuderat eruditæ, argutæque ſcriptionis, reperiuntur. Authographum ſervatur Panormi in eadem Biblioth. MS. in fol.

De Uſuris in mutuo, emptore, & venditore. Libros octo.

Paulum Conſiliarium, ſive de Virginitate Aulica. MS. in fol. ſervatur in eadem Bibliotheca.

Evangelicæ paupertatis Caracteres, ſive Cajetani paupertatem evangelicam. MS. in eadem Bibliotheca.

Bentium, ſive Clericum Regularem, &c. in eadem Bibliotheca.

Innocentio X. Pontifici Optimo Max. de Barbarinorum in Gallias adventu Epiſtolam Apologeticam.

Il Principe di Paternò, overo Saggi del Merito, e della Fortuna. Opus in duas partes diſtributum, quod in eadem Bibliotheca faſceatim conſpicitur.

SYLLABUS

Regum, Principum, S.R.E. Cardinalium, Præſulum, aliorumque illuſtrium Virorum, qui FRANCISCUM MARIAM DE MONACHO ſummis benevolentiæ ſignis complexi ſunt.

LUDOVICUS XIV. Galliarum Rex inviĉtiſſimus, ſub cujus auſpiciis Theatinorum Ordo domicilium fixerat Pariſiis, eo apud ſe loco & pretio habuit *Franciſcum de Monacho* novæ Domûs Præpoſitum & Conditorem, virum quâ virtutum inſignibus, quâ egregiis animi dotibus ad miraculum penè factum, ut non modò illi præfatæ Domûs erectionis diploma benigniſſimè obſignaverit, appoſitis hiſce honorificis titulis: *Carus & magnoperè nobis commendatus Franciſcus Maria de Monacho*; verùm etiam ad regiæ benevolentiæ ſuæ conteſtationem unà cum Andegavenſi Duce germano fratre inviſere *Franciſcum* in ædibus ſuis voluerit; cujus poſtea ſequuta morte, cum magno viri honore juxta excitatam Theatinorum Domum iconem marmoream collocari juſſit. Silos *in hiſt. Cler. Regul. part. 3. lib. 8. fol. 296. & fol. 298. 299.*

ANNA AUSTRIACA Galliarum Regina, Ludovici inclyta parens, adeò erga *Franciſcum* extitit liberalis, ac benefica, ut præter regia donaria, ac ſupellectilia inæſtimabilis valoris, quibus novam Eccleſiam locupletavit, illum in Pariſienſibus turbis alere cum tota religioſa familia, atque ſpeciali protectione ſua fovere ſtuduerit. Quem pariter in benevolentiæ, æſtimationiſque ſignificationem inviſere in præfatis ædibus minimè dedignata eſt. Silos *par. 3. lib. 8. fol. 356. & 295. 297. 298. 299.*

ANDEGAVENSIS DUX germanus frater Ludovici Galliarum Regis, æmulator exiſtens maternæ pietatis & beneficentiæ, ſummo etiam amore, & liberalitate præfatum *Franciſcum de Monacho*, ejuſque religioſos viros proſequutus eſt. Silos *ibidem*.

ARMANDUS BORBONIUS Princeps de Conty, ex regia Galliarum ſtirpe, dum univerſæ rei bellicæ ſummo jure

re præeſſet, rogatus per literas a *Franciſco de Monacho*, ut in relatis Pariſienſibus turbis adverſus popularium inſolentiam ſe, ſuamque familiam tueretur; æquo & libenti animo quantum ipſi licuit in ea temporum calamitate adjuvit; cui præterea ad ſuppetias ferendas pronum, paratumque ſe obtulit. Silos *par.* 3. *lib.* 8. *fol.* 357.

HENRICUS BORBONIUS ex eodem regio ſanguine, Ludovici patruus, ac ſacri Romani Imperii Princeps, Epiſcopus Metenſis, & Abbas S. Germani, humillimè requiſitus a *Franciſco de Monacho*, ut manſionis locum pro ſe, ſuiſque Religioſis alumnis in ſuburbio S. Germani concederet; benigniſſimè votis ejus annuit, literaſque hac in re planè honorificas protinus obſignavit. Silos *par.* 3. *lib.* 8. *fol.* 296.

JOANNES CORNELIUS Venetiarum Dux & Princeps (cui *Franciſcus* librum de publicis honoribus Divo Andreæ Avellino ab Urbano VIII. decretis conſecravit) ea in æſtimatione habuit *Franciſcum* ob ipſius ingenii fertilitatem, ac quamdam veluti in ſcientiis omnibus vaſtitatem, ut dilaudare illum coram omnibus tanquam omnigenę eruditionis fontem nunquam ceſſaverit.

JULIUS MAZARINUS S. R. E. Cardinalis, Galliarum Regibus proximus publicæ rei adminiſtratione, ac Regni faſcibus, incredibili ſtudio *Franciſcum*, cujus præclara in Deum merita, virtuteſque omnes a multis jam annis probè noverat, complexus eſt. Quem proinde in ſui Confeſſarium, & Theologum adſcitum, perennibus amoris, & beneficentiæ ſuæ argumentis, collàtis ſcilicet centum aureorum millibus pro templi, ædiumque extructione, ſibi devinxit. Silos *ibidem fol.* 294. 299.

Eadem etiam benevolentiæ conteſtatione proſequutæ *Franciſcum* fuère præfati Cardinalis neptes Principes Galliarum fœminæ, quibus adnumeranda eſt Carignani Princeps, ornatiſſima Thomæ Sabaudi conjux, quæ permota *Franciſci* zelo, ignitiſque ejus ſermonibus, ſedulò ac devotè concionibus ejus intererat. Silos *fol.* 295. 300.

ANTONIUS BARBERINUS S.R.E. Cardinalis, Urbani VIII. germanus frater, tanti fecit *Franciſci* doctrinam, ſagacitatemque, ut ad tuendam cauſam profectionis ſuæ in Galliam adverſus Innocentii X. Pont. Max. criminationes, ejus opera & ſcripto uſus ſit. Idque ex illius ad Innocentium X. Epiſtola Apologetica ſuperius inter *Franciſci* opera recenſita, dilucidè conſtat.

2 FRANCISCUS BARBERINUS S. R. E. Cardinalis, Magnæ Britanniæ Protector, ſummo etiam ſtudio & benevolentia proſequutus *Franciſcum* eſt; cujus votis & juſſionibus *Monachus* obtemperans, librum ſcripſit ad Carolum Britanniarum Regem *de Fidei Unitate*.

3 BERNARDINUS SPADA S.R.E. Cardinalis, Fideique propagandæ Præſes, ex ſingulari opinione, quam de doctrina *Monachi* gerebat, onus illi commiſit, ut latino ſermone diſſidia inter Catholicos in Anglia degentes exararet. Quod *Franciſcus* egregiè præſtitit, conſcripto hac de re parvo, eleganique volumine, quod aſſervatur in Archivio Bibliothecæ S. Joſephi.

NICOLAUS DE BALNEIS Apoſtolicus Nuntius apud Galliarum Regem, qui poſtmodum inter S.R.E. Cardinales cooptatus inclaruit, adeò *Franciſci* amore captus eſt, ob incomparabiles ejus animi dotes, ſcientiaſque ferè omnes, quibus omnium admirationem ad ſe traxerat, ut illum ceu filium adamaverit. Quod idemet *Franciſcus* in literis datis ad P. Generalem ſui Ordinis teſtatus luculenter eſt; in quibus Nicolaum Congregationis ſuæ, ſuique Patrem appellat. Silos *fol.* 300. & 294.

JOANNES THEUPOLUS Venetiarum Patriarcha, permotus publica, quæ de *Franciſci* doctrina ſeſe ubique fama diffuderat, ipſius frui præſentia expoſtulavit, tantoque etiam in eum flagravit amore, ut frequenter ipſum adire, ejuſque erudita opera terere & pervolutare, ſtudia inſuper juvare, ac tandem muneribus, lucubrationibuſque a ſe in lucem emiſſis ditare voluerit.

AUGUSTINUS GRADONICUS Aquilejenſis Patriarcha, nobilis Venetus, *Franciſcum*, cujus conſuetudine uſus Patavii & Venetiis aliquando fuerat, ſum-

ſummo in amore, & deliciis habuit. Ad quem proinde literas benevolentiæ plenas ſcribere interdum conſuevit.

FRANCISCUS HARLÆUS Archiepiſcopus Rothomagenſis, Normanniæ Primas, ea in æſtimatione ac pretio apud ſe habuit *Monachi* ſapientiam, virtuteſque morales, ut non modò illum Rothomagum adventantem excipere humaniſſimè voluit; verùm etiam in teſſeram benevolentiæ ſuæ dono ei mittere per germanum fratrem Marchionem de Breval ſingula, doctaq. a ſe in lucem emiſſa volumina haud dedignatus ſit.

ANDREAS DE BNIN OPALINCKI Epiſcopus Poſnanienſis, Regni Poloniæ Senator ampliſſimus (cui *Franciſcus* ob initam amicitiam, adſcripſit Panegyrim, quam habuit Patavii in templo Patrum Prædicatorum *de Laudibus Divi Thomæ Aquinatis*) ita addictiſſimus *Franciſco*, ejuſque operibus extitit, ut confeſſus ingenuè ſit, nullum planè hominem ſe agnoviſſe, in quo tot miras ingenii dotes, tot exquiſitas eruditionis opes, tot denique virtutum & ſcientiarum ornamenta ſuſpexerit, quemadmodum in uno *Franciſco de Monacho* non ſine naturæ prodigio ſimul unita, & conjuncta intuebatur.

ALOYSIUS LOLLINUS Bellunenſis Epiſcopus, *Franciſcum* amicitiæ vinculo ſibi colligatum, ſingularibus amoris, æſtimationiſque ſignis jugiter proſequutus eſt. Cujus rei fidem faciunt crebræ ultro citroque datæ epiſtolæ, quæ in præfato ſuperius Archivio aſſervantur.

DUX VATANDORUS, & PETRUS SEGUERIUS Magnus Pariſienſis Cancellarius, nullis non officiis liberalitatis, & benevolentiæ cohoneſtare *Franciſcum*, quem ſummoperè diligebant ob ipſius præclara in Deum, hominesque merita prætermisêre, quamdiù triplicem hunc nexum mors invida non ſeparavit. Silos *fol.* 293. *&* 301.

ORATORES tam Veneti Senatûs, quàm etiam Sabandiæ Ducis, qui anno 1644. Lutetiæ apud Galliarum Regem reſidebant, demirati non ſemel aureum *Franciſci* eloquentiæ flumen, miramque ipſius in dicendo eruditionem, ſermoniſque elegantiam non modò intereſſe concionibus ejus libenter voluêre, verùm etiam debitis præconiorum laudibus extollere tam eximii viri promerita non ceſſabant. Silos *fol.* 295.

Idem etiam fecêre Dominus DE LAHAYE olim Galliarum Regis apud Turcas Orator, & FRANCISCUS SOUSA Luſitani Regis Legatus, aliique viri Principes & Dynaſtæ. De quibus conſule Joſephum Silos *in locis præcitatis*.

SYLLABUS

Auctorum, qui emeritis laudum præconiis FRANCISCI DE MONACHO doctrinam, eruditionemque ſummam exornatam reliquêre.

1 ALOYSIUS NOVARINUS Cler. Regul. *in Encyclopedia Epiſtolarum, ſive Opuſculorum tom.* 1. *fol.* 37. referens Epiſtolam *Franciſci de Monacho* ad ſe ſcriptam, ita ad eumdem reſcribit. *Eruditiſſimo P. D. Franciſco Mariæ de Monacho Drepanitano Clerico Regulari, Panormum. Quid de ſcriptis meis cenſeat teſtari ſcripto voluiſti; accepi Epiſtolam tuam, quæ tota meis laudibus eſt conſuta, tota in meorum operum commendationem excurrit. Do tuis laudibus ut te amem, non amo tamen laudes; quas nec mihi datas puto, quia non mereor. Affectum tuum, qui te huc impulit, gratum habeo; & contendam ſequi quod tu me putas jam aſſequutum, atque adeò hoc boni ferent tuæ laudes, quod illarum, ut ita loquar, ſtimulo eò ferar, quo tu me credis, & aſſeris perveniſſe. Doleo meæ imbecillitatis notitia fieri, ne mihi liceat judicii tui ſententiæ ſubſignaſſe. Poſſem ego juſtiùs efferre tua, quam tu mea extuleris, ſed malo tecum affectu contendere, quàm laudibus, tempus ipſum aperiet, quid mea ſcripta valeant, quid tua. Opuſculum quod de Spectaculis, imò in ſpectacula edidiſti libens legi; & nollem ejus lectionem adeò multorum levitati neceſſariam negligi; teratur omnium manibus liber, ne tempus rerum inanium, imò & noxiarum occupatione homines terant. Sed quia habenti dabitur,* ut Salvator loquitur, *habeo hæc pauca, quæ de Spectaculis adnotabam, idque in cultum potiùs quàm in notitiam, nam iſta tu fors non cares, & illum ego* de-

debeo . . . . Nolo plura adjicere, nam nec tu indiges, nec ego, ut inſtitutum meum ſervem, obſervationes pluras addere ex lege teneor. Vale, Pater eruditiſſime, & illa, quæ avidè ab omnibus expectantur, emitte tandem; moras omnes amolire, & exhibe, quæ jamdiu moliris. Vale.

2 ANTONINUS MONGITORE *in Additione ad Siciliam Inventricem Vincentii Auriæ pag.* 203. loquens de Novendialibus diebus Expectationis Partûs B. Mariæ Virginis, ait: *P. D. Franciſcus de Monacho vir doctiſſimus, unà cum ſuis Religioſis anno* 1644. *introduxit Pariſios morem faciendi novendiales dies pro Expectatione Partûs Beatiſſimæ Mariæ Virginis, qui mos primùm in Siciliam introductus, poſtea per omnes Chriſtiani Orbis partes propagatus eſt.*

3 ANTONINUS COLLURAFI *in Epiſtolis par.* 2. *pag.* 113. Franciſcum de Monacho vocat *ornamentum Clericorum Regularium, ac Siciliæ Solem, ob eminentem ipſius doctrinam in omni ſcientiarum genere.*

4 CAJETANUS MAGENIS Cler. Regul. *in Vita S. Cajetani par.* 2. *cap.* 2. *pag.* 397. honorificam *Franciſci* mentionem facit, eumque laudat, ex eo quod Divi Cajetani cultum ſcriptis ſuis promoverit.

5 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Cler. Regul. *in Compendio italico Vitæ Ven. Urſulæ Benincaſæ pag.* 165. Franciſcum de Monacho appellat *Virum magnæ ſapientiæ, & virtutis*. Cujus iconi hoc Diſtichon appoſuit:

Ore, ſtylo valuit: decoravit templa, lyceos:
Non unũ proſa, & carmine ſcripſit opus.

6 GABRIEL NAUDÆUS GALLUS *in Cauſæ Kempenſis conjectione pro Curia Romana pag.* 113. de eodem ait: *Loquatur pro te, & de rebus Romæ ab ipſomet Cajetano maxima tua cum indignatione perpetratis . . . . ille, quem ſui nuper magno Reipublicæ literariæ damno felicem compoſuêre* Franciſcus Maria de Monacho *Clericorum Regularium in hac Urbe Præfectus, &c.* Et *pag.* 145. ſubdit: *Qua in re cùm doctiſſimus Pater* D. Franciſcus de Monacho *Cajetanum dolum ſubolfeciſſet, teque vindicem illius appellaſſet.* &c.

7 JACOBUS CHANNEVALLE Gallus Societatis Jeſu *in Phyſica particulari tom.* 2. *part.* 8. *de Anima in communi* §. 6. *fol.* 275. *in reſponſione ad objectionem tertiam*, approbat Franciſci de Monacho *doctrinam circa formas partiales.*

8 JO. PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib.* 2. *fol.* 34. *n.* 15. Franciſcum de Monacho inter Viros illuſtres Theatini Ordinis, qui doctrina claruêre, reponit.

9 JOSEPH SILOS Cler. Regul. *in Hiſtoria Cler. Regul. par.* 3. *lib.* 12. *f.* 568. deſcribens *Franciſci* ingenii acumen, miramque eruditionem, hoc ipſi Elogium attexuit. *Franciſcus Maria de Monacho natione Siculus, patria Drepanitanus, anno volventis ſæculi octavo, die octava Maji, Panormi in Divi Joſephi templo ſolemni ritu vovit. Neſcio an hunc aliquis inter noſtrates ingenii præſtantiâ, latini ſermonis munditie, ſtyliq. facultate, multiplici eruditione, doctrinaque ſuperavit. Humaniores literas ita calluit, coluitque, veluti a gravioribus diſciplinis abhorreret. Has verò perinde exercuit, ac ſi nullum ſibi cum Parnaſſi ſylvulis, ac Muſarum amœnitate commercium. In Poetarum numeris, atque in omni carminum genere verſatiſſimus. Heroica, Lyrica æquè pangere. Pindaricus, Anacreonticus ubi libuiſſet. In Exametris Maronem exprimere conabatur. Sed ab ardore ingenii abire in ſtatianam granditatem videbatur: idque in eo mirum, quod extemporaneè, & quàm elegantiſſimè dictaret. Iidem illi in ſoluta oratione nervi, & cultus. Nihil ab ejus calamo, quod deraſos ungues non ſaperet: nihil unquam excidit non cothurnatum, ac ſplendidum. Eruditio deinde in ſcriptis omnigena: ut qui antiquitatem latinam, græcam, ſacram, profanam excuſſerat penè omnem, ac nullum non voraverit Scriptorum genus. Scholas habuit, Philoſophicas quidem Vicentiæ, Theologicas verò Patavii: prodieruntque ab ejus diſciplina docti viri, qui eaſdem ſubinde facultates cum laude profeſſi alibi ſunt. Affixum adeò literis, adminiſtrare etiam Ordinis munera oportuit. Nam in Sicilia Viſitator, Romæ P. Generalis Conſultor fuit. Cùm ve-*

rò de fundando Pariſienſi Cœnobio ageretur, eò allegatus, egregiam in graviſſimo negotio operam poſuit, confecitque præclarè rem. Enimverò qui familiaris olim Romæ fuerat Julio Cardinali Mazarino, principi tunc regnatricis Reginæ adminiſtro, veterem conſuetudinem ita inſtauravit, ut ſuæ etiam regendæ conſcientiæ Cardinalis admoverit. Quo quidem facilè Monacho *fuit, reliquam ſibi aulam adjungere, ac perficere conſtituendæ Theatinæ Coloniæ conſilium. Id quod fauſtè mox accidit. Delecto ſiquidem, Mazarino auſpice, coemptoque ejus auro transflumen in Sancti Germani ſuburbio e Prætorii regione ſitu: expoſita ad ſacrorum uſum ædicula, ac magnificè exornata, lectiſſimarum concentu vocum, ſolemni ſacro, diſertiſſima ad populum concione, concurſu populorum incredibili, die Divæ Annæ ſacra, eidem Genitrici Dei Matri dedicata Eccleſia eſt ab Apoſtolico Nuntio, eo quidem plauſu, ut dicari illuſtriùs, ac magnificentiùs Eccleſiarum rudimenta, ac natales nequeant. Adſuit potiſſimùm, ac feſtam eam adauxit lucem ſui præſentia, ac majeſtate Anna Auſtriaca Regina, a qua templum nuncupatum: & quæ Mazarini operâ Theatinæ rei mirificè favebat, adſuit prius munificentia verè regia, auro nempè, atque ad divinorum cultum, templique ornatum ſtragulis acu pictis, ac longè pretioſiſſimis. Huic poſtea Ædi ſacræ a fundamentis ad omnem magnificentiam excitandæ is ipſe Cardinalis Mazarinus centum aureorum millia noſtris legavit: jactuſque jam Regis nomine ab Armando Borbonio Principe de Conty primarius lapis: quod fusè in hiſce hiſtoriis explicatum. Redeo ad* Monachum, *qui ſanè niſi externis diſtineri ſe curis permiſiſſet: aut quæ auſpicatus eſt monumenta, continenti ſcriptione, ac ſtylo ad exitum perduxiſſet; neque cœpto vix opere, ad aliud ardore quodam feſtinaſſet, pleraque haberemus ab ejus calamo, digna literatorum luce, aſſenſuque commentaria.* Et *in Analectis, ſive Epiſtolarum Centuria*, adferens reſponſoriales literas ad *Franciſci de Monacho* epiſtolas ſibi allatas, ita *epiſt.37.pag.86.* in illarum laudem excurrit. *Nocte appetente ſucceſſerat ſolutæ jam cœnæ perjucunda, ut moris eſt, inter commenſales confabulatio; cùm allatæ mihi tuæ literæ, Franciſce Maria ornatiſſime interceptam ſermocinationem perfudere ſuo nectare. Legerim ipſe, an voraverim, amicus ſcriptorum tuorum helvo incertum. Illud ſatis compertum mihi, libatam curſim ſcriptionis dulcedinem, illico reguſtaſſe. O literarum ſupra Lipſium elegantiam, nitorem, cultum.* &c. Et *epiſt.* 40. *pag.*94. enarrans ſtudium ſuum circa Clericorum Regularium hiſtoriam, quam moliebatur, ita *Franciſcum* alloquitur, *Proh quantum ſuperbiret hiſtoria, ſi tuo ipſe auro, tua purpura conveſtires! qui verborum nitor, quæ gravitas, quæ gratia ditionem commendaret!* &c.

10 LEO ALLATIUS *in Apibus Urbanis pag.* 108. referens unum, vel alterum ex pluribus *Franciſci* operibus, illum ſic laudat. *Franciſcus Maria de Monacho Clericus Regularis multa ſcripſit etruſco, latinoq. idiomate, in utroque, ut Franciſcus Bolvitus ait, admirandus ob variam eruditionem, ac nervoſum eloquentiam.*

11 PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico nobilitatis Siculæ part.* 2. *fol.* 171. loquens de præclara Monachiorum familia, hæc verba de Franciſco adjecit. *Franciſcus Maria de Monacho vir doctiſſimus, qui æternam de ſuis virtutibus laudem reliquit.*

12 PHILIPPUS LABBÆUS Societatis Jeſu *in ſua Bibliotheca Bibliothecarum fol.* 39. Franciſcum Mariam de Monacho inter ævi ſui ſcriptores enumerat, recenſetque ex inſcitia unum tantummodo ex pluribus ab eo in lucem emiſſis, opus.

13 RAPHAEL SAVONAROLA Cler. Regul. ſub anagrammatico nomine *Alphonſi la Sor a Varea*, in erudito libro, quem inſcripſit: *Univerſus terrarum Orbis tom.*2.*fol.*236. *colum.a.* Franciſci meminit, citatque illius opera.

14 ROCHUS PIRRUS in libro *Notitiæ Sicilienſium Eccleſiarum, de Eccleſia Mazarienſi fol.*555. paucis verbis multa complexus, *Franciſcum* ſummoperè commendat, inquiens: *Franciſcus Maria de Monacho Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum,*

D.Pe-

D. Petri filius, & Thomæ conſanguineus, poſt antiqui generis nobilitatem, literarum omnium peritiâ haud abſimilis, Philoſophiæ, ac Theologiæ olim Patavii, & alibi profeſſor: trium linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, & amœniorum ſtudiorum cum paucis ſuo ſæculo eruditiſſimus, Provincialis Viſitator in Sicilia, poſt Romæ Conſultor generalis, ac in Tribunali S. Officii, & in rebus fidei Cenſor, & Conſultor, meus Collega multa ornatè, & eleganter ſcripſit. &c.

15 SEBASTIANUS CRAMOISY Architypographus Pariſienſis *in præmonitione ad Lectorem*, quæ habetur in libro, cui titulus, *in univerſam Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria*, hocce de *Franciſci* doctrina teſtimonium protulit. *Urgebat operis iſtius ſummam eruditiſſimus* P. Franciſcus Maria de Monacho, *cùm ipſum e Caſtris Ludoviſiacis, quæ tunc fortè in Ambianis conſederant, febris inopina redeuntem oppreſſit. Quod equidem maximo omnium dolore contigit, ob incredibilem ejus Viri doctrinam, quæ pari cum modeſtiæ laude, & urbanioris vitæ ratione conjuncta, non minimam illi apud omnes gratiam conciliabat. Verùm luctuoſus mihi in primis ejus obitus accidit, quem præclaris aliis laboribus, quos partim affectos, partim etiam abſolutos in omni ferè ſcientiarum genere penes ſe habebat, excudendis unum præſertim elegerat.* &c.

16 VINCENTIUS NOBILIS *in Theſauro abſcondito pag.* 785. de eodem ait: *Franciſcus Maria de Monacho Drepanenſis Theatinus, Profeſſor trium idiomatum, Hebraici, Græci, & Latini, Provincialis Viſitator, Conſultor Romæ Sancti Officii, qui plura volumina edidit.*

CARMEN LATINUM

In ejuſdem Viri laudem,

Sive ODE

Tretracolos Diſtrophos.

Qualis Arctoo rutilat coluro,
Gnoſſius, quales jaculatur ignes
Fulgor, auratos ubi nectit ardens
Juppiter orbes.
Tam renidenti paret in ſereno
Luce nativa trabeata virtus,
Et tuæ Cœlum variante cultu
Mentis adornat.
Frons verecundo roſeum decore
Solibus tantis poſuit receſſum,
Pallas illimi radio modeſtum
Pectus abarmat.
Atticæ noctes revebunt Eoi
Syderis vultum, via lactæ pallet
Docta quam longè parat erudito
Cartha colore.
Hac præit fulvo redimita cinctu
Suada, muſis, & comites citato
Gratiæ paſſu, tituloſque ſtellis
Credere gaudent.
Quæ ſuperducto viridat ſmaragdo,
Regia Phœbus tibi cedit aula
Exedræ mutant ſolium diſerti
Fulgure verbi.
Obſitus Romæ veteris Cathedras
Pulvis obnubit, tua roſtra tantùm
Eminent, circum numerant, & actas
Temporis horas.
Hæc tuo clamat celebrata plauſu,
Hæc tua clamat bene ſcripta laude
Poſthumis demum memori notato
Porriget annis.

CARMEN ETRUSCUM

Emmanuelis Filingerii, & Antonii Martiani Convictorum Imperialis Collegii Nobilium Urbis Panormi,

Sive ECLOGA,

In qua mors *Franciſci de Monacho*, ſub nomine Tirſis, ab Elpino, & Sileno Paſtoribus deploratur.

Elp. *Dolce Silen, perchè sì meſto, e tacito*
Solo all'ombra ne ſiedi a piè d'un Acera,
Laſciando gir la gregia a ſuo ben placito?
Dimmi, qual aſpra pena il cuor ti lacera,
E ti rende qual ſelce immota, e frigida?
Dolce Silen, qual duol ti ſtrugge, e macera?
Forſe la Ninfa tua ſevera, e rigida,
D'amor l'arco, e lo ſtral miraſti frãgere?
Parla, che fu? qual aſpro duol t'infrigida?
Sil. *Laſciami, o caro Elpin, laſciami piangere*

L'aſtro di Tirsi, doloroſo interito,
Cui m'è forza per ſempre, abimè, compiangere.
Tirsi, roſſor del ſecolo preterito,
Tolſero a nui l'empie, crudeli fatora;
Tirsi gentil, che d'eſſer pianto à merito.
Mira d'intorno, e valli, e mōti, e pratora
Spander ſolo per lui fiumi di lacrime;
E la greggia non più paſciuta, e ſatora.
Paſtor no v'à, che il caſo rio non lacrime.
Nelle pietroſe tane incolta, e ſucida
Fera non v'à, che meco nol collacrime.
Elp. Tirsi morío? perciò languida, e mucida
Vidi la roſa, i fiori, e l'erbe tenere,
Perciò Flora non è più colta, e lucida!
Dove è dunque il bel Tirsi? abimè, che è cenere:
Dūque toſto Sileno andiamne al tumulo,
V' co' flebili canti ognuno il venere.
Sil. Andiamne, che ivi di viole un cumulo
Sparger vò ſopra della fredda tomba,
E mentre canti altri bei fiori accumulo.
Elp. Or che Tirsi morío, ecco ribomba
La candida Colomba
Più non s'ode cantare entro del nido,
Ma abbandonando il dolce Spoſo, e fido,
Ne corre in ſtranio lido
Cantando ſolo: abimè, Tirsi morío.
Sil. Tirsi il Paſtor d'Oreto è morto, oh Dio,
Dice torbido il rio,
Mentre al vaſto Oceano a paſſo, a paſſo
Tra dirupi, tra ſterpi, e ſaſſo, e ſaſſo,
Errante move il paſſo.
Elp. Zefiretto non più ſcherza co' fiori,
Perdono i Gelſomini i bei candori,
Narciſo i ſuoi dolori
Si rammenta, e le pene, e il lungo pianto;
Si ſpoglia già del porporino ammanto
La Roſa, e l'Amaranto.
Sil. Foſca dall'onde il Sole alza la fronte,
E piāge il piano, il colle, il boſco, e'l mōte,
E piange il fiume, e'l fonte;
Ed i paſtori in fin, le paſtorelle
Piangono, e inſiem con lor piangon le belle
Candide pecorelle.
Elp. Non più miranſi feſtoſi,
Baldanzoſi,
Cinto il crin di bei fioretti
Intrecciar danze, e balletti
Bei Paſtori, e belle Ninfe
Alle linfe
Di faſtoſo, orgoglioſetto
Ruſcelletto;
Ma ognun dice in viſo ſmorto,
Tirsi il gētil paſtore, abimè, che è morto.
Sil. Ed il bianco, folto armento
Pigro, e lento
Ora vanne al paſco uſato,
E pel vago, ameno prato
Non più ſcherza coll'erbette
Morbidette;
Ma dolente camminando
Va belando
Pien di pena, e di ſconforto:
Tirsi il gētil paſtore, abimè, che è morto.
El. Tirsi il gētil paſtore, abimè, che è morto!
Tirsi il caro paſtorello,
Che qual altro Orfeo novello
Dolci carmi, e dolci verſi
Pieni, e aſperſi
Di ſoave melodia,
Dolce ivi ſolea cantare
Colla Cetra,
Quando la bella voce alzava all'etra.
Or non più ſi ſente, e aſcolta,
Perchè ſciolta
L'anima dal ſuo fral volonne al cielo.
(D'empia morte, ahi crudo telo.)
Su via dunque, vò laudare
L'armonioſo ſuon della ſua lira.
Ma queſto non è il bel, che in lui s'ammira.
Sil. Ma queſto non è il bel, che in lui s'ammira,
Morì in lui, ahi quel gentile
Paſtorello, a cui ſimile
Non vivrà, nè giammai viſſe:
Quanti ſcriſſe
Dolci verſi, e dolci carmi
Su corteccie, e duri marmi,
Par che in meſti, amari accenti
Lo ridica
Queſta antica
Selva, a lui cara, e gradita,
Che ora invita
Tutti al pianto, ed a' lamenti.
E ridicon fin le ſelve,
E le belve,
Ed il boſco oſcuro, e incolto.
Tirsi ne giace in freddo avel ſepolto.
Elp. Tirsi ne giace in freddo avel ſepolto.
Tirsi a' ſanti Dì divoto,
Di pietate bello eſemplo,
Che ne andava al ſacro templo,
Ed offriva poma intatte,
Dolce miel, candido latte,

Bian-

Bianche agnelle, ed ivi il voto
Sciogliева a' ſanti Dì l'alma diletta.
Bella virtù, che i noſtri cori alletta!
Sil. *Bella virtù, che i noſtri cori alletta*
Non fu ſolo la pietate;
Quante feo quell'alma grande
Opre degne, ed ammirande,
Non lo dican ſolo queſte
Noſtre Sicule foreſte,
Nè le noſtre piagge amate;
Ma lo dica d'Italia il bel paeſe,
Dove Tirsi *immortal di già ſi reſe.*
Elp. *Le tue bell'opre, o* Tirsi, *e le tue glorie*
Non sa ridir la ruſtical mia cetera,
Che ſolo degne ſon d'eterne Iſtorie. (*ra*
Si. *Nè forza à d'innalzar col ſuono all'ete-*
Quanto feſti di bello, e d'ammirabile
Mia rozza piva polveroſa, e vetera.
Elp. *Baſta, non più, che il tempo è breve, e labile:*
Andiamne alla grã tomba, e il ſacrificio
Facciamo a Tirsi *paſtorello amabile.*
Sil. *Piacemi uſar ver lui sì grato uſſicio,*
Anzi ſopra l'avel potremo incidere
Queſto del noſtro amor pietoſo indicio:
Quì giace (*ah che mi ſento il core anci-dere!*)
Memoria è queſta, che il tuo crudo ſpi-culo,
E tua forza potrà, Morte, deridere:
A 2. *Quì giace* Tirsi *Paſtorello Sicùlo.*

FRANCISCI DE NEAPOLI

Clerici Regularis, Epiſcopi Belcaſtrenſis

ELOGIUM XXI.

FRANCISCUS DE NEAPOLI nobilis Panormitanus, non (ut perperam ſcribunt Ferdinandus Ughellus *in Italia Sacra tom. 9. fol.* 698. & Nicolaus Coletus *in Additione ad eamdem Italiam*, decepti fortaſſis ex ejus agnomine) Neapolitanus: Parentes habuit Joſephum de Neapoli primum Campibelli Ducem, in ſupremo Italiæ Conſilio Regentem, & Lauream de Septimo ornatiſſimam fœminam: fratrem verò Carolum de Neapoli virum græcis, latiniſq. literis inſtructiſſimum, ut tradit Mongitore *in Biblioth. Sicula tom. 1. fol.* 129. Annos natus quatuor & decem Ordinis Clericorum Regularium inſignia accepit Panormi in Divi Joſephi Domo 26. Aprilis 1620. ubi ſolemnia Religionis vota nuncupavit 20. Martii 1622. Ab ineunte ætate literarum ſtudia ſumma animi contentione, ac ingenii præſtantia proſequutus, adeò in Philoſophicis, ac Theologicis facultatibus profecit, ut paucis elapſis annis in virum undequaque doctum evaſerit. Decurſis ſtudiorum ſpatiis ad ſacras conciones animum, vireſque omnes adjecit; tantaque valuit facundia, ut inter præſtantiſſimos ſui ævi Præcones, & inſignes Eccleſiaſtes omnium eruditorum calculo fuerit recenſitus: declamavitq. in multis Italiæ, & Siciliæ civitatibus, non ſine auditorum voluptate, & plauſu. Panormi in Divi Joſephi Templo, ubi anno 1636. quadrageſimalem curriculum confecit, ob doctrinæ profunditatem, & eloquentiæ vim, maximam ſibi populorum venerationem conciliavit. Ideoque ab Eminentiſſimo Joannettino Doria S. R. E. Cardinali, Panormitanorum Archiepiſcopo in Synodalem Examinatorem adlectus, ſummo apud ipſum in honore, & pretio fuit. Sagacitate, ac dexteritate in rebus agendis pollens, ad pertractanda magni momenti negotia a Genitore adhibitus eſt, *cujus prudentiæ, & virtuti* (ut teſtatur Franciſcus Baronius *in Amphitheatro Nobilitatis Siculæ loco inferius citando*) *innixa tunc Regni moles ſic erat, ut jure Sicilia univerſa ab eo duntaxat uno, bonis plaudentibus gubernaretur*. Expleto trigeſimotertio ætatis anno ad Belcaſtrenſem infulam in Regno Neapolitano promotus, & Panormi in Principe Templo conſecratus 1639. ita Epiſcopale onus ſubiit, ac vigilantiſſimi Paſtoris partes explere ſtuduit, ut vota Pauli Apoſtoli ad Titum expreſſa, in ipſo adimpleta conſpicerentur. Ut primum ſiquidem ad Eccleſiam ſuam pervenit, in id potiſſimùm incubuit, ut collapſa Eccleſiaſticorum diſciplina iterum refloreſceret: ad quam proinde ſtabilien-

liendam nonnulla ſtatuta, ſancioneſque edidit ſaluberrimas. Pluries ſuæ Diœceſeos viſitationem obivit; quo tempore rurales Eccleſias ſacris paramentis denudatas copioſis ſupellectilibus locupletavit. Animarum zelo æſtuans, ac charitate jugiter ardens, totum ſe dedit ad ſublevandam pauperum inopiam, gregemque ſuum paſcendum cæleſtis doctrinæ pabulo. Quare ſingulis diebus feſtis ſermones ad populum habuit, in quibus copioſam converſionum ſegetem recollegit. Verùm dum Paſtor optimus hæc ageret, multaque alia bona moliretur ad Eccleſiæ ſuæ, & proximorum utilitatem, neſcio qua de cauſa accerſitus in patriam ſuam, ibidem non multò poſt lethali morbo correptus, ſpiritum poſuit 1. Julii 1651. ætatis ſuæ 45. Epiſcopatûs verò 12. ſepultuſque eſt cum acerbo omnium dolore, & luctu in Divi Joſephi Templo inter ſuos religioſos viros.

Edidit

Nonnullas Epiſtolas Paſtorales.

Item Sanciones varias, ac Decreta Synodalia.

Inedita reliquit hæc, nempè:

Explicationes ſupra Geneſim.

Sermones quadrageſimales.

Novendium Expectationis Partûs B. Mariæ Virginis.

SYLLABUS

Auctorum, qui FRANCISCI DE NEAPOLI Belcaſtrenſis Epiſcopi honorificè meminère.

1 ANTONINUS MONGITORE pluribus in locis ſuorum operum *Franciſci* mentionem facit, præſertim verò *in Biblioth. Sicula tom. 1. f. 395.* in Elogio Joſephi ipſius parentis. *In Hiſtoria Eccleſ. Panor. cap. Eccl. S. Joſephi Cleric. Regul.* Aſt *in Muſæo Siculo* inter Elogia illuſtrium Virorum Urbis Panormi eccleſiaſtica dignitate fulgentium, hocce in *Franciſci* laudem *cap. 5. pag. 274.* adnexuit, quod ex italico idiomate latinè redditum ſic ſonat. *Nobiliſſimæ familiæ de Neapoli ſplendor non modò conſervatus, verùm etiam auctus fuit a* Franciſco *benemerito Joſephi de Neapoli, Campibelli Ducis, & in ſupremo Italiæ Conſilio apud Hiſpanam Curiam Regentis filio. Is generoſo, & magnanimo ſpiritu ſæculi pompas aſpernatus, Deo ſe dicavit in Religione Clericorum Regularium, cujus habitum induit Panormi in Domo S. Joſephi 20. Martii 1622. Ob præclaras animi ſui dotes, quæ in ipſo miro quodam modo reſplenduerunt, omnium ad ſe traxit admirationem, & plauſus. Gravioribus excultus ſcientiis, ac doctiſſimus reputatus, ab Eminmo Joannettino Doria S.R.E. Cardinali, quo tempore hic Panormitanam Eccleſiam Paſtoris munere regebat, in Synodalem Examinatorem electus, inter inſigniores illius ævi Theologos adjudicatus fuit. Sacra præditus eloquentia, pluries verbum Dei e ſuggeſtu in magni jejunii feriis diſſeminavit, ubiq. ſemper magnis laudibus celebratus. Hujus prudentiæ negotia magni ponderis Regni Siciliæ innixa fuère, cum aſſenſione, & approbatione bonorum omnium. Hinc meritò ad Epiſcopale Solium Belcaſtrenſis Eccleſiæ in Regno Neapolitano evectus, octava Auguſti die anni 1639. conſecratus fuit in Cathedrali Templo Urbis Panormi a Blaſio Protho Meſſanenſium Antiſtite, & a Petro Corſetto Cephalœdenſium, & Vincentio Candido Liparenſium Epiſcopis. Eccleſiam hanc aliquot annos emerita cum laude rexit, ab omnibus propter eximias ejus virtutes, prudentiam, zelumque veneratus, & amatus. Tandem Panormi vitæ curſum abſolvit 1. Julii 1651. depoſuitque mortales exuvias in Divi Joſephi Templo Patrum Theatinorum, ubi regularem habitum induerat, & prima ſuxerat ſpiritualis vitæ alimenta.*

2 AUGUSTINUS INVEGES in libro, *Panormus Sacra*, Franciſci meminit *fol.* 72. ubi inter Panormitanos viros ad Epiſcopalem Sedem evectos, eumdem recenſet.

3 FERDINANDUS UGHELLUS *loco ſuperius citato* referens ſingulos Epiſcopos Eccleſiæ Belcaſtrenſis, inter hos *fol.* 698. Franciſcum enumerat, ubi confundens illius agnomen cum Urbe Neapolis, Neapolitanum facit.

4 FRANCISCUS BARONIUS ſuperius laudatus *in Amphitheatro Nobilitatis Siculæ fol.* 14. in Elogio Joſephi de

de Neapoli ſupremi Italiæ Conſilii Regentis, loquens de *Franciſco* ipſius filio, ait: *Nibil hic de Franciſco Clerico Regulari, cujus prudentiæ, ac virtuti innixa regni moles ſic eſt, ut jure Sicilia univerſa ab eo duntaxat uno, bonis plaudentibus gubernetur, & regatur.*

5 JOANNES AMATUS Societatis Jeſu Sacerdos, vir quâ generis nobilitate, quâ doctrinæ ſoliditate, quâ denique rerum Sicularum notitia, & locuplete eruditionum ſupellectili, nulli planè aut ſuppar, aut ſecundus, in eruditiſſimo libro *de Principe Templo Panormitano lib.* 13. *cap.* 4. *fol.* 465. Franciſci de Neapoli Belcaſtrenſis Antiſtitis meminir, cujus inaugurationem, conſecrationemque factam eſſe ſub die 8. Auguſti anno 1639. aſſerit.

6 JO. PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib.* 2. *pag.* 34. *n.* 14. Franciſcum de Neapoli inter Theatini Ordinis Epiſcopos reponit, dilaudatque.

7 NICOLAUS COLETUS *in Additione ad Italiam Sacram Ughelli*, deceptus & ipſe ex eodem agnomine, & errore, *Franciſcum de Neapoli* fol. 495. n. 29. *Neapolitanum* vocat.

8 PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Nobilit. Siculæ part.* 2. *f.* 239. honorificam *Franciſci* mentionem facit.

9 VINCENTIUS CORONELLUS *in Bibliotheca Univerſa tom.* 5. *fol.* 87. ſequutus Ughellum, & Coletum, *Franciſcum de Neapoli*, Neapoli natum cenſet, affirmatque.

10 Denique VINCENTIUS GARSIA C. R. in ſuis ingenii monumentis, plura paucis complexus, hocce de *Franciſco* Elogium exaravit, quod ſic habet.

FRANCISCUM DE NEAPOLI
Belcaſtrenſem Antiſtitem,
Patre Joſepho de Neapoli
Primo Campibelli Duce,
Et
In ſupremo Italiæ Conſilio apud Hiſpanam Aulam Regente,
Panormi illuſtri exortum Proſapia,
Roma ſacris literis expolivit:
Thienæus Ordo ſcientiis, & moribus
Exornavit;
At Hiſpania doctrina, eloquentia, & virtutibus ubique irradiantem
Ad Epiſcopalē Cathedrā in regno Neapolis
Provexit.
In qua egregius Paſtor
Veluti lucerna ſuper Eccleſiæ Candelabrum poſita
Univerſo gregi, quâ vitæ probitate,
Quâ morum ſuavitate, manſuetudine,
Et inſigni in pauperes charitate,
ac liberalitate
Præluxit.
Eccleſiaſticam diſciplinam penè collapſam
Magna ex parte
Paſtorali vigilantia, & zelo
Reſtauravit.
Rurales Eccleſias ſacris denudatas
Supellectilibus,
Detracta ſibi, ac divendita re familiari
Copioſis indumentis
Locupletavit.
Templa quoque vetuſtate jam diruta
Collato partim piorum ære,
Partim ſumptibus ſuis
Refecit.
At conſtructa meliorem in formā redigens,
Venuſtiori ſacrorum cultu, & donariis
Nobilitavit.
Concreditas ſibi oves ad æternæ vitæ
Paſcua perducturus,
Quotidiano verbi divini pabulo
Per duodecim omnino annos,
Quibus illarum regimen geſſit,
Enutrivit.
Denique bonus Paſtor,
Aſſiduis conſumptus laboribus, ac vigiliis
In ætate adhuc florente
Vitam pro grege ſuo
Poſuit
I. Julii MDCLV. æt. ſuæ XLV.
Epiſcopatûs verò XII.

CARMEN LATINUM, ſive ODE
DICOLOS DISTROPHOS

A Michaele Aloyſio Platamoneo Belmurgi Duce, & Imperialis Collegii Convictore ad ejuſdem viri laudem compoſita.

HUc age, Latonæ proles, quam Delphica tellus,
Quam colit alma Claros,
Voſq. cohors Phœbi, Pindi ſacra juga colentes,
Caſtaliæque Deæ,

In-

Inclyta linquentes Heliconis tecta citatos
Huc age ferte gradus:
Vos Citharę digitis nervos pulſate ſolutis,
Pieriaſque fides:
Carmina dulciſona vos flectere voce docęte,
Fundere, & ore melos;
Ut meritas numeris Franciſci *dicere laudes*
Sim potis ipſe meis,
Illius & clarũ nomen vaga montis imago,
Ac nemus omne canat.
Hic Atavis ducens claris, priſcaq. ſuperbũ
Nobilitate genus,
Stemmatis eximiis ſtuduit virtutibus altũ
Exſuperare decus.
Nõ tria luſtra puer cõplerat, vixq. tegebat
Aurea barba genas;
Quum ſupero temnens terreſtria munera faſtu
Sub pedibuſq. locans
Seſe, quo melius poſſet ſervire Tonanti,
Mancipat ipſe Deo.
Quas ibi virtutes coluit, pietatis aperta
Quæ monumenta dedit!
Tu mihi, Muſarum rector, tu Delie vates,
Tu modò Phœbe refer:
Tu modò Phœbe refer; clarum quĩ Neſtora tantùm
Vicerit eloquio,
Ut rapidos poſſet fluvios, ventoſq. morari,
Indomitaſq. feras;
Blandius ac Orpheo rupes, denſumq. potẽti
Ducere voce nemus.
O quoties hominum divinis ferrea fregit
Pectora carminibus!
O quoties dictis maleſana bile tumentes
Leniit hic animos!
O quoties monitis, pœniſq. ad ovile fugaces
Ipſe reduxit oves!
Quot numeris culpas, fœdæ quot crimina (vitæ
Suſtulit iſte ſuis!
Vos, quibus hic rectum monſtravit limite callem
Viribus eloquii,
Dicite: voſq. precor, teſtes nunc vocibus eſte
Templa ſuperba meis.
At tu, cui Superûm nunc tangere limina Divûm,
Altaq. regna datum,
Tu noſtrum precibus luctum, noſtroſq. dolores,
Sæpe levato tuis;
Dum meritis humili conamur laurea cantu
Nectere ſerta comis.

CARMEN ETRUSCUM

Ab Ignatio Papè Jampilerii Duce ex Principibus Valdinæ, & a Joanne Tagliavia ex Marchionibus Sancti Jacobi, Imperialis Collegii Nobilium Convictoribus, compoſitum,

Sive ECLOGA,

In qua a Sileno, & Montano Paſtoribus funus Franciſci de Neapoli *Belcaſtrenſis Epiſcopi, ſub Tirſis nomine deſletur.*

Sileni vices gerit Ignatius Papè, Montani verò Joannes Tagliavia.

Sil. *Montano mio, quì col lanuti armenti*
Meſto, e piangẽte vai dall'elce all'orno,
Ed hai penſieri a lamentarti intenti.
Temp'è, che meni, or che l'aurora intorno
Queſti boſchetti de' bei raggi indora
Il grege a paſcolar de' lupi a ſcorno.
Ma qual doglia crudel, che sì t'accora
Ingombra del tuo volto il bel ſereno:
Parla, dolce Silen, che penſi ancora?
Mont. *Laſſo! il crudo dolor mi ſtrugge il ſeno,*
L'onor de' boſchi, e l'ornamento vero
Mort'è il gentil Paſtor, mort'è, Sileno.
Sil. *Sebben t'affligge il duolo aſpro, e ſevero,*
Narrami a parte a parte il triſto evẽto
Onde t'aſſale duol sì crudo, e fiero.
Mont. *Mentre piena di gioja, e di contento*
Godeva l'alma mia dolce conforto,
Allo ſpirar di dolce auretta, e vento;
Giunſe Menalca ſemivivo, e ſmorto,
E diſſe, che per monte, boſco, e prato
Udiaſi dire: il caro Tirsi *è morto.*
Toſto a me cadde il cor pel duro fato:
Morte crudel, tu già toglieſti al mondo
Quello ſpirto gentil, quel ben amato.
Ahi Morte! Morte coll'artiglio immondo
Feriſti quel Paſtor, cui già d'alloro
Cinſe Apollo il bel crin gentile, e biondo.
Ahi cruda, e fiera, che il comun teſoro
D'Innocenza, e Pietà, d'Onore, e Fede
A noi involaſti, onde mi ſtruggo, e moro.
Sil. *Ben giuſto è il tuo dolor, ma troppo eccede,*
Ceſſa di lagrimar, raſciuga alquanto
Il volto tuo, che ſempre a pianger riede.

Mont.

Mont. *Reſti su le mie luci amaro pianto,*
Le gioje del mio cuor le fiere doglie
Eſtinguan pure, e pongan fine al canto.
Sil. *Vom pur ſon'io, a cui nel ſen s'accoglie*
Cura, affanno, pietà, tema, e dolore;
Ma ſe il canto talor da me ſi ſcioglie
Raffreno il mio dolor, dò triegua al core.
Datti pace, o Montan, raſciuga il ciglio,
Volonne l'Alma al ſuo divin Fattore
Da queſto amaro, e ſventurato eſiglio
Giunſe alla pace in fin contenta, e fuori
Della ſtrada, del pianto, e del periglio.
Andiamne all'urna, ivi liguſtri, e fiori,
E cipreſſi ferai pallidi, e meſti
Sovra il marmo ſpargiam per fargli onori.
Mont. *Se vedeſſi il mio duol tu ben direſti,*
Che appena il laſſo piè giunger potria
Là dove ſono i miei penſier funeſti.
Ma pur partiamo, ivi la doglia ria
Sfoghiam laudando il Paſtorello umíle
D'oneſtade ripien, di corteſia.
Sil. *Or che a l'urna già ſiamo, al baſſo ſtile*
Preſta, deh preſta, o ſanto Pan corteſo
Forza, e vigore, che da Battro a Tile
Porti del buon Paſtor le illuſtri impreſe.
Ogni Paſtore,
Che nutre amore
Di TIRSI *i pregj*
Chiari, ed egregj
Con note chiare
Venga a laudare
Sciogliendo il canto
Miſto di pianto.
Meſto, e dolente
Ogni vivente
Si ſtrugge il ſeno,
E viene meno,
Perchè rapío
Il fato rio
Quel Paſtorello
Leggiadro, e bello.
O gran Cuſtode
Degno di lode,
Le pecorelle
Lanute, e belle
Non troveranno,
Nè più vedranno
Paſtor gentile
A te ſimíle.
Mont. *Ed ancor io*
Col plettro mio
Alla bell'Alma,
Che gode calma,
E gioja intera
Nell'alta sfera
In tutte l'ore
Vo fargli onore.
Afflitto, e ſolo
E' ognun pel duolo;
La bionda Aurora
Più non indora
Co' ſuoi lucenti
Raggi ſplendenti
Colline, e prati
Fioriti, e grati.
Piangon gli Augei
Gentili, e bei,
Perchè ſon gite
Con eſſo unite
La ſofferenza,
E l'innocenza,
Ed altre chiare
Virtuti rare.
Ponghiam fine al cantar, Sileno a Dio,
Quella capra gentil da me ſmarrita
Temp'è, che io giunga, e meni al grege mio.
Si. *Andiamne inſiem, ma pria di far partita*
Sovra l'urna feral ſpargiam viole,
Ove i noſtri penſier pietate invita;
Sovra il marmo ſcriviam tali parole.
a 2. *Queſti accenti con affetto*
Leggi, e attento o Pellegrino
TIRSI *offeſo dal deſtino*
Quì ripoſa ora riſtretto.
L'Alma è in Cielo, e quì ſen giace
La gran ſalma eſtinta in pace.

FRANCISCI SETAJOLI

Clerici Regularis

ELOGIVM XXII.

FRANCISCUS SETAJOLUS nobili genere Panormitanus, P. D. Philippi Setajoli Cl. Reg. Concionatoris celeberrimi, (de quo infra) nepos, Joſephi Setajoli, & Aloyſiæ Giglio filius, aggregatus ad Theatinos Patres in Panormitano Cœnobio Divi Joſephi anno vertentis ſæculi 1684. 10. Aprilis, vota

ibidem in ſequenti mox anno pronnnciavit 22. Julii. Expleto vix cum ingenii laude ſtudiorum curriculo, ſacris concionibus illicò operam impendit: & primò quidem feſtis per annum diebus e ſuggeſtu peroravit; dein poſt tres tantummodo annos in magni jejunii feriis declamavit; pervagatuſque eſt verbi divini prædicatione pręcipuas Italiæ Urbes cum populorum plauſu, & aſſentione: in quo apoſtolico miniſterio infractus, ac vegeta ſemper facundia annos circiter quadraginta ſingulari dicendi contentione inſumpſit. Panormi in Principe Templo ter conciones habuit in cinerali jejunio: ſemel in primariis Siciliæ Civitatibus, nempè Meſſanæ, Catanæ, & Syracuſis evangelium diſſeminavit. Romæ in quadrageſimali corriculo ſingulis diebus Sabbati ſermones ad Hebræos dixit ſumma eruditione, & ſacræ Scripturæ auctoritatibus refertos. Prædicto 40. annorum intervallo innumeras Panegyres publicè recitavit, quæ ſi in unum collectæ forent, efficerent proculdubio copioſum admodum volumen. Præfuit ſemel in ſuæ profeſſionis Domo quà ſuperior, ſeu Præpoſitus. Agit nunc quà Siciliæ Viſitator vir eximius ſexagenario major, pergitque interdum ſacra verba ab populum facere.

Mentionem illius facit Antoninus Mongitore in libro, quem inſcripſit: *Panormus Pænitens part. 1. pag. 38. part. 2. pag. 88.* eum verò laudat in approbatione operis inferiùs citandæ veluti doctrinâ, eloquentiâ, & eximiâ eruditione apprimè refertum. Salvator quoque Ruffus Tertii Ordinis Divi Franciſci in ejuſdem Operis approbatione *Franciſcum* commendat, ob pietatem, eruditionem, & eloquentiam.

Edidit

Orazioni Sacre, e Diſcorſi agli Ebrei. Panormi ex officina typographica Antonini Gramignani 1729. in 4.

Extat in illius laudem typis Joſephi Gramignani 1700. *Obſervatio encomiaſtica ad Concionem de Principis exemplo,* habitam Panormi in Templo Divi Joſephi eodem anno.

CARMEN LATINUM,

SIVE EPIGRAMMA

In Franciſci laudem.

Aurea Franciscum *dedit Orbi Concha Panormus,*
Quem Sophia ac virtus expoliere virû.
Ordo Thienæus puerum complexus in ulnis
Moribus excoluit, lege vel imperio.
Eloquio hinc pollens, doctrina ornatus abundè
Siciliæ primùm maxima templa beat.
Inde Evãgelii face percurrens Latii urbes
Iſacidæ gentis pectora dura quatit.
Culta dein ſeclis ſua dat monumẽta futuris,
Quæ pergunt multis vocibus ora loqui.

CARMINA ETRUSCA

In ejuſdem Viri commendationem.

Ex Jacobo Petrella.

Cedan quanti mai ſur Cigni canori,
Che del Permeſſo ſu le ſoglie Aſcree
Faticando aſſaggiar' linfe Pimplee
Per inteſſere al crin ſerti d'allori.
D'Orfeo, e d'Anfion gli Aonj Cori
Non rammentino più le dotte idee;
(Delirj, e ſole de le penne Achee
D'Eroi non veri decantati onori.)
Sol di Francesco *i chiari pregi intanto*
Rechi l'occhiuta Dea da Battro a Tile,
E ſol gli dia d'unico oggetto il vanto:
Poichè ſe quelli con profano ſtile
Piegaro l'alme; al dir ſuo dolce, e ſanto
Porta queſti o quãt' Agni al ſacro Ovile.

Ex Anonymo.

Queſti, o Signori, a cui da l'alte ſoglie
Sceſo Spirto divin le fiamme iſpira,
Allor che i detti ſuoi la lingua ſcioglie
Vibra a l'anime ree folgori d'ira.
Giaccion del ſuo valor barbare ſpoglie
Vinte l'Idre de' ſenſi, onde ſi mira
Per lui ſolo depor l'indegne voglie,
E chi di ſdegno, e chi d'amor delira.
Ma qual invida voce è tanto ardita,
Che col ſoccorſo altrui da' ſacri Roſtri
Vanti d'aver la gloria ſua rapita?
Sarajoli *è l'Alcide a' tempi noſtri,*
Che baſta a debellar ſenz'altra aita
D'Africa inſieme e i vincitori, e i moſtri.

FRAN-

FRANCISCI SPINELLI
Clerici Regularis
ELOGIUM XXIII.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Biblioth. Siculæ fol. 226.

FRANCISCUS MARIA SPINELLUS Platienſis, ut teſtantur Joſeph Silos *in hiſt. Cler. Regul. par.* 3. *lib.* 12. *pag.* 569. & Leo Allatius in libro, *Apes Urbanæ pag.* 108. non Neapolitanus, ut perperam abſque ullo auctoritatis fulcimento ſcribit Nicolaus Toppius *in Bibliotheca Neapol. pag.* 100. Natus anno 1594. Clericis Regularibus aggregatus 10. Junii 1609. ſolemnia emiſit vota Panormi 17. Octobris 1610. Ingenio præſtantiſſimo inſtructus, tum ſeverioribus diſciplinis, tum politioribus literis claruit. Philoſophiam magna cum laude ſodales ſuos docuit. Sed abrupto ſcholaſticarum diſciplinarum curſu, ad eloquentiæ ſtudia omnes vertit ingenii vires, ad quæ virum eximium pertrahebant quædam naturæ propenſio, ac dotes ad declamandum peropportunæ. Eccleſiaſtem ideoque egit egregiè, ac inter primarios divini verbi præcones locum ſibi comparaſſet, niſi Ordinis præfecturæ, & immatura mors ab incœpto Oratoris munere abſtuliſſent: dum enim domum Panormitanam D. Joſephi moderabatur Præpoſitus, fato ceſſit die 26. Novembris 1633. ætatis 39. magno cum omnium dolore; in eo enim ea refulgebat animi, morumque præſtantia, ut facili negotio omnium benevolentiam ſibi conciliaſſet. Edidit italicè

La Fenice rinovata, Orazione detta in S. Paolo maggiore di Napoli il dì 7. d'Agoſto 1626. nella ſolennità del B. Gaetano Tiene Fondatore de' Chier. Regol. Neapoli apud Lazarum Scorrigium 1626. in 4.

SYLLABUS
Auctorum, qui encomiaſticè de FRANCISCO SPINELLO loquuti ſunt.

ANTONINUS MONGITORE ſuperius citatus *in Hiſt. Eccl. Urbis Panormi cap. Eccl. S. Joſeph*, Franciſcum Spinellum inter illuſtres Viros Panormitanæ Domûs S. Joſephi recenſet, & laudat.

CAJETANUS MARIA C.R. *in Elogiis illuſtrium Virorum præfatæ Domûs S. Joſephi*, complexus brevi Elogio præclaras *Franciſci* dotes, ita de illo effatus eſt: *Franciſcus Spinellus Platienſis C. R. magnæ literaturæ, & eximiæ pietatis vir, qui ingenii præſtantia præditus, non modò ſcholaſticas diſciplinas egregiè calluit, docuitque ſodales, verùm etiam ſacram eloquentiam profeſſus ſubinde eſt; in quo dicendi genere inerat illi verborum nitor; orationis cultus, & ſummæ eruditionis ubertas: quorum adjumentis magnum ſibi nomen apud eruditos comparaſſet, ſi diù vixiſſet. Obiit namque intra juventam, dum nimirum communem rem adminiſtraret Panormi in ſua Domûs profeſſionis* 26. *Novembris* 1633. *ætatis ſuæ* 39.

JOANNES PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib.* 2. *fol.* 34. *n.* 16. Franciſcum inter inſignes Panegyriſtas Theatinæ Congregationis reponit.

JOSEPH SILOS *in Hiſt. Cler. Regul. par.* 3. *lib.* 10. *fol.* 569. de eodem ait: *Franciſcus Maria Spinellus, natione Siculus, patria Platienſis, Panormi nuncupatis ritè votis, Deo ſeſe, ac religioni mancipavit die* 17. *Octobris* 1610. *Non mediocri vir ingenio, æquè ſtudiis ſeverioribus, ac reliquæ encyclopediæ addictus, Philoſophiam cum laude docuit: abrupitque ſcholaſtica, quod genius, & quædam dicendi gratia, naturæque adjumenta non ſanè pauca ad declamandum provocarent. Qua quidem in palæſtra non ultimum profectò locum, ac nomen inter principes eccleſiaſtas ſibi quæſiviſſet; niſi Ordinis primùm Præfectura, tum fata hunc ſacræ eloquentiæ curſum præcidiſſent. Panormi in noſtro Divi Joſephi Cœnobio dum præeſſet, deſiit vivere immaturo funere, ac peracerbo noſtratium deſiderio. Nam inerat viro partes animi omnes, quæ aliorum benevolentiam, amoreſq. conciliabant.*

LEO ALLATIUS *in Apibus Urbanis pag.* 108. ejuſdem mentionem facit, referendo nimirum ipſius elegantem Panegyrim de Divo Cajetano, quam habuit Neapoli in Templo Divi Pauli ſub allegoria *Phœnicis*.

NICOLAUS TOPPIUS *in Bibliotheca Neapolitana fol.* 100. inter Neapolitanos Scriptores *Franciſcum* recenſet, deceptus ex illius agnomine, quod originem jactat ex præclara Spinelliorum familia, quæ Neapoli potiſſimùm viget, & floret.

Denique PROSPER ANTONIUS ZIZZA Neapolitanus Sacerdos, demiratus auream *Franciſci* eloquentiam in ſuperius recenſita Panegyri de faſtis Divi Cajetani, quam Joannæ Auſtriacæ dicavit, eleganti metro in utriuſque laudem cecinit.

O D E
Tricolos Tretraſtrophos.

NOn quæ virentes Aonis incolit
Camæna colles eſt mihi barbite
In vota tangendo, ſonora
Solvat ut ora, modis vocanda.
Nec fronde inani crinis Apollinis
Cingendus. Eſte, o vos, eſte procul ſacris
Quæcunque jactabat vetuſtas
Dicta ſacris, nimis ab profanis.
Illuxit Orbi jam jubar aureum
Lucis perennis, cujus adeſt brevis
Ut fonte rivus, Sol ut ipſo
Enitido radiuſque Sole.
Ceſsère tetræ protinus e ſolo
Atro tenebræ. Nil niſi lucidum,
Quocunque ſupremi tonantis
Se pia relligio recepit.
Ergo faveto tu mihi candida
Parens Parentis Orbis, & omnium;
Ut diſcat Orbis quæ patrarit;
Dum reparat Cajetanus aras.
Dum rurſus æquam ſpirat Apoſtolis
Ex ore flammam, dum tonat eloqui
Sermone divini, vocatque
Ætheris ad penetrale mentes.
Ille & tepentes reddidit igneos
Amore ſpes, o certior, in tuo,
Natique ſummi ſervitute
Ille faces tulit, ille liquit.
Queis arſit Orbis, nunc quoque & æſtuat
Magis, magiſque: dulcia poſthumi,
Nil a Parentis diſcrepantes
Moribus, ut juga dant, capeſſunt.
Jam de repoſto viderat Æthere
Frigere terras providus Arbiter,
Terraſque proſpectans; ſinuſque,
Cærula qua patet Amphitrite.
Intaminatis ſentit honoribus
Nil & relictum cultui amabili
Torpente Clero, dum miniſtri
Quæ ſua non Domini, requirunt.
Es quæ decorum Relligio caput
Super coruſcos extulerat Polos,
Pennata ceu tendit volucris
Ad ſuperos animoſa ſedes.
Jam jam ſenectæ proxima languida
Nullis vigebat clara volatibus,
Urgebat & fatum, nigrumque
Funus, ut Aſſiriæ volucri,
Sexcenta quæ poſt ſæcula vividum
Defatigato pallida corpore
Abire de membris decorem,
Nec ſpeciem ſupereſſe ſentit.
Quæ cum calenti ſedula Cynthio
Exponit alas excutiens ſuas
Accendit, ut leni flabello,
An ne rogum, rear, an ne cunam?
Miracla rerum maxima proferam,
Phœnix vetuſtam languida concremat
Phœnica, ſed mox e ſepulchri
Junior exoritur, vigenſque.
Talis decoris indiga cultibus
Languebat, eheu, Relligio ſitu,
Cum viſa rurſus e ſepulchri
Surgere palliduli Thieni.
Dum nanque ſeſe corpore perdomat
Flagris ſubacto, penèque mortuo,
Tanquam acrior Phœnix reſurgit
Relligio, hoc duce, Clericorum.
Rurſuſque cultus induit aureos,
Rurſus decoras compoſuit comàs,
Aris ſuos reddens honores,
Atque piis ſua jura ſacris.
Nunc ergo talem laudibus evehe
SPINELLE, *miranda eloquii tuba*
Phœnica, quam toto nitentem
Aſpicies volitare cœlo.
Si viſa Phœnix imperio fuit
Vigente terris Romuleo: Auſtrii
Florente nunc regno Philippi
Auſoniis videatur oris.
Qui dum tuetur Catholicus fidem,
Videnda Phœnix catholicæ fuit
Jam jam novatæ jam decoras
Relligionis opes ferentis.
Joanna cujus ſanguine, Cæſarum
Auguſta proles, perlegat Auſtria
In myſtica ſumptos labores
Perpetua volucre erigenda.

GA-

Digitized by Google

G

GASPARIS FILINGERII
Clerici Regularis
ELOGIUM XXIV.

GASPAR FILINGERIUS Panormitanus, ex illuſtri proſapia Comitum Sancti Marci, Dominici Filingerii, & Eleonoræ de Neapoli conjugum filius, deſiderio devovendi ſe Deo flagrans, Panormi in Divi Joſephi Ædibus religioſæ diſciplinæ tyrocinium poſuit anno voluti ſæculi 1693. 24. Junii, nuncupavitque vota anno 1696. 10. Novembris. Sortitus ab ipſis incunabulis præclaram animi indolem, ſummamq. ingenii perſpicaciam, ſeverioribus Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudiis animum ſuum applicuit: in quibus ſcientiis adeo profecit, ut in explanandis difficillioribus quæſtionibus, quâ ingenii ſubtilitate, & facilitate nullus ei ſuppar fuerit. Qua de cauſa Superiorum juſſu per ſexdecim annos eaſdem facultates ſumma cum laude, plauſuque tradidit. Nam primò per integrum triennium Panormi Philoſophiam docuit ſuos: dein Meſſanæ in Seminario Archiepiſcopali, ubi per tredecim annos moram protraxit, ſemel Philoſophiam, quater Theologiam, & bis etiam ſacros Canones, in quibus apprimè fuit verſatus, explicavit: e cujus gymnaſio inſignes Theologi prodière, ac Canoniſtæ, qui eaſdem ſubinde facultates alibi profeſſi ſunt. E ſcholaſtica palæſtra ad regimen ſuæ Religionis vocatus, in communi adminiſtratione ſuam probavit ſolertiam, ſagacitatemque. Hinc Panormi triennio Divi Joſephi domum quà Præpoſitus adminiſtravit. Semel Siciliæ viſitationem obivit: & tandem in Comitiis generalibus anni 1728. in Conſultorem totius Ordinis renunciatus eſt, quam dignitatem poſt menſem abdicavit, eo conſilio, ut in privata vita meliùs ſibi, animæque ſuæ conſuleret. Formandis deinde mortalium moribus, eorumque potiſſimùm conſcientiis temperandis addictus, magnam apud omnes, & præſertim apud viros doctos exiſtimationis famam ſibi promeruit, ut proinde complures nobiles fœminæ, viri proceres, & eccleſiaſtici magnæ notæ, ſive in conſiliis capiendis, ſive in expiandis noxis ejus ſe clientelæ, fideique mancipaverint. In quibus chriſtianæ pietatis officiis ad præſens totus incumbit, navatque inſuper operam in moderandis nonnullis Monaſteriis, & Oratoriis, quorum ſodales, quâ privatis adhortamentis, quâ publicis ſermonibus ad omnem excolit pietatem, & devotionem. Ante ſex annos inter Sancti Officii Conſultores in Regno Siciliæ adſcriptus eſt ob eminentem doctrinam, vitæque ſuæ probitatem, propter quas virtutes veluti lucerna ſuper candelabrum poſita inter ſuos refulget.

Mentionem illius facit Antoninus Mongitore in libro *Panormus Pænitens part. 2. pag. 80.* Item *de Eccleſiis Panormitanis cap. Eccleſia S. Joſephi.*

Plura ſcripſit vir eruditus, ſed ex his hæc duo in lucem prodibunt, nimirum:

Oratio de Infantibus in Chriſti Domini nativitate ab Herode interfectis.

Diſſertatio Canonico-Moralis de quarta parte funerali.

CARMEN LATINUM.

In laudem GASPARIS FILINGERII.

INtegritas animi, pietas ſapientia, candor
Sic te ornāt GASPAR, *quo alma vireta roſæ.*
Tuque Thienæi ſectans veſtigia patris,
Numinis obſequiis nocte, dieque vacas.
Palladiis clarus ſtudiis, ſacra dogmata miro
Ingenio juvenes arte, labore doces.
Jugiter exoptans animabus ferre medelam
Declamas, oras Numen, & ore tonas.
Quin quoque dans crebro malefacta fatentibus aures
Mortiferæ labis crimina cuncta pias.
Munera magna hæc quamvis agas cum laude Panormi
Pondera ſunt humeris ſæpe minora tuis.
Quam meritò referenda forent tibi præmia digna,
At tu nil curas dona caduca ſoli.
Magna equidē virtus, ſed major neſcia doni,
Fit tamen ejectis maxima muneribus.

HIE-

Digitized by Google

H

HIERONYMI MAGGII

Clerici Regularis, Theologiæ, ſacrorumque Canonum Doctoris eximii

ELOGIUM XXV.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Biblioth. Siculæ fol. 280.

HIERONYMUS MAGGIUS Panormitanus Cler. Reg. P. D. Franciſci Mariæ Maggii germanus frater, natus 13. Septembris 1625. Clericorum Regularium inſignia accepit 26. Julii 1641. ætatis ſuæ anno 18. & ſolemnia emiſit vota 30. Novembris 1642. Gravioribus Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudiis addictus ita profecit, ut doctiſſimus evaſerit; ideoque eaſdem ſcientias Panormi in S. Joſephi Cœnobio, non ſine laude, ac ſodalium ſuorum maxima utilitate docuit. Rethoricæ etiam præcepta, ac Mathematicas diſciplinas diu etiam explanatas tradidit: & nedum Scholaſtica Theologia, verùm etiam & Morali, ac ſacrorum Canonum inſtructiſſimus floruit. Sed inter literarum vigilias, virtutum ſtudia non neglexit; regularem enim diſciplinam, eaque omnia, quæ abſolutiſſimum religioſæ vitæ ſectatorem conſtituunt ſedulò explevit, ac eximiis virtutibus comparatis mirificè refulſit. Ab omnibus honorum faſtigiis abhorruit: ſed tantummodo Superiorum juſſu Vicarii munus Domûs Panormitanæ S. Joſephi coactus accepit: ideoque tum doctrina, tum morum integritate non incelebris, etiam in exteras regiones ejus nominis fama diffuſa eſt. Dum Panormi degebat a Petro Aragonio Feriæ Duce, Neapolitani Regni Prorege, in ſuum Confeſſarium delectus eſt: cùm enim P. D. Franciſcum Mariam Maggium virum undique egregium, & noſtri *Hieronymi* fratrem a confeſſionibus haberet, ne hunc ſolitudinis ſolatio privaret, ac novam Ven. Urſulæ Benincaſæ Eremum Franciſci auxilio orbaret, ipſi *Hieronymum* fratrem ſubſtituit. Neapolim itaque acceſſitus, ac magnæ æſtimationis argumentis exceptus, inde ſecum in Hiſpaniam tranſtulit. Matritenſem Urbem incoluit; ibique a Patre D. Cajetano Garimberto Præpoſito Generali Clericorum Regularium omnium Studiorum Hiſpaniæ Regens, ſive Præfectus conſtitutus eſt, & hoc novo in Ordine ſuo titulo cohoneſtatus eſt. Ulyſſiponenſem Domum Generalis Ordinis juſſu perluſtravit. In Matritenſi Aula non modò doctrinâ, verùm etiam morum ſanctimoniâ claruit; ibique a confeſſionibus fuit Paſchalis Aragonii, & Alphonſi de Corduba S. R. E. Cardinalium: & apud Hiſpaniarum Magnates, & Dynaſtas, viroſque primarios, quorum conſcientias moderabatur, magna valuit opinione, ac omnium venerationem promeruit. Nonnullis ibi honoribus fuit inſignitus, nempè Apoſtolici Nuntii fuit Theologus, Toletani Archiepiſcopatûs Synodalis Examinator, ac regius Caroli II. Hiſpaniarum Regis Concionator. Pluries ad Epiſcopalem Sedem promovere illum cogitaverunt, præſertim ad Epiſcopalem Mazarienſis Eccleſiæ infulam: ſed morte præventus fato ceſſit Matriti magna cum ſanctitatis fama apud domum S. Mariæ de Fervore 12. Auguſti 1691. anno ætatis ſuæ 68.

Edidit ex eodem Mongitore

Allegationes de Irregularitate pro D. Franciſco Catalano. Matriti 1680. in fol. ſuppreſſo typographi nomine.

Reliquit doctiſſimas

Conſultationes, aliaſque *Lucubrationes Theologicas, ac Canonicas* prælo dignas.

SYLLABUS

Regum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, & Magnatum, apud quos HIERONYMUS MAGGIUS magna valuit exiſtimatione, & amore.

CAROLUS II. Hiſpaniarum Rex publicâ *Hieronymi* virtutum famâ,

&

Digitized by Google

& præſertim aurea ejus eloquentiæ vi excitatus, illum non modò ſingularibus beneficentiæ ſignis complexus eſt, verùm etiam inter Regios Concionatores ſuos adſcitum, magna ſemper cum animi voluptate e ſuggeſtu declamantem audiebat; quem profectò ad magnos honores provexiſſet, ſi in humanis diù vixiſſet.

ALPHONSUS AQUILA DE CORDUBA S. R. E. Cardinalis, eo apud ſe loco, & amore habuit *Hieronymum* ob commendatiſſimos ipſius mores, pietatemque, ut illi conſcientiam ſuam permiſerit expiandam, & pro majori benevolentiæ ſuæ argumento, illum nonnunquam in cellam adire, ejuſque conſuetudine frui dignatus eſt.

PASCHALIS ANTONIUS ARAGONIUS S. R. E. Cardinalis, Archiepiſcopus Toletanus, *Hieronymum*, quâ ſcientiis, quâ virtutum inſignibus ornatiſſimum, ita dilexit, ut illum Toletanæ Archidiœceſeos Examinatorem Synodalem, conſcientiæque verò ſuæ moderatorem, & Theologum eſſe voluerit.

PETRUS ARAGONIUS Feriæ Dux, Neapolitani Regni Prorex, *Hieronymum* Panormi adhuc degentem, ob ſingularem amorem, quo erga Franciſcum Maggium germanum ipſius fratrem, & Confeſſarium ſuum ferebatur, in hujus locum ſuffecit, quem Neapolim accerſitum, humaniſſimè excepit, ſecumque paulò poſt in Hiſpaniam detulit: ubi perennibus favoribus, ac beneficiis ſibi arctiſſimè devinxit.

Omnes APOSTOLICI NUNTII, qui Matriti apud Catholicum Regem reſidebant, publica *Hieronymi* doctrinæ, ſanctimoniæque famâ pertracti, illum pari æſtimatione, & benevolentia proſequuti, in ſuum Theologum, & Confeſſarium elegêre. Cujus conſiliis, & ſalutaribus monitis, in iis, quæ conſcientiam concernebant, ſæpiſſimè utebantur.

Denique nonnulli Hiſpaniarum MAGNATES eximiis animi, ac virtutum dotibus, quæ *Hieronymum* cunctis honorabilem, acceptabilemq. reddebant, ſummoperè capti, illum magno in pretio, & æſtimatione apud ſe habebant. Ideoq. e Matritenſi Urbe eum abire minimè paſſi ſunt; quemadmodum idem *Hieronymus* reſcribens ad Theatinos Patres Panormi commorantes, ipſiuſque regreſſum enixè efflagitantes, ingenuè teſtatus eſt.

SYLLABUS

Auctorum, qui encomiaſticè de HIERONYMI doctrina loquuti ſunt.

ANTONINUS MONGITORE in libro; *Panormus Devota Deiparæ Virginis tom. 2. pag. 333.* in Elogio Vincentiæ Inveglia ita de *Hieronymo*, & Franciſco Maggio illius filiis ait: *Vincenza Inveglia madre ben degna del Padre D. Girolamo, e Padre D. Franceſco Maria Maggio Chierici Regolari, famoſi per lo ſplendore della dottrina, e religioſa perfezione.* De quo etiam meminit *in hiſtor. Eccl. Urbis Panormi cap. Eccleſia S. Joſephi.*

FRANCISCUS MARIA LUCCHESIUS Cler. Regul. *in Galateo Religioſo Franciſci Mariæ Maggii propè Operis initium*, ad patefaciendum cunctis *Hieronymi* virtutes, & ſingularem benevolentiam, quâ a Theatinis Patribus ſuæ domûs profeſſionis diligebatur; ſequentem Epiſtolam, quam nomine prædictorum Patrum ad illum ſcripſit, tranſmiſitque Matritum, adducit, quam utpotè illius laudibus conſutam, tranſcribere hîc placuit. *R. P. D. Hieronymo Maggio Clerico Regulari Matritum, D. Franciſcus Maria Lucchefius Cler. Regul. Noſtra domus hæc univerſa tantopere te amat, colit, exoptat, ut ad Rev. P. D. Didaci Spataforæ ſui Præpoſiti, tui ſtudioſiſſimi nutum vocales omnes in Capitulo Congregati, communes ad te literas perſcribere honorificè conſtitnerint, quibus flagrantiſſimè poſtulant, ut demum in patriam tuam poſtliminiò revertaris. Memineris te Panormi, illa in domo in lucem editum eſſe, quæ deinde ſacrum Deo Collegium, & Templum evaſit, a Saladinis appellitatum. Par eſt igitur ut hîc diù vivere pergas, & tandem vitæ tuæ finem imponas, ubi vitæ, ac lucis uſuram, tam felicibus auſpiciis accepiſti. Hîc Rhetoricam, Philoſophiam, ſacram Theologiam, & Ma-*

& Mathematicas etiam diſciplinas quamplures diſcipulos, qui de te Præceptore glorientur, multos annos edocuiſti; cur ergo in matura ætate Domum hanc deſcris, quæ te adeò penè juvenem honeſtavit, & ad eam doctrinæ laudem provexit, ut P. Generalis Garimbertus te iſthuc omnium Studiorum Regentem, novo titulo deſtinarit? Quod verò præter communem ritum, ac legem, ultra tres illos jamdiù in noſtro Ordine, quam dicam, dignitate donatos; ipſius Catholicæ Majeſtatis benignitate, ac favore, jam Regius Concionator evaſeris, & Magnatibus, ac Dynaſtis a ſacris Confeſſionibus ſis, eorumdem benevolentiâ, ac beneficiis quammaximè obſtrictus; nos magnoperè gratulamur. Sed nunc gravis ætas, & incommoda valetudinis, facilè ab iis (ſi tamen velis) diſcedendi veniam impetrabunt. Nec tua te volumina elucubrantem parum debet allicere, invitare, ac pertrahere Muſæum noſtrum, ſive Bibliotheca, ad novum illud conclave, in ſuperiore domûs parte ſitum translata: quam modò quamplurimis voluminibus auctam, & verè locupletatam, novis undique pluteis exornavimus. Magno ſiquidem cum labore, in ſuas iterum claſſes ritè diſpoſita, copioſiſſimum indicem nominum, cognominum, & materiarum elaboramus: cujus tu primò omnium præclarè ſpecimen, ac initium edidiſti: in eoque ſtrenuè perficiendo mecum deſudat P. D. Petrus Paternonius, vir, ut noſti, doctus & eruditus, qui ſacram Theologiam Meſſanæ olim publicè docuit, & hic hodie Moralem explanat. Quem verò librum P. Præpoſitus ad nos attulit abs te emiſſum in lucem, nemo non laudat: placetque adeò doctrina, & ingenii acumen, ut majus illud, ac præſtantius quod moliris, & te præſertim, omnes avidiſſimè præſtolentur. &c. *Vale.*

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Cler. Regul. in libro: *Votum & Juramentum Clericorum Regularium*: inter alios Theatinos Patres, qui ſeſe voto tuendi Beatiſſimæ Mariæ Virginis Conceptionem abſque macula peccati originalis obſtrinxêre, *Hieronymum* fratrem ſuum *pag.* 12. recenſet: de quo etiam meminit in libro: *Madonna della Providenza cap.* 7. *pag.* 242.

PETRUS ANTONIUS TORNAMIRA Monachus Caſinenſis in libro: *De Patriarchatu S. Benedicti lib.* 2. *c.* 3. §. 1, loquens de Theatino Ordine, ſic inquit: *Multa dicere poſſem de nobilibus viris, qui in eo hodie florent, inter quos P. D. Franciſcus Maggius, vir ſpiritu, & literis ſatis clarus, & admodum R. P.* D. Hieronymus *ejus frater, qui doctrinâ ſuâ in ſuggeſtis, & cathedris Hiſpanias ad ſui admirationem convertit.*

PETRUS A PANORMO e Minoribus Obſervantiæ Reformatis S. Franciſci, Guardianus Cœnobii S. Antonini, in libro, quem inſcripſit; *Unica Phœnix cap.* 11. *fol.* 76. laudans P. D. Franciſcum Mariam Maggium, dicit, quòd germanum fratrem habuerit *P. D. Hieronymum Maggium* tunc Panormitana in Domo Vicarium, & multos annos ſacræ Theologiæ Profeſſorem, cujus virtutes, vitæ probitas, & doctrina cunctis innotuêre. Eorumdem meminit in vita Hieronymi Inveglia *cap.* 11. *pag.* 76.

CARMINA LATINA
In laudem Hieronymi Maggii.

I.

Regius Orator fui Iberi Regis in aula;
In qua proluſi moribus, ingenio.
Aſt dum Magnates me invitum extollere curant;
Mors vitã eripiẽs, lætus ad aſtra feror.

II.

Quis fuerit meritis, donis, quis MAGGIUS *ore?*
Hæc brevis effigies carmine picta docet.
Præclaro is crucis a cunis ſuccenſus amore
Aſſueſcit duris, aſpera & ore vorat.
Inde Thienæi magni inter clauſtra receptus,
Fit ſociis vitæ norma, lucerna nitens.
Pieriis, ſtudiiſque ſacris excultus, in æde
Lectoris munus non ſine laude gerit.
Numinis hinc nutu ad gentes profectus Iberas,
Doctrinæ radios vibrat ubique ſuæ.
Eloquio miro præſtans, ac voce ſonora
E cathedris, roſtris verba ſubinde facit.
Virtutes virtuti addẽs ceu ſtella refulget,
Præcipuo a cunctis dignus honore ratus.
Quiq. novis ſatagẽs meritis ornare ſenectã,
Oblatos titulos ſpernit, & ima petit.
Idcirco a Domino nũc donis præditus altis,
Cæleſti cinctus laurea in axe micat.

HIE-

HIERONYMI MATRANGÆ

Clerici Regularis, inſignis Sacræ Theologiæ Doctoris

ELOGIUM XXVI.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. *Biblioth. Siculæ fol.* 281.

HIERONYMUS MATRANGA Panormitanus, Clericus Regularis, ex nobiliſſima Albaneuſium familia oriundus, ut teſtatur Mugnos *in Theatro Nobilitatis Siculæ* infra citandus. Natus anno 1605. Ordinis habitum accepit Panormi 25. Martii anno 1619. ibique ſolemnia emiſit vota 28. Martii 1621. Vir doctrina inſtructiſſimus, nedum gravioribus diſciplinis, verùm etiam amœnioribus ornatiſſimus. Philoſophus, ac Theologus ſingularis ſcholaſticas ſcientias diù ſumma cum ingenii acutiſſimi laude, ac plauſu ſodales ſuos docuit. In Morali Theologia nulli ſecundus, ipſum in difficillimis conſcientiæ quæſtionibus omnes paſſim Panormi conſulebant, & ad ipſum a diſſitis etiam locis confluebant viri primarii, veluti ad doctrinæ oraculum; ut conſultationibus ſuis diſceptationum ambages diluerent. Per quadraginta annos Sancti Officii Siciliæ Conſultor, & Cenſor oculatiſſimus, ejus doctrinæ ſoliditati, veluti in ſapientiſſimi Athlantis humeris innixa conſedit Tribunalis illius moles. Apud Archiepiſcopos Panormitanos fuit etiam Synodalis Examinator, & a doctrinæ ſplendore omnibus gratiſſimus. Idioma latinum, græcum, & hebraicum egregiè calluit. Eruditionis omnigenæ theſauris locupletatus effulſit. Politioribus literis inſtructiſſimus tum poeſi, tum ſoluta oratione ſingularis, laudes promeruit eximias, & bonarum artium ſtudioſos, elegantiſſima ingenii vi, ſibi devictos reddidit. Domum Panormitanam S. Joſephi rexit Præpoſiti munere, ac pluries Siciliæ Viſitatorem egit. Hæc verò omnia virtute mirificè illuſtravit; pietate etenim, modeſtiâ, morum integritate, animique candore conſpicuus claruit. Demum cùm in ſui amorem, ac venerationem omnes attraxiſſet, undique nominis fama celebris, magno omnium dolore deceſſit Panormi 28. Auguſti 1679. an. ætatis 74. cùm in ipſo vitæ ſuæ agone ad pietatis argumentum canonicas perſolviſſet horas.

Edidit ex præfato Mongitore

De Academia Syntagmata ſeptem. Panormi apud Antonium Martarellum 1637. in 4.

Italicè

Il Deſio prigionero de' SS. Padri nel Limbo, Diſcorſo Accademico. Panormi apud Decium Cyrillum 1636. in 4. in ſequenti Opere recuſus.

Iperboli propoſte agl' intelletti umani, acciochè poſſano in qualche modo concepire l'immenſa carità d'Iddio innamorato dell' Uomo: le grazie infallibili di Maria ſua Madre; e gl'incomprenſibili avvenimenti nell'Incarnazione del Verbo Eterno. Diſcorſi ſacri Accademici. Panormi apud Decium Cyrillum 1645. in 4.

L'Erodiade narrazione iſtorica. Ibidem apud Nicolaum Buam, & Petrum Coppolam 1638. in 12.

Racconto dell'Atto pubblico di Fede celebrato in Palermo. Ibidem apud Nicolaum Buam 1658. in 4.

Le Solennità lugubri, e liete in nome della fedeliſſima Sicilia nella felice, e primaria Città di Palermo Capo del Regno: rapportate in tre Parti. Nella prima ſi riferiſcono le ſolenni condoglienze all'avviſo della tranquilla morte del Piiſſimo, ed Invittiſſimo Re Cattolico Filippo Quarto il Grande, e le feſtoſe acclamazioni dell' Auguſtiſſima pupilla Maeſtà di Carlo Secondo, figlio ed erede: e partitamente le pubbliche ceremonie, con che fu pianto l'uno, e ſalutato l'altro. Nella ſeconda ſi deſcrive il bruno, e ſplendido apparato, l'architettura del ſuperbo Mauſoleo rizzato alla glorioſa memoria del Monarca defonto; e la diſpoſizione dell'ultime funzioni, e delle Pompe funerali ſacre, e profane. Nella terza, oltre l'ordine, e l'invenzione, ſi ſpiegano le vivezze, e bizzarrie del pennello, e della penna. Ibidem apud Andream Colicchiam 1666. in fol.

Trionfi del S. Arciveſcovo Mamiliano Palermitano nel ritorno alla Patria.

Digitized by Google

Hoc opus gravioribus curis diſtractus non abſolvit.

Trionſi di S. Gaetano Tiene nella ſolennità della ſua Canonizazione fatta in Palermo. Opus etiam partim editum, quod concluſione caruit.

Prælo parata reliquit hæc Opera, quæ in Bibliotheca S. Joſephi Panormi ſervantur, nempe:

Fidei Areopagum, in quo propoſitiones innumeræ, quas ferrea noſtra ætas aut temerè vomuit, aut callidè evulgandas protulit, ſubtiliſſimè examinantur, & notâ Theologicâ inuruntur: plurimæque eorum cauſæ ad Tribunal SS. Inquiſitionis ſpectantes referuntur: criminum qualitas, & circumſtantiæ expenduntur, deque iis judicium fertur.

In univerſam Doctoris Angelici Summam Acroamata Theologica in quatuor partes diſtributa.

I. Pars. *De Deo uno, intra ſe bino proceſſu fœcundiſſimo*.

De Deo uno ad extra πολυμέρως *exuberante*.

II. *De Deo homine uno, & compoſito*.

De Deo homine uno, & πολυτρόπως *multifariam præſente*.

III. *De Mundo corporeo*.

De Mundo incorporeo.

IV. *De Homine a natura compoſito, & ornato*.

De Homine ſupra naturam inſtructo.

De Homine contra, & præter naturam vitiato.

Selectarum, & variarum Conſultationum libros duos.

Porticum Muſarum, quæ poëmatis, carminibus, anagrammatiſmis, elogiis, inſcriptionibus; quæ emblematis, iconibus, ſchematiſmis, cæteriſque poëſeos coloribus quadripartitò, & variè ornatam, & depictam.

I. Pars. *Uraniæ, Deo nimirum, & Superis ſacra*.

II. *Thaliæ, floridiſque virtutibus*.

III. *Hiſtoricæ Clio, magniſq. nominis Heroibus*.

IV. *Polymniæ, & ingenioſæ varietati*.

Aliqua ejus ingenii monumenta leges in libro:

Luſus extemporales Poëtarum ſuper fonte extructo in Portûs Panormitani ſinu. Panormi ex typographia Decii Cyrilli 1635. in 4.

Adverſaria ſacro-profana. &c.

SYLLABUS

S. R. E. Cardinalium, Præſulum, aliorumque illuſtrium Virorum, qui HIERONYMUM MATRANGAM ob inſignem doctrinam, eruditionemque non vulgarem magnis benevolentiæ ſignis, & æſtimatione proſequuti ſunt.

JOANNETTINUS DORIA S. R. E. Cardinalis, Panormitanorum Antiſtes, quem ſanè eximiorum virorum merita minimè latebant, eo apud ſe loco habuit *Hieronymi* doctrinam, ſingulari cum prudentia, & ſagacitate conjunctam, ut in rebus magni ponderis, & ad regimen ſuæ Archidiœceſeos ſpectantibus illius uti ſuffragio, & conſiliis voluerit.

JOANNES DOMINICUS SPINOLA S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Mazarienſis, ſummo etiam ſtudio, ob præclara nimirum virtutum merita, inſignemque eruditionem, quibus omnium animos in ſui admirationem traxerat, complexus *Matrangam* eſt. Hinc illum frequenter interpellare literis in arduis Diœceſeos ſuæ negotiis, & potiſſimùm pro intelligentia Græcorum monumentorum conſuevit. In cujus rei teſtimonium extant ad præſens nonnullæ ejuſdem Cardinalis Epiſtolæ ad *Hieronymum* datæ, quæ aſſervantur in Archivio Bibliothecæ Divi Joſephi Panormi.

HIERONYMUS VIDONUS S.R.E. Cardinalis pari æſtimatione, & benevolentia proſequutus eſt *Matrangam* ob ipſius virtutum decora, & præclara in Deum merita.

PETRUS MARTINEZ RUBEUS Panormitanus Archipræſul eximius, apud quem *Matranga* Examinatorem egit Synodalem, demiratus non ſemel omnigenam tanti viri eruditionem, in omni ferè ſcientiarum genere probatam, magno illum in honore, & pretio habuit.

JOANNES CARAMUEL Epiſcopus Campanienſis, & poſtmodum Hydruntinus Archiepiſcopus, magnum revera Benedictinæ Congregationis lumen, cla-

clariſſimumque in Orbe literato ſydus, ac ingenii acumine nulli ſecundus, cùm diù Romæ frui *Hieronymi* conſuetudine nequiviſſet, utpotè qui probè noverat ipſius ſapientiam, eruditionemque ſummam, ſæpiſſimè datis ad illum epiſtolis conſulere in rebus doctrinalibus,& præcipuè circa intelligentiam Græcorum teſtuum, vel codicum conſuevit: in quibus eumdem *Virum eximium*, & *omnigenâ eruditione refertum* appellat. Extat una ex his literis penes me.

ANTONIUS DE SOTOMAJOR Archiepiſcopus Damaſcenus, Inquiſitor Generalis S. Officii Hiſpaniarum, ob peculiarem pariter æſtimationem, quam de *Matrangæ* doctrina gerebat, pluries illum ſuo nomine ſalutatum voluit; eique interdum literas omni benevolentiæ ſignificatione plenas miſit.

Denique Franciſcus Antonius Diez de Cabrera, Martinus Real, Joannes de Torreſilla, poſtmodum Archiepiſcopus Montis Regalis, Didacus Garſias de Traſmiera, Joannes Lopez de Ciſueros, Franciſcus Joſeph Creſpos de Eſcobar, Emmanuel Mouge y Amanrita, Bernardus Vigil de Quignones, aliiq. S. Officii Regni Siciliæ QUÆSITORES, ſub quorum regimine *Matranga* Conſultorem, Qualificatoremque egit ejuſdem Tribunalis per annos ferè 40. in ea æſtimatione, & pondere habuerunt illius conſilia, conſultationes, & ſuffragia, ut nihil unquam agere inconſulto *Matranga*, ejuſque non audito prius oraculo conſuevêre. Poſt cujus obitum ad perennem tanti viri memoriam, gratitudiniſque monumentum,ſequens Elogium ad ejus imaginem ære ſculptam apponi curarunt. *Hieronymus Matranga Cler. Reg. Tribunalis S. Officii SS. Inquiſitionis ad 40. propè annos, nedum Qualificator, & Conſultor, ſed veluti aſſiſtens intelligentia, linguarum peritia, poeſis concinnitate, Philoſophiæ doctrina, humanarum literarum elegantia ſupereminens, ut quondam ad alterum Hieronymum pro ſacræ Scripturæ quæſtionibus explicandis, ita ferè pro fidei, & Theologiæ tum Scholaſticæ, tum Moralis difficultatibus reſolvendis ad ipſum ex pluribus Orbis partibus confluxère. Naturæ dotibus modeſtiam, morumque probitatem junxit egregiè. Religioſiſſimè vixit, piiſſimè deceſſit, ipſo in agone canonicis diei horis perſolutis die 28. Auguſti, eadem die, & ætate, quâ Eccleſiæ lumen Auguſtinus labente anno 1679.*

SYLLABUS

Viginti & amplius Auctorum, qui de HIERONYMO MATRANGA, ejuſq; operibus honorificè meminerunt, alphabetico ordine digeſta.

1 ANTONINUS MONGITORE pluries a nobis in hac Bibliotheca juremeritò laudatus, in libro: *Panormus devota Deiparæ Virginis tom. 2. lib. 4. in Centuria Scriptorum ejuſdem Dei Matris pag.* 375. Matrangam commendat his verbis: *Girolamo Matranga Chierico Regolare, ſoggetto di vaſtiſſimo ingegno, verſatiſſimo nelle più gravi ſcienze, e arricchito d'immenſa erudizione.* &c.

2 ANTONIUS COLLURAFI *in ſuis Epiſtolis* Venetiis vulgatis 1628. *pag.* 79. & *pag.* 202. Hieronymum laudat tum ab ingenii perſpicacia, tum etiam ab eruditione, & varietate linguarum.

3 AUGUSTINUS ARATA Clericus Regularis, in ſuis poëticis ingenii monumentis *Matrangam* ex eo potiſſimùm extollit, quod Beatiſſimæ Mariæ Virginis laudes eleganter dixerit, eaſque ingenioſis, & eruditis hyperbolibus vulgaverit typis.

4 AUGUSTINUS INVEGES *in præliminari Apparatu ad Annales Siculos pag.*107. recenſet *Matrangæ* opus,quod inſcripſit: *Pompæ funebres* &c.

5 BLASIUS A PURIFICATIONE ex Ordine Carmelitarum Diſcalceatorum,ſuæ Religionis Hiſtoriographus generalis, *in Vita Julii de Thomaſiis Lampaduſæ Principis lib.* 12. *cap.* 15. *pag.* 287. loquens de Hieronymo Matranga, illum *inſignis virtutis*, & *omnigenæ literaturæ Virum* appellat. Similia habet *cap.* 18. *pag.* 309.

6 CAROLUS DE THOMASIIS Clericus Regularis, Vir ſanctimoniæ fama celebris, & doctrina cumulatiſſimus,

in ſuis *Quodlibetis Theologicis quodlib.* 3. *ſchol.* 4. *fol.* 191. paucis his verbis luculentum de *Matrangæ* probitate, & eruditione teſtimonium protulit. *Nota noſtrum Patrem* D. Hieronymum Matrangam, *virum morum ſuavitate, ingenii profunditate, ac variarum linguarum, & profeſſionum ſcientia præclariſſimum, & omnium meorum ſtudiorum Mæcenatem.* &c.

7 FRANCISCUS INGRASSIA, de quo infra, in ſuis etruſcis carminibus, quæ habes in *Sacris Hyperbolibus* ipſius *Matrangæ* propè initium, emeritis laudibus *Hieronymi* pietatem, doctrinamque proſequitur.

8 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. libro *de Divino Officio, & Choro opuſc.* 2. *diſquiſ.* 45. *pag.* 331. Hieronymum Matrangam *eruditiſſimum virum* vocat: & in *Propoſitis benè moriendi propoſ.* 93. referens eos, qui ore pſallentes piè obierunt in Domino, ait: *His adjungendus eſt* Hieronymus Matranga *Panormitanus, qui D. Bartholomæi Apoſtoli feſto* (dic Sancti Auguſtini) *poſtquam ejus officium abſolvit, vitam finivit.*

9 FRANCISCUS PLATAMONEUS nobilis Panormita, in ſuis etiam etruſcis carminibus, quæ habentur in præfatis *Hyperbolibus*, Matrangam cum Divo Hieronymo comparans, illum a dicendi venuſtate, & eloquentia commendat.

10 HIERONYMUS VERITA' Cl. Regul. Veronenſis, in Elogio *Matrangæ* inferius adducendo, eumdem italicis carminibus effert, quod nimirum Deiparæ Virginis, ejuſque filii laudes docto volumine complexus ſit.

11 HIPPOLYTUS MARRACIUS C. R. e Congregatione Matris Dei *in Appendice ad Bibliothecam Marianam par.* 2. *verbo Hieronymus pag.* 462. recenſens omnes Scriptores, qui Beatæ Mariæ Virginis laudes ſcripſerunt, ait: *Hieronymus Matranga Clericus Regularis, natione Siculus, patria Panormitanus, probitate, & doctrina in ſuo Ordine clarus, poſteritatis juvandæ cupidus, edidit pro Bibliotheca noſtra Mariana opus prænotatum:* Sacræ Hyperboles Dei, & Mariæ, *&c.*

12 HYACINTHUS MARIA FORTUNIUS *in Plauſibus Panormi pag.* 14. de eodem loquens, hæc habet: *Pater D. Hieronymus Matranga Clericus Regularis, vir ubique celebris, & notus ob præclara opera, quæ typis evulgavit.* &c.

13 JACOBUS GRAVINA C. R. *in Synopſi Theologiæ Veterum Patrum de Actionibus Dei ad extra, §. de tempore quo Angeli creati ſunt fol.* 336. *n.* 665. ait: *Hieronymus Matranga, vir e noſtratibus omnifariam præclariſſimus, ac SS. Inquiſitionis Regni Siciliæ Theologus celeberrimus, ab editis libris, a linguarum peritia, a rerum peregrinarum eruditione, atque a perfunctis muneribus commendatiſſimus.*

14 JO. VINCENTIUS CANDIA ex Ordine Patrum Prædicatorum Magiſter, & S. Officii Regni Siciliæ Cenſor, in approbatione libri ipſius *Matrangæ*, quem inſcripſit, *Herodiadis narratio*, illum vocat *Virum ſummæ eruditionis, magnæ æſtimationis apud omnes, tum ob ingenii acumen, tum ob profunditatem, & varietatem ſermonum, verborumque.*

15 JOSEPH SILOS C. R. *in Hiſtoria Clericorum Regularium par.* 3. *lib.* 12. deſcribens ſingulos Theatinos Scriptores, hocce Elogium in laudem *Hieronymi* attexuit fol. 574. *Hieronymus Matranga Panormitanus, adoptatus inter Clericos Regulares Panormi in Divi Joſephi Domo, vovitque die Martii duodetrigeſima* 1621. *exorto vir ingenio græcæ, latinæque doctus, atque a multiplici literatura inſtructiſſimus. Scientias diutiùs juventuti noſtræ non vulgari docendi ratione Panormi tradidit. In delectu opinionum, atque in iis propugnandis, tuendiſque peracutus. Non adeo premere ſuperiorum Theologorum orbitam ſtuduit, quin ſua identidem promeret, niteretque, ut inquit ille, in propriis bonis. A doctrinarum laude adlectus Panormi inter SS. Inquiſitionis Conſultores, Spartam hanc tuetur peregregiè. A ſeverioribus diſciplinis ad Muſarum otia, ac literarum amœnitates ad quoddam ſtudiorum laxamentum interdum divertit, exprimitque geminum Jani vultum; gravem alterum, ac ſerium; alterum a quodam ævi flore vernantem. Admotus etiam communi*

ad-

adminiſtrationi, domorum Siciliæ Inſpector fuit non ſemel, rexitque aliquando Divi Joſephi Cœnobium. &c.

16 MARIANUS PERRONE Ordinis Prædicatorum Magiſter, & SS. Inquiſitionis Cenſor, in approbatione memorati ſuperius libri, cui titulus: *Solemnitates lugubres, & lætæ*: eumdem appellat *Clariſſimum lumen Cathedrarum Theologicarum, ac Philoſophicarum, ærarium ſcientiarum, ac ſpeculum lucidiſſimum religioſæ bonitatis, & virtutis*.

17 OCTAVIUS DE AUGUSTINO Abbas, & Prothonotarius Apoſtolicus, in Diœceſi Panormitana Judex Viſitationis Curiæ Archiepiſcopalis, in approbatione præfati libri: *Solemnitates lugubres*, &c. Hieronymum nuncupat *Inſignem Theologum, & facultatum penè omnium peritiâ præſtantiſſimum*. &c.

18 PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ par. 2. pag.* 203. loquens de familia *Matranga*, inquit: *Hujus familiæ ſuperſtes eſt* Hieronymus Matranga *Theatinus, vir doctus, virtute præditus, & verſatus in multis ſcientiis*.

19 PHILIPPUS LABBÆUS Societatis Jeſu *in Bibliotheca Bibliothecarum fol.* 61. de eodem ait: *Hieronymus Matranga Panormitanus Clericus Regularis Theatinus, de Academia Syntagmata ſeptem edidit Panormi in Domo S. Joſephi per Antonium Martarelli* 1637. *in* 4.

20 PHILIPPUS SETAJOLUS Cl. Reg. in libro prænotato: *Obſequia funebria Panormi habita a prænobili Alborum Societate in Parentalibus Philippi IV. Hiſpaniarum Regis*, meminit *Matrangæ*, qui de ejuſdem Regis exequiis præfatum ſuperius volumen, *Solemnitates lugubres* &c. ſcripſit.

21 VINCENTIUS AURIA *in Hiſtoria SS. Crucifixi, qui colitur Panormi in Principe Templo*, poſtquam nonnullos retuliſſet Auctores, qui de illius origine mentionem faciunt, ſubdit pag. 47. *His adjungi poſſunt alii Scriptores literis & eruditione omni laude digni, qui ſequuti eamdem opinionem ſunt, videlicet Pater* D. Hieronymus Matranga *in libro*: Solemnitates lugubræ, & lætæ, *part.* 2. *fol.* 7. &c.

CARMINA LATINA
In laudem
HIERONYMI MATRANGÆ.

Ex Franciſco Maria Maggio C. R.

DISTICHON.

Calluit hic linguas, arteſque Poeta diſertus;
Omniſcium cuncti ut ritè vocare queãt.

Ex Octavio de Auguſtino
EPIGRAMMA
Anagrammaticum.

HIERONYMUS MATRANGA.
Programma.
HEROUM AGMINA TRANSI.
Anagramma.

O Qui terrarum tranſcendis nomine culmen!
Exerto, & ſurſum tolleris ingeniô;
Communes metas palmata Pallade TRANSI
HEROUM *plaudunt* AGMINA *victor, abi.*

Ex Auguſtino Arata C. R.
EPIGRAMMA
Anagrammaticum.

DON HIERONYMUS MATRANGA.
Programma.
TU MARIAM DIGNA' HONORANS.
Anagramma.

Nullus adhuc meritos indixit Virgini honores:
Nullus adhuc dignum Virgine ſcripſit opus.
TU MARIAM DIGNA' *præ cunctis unus* HONORANS
Neſcio quem poſthac, poſſis habere parem.

Ex Joſepho Amato C. R.
EPIGRAMMA
Anagrammaticum.

DON HIERONYMUS DE MATRANGA.
Programma.
EN HOMO MIRE' AD GRANDIA NATUS.
Anagramma.

Grandi animo fulges procero in corpore virtus,
Nec non grandis ineſt, grandia mente foves.
Poſteritas, præſenſq. tibi; quod cõcinet ætas?
Hoc tantùm: EN MIRE' AD GRANDIA NATUS HOMO.

CAR-

CARMINA ETRUSCA

In ejuſdem Viri commendationem.

Ex Franciſco Platamoneo.

DAl ſaggio vecchio,che in alpeſtre cella
Viſſe, e morir gli piacque,
Là dove il ſuo Signor povero nacque
Apprendeſti il ſaper, toglieſti il nome,
Matranga, e la favella;
Benche canute ancor non ſien le chiome:
Onde a l'alta armonia
De' tuoi ſonori accenti,
Frenano il corſo lor nell'aria i venti.
Ma che ſtupor mai ſia,
Che dolce ſgorghi favellando un rivo
Chi d'ogni lingua è chiaro fonte, e vivo!

Ex Franciſco Maria Ingraſſia.

O Da Stridonio al vecchiarel ſimile
E nel nome,e nell'opre,e nelle carte;
Quegli qual face illuminò ogni parte,
Tu riſplendi qual Sol da Battro a Tile.
Quegli ebbe il Mondo, anzi ſeſteſſo a vile,
Che ſforzò la natura, e vinſe l'arte;
Tu affinando gli affetti a parte a parte
T'hai reſo al Mondo, e a teſteſſo umile.
Quegli Eroine con pietoſo zelo
Nobil manto a ſprezzar ſpinſe tal'ora;
Tu Eroine a laſciar pompoſo velo.
Quegli vive in Ciel,e ne'ſuoi ſcritti ancora;
Tu ne'tuoi or vivi, e viverai nel Cielo;
Se in vita eguale, eguale in gloria ancora.

Ex Hieronymo Verità C. R.

FU per opra divina, in ſen concetto
De la gran Donna, il ſommo, eterno nume,
E ſi vide l'Immenſo, oltre al coſtume,
In anguſta prigion chiuſo, e riſtretto.
Tu rinuovi i ſtupori, o ſpirto eletto,
Mentre racchiudi in picciolo volume
E la madre, e il figliuol, a cui dan lume
I penſier del tuo chiaro, alto intelletto.
Lodino pur del Ciel l'eccelſe menti
Il Parto di Maria, che non ha eguale,
Un vanto ancor a te debbon le genti:
Ella a morte lo diè, lo fè mortale;
Tu co' tuoi vivi inchioſtri,e rari accenti
Il porti ad ogni età ſempre immortale.

VENERABILIS

HIERONYMI PILI

Clerici Regularis

ELOGIUM XXVII.

Ex Joſepho Silos C. R. in Hiſtoria Clericorum Regularium part. 3. lib. 5. fol. 158. & ſeq.

HIERONYMUS PILUS Panormitanus, ex Marinæi Marchionibus, Theatini inſtituti mentem vel ab ipſa infantia concepit: verùm cùm Joannes Baptiſta Calvellus avunculus emendati vir moris, ac perſpectæ prudentiæ addubitaret, ne impetus quidam, atque immaturior adhuc indoles eò raperet, ac ſimul avelli a ſe nepotem nollet, quem ſuis etiam augere opibus cogitabat; conſilium interturbavit, præciditque: ſed is non ita poſt multò, cùm ſua jam non caperet vota, atque acriùs religioſæ diſciplinæ ardor incenderet pectus, abſente fortè avunculo, qui frænum injiceret reverentiâ, ſæculi fugam adornare generoſiùs conſtituit. Itaque quod pridem Panormi ſedem fixerant Clerici Regulares, atque apoſtolici inſtituti famâ omnium animos compleverant; horum potiſſimùm capi vitæ rationibus ſenſit *Hieronymus*; atque adeò ardens ejus ſtudium, ac repetitæ ſæpiùs preces non ſine lacrymis valuêre,ut cùm ſupra id ævi ſapere, atque audere incitatiſſimum puerum agnoverint Patres, in Ordinem adoptaverint. Avunculo nihil acerbiùs. Panormum reverſus,nullum non movit lapidem, ut rediret domum nepos: adſtrepere, conqueri: Proregem, qui tunc Dux Feriæ, appellare: idq. vehementer inculcabat: impar ætati jugum: atque imbecilliores longè vires, quam ut vitæ aſperitati ſufficerent: fore, ut innutritum deliciis puerum aſſidua ea lima brevi conficeret: fucum proinde illi factum: neque adeò difficile, decepiſſe ingenium penè lacteum. Pronuntiata hæc intimo quodam animi ſenſu, ut inſpicere ipſe rem propiùs voluerit Prorex. Adduci *Hieronymum*,

jubet,

Digitized by Google

jubet, & dum conſilium, mentemque accuratè explorat, agnoſcit ab adulta quadam indole, a vi pectoris, a propoſiti conſtantia afflatum divinitus adoleſcentulum, capacemque quantæcumque diſciplinæ eſſe: ut autem aliquid indulgeret carni, & ſanguini; attiueri tantiſper inter conſanguineos, juſſit, ut diutiùs ipſimet conſtantiam, ac generoſiores, quos ille geſtabat pectore, ſpiritus agnoſcerent. Nimiùm eſt, quantum ea Principis indulgentia moleſta *Hieronymo* acciderit. Perſpectum jam, manaſſe e cœlo ineundæ Religionis conſilium, ac nullis poſſe expugnari machinis animum, cur a religioſis fratribus divellerent, ac domeſticis cum hoſtibus rem ſibi eſſe, per mitterent? Igitur ita paruit, ut cùm opulentæ domûs commoda faſtidiret, cibos nonniſi a noſtratibus miſſos ſumeret, blanditias, amoriſque argumenta ſtrenuè averſaretur, flexuſq. ad omnem triſtitiam vultus, quis intimè conficeret mœror, oſtenderet: dedit manus avunculus, ac mater ipſa, quæ affectu, promiſſis, lacrymis nullas non tentaverat nocendi artes. Victor ab ea lucta, ac ſibi, Religioniq. reſtitutus egregius adoleſcens, curſum in eo ſtadio virtutum ita inſtituit, ut admirationi magiſtro ipſi eſſet, ſodalibus exemplo; tenuitq. contentio, atque ardor ille ſpiritûs, biennium; cùm deſtitui ſua alacritate, ac peracri illo arripiendæ pietatis ſtudio viſus eſt, & mox ita refrixit, ut conſtantiam, habitumque exuerit. Non rara hæc quidem in ſacris ordinibus exempla, accidit namque perſæpè, ut in medio ipſo curſu vis langueat, ſuſceptumq. abjiciant inſtitutum juvenes, dum veliſicare illos credimus quamſecundiſſimè. *Hieronymus*, qui biennium, & eo amplius omnigenam voraverat afflictionem, ac ſtrenuam, acerrimamque virtutem approbaverat ſuis; repentè alius, in cultu veſtium, uſuque deliciarum totus fuit. Ut patentiore in campo fræno laxaret ſuo genio, peregrinari per Italiam inſtituit: idque illi propoſitum, ut quidquid eſſet uſpiam illecebrarum, ſorberet; mergeretque ſeſe, ac famam ſuam in aureo eo poculo, quod ſuis propinat mundus. Aliquandiù vagatus, Bononiæ hæſit, hauſitque hîc, dum ſtudiis vacat, a ſodalium licentia, & conſuetudine non nihil etiam fœcis, quoad civili laureâ inſignitus in patriam revertitur. Hîc enimverò, ſuperiore quodam lumine dignatus, redire ſuæ menti *Hieronymus*; pulſari intimè ſenſit, ac ſurda quadam voce peracerbè increpari: accuſare ſe ipſe, quod fœdè exerraſſet, ac mores ſuos ablegata ſanctiore diſciplina, inquinaviſſet. Præmaturè receptui canere, ac priſtinas vitæ rationes repetere cogitavit; ne ſi differret, ſerò ſaperet, excitata ira Numinis. Eapropter Patres convenit: ſuam cauſam, non voce, ſed lacrymis perorare. Exciperent poſtliminio hunc prodigum, qui ſubſtantiam diſſipaverat: maturiores afferre annos, ut minus inconſtantiæ obnoxius videri poſſet; inconſultæ, ac nimium levi parcerent adoleſcentiæ. Scirent mutatam, edoctamque ſuo naufragio juventam; ac fore, ut quidquid peccaſſet genius, pœnitentia mulctaret. Flagrantibus adeo poſtulatis pronior fuit Patrum charitas, patuitque iterum redeunti portus. Habere is primùm divino Numini grates, quod a mundi tempeſtatibus in religionis tranquillitatem emerſiſſet; tum aſperiore lucta in ſeipſum inſurgere, ac frangere ſenſuum contumaciam cœpit. Planè, niſi acceſſiſſet a magiſtro afflictationibus modus, nihil propiùs fuiſſet, quàm exhauriri prorſus vires, ac atteri. Adſtrictiorem ſibi annonæ, ac ſomni menſuram, præſcripſit, contentus brevi opſonio, quod etiam abſynthio corrumpere ſolitus erat, nullis non rigoribus corpus divexare: flagris agere, dura, cruentaque ſemper manu: latera ciliciis, ac ferro adurere: nihil naturæ, nihil genio indulgere: antelucanis precibus aſſiduò adeſſe, nudis orare genibus, diviniſque inſiſtere commentationibus penè ad deliquium. Obedientiæ deinde ſtudioſiſſimus, ut pareret, magiſtri nutus, abundè erat; ſine quo vel levia aggredi, illi nefas: ut nec librum legere, nec vultum abluere, nec concinnare calamum, eo inconſulto, auderet. Præcipua illi virtus, humilitas, quidquid vilis operæ navandum, involabat ipſe omnium princeps: cæterùm poſtremo cenſeri loco

gè-

geſtiebat: idque conſtanter aliquando affirmabat; neſcire ſe, an aliquis mortalium adeò eſſet ignavus, ac improbus, quem non ipſe æquaret, aut vinceret. In tyrocinio dum velificat, morbo æquè gravi, ac diuturno intercipitur, qni qnidem uberrima illi tolerantiæ ſeges fuit: ſed quia ſuſcipiendi ſolemnia religionis vota tempus appeteret, atqne a perdifficili mali genere vehementer addubitarent Patres, an ferre inſtituti incommoda, ac labores poſſet, angi ſupra modum viſus eſt: planè ut nihil pulſaret acriùs pectus, quam metus: ne aut excludi ab Ordine, aut ſuſpendi vota contigiſſet. Inter hos fluctus ſacra illi anchora fuêre ad Deum preces; impetravitque, ut brevi adeo miteſceret morbi vis, ut ſpem Patres conciperent, fore, ut convaleſceret, eòque profiteri ſolemni ritu poſſe. Itaque, quando ſeipſum dicare Deo conſtituerat, ut fortunas etiam ſuas conſecraret; lautiſſimum patrimonium, non conſanguineis, ſed conſtruendo noſtro Mariani Sponſi Cœnobio addixit; quod quidem ſplendidè, ac ſnpra vulgarem ſubſtructionem penè abſolutum nunc cernimus. Opibus deinde, atque omni opum ſtudio exutus, in ſinnm Crucis expeditè involavit; vovitque ornatiſſimus juvenis inſigni cum Panormitanæ nobilitatis laude, exemploque Theatinam diſciplinam. Illud ſanè mirum: nam illigatus vix optatiſſimo eo nexu, priſtina iterum ægritudine conflictari cœpit. Idqne ab ea intercapedine atque interſpiratione acriùs, ad acerbiorem nempe palæſtram, ad luculentius patientiæ documentum, ad virtutum autumnitatem longè copioſiorem. Quinquenninm tenuit lucta, in qna inſtrui in omni morum, ac pietatis genere perinde contigit, ut docendis aliis par eſſet. Neque ita poſt multò regendis novitiis admotus, quid in eo fingendæ indolis ſtudio valeret, luculenter oſtendit. Non tam verbis, quàm ſui exemplo monebat: ita interiori homini operam dabat, ut exteriorem ad unguem formaret, compoſito ad omnem modeſtiam, vultu, geſtu, inceſſu, ut plerique ab ea prodierint ſchola, diſciplina morum, & prudentiæ numeris abſolutiſſimi. Inter domeſticos verò parietes, ac veluti in umbra perinde egit, nt longè fructuoſiùs, atque ardentiùs in Sole deinde, ac pulvere, hoc eſt in commnni animorum quæſtu operam impenderir. Totus in hiſce vigiliis fuir vir flagrantiſſimus. Qui ſuis vitiis altè indormiebant, viri perditiſſimi peracri ab eo diligentia quærebantur, verbis, monitis, terroribus agere, ut ſibi conſulerent, ac vitam inquinatiſſimam eluerent lacrymis. Eſt in noſtra Panormitana S. Joſephi Domo Sodalitium, cui Jnnctæ nomen; cominus hîc; ac breviore ceu telo in crimina, pravoſque mores certatur; tonant, fulgurant noſtri homines: planè ur nnnquam ſine animorum motu, ac ſcelerum clade celebrentur hi cœtus. Inardeſcere hîc *Hieronymus*, flammaſque ejaculari videbatur, cùm diceret: Innumeri penè ex Orci faucibus ejus dictione, ardoreque linguæ erepti. Intuliſſe huc pedem ejuſmodi projectæ vitæ homines, commutaſſe vitæ rationes erat; ut abiret momentò in columbam accipiter; fieretque agnus truculentiſſimus leo. Quod maximè allocutiones haſce incendebat, lacrymæ erant. Dignatus quippe hac lacrymarum venâ, pectora non tam oratione, ac facundia, quàm fletu expugnabat; câque interdum vi, oculi manabant inter dicendnm, ut abrumpi ſermonem, ac ſubſiſtere oporteret: cùm interim per eos imbres vehementiùs audientes inflammarentnr. Familiaris item illi lacryma in cæteris vitæ actibus. Pios libros nunquam fermè legebat, quin madeſceret a gemitu vultus. Conſcientiam cùm expiaret, nihil ejus tum fletu uberiùs. Ad Miſſæ ſacrum depluere mirum in modum inter divina ea myſteria oculi; atque abire etiam in lacrymas, quotquot ſacrificio præſentes aderant, videbantur. In privatis verò precibus cùm excreſceret internus ardor, effluere largiùs eliquatum pectus oportuit, adaucta hinc etiam orationis efficacia: planè, ut pleraque, & ſibi, & aliis non exigui quidem momenti beneficia vi lacrymarum impetraverit. Jam reliquam eximii viri indolem ſtylo proſequi, longius profectò eſſet: ſat fuerit libaſſe. Charitas in proximos, atque in curanda, uti mo-

monuimus, animorum ſalute mirificè eluxit; nec cætera mortalium commoda diſſimulabat. Quos ærumnæ premerent, conſolari, fovere; Xenodochia inviſere; adeſſe adhortamentis, ac manu ægrotis inſervire peramanter: quo quidem in miniſterio nemo non ejus modeſtiam, animique demiſſionem admirabatur. Familiaris namque illi virtus, humilitas. In præclara omnium exiſtimatione cùm eſſet, hoc illi moleſtum, hominum opinio. De ſe parcè loqui, & quàm demiſsè. In quæſtionibus examinandis nihil ſibi, ſuæque ſententiæ arrogabat: ſtatim ſodalium ſeſe judiciis ſubmittebat: qui namque in ſui contemptu multus erat, aliorum virtutem, atq. eruditionem nimiùm quamtùm ſuſpiceret. Cognata humilitati paupertas ſummo apud ipſum loco erat. Detrita illi veſtis, & unica pretioſa cellulæ ſupellex, Crucifixi imago, ac pauci libelli. Silentii, regulariſque diſciplinæ ſervantiſſimus. A ſæcularium conſuetudine abhorrere, mulierum præſertim alloquutiones averſari: ſi dare iis interdum aures, neceſſitas cogeret, paucis, ac raptim agere. Receſſum, quod orationi accommodatus, magnoperè adamabat: in hoc quippe precandi ſtudio aſſiduus, ac pleraſque traducere orando horas, ſolitus erat: utque alios ad hanc ipſam mentis exercitationem incenderet, perutilem de ea libellum compoſuit, quem evulgari pretio ſanè eſſet. Eximia item religione divos colebat, quorum ſolemnia aliqua ſemper afflictatione corporis, atque extra ordinem precibus excipiebat. Ipſam in primis Beatiſſimam Dei Matrem principe cultu venerabatur, ac ſtatis religionibus celebrabat. Diebus ejus feſtis, ut qua deceret animi devotione occurreret, auſteriore ſeſe abſtinentia, atque omni piorum operum genere ad illos pridie comparabat, ac pleraſque etiam conflabellandæ huic pietati, inflammandiſque piis mentibus de Diva Virgine lucubratiunculas conſcripſit, in quibus videre eſt flagrantiſſimum ejus ſtudium, affectuſque in Cœli Reginam. Inter hæc virtutum exercitamenta viſæ ita abſumi opes corporis, ut laborare phthiſi cœperit: lentum hoc quidem, ſed moleſtiſſimum, atque inſanabile morbi genus, a quo annum non ſine inſigni pietatis proventu, divinæque charitatis incremento peracerbè conflictatus, die Januarii quattadecima anni 1637. ætatis 44. ſpiritum poſuit, tranquilliſſimè quidem; nam qui vellicari acriter ſcrupulis, ſolitus erat, nulli tum pectoris aculei, ac morſus animi, oriſque ſerenitatem delibarunt, qui, uti ſignificatum eſt, addictiſſimus Auguſtæ Virgini erat, ſub ipſum vitæ exitum Marianam quamdam imaginem, quæ in Sodalitio, cui a Rete nomen, omni ſtudio colebatur, adduci ad ſe juſſit, cujus aſpectu mirificè recreatus, viſus poſt paulò veluti in Deiparæ ſinu animam efflaviſſe. Celebratum ingenti mortalium frequentia funus fuit, ut certatim viri nobiles ac populus, quibus comperta *Hieronymi* pietas, ac vitæ ſanctimonia, manus, ac veſtes exoſcularentur: cum interim nemo non ejus mores effusè dilaudaret. In Patrum Cœmeterio peculiari tamen in loco conſepultus, ardere proximorum ſtudio in ipſo tumulo, dixiſſes; nam pleraque, implorata ejus ope, collata a Deo beneficia feruntur. Sed illud admirandum, quod, ad hæc uſque tempora, ideſt poſt centum circiter annos, corpus ejus, quaſi jam incorruptionem induerit, integrum, ſuavemq. fragrans odorem perſeverat. De quo illud etiam admirabiliùs, quod conſumpta veſtis lacinia, quâ ipſius verenda tegebantur, utramque manum, quæ prius ſupra pectus contractæ jacuerant, mirum in modum extenderit, eaſque in locum veſtimentorum ſubſtituerit, ut ſic religioſa ejus modeſtia etiam poſt mortem illæſa maneret.

Extant hujus eximii Viri ex Silos loco ſuperius citato, ex Antonino Mongitore infra citando, & ex Philippo Setajolo *in hiſtoria Catalauniæ parte 2. fol. 164. & 175.*

Otto giornate per le Anime divote.

Giornale delli lumi, ed inſpirazioni divine comunicate al ſervo di Dio.

Trattato dell'Orazione mentale.

Lucubratiunculæ de Beata Virgine Maria. &c.

SYLLABUS

Auctorum, qui encomiaſticè loquuti ſunt de ſanctimonia HIERONYMI PILI Cler. Reg.

ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus devota Deiparæ Virginis tom. 2. c. 7. §. 30. pag.* 187. deſcribens italico idiomate *Hieronymi* religionem, qua Dei Matrem venerabatur, hæc de illo ait: *Freggiò di gloria non men la ſua nobiliſſima famiglia de' Marcheſi di Marineo, che l'Ordine Religioſo de' Chierici Regolari, il P. D. Girolamo Pilo. Viſſe egli, e morì con chiaro grido di ſantità, e ſegnalatiſſimo nell'amore verſo Maria, l'ebbe ſempre in conto di Madre. La venerava con ardentiſſima divozione, e con particolari oſſequj l'onorava. Per celebrar le ſue feſte con maggior fervore di divozione, praticava paſſar le ſue vigilie con ſtretto, e rigoroſo digiuno: nè vi era opera pia, che non eſercitaſſe. Ad accender viepiù l'ardore del ſuo affetto, e l'altrui cuore nell'amor della Vergine, ſeriſſe alcune operette ſpirituali in onore di eſſa, nelle quali riſplendono a maraviglia l'ardentiſſime fiamme della ſua divozione verſo una tanta Signora. Con diſtinta divozione affettuoſamente venerava la Vergine nella ſua immagine, che col titolo della Madonna delle Grazie ſi onora in una cappella del tempio di S Giuſeppe in Palermo, in cui trovava tutte le delizie dello ſpirito. Nè era minore il ſuo caldiſſimo oſſequio verſo la celeſte immagine della Madonna della Providenza, di cui ſi ha ſeritto in ſuo luogo. Corriſpoſe altresì con tenerezza d'amore la Vergine alla divozione del ſuo Servo, manifeſtandone la finezza nella ſua ultima infermità, poichè con un bel corteggio di Santi, ed Angioli, gli apparve, per conſolarlo con la ſua viſta. Fu ad un tratto ricolmato di ſtraordinaria allegrezza il Servo di Dio al vedere la ſovrana Regina, e reſtò eſtatico in contemplare la ſua celeſte bellezza, anzi come impaziente di più lunga dimora nel mondo, parea che voleſſe rompere i ritegni della carne, per volarſene ſeco nel Cielo. Mentre godea della beata viſta di Maria, e due Fratelli, che l'aſſiſtevano in cella, ſi trattenevana in ragionamenti familiari, non potè ritenerſi, che acceſo di ſanto zelo, non li riprendeſſe con dir loro, che taceſſero, e ſi componeſſero in riverenza, e ſilenzio, mentre ſtava ivi preſente la gran Reina del Cielo con tanti Angioli, e Santi. Avvicinatoſi al fine della vita fece portarſi l'immagine della Madonna della Providenza, e con eſſa avanti gli occhi ſoprafatto da ſtraordinaria allegrezza ſpirò ſantamente per non perder giammai di viſta quella gran Signora, cui aveva conſacrato l'affetto. Morì in Palermo a 14. Gennajo del 1637.*

FRANCISCUS MAGGIUS C. R. quæ modò a Mongitore narrata ſunt, variis in locis confirmat: nam primò in libro *de ſacris Ceremoniis tom. 2. opuſc. 3. fol.* 226. loquens de Statua S. Mariæ Gratiarum, quæ veneratur Panormi in Auguſto Divi Joſephi Templo, hæc de *Hieronymi* pietate, & religione in Deiparam Virginem habet: *Te cultores olim egregios habuiſſe, præſertim P. D. Joannem Baptiſtam Pilum morum ſuavitate, externove totius corporis habitu, religioſaque modeſtia celeberrimum: & P. D. Hieronymum Pilum ejus patruum, lacrymarum dono, vitæque innocentia, ac multis animi dotibus admirabilem, cui in mortis agone, nihil verenti, ac hilari, ut ipſa animos faceres, & ad cælum veheres, adſtitiſti.* Secundò *in Propoſitis bene moriendi prop. 95. pag.* 564. de eodem ſubdit: *Hieronymus Pilus e noſtris morti proximus S. Mariæ Providentiæ iconem in ſuo cubiculo optabat: quam cùm ſodales feſtinanter afferrent; non opus amplius imagine eſt, inquit: Nam ipſa ſanctiſſima Dei Mater hic præſens adeſt.* Demque in libro; *Madonna della Providenza c. 1. pag.* 6. idem confirmans, ait: *Il P. D. Girolamo Pilo Religioſo di ſantiſſima vita, che fu di queſta gran Signora tanto divoto, che nella ſua ultima infermità, conſapevole d'avere a morire, pregò i ſuoi Padri, che gliela portaſſero in cella; e meritò, che inſieme con l'imagine, che teneva ſul letto, gli compariſſe, e il confortaſſe perſonalmente la medeſima gran Signora, come è ſolita di fare con ſuoi divoti.*

IGNATIUS DEL CASTILLO Societatis Jeſu Sacerdos in epiſtola nuncu-

pa-

patoria Vitæ Stanislai Pili ejuſdem Societatis, quam ſuppreſſo ſui nomine Panormi evulgavit 1718. loquens incidenter de *Hieronymo Pilo*, hæc ait: *Per appaleſare gli effetti di criſtiana pietà, parlino per me le ſontuoſe fabbriche della gran Caſa di S.Giuſeppe de' Padri Teatini erette con magnificenza reale dal divotiſſimo zelo del Venerabile P. D. Girolamo Pilo, e Calvello, che nella ſontuoſità de' loro addobbi apparenti al di fuori, fanno traſparire a noi quegli ornamenti reali al di dentro della ſua grand' anima, la quale ſeppe laſciare una copia quaſi morta di ſe in quelle mura, ne laſciò finalmente un' altra della ſua gran ſantità, e modeſtia religioſa nelle ceneri eſtinte, che in un continuo prodigio s'ammirano.*

JOSEPH SILOS C. R. *in Hiſtoria Clericorum Regul. par. 2. lib. 6. fol.* 269. de eodem ſubdit: *Hieronymus Pilus egregia virtute Sacerdos ex noſtris, qui dum ſupremo ſpiritu laboraret, afferri ſibi divæ Virginis effigiem voluit, expiravitque in ejus conſpectu, poſt quam ejuſdem Deiparæ præſentiâ, complexuque frui meruit.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ par. 2. f.* 282. de Hieronymo pariter ait: *Il ſecondogenito del ſopradetto D. Lorenzo Pilo ſeniore, e Franceſca Calvello, rinunciando il mondo col nome di D.Girolamo Pilo, entrò nella Religione de' Padri Chierici Regolari Teatini, e diede la maggior parte della ſua porzione ereditaria circa la ſomma di quarantacinque mila ſcudi per la fabbrica della Caſa di detti Padri Teatini di S. Giuſeppe, e viſſe aſſai virtuoſo con odor di ſantità.*

PHILIPPUS SETAJOLUS C. R. ſuperiùs memoratus *in Hiſt. Catalauniæ par. 2. pag.* 198. præter ea, quæ diffuſè ſcripſit de geſtis, & virtutibus *Hieronymi*, hæc de Virginis apparitione in illius agone ſubdit: *Chi viſſe con tanta candidezza, non potea morir, che da Cigno; che però Girolamo il ſuo fine accompagnò con quelle canzoni, che l'orecchio divino luſingano. E' fama, che nell'ultimo (di ſua vita) vedeſſe da' Santi accompagnata la Vergine; poichè rivolto a due fratelli, che nella ſua camera favellavano*: *Tacete, lor diſſe, che non è dovere, che alla preſenza di Maria, e di tanti beati, che ſon qui, lingua umana diſcorra.*

THOMAS POTOMIA Sacerdos inſignis pietatis, in Vita Petri Jardinæ, quæ MS. aſſervatur in Archivio Bibliothecæ Domûs S. Joſephi *lib.* 5. *cap.* 1. refert: *P. D. Petrum Jardinam vidiſſe in ſpiritu animam Venerabilis P. D. Hieronymi Pili, quæ a pœnis Purgatorii ſoluta, ad cælum ſplendoribus ornata evolabat.*

CARMEN LATINUM

In laudem HIERONYMI PILI.

Pluribus immerſus vitiis HIERONYMUS *olim*
Exuerat mentem, Numinis atq. metum.
Cùm ſenſim ad frugem revocatus cælitus, ambo
Induit, et rurſum clauſtra ſacrata petit.
In quibus elapſæ deflens mox crimina vitæ
Perfudit lacrymis nocte, dieque genas.
Inde ſacras repetens leges, vitaq. rigorem
Jugiter in corpus ſæviit ipſe ſuum.
Quod tantis quandoque flagris mulctavit, & anxit,
Ut gracilis tegeret vix ſua membra, cutis.
Eſurie pariter maceravit corporis artus,
Queis ſtatuit nullû pacis habere locum.
His aliiſque nitens meritis, virtutibus auctus,
Obtinuit terris præmia digna poli.
Quippe Dei Matrem, quam corde, & honore colebat,
Stramine decumbens cernit adeſſe ſibi.
Cujus conſpectu recreatus gaudia cæli
Percipit, & victo Dæmone, lætus obit.

CARMINA ETRUSCA

In ejuſdem Viri commendationem
Ex
Franciſco Pilo è Marchionibus Turretæ, Boni Guſtûs Academico.

Il fervor, la pietà poſta in obblio
Girolamo dal chioſtro al mondo riede,
Qual prodigo figliuolo allor ch' uſcio
Al ſenſo luſinghier tutto ſi diede.
Diſperſo affatto il ſuo candor natío,
Il penſiero de' falli il cuor gli fiede:

Quindi ritorna al chioſtro, e volto a Dio,
Da duol compunto alto perdon ne chiede.
Così riſorto al Ciel nuova Fenice
Piangendo ſempre or queſta colpa, or quella,
Fa delle carne ſue ſtrazio infelice.
E più del corpo il ſuo bel cuor flagella
La memoria del fio: colpa felice,
Che reſa foſſe dal dolor sì bella.

Ex Anonymo.

L'*Eſſerſi il grand'Eroe di già ſpogliato*
Delle pompe, degl'agi, e d'ogni onore,
Non fu baſtante, ſe con ſanto ardore
Vuole che'l corpo ſuo gema piagato.
Di ſpine quindi, e d'aſpro ferro armato
Dalle piaghe non ſol ſanguigno umore
Scorrer facea, ma dalle ſteſſe il cuore
Volle ch'uſciſſe in lacrime ſtemprato.
Mentre afflitto languiſce in letto, ſcende
Per bearlo Maria, al cui coſpetto
Di morte vil timor più non l'offende:
Fiſſando in lei lo ſguardo, il cuor nel petto
Sente brillarſi, e poi dalle vicende
D'amor rapito, ottien in Ciel ricetto.

Ex
Joſepho Montalto Barone Miloccæ, Boni Guſtûs Academico & Imperialis Collegii Nobilium Convictore.

A*Llorchè dal ſuo fral corporeo velo*
Si diſpogliò quaggiù l'Uom giuſto, e pio
Drizzando ardita il vol verſo del Cielo,
Sua bell'Alma volonne in ſeno a Dio,
Ogni Spirto celeſte e il merto, e il zelo,
E ſue virtù laudare allor s'udio.
Piena di duol ſprezzando il crudo telo,
Dove è, Morte diceva, il poter mio?
Or tu, bella Trinacria, aſciuga il ciglio,
E ſquarciando dal ſeno il nero ammanto
Cangia, qual ſuggia omai, cangia conſiglio.
In Ciel lo mira al ſuo Fattore accanto;
Egli è l'illuſtre tuo ben degno figlio,
Raſciuga, o bella, or tu raſciuga il piãto.

HIERONYMI VENTIMIGLIA

Clerici Regularis, Epiſcopi Liparenſis

ELOGIUM XXVIII.

Ex Antonino Mongitore in Bibliotheca Sicula tom. 1. fol. 287. & in additione ad Rochum Pirrum de Eccleſia Liparenſi f. 44.

HIERONYMUS VIGINTIMILLIUS Panormitanus, ex Baronibus Gratterii, Caroli Comitis Prades, & Venerabilis Antonini Vigintimillii Bornæi Apoſtoli (de quo ſupra) germanus frater, Clericus Regularis: natus anno 1644. parentibus Laurentio Vigintimillio, & Maria Filingeri. Annum agens 13. Ordinis inſtitutum amplexus eſt Panormi in Domo S. Joſephi 20. Aprilis 1657. ac ibidem ſolemnia emiſit vota 4. Julii 1660. Philoſophiæ, ac Theologiæ ſpatia emenſus ſub egregio Præceptore Patre D. Alberto Fardella, doctiſſimus evaſit Theologus, cujus doctrinam demirata eſt Gallia, ubi difficillimas, ac novas eximii Præceptoris ſententias eo propugnavit plauſu, ut doctiſſimos Galliæ viros ſumma admiratione compleverit, ac ampliſſimam nominis ſui famam excitaverit. Moderatorum juſſu in Hiſpaniam trajecit, & in Matritenſi Domo S. Mariæ de Fervore Philoſophiam, ac Scholaſticam Theologiam cum ſingulari ingenii laude, ac non vulgari diſcipulorum profectu per multos annos docuit. Bis eamdem Domum Præpoſiti munere gubernavit; ac ſemel Generalis Viſitator electus, Hiſpanam Provinciam perluſtravit. Eloquentia etiam claruit, inter præcipuos verbi Dei præcones meritò receuſendus; dicendi elegantiâ, eruditione, aliiſque naturæ, artiſque dotibus abundè inſtructus conciones habuit magno cum plauſu: ideoque a Catholico Rege Philippo IV. Regii Concionatoris munere, ac titulo inſignitus, ab ipſo Rege, ac regiæ Aulæ Proceribus, non ſine magna animi voluptate ſemper auditus, ac maxima

xima veneratione proſequutus. Prudentiâ, morum gravitate, & eximia dexteritate munitus, Matriti degens in pertractandis magni momenti negotiis omnes Aulæ regiæ viros in ſui admirationem traxit: ideoque permagna æſtimatione valuit apud Hiſpaniæ Magnates, alioſque primarios illius Urbis Dynaſtas. A Galeatio Mareſcotto S. R. E. Cardinali, tunc apud Catholicum Regem Nuntio, a ſuis confeſſionibus delectus eſt: & pluries Epiſcopalem Infulam in Regno Siciliæ ſpontè ſibi oblatam recuſavit. In Italiam regreſſus præcipuas Urbes in cinerali jejunio concionibus illuſtravit, magnâ confluentium frequentiâ, ac literatorum plauſu ubique ſemper exceptus: ideoque nominis fama ultra montes dilapſa, a Leopoldo Imperatore in ſuum Concionatorem electus, Viennam accerſitur, ut Dominici Adventûs tempore anno 1690, ac in quadrageſimali curriculo anno 1691. ibi concionaretur: eâque approbatione ab ipſo Cæſare, & ab aliis confluentibus in imperiali Sacello auditus eſt, ut ipſemet Imperator editis poeticis ingenii monumentis, non dedignatus ſit laudibus *Hieronymum* cumulare; alioſque ad ipſius laudes extimulare. Vidi ego libellum etruſcis carminibus refertum, cui titulus: *Aſſemblea de' Cigni, per celebrare i ſudori apoſtolici ſparſi dal Rev. P. D. Girolamo Ventimiglia Palermitano, Chierico Regolare Teatino, e Predicatore ordinario del Re Cattolico nell' Auguſtiſſima Cappella della Sacra Ceſarea Real Maeſtà dell' Imperadore Leopoldo, l' Avvento, e la Quareſima* 1690. e 1691. Viennæ Auſtriæ apud Joannem Van Ghelen 1691. in 4. Alium verò ita inſcriptum: *Sonetto fatto ſopra le Rime sforzate, date dalla Maeſtà Ceſarea all' Autore in applauſo alle belliſſime prediche fatte nell' Imperial Cappella e nell' Avvento, e nella Quareſima paſſata dal Rev. P. D. Girolamo, de' Principi di Ventimiglia, Predicatore ordinario della Maeſtà Cattolica*. Viennæ Auſtriæ apud Suſannam Chriſtinam viduam Matthæi Coſmerovii Typographi S. M. C. in 4. Romam cùm noſter *Hieronymus* remeaſſet, ab Ordinis ſui Moderatore vocatus, Procuratoris Generalis munere cohoneſtatus eſt: ac tandem ab Innocentio XII. Pont. Maximo Epiſcopus Liparenſis electus eſt 19. Julii 1694. Eo inſtante penſionem in Capituli Liparenſis beneficium *Hieronymo* impoſuit Pontifex, ut habemus ex Decreto Conſiſtoriali, ſic loquente: Providetur de perſona *Hieronymi Ventimiglia* Clerici Regularis Theatini cum penſione 294. ducatorum auri de Camera, & duorum juliorum ad favorem Capituli ejuſdem Eccleſiæ, eodemmet *Hieronymo* pro eo humiliter ſupplicante, inter Dignitates, & Canonicatus dictæ Eccleſiæ, ut de more ſegionis feſtivis diebus, feriatim verò hebdomadatim intereſſentes, juxta providam per dictum *Hieronymum* faciendam repartitionem dividendæ; & decreto, quòd Eccleſiæ Cathedralis reparationi pro viribus incumbat, nec non Seminarium juxta præſcriptum Concilii Tridentini inſtituat, & Montem Pietatis erigi curet. Id totum in generoſi animi ſui laudem ceſſiſſe non ambigitur. Eccleſiam ſibi creditam ſingulari prudentia, ac paſtorali vigilantia moderatus eſt. Conciones perſæpè ad ſuos habuit, ac verbo, & exemplo ad pietatem omnes excitare curavit. Pauperibus eleemoſynam profuſè diſtribuit. Cathedralem Eccleſiam in elegantiorem formam redegit, inſtauravit, picturis, auroq. exornavit. Cùm anno Jubilæi 1700. ſacra limina viſitaturus Romam contendiſſet, vacante Apoſtolica Sede ob Innocentii XII. mortem, ipſe inter innumeros Præſules concurrentes delectus eſt, ut orationem ex more haberet ad S. R. E. Cardinales de eligendo Summo Pontifice: quam non ſine Patrum laude dixit; ac ſui æſtimationem jamdiu doctrinâ, eloquentiâ, rebuſq. præclarè geſtis conceptam, haud parum adauxit. Ad ſummum Eccleſiæ faſtigium evectus Clemens XI. ab ipſo inter Epiſcopos Pontifici aſſiſtentes adſcriptus eſt. Demum meritis plenus deceſſit Romæ apud Theatinos ſuos in Domo S. Andreæ de Valle 17. Decembris 1709.

Multa ſcripſit; at quæ edidit, hæc ſunt:

Sermo de eligendo Summo Pontifice habitus in Baſilica Vaticana ad Emin. & Re-

Reverendiſs. S. R. E. Cardinales die nono Octobris anno Jubilæi MDCC. Romæ apud Petrum Oliverium 1700. in 4.

Vita della Ven. Serva di Dio Suor Giacinta Mareſcotti Monaca nel Moniſtero di S. Bernardino di Viterbo. Ibidem apud Marcum Antonium, & Horatium Campanam 1695. in 4.

SYLLABUS

Summorum Pontificum, Cæſarum, Regum, S.R.E. Cardinalium, Præſulum, Principum, aliorumque illuſtrium virorum, apud quos HIERONYMUS VENTIMIGLIA magna valuit æſtimatione, & benevolentia.

INNOCENTIUS XII. Pontifex Maximus abundè conſcius ſingularis *Hieronymi* doctrinæ, eloquentiæ, nec non omnigenæ eruditionis, quibus inſigniter cumulatus, magnâ nominis famâ ubique per Italiam, Hiſpaniam, & Germaniam inclaruerat; illum in benevolentiæ, æſtimationiſque argumentum ad Liparenſem Eccleſiam ſuo viduatam Paſtore, eximiis ejus exigentibus promeritis anno 1694. evexit.

CLEMENS XI. cui etiam eximia *Hieronymi* virtutum exempla ſatis perſpecta fuerant, illum Romam adventantem prò ſacrorum liminum viſitatione, benigniſſimè excepit: & cùm primùm ad ſummum Pontificatûs apicem ſublimatus fuit, in amoris, æſtimationiſque ſignificationem inter Epiſcopos Pontificio Solio aſſiſtentes cooptavit.

LEOPOLDUS Cæſar ob magnam pariter opinionem, æſtimationemque, quam de *Hieronymi* ſapientia, & facundia conceperat, non modò illum in ſuum Concionatorem eligere voluit, verùm cùm Viennæ Auſtriæ conciones haberet in Imperiali Sacello tum Dominici Adventûs feſtis, tum etiam in cinerali jejunio, ingenti eruditione, ſanctorumque Patrum, & ſententiarum copia refertas, editis poeticis ingenii ſui monumentis, cumulare quęſitiſſimis laudibus benigniſſimè dignatus eſt.

PHILIPPUS IV. Hiſpaniarum Rex ob eumdem conceptum, quem ſemper geſſit de *Hieronymi* eloquentiâ, & eruditione, quarum latices demiratus interdum fuerat Matriti, cùm nimirum in Eccleſia ſui Ordinis concionaretur, illum pariter in Concionatorem ſuum delegit, audivitque ſemper magna cum approbatione, & voluptate.

CAROLUS II. Hiſpaniarum Rex, tametſi eo tempore, quo *Hieronymus* Matriti degerat, minorennis eſſet, nihilominus familiariter cum eo agere non dedignabatur, quinimò paterni amoris æmulator *Hieronymum* ſumma benevolentia, & veneratione complexus eſt.

GALEATIUS MARESCOTTUS S. R. E. Cardinalis, dum apud Catholicum Regem Apoſtolici Nuntii munere fungeretur, tanti fecit *Hieronymum* ob auream ipſius eloquentiam, ſolidamque doctrinam, ac pietatem; ut non modò a confeſſionibus ſuis eſſe voluerit, verùm etiam dignum Cardinalitio Galero reputaverit.

SAVUS MILLINUS alter Nuntius Apoſtolicus apud Hiſpaniarum Regem, ac poſtmodum S. R. E. Cardinalis, eo etiam apud ſe loco, & æſtimatione habuit *Hieronymum*, ob ipſius egregias animi dotes, & omnigenam literaturam; ut illum ad moderandam conſcientiam ſuam quà Confeſſarium, ac Theologum expoſtulaverit, impetraveritque.

LEONARDUS MARSILIUS Archiepiſcopus Senenſis, eximiæ pietatis Præſul, adeo *Hieronymi* amore, & benevolentia captus fuit, ob præclara nimirum ipſius merita; ut quoties de *Hieronymo* ſermo incideret, toties illum ſummis laudum præconiis efferre conſueverat. Idque ſemel me præſente præſtitit.

JOANNES AUSTRIACUS Hiſpaniarum olim Moderator, & Regens, admirandâ *Hieronymi* prudentiâ, necnon ſummâ in rebus agendis dexteritate permotus, illum ad pertractanda maxima regni negotia adjutorem adhibuit, tantique fecit illius conſilia; ut nihil unquam inconſulto *Hieronymo* aggredi ſolitus fuerit.

Denique omnes ferè Hiſpaniarum Magnates, & Dynaſtæ; penes quos Hiſpanicæ Monarchiæ adminiſtratio tunc erat, *Hieronymum* ſummo in pretio, & æſtimatione, propter ipſius ſagacitatem, mo-

morumque gravitatem, habuerunt. Hinc illum frequenter adire, ipſiuſque oraculum explorare in rebus magni ponderis conſuevére.

S Y L L A B U S
Auctorum, qui de HIERONYMI doctrina, & eloquentia encomiaſticè loquuti ſunt.

1 ANTONINUS MONGITORE, præter ea, quæ de *Hieronymo* locis ſuperius citatis ſcripſit, illum ſummopere laudat in ſuo *Muſæo Siculo c. 5. fol.* 338. Item *de Eccleſiis Panormitanis cap. Eccl. S. Joſephi*, ubi inter illuſtres Theatinos Patres præfatæ S.Joſephi Domûs recenſet.

2 BARTHOLOMÆUS FERRUS Cler. Reg. *de Miſſionibus Cl. Reg. to. 2. lib. 4. cap. 25. fol.* 467. Hieronymum appellat *Virum magnæ virtutis, & meritorum*, quem dicit fuiſſe olim *Arbitrum Monarchiarum, charum Principibus, & ad præſens digniſſimum Epiſcopum Liparitanum.*

3 FRANCISCUS MAGGIUS Cl. Reg. *in ſermonibus ſupra vitam, & mortem S.Cajetani c. 6. pag.* 49. inter alios, qui voto tuendi Beatæ Mariæ Virginis conceptionem ſeſe obſtrinxére, *Hieronymum* enumerat.

4 FRANCISCUS POSTERLA in libro: *Memoria hiſtorica anni Jubilæi* 1700. *par.* 2. *pag.*13. loquens de eodem *Hieronymo Ventimiglia* Epiſcopo Liparenſi, dicit ipſum fuiſſe *revera ſingularem in omnibus ferè ſcientiis, & præſertim in Arte Oratoria, ut notum eſt nedum Italiæ, verùm etiam majori parti Europæ.* Et pag. 171. laudat ipſius Panegyrim, quam idiomate hiſpano habuit Romæ in Templo S. Jacobi nationis hiſpanicæ inter Miſſarum ſolemnia pontificalibus indutus ornamentis in gratiarum actionem, pro recuperata nimirum Caroli II. ſanitate.

5 JACOBUS GRAVINA C. R. *in Synopſi Theologiæ veterum Patrum de Actionibus Dei ad extra fol.* 350. *in annotationibus marginalibus* de Hieronymo ait: *Hieronymus Ventimiglia C. R. dein Epiſcopus Liparitanus, vir literis, & apoſtolicis, regiiſq. muniis clariſſimus.*

6 JOANNES BONIFACIUS BAGATTA *in Vita Caroli Thomaſii par. 1. cap. 23. pag.* 162. eumdem vocat *digniſſimum, & zelantiſſimum Epiſcopum Liparenſem.*

7 JULIUS AMBROSIUS LUCENTIUS *in Additione ad Italiam Sacram Ughelli fol.* 1242. *de Epiſcopis Liparenſibus*, Hieronymum commendans, ait: *Hieronymus Ventimiglia nobilis Panormitanus C. R. Theatinus, literis tum ſacris, tum profanis eleganter inſtructus, qui Matriti in Hiſpania, & in Civitate Panormi Præpoſitus fuit. Viſitatoris Hiſpaniarum, & in Urbe Procuratoris Generalis totius Ordinis ſui munus præclarè geſſit, formalis etiam Concionator Cæſareæ Majeſtatis, & Regis Catholici extitit.*

8 MARIUS RAYTANUS in libro italico, quem inſcripſit: *Il Rogiero in Sicilia lib.* 10. *cantu* 80. *pag.* 282. de eodem cecinit.

Canto 8.

Geronimo è colui, che grato a i giuſti
La Patria illuſtrerà coi fatti egregi,
Sicchè al ſuo ſenno i ſecoli vetuſti
Invan di Fabio eſalteranno i pregi.
Giacchè lo rimiro a Principi, e ad Auguſti
Ire per la fede interprete di Regi,
E dal labro eloquente a i troni loro
Sciogliere la facondia in fiumi d'oro.

9 NICOLAUS COLETUS *in Addit. ad præfatum Ughellum tom. 1. fol.* 188. tranſcribens ſuperius elogium, quod Hieronymo attexuit Lucentius mox citatus, ſubdit: *Hieronymus digniſſimis bis ſplendeſcens titulis Liparitana Tiara coronari promeruit* 19. *Julii* 1694. *quinquagenario major. Nec omittendum in proviſione facta de præfato* Hieronymo *Liparenſis Eccleſiæ Epiſcopo decretum Conſiſtoriale hujuſmodi interceſſiſſe: Providetur de perſona* Hieronymi Ventimiglia *Clerici Regularis Theatini cum penſione* 294. *ducatorum auri de Camera, & duorum juliorum ad favorem Capituli ejuſdem Eccleſiæ, eodemmet* Hieronymo *pro eo humiliter ſupplicante* &c. *Heroicum quippe factum, inſtante ipſo electo, de quo verè effari poteſt, quod non abiit poſt aurum, nec ſperavit in pecuniæ theſauris. Is poſt mortem Innocentii XII. menſe Octobris* 1700. *in Baſilica Divi Petri inter Miſſam ipſius Sancti*

a Car-

Digitized by Google

a Cardinale Bullionio Epiſcopo Oſtlenſi celebratam, concionem babuit de electione futuri Pontificis ad Eminentiſſimos Cardinales tunc inter Conclavis ſepta obſerandos. &c.

CARMINA LATINA

In Hieronymi laudem

Ex Placido juniore Vanni Cler. Reg.

VIrtutum Princeps Prudentia, Forma, Magiſtra
Hæc mibi dux ſtudiis, ad mea geſta comes.
Hac micui Heſperii magni regnantis in aula,
Hac mea laude frequens Infula ſacra fuit.
Aſt dum ſancta ſequor, prudens mandata Tonantis,
Et pius, & humilis ſceptra ſuperna gero.

Ex Anonymo.

TOt fulges Præſul meritis, & dotibus amplis,
Quot gemmis ornat ſacra Tiara caput.
In te nanque micat Sapientia, copia fandi:
In te majores colligis ipſe tuos.
Miſta dein Pietas, Prudentia cernitur, atq.
Juſtitia, & Zelus Relligionis adeſt.

ODE

Tretracolos Diſtrophos.

QUi tuum quærit celebrare nomen
Clariùs ſtellis, fluvioſque corde,
Qui tuo ſacro veniunt, canoro
Carmine tentat;
Hic prius Phœbi excipiet coruſcam
Retibus flammam, tumidoſque Ponti
Extrahet fluctus, fugitiva ſive
Aſtra tenebit.
Tu tibi ſolus, Latia difertus
Sufficis linguâ, Pyleumque regem
Neſtorem clarum eloquio, fideli
Judice, vincis.
O decus gentis Siculæ perenne!
Caſtalis jam non petis ore fontes,
Sed ſitim ſedant latices Oreti
Fluminis almi.
Horrida aut cantes, referaſve mira,
Cor rapis nobis, animoſque pulſas,
Incutens plures ſine nube denſos
Mentibus ictus.
Quin tuo fuſis pluviis ab ore
Germinat tellus, vario coronas
Flore ver nectit, ſimul & remota
Tempora jungis.
Junge: nam lauros tibi texit Orbis,
Quas feras tecum ſuperas ad oras:
Junge: ſic terris iterum recurrent
Aurea ſæcla.

CARMEN ETRUSCUM

Quod in ejuſdem eximii Epiſcopi commendationem Antoninus Luccheſius Campifranci Princeps, & Imperialis Collegii Nobilium Convictor eleganter cecinit.

O Tu giovine Apollo,
C'ai nell'alto Parnaſſo imperio, e ſcettro,
Cui circonda d'alloro
Corona i bei crin d'oro,
Mio ſtile reggi, e fa ſonoro il plettro
Che vecchio, e quaſi infranto io porto al collo,
Fa, che del Tempo, e delle Parche a ſcherno
Poſs'io render eterno
Quell'Eroe, che qual Pino alto frondoſo,
Che su gli alberi eſtolle il capo annoſo,
Nè di rigido verno,
Nè teme d'Aquilon gli aſſalti, e l'onte,
Gli altri paſsò con ſue virtù ben conte.
E sì illuſtre ſi reſe,
Che un dì la Fama quaſi ſtanca, e meſta
Gittò la Tromba al ſuolo,
E con vergogna, e duolo
Ah quante ſon di lui le chiare geſta,
Che non poſſo ridirle omai diſteſe!
Se ciò diſſe una Dea, come mio canto
Può mai ſalire a tanto,
Ch'eſſo raggiunga con ſuo baſſo ſtile
Se già volò di là da Battro, e Tile?
Ah, che non può cotanto
Nè noſtra mente, nè vigor mortale
Nè a tanto arriva umana lingua, e frale.
Suo eccelſo nome altero
Per la terra, e pel cielo ampio ſi ſpande,
E dove il Sole à cuna,
E dove ad una ad una
Muojon le ſtelle, l'opre ſue ammirande
Odonſi riſuonar; dice l'Ibero
Ciocchè pel ben comun fè ſuo conſiglio;
Nè

Nè mai temè periglio.
Oh quanto volte su di picciol legno
Domò Anfitrite, e'l boraſcoſo Regno!
Quante volte l'artiglio
Sprezzò di fiera morte, e ſua baldanza
Infranſe, e ſuperò colla coſtanza.
L'opre ammirande., e chiare
Di ſua eloquenza, onde l'Italia, e 'l mondo
Stupinne, ed ammirato
Nè reſtò pur l'alato
Oriloquace Dio vago, e facondo.
Io vorrei pur, sì che vorrei narrare:
Ma chi daravvmi il plettro d'oro Acheo?
Chi 'l bel canto di Orfeo
Che traſſe un dì dalle infernali porte
La leggiadra gentil bella conſorte;
E che più volte feo
Fermare i fiumi, e camminar le ſelve,
E ben mille ammansò ſpietate belve?
Tu ſolo, o ſempre invitto
Forte Leopoldo, che al tuo carro avvinti
Vedrai gli empj Ribelli
Reſi già domi, e imbelli:
Tu, che feſti cadere al ſuolo eſtinti
Gli alteri Traci; e feſti far tragitto
All'onde Acherontee nel grembo a Dite
Alme crude infinite:
Tu, che al Trace ſudar feſti la fronte
Per vendicar degli avi i ſcorni, e l'onte;
E con le pronte, e ardite
Germane ſpade il ſuolo d'oſſa empieſti,
E roſſeggiar di ſangue i lidi feſti.
Tu ſol ridir potrai
L'eccelſe impreſe, e 'l nome ſuo famoſo,
Tu che l'alzaſti all'etra
Colla ſonora cetra,
Ch'io paſtorello umil tanto non oſo.
Conceſſo è ſolo a me di due bei rai
Cantare, o pur di apriche valli ombroſe
V' i Gelſomini, e Roſe
Sorgono più gentili, allorchè indora
Le cime ai monti la vermiglia Aurora,
Et v' fra l'erbe aſcoſe
In riva d'un ruſcel le violette
Sorgono più amoroſe, e pallidette.
Or tu mio canto baſſo,
E rozza umile boſcareccia avena
Taci, che i merti ſuoi
Col tuo tacer ſolo lodar tu puoi.
Onde l'alto deſio reprimi, e affrena,
Sì diſſi, e a lui mi volſi unito a Dio,
E là gir volle il baſſo canto mio.

HIPPOLYTI FALCONE

Clerici Regularis, ſui ævi Concionatoris celeberrimi

ELOGIVM XXIX.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Bibliothecæ Siculæ fol. 289.

HIPPOLYTUS FALCONE nobilis Syracuſanus, Clericus Regularis, natus 22. Novembris anno 1623. ex Lucio Falcone Carrubæ Barone. Adoleſcens, ut ea, quæ ex peregrinatione comparantur oblectamenta in ſe derivaret, italicam peregrinationem aggreſſus, præcipuas hujus regionis urbes perluſtravit: at dum in Galliam tranſire meditabatur, Genuæ lethali morbo correptus eſt: & cùm in ſummo vitæ diſcrimine verſaretur, voto ſe adſtrinxit Clericorum Regularium inſtitutum amplexurum, ſi ad priſtinam ſanitatem reſtitueretur: hinc ex B. Andreæ Avellini, quem ipſe enixè invocaverat, patrocinio adoptatam incolumitatem revocatur. Rejectis itaque cunctis vitæ commodis, ac omnia, quæ & ſanguinis ſplendor, & primogeniti jus eidem facilè ſpondebant, in eadem Urbe Genuæ Clericorum Regularium habitum ſuſcepit, ac Panormi ſolemnia emiſit vota 3. Februarii 1647. Emenſis Philoſophiæ, ac Theologiæ ſpatiis, in quibus prǽſtantiſſimi ingenii aciem detexit, ſacris eloquentię ſtudiis operam dedit: hinc diſſertiſſimus Concionator evaſit; ab orationis ſuavitate, eruditionis ubertate, eloquentiæ vi, ac aliis animi, corporiſque dotibus, doctiorum omnium calculo, inter præcipuos ævi ſui Concionatores recenſitus eſt, & egregias ubiq. promeruit laudes. E ſuggeſtu magno cum plauſu ſemper auditus, in præcipuis Italiæ civitatibus eloquentię lumine effulſit, ac duo & viginti annis, quadrageſimale curriculum declamando confecit. Cultiſſimi ingenii vires lyricis modulis probavit. Eximiam etiam prudentiam detexit, cùm Syracuſanam domum rexit Præpoſitus, ac Siciliæ, & Calabriæ Viſitatorem egit. Morum co-

mitate, ac animi candore venerationem, amoremq. ſibi conciliavit. Demum dum, etſi ætate gravatus, indefeſſo labore ingenii monumenta typis tradenda parabat, deceſſit Panormi 30. Novembris anno 1699. in ædibus Divi Joſephi non ſine magno literatorum dolore.

Edidit italicè ex Mongitore

Narciſo al fonte, cioè l'Uomo, che ſi ſpecchia nella propria miſeria. Parte prima. Panormi apud Boſſium 1664. in 12. & iterum apud Colicchiam 1665. in 4.

Parte ſeconda. Panormi apud Colicchiam 1665. in 4. & Meſſanæ apud Paulum Biſagni 1671. in 4. Venetiis prima, & ſecunda pars apud Jo. Gabrielem Hertz 1702. in 4.

Prodiit etiam hoc opus latinitate donatum:

La Nuvola, Orazione panegirica delle lodi di S. Paolo Apoſtolo predicante in Meſſina. Meſſanæ apud Paulum Bonacotam 1664. in 4.

Panegirici. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1668. in 12.

Panegirici, e Declamazioni. Bononiæ apud Jacobum Montem 1672. in 12.

Vita di S. Leoluca Abbate Protettore della Città di Monteleone. Neapoli apud Antonium Bulifon in 12. ſine anno.

I faſti dell'Arcangelo S. Michele Principe della Milizia celeſte, cavati dal Teſtamento vecchio. Venetiis apud Nicolaum Pezzanam 1684. in 4. Hoc opus recuſum fuit immutato titulo, nempè: *Lezioni morali ſopra la ſacra Scrittura.* Venetiis apud eumdem 1694. in 4.

Il Pindo Sacro, opera, in cui ſi deſcrivono i miracoli dell'Arcangelo S. Michele Principe della Milizia celeſte. Panormi typis Caroli Adami 1691. in fol.

I Trionfi del Tebro ſuperati da quelli dell'Oreto nella ſolennità dell'anno 1691. conſecrata alle Glorie di S. Roſalia Vergine Palermitana. Ibidem apud eumdem 1691. ſuppreſſo nomine.

La Granadiglia del Calvario, cioè la Paſſione di Gesù Criſto. Ibidem apud eumdem 1694. in 4.

Della Reſurrezione di Gesù Criſto, e di quel, che fece in terra finchè mandò lo Spirito Santo ſotto l'allegoria dell'Amaranto. Opera poſtuma. Ibidem apud Joſephum Gramignanum 1701. in 4.

Compendio della Vita del Glorioſo S. Gregorio Taumaturgo, con la divozione, che ſi deve fare a gloria di così gran Santo. Panormi apud Joannem Adamum 1694. in 12. & iterum apud Joſephum Gramignanum 1700. in 24. ſuppreſſo nomine.

Il Giglio delle Convalli, cioè la Naſcita di Criſto.

Prælo parata reliquit hæc alia, quæ lucem aſpicient, nempè:

La Roſa eloquente, cioè la predicazione di Criſto.

Vita di Suor Maria Carafa ſorella di Paolo IV. Papa.

Seſſanta Panegirici.

Quareſimale.

Il Cerbero di tre capi, overo danni del peccato.

La Filomela, overo del Purgatorio, e ſuffragio dell'anime.

Sermoni del SS. Sacramento.

SYLLABUS

Triginta clariſſimorum virorum, qui partim ſoluta oratione, partim latinis, etruſciſque carminibus HIPPOLYTI FALCONE eloquentiam, eruditionemque exornarunt.

JOSEPH SILOS Clericus Regularis *in Hiſtor. Clericorum Regularium part. 3. lib. 12.* loquens de Theatinis Scriptoribus, ſequens eloquium in laudem Hippolyti fol. 580. contexuit. *Hippolytus Falcone, Syracuſis e Carrubæ Dominis nobili loco natus. Ubi primùm ab adoleſcentia enatavit, fructum, qui a peregrinatione, locorumque, ac urbium inſpectione exiſtit, decerpere & ipſe, in animum induxit ſuum. Itaque Italiam peragravit. In Galliam verò tranſire dum cogitat, Genuæ lethali corripi morbo contigit. Votum hinc noſtri Ordinis ineundi nuncupatum B. Andreæ Avellino, cujus ope ſuæ incolumitati reſtitutus, ac voti reus, ibidem dedit Religioni nomen; ubi tyrocinium quidem poſuit, ſed profeſſus poſtea ſolemni ritu Panormi eſt die Februarii menſis tertia Chriſti anno 1647. Naturalem emenſus Philoſophiam, Bononiæ Sacræ Theologiæ operam dedit. Poſt curricula ſtudiorum publicæ ſtatim eloquen-*

tiæ,

tiæ, quod eò indoles, ac pleraque inſtrumenta naturæ evocarent, velificavit: nec ſine plauſu, ac fructu verſatur modò in hac palæſtra dicendi: Miſcet Apis hæc Sicula utile dulci; acuitque cuſpidem ſuam, imbutam Hyblæo melle, uti pleræque jam Italiæ urbes, in quibus declamavit, teſtantur. Linguæ verò officium ita exercet, ut typos etiam cogitet. &c.

JOANNES EVANGELISTA A PANORMO in libro: *Anagrammata ſacra fol.* 153. Hippolyti meminit, eumque vocat *Verbi Dei præconem eximium*, in cujus etiam laudem pulchrum Epigramma cecinit, ut videre eſt in ipſius *Hippolyti* libro, cui titulus: *Narciſſo al fonte.*

JOANNES PAULUS AB EPIPHANIA in libro: *Stravaganze della natura fol.* 169. Hippolytum appellat *Virum eruditiſſimum.*

MARCELLUS CAVALERIUS *in Peregrino ad Garganum Dialog.pag.*380. eumdem *Hippolytum* commendat, ex eo quod S. Michaelis Faſtos deſcripſerit.

PLACIDUS REYNA *in Notitiis Hiſtoricis urbis Meſſanæ par.* 2. *f.* 91. laudans *Hippolyti* doctrinam, & eloquentiam, ait: *Ippolito Falcone Chierico Regolare conſegnò anch'eſſo al torchio la Nuvola, Panegirico per S. Paolo predicante in Meſſina, e la recitò nel Duomo in preſenza dell'Illuſtriſſimo Senato, dove facendo pompa della ſua dottrina, ed eloquenza, ſotto la metafora d'una Nuvola ragionò di Paolo,* &c.

PETRUS PATERNO' Cl. Reg. in ſuis ingenii monumentis, multa paucis complexus, de eodem *Hippolyto* ait: *Hippolytus Falcone Syracuſanus, florentiſſimam fœcunda concepit mente Minervam, facundo peperit eloquio, fauſtoque provexit calamo.*

RAPHAEL SAVONAROLA C.R. ſub anagrammatico nomine Alphonſi la Sor a Varea, in libro: *Univerſus Terrarum Orbis tom.* 2. *fol.* 18. *colum.* 6. *& alibi*, honorificam Hippolyti mentionem facit.

Auctores verò, qui latinis, etruſciſque carminibus *Hippolyti* eloquentiam, eruditionem, ipſiuſque præſertim panegyres magnoperè concelebrant, ſunt hi, videlicet: Bartholomæus Lucatellus, Cajetanus de Caſtillo, Carolus de Manſo, Dominicus Bonannus Princeps Linguægroſſæ, Ferdinandus Caſtelletti, Ferdinandus Pradus, Franciſcus Biſcia, Franciſcus Pratus, Jacobus Lubrani, ſub nomine Pauli Brinacei, in libro: *Scintille poetiche pag.* 252. Ignatius Cajetanus, Joannes Spatafora, Joannes Baptiſta de Judice *in Carmine part.* 1. *pag.* 93. Joannes Cajetanus, Joſeph Comes Danieli, Lucius Creſcimannus, Marius Buglio Marchio Biſaræ, Matthæus Baro Scammacca, Michael Angelus Filingerius, Michael Jacobus Sortini, Nicolaus Alberti, Nicolaus Morſus Baro Favarellæ, Nicolaus Termine, Petrus Paternò, Pyrrhus Schittinus *in Poeſi pag.* 90. & Stephanus Montapertus Baro Salinarum, aliique.

CARMINA LATINA

In laudem HIPPOLYTI FALCONE

Ambroſii Ambroſini Clerici Regul. pro Faſtis S. Michaelis.

ODE

Tricolos Tretraſtophos.

Titonis croceis albâ cubilibus,
Haud unquam roſeis ſeptaq. floribus
Flavi nuncia Phœbi
Surgit tam gracili comâ.
Majus tam rutilis neu nitet axibus
Lumen, cum media lampade torridum
Ignem ſpargere gaudet,
Totam & ſe gravidat diem.
FALCONE, *ut Michael orbe ab Olympico*
Fulget, cum numeris ludere muſicis
Te audit pervigil, ulla
Detentus ſuperis morâ.
Adſtat; ſed geminis Aliger auribus
Audit queis reſonat Tibia laudibus;
Nec te credere Cycnum;
Altum, ſed Genium placet.
Cantas æthereis Lucifer ædibus
Pulſus flammivora pectore purpura
Secto, luridas atri
Cum viſit Barathri ſpecum.
Cantas cum miſeris nigra parentibus
Venit mors, lubrica & fraude nepotibus;
Poſtes clauſit, & altos
Enſis cælituum Ducis;
Nec ſtat. Dum Michael vindice fulmine
Ultor fuit ſcelerum crimina territans

Orbi myſtica pandit,
Geſtatque altiſoni *vices.*
Quidquid legifero codice promitur,
Quidquid ſub tenebris claret olympicis,
Lancem qui tenet æquam,
Inſignis Michael gerit.
Falcone *ad ſuperos ſcandere carmine*
Dū ſcis, non volucer; tu Angelus Angeli
Celſo diceris æſtro,
Ac tam dulciſona Cheli.

Ignatii Cajetani, Hippolyti conſobrini,

EPIGRAMMA,

In quo alluditur ad ejus nomen.

D*At tibi ſylvarum caſtus prædator honorem*
Nominis Hippolytus, *nomen & exuperas:*
Geſtiit, ut volucrum prædo tibi fingere nomen,
Falconi *nomen nunc terit invidiam;*
Quippe animos rapis eloquio, trahis aureus orbem,
Pendet ab ingenio præda beata tuo.

Placidi junioris Vanni Clerici Regularis

DISTICHON.

C*Hriſtigenum corda hic rapuit* Falconis *ad inſtar,*
Sive orans roſtris, ſive poeta canens.

CARMEN ETRUSCUM,

SIVE ODE,

Quam in ejuſdem Hippolyti laudem Cajetanus de Alexandris Clericus Regularis pro Faſtis S. Michaelis cecinit.

C*Hi nel ſen di Boote*
Spinſe, ma invan, le temerarie piume,
Superbe fantaſie di ſpirto altiero,
Dalle ſtellate rote
Cadde, a ſegnar con eccliſſato lume
De' precipizj orrendi alto ſentiero.
Il ſoſpirato impero
Diviſe sì con il Motor ſuperno;
Ma a queſti toccò il ciel, e a lui l'inferno.
Allora in su le ſtelle
Entro quel mar, ne' cui criſtalli eterni
Specchian le glorie lor l'alme beate,
Si ſvegliar le procelle,
Si deſtar le tempeſte, e a gl'ozj interni
Si turbaro nel ſen le calme amate.
Ma poi l'ire ſprezzate
Di tumido deſir, d'ebro furore,
Chi Lucifero nacque, Eſpero more.
Non più dal crin diſciolto
Verſa in fila dorate Angel rubelle
Nembo di luce, a ſeminar ſplendori:
Non più ſcendon ſul volto
A fregiar dae pupille auree fiammelle,
Tede infelici a ripudiati amori.
In diviſe d'errori
Di ſotto al vel di ſerpentine ſpoglie
Del primiero ſembiante i pregj accoglie.
Vibra dal ciglio orrendo,
Gravido di velen, di toſco indegno,
Al ſaettar de' ſguardi, arme omicide.
Col ſibilar tremendo,
Orribil tuon d'inviperito ſdegno,
Sveglia il furor a temerarie isfide.
Ma un generoſo Alcide
Prova in Michel, ch'oppone al ſerpe audace
Nel'ira, nel poter, e ferro, e face.
Spiega l'aureo ſtendardo
Della Divinità l'Eroe del cielo
Contro l'ardir del ribellato orgoglio,
Che al lampeggiar del guardo,
Al tuon di voce, al fulminar del telo
Cade a la fin da l'ingemmato ſoglio;
E qual mobile ſcoglio
Ne' precipizj ſuoi rapido piomba
Ne' cupi abiſſi a miſurar la tromba.
Tacquer su plettri d'oro
Soſpeſe allor le melodie primiere,
Nè più lingua animò note fugaci.
Tacque il celeſte Coro,
Tacquero ancor l'immobilite sfere,
Nè più s'udiro in ciel gl'orbi loquaci.
Falcon *tu ſol non taci:*
E mentre di Michel l'opre deſcrivi,
Con le ſue glorie anco il tuo nome avvivi.
Sù ne l'Empirea ſede
Armò queſti la man d'arco guerriero,
E ſaettar quell'empio, ebbe la ſorte.
Tu di tal gloria erede,
Sai d'invidia atterrar il moſtro altero
Vincer il tempo, e ſoggiogar la morte.
Ne le tartaree porte
Chiuſe queſti l'orgoglio, e tu nel rio
Di ſtigio umor fai tramontar l'obblio.
Io già ti vidi un giorno

Col

Col tuo narciſo al mormorio del ſonte
Luſingare del dì gl'ozj eruditi.
Ti ſcherzavano intorno
Zefiri luſinghier, l'aura del monte
A ſuſurrar de le tue glorie uniti :
E su gli erboſi liti
Scorreva il fiume, a tributar intento
Al tuo mar d'eloquenza onde d'argento.
Ora tenendo a vile
Di tua penna immortal l'eccelſo volo
Di più ſegnar queſt'infeconde arene,
Con elevato ſtile
Voli, i bei lampi a mendicar dal polo,
Tutto intento a vergar celeſti ſcene :
Ed imiti sì bene
Il ciel ne l'opre tue ſtupende, e belle,
Che quanto ſcrivi, o ſono lumi, o ſtelle.
Or tu degl'anni noſtri
Luce, e ſplendor, che con Dedalee piume
Corri a trovar più glorioſe mete.
Con eruditi inchioſtri,
Compartendo al tuo nome eterno lume,
Impari a rintuzzar l'onde di Lete.
La fama in voci liete,
Dando a le trombe d'or aura feſtiva,
Canta de le tue glorie eterno il viva.

I

JACOBI GRAVINÆ
Clerici Regularis
ELOGIUM XXX.

JACOBUS GRAVINA Panormitanus, e Principibus Paliconiæ, Joſephi Gravinæ Comitis, & Lauriæ Joppolo e Ducibus Sinagræ filius, adſcitus in Clericorum Regularium familiam die vigeſima Septembris anno ab orbe redempto 1709. Panormi in ædibus Divi Joſephi ſolemni ritu Deo ſe dicavit 25. Januarii 1712. Expleto laudabiliter, ac ſumma cum ingenii perſpicacitate Philoſophiæ, & Theologiæ curriculo, amplificandæ ortodoxæ fidei ſtudio ſuccenſus, vellicari animum ſuum ad animarum lucra captanda apud infideles vehementer ſenſit, concepitque mox vota, expeditionemque ad Indos; ſed non poſt multò interpoſitis conſanguineorum precibus, ſupplicationibuſq. apud ſacram Congregationem de Propaganda Fide, impedita ei velificatio eſt; oportuitque aliò divertere flagrantiſſimi ſpiritûs incitamenta. Hinc Venetias amandatus, inibi prædicationis munus per annum obivit. Expoſtulatus inde a Joſepho Migliaccio Meſſanenſium Archipræſule, Meſſanam ſe contulit, ubi in Mamertino Lyceo per octo & amplius annos Philoſophiam, Theologiam, ac ſacros Canones magna cum laude, plauſuque docuit: primuſq. fuit ex Seminarii Lectoribus, qui palam ſuſtinuerit ſententiam ſubtiliſſimi P. D. Alberti Fardellæ Clerici Regul. *de Cruciatibus Dæmonum*, quam ille olim Pariſiis adverſus Doctores Sorbonæ, defendente P. D. Hieronymo de Vigintimilliis tunc ſacræ Theologiæ Candidato, ſed poſtea Epiſcopo Liparitano, propugnaverat. Advocatus Catanam pro fundatione novi Cœnobii Clericorum Regularium, inibi manum operi egregiè admovit, fuitque unus de tribus conditoribus. Severioribus ſtudiis amœniores interdum literas copulavit, Muſaſq. coluit, ac cecinit non ſine lepore, & audientium voluptate. Eloquentiâ pariter inclaruit, declamavitque nonnunquam e ſuggeſtu, qua Orator diſertus. Ob eximiam doctrinam vitæ probitati adjunctam nuper inter SS. Inquiſitionis Cenſores cooptatus eſt. Ad præſens dum hæc ſcribimus ſacram Theologiam Panormi apud ſuos explanat: cujus ingenii præſtantia majora pollicetur virtutum incrementa, ſibique longè majores ominatur honorum gradus, ſi nimirùm vires ipſi Deus, & annos conceſſerit diuturniores.

Edidit latino idiomate

Synopſim Theologiæ veterum Patrum ad mentem Venerabilis Joſeph Cardinalis Thomaſii e Presbyteris Theatinis Panormitani, quæ Tractatus Scholaſticor. ſaniores,

res, *fidei Dogmata*, *ſacramque Hiſtoriam criticam complectitur*, &c. Panormi typis Angeli Felicellæ 1732. in fol.

JACOBUM GRAVINAM laudat in ſua latina Oratione *de Optima Philoſophandi Ratione* Joannes Baptiſta Nævius Cl. Reg. fol. 19. in margine, ubi loquens *de Indiculo Inſtitutionum Theologicarum* Joſephi Cardinalis Thomaſii, inquit: *Iterum Panormi appoſitus eſt libro, cui titulus*: *Synopſis Theologiæ veterum Patrum, quem librum recens abſolvit, ac publici juris fecit eximius Theologus Jacobus Gravina C. R. anno 1732. &c.* Item Antoninus Mongitore *in Additione ad Bibliothecam Siculam*, verbo *Jacobus Gravina*; nuper verò in libro, cui titulus: *Diſcorſo Apologetico di Filalete Oreteo pag. 29. & 74.* Deniq. Laurentius Migliaccius *in approbatione* laudatæ *Synopſis*, ubi ipſius ingenii acumen, eruditionem, ac miram docendi methodum extollit.

CARMEN LATINUM
In Jacobi laudem.

Vir ſapiens veterum ſapientûm dicta revolvit
Laudibus, & priſcos tollit ad aſtra Patres.
Et nova dũ ſatagit ſcriptis ornare vetuſtis
Ipſe ſuum duplici nomine firmat opus.
Tu quoque ſi merito fulges ſapientis honore
Te geminis celebrat fama canora tubis.
Quæ tibi promerenti veterum ſacra dogmata plaudit,
Et nova parta tuo lumine ad aſtra vehit.
Sic Jacobe tibi cunctũ famulabitur ævum,
Qui facis ut vivant ſæcula priſca novis.

CARMEN ETRUSCUM
Quod in ejuſdem viri commendationem Hieronymus Savaſta Academicus Erçorum eleganter cecinit.

Muſa, o innalza lo ſtile,
O ſcingi il lauro onde t'adorni, e fregi,
Che di Giacomo mio a dirne i pregi
Non val tuo canto umile.
Eſtro, che baſti a celebrar gli Eroi,
Chiedi ad Apollo, e poi
Dirai ſue lodi in colte rime, e nuove;
Ma già di quel, ch'ora in te ſpira, e muove
Sacro furore il luminoſo Dio,
Sento colmarmi anch'io:
Già udì miei voti il chiaro Nume, e ſanto,
Prendi, o Muſa coraggio: al canto, al cãto.
Canta, ch'ei di TIENE
Fra la ſacra famiglia al par del Sole
Splende in virtù, ſplẽde in ſapere, e vuole,
Ch'altri la lingua affrene
A dir ſue lodi: e come in roſtro ei ſiede
Maeſtro a darci fede
De' portenti del cielo, e di natura;
Canta come di Dio parlare ha cura;
Come di noſtra fè ſpiega i ſovrani
Più reconditi arcani:
Canta sì, canta queſto, e ſappi poi,
Che aſſai più reſta de' gran pregi ſuoi.
Canta, o Muſa, che al mondo
Di ſua gran mente alto volume eſpoſe,
In cui le ſacre, e le divine coſe
Spiega con ſtil facondo;
Volume, in cui l'invidia appena torſe
I lumi, che ſi morſe
Per inſano furor l'enfiate labbia,
Che non trovò dove sfogar la rabbia.
Indi, qual util noi, qual gloria ha Iddio,
Qual danno ha il ſerpe rio,
E quale onor egli ha da sì bell'opra;
Non può dirlo la Muſa, il ciel lo ſcopra.
Ma ſe cantar vorrai.
Delle bell'arti del vivace ingegno,
Qual canto, o Muſa, ſarà a lui cõdegno?
Dimmi, che mai dirai,
S'ei più di te del rio caſtalio bebbe,
S'egli fra lauri crebbe?
Muſa, ah già tu vacilli, e qual nocchiero,
Che mentre ride il mar va lieto, e altero,
E qualor mugghia faſſi in viſo ſmorto,
Benchè vicino al porto,
Tu così ardita fuſti, or sì confuſa
In queſto mar di tante lodi, o Muſa.
Or tu ſaggia, che ſei
Laſcia il vano roſſor, ch'è a lui conceſſo,
E alla ſua Muſa ſol lodar ſeſteſſo:
Queſto è il voler de' Dei,
Nè t'inoltrare a dir della grand'alma,
Che d'ogni vizio ha palma
Le interne doti, e di virtù le vere
Norme, ch'entro al grã core, ei cõ ſevere
Leggi d'alta umiltade a noi ricopre;
Che per lui parlan l'opre,
In tuo luogo la fama, il mondo, il cielo,
E parlan troppo, e la pietade, e il zelo.

Par-

Parlin dunque coſtoro,
E tu il plettro abbãdona, e laſcia il cãto;
E ſe mai conſeguir brami alcun vanto,
Ti baſti il ſacro allero;
Poichè, ſe grande impreſa (ancorchè invano)
Tenta un ardita mano,
Gloria ugual di chì vince acquiſta allora.
Va torna in Pindo, e de la tua dimora
Se chiede Apollo; allor dirai: Signore,
Il tuo divin furore
Non mi ſoccorſe, e non mi diè conſiglio
Per celebrar di Gaetano un Figlio.

JOANNIS LA ROSA

Clerici Regularis, Juris utriuſque Doctoris eximii

ELOGIUM XXXI.

JOANNES LA ROSA nobilis Panormitanus, lucis uſuram accepit anno Domini 1623. cujus genitores fuerunt Hieronymus la Roſa, & Catharina Spataſora ambo nedum generis nobilitate, verùm etiam chriſtiana pietate, & virtutibus conſpicui. A teneris annis literarum ſtudia amplexus, & emenſo Philoſophiæ curriculo, ſe totum Juriſprudentiæ tradidit. Doctoris laureâ inſignitus, ac doctrinâ egregiè inſtructus primò cauſarum patrocinium non ſine integritatis laude feliciter egit. Dein arctioris vitæ deſiderio flagrans, completo jam vigeſimo ſeptimo ætatis ſuæ anno, Theatinæ Religioni nomen dedit in Domo Divi Joſephi, die vigeſima nona Auguſti 1650. Emiſſa ibidem regulari profeſſione in ſequenti anno, ſcilicet 1651. die verò 28. Decembris, præſtantiſſimi ingenii dotes gravioribus Theologiæ diſciplinis, necnon ſacris Canonibus admovit, in quibus facultatibus tales progreſſus habuit, ut ad alios mox erudiendos delectus ſit unus præ multis. Amœnioribus etiam literis, ac Mathematicis præceptionibus animum expolivit, Muſaſque interdum cecinit. Hinc omnigenæ eruditionis copiâ refertus, mirum in modum locuples refulſit. Admirabili prudentia, & ſapientia in diſcernendis ſpiritibus, dirigendiſque ad viam ſalutis animabus præditus, magnum virorum, fœminarumque concurſum cujuſcumque ordinis, & conditionis, ſed potiſſimùm nobilium Matronarum, ad ſe evocavit. Tanta etiam valuit apud eruditos æſtimatione, ut illum in difficillimis jurium, & moralis Theologiæ quæſtionibus paſſim convenirent Juriſconſulti, & viri proceres, a quo veluti a doctrinæ oraculo conſilium, votumque exquirebant. Hujus porrò eximii viri ſapientiæ haud ignara Venerabilis Dei famula Soror Maria Crucifixa a Conceptione ſanctimonialis Monaſterii Palmenſis, duas ad Joannem ſcripſit epiſtolas, ut videre eſt in illius Epiſtolario Venetiis & Agrigenti edito 1711. 1704. in quibus ſe, ſuaſque Conſorores ejus orationi commendat. Virtutes pariter coluit egregias, fovitque toto vitæ tempore, præſertim humilitatem, paupertatem, manſuetudinem, & abſtinentiam. Regulari diſciplinæ addictus ſingulis noctibus, diurniſque horis aderat in odeo. In rerum cæleſtium commentatione multus erat, affixumque cælo animum vultus ipſe ad omnem pietatem compoſitus luculenter commonſtrabat. Inſignem erga Deum, Deiparamque Virginem religionem præſeferebat, eàque charitatis flamma ſuccenſus erat, ut quoties de Deo, diviniſque ejus myſteriis loqueretur, toties in extaſim rapi videretur. In laboribus patienter perferendis infractus, virtutibuſque ferè omnibus ornatus, ſanctè, uti vixit, vitam finivit Panormi 19. Februarii 1674. ætatis ſuæ 51. Ad inclyti viri cadaver magna confluit hominum caterva, qui diſciſſis ejus veſtibus, aſſervare illas penes ſe veluti inæſtimabiles margaritas voluêre.

Emeritis laudibus Joannem exornant Antoninus Mongitore *in Hiſtoria Eccleſ. Urbis Panormi cap. Eccl. S. Joſeph*. Joannes Bonifacius Bagatta Clericus Reg. *in Vita Caroli de Thomaſiis lib.* 1. *cap.* 17. *pag.* 110. & Franciſcus Maria Maggius Cler. Reg. *de Ritibus incolendæ ſolitudinis lib.* 3. *diſq.* 3. *fol.* 719. Item libro *Votum, & Juramentum Clericorum Regularium pag.* 12. *& alibi.*

Præ-

Prælo paravit

Conſultationes varias Canonico-morales, quæ MSS. aſſervantur in Archivio Domûs S. Ioſephi.

CARMINA LATINA

In Joannis laudem.

I.

Juncta tibi hærent Cæſarea, & ſacra jura Joannes,
Ac veluti firmo fœdere nexa ſimul.
Nil planè Auguſtus ſanxit, nil ſummus & ipſe
Præſul, quod non mens calleat una tua.
Quippe Theoreſis fuerat tibi debita legum,
Cum teneas praxim moribus ipſe tuis:
Delphicus atque ideo eſt forſan tibi carus Apollo,
Namque oracula dat doctus uterq; ſua.

II.

Haud equidem celare valet natura Joannem,
Quod plerumq; aliis occulit illa Sophis;
Talis enim ingenii eſt acies, quâ arcana profundè
Rimatur ſcrutans orbe in utroq; Rosa;
De illo ut jure queat potiori denique dici
Quod de Lynceo lumine vulgus ait:
Hic abſtruſa introſpicit, atraque, luſtrat abyſſum,
In cœlo, in terris, cuncta utrobiq; videns;
Qui, niſi noſceretur adhuc ſolû eſſe viator,
Utpotè mortalis, forte putandus erat.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem viri laudem

Ex Hieronymo Filingerio e Comitibus S. Marci, Imperialis Collegii Nobilium Convictore.

Vengo Signore a dimandar vendetta,
Meſta Trinacria al Nume un dì dicea,
Che regge il tutto (e ſeco erane Aſtrea)
Da te, da cui giuſtizia il mondo aſpetta.
Morte, quell'empia di crudel ſaetta
Ferìo Giovanni, *per cui pur dovea*
Riſparmiare al gran colpo, e pur la rea
Ardìo involarmi la bell'alma eletta.
Sorriſe Giove, e diſſe: il reo ſon io,
Che non ſarebbe dal mort al ſuo velo
Sciolto Giovanni *ſenza il cenno mio:*
E tu Trinacria, che d'amore, e zelo
Acceſa parli, mira, e sì ſcoprìo
Ad eſſa Giove, quant'è bello in cielo.

JOANNIS SACCARELLI

Ex Clericis Regularibus

ELOGIUM XXXII.

Ex Joſepho Silos in Hiſtor. Cler. Regul. par. 3. lib. 12. fol. 584.

IOANNES SACCARELLUS Savonenſis, Panormi admiſſus inter laici Ordinis fratres, ſolemnia concepit vota in D. Joſephi Domo die Decembris menſis quinta & vigeſima anno 1624. In viro hoc, infimæ licèt ſortis, etſi ingenii cultum ſpectes, literarum omnino rudi habuêre, quod diſcerent, ac mirarentur homines eruditi, & qui in rerum divinarum uſu verſantur: uſque adeò verum eſt, a voluntate interdum, quam divinus amor inflammat, illuſtrari mirificè intellectum, ac pietati morum reſpondere ſuam divinitùs eruditionem. Planè quod ad vitæ rationes attinet, fuit Saccarellus diſciplinæ ſervantiſſimus: labores, & quid erat vilioris domi operis non modò non detrectare, ſed ultrò arripere, ac ſumma alacritate perſequi. In ſuo munere ſtudioſiſſimus. Ianitoris officio dum fungeretur, excipere ea quidem fronte adventantes, ut nihil humaniùs, ac religioſiùs: reſpondere perquàm demiſsè: ire, redire alacri ſemper vultu: cùm vacaret, ad Marianam Imaginem procumbere, orare; aut monitis agere cum iis, qui Patres expectabant: ferebatque plena pietatis verba, nunquam ſine animorum fructu. In corpore atterendo multus erat; abſtinentia potiſſimùm mulctabat, ac breviore ſomno, quem non in culcitra de more carperet, ſed in cruce, quæ illi pro lecto erat, decuſſato, nudoque aſſeri indormiens: nihilque viro dulciùs, quàm in cruciformi cubili quies, ac veluti accubare Chriſto dormienti. Charitas deinde in fratres plane actuoſior: adeſſe omni officiorum genere, præſertim decumbentibus; nullis laboribus, ac vigiliis parcere. Quo tempore graſſari Panormi luem contigit, arripuit hanc ſibi ſpar-

ſpartam vir egregius, adfuitque generoſiore charitatis ſtudio iis, quos ex noſtratibus peſtilentia percuſſerat. Eximia prætereà illi in Divos pietas: ut ſemper aliquid illorum præſidio conciliando recitaret. In Beatiſſimam præſertim Dei Matrem inſigni quodam ardore animi ferebatur. Tutelarem Angelum ceu vitæ ducem, comitem, monitorem colebat precibus. Pleraque ſibi a Cuſtode Angelo collata terra, marique beneficia affirmat ipſemet in eo libello, quem lucubraſſe modò referam. Tria præſertim narrat. Semel Genuam velificabat, cùm ecce tibi a dira ventorum rabie impreſſio. Duo, quæ ſimul adnavigabant navigia,ita ab ea tempeſtate huc illuc jactata, ut tandem in ſcopulos impegerint. Implorare interim *Joannes* Divæ Virginis, ac Tutelaris Angeli opem, cùm inops prorſus conſilii Navarchus, ac deſperabundus orantem interpellat: Perimus; cedò, quorſum proram dirigimus? Qui quidem intimè afflatus, ac dictante, ut putavit, Angelo: Siniſtrorſum, inquit, curſum intende: erimus procul dubio incolumes: ſed tu crede Servatori Chriſto, & arripe in Cuſtodem Angelum fiduciam. Batavus nempe is erat, & Calvino imbutus. Nec multis: ubi ſiniſtram tenuit, eripuit ſe periculo navis, & quod ſanè majus revocatus ad frugem Rector, nomen Catholicæ religioni dare pollicitus eſt. Iterum cùm iter per Galliam Ciſalpinam faceret, equus, quo vehebatur, prægrande in ſaxum impegit, ſtatimque in foſſam, quæ propè aberat, prolapſus eſt, ſaxo inſequente. Qui nihil non ſibi metuere a præcipiti equo, ac ſaxo, videri poterat Joannes citra omnem corporis labem, eidem ſe inſidêre ſaxo, miratus eſt, Angeli utique ope, cui ſe commendaverat. Tertiò, Syracuſas petebat provecta jam nocte. Ad portam verò Urbis cùm perveniſſet, quòd putaret patere aditum, nec adverteret per eas tenebras ſublatum pontem, urgere ſtrenuè reſtitantem equum cœpit, ut gradum promoveret: hærere ille pertinaciùs, ſtimulis fruſtra incitantibus: quoad agnoverit Joannes, in ipſo jam foſſæ margine ſe eſſe, ac nihil propriùs fuiſſe, quàm ut præceps una cum equo rueret. Id quod Angelo ſuo tribuit, qui adductis occultè habenis, equum detinuerat. Eſſent & alia piiſſimi fratris ornamenta virtutum recenſenda; ſed abundè fuerit orandi ſtudium poſtremò delibaſſe. Quamquam in domeſticis verſari curis, ac externa procurare oporteret; ſuffurari ſeſe nihilominus ſolutus erat, ut Deo, & contemplationi vacaret. Ite per Chriſti Domini vitam ab incunabulis ad ultimum uſque ſpiritum: tùm Deiparæ Virginis privilegia, aliaq. divinarum rerum myſteria mente aſſiduò percurrere; hæ viri deliciæ, ac laborum ſpiramenta, hæc otia. Illuſtrationes, afflatus, documenta, quibus dignari cœlitùs inter commentandum adverteret, in codicillo adnotabat, ut memoriæ conſuleret, ac per ea iterum veſtigia reguſtare divina poſſet, ac vitæ mores ad perfectionis amuſſim exigere. Hinc commentariolum perutile ſanè compoſuit, qui quòd neq. a ſtylo rudis, ac ſupra fratris laici dicendi infantiam videbatur, facilè ſibi perſuaſère, quibus contingit legere, quâdam illum cæleſti facundiâ reſperſum, ac dignum, qui pietati exaugendæ typis conſignaretur. Et verò quædam in eo ſunt non prudentibus, non ſapientibus, ſed parvulis revelari ſolita; quibus id datum interdum ſcire, ad quæ doctiſſimi quiq. viri mentis acie minimè pertingunt.

Libellum hunc porrò non ita multò antequam excederet, e vivis ſuppreſſo auctoris nomine luci dedit, cui titulus:

Devota Exercitia, cuidam Dei ſervo inter orandum impertita; impreſſa opera Joannis Saccarelli. Panormi apud Nicolaum Buam 1657. in 8.

SYLLABUS

Auctorum, qui honorificè de pietate, & virtutibus JOANNIS SACCARELLI Laici Ordinis Fratris locuti ſunt.

AUGUSTINUS OLDOINUS Societatis Jeſu *in Athenæo Liguſtico pag.* 290. loquens de ſcriptoribus Liguris, hæc de Joanne inquit: *Joannes Saccarellus Sàvonenſis inter Laicos Clericorum Regularium Panormi admiſſus anno*

volventis ſaeculi 24. *literarum omnium rudis, in rerum divinarum uſu verſatiſſimus, divino amore inflammatus contemplationi vacans, illuſtrationes, afflatus, documenta, quibus dignari cœlitùs inter commentandum adverterat, in codicillo adnotabat, ut memoriæ conſuleret, ac per ea iterum veſtigia reguſtare divina, vitæque mores ad perfectionis amuſſim exigere ad libitum poſſet; hinc commentariolum perutile ſanè compoſuit, quod italica lingua Panormi anno ſeptimo ſupra quinquageſimum ejuſdem ſaeculi non multò antequam e vita excederet, ſuppreſſo nomine luci dedit ſub titulo:* Devota Exercitia ſervo Dei inter orandum impertita.

FRANCISCUS M. MAGGIUS Clericus Regularis *in Galateo Religioſo diſquiſit.* 101. *pag.* 408. loquens de eodem Saccarello, hæc habet: *Sed quibus te verbis*, Joanne Saccarella, *hic te commendare, & efferre poſſem virtutes tuas? Multos annos in hac S. Joſephi domo Janitorem egiſti: eaq. cum modeſtia continuò verſabaris, vultuque ſemper hilari, ac pio, preſſa voce ſemper, & placida reſpondebas, ut te omnes tamquam omnium virtutum exemplar admirarentur. Nimirum aderat tibi Deus, qui non modò regebat corporis, & animi motus, ſed & quandoque etiam lumen impertiebat, ut corda hominum penetrares. Orabas aſſiduè, ſilebaſque, & ante Virginis Deiparæ effigiem, quæ ad januam hæret, flexis genibus aſſiſtere ſolitus, tam benignè pulſantibus occurrebas, ea mellita verba pronunciabas, ea opportunè ſalutis monita ſuggerebas hominibus, ut quotquot os tuum audiebant, & vultus tui ſerenitatem intuebantur, te ſupra hominum veluti Angelum æſtimarent. Dignuſque fuiſti, qui & librum ederes, qui a multis hodie manu teritur; & a Joſepho Silos inter noſtri Ordinis Scriptores, magna cum laude recenſereris.* Et *diſquiſit.* 95. *pag.* 396. loquens de piis colloquiis, ſubdit: *In hoc autem familiari colloquio cum noſtris, & ſaecularibus, noſter Joannes Saccarella laici Ordinis Frater Panormi diu Janitor, admirabilis fuit.* &c.

INNOCENTIUS RAPHAEL SAVONAROLA Clericus Regularis *in Iconibus Virorum illuſtrium Theatini Ordinis* Joannis effigiem adnexuit adjecta hac inſcriptione:

JOANNES SACCARELLUS
Clericis Regul. Laicali nomine adſcriptus
Speciali Tutelaris Angeli benevolentia,
Ac ſupernarum rerum affluente dulcedine
Ultra mortalium fines,
Tali auſterioris vitæ ratione;
Ut nonniſi nuda in cruce
Rapi ſe pateretur a ſomno.

CARMEN LATINUM

In JOANNIS *laudem*,

In quo idem de ſeipſo loquens, inducitur.

JUgis amor Crucis, & Chriſti meditatio mortis,
Hæc fuerant ſtudium, deliciæque meæ.
Quippe flagrans nimium patiendi ardore ſuperno
In cruce ſternebam mēbra ſubinde mea.
Eſurie, flagris mulcabam corpus & artus,
In pœnis quærens velle placere Deo.
Tandem exoptans cunctorū prodeſſe saluti;
Quæ didici a Domino cuſa relinquo typis.

CARMEN ETRUSCUM

Quod in ejuſdem laudem Franciſcus Pilus e Marchionibus Turrettæ Bonigustûs Academiæ devotionis ergo cecinit.

QUalor GIOVANNI *meditar ſolía*
Su dura croce il Redentor confitto,
Signor diceva, de l'acerba, e ria
Tua morte, fu cagion il mio delitto.
Quindi il tenero cuor volto a Maria
Dolente, e ſmorta a piè del figlio afflitto
Aſſorto in contemplar l'aſpra agonia,
Eſſer bramava dal dolor trafitto.
In sì dolce martirio immerſo in Dio
Vinto già dall'amore intenſo, e forte
Negl'anni più cadenti egli morío.
O bel morire! o fortunata ſorte!
In queſto sì amoroſo, alto deſio,
Che tor poteo le ſue ragioni a morte.

JOAN-

JOANNIS BAPTISTÆ ARATÆ

Clerici Regularis, Epiſcopi Liparenſis electi, & Concionatoris celeberrimi

ELOGIUM XXXIII.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. *Bibliothecæ Siculæ fol.* 323.

JOANNES BAPTISTA ARATA Panormitanus Cleric. Regul. ex Rapallo in ora orientali Liguſtici maris oriundus, lucis uſuram accepit Panormi vigeſimoſecundo Februarii 1621. Parentibus Joanne Auguſtino Arata, & Virginia Segni: Auguſtini Aratæ, de quo ſupra, Franciſci Liparenſis Epiſcopi, & Joannis Vincentii Canonici Baſilicæ Vaticanæ germanus frater. Clericorum Regularium inſtitutum amplexus eſt 24. Julii anno 1636. & ſolemni votorum profeſſione ſe obſtrinxit Panormi in Divi Joſephi Templo vigeſimoquinto Novembris 1637. Studiis addictus ob ingenii præſtantiam Theologus evaſit egregius, ac verbi Dei Concionator eximius. Hinc evangelicâ eloquentiâ, & animorum zelo primarias Italiæ Urbes illuſtravit: Neapoli enim, Bononiæ, Mediolani, Peruſiæ, Romæ, & alibi non ſine laude conciones habuit. Romæ Sacræ Congregationis Indicis librorum prohibitorum, & Sacrorum Rituum Conſultor, diù non ſine laude enituit. Ad multa etiam Ordinis munia admotus eſt: fuit etiam Generalis Ordinis ſui Conſultor, & Procurator generalis, ac domum Romanam Sancti Andreæ de Valle Præpoſitus rexit: quibus in muneribus ſingularis prudentiæ, ac doctrinæ lumina patefecit. Anno 1690. cùm fato ceſſiſſet Franciſcus Arata Epiſcopus Liparitanus ejus frater, ejuſdem Eccleſiæ infulam, ipſi ſpontè oblatam ab Alexandro VIII. Pontifice Maximo, conſtanter recuſavit: ab oneribus enim alienus vixit. Tandem per anni curriculum ejus virtus ægritudinum moleſtiis probata: præſertim ſtomachi doloribus cruciatus, totus in Dei voluntate conformis, obiit Romæ die 5. Septembris anno 1696. in Domo S. Sylveſtri anno ætatis ſuæ 75. magnumq. ſui deſiderium omnibus reliquit.

Edidit italicè ex Mongitore

Orazioni ſacre. Romæ apud Ignatium de Lazaris 1659. in 4.

La Bocca della Verità all'orecchie, ed a'cuori de' Principi. Diſcorſi Criſtiani-Politici. Romę apud eumdem 1669. in 4.

SYLLABUS

Summorum Pontificum, S. R. E. Cardinalium, Principum, aliorumque, apud quos JO. BAPTISTA ARATA magno fuit in pretio, & æſtimatione.

CLEMENS IX. Pontifex Maximus, (cujus glorioſo nomini *Arata* librum *de Clementia ad Principes* conſecravit,) poſtquam Joannis eruditionem, doctrinæq. præſtantiam cognoviſſet, illum magnis benevolentiæ ſignis complexus, ſæpe ad oſculum pedum admittere nequaquam renuit. Cujus quoq. intuitu germanum fratrem Joannem Vincentium Aratam inter Prælatos domeſticos, & Aulicos ſuos adſcivit, ac poſtmodum Canonicatu Baſilicæ Vaticanæ inſignivit: Franciſcum verò alterum fratrem natu majorem Liparitanæ Eccleſiæ præfecit.

ALEXANDER VIII. Romanus Pontifex ea in exiſtimatione habuit *Aratam*, ob inculpatos ipſius mores, vitæ integritatem, inſignemque doctrinam, quâ prædictus refulſerat, ut mortuo jam Franciſco Liparenſi Epiſcopo, *Joannis Baptiſtæ* germano fratre, ſubrogare illum in defuncti locum in animum induxerat ſuum, eidemq. ſignificaverat; quod ægrè ferens *Arata*, indignumque ſe reputans tanto honore, & dignitate, paratam ſibi infulam recuſavit.

JACOBUS ROSPIGLIOSUS S.R.E. Cardinalis, nepos Clementis IX. hæreditario quodam veluti amore, & benevolentia erga *Aratam* ferebatur, cujus præſentia, & conſuetudine frui in deliciis habuit. Hinc adire illum in cellam ſuam non modò in minori ætate, verùm etiam inter Purpuratos recenſitus ſolebat.

ULDERICUS CARPINEUS S.R.E. Cardinalis, Epiſcopus Albanenſis, incre-

credibili ſtudio *Aratam* proſequebatur, captuſque melliflua ejus dicendi eloquentia, repetitis encomiis, acumen ingenii, ſtyli felicitatem, perſpicacitatem in explicando, in concionando ubertatem, in omnibus præinſignem ejus pietatem dilaudare non ceſſabat.

JOANNES BAPTISTA SPADA S.R.E. Cardinalis, *Aratæ* (cujus ſtudioſiſſimus extitit) conciones, precipuè verò ſermones quadrageſimales, ea aſſiduitate, & voluptate audiebat; ut licèt tanta negotiorum mole oppreſſus quanta Cardinalatûs eſt, nunquam tamen ab illorum auſcultatione voluntariè ſe ſubtrahebat.

ALDERANUS CYBUS S. R. E. Cardinalis, eo apud ſe loco habuit *Aratam*, ob ipſius commendatiſſimos mores, & raram ſanè eruditionem; ut pluries literaria cum eo colloquia inſtituerit; quem etiam inviſere frequenter ad amoris ſui, æſtimationiſque teſſeram ſolebat.

SYLLABUS

Auctorum, qui emeritis laudibus JOANNIS BAPTISTÆ ARATÆ merita proſequuti ſunt.

AUGUSTINUS OLDOINUS Societatis Jeſu Sacerdos, *in Athenæo Liguſtico* recenſens ſingulos Ligures, qui rempublicam literariam operibus ſuis illuſtrarunt, hocce Elogium *pag.* 310. in laudem Aratæ texuit: *Joannes Baptiſta Arata natione Ligur, patria Panormitanus, Joannis Auguſtini filius, Auguſtini de quo ſuperius, ac Franciſci Epiſcopi Liparitani, necnon Joannis Vincentii Canonici Baſilicæ Vaticanæ germanus frater, admiſſus ad Ordinem Clericorum Regularium Panormi, vota ibidem pronunciavit in Divi Joſephi Cænobio die Novembris vigeſimoquinto anno* 1637. *Ab ingenio, ſtudiiſque commendatus, Romæ inter Sacræ Congregationis librorum prohibitorum Conſultores adſcitus, nec non inter Patres Congregationis Sacrorum Rituum admiſſus, Cenſorem prudentem juxta ac doctum, dum hæc de illo narramus, agit: cum jam formis mandaverit orationum ſacrarum volumen, & opus prænotatum: Os veritatis, quo Principibus clementiam ſuadet.*

ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus devota Deiparæ Virginis tom.* 2. *lib.*4. *pag.* 370. de eodem ait: *Giovan Battiſta Arata Chierico Regolare, Predicatore famoſo, Conſultore, e Procuratore Generale del ſuo Ordine, e Conſultore di più Congregazioni in Roma. Dopo averſi guadagnato ſomma ſtima, morì in Roma a.* 5. *di Settembre del* 1696. *&c.* Et *in Additione ad Siciliam Sacram Rochi Pirri, not.* 8. *Liparenſis Eccleſiæ fol.* 967. de illo ait: *Defuncto Franciſco Liparenſis inſula Joanni Baptiſtæ Aratæ Panormitano ex Cler. Regul. demortui fratri, oblata eſt: at ipſe dignitatem reſpuit.* Denique *in Muſæo Siculo* loquens *præfat. ad Lectorem* de Panormitanis civibus, qui oblatas ſibi infulas acceptare noluerunt, idem confirmat his verbis: *Giovan Battiſta Arata pur Chierico Regolare, fratello di Franceſco Arata Veſcovo di Lipari, e famoſo Predicatore, fu eletto a ſucceder nel Veſcovato al fratello nel* 1690. *ma egli non volle abbandonare il chioſtro religioſo, rifiutando ogni onore.* &c.

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS *in vita Caroli de Thomaſiis n.* 12. honorificam ejuſdem mentionem facit.

JOANNES AMBROSIUS LUCENTIUS *in Italia ſacra tom.* 1. *fol.* 2242. in Elogio Franciſci Aratæ Epiſcopi Liparenſis, hæc de Joanne Baptiſta adjecit: *Joannes Baptiſta Arata Clericorum Regularium Theatinorum fulgidiſſimum ſydus, quale ſe præbuit in domeſticis ſuæ Congregationis præfecturis, & inter Romanæ Sedis ſervitia Congregationum Indicis, & Rituum Conſultor, divinique verbi præco præſtantiſſimus, ubi palmam præ omnibus tulit e Vaticano, præcipuiſque Italiæ ſuggeſtibus.*

JOANNES FRANCHINUS *in Biblioſophia Scriptorum Ordinis Conventualium Sancti Franciſci pag.*66. Aratæ meminit, eumque dilaudat.

JOSEPH SILOS Clericus Regularis *in Hiſtoria ſuæ Religionis part.* 3. *lib.* 12. *fol.* 587. de eodem ſcribens, hæc verba facit. *Joannes Baptiſta Arata Panormitanus, admiſſus in Ordinem Panormi, vota ibidem pronunciavit in Divi Joſephi Cænobio die Novembris vigeſi-*

geſimaquinta 1637. *Ab ingenio, ac ſtudiis commendatus: ſacris concionibus dat operam in hac dicendi facultate non mediocrem ſanè laudem promeritus. Eſt ſuus dictioni nervus, & cultus, ut auditorum ſimul animos informet, ſimul aures oblectet. Romæ inter ſacræ Congregationis librorum prohibitorum Conſultores adſcitus, Cenſorem prudentem juxta, ac doctum agit.*

MICHAEL JUSTINIANUS *de Scriptoribus Liguris*, verbo *Joannes Baptiſta*, *pag.* 315. de eodem ait: *Joannes Baptiſta Arata ex Rapallo oriundus, Panormi natus 1621. die vigeſimaſecunda Februarii, filius Auguſtini Aratæ & Virginiæ Segni, germanus frater Franciſci Epiſcopi Liparenſis, & Joannis Vincentii olim Senatoris Panormitani, ut aſſerit D. Joſeph Vincentius Maraſcia, qui ad præſens eſt Camerarius ſecretus unus ex duobus aſſiſtentibus Clementis Noni: factus eſt Theatinus anno 1637. inde Theologus, Concionator, & Conſultor ſacræ Congregationis Indicis. Patefecit ingenii vires, & zelum in prædicatione evangelica in pluribus Italiæ Urbibus, præſertim Neapoli, Bononiæ, Mediolani, Peruſiæ, Romæ, in pluribus Baſilicis.* &c.

NICOLAUS COLETUS *in Additione ad Italiam ſacram Ughelli tom.* 1. *fol.* 788. loquens de Epiſcopis Liparitanis, nempè de Franciſco Arata, *Joannis Baptiſtæ* germano fratre, hæc de iſto ſubdit: *Joannes Baptiſta Arata Clericus Regularis, Theatinorum fulgidiſſimum ſydus, quale ſe præbuit in domeſticis ſuæ Congregationis præfecturis, & inter Romanæ ſedis ſervitia.* &c. ubi repetit, quod de illo ſcripſerat Lucentius ſupracitatus.

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ part.* 2. *fol.* 269. de eodem ait: *Da Agoſtino Arata, e Virginia Segni ne ſono nati i Padri D. Agoſtino, e D. Giovan Battiſta Arata de' Chierici Regolari, l'un, e l'altro noti per le loro virtuoſe qualità, e dottrina.*

VINCENTIUS CORONELLUS *in Bibliotheca univerſ. tom.* 4. verbo *Arata, fol.* 286. loquens de familia Arata, ait: *Ex ea natus eſt P. D. Joannes Baptiſta Arata Panormitanus C. R. vir ob eloquentiam celebris, qui concionatus eſt cum plauſu in præcipuis Italiæ civitatibus. Fuit Romæ Conſultor Congregationis Indicis, & anno 1690. electus Epiſcopus Liparenſis, onus illud renunciavit.* &c.

CARMINA LATINA

In JOANNIS BAPTISTÆ laudem.

Eloquiis dum mira ſacris effundis ab ore,
Plauſus Roma dicat, plaudit, et Auſonia.
Aſt quæ miſiſti præclara volumina luci,
Cunctus fauſta vovens orbis ad aſtra vehit.

Præco evangelicus facundæ munere linguæ
Præditus; Italiæ maxima templa beat.
Eloquioque ſuo limatas vellicat aures,
Et ſimul intorto fulmine corda quatit:
Quique volens populis prodeſſe volumina cudit,
Queis licet extinctus promere verba queat.

Magnum ſi cupis Oratorem cernere, perge huc:
Hujuſnam ſpecimen ſolus ARATA *refert.*
Facundus, lepidus, juſtus, capit, allicit, urget,
Mentes, corda, malos, arte, lepore, metu.
En juvat, ecce docet, retinet, monet, atque ſuadet:
Orbem virtutum, (crede mihi) iſte tenet.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem viri laudem

Ex Ignatio Papè Duce Jampilerii e Principibus Valdinæ; Imperialis Collegii Nobilium Convictore.

Laſſo giacendo in riva al mare un giorno,
Quando l'aurora i ſuoi benigni umori
Spargea ſopra le roſe, e ſopra i fiori
Al reſpirar di dolce auretta intorno.
Sognai veder d'illuſtri pregi adorno,
Cinto di roſe il crin, di verdi allori
ARATA *in ver degno di lode, e onori,*
In cui virtù ſolea far ſoggiorno.
Svegliati omai (d'udir mi parve allora)
Queſti tra chiari ingegni ebbe ſua ſede,
Quel che ſeo, quel ch'oprò paleſa al mondo.
Mi deſto, e diſſi: e come mai te onora
Mio baſſo canto, te ricco di fede,
D'innocenza, e pietà, di dir facondo?

JOAN-

JOANNIS BAPTISTÆ PILI
Clerici Regularis
ELOGIUM XXXIV.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Biblioth. Siculæ fol. **334.**

JOANNES BAPTISTA PILUS Panormitanus, Clericus Regularis, nobiliſſimo ortus genere, patre D. Vincentio Pilo Marchione Marinei, & Capacii Comite, ac Julia Bononia matre, lucis uſuram accepit anno 1611. A teneris annis non obſcura præbuit futuræ ſanctitatis indicia. Ad pietatis enim ſtudia pronus erumpentes vividiſſimæ naturæ motus ciliciis, ac pœnitentiis cohibuit; & inter corpuſculi cruciatus innocentiæ candorem intemeratum ſervavit. Duodecimum ætatis annum agens Regulari Ordini nomen dedit; eumque a propoſita vitæ ratione haud dimovere potuerunt, nec ægritudo, qua in tyrocinio fuit aggreſſus, nec matris preces, & oblectamenta: ideoque ſolemnia emiſit vota vigeſimoquarto Februarii anno 1627. Etſi nimia corporis imbecillitate donatus, attamen nervoſa animi firmitate, regularis obſervantiæ labores ferventiſſimè amplexus eſt, & ad eminentiſſimum vitæ faſtigium animi vires admovit. Hinc egregiis ditatus virtutibus mirum in modum, omnibus venerabilis refulſit. Nil illi ſuavius, quàm humilitatis abjectiones, ac corporis divexationes. Orationis ſtudio addictus, ſæpius magna lacrymarum profuſione Chriſti Domini cruciatus meditabatur; eoque ſenſu, ut ad ſolum paſſionis Dominicæ verbum, cor mirabiliter confoſſum in lacrymas erumperet. In regulari diſciplina excolenda exactiſſimus: in obſervandis paupertatis legibus inſignis; ſolitudinis, & cubiculi amantiſſimus, ac patientiâ clarus fuit. Virginalem puritatem uſque ad ſupremam vitæ lineam intemeratam ſervavit, cujus candor eximius vel etiam in vultu elucebat. Dei, ac proximorum amore mirum in modum æſtuavit: ideoque anno 1630. in Longobardia Provincia graſſante peſtilentiâ, ut aliorum obſequio vitam dicaret enixè efflagitavit, ut ea in regione delatus, morbo affectis miniſtraret; & ut facilius facultatem obtineret ad hoc voto ſe adſtrinxit: ſed denegata ab Ordinis Generali facultate, eximio viro non defuêre fervidæ voluntatis promerita. In recolenda Deipara ſingularis, ad cujus amoris officia incendenda mirificè profuit conſuetudo cum P. D. Franciſco Olympio Clerico Regulari, ejuſdem Virginis ſtudioſiſſimo. Obedientia admirabilis; ideoque ſcrupulorum anguſtiis excruciatus, ad ſolius Superioris nutum conquieſcebat. Et ne omnia verbo abſolvam, ſanctos Patres, qui Eremum admirandis vitæ geſtis illuſtrarunt, laudabiliter æmulatus eſt. Hinc nondum trigeſimum ætatis annum attigerat, cùm ſatis idoneum, ut alios ſanctis moribus informaret, arbitrati Patres domus Panormitanæ S. Joſephi, anno 1638. communi omnium calculo Tyronum Magiſtrum elegerunt, ac ætatis diſpenſationem a Sacra Cardinalium Congregatione negotiis Regularium præpoſita impetrarunt; nondum enim annos ad munus neceſſarios juxta Clementis VIII. conſtitutionem expleverat. Munus, etſi cunctis humilitatis nervis obſiſteret, ex obedientia ſuſcepit: & mira prudentia, ſanctiſque documentis ſibi commendatos ad eximiam vitæ ſanctimoniam direxit, ſummo cum Ordinis commodo. Demum numeris omnibus abſolutus annum agens 33. deceſſit Panormi in Domo S. Joſephi decimotertio Februarii 1642. magno cum omnium dolore.

Edidit italicè

L'Eremo Sacro, overo Vite de' Santi, e Beati Eremiti, col modo d'allontanarſi l'anima dal mondo, e viver romita al ſuo Dio tra le piaghe del Crocifiſſo. Panormi apud Didacum Buam 1661. in 4. Hoc opus iterum recuſum fuit Venetiis anno 1732.

SYL-

SYLLABUS
Clariſſimorum virorum, qui ſummis laudibus JOANNIS BAPTISTÆ PILI ſanctimoniam commendavêre.

EMinentiſſimi S. R. E. Cardinales Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, in decreto habito die vigeſimoſecundo Novembris 1636. in quo *Joannem Baptiſtam Pilum* ante annum trigeſimumquintum ætatis ſuæ ex ſpeciali diſpenſatione declaravêre ſui Ordinis Novitiorum Magiſtrum; illum appellant *Virum meritorum vitæ, morumque probitate commendabilem*. Conſuie ejus vitæ epitomen, quod habes in libro, cui titulus, *Eremus ſacra*, in initio poſt Epiſtolam nuncupatoriam.

ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus Devota Deiparæ Virginis tom. 2. lib. 3. pag. 153.* enarrans *Joannis Baptiſtæ* devotionem erga cœlorum Dominam, ita italicè de eodem ſcripſit. *Il P. D. Giovan Battiſta Pilo Chierico Regolare, de' Marcheſi di Marineo, ſin dalle faſcie portò impreſſa nel cuore la divozione di Maria, e diede manifeſti preſaggi del grado, a cui dovea con gli anni avanzarſi; poichè mentre era in culla bambino, facilmente chiudea gli occhi al ſonno quando la nudrice recitava il Roſario; ma dava in ſentimenti di dolore quando cantava ninne profane. Fanciullo ſalutava più volte il giorno la Vergine, a cui preſentava il cuore. Ergea a ſuo onore altarini, e l'ornava con lumi; pregandola ad illuſtrarlo, acciochè non ſi laſciaſſe ingannare dalle luſinge del mondo: e digiunava in ſua venerazione il Mercoledì, e Sabbato. Entrato nell'Ordine de' Chierici Regolari in età d'anni dodici, ebbe la fortuna di conoſcere in Napoli il Venerabile Padre D. Franceſco Olimpio, con la cui familiarità s'infervorò tanto nella divozione di Maria, che infiammato a maraviglia nel ſuo amore, anche dormendo l'invocava. Ottenute da quel Servo di Dio due corone, una di eſſe tenea pendente innanzi il cuore, l'altra conſervava attaccata al braccio. Coſtumava dire in iſfogo d'affetto: Amo Maria, e per lei propongo operare ogni coſa. In una cappella del magnifico Tempio di S. Giuſeppe de' Chierici Regolari collocò un ſimulacro di Maria Vergine, a ſomiglianza di quello, che famoſo da per tutto ſi venera in Trapani: e moſtrava il ſuo incomparabile affetto verſo Maria, con ornarlo di fiori, di drappi prezioſi, ed altri arredi d'argento. Pregò i Padri della Caſa di S. Giuſeppe affinchè le litanie, che coſtumavan recitare dopo l'orazione innanzi l'altare maggiore in oſſequio di Maria, le cantaſſero nella ſua cappella: in eſſa eran le ſue delizie: in eſſa aveva depoſitati tutti gli affetti più ferventi del ſuo cuore: e Maria Vergine in gradimento degli oſſequj fattile dal ſuo Servo nella caſa del ſuo ſanto ſpoſo Giuſeppe, moſtroſſi ſempre in varie guiſe protettrice amorevole di queſta Caſa, conſervandola ſotto il ſuo patrocinio. Riguardando Gesù nelle braccia di Maria, concepiva ferma ſperanza d'ottener da Maria un giorno Gesù in unione d'amore. Quindi allo ſpeſſo grando fiſſava in queſta conſiderazione, e come già l'aveſſe nel ſeno, godendo prorompea nel dire:* Dilectus meus mihi, & ego illi. *Eletto Maeſtro di Novizj, prima che n'aveſſe l'età ſufficiente, ſupplendo alla mancanza degli anni la maturità delle virtù avanzate a ſomma perfezione, s'ingegnava ſtampare nel cuore de' ſuoi allievi la divozion di Maria, e ſolea lor dire allo ſpeſſo: Oh quanto dobbiamo a Maria! non ſolo per noi intercede, ma pare pronta a dare per noi il ſuo figlio alla morte: e pur è vero, che lo diede quando* ſtabat juxta crucem: *ſe le moſtriamo le noſtre neceſſità, lo venderà alla croce per ricomprarci dall' Inferno: e più ſe contriti chiederemo in noſtro ſoccorſo la di lei alta pietà. Così egli, e con queſta fiducia abbandonato nella ſua materna amorevolezza, finì ſantamente in Palermo la vita a 13. d'Aprile del 1642.*

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Clericus Regularis, libro *de ſacris Cæremoniis tom. 2. opuſc. 3. fol. 226.* loquens de Statua Sanctæ Mariæ Gratiarum, quæ veneratur Panormi in Templo Divi Joſephi Clericorum Regularium, hæc de Joannis Baptiſtæ devotione erga eamdem Dei parentem ſubdit:

dit : *Te Cultores olim egregios habuiſſe: præſertim* P. D. Joannem Baptiſtam Pilum *morum ſuavitate, externove totius corporis habitu, religioſaque modeſtia celeberrimum.*

JOSEPH SILOS Cl. Reg. *in Hiſtoria Clericorum Regular. par.3. lib.12.* inter Theatinos ſcriptores *Joannem Baptiſtam fol.* 594. reponit, ac de eo inquit : *Joannes Baptiſta Pilus Panormitanus, ex Marchionibus Marinei, eximii vir ſpiritûs, Deo vivere citò cœpit, & eſſe in humanis citò deſiit : nam qui duodennis religioſo ſe inſtituto mancipavit, anno ætatis tertio & trigeſimo exuit mortalitatem; decurritque breve quidem ſpatium, ſi annos numeres; longum verò ſi disciplinæ ſtudium ſpectes, ſi virtutum laudem, ſi morum ſenium. Indoles puero perquam vivida; ſed fregêre ſtatim corporis afflictationes, jejunia, cilicia, in quæ præmaturè involavit; complexus hæc aſpera vel a primo ipſo flore ævi. Vota Ordinis mira alacritate, ardoreque ſpiritus concepit, eorum deinde ſervantiſſimus. Præcipuum illi caſtimoniæ ſtudium; elucebatque vultu candor virgineus, quem ſervaſſe ad extremum vitæ ſpiritum peculiari Dei munere illibatum, teſtati ii ſunt, quibus patuit arcanum pectus. Paupertati perinde addictus, ut ipſos etiam pauperes adamaret : quibus adfuit penè ab infantia, adultaque poſtea pietate, mirificè fovit. Obedientiæ ſtudioſiſſimus, viſus ſe ipſum penitùs abdicaſſe : juſſiſſe majores, hoc illi abundè erat : vel cum peracres occuparent ſcrupuli mentem, ad moderatorum imperium componi ſtatim videbatur. Inerat & cætera virtus, tranquillitas animi incredibilis, ſui demiſſio, charitas, in morbis tolerantia, orandi ſtudium : quo quidem in mentis otio totus erat; meditari præſertim ſolitus Chriſti Domini cruciatùs, quos ab oculos ſemper habebat : & cùm maximè quieti ſe daret, id in primis curabat, ut adrepens ſomnus in ea Crucifixi Redemptoris commentatione ipſum reperiret. Divos omnes intimè colebat, præcipuè Divam Virginem, cujus ſtudium viſus magnoperè inflammaſſe Franciſcus Olimpius, vir ille abſolutiſſimus, & in ipſam Dei Matrem longè incitatiſſimus. Ejus namque uſus Neapoli conſuetudine, cùm ſatis hauſerit a Dei ſervo pietatis, tum hunc potiſſimum in tantam cœli Reginam cultum adauxit. Has animi partes cumulabat vis judicii, ac prudentia; ut agnoverint Patres, ætate licèt imparem, formandæ Tyronum disciplinæ peridoneum fore. Itaque in ipſum ſuffragia Domûs incumbunt, regendoque Tyrocinio ita admovent, ut petenda a ſacra Congregatione facultas fuerit, quæ præſcriptos muneri annos ſuppleret. Moleſtiſſimum hoc illi, qui ſibi non modò ævum, ſed facultatem etiam, officio parem, deeſſe perſuaſum habebat : obluctatuſque ſtrenuè, tandem dedit manus; ac per difficiles eas curas tanto cum ſpiritus incremento, ac Tyronum fructu adminiſtravit, perinde quaſi longo jam uſu valeret ornatiſſimus juvenis. At enim dum in palæſtra virtutum ſtrenuè deſudat, ac nullis laboribus, ac vigiliis parcit, cui opes corporis, vireſque pertenues, ita elanguit, ut gravi ſubinde morbo interceptus, intra juventam deſierit vivere, deſiderio omnium peracerbo : veluti erepta ab oculis eſſet imago quædam religioſæ probitatis, atque idea morum. A virium imbecillitate proſequutus ſtudia minimè fuerat; attamen non ita a legendo, ac lucubrando abſtinuit, quin fructuoſiores ejus literæ aliis non mediocriter prodeſſent. Enimverò cùm in pervolutandis ſacrarum hiſtoriarum monumentis multus eſſet, ac vitas præſertim Sanctorum Patrum, atque Eremitarum ad virtutum imitamentum aſſiduus tereret, commentarium ex iis italicè, atq. accuratè adornavit, qui poſthumam lucem aſpexit.*&c. Et *par.3.lib.3.fol.*73.loquens de Theatinis Patribus, qui addici miniſterio peſte laborantium in Gallia Cyſalpina poſtularunt, ſubdit : *Joannes Baptiſta Pilus Panormitanus, ut genere ita & virtute, ac religioſa disciplina nobilis. Incitatius is planè viſus provinciam depoſcere. Enimverò, ut momentum poſtulationi adderet, obligare prius Deo, ſuſcepto voti ſacramento, fidem ſuam voluit. Erectuſque hac religione in ſpem, fore, ut impetraret; Patrem Generalem, datis Panormo literis, adiit : Precare enixè, inculcare votum, ac conſtans animi propoſitum. Hoc ſibi optatiſſimum, quidquid eſſet virium, ac ſpiritûs in ægrotos conferre.*

re. Si media in arena concidiſſet, quid pulchriùs, quàm edito eximiæ fortitudinis exemplo, atq. e ſinu charitatis, aſtris inferri? Hujus etiam poſtulatis hic exitus fuit. Gratulatus namq. Pater Generalis parem publicæ calamitati indolem, quando non id neceſſitas poſceret, ſimul probare, ſimul temperare eos impetus ſtuduit. Noverat quippe deſudare in iis vigiliis certatim noſtros, quos non labor, non aliena mortis horror, non ſuæ metus frangeret.

IGNATIUS DEL CASTILLO Societatis Jeſu *in vita Stanislai Pili*, quam ſuppreſſo ſui nomine Panormi edidit 1718. in Epiſtola nuncupatoria recenſens eximios pietate viros ex familia Comitum Capacii, qui Theatinum Ordinem illuſtrarunt, hæc verba in laudem Joannis Baptiſtæ exaravit. *Reſta ancor ſempre viva nella memoria de' noſtri tempi la ſanta vita del Padre D. Giovan Battiſta Pilo, dopo la di cui tranquilla morte non mancarono perſone, ch'ebber notizia de' ſuoi felici ſoggiorni, vedendo l'Eremo ſuo traſformato in Empireo.*

PHILIPPUS SETAJOLUS Clericus Regularis *in Hiſtoria Catalauniæ part. 2. lib. 2. pag.* 193. de eodem inquit: *Il Padre D. Gio. Battiſta Pilo, prima di naſcere fu dedicato alla Religione; e fanciullo fu ſempre vecchio nelle virtù. Egli di dodici anni poſe mano all' aratro del Vangelo; e benchè di compleſſione delicatiſſima, mai non la ritolſe, anzi da lunga etiſia attenuati gli ſpiriti, ſempre ſpiritoſo ſolcò la terra del giardino celeſte. Umile ſino all'eceſſo, povero ſino ad eſſer mendico, ubbidiente ſino a non aver volontà, caſto ſino a converſar con gli Angioli, orante ſino a vivere del continuo eſtatico, rigoroſo ſino ad eſſer con feſſo tiranno, ſi ſe conoſcere un moſtro del noſtro ſecolo. Fatto Maeſtro di ſpirito pur volea vivere da diſcepolo; e ſe non l'aveſſe forzato la Sacra Congregazione con un Decreto, mai non l'averebbe accettato l'inſegnare ad altri, chi deſiava apprendere le lezioni da ognuno. Morì qual viſſe, e vive, benchè morto, fra noi la ricordanza d'uno, che fu la norma della diſciplina regolare, che fu lo ſpecchio della purità, che fu il modello de' Santi più glorioſi del Paradiſo.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneol. Nobilit. Siculæ part.* 2. *fol.* 282. Joannem Baptiſtam, ejuſque germanos fratres Joſephum, & Joannem vocat, *Viros virtute præditos.* &c.

CARMEN LATINUM
In laudem
JOANNIS BAPTISTÆ PILI.

Quam fluxa omnia ſint teneris edoctus ab annis,
Mundi contemnit præmia, PILUS, *opes.*
Inde Thienæi pergens ad clauſtra parentis
Se totum ſacrat ſupplice corde Deo.
Cujus juſſa ſequens, curas rerum abdicat omnes,
Ut Domini obſequiis ritè vacare queat.
Virginis intactæ quoque laudi deditus hærens,
Jugiter ante aram fundit ab ore preces.
Immunem a maculis ſatagens ſervare juventam
Parvula vel vitia, & crimina cuncta fugit.
Quinimò fugiens hominum conſortia, nidū
Conſtruit ut paſſer, ſeque recondit, avis.
Hinc magnis auctus meritis, virtutibus atque,
Emicat, ac veluti ſydus ubique nitet.

CARMEN ETRUSCUM
In ejuſdem viri laudem
Ex Joanne Platamoneo e Ducibus Belmurgi, Imperialis Collegii Nobilium Convictore.

Quale meſto augellino, a cui rapita
Fu la dolce compagna e fida, e bella,
Corre veloce ove il penſier gli addita,
E ratto vanne in queſta parte, e in quella:
Tale l'alma di PILO *alla gradita*
Patria del ciel volonne, e le quadrella
D'ingiaſta morte non temendo, ardita
Paſsò toſto ad ornar di se una ſtella.
Spirto gentil, che del corporeo frale
Già ti ſpogliaſti, e al ſanto fianco aſſiſo
Di Dio ne ſtai, deh ſe tant' alto ſale
Mia voce aſcolta: fa che in Paradiſo
Poſſa vederti un dì ſanto, immortale,
E teco del gran Dio godere il viſo.

Z ALIUD

ALIUD CARMEN ETRUSCUM

Quod in ejuſdem viri laudem ſub nomine Daphnis Petrus la Grua ex Principibus Hyccarenſibus, Imperialis Collegii Nobilium Convictor, cecinit.

Mira, diſſi ad Elpin, queſt'ampie mura
Dove zelo riſiede, e ſantitate,
E quegl'altari, e quelle ſtatue aurate
Mira il bel, che diè l'arte, e la natura:
Sappj, che ſolo in cuor così alta cura
Eſſer potea di Dafni, a cui fur date
Dal ciel tutte le doti di oneſtate
Onor di ſua bell'alma eccelſa, e pura.
Dunque ſe tanto oprò, merta in ſuo onore
Vaſte più di tal mole, e più eminenti
Memorie in bronzo, o in pietra eccelſe, e belle.
Ma Elpino diſſe: o ſemplice paſtore,
Onori queſti ſono frali, e cadenti,
Cui ſprezza chi ave ſeggio inſulle ſtelle.

JOANNIS HIERONYMI
GRAVINÆ
Clerici Regularis
ELOGIUM XXXV.

JOANNES HIERONYMUS GRAVINA Panormitanus, cui in ſæculo Berengarii nomen, Joannis Gravinæ, & Hieronymæ Xirottæ, Sancti Michaelis Ducum, filius, Hieronymi item Gravinæ Montis Vagi Principis germanus frater, tredecennis puer exceptus Panormi a Theatinis Patribus in Domo Divi Joſephi anno ineuntis ſæculi 1703. ſecunda Aprilis, ibidem ſeptima Auguſti die Divo Cajetano ſacra 1707. ſolemnia religionis vota coram Excellentiſſimo Carolo Philippo Antonio Spinola Marchione de los Balbaſes Siciliæ Prorege nuncupavit. Humanioribus, & ſeverioribus ſtudiis ab ipſo florenti ævo, Panormi, Genuæ, & Bononiæ dicatus, eos progreſſus habuit, ut brevi in virum doctum evaſerit. Ideoque perſpecta a moderatoribus ejus ingenii præſtantia, doctrinæque ſoliditate ad erudiendus, docendoſque alios, quà Lector, & Magiſter deſtinatus eſt. Quod munus per aliquos annos laudabiliter exercuit in Italia, & Trinacria; namprimò Philoſophiam tradidit Brixiæ Alumnis Epiſcopalis Seminarii. Inde Meſſanam amandatus, ibidem Theologiam docuit in Archiepiſcopali Lyceo. Poſtremò Placentiam miſſus, inibi Philoſophicas præceptiones ſodalibus ſuis iterum explanavit. In hiſtoriis ſacris, & profanis verſatus eximiam eruditionem pluries patefecit. Matriti aliquo tempore commoratus, ibidem tum Regis, tum Magnatum gratiam, benevolentiamque ſibi promeruit. Hinc a Philippo V. Hiſpaniarum Monarcha ob Parentum ſuorum promerita centum aureorum nummorum aſſignationem ſingulis annis accepit. Admotus anno Domini 1726. ſuæ Congregationis regimini, trienuio Præpoſiti munere, Marianam Domum a Catena nuncupatam cum omnium approbatione rexit. Nunc ſuperſtes vir eximius doctrinâ & virtute ornatus refulget.

Prælo paravit

Orationem Latinam de laudibus Siculorum, ſive de antiquo literarum, ſcientiarumque cultu in Sicilia. Quam recitavit elapſo anno 1728. in apertione novi Collegii Imperialis Nobilium coram Excellentiſs. Chriſtophoro Fernandez de Cordùba Comite de Saſtago Siciliæ Prorege.

CARMEN LATINUM
In ejuſdem laudem.

Abdita naturæ nuper portenta, Deique
Arcana externis te explicuiſſe viris,
Fama loquebatur, pleno ac lætabilis ore
Spargebat laudes garrula ubique tuas:
Cùm tamen ad patrias rediens poſtli minio oras
Senſimus famam te ſuperare tuam.
Scilicet humana majorem credere mentem
Cogimur in tanti viribus ingenii.
Nec nos decipimur, nam cùm ſectator Aquini
Sis, certò illius dogmata cuncta tenes.

JOAN-

JOANNIS MARIÆ GISULFI
Clerici Regularis, Mazarienſis Eccleſiæ Epiſcopi electi

ELOGIUM XXXVI.

JOANNES MARIA GISULFUS Panormitanus, Franciſci Giſulfi Cephalœdenſium, & Agrigentinorum Antiſtitis, Regnique Siciliæ Præſidis germanus frater, lucem aſpexit anno 1611. parentibus Paulo Giſulfo Oſſadæ Duce, & Eleonora Oſorio. Exacto 18. ætatis anno Panormi in Divi Joſephi Domo regularis diſciplinæ rudimentum poſuit 11. Junii 1626. vovitque ſequenti anno 17. Octobris. Decurſis cum ingenii laude Philoſophicis, ac Theologicis ſpatiis, ad ſacras conciones, inſigni facundia, & eruditione refertus, animum appulit: in quibus progreſſiones habuit admirabiles, magnamque animarum prædam e faucibus Satanæ eripuit. Idq. potiſſimùm contigit, cùm vir inflammatiſſimus ſodalitia SS. Sacramenti, ac Deiparæ Virginis temperaret, tunc enim ignitis ſermonibus ſuis, nec non aſſiduis adhortamentis perditiſſimos homines ad viam ſalutis revocavit. In Templo S. Joſephi ſingulis diebus feſtis conciones dixit magna cum populi frequentia, & plauſu. Dono lacrymarum præditus, dum concionaretur, auditorum oculos ad planctum provocabat. Moralibus virtutibus ornatus, ſed præcipuè ſagacitate, dexteritateque in rebus agendis pollens ad nonnullos honorum gradus promotus effulſit. Nam primò Magiſter Novitiorum renuuciatus, ſingulos Tyrones ſanctiſſimis legibus, ac pietatis ſtudio ad perfectionis iter direxit, & ad virtutes adipiſcendas, non tam verbis, quàm exemplo ſui inflammavit, inter quos duo illa ſplendentiſſima Eccleſiæ lumina recenſentur, Ven. ſcilicet Joſeph Cardinalis de Thomaſiis (de quo infra) ſacræ Purpuræ ſingulare decus, & Bartholomæus Caſtellus Mazarienſium Præſul, ſanctimoniæ famâ nuper e vivis ereptus, (cujus ſuperiùs geſta deſcripſimus ex Mongitore) Exinde ob regularis diſciplinæ zelum, quo æſtuabat, ad præfecturas S. Andreæ Syracuſarum, S. Laurentii Platiæ, ac demum ſuæ profeſſionis Domûs aſſumptus fuit: quæ quidem munera communi omnium ſodalium plauſu adminiſtravit. In Panormitanis turbis voluti ſæculi 1647. non exiguum charitatis ſpecimen præbuit, cùm pluries vitæ ſuæ diſcrimini pro civium incolumitate ultrò ſe expoſuit. Solertiâ, vi prudentiæ, ac rerum uſu præditus, apud Proceres, & Magnates ab hac judicii, conſiliorum maturitate ſummo in pretio fuit. Electus ab Hiſpaniarum Rege in Mazarienſium Epiſcopum, onus illud alioquin perhonorificum ſubire ex humilitate detrectavit. Denique laboribus conſumptus, meritiſque abundè cumulatus, ad cœleſtem infulam tranſiit anno 1676. Cujus virtutum fama ſuperſtes Panormi fuit, ac plerique ad monumentum pietatis, quidquid olim illi uſui eſſet, ceu chara ſibi piguora reſervarunt.

Prælo paravit.

Novendium Expectationis Partûs Beatæ Mariæ Virginis.

Sermones de Chriſti cruciatibus.

Conciones, lectioneſque varias ſupra ſacram Scripturam.

SYLLABUS
Auctorum, qui JOANNIS MARIÆ GISULFI potiſſimùm meminêre ob rejectionem ab eo factam Mazarienſis Infulæ.

ANTONINUS MONGITORE pluribus in locis Epiſcopatûs Mazarienſis rejectionem *a Joanne Giſulfo* factam recenſet; at potiſſimùm eam refert *in Additione ad Siciliam ſacram Rocchi Pirri notitia 6. Mazarienſis Eccleſiæ fol.* 862. ubi ſic ait: *Joannes Giſulfus Panormitanus Ordinis Clericorum Regularium, doctrinæ ſplendore, ac virtutibus clarus, Eccleſiæ Mazarienſis Epiſcopus deſignatus eſt; qui de ſe humillimè ſentiens, Epiſcopalis oneris munus conſtantiſſimè ſubire noluit*. Idem habet *in Muſæo Siculo præfatione ad lectorem*, ubi pariter de eodem italicè ait: *Gio-*

vanni Giſulfo Chlerico Regolare per l'integrità della vita, per la dottrina, e religioſa virtù riguardevole, fu nel 1668. *eletto Veſcovo di Mazaura; ma per ſua umiltà ſtimandoſi inſufficiente a reggere la mitra, non volle accettarla.*

DIARIUM LITERATORUM ITALIÆ *tom.* 18. *pag.* 13. *in Elogio Joſephi Cardinalis Thomaſii*, loquens incidenter *de Joanne Giſulfo* illius olim in tyrocinio Magiſtro, eumdem ex humilitate rejeciſſe Mazarienſem infulam aſſerit.

FRANCISCUS MAGGIUS C. R. pluribus etiam in operibus ſuis *Joannis Giſulfi* meminit: & Primò quidem *de ſacris Cærem. opuſc.*4. *diſquiſ.*17. *pag.*394. ubi de eodem ait: *Unde munus illud, quod alicubi a ſeptem viris hodie geritur, ſuper urbis vectigalia conſtitutis, quos inter Religioſus adſcribi ſolet; a noſtro olim* P. D. Joanne Giſulfo *viro gravi, & inclyto, cum laude rejectum fuit.* Secundò *in propoſitis bene moriendi propoſ.*51.*pag.*285. Tertiò *in relatione Sanctiſſimi Crucifixi Metropolitanæ Eccleſiæ Urbis Panormi cap.* 11. *pag.* 63. Quartò in libro: *Votum, & juramentum Cler. Regul. pag.*16. Quintò denique *de origine Congregationis Servorum B. Mariæ c.* 4.

HIERONYMUS MATRANGA Cl. Reg. de eodem mentionem facit in libro, quem inſcripſit italicè: *Pompe funebri, e liete*: ubi *part.* 2. *fol.* 4. illum laudat.

JOANNES BONIFACIUS BAGATTA Cl. R. *in vita Caroli de Thomaſiis lib.*1. *cap.* 9. *pag.*56. vocat Joannem Giſulfum *virum ſingularis virtutis, & admirabilis prudentiæ in regimine tyronum*: ſubditque illum *magna cum humilitate, & ſpiritu, Epiſcopatum, ad quem ab Hiſpaniarum Rege nominatus fuerat, renunciaſſe.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Nobilitatis Siculæ part.* 1. loquens *fol.* 391. de familia Giſulfiorum, Joannem appellat, *virum magna virtute præditum.*

CARMEN LATINUM

In JOANNIS GISULFI laudem.

Juppiter ut quondam vibravit fulmen ab axe,
Sic GISULFE *loquens fulmen ab ore jacis.*
Lingua etiam penetras mentis pectoris arces
Aurea, ut obſtantes in tua vota trahas.
Si quando ore tonas, ſi quando fulmine linguam
Armas, in lingua fulmen amoris habes.
Fulmen amoris habes, nam corda potentius ictu
Eloquio rumpis ſaxea fulmineo.

CARMEN ETRUSCUM,

Quod in ejuſdem viri commendationem Cajetanus Cottonus e Principibus Caſtrinovi, Imperialis Collegii Nobilium Convictor, & Boni Guſtûs Academicus, alludens ad illius honorum contemptum, eleganter cecinit.

Seguiva Onor l'adorna anima eletta
Preſo da mille, e mille fregi ſui,
E quanto più ſeguiala, eſſa da lui
Ratta fuggiane a lunghi paſſi, e in fretta.
Ferma gridava il gonfio Onore, e aſpetta
Un cuore acceſo de' bei pregi tui.
Di queſti doni luminoſi in Nui
Su dì qual più ti piace, e più t'alletta.
Sorriſe l'alma grande; e sì riſpoſe
Per lei quella Virtù, c'ha tanto a vile
Il falſo lume dell'umane coſe,
Vanne, ch'ella il più bel de i doni miei
Certa nel baſſo portamento umile,
E queſto don tu non puòi dare a lei.

JOSEPHI ANTONII AMATI
Clerici Regularis

ELOGIUM XXXVII.

JOSEPH ANTONIUS AMATUS, Clericus Regularis, Antonii Amati Galatis Principis,& Franciſcæ Alliatæ conjugum filius, ſpretis paternis opibus, rejectoque terreno Principatu, à quo non multùm diſtabat ; ad Capucinos Patres clàm ſe contulit; eo quidem conſilio, ut ſub illa religioſa lacerna lateret ſecuriùs, viamque præcluderet honoribus, ac dignitatibus. Sed mox compertâ a Genitoribus illius fugâ, ſequenti die in domum paternam revocatus, attemperare conceptum ſpiritûs ſui fervorem oportuit. Hic tamen diù colluctatum cum carne & ſanguine, ideſt cum parentum blanditiis, ac ſuaſionibus, ut Religionis propoſitum ab animo ſuo removeret: verùm ubi fruſtra id fieri animadvertunt, impertita illi facultas eſt ad aliam mitiorem Religionem immigrandi. Quare ſolutus ab omnibus ſæculi impedimentis, Theatinæ diſciplinæ mentem concepit 29. Auguſti 1675.obſtrinxitque ſeſe ſolemnibus votis Panormi die 1. Novembris 1676. in ædibus Divi Joſephi, in quibus confecto cum ingenii laude Philoſophico, ac Theologico curriculo, ad ſacræ eloquentiæ ſtudium vires ſuas, animumque adjecit; & eo quidem felici ſucceſſu, ut brevi in egregium eccleſiaſtem evaſerit: excurritque Verbi Dei prædicatione nonnullas Italiæ Urbes,in quibus tum feſtis anni,quàm Dominicis Adventûs diebus conciones cum plauſu dixit. Meſſanæ verò, ubi diù moram ſuam protraxit,diuturniores labores, frequentioresque ſermones habuit, qui cùm de Chriſti Domini cruciatibus in hebdomadâ ſancta concionaretur, ab auditorum oculis uberes lacrymarum fontes eliciebat.Ibidem formandis Tyronum moribus admotus, ſanctiſſimis illos legibus, ac pietatis ſtudio ad perfectionis apicem, & ad virtutes adipiſcendas inflammabat, quemadmodum iidem poſtea retulêre. Eximiam quoque in perſolvendis divinis laudibus, in divorum cultu, in ſacrorum tractatione, in precum ſtudio Religionem præſeferebat. Regularis diſciplinæ fuit ſtudioſiſſimus, a cujus veteri obſervantia ne latum unguem diſcedebat. Divinæ pſalmodiæ in Choro ad extremam uſque ſenectutem die, noctuque omnium primus intererat. Chriſti Domini paſſioni addictiſſimus, ipſam frequenter recolebat, in cujus obſequium ſextis hebdomadæ feriis jejunare ſolebat pane, & aqua tantummodo contentus. In Deiparam Virginem pietatis ſtudium mirificè fovit, & animi ſui ardorem perſæpè detexit, cùm in ejus laudem aut ſermones dixit, aut ſodalitium rexit. In excipiendis mortalium confeſſionibus ſedulam impendit operam; aſt in dirigendis Monialibus Theatinis ad chriſtianæ, & regularis perfectionis normam tribus annis Monteregali hæſit ; ad quarum etiam ſublevandam inopiam cum Superiorum permiſſu largas quandoq. eleemoſynas impertiit. Ab omni prorſus jactantia, ac dignitate in ſuo Ordine abhorruit, nec ulla unquam honorum appellatio animum ipſius perſtrinxit. Virtutes egregiè coluit, præſertim humilitatem, contemptum ſui, ac paupertatem. Mortificationibus, & pœnitentiis ſummopere addictus, per triginta ferè annos nunquam uſus eſt lintheis, ſed ſupra nudum ſtramen jacuit. Corpus ſuum cilicíis, flagris, ac ferreis catenis ad uſque vitæ finem mulctavit, quem tamen rigorem octo ante obitum dies confeſſarii nutu temperavit. Diutinis oppreſſus morbis, plagiſque ſupra modum cruciatus, maximè in extrema ægritudine, magnam exhibuit patientiam. Denique ſenio jam confectus, & ſeptuagenario major, Panormi obdormivit in Domino 26. Februarii 1729.

Mentionem illius faciunt Maggius in libro, *Madonna della Providenza*, & Mongitore *in Hiſt. Eccleſ. Urbis Pan. cap. de Eccleſia S. Joſephi Cler. Regul.*

Multa eruditè, doctèque ſcripſit, quæ aſſervantur in Archivio Sancti Joſephi, nempe:

Conciones quadrageſimales.

Ser-

Sermones de Adventu.
Novendium expectationis partûs Beatæ Mariæ Virginis.
Novendium Sancti Cajetani.
Sermones, ac Panegyres de SS. Euchariſtiæ Sacramento.
Sermones de Defunctis.
Sermones de tempore.
Doctrina Chriſtiana variis ſermonibus explicata.

Typis paraverat

Le vie del Cielo ſpianate da S. Gaetano alli ſuoi Divoti. Opus valdè eruditum variis figuris, & imaginibus illuſtratum.

CARMEN LATINUM

In Josephi Amati laudem.

Qui cupit excelſas virtutes noſcere Joseph,
Illius evolvat geſta decora nimis.
Is namque illuſtri, & claro de ſanguine natus;
Contemnit lautæ munera cuncta domûs.
Stat celer obſequiis, haud impar ſubdi-tur omni;
Præclaros titulos ſpernit, & ima petit.
Non quærit mundi illecebras, nec commoda vitæ,
Sed parat immenſis terga ferire flagris.
Quin in præduro ſtrato dat mēbra ſopori,
Quod potis eſt validos exagitare ſinus.
Sciſſa ejus titubat caro, cernuntur laceri artus,
Vix retinet tenuem, quæ tegat oſſa, cutem.
Ferrea curvatis adhibet quoque ſpicula lumbis
Noverat hæc nullus tā bene celat opus.
At licèt ille ſuæ virtutis ſigna recondat,
Concinet æternis omnia fama tubis.

CARMEN ETRUSCUM

Quod in ejuſdem viri commendationem Emmanuel Filingerius e Comitibus S. Marci, ipſius pronepos, Boni Guſtûs Academicus, & Imperialis Collegii Nobilium Convictor, cecinit,

SIVE PÆAN

Continens Proſodion, Hymnum, & Ephimnium.

Proſodion.

Or che già la rugiadoſa
Bella Diva matutina
Dal mar ſorge luminoſa
Cinta in gonna porporina;
O vezzoſo drappelletto
Di paſtori, e paſtorelle
Raccogliam bel mirto eletto
Nuove frutta, e pianticelle:
E con eſſe, o bei paſtori,
Onoriam Febo, e divoto
Mirra, incenſi, e grati odori
Ciaſcun'offra, e ſciolga il voto.

Hymnus.

Gentil Nume, biondo Dio,
Che in Parnaſſo hai ſeggio, e impero;
Tu ricevi il cor ſincero
Del drappel, che a te guid'io.
Queſta turba villanella
Offre a te ſue frutta intatte,
Offre miel, miſto con latte
D'innocente, bianca agnella.
Ricevi il puro dono, e a noi ti volta
Dall'alto Pindo, e queſte voci aſcolta.
Morto è il dolce, il dolce Amato
Paſtorel, che fra noi viſſe
Semplicetto, e lo trafiſſe
Empia morte, e crudo fato.
Scritta la ria novella in fronte io porto,
Ah nol poteſſi dire: Amato *è morto.*
Morta è ſeco la diletta
Noſtra pace, ahi cara pace.
Non più ſcherza il rio fugace
Co' bei fior, nè coll'erbette
La freſc'aura, nè s'ode il dolce canto
Degl'augelletti, ma i ſoſpiri, e'l pianto.
Or via dunque, o ſanto Nume,
Contro morte impugna il brando,
E puniſci l'eſecrando
Empio ſuo crudel coſtume,
E fra dure catene, or al tuo ſoglio
Venga piangēte il ſuo ſuperbo orgoglio.
Tu, che al grande, e fier gigante
Recideſti il capo indegno,
Tu ripien di giuſto ſdegno
Morte atterra, e tu le ſante
*Opre d'*Amato *onora, e de' divoti*
Paſtorelli gentil aſcolta i voti.
Gentil Nume, biondo Dio. &c.

Ephymnium.

Paſtorelli via feſtanti
Cinto il crin di bei fioretti
Intrecciam danzi, e balletti;
Ciaſcun ſuoni, e ciaſcun canti.
Sù via al canto, o Paſtorelli
Leggiadretti, alteri, e ſnelli

Colla

Colla piva, e carnomuſa
Ciaſcun sfidi la ſua muſa.
S'applaudiſca d'ogn'intorno
In sì lieto, e dolce giorno:
Augelletti via cantate,
E'l ſanto Dio laudate,
Che benigno mirocci, e poi corteſe
Gradì l'offerte, e i noſtri voti inteſe.

JOSEPHI BUCCAFOCHII

Clerici Regularis, Epiſcopi Mazarienſis electi

ELOGIUM XXXVIII.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. Bibliothecæ Siculæ fol. 374.

JOSEPHUS BUCCAFOCHIUS Platienſis Cleric. Regular. clariſſimis ortus patentibus, patrem habuit Joannem Boccadifuoco, & Annam Vareſano. Ab ipſa infantia pietatem, literaſque amplexus, haud obſcurum egregiæ indolis ſpecimen dedit. A teneris annis Religionis habitum ſuſcepit Panormi, ac ſolemnia edidit vota decimaſeptima Aprilis 1622. Præſtantiſſimas ingenii vires in ſeverioribus diſciplinis accipiendis detexit, ac egregiâ claruit doctrinâ. Sacræ eloquentiæ ſtudia ſequutus inter egregios ævi ſui Concionatores omnium calculo recenſitus eſt. In ſacris literis, ſanctorumque Patrum ſtudiis verſatiſſimus, Eccleſiaſtem egit ſumma cum laude, ac fructu; conciones enim diſſertiſſimas, & æquè eruditiſſimas habuit in præcipuis Italiæ civitatibus, quibus clariſſimam nominis famam ſibi comparavit. In conſiliis edendis prudentiâ, & in rebus agendis dexteritate valuit: hinc Principes, Dynaſtæ, aliique nobiles viri ipſum paſſim conſulebant. Archiepiſcopi etiam Eccleſiæ Panormitanæ non ſemel Sancti Joſephi Domum Clericorum Regularium petiêre, ut difficillima negotia cum ipſo conſultò conferrent. Ab Aloyſio Moncata Montisalti Duce, ac Siciliæ Prorege, ad Urbanum VIII. Summum Pontificem miſſus: a Theodoro Trivultio S. R. E. Cardinali, Siciliæ etiam Moderatore, & a Senatu Panormitano ad Philippum IV. Catholicum Regem ablegatus eſt, ut graviſſima negotia pertractaret, quæ ſingulari prudentia peregit. Inſignia promerita virum egregium ad nonnullos honorum gradus evexêre, nam plurles in Ordine ſodalibus ſuis præfuit: apud S. Officii Quæſitores in Sicilia Conſultor, & Cenſor, novarum vectigalium Panormi Deputatus inclaruit. Anno 1679. a Carolo II. Hiſpaniarum Rege Abbatiâ SS. Petri, & Pauli de Itala donatus, & anno 1684. ab eodem Rege Epiſcopus Mazarienſis electus eſt. Sed hanc poſtremam honorum ſuorum metam, ſenio confectus, conſtantiſſimè reſpuit: & pauló poſt ad eminentiorem dignitatem in cœlum evocatus, Panormi deceſſit in Domo Sancti Joſephi 28. Julii anno 1684. Funebria non ſine pompa perſoluta, ac defuncti laudes luculenta oratione protulit Petrus Paternonius Clericus Regularis, quam auctam typis dedit Panormi inſcripto nomine: *La Dea Veſta*.

Edidit italicè ex Mongitore

Orazione nell'eſequie del Ven. Padre M. F. Decio Carrega dell'Ordine de' Padri Predicatori. Panormi apud Decium Cyrillum 1644. in 4. & iterum eodem anno apud Roſſellium in 4.

Prælo paraverat

Ideam Theologico-Moralem, qua Sacerdotum Dignitas, Ritus, Cæremoniæ, Miſſæ ſtipendia explicantur.

SYLLABUS

Romanorum Pontificum, Regum, S. R. E. Cardinalium, Principum, aliorumque illuſtrium virorum, a quibus JOSEPHUS BUCCAFOCHIUS magnis honoribus, & favoribus proſequutus fuit.

URBANUS VIII. Pontifex Maximus, cùm *Joſephum* (cujus jam merita ſatis perſpecta habebat) ante pedes ſuos provolutum Romæ conſpexiſſet, ſibique Siciliæ Proregis Aloyſii Moncatæ Montisalti Ducis ſupplicationes, preceſque exponentem audiſſet, demiratus tanti viri ſagacitatem nimia cum hu-

humilitate conjunctam, illum voti compotem effectum, multiſque ſpiritualibus donis cumulatum a ſe dimiſit.

PHILIPPUS IV. Hiſpaniarum Rex (ad quem *Joſephus Buccafochius* Legatus miſſus fuerat tum a Theodoro S.R.E. Cardinali Trivultio, Siciliæ Prorege, tum etiam a Panormitano Senatu) adeò ipſius animi dotibus, prudentia nimirum, & ſapientia captus eſt; ut non modò illum perbenignè exceperit, verùm etiam votis ejus, & poſtulatis clementiſſimè annuerit. Quem poſtmodum elapſis aliquot annis ad Mazarienſem infulam provexit.

THEODORUS TRIVULTIUS S. R. E. Cardinalis, Trinacriæ Moderator, eo apud ſe loco, & pretio habuit *Joſephum Buccafochium*, ut in pertractandis magni momenti negotiis eum præ cunctis elegerit, miſeritque ad Hiſpaniarum Regem Legatum.

FERDINANDUS II. Magnus Etruriæ Dux, cùm *Joſephum* Florentiæ e ſuggeſtu declamantem in cinerali jejunio audiviſſet, adeo ſibi in illius ſingulari facundia, & eruditione complacuit, ut poſthabitis ſui Principatûs curis, frequenter ad illius conciones acceſſerit. Quem deinde ſummis præconiis, & magnificentiæ ſignis exornavit.

JOANNES CAROLUS S.R.E. Cardinalis MEDICEUS Ferdinandi germanus frater, tanti etiam fecit *Joſephi* virtutes, & merita, ut magnis benevolentiæ argumentis pluries eum complexus ſit.

LEOPOLDUS MEDICEUS alter S. R. E. Cardinalis ejuſdem familiæ, & Caroli germanus frater natu minor, in tanta exiſtimatione habuit *Joſephi* eloquentiam, ut quoties de illo loqueretur, toties inter præcipuos verbi divini præcones repoſuerit.

ALOYSIUS MONCATA Dux Montisalti, Siciliæ Prorex, & poſtmodum S. R. E. Cardinalis, ob ſingularem, quam de prudentia, ſagacitateque *Joſephi* opinionem habebat, eum Legatum ad Urbanum VIII. Pontificem maximum pro magnis Regni negotiis miſit.

RODERICUS MENDOZA Dux de Infantado, Hiſpaniarum Regis Orator apud ſanctam Sedem, permotus & ipſe publicè, quæ de *Joſephi* eloquentia, prudentiaque ſeſe fama diffuderat, agnoſcere de vultu illum voluit, cujus mellifluam dicendi facundiam prægustatus, *Joſephum* in poſterùm in deliciis habuit.

Excellentiſſimus Panormitanus SENATUS, qui ſemper *Joſephum* magno in honore, & veneratione habuerat, non ſolùm in omnibus conſcientiæ caſibus, & controverſiis (quæ pluries obtingere ſolebant) Theologum, ac Cenſorem adhibuit, verùm etiam in præcipuis ſuæ Urbis negotiis, ad Hiſpaniarum Regem, Legati inſignitum charactere, deſtinavit.

Denique Sacrum INQUISITIONIS Regni Siciliæ TRIBUNAL ob eminentem doctrinam, qua *Joſeph* præditus refulſit, & potiſſimùm etiam ob zelum fidei, quo armatus adverſus hæreſes e ſuggeſtu ubique peroravit; illum inter Conſultores ſuos, & Cenſores ab ipſo floridiori ævo cooptavit.

SYLLABUS
Auctorum, qui honorificè de JOSEPHO BUCCAFOCHIO loquuti ſunt.

ANTONINUS MONGITORE ſuperius laudatus *in Additione ad Siciliam Sacram Rocchi Pirri de Eccleſia Mazarienſi tom. 2. fol.* 864. Joſephum Buccafochium in Syllabo Epiſcoporum prædictæ Eccleſiæ recenſens, ita de illo ſcribit: *Joſeph Boccadifuoco Platienſis Clericus Regularis Theatinus, vir doctiſſimus, S. Officii Siciliæ Conſultor, & ab anno* 1679. *Abbas SS. Petri, & Pauli de Itala, anno* 1684. *fuit electus Epiſcopus Mazarienſis: at ſenio confectus, ac morborum pondere oppreſſus, oblatam infulam renuntiavit: & paulò poſt Panormi deceſſit* 28. *Julii* 1684. *Funebri oratione commendatus a P. D. Petro Paternò Cl. Reg. &c.* De quo etiam *notitia* 14. *Abbatiæ SS. Petri, & Pauli de Itala fol.* 1038.

ANGELUS MATTHÆUS BUONFANTE J. U. D. in ſuis poeticis ingenii monumentis, *Joſephum*, ob ſingularem eloquentiam, quam in oratione de funere Decii Carreghæ Ord. Prædicatorum cunctis patefecit, laudibus exornat.

JO-

JOSEPH BUCCAFOCHIUS Eques Jeroſolymitanus, noſtri *Joſephi* ex fratre nepos, in ſuis etiam carminibus etruſcis *Joſephum* patruum ſuum emeritis proſequitur encomiis, ex eo nimirum, quod memoratum P. Decium Carregham dictis ſuis e ſuggeſtu commendaverit.

JOSEPH SILOS Clericus Regularis *in Hiſtoria Clericorum Regularium par. 3. lib. 2. fol.* 601. enumerans opera a Joſepho Buccafochio in lucem edita, hæc de illo ait: *Joſeph Buccafochius Platienſis die Aprilis decimaſeptima 1622. Platiæ ſolemni ritu vovit. Panormi inter ſacræ Inquiſitionis Conſultores adlectus, id muneris cum laude doctrinæ exercet. Sacram potiſſimùm eloquentiam multarum ſanè partium Eccleſiaſtes profitetur. Cùm ſuppetant ornamenta orationis, in eo nihilominus totus eſt, ut virili quodam genere dicendi in vitia, ac diſtinctos mores detonet: declamavitque frugifera oppidò facundia in plerìſque Italiæ urbibus. Admotus etiam domorum procurationi, in iis temperandis diſciplinæ zelum, ac prudentiam probavit ſuam.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ part. 2. fol.* 127. ſummis laudibus *Joſephum* commendans, ita de illo italicè effatur. *Il P. D. Giuſeppe Boccadiſuoco Teatino, Qualificatore, e Conſultore del Sant'Officio, per la ſua dottrina molto ſtimato in detto Tribunale, celebre per la predicazione evangelica, che non ſolo nella Città di Palermo è ſtato ſempre ammirato, ma in molte altre famoſe Città d'Italia, come appare da molte lettere originali, che io ho veduto, e del Signor Principe Cardinal Gio: Carlo di Toſcana, e del Signor Principe Leopoldo, e del Signor Duca dell'Infantado, e del Signor Duca di Montalto, e d'altri. Non ſolo per le lettere, e per la ſua naſcita univerſalmente è ſtimato, ma ancora per la ſua molta religioſità, e prudenza, come appare non ſolo per li molti carichi avuti nella ſua Religione, ma anche per la ſtima, che del ſuo valore han fatto i Principi; che perciò fu mandato dal Signor Duca di Mont'alto Vicerè di Sicilia, Ambaſciadore al Papa Urbano VIII. e dal Cardinal Trivulzio, e dal Senato di Palermo Ambaſciadore al Re Cattolico, come ſi vede per una lettera, che incomincia. Signore: Il P. D. Giuſeppe Boccadiſuoco de' principali Cavalieri di queſto Regno, che renderà la preſente a V. M.* &c. (e ſiegue) *ſupplichiamo pertanto la M.V. degnarſi d'udirlo benignamente, e darli ferma credenza in tutto quello, che averà da rappreſentarle* &c. *Onde per il ſuo valore, talenti, e bontà di vita ſi è reſo molto conſpicuo, ed ha onorato la ſua Religione, ed in molte occaſioni va ſtampato il ſuo nome con molte lodi.*

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Clericus Regularis *in Propoſitis bene moriendi propoſ. 5. pag.* 50. de eodem ait: *Hodie dum hæc potius exaro, quàm ſcribo, in hac noſtra domo Divi Joſephi e vita religioſè deceſſit octogenario major*, P. D. Joſephus Buccafochius *inſignis Eccleſiaſtes, pluries a Proregibus exoptatus, ac poſtulatus Epiſcopus, & demum Mazarienſis renunciatus; quam dignitatem ſenio, & ægritudine gravatus repudiavit: dieque 28. Julii menſis, feria ſexta, horaque circiter undecima, ſacris omnibus procuratus, anno 1684. animam expiravit.* &c.

Deniq. FELIX CAJETANUS VERANUS Cl. Reg. alludens ad ſuperius opus, quod *Joſeph* inſcripſit: *Idea Theologico-Moralis* &c. ſubjectum Elogium in ejuſdem eximii viri laudem texuit.

JOSEPH BUCCAFOCHIUS
Clericus Regularis,
Concionator eximius,
Avito ſanè nobilitatis jubare
Clarus,
Si clarior emicas calami umbris
Non miror:
Nomine igneus, ſplendidus omine
Non potuiſti
Has inter tenebras
Clariorem in lucem non erumpere.
Te ſi audio, audeo
Palladis fateri ſolem,
Cùm doctrinarum ſplendores flaminibus
Fœneres:
Atramenti ſi fulgent in umbris,
Sapientiæ ſunt ſydera:
Niſi talibus gaudent, audent lucere
In Cymmeriis.

Veneres tamen hìc non rutilant,
Quoniam extinxit JOSEPH concionando.
Oratoris enim munere functus,
Defunctos vitiis, divitiis obrutos
Ad veræ lucis revocavit uſuram.
Orthodoxus Orpheus
Non mentitæ lyræ, ſed linguæ ſonitu,
Plures eripuit.
Phlegetonteis ab oris Euridices:
Etſi non ſaxa, ſaxea corda
Deo traxit.
Fabula non amplius cenſeatur
Illa Deucalionis;
Duriores lapides in homines verſos
Noſtra eſt admirata ætas.
Igneo nempe loquente ore
Vel vitiorum rigentes hyeme
Non poterant ad virtutem
Non inflammari.
Sacer Prometheus
Ignem, quem gerit in nomine,
Fovet in ore.
E cœlo certè rapuit
Cùm niſi cæleſtia loquatur.
Hos ſenſêre ignes
Plures Latii oræ, ore hoc ab igneo
Illuſtratæ, ſuccenſæ
Ad veritatem, ad virtutem:
Teſtes ſunt.
Roma, Florentia, Panormus, Meſſana,
Melita, Urbinum,
Siculorumque ſingulæ ditiones,
Ubi Rethorum leporibus
Cœleſtia perfudit pabula.
Teſtis Italia tota,
Ubi Jovis fulmen deterrebat,
Mercurii flumen demulcebat,
Ob dura corda prurientes aures
Novæ legis, quaſi novus Moyſes
Si non e lapide,
Ut bacillo antiquus legislator,
Lapideis tamen e cordibus,
Lacrymarum elicuit aquas;
Queis ſterileſcentia fœcundarentur
Pectora:
Sitis extingueretur Veneris.
Auditores ſuos Athletas fecis;
Niſi quod non oleo,
Sed lacrymis linivit:
Ut luctu luctarentur tutius cum vitio.
Ni fallor
Ejus lingua igneus eſt calculus,
E cœlo traslatus, ut tellurem
Defœcaret
Cunctam eùm jam incenderet ad virtutem,
Novus Phœnix
Hiſce e flammis ad immortalitatem,
Ac Sacerdotum idea debuit evolare.
Hanc quiſquis es Sacerdos
Si perſcrutaris ideam,
Niſi aurea expecta verba
Ab eo qui ignem volvit in ore:
Ut prius purgarentur, quam naſcerentur.
Si quidquid tetigit Mydos
Aurum fuit,
Quidquid eſt tibi loquutum igneum os
Aureum fluit.
Magna quæ ad Sacerdotem pertinent
Exili habes in Epitome;
Ut diſcas
Res pondere potiùs metiri, quàm numero:
Negat enim ſingularia, qui plura jactat.
Vaſto doctrinarum in campo,
Saginatum ingenium
Quidquid pretioſi exhauſit,
Hoc tibi appoſuit in viridario;
Ut niſi aureos fructus carpas,
Quos Herculea a manu
Melius tuebitur, ſtemmatis ſui ſerpens
Quam olim Heſperidum in horto
Præſes Draco.

CARMINA LATINA

In ejuſdem viri laudem.

Ex Franciſco Maria Maggio C. R.

EPIGRAMMA I.

Præco Dei donis, nullique vel arte ſecundus,
Italiæ celeber voce tonante fuit.
Quem favor hunc procerum, quem Regis ad alta vocabant:
Sed moriens nugas, cuncta fuiſſe videt.

EPIGRAMMA II.

Ex Bernardo Cavalerio C. R. Epiſcopo Sancti Marci, in quo loquitur de Joſephi ſepulchro.

Sarcophago tegitur, qui multùm innotuit Heros,
Hic tandem Joſeph *igneus ore ſilet.*
Quem genuit Platia, huic dedit indumenta Thienes,
Roma mitram, cineri hæc aurea Concha locum.

San-

Sanguine, doctrina quavis, gravitate refulſit;
Trinacriæ hoc munus docta Minerva dedit.
Verba Dei faciens, quid proderit ipſe per Orbem
Dicere non opus eſt? Perlege: nomen habet.
Tot clarus meritis ad præmia ab urbe vocatus,
Hic humilis ſpernens culmina, delituit.
Quo ore ſilente ignis: centum fama ora recludit,
Ut referat laudans inclyta geſta viri.
Hanc ſequere admirans, hanc ipſe incitare viator:
Ne ſedeas, ſed eas, viſaque mira refer.
Nam meritò extollunt homines præconia laudum,
De quo nec verbis parcere ſaxa queunt.

EPIGRAMMA III.

Ex Auguſtino Arata C. R. pro gentilitio Joſephi nomine.

Solis ad aſpectum ſibi Phœnix concitat ignem.
Doctus in extructo naſcier inde rogo;
Sic vivax rapidæ neſcit ſuccumbere morti,
Novit & accenſis vivere poſſe focis:
Tu Decio laudem cùm fers, tunc Solis ad inſtar,
Ducere das longos Igneo *ab* Ore *dies.*

EPIGRAMMA IV.

Ex Franciſco Gueli U. J. D. pro oratione funebri in exequiis P.M. Decii Carreghæ Ordinis Prædicatorum.

Priſca vetuſtatis ſileant miracula prima,
Vivere, quæque loqui fictile vidit opus,
E cœlo huic animam rapto dedit igne Prometheus,
Immitti, & meritò nunc cruciatur, ave;
Occubuit Decius, Joſephi aſt igne reſurgit,
Igne oris, quid non lingua diſerta poteſt?
At mirum! vitam præbet laus una duobus,
Ille diù fama vivet, & iſte diù.

✵✵✵

JOSEPHI CICALÆ

Clerici Regularis, Archiepiſcopi Meſſanenſium

ELOGIUM XXXIX.

Ex Antonino Mongitore in Biblioth. Sicula tom. 1. fol. 376. & in Additione ad Siciliam Sacram Rochi Pirri Notitia 6. Eccleſiæ Mazarienſis fol. 862. & Notitia 2. Eccleſiæ Meſſanenſis fol. 438.

JOSEPH CICALA nobilis Panormitanus, Clericus Regularis, natus ex Vincentio Cicala, & Franciſca Statella e Marchionibus Iſpicæfundi 1612. Cùm annum decimumquintum attigiſſet, Ordinis habitum accepit 15. Martii 1626. & elapſo tyrocinii anno, undecima Aprilis 1627. Panormi ſolemnia emiſit vota. Decurſis ſtudiorum ſpatiis, gravioribus diſciplinis apprimè inſtructus refulſit. Inde egregias ingenii vires ad ſacram eloquentiam admovit: ob eximiam elocutionis vim, eruditione, ac Sanctorum Patrum copiâ refertiſſimam, magno cum plauſu declamavit in præcipuis Italiæ civitatibus, præſertim in cinerali jejunio Panormi, Meſſanæ, Neapoli, Genuæ, Mediolani, Florentiæ, Romæ, in inſula Melitæ, & alibi: ut etiam extra Quadrageſimam ſæpiùs per annum conciones diſertiſſimas habuit. Hinc eruditorum omnium calculo inter præſtantiſſimos ævi ſui Oratores fuit meritò recenſitus, ac præclariſſimum ſibi nomen comparavit. Panormi domum S. Joſephi rexit Præpoſiti munere, & S. Officii Siciliæ fuit Conſultor, & Cenſor. Romæ verò Carolo Bonello S. R. E. Cardinali gratiſſimus, ab ipſo in ſuum Theologum fuit delectus. In Hiſpaniam delatus, ſtatim ac ejus eloquentia innotuit, a Carolo II. Catholico Rege Regii Concionaris munere fuit inſignitus. Ibi pluries Matritenſem Domum S. Mariæ de Fervore gubernavit; ac inter ſupremæ Inquiſitionis Hiſpaniarum Cenſores fuit

adſcriptus. Doctrinâ, ac promeritis clariſſimis cumulatus, anno 1670. ab eodem Rege ad Epiſcopatum Mazarienſem fuit promotus, & a Clemente X. inauguratus: ut conſtat ex Bullis Romæ datis pridie Kalendas Julii 1670. Eximio animarum zelo æſtuavit: ideoq. magna ſedulitate Diœceſim totam viſitavit; nec Inſulam Pantellariæ reliquit, quæ a Mazariæ Urbe recedit ad 70. millia paſſuum; & ut ad eam navigaret, Triremem a Siciliæ Prorege obtinuit: ibique inhabitantes, qui Paſtoris faciem per multos annos non viderant, conſolatione affecit. Paternam charitatem erga omnes mirificè detexit, præſertim erga pauperes: ideoque in ea frumenti inopia, quâ Sicilia laboravit anno 1672. eo ſtudio Mazarienſibus conſuluit, ut iiſdem triticum venderetur tarenis ſeptem pro ſingulo tumulo, cùm in civitatibus finitimis ad rationem tarenorum duodecim venderetur. Anno 1673. commotâ Drepanenſi plebe, deſudavit, ut concitati civium motus ſederentur, etſi irrito conatu. Epiſcopale Palatium amplificavit, cui nonullas addidit ſedes pro familię inhabitatione: ejuſq. faciem exornavit, ubi gentilitia ejus ſtemmata ſpectantur. In Cathedrali Eccleſia ſacellum excitavit Divo Cajetano ſacrum, marmorato, & picturis eleganter expolitum, ac cancellis e marmore inſigne ejus altare concluſit. In eo extat inſcriptio:

Clericorum Regularium Fundatori, Eccleſiaſticæ diſciplinæ Reſtauratori, ſacellum hoc a fundamentis erexit, exornavit Parenti optimo, humillimus filius Joſeph Cicala Panormitanus, Epiſcopus Mazarienſis anno ſalutis MDCLXXV.

Panormi Eccleſiam S. Joſephi Cl. Reg. 23. Maji anno 1677. Dominica quinta poſt Paſcha Reſurrectionis ſolemniter conſecravit. Eo Præſule in Palatio Ducum Terrænovæ, in civitate Caſtrivetetani excitata eſt Collegiata S. Petri: ſua etiam agnoſcit primordia Collegium Mazarienſe Societatis Jeſu. Sepulchrum ſibi paraverat in Cathedrali, in Sacello S. Cajetani: ibique hoc legitur Epitaphium marmori inſculptum:

Hic ſilet Tuba Evangelica Joſeph Cicala, & Statella, Clericus Regularis, Epiſcopus Mazarienſis; quem mors a mortalibus abſtulit anno ætatis ſuæ......

Anno verò 1678. ejus exingentibus promeritis ad Archiepiſcopalem Sedem Meſſanenſem translatus eſt, ex Apoſtolicis Bullis Innocentii XI. datis Romæ 7. Idus Maji 1678. ex ſcriptis Panormi primo Junji ejuſdem anni. Ut eccleſiaſticam diſciplinam promoveret, in ſuarum ovium beneficium anno 1681. 20. Aprilis Diœceſanam Synodum celebravit, typis traditam eodem anno Meſſanæ. Cathedrale templum marmorata calce, picturis, marmoribusq. exornavit, quibus templum ad architecturæ leges recentioris temporis redigere ſtuduit: his verò in operibus tria circiter aureorum millia erogavit. Id patet ex hac inſcriptione in eodem templo adjecta:

D. O. M.
Innocentio XI. Summo Pontifice,
Carolo II. Hiſpaniarum, ac Siciliæ
Rege invictiſſimo,
D. Joſeph Cicala Statella
Panormitanus, ex Clericis Regularibus,
Mazarienſis olim Antiſtes,
Nunc Archiepiſcopus Meſſanenſis,
Pictorum, Plaſtarumque opere,
Propriis ſumptibus perpolitam
Hanc Metropolitanam Baſilicam,
Sponſam uxorem Agni,
Lacteo candore exornatam
Voluit.
Ab Orbe Redempto Anno MDCLXXXII.
Sui Archiepiſcopatûs IV.

In regenda vigili cura Eccleſia, nunquam ex animo obliteravit amorem erga Eccleſiam S. Joſephi Cl. Reg. Panormi, in qua prima regularis obſervantiæ alimenta hauſerat. Ideoque ſacellum Divæ Mariæ a Puritate ſacrum in eadem Eccleſia, marmoribus, marmorato pulvere, auro delinito, aliiſque ornamentis elegantiſſimè inſtruxit. Variegato marmore ſolum ante ſacellum conſtravit; in cujus meditullio hæc legitur inſcriptio:

Joſeph Cicala, & Statella
Ex Clericis Regularibus
Poſt Mazarienſes infulas
Archiepiſcopus Meſſanenſis,
Ad Puritatis Aram
Hic poſuit amoris pignus.
Virginis igni

Cor

Cor tenerum.
Durum ſuorum cineribus
Marmor.
Utraque hæreditas maxima.
Nihil corde gratiùs
Cœlo eſt:
Terræ
Sepulchrali lapide
Gemma pretioſior nulla.
Anno Domini MDCLXXXI.

Prope vitæ finem condito teſtamento nonnullla aureorum millia ad præfati templi ornatum legavit, quibus in dies ſplendidiùs elucet. Meſſanæ pariter in Eccleſia ſui Ordinis, quæ Divæ Mariæ ab Angelo ſalutatæ dicata eſt, plures ſumptus impendit pro ſacrorum ornatu, ac ſupellectili. Demum optimus Paſtor, ac eximius Archipræſul annum agens ætatis ſuæ ſeptuageſimum tertium, mortalitatis exuvias ibidem in ſua Archiepiſcopali ſede depoſuit 28. Septembris anno 1685. & in præfata S. Mariæ Eccleſia Clericorum Regularium conditus fuit prope majus Sacellum, ubi hæc legitur inſcriptio:

Joſeph Cicala, & Statella
Ex Clericis Regularibus,
Olim Epiſcopus Mazarienſis,
Poſtea Archiepiſcopus Meſſanenſis
Anno Domini MDCLXXX.
Hunc lapidem, ut ei ſubeſſet,
Erexit.

Vicarios Generales habuit Vincentium Homodeum, & Candidum Syracuſanum J.U. Doctorem, exinde P.D. Cajetanum de Caſtillo Clericum Regularem, mox Epiſcopum Liparenſem.

Edidit nonnulla ingenii monumenta, præſertim:

Dodeci diſcorſi ſacri. Meſſanæ apud Vincentium Amicum 1683. in 4.

Orazione detta in S. Antonio di Milano a dì 20. Giugno 1644. nell'eſequie di Monſignor Paolo Areſi Veſcovo di Tortona Teatino. Mediolani apud Georgium Rollum 1644. in 4.

Il Ritratto di Criſto, Orazione delle Stimmate di S. Franceſco. Ibidem apud eundem 1644. in 4.

La Pianta della Vita, Panegirico in lode di S. Agata. Catanæ apud Joannem Roſſum 1636. in 4.

Synodum anno 1681. die 20. Aprilis Meſſanæ celebratam. Meſſanæ typis Vincentii de Amico apud Matthæum la Rocca 1681. in 4.

SYLLABUS

Summorum Pontificum, Regum, S. R. E. Cardinalium, Principum, Prælatorum, aliorumque illuſtrium virorum, penes quos JOSEPHI CICALÆ doctrina, & eloquentia magno in honore, & pretio fuère.

CLEMENS X. Pontifex Maximus, de Theatino Ordine præclarè meritus, *Joſephum Cicalam* (cujus præclara merita probè noverat) ut primùm Romam adventantem pro inauguratione ad Mazarienſem Epiſcopatum accepit, vehementer gaviſus eſt: cumque poſtea inſignem illius doctrinam, & eruditionem in examine, quod coram ſe ſubiit, animadvertit; mirum profectò! quot benevolentiæ, æſtimationiſque ſignis complexus eumdem eſt, quamdiù Romæ moram ſuam protraxit.

CAROLUS II. Hiſpaniarum Rex, ob magnam, quam de *Joſephi* eloquentia, morumque probitate opinionem conceperat, illum in primis Regii Concionatoris ſui charactere Matriti inſignivit: dein ad Mazarienſem infulam provexit: poſtremò ad Archiepiſcopatum Meſſanenſem anno 1677. tranſtulit.

CAROLUS BONELLUS S. R. E. Cardinalis, adeo addictus *Cicalæ* fuit, ob ipſius nimirum vitæ integritatem, ſingularem prudentiam, & ſapientiam, ut non modo illum animi ſui, ſuorumque actuum rectorem legerit: verùm etiam nihil eo inconſulto aggredi, nihilque proſequi conſueverat; quæ enim latere alios pervellet, *Joſepho* explicabat, rogabatque illius ſententiam, ac mentem, veluti ab ejus ſupercilio, ac nutu ſua omnia penderent.

JOANNES PAULUS LASCARIS CATTELAR Magiſter Equitum Sacræ Jeroſolymitanæ Religionis, permotus publica, quæ de *Joſephi* eloquentia ſeſe fama per univerſam Italiam diffunderat, illum Melitam pro Evangelii præ-

prædicatione tam in Adventûs feſtis, quàm in magni jejunii feriis obeundam accerſivit; quem ante & poſt Quadrageſimæ curriculum perhumaniter excepit, fecitque pluries commenſalem ſuum, atque ſingularibus gratiis, & favoribus cumulavit.

ANTONIUS DE SOTOMAJOR Archiepiſcopus Damaſcenus, ſupremæ Hiſpaniarum Inquiſitionis Generalis Quæſitor, *Joſephum Cicalam* ob inſignem doctrinam, eruditionemque ubique conclamatum, ac veneratum in Matritenſi aula, inter Cenſores, & Qualificatores ejuſdem Tribunalis S. Officii motu proprio cooptavit.

Nonnulli Hiſpaniarum MAGNATES præcipui nominis, & auctoritatis apud regiam aulam, capti melliflua *Joſephi* dicendi facundia, necnon morum ejus ſuavitate, & integritate adeò illum appretiati ſunt, ut ad ſingularem erga ipſum benevolentiam ſuam patefaciendam, domi frequenter adire, & cum eo familiariter agere, (quamdiù Matriti egit,) in morem habuerint.

Denique complures Siciliæ Moderatores, Præſules, & Dynaſtæ, quos præclara *Joſephi* promerita minimè latebant, ſummo illum in honore, & pretio jugiter habuêre.

SYLLABUS

Auctorum, qui honorificè, & encomiaſticè loquuti ſunt de doctrina, & eloquentia JOSEPHI CICALÆ.

1 ANTONINUS MONGITORE præter ea, quæ in laudem Joſephi Cicalæ ſcripſit in ſua eruditiſſima *Biblioth. Sic.* loco ſuperius citato, eundem inſuper commendat in pluribus aliis operibus ſuis; & primò quidem in libro: *Panormus devota Deiparæ Virginis to.2. lib.4. in Centuria Scriptorum de Maria Virgine pag.* 377. ubi de eodem italicè ait: *Giuſeppe Cicala Chierico Regolare, Veſcovo prima di Mazzara, e Arciveſcovo dapoi di Meſſina, nella cui ſede fiorì con pieno ſplendore.*&c. Et *cap.*7. §. 36. *pag.* 193. deſcribens fuſius ipſius pietatem, & cultum erga Deiparam cœlorum Dominam, plura in ejuſdem laudem congerit. Denique *in Muſæo Siculo cap.* 4. *fol.*137. præclara Joſephi geſta, & merita fuſiori encomio proſequitur. De quo pariter *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccleſia S. Joſephi Cler. Reg.* mentionem facit.

2 FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. *de Ritibus incolendæ ſolitudinis* loquens *lib.*4. *diſquiſ.*1. *pag.*213. de Joſepho, ait: *Mazarienſis Epiſcopus D. Joſeph Cicala e noſtro Ordine aſſumptus, ut vitæ integritate, ita eruditione, doctrina, ac eloquentia celeberrimus.* &c. De quo etiam meminit *in vita Alipii a S. Joſepho cap.* 10. *pag.* 160.

3 JOANNES BAPTISTA GRAFFEUS in libro, cui titulus: *Il neceſſario eſercizio de' Giovani*: in Epiſtola nuncupatoria mentionem faciens Ioſephi Cicalæ, eum appellat *glorioſæ memoriæ Archipræſulem*.

4 JOANNES BONIFACIUS BAGATTA C. R. *in vita Caroli de Thomaſiis part.* 2. *cap.* 7. *pag.* 266. Cicalam commendat, ex eo quod fuerit tenerrimæ, & ſcrupuloſæ conſcientiæ.

5 JOANNES HORTULANUS in libro, quem nuper edidit, inſcripſitque: *Trionfo di fede, e oſſequio in onore di Maria Vergine*, anno 1728. referens cunctos Archiepiſcopos Meſſanenſes, qui erga Dei parentem obſequium ſuum maximè patefecerunt, hæc de Joſepho Cicala *fol.* 31. addit: *D. Giuſeppe Cicala ſuccedè al governo di queſta Chieſa al Caraſa, imitatore non men del ſuo generoſo eſempio, che delle ſue profonde dottrine. Fu inſigne Oratore, e laſciò molti utili ricordi del ſuo manſuetiſſimo miniſtero. Stava ſcritto per lui queſt'elogio: D. Joſeph Cicala Panormitanus ex Clericis Regularibus doctrinæ floribus, ac eloquentiæ, quibus pollebat, in Metropolitana Meſſanenſi Baſilica verba faciens, ſacrum Deiparæ filium ſexies redimivit: unde a Mazarienſi ad Meſſanenſem regendam Eccleſiam, Virgine moderante, creditur aſſumptus, quam ſi antea concionibus, poſtea exornando illuſtravit.*

6 JOANNES PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib.* 3. *pag.*

pag. 32. *n.* 10. inter Epiſcopos Congregationis Clericorum Regularium Joſephum Cicalam enumerat, dilaudatque.

7 JOSEPH DE AMBROSIO *in deſcriptione ſolemnitatis Epiſtolæ Marianæ pag.* 488. Joſephum Cicalam, & Stellam Meſſanenſium Archiepiſcopum vocat *Stellam primæ magnitudinis in cœlo Theatinæ Religionis.*

7 JOSEPH BERNARDUS CASTELLUCCIUS *in Diario ſacro Panormitano pag.* 65. mentionem faciens conſecrationis Eccleſiæ S.Joſephi Urbis Panormi, dicit, illam factam fuiſſe a *Joſepho Cicala* Clerico Regulari Theatino, Epiſcopo Mazarienſi anno 1667. Dominica quinta poſt Reſurrectionem Domini. *&c.*

9 JOSEPH MARIA PERRIMEZZI e Minimis S. Franciſci de Paula, Epiſcopus Oppidi, in libro, cui titulus: *Difeſa della ſacra Lettera ſcritta da Maria Vergine a' Meſſineſi part.* 1. *diſſert.* 8. *pag.* 176. ait: *Giuſeppe Cicala di Palermo Chierico Regolare, detto dal Reina, Predicatore di molto pregio per dottrina, e facondia, nel Quareſimale, che con ſommo plauſo recitò nel Duomo di Meſſina, in tutti i Sabbati della Quareſima fece addattati ſermoni, in cui eſpreſſe le grazie fatte da Maria a' Meſſineſi.*

10 JOSEPH SILOS *in Hiſtoria Clericor. Regul. part.* 3. *lib.* 12. loquens de Theatinis Scriptoribus, hocce elogium in *Joſephi* laudem *fol.* 601. exaravit: *Joſeph Cicala nobilis Panormitanus, Ordinem iniit, dixitque ſua vota in Divi Joſephi templo die Aprilis* 11. 1627. *Gravioribus ſcientiis excultus, quod ſuppeteret abundè dicendi facultas, eæq. ineſſent partes, quæ maximè verbi Dei præconem decent, id muneris exercere cum fructu cœpit. In Sanctorum Patrum monumentis verſatiſſimus, unde copioſior illi eloquentiæ ſupellex, quæ non ſine ſententiarum acumine, ac verborum elegantia. Præter conciones per annum, auditus in feriis cineralibus Romæ, Neapali, Genuæ, Mediolani, Panormi, Florentiæ, atq. alibi etiam locorum extra Ordinem. Panormi in Divi Joſephi Domo præfuit, atque inter ſacræ Inquiſitionis, ut ajunt, Qualificatores eſt adoptatus: Matritum deinde allegatus, noſtrum Deiparæ a Fervore Cœnobium ſemel, ac iterum adminiſtravit. Perſpecta verò in ea aula viri eruditione, ac eloquentia, in graviſſimam S. Officii Congregationem adſcitus, renunciatus eſt etiam Regius Concionator: planè ut honeſtiſſimo inter Hiſpanos loco, atque in omnium oculis ſit homo Italus.* &c.

11 MICHAEL JUSTINIANUS *in Literis memorabilibus part.* 2. *pag.* 566. adfert epiſtolam, quam ad *Joſephum Cicalam* ſcripſit, in cujus titulo eum vocat Regis Concionatorem, atque electum Mazarienſem Epiſcopum.

12 PETRUS A PANORMO ex Minoribus Reformatis S. Franciſci *in vita Hieronymi Inveglia cap.* 12. *pag.* 84. Joſephum ob vitæ probitatem, integritatemque commendat.

13 PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneolog. Nobilitatis Siculæ part.* 2. *fol.* 58. *in ſupplemento familiæ Cicalæ*, hæc de Joſepho habet. *D. Vincenzo Cicala ſi casò con una figlia di D. Ercole Statella de' Marcheſi di Spacaforno, de' quali n'è nato il virtuoſo* P. D. Giuſeppe Cicala *Teatino, che d'anni quindeci entrò nella Religione de' Chierici Regolari, ed è riuſcito de' primi Predicatori del ſuo tempo, avendo nella ſua gioventù cavalcato i primi pulpiti d'Italia, quel del Duomo di Palermo, di Malta, di S. Paolo di Napoli, e di S. Andrea della Valle di Roma.*

14 PLACIDUS REINA *in Notitiis Hiſtoricis Meſſanæ pag.* 85. recenſens ſingulos Concionatores, qui de Epiſtola B. Mariæ Virginis laudes dixerunt, inquit: *Giuſeppe Cicala Palermitano de' Chierici Regolari, Predicatore di molto preggio per dottrina, e facondia; in tutti i Sabbati del ſuo dotto Quareſimale recitato nel Duomo di Meſſina, rappreſento vivamente i favori conceduti dalla Vergine Madre ad eſſa Città, ſcrivendole la ſantiſſima Piſtola.*

15 THOMAS DE GREGORIO *in Poeſi Lyrica Officinæ part.* 3. *pag.* 335. deflens abſentiam *Joſephi Cicalæ* Theatini Concionatoris, amici ſui ex urbe Meſſanæ, hocce carmen cecinit.

Vola

Vola talor fra le più verdi piante
Vago uccellin, che col ſoave canto,
Di porre in fuga ſi può dare il vanto
I più meſti penſier d'un core amante.
Ed io già vuò per queſte ſelve errante,
Odo gli uccelli, e in me non ceſſa il piãto,
S'invaghita reſtò l'alma cotanto
D'una Cicala *al mormorar ſonante.*
Dove ti troverò, ſuſurro amato,
Soave mormorío, grido canoro,
Che render puoi queſto mio cuor beato.
Ah fuggiſti a bear forſe Peloro,
E quì laſciaſti me quaſi gelato,
Che inutilmente i tuoi ſoccorſi imploro.

16 ANTONIUS FORTIS Societatis Jeſu Sacerdos *in ſuis Epigrammatibus pag.* 61. alludens ad Cathedralem Meſſanenſium Eccleſiam, quam inducta marmorata calce dealbari proprio ære curavit *Joſeph Cicala* ejuſdem Archiepiſcopus, carmen hoc in ejuſdem laudem texuit, concinuitque.

Candida majeſtas, & cãdida gratia labris:
Candidior morum fulgurat integritas.
Ebria rorifero tibi paſcitur imbre Cicada:
Ros lac auroræ: lacteus inde nites.
Nec modò Paſtor oves morum candore nivales;
Ædibus ipſa ſacris lactea ſaxa cupis.
Si tamen aſtra tuis meritis, ac omina noſtris
Candida ſint votis, murice fulvus eris.

Et pag. 26. eundem commendans, quod in Zaffariæ Villa Patrum Societatis, adſtante ipſorum Rectore Franciſco Sanctacolumba, ſacro chriſmate Pagi cultores inunxerit, hoc aliud epigramma in ejuſdem laudem cecinit.

Præſul Sicaniæ decus ingens, gloria Zanclæ,
Ingens Romani muricis ambitio,
Cujus Athenarum ritu, ſtirps clara Cicada *eſt;*
Palladis hoc voluit nobilitare nemus.
Has coluit ſylvas, aram veneratus agreſtem.
Advocat, & caſto pollice ſignat oves.
Vincat avernales, ut ruſtica turba phalanges,
Non ſtyge, ſed frontis chriſmate inunctus apex.
His quæ floret agris, ſacrum dat oliva liquorem.
Debuerant ſylvæ prolis honore frui?
An, cùm ſit ramus, volucris quem geſſit in Arcam
Noe, pacati Numinis auſpicium.
Chriſma decet ſylvam, cui reflorentis olivæ
Augurium referens Sanctacolumba *præit.*

17 CAJETANUS DE CASTILLO Cler. Reg. olim *Joſephi Cicalæ* Vicarius Generalis in ſpiritualibus, ac poſtmodum Epiſcopus Liparenſis, in ſuis poeticis ingenii monumentis, ad perennem grati animi ſignificationem erga præfatum *Joſephum Cicalam* Archipræſulem Odem hanc conſcripſit, cecinitque.

ODE
Tricolos Tetraſtrophos.

Laudum perennes diſcite paginæ,
Ventura quondam diſcite ſæcula,
Virtute naſci purpuratos
Non pretio genitore faſces.
Quemcumque tollunt ardua, vel celer
Illimitatæ penna ſcientiæ
Sublimis ille, celſa fulvi
Non patitur grande pondus auri.
Feſſos tiaris nonniſi vertices
Virtus laboris prodiga ſublevat;
Sudore quæſitæ curules
Emeritis patuêre plantis.
Quantis decorus ſplendes honoribus
Inter Thienis ſeptaque filios
Joſeph *ſacrorum Præſul, omni*
Et Siculo bene notus orbi.
Sed quantis ipſis actibus emines
Rerum prealto culmine celſior,
Quam ſi levato dignitatum
Subſiliant geminata clivo.
Montana grandes quod tibi conferat
Altum lacertos? vel quibus æmula
Exequet armos celſitudo,
Vel trabeis cumulata moles?
Stant prorogatis altius inclyta
Tuæ coloſſis pegmata gloriæ;
Infra coronati levantur
Vertice, ſed leviore colles.
Te prominenti gradibus ætheri
Præcelſus actis, te tuus altius
Infert Olympus, te beatis
Conſociant tua facta regnis.

CAR-

CARMEN ETRUSCUM

A Petro de Septimo e Marchionibus Cerratanæ, Imperialis Collegii Nobilium Convictore, & Boni Guſtus Academico compoſitum,

In quo ſub Amintæ nomine JOSEPH CICALA Meſſanenſium Archipræſul laudatur.

Sciogli ſciogli il tuo bel crine,
Le divine
Bionde chiome ſpargi al vento.
Deh Trinacria quegli Allori
Strappa, e' fiori,
Da cui il capo ave ornamento.
Le tue ricche ornate veſti,
C' ora veſti
Sì pompoſa, rotte ſieno:
Spargi pur ſoſpiri, e pianto,
Nero ammanto
Copra il tuo candido ſeno.
Morte acerba, morte ria,
Che detìa
Noſtro male, e noſtre pene,
Ci ritolſe il caro AMINTA,
Ecco eſtinta
Con lui gioja, e ogn'altro bene.
Intercal.
Sciogli ſciogli il tuo bel crine,
Le divine
Bionde chiome ſpargi al vento.
Deh Trinacria quegli Allori
Strappa, e' fiori,
Da cui il capo ave ornamento.
Quell' AMINTA *ci à ritolto;*
Quel fu colto
Da' ſuoi ſtrali crudi, e felli,
Di cui ſpeſſo i dolci accenti
Tutti intenti
Udian Ninfe, e Paſtorelli.
Quell' AMINTA *ne ritolſe,*
Che rivolſe
I Paſtor dal falſo calle,
Di virtute al buon ſentiero,
E ſevero
Dimoſtrò l' inferna valle.
Intercal.
Sciogli ſciogli il tuo bel crine,
Le divine
Bionde chiome ſpargi al vento.
Deh Trinacria quegli Allori
Strappa, e' fiori,
Da cui il capo ave ornamento.
Quell' AMINTA, *che reggea,*
E ſolea
Illuſtrar le noſtre ſelve,
E ſi piangono con nui,
Sol per lui
I leoni, e l'altre belve.
S' ode intorno il ſuo gran nome
Non ſo come
Da per tutto riſonare:
Piange il vento quando ſpira,
E ſoſpira
Il ruſcello, e piange il mare.
Intercal.
Sciogli ſciogli il tuo bel crine,
Le divine
Bionde chiome ſpargi al vento.
Deh Trinacria quegli Allori
Strappa, e' fiori,
Da cui il capo ave ornamento.
Dolce AMINTA *tu piangevi*
Se vedevi
Gir per balze, o per dirupi
Qualche cara pecorella
Vaga, e ſnella;
Or te piangono le rupi.
Te cultor de' ſacri altari
Con amari
Pianti or noi tutti lodiamo:
Te cultor de' ſacri tempj
Con eſempj
Di triſtezza ora piangiamo.
Intercal.
Sciogli ſciogli il tuo bel crine,
Le divine
Bionde chiome ſpargi al vento.
Deh Trinacria quegli Allori
Strappa, e' fiori,
Da cui il capo ave ornamento.

JOSEPHI GELOSI

Clerici Regularis , Concionatoris magni nominis

ELOGIUM XL.

Ex Antonino Mongitore tom. 1. *Bibliothecæ Siculæ fol.* 383.

JOSEPH GELOSUS Panormitanus ex Joſepho Silos, ac ejuſdem Geloſi teſtimonio in operibus infra deferendis : non Savonenſis , ut Auguſtino Oldoino placuit *in Athenæo Liguſtico pag.*376. & Raphaeli Soprano *de Scriptor. Ligur.* apud ipſum. Frater Jo: Antonii Geloſi Epiſcopi Pactenſis, qui olim Theatinæ religionis inſignia acceperat in Domo S. Joſephi, ſed propter infirmitatem, illa poſt aliquot menſes depoſuit. Clericorum Regularium Ordinem ingreſſus, ſolemnia edidit vota Panormi 22. Octobris anno 1606. Graviores diſciplinas amplexus,ob egregiam ingenii indolem , aſſiduumque ſtudium , doctiſſimi Theologi gloriam , ac diſertiſſimi Concionatoris nomen conſequutus eſt . Inter præſtantiores verbi Dei præcones recenſitus , per annos 40. Concionatoris munere ſumma cum laude functus , enituit : ex quibus 36. in quadrageſimali curriculo, & 35. per anni ambitum declamavit in præcipuis Siciliæ, & Italiæ civitatibus ; præſertim Romæ , Neapoli , Venetiis , Mediolani , Rhegii, Modonæ, Panormi, Meſſanæ, & alibi : ob eloquentiæ nitorem , eruditionis ubertatem, ſacrarum literarum, Sanctorum Patrum copiam , (quorum teſtimoniis fuit inſtructiſſimus)nunquam ſine laude , plauſuque auditus . Obita munia egregias viri dotes apud ſuos probavére: inter quæ in primis enumerandus Conſultoris Generalis munus. Annum agens 63. apoplexiæ ictu enervatus, biennio elapſo vitam abſolvit Panormi 8. Martii anno 1657.

Edidit italicè ex Mongitore

I Celeſti Teſori delle incomparabili grandezze di S.Giuſeppe Spoſo della Beata Vergine , e Padre dell'Incarnato Dio . Panormi apud Alphonſum de Iſola 1636. in 4.

Quareſimale, overo diſcorſi ſopra tutti i Vangeli della Quareſima , e Sermoni della Paſſione di Gesù Criſto, e dell'eccellenze di Maria Vergine. Tomo primo,e ſecondo . Panormi apud Petrum de Iſola 1644. in 4. & Venetiis apud Paulum Balleonium 1649. in 4.

Santorale , diſcorſi de' ſovrani lodamenti di Criſto , dell'eccellenze di Maria Vergine , e delle grandezze de' Santi nelle due ſtagioni del Verno , e della Primavera . Venetiis apud Chriſtophorum Thomaſinum 1650. in 4.

Santorale , diſcorſi de' ſovrani lodamenti della Trinità ineffabile , dell'eccellenze di Criſto aſcendente , dello Spirito ſanto,e delle grandezze del SS.Sacramento dell'Altare , con i ragionamenti per un intiera ottava . Tomo ſecondo . Panormi apud Joſephum Biſagnium 1655. in 4.

Alia etiam 18. volumina de rebus Concionatoriis MSS. reliquit .

SYLLABUS

Auctorum , qui partim ſoluta oratione , partim latinis , & etruſcis carminibus JOSEPHI GELOSI eloquentiam , ac doctrinam commendarunt.

ALOYSIUS NOVARINUS C. R. *in Encyclopedia , ſive Opuſculorum tom.* 1. *fol.* 78. adducit Epiſtolam,quam ad *Joſephum Geloſum* ſcripſit , quæ eſt tenoris ſequentis. *Reverendo Patri D. Joſepho Geloſo Præpoſito Clericorum Regular.* &c. *epiſt.* 73. *Quod Eudoxio Rhetori dixit S. Gregorius Nazianzenus ad illum ſcribens , ſi idem tibi dixero, non dices mihi dicam; totum enim aptè hic cudit , mentem meam exprimit ; & indicat , quod res eſt . Amicitiæ officiis te ſupero . Prior enim , ut vides , ſcribo . At mihi credas velim , ne me quidem oſtentaſſem (id enim a me alienum) niſi amicitiam tuam plurimi facerem, mihi neceſſariò faciendum exiſtimarem, ut tanquam pullum equinum ſtimulo , ſic te ad ſcribendum excitarem . Scribo igitur ut ſcribas , neve putem ferias amantis animum agere, ſi calamus ferietur; hoc quippe exertè di*co ,

Digitized by Google

co, altius te huic pectori inſcripſi, quam ut inde abradere te poſſit ſcriptionis nimia raritas, aut ulla negligentia; ſed ex alio etiam capite manum calamo admovi. Opus editurus, in quo chriſtiani orbis admiranda, ea ſcilicet, quæ naturæ ſuperant vires, recenſeo, operâ tuâ indigeo, ſi quid igitur habes notatu dignum gratum erit ſi ad me tranſmiſeris, alii non pauci ex amicis, quos adivi, idem præſtitêre; diligentiæ tuæ lita; nec minora a te ſpero. Et verò quia in opere, quod molior, te tanquam amicum adeo, ſine ut hoc literario obſequio te aliis amicis pariem, numerem te cum aliis, quos veneror, quot amo. Itaque dum expecto, quod poſtulo, tu habe quod non poſtulaſti, varia ſint quæ ſubjicio, in amore tamen ego nunquam varius idem ſemper ero. Vale.

ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus Devota Deiparæ Virginis tom. 2. lib. 4. pag.* 377. loquens de Marianis Scriptoribus, *Joſephum Geloſum* appellat *Concionatorem eruditum, & facundum.*

AUGUSTINUS OLDOINUS Societatis Jeſu *in Athenæo Liguſtico pag.* 376. *Joſephum Geloſum*, quamvis ex errore faciat Savonenſem, illum tamen dilaudat, *utpotè pietate, & eruditione nobilem.*

FRANCISCUS GUELI in ſuis poeticis ingenii monumentis alludens ad opus, quod de Theſauris S. Joſephi *Geloſus* ſcripſit, illum etruſco carmine ſummopere commendat.

JOANNES PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib. 2. pag. 35. n. 19. Joſephum* inter egregios Concionatores ex Theatinorum Ordine, recenſet.

JOANNES VINCENTIUS CANDIA ex Ordine Prædicatorum Magiſter, & Sancti Officii Siciliæ Cenſor, in approbatione libri ejuſdem Geloſi *de Cæleſtibus Theſauris Divi Joſephi*, eundem tanquam *eruditione ſumma, doctrina, eloquentia, ac ingenii ſublimitate refertum*, extollit, & effert.

JOSEPH SILOS *in Hiſtoria Clericorum Regularium part. 3. lib. 12. f. 602.* de eodem ſcribens *in Catalogo Theatinorum Scriptorum*, ait: *Joſeph Geloſus Panormitanus, authoratus publicè Religionis votis Panormi die Octobris altera & vigeſima* 1606. *In ſacræ eloquentiæ uſu totus fuit.* &c. *Præfuit etiam in Ordine, egitque præſertim Romæ Patris Generalis Conſultorem.*

JOSEPH LA FARINA Baro de Hyrroſa *Joſephum Geloſum* carminibus ſuis etruſcis commendat, ex eo quod Sancti Joſephi Theſauros ſcripſerit.

RAPHAEL SOPRANUS *in Catalogo Ligurum Auctorum* apud præfatum Oldoinum, *Joſephum Geloſum*, quem etiam ex errore vocat Savonenſem, emeritis laudibus exornat.

CARMINA LATINA

IN LAUDEM JOSEPHI GELOSI,

Ejuſque libri de Cœleſtibus Theſauris Divi Joſephi.

ODE

Tricolos Tretraſtrophos

Antonini Viterbi, & Imperatoris.

SI quot ſuperbas frondibus impotens
Detondet Auſter flamine populos,
Seu quot ſub autumni lepores
Sylva comis viduata ſqualet;
Et quot ſerena nocte vagantia
Cælo renident ſydera; floſculos
Quot Enna mittit, tot benigno
Copia opes gremio refundat:
Humana acervis non tamen his fames
Expletur auri: ſæpè rapacius
Pervadit ipſo fulmine, imis
Quærere opes latebris repoſtas.
Aurum per acres ire ſatellites,
Et ſaxa magnis edita molibus,
Cæloque jam eductas ab ima
Sede pòteſt removere turres.
Semota terris vellera Colchicis
Ferrata Martis limina jam diù,
Satiſque munibant ferocis
Excubiæ vigiles Draconis;
Si non jacentem velleris aurei
Cuſtodem avari dextra Jaſonis
Riſiſſet audax non ſuetam
Ire viam tumidum per æquor,

Ergo quid intactas Arabum ſitis
Haurire gazas, non opulentior
Unquam futurus, ſed perennes
Inter opes animo indigente.
Auguſtiores divitias Patrum
Aurifodinis promit ab abditis,
Conditque theſauris Geloſi,
Perpetuis operoſa charta.
Quantas alumni dextra benignior
Gazas Joſeph *pectore congerit,*
Luſtrare lyncea Geloſi
Luce poteſt mage perſpicaci.
Ergo nocentes velleris aurei
Cuſtodis ungues, armaque militum
Auſiſque non obducta clathris
Limina ab egregiis retardent.
Quicumque plenis ſat cupidum diù
Beare Theſauris animum paras,
Beationes occupabis,
Auſpice divitias Geloſo.

Ejusdem
EPIGRAMMA I.

G*Rande decus Pharii cuſtos quod fidus* Joſeph
Extiterit regni, quodq. miniſter opum.
Grandius alterius, cui quidquid poſſidet æther,
Quidquid terra boni, credidit omnipotens.
Quas inter tua laus etiam collucet Joſeph,
Eſt cui commiſſum grande miniſterium:
Et cui mente datum ſcrutari æraria cœli,
Theſauroſque ſacros noſcere cœlicolum.
Nam Deus auguſto quantum ſub pectore Joſeph
Condit opum, his tabulis promis, & enumeras.
Ergo opus hoc operi veteris tam præſtat Joſeph,
Præcellunt quantum poſterioris opes.

Balthaſſaris Cappelli Baronis
Bonfalluræ
DISTICHON
Anagrammaticum.
DON JOSEPH GELOSUS.
Programma.
DIGNUS ES ORA POLO.
Anagramma.

M*Aximus appares pariter dum ſcribis, & orat;*
Angelus es calamo, DIGNUS ES ORE POLO.

Ejusdem
EPIGRAMMA II.

V*Ir ſapiens juſtum, celebratque* Geloſus *amantem,*
Qui ſponſa dignus Virgine Virgo fuit.
Magnum opus inſpicio, cœli myſteria pandit,
Multa notat, dicit maxima, mira probat.
Eja age (mortalis) redit ætas aurea nobis,
Dum tot Theſauros (eja age) mundus habet.

Sebaſtiani Caruſii & Romani
EPIGRAMMA III.

I*Mmenſum laudum pelagus, ſponſique triumphos*
Virginis innumeros, cernere quiſquis aves:
Sermones ſcrutare pios, quos edit Joſeph
Geloſus *verè Doctor Evangelicus.*
Vir ſummi eloquii, inſignis pietate Sacerdos,
Atque Thienææ Relligionis honos.
Hic igitur Mariæ Sponſum; Davidis alumnum
Dignus præ cunctis, qui celebraret, erat.

Franciſci Rini Academici Reaccenſi
EPIGRAMMA IV.

N*Unc poterit quiſquis cœli diteſcere gemmis,*
Et facile æthereo munere dives erit.
Nūc legiſſe libet claro fulgore ſmaragdos,
Nunc & ametiſtos, quaſve dat Hermus opes.
En Lauro dignus Pulchros, Geloſe, *Mariæ*
Sponſi Theſauros nobilis arte legis.

Ejuſdem
CARMEN PHALEUCIUM
Hendecaſyllabum.

B*Erillos alii Tagi nitentes*
Exquirant avidi, ſibique gemmas
Quærant, quas creat Indus amnis undis;
Fodinis alii petant, & aurum:
Mihi ſed libet inclytas Olympi
Gemmas quærere, quas manu benigna
Terris omnipotens dedit ſupremus,
Jeſus dum Genitoris unus omni
Perpulchrè cano in orbe glorioſas
Cœleſti & meritas honore laudes.

VE-

VENERABILIS JOSEPHI MIGNIÆ

Clerici Regularis

ELOGIUM XLI.

Ex Ignatio Munneci in ejus vita prælo ſubjecta Neapoli anno 1662. typis Ægidii Longo, & ex Joſepho Silos in Hiſtoria Clericorum Regularium part. 2. lib. 11. fol. 496.

JOSEPH MIGNIA e Patritio Ordine Panormitanus, lucis uſuram accepit Panormi 1. Aprilis 1598. ipſius genitores fuére Artalis Mignia & Saladinus, & Catharina Grancore & Luccheſia, ambo illuſtres nedum generis nobilitate, verùm etiam chriſtiana pietate, & virtute. Auſpicatus ab ipſis incunabulis præclaram animi indolem, ac ingenii perſpicaciam, Grammaticę rudimentis, humanioribuſq. literis admotus fuit, in quibus artibus operam probavir ſuam, & progreſſus habuit non mediocres. Inerat namque ipſi memoriæ vis admiranda, ut ſemel lecta vel audita firmiter retineret. Expleto decimoquinto ætatis ſuæ anno ad perfectiùs, ſacratiùſque vitæ genus a Deo mirabiliter vocatus eſt; ideoque inſciis ejus parentibus, qui cuidam nobili fœminæ Joſephum in ſponſum promiſerant, Theatinæ diſciplinæ mentem concepit 15. Aprilis 1613. quare mundo valedicens, rejectiſque illius pompis, & illecebris carnis, 12. Auguſti die ejuſdem anni Clericorum Regularium habitum induit in Divi Joſephi Domo, ubi 15. Auguſti Beatæ Virgini ſacra, ſolemnibus ſacramentorum votis ſeſe obſtrinxit anno 1614. Severioribus Philoſophiæ, ac Theologiæ diſciplinis dicatus, adeo profecit, ut brevi temporis tractu in virum undequaque doctum evaſerit, omneſque condiſcipulos ſuos ſuperaverit. Ea quippé præditus erat ingenii præſtantia, ac perſpicuitate in explicandis, reſolvendiſque difficultatum nodis, ut quoties ipſum publicè argumentari in ſcholaſticis concertationibus contingebat, toties circumſtantes, & audientes in ſui admirationem traheret. Scientiarum ſtudiis virtutes copulavit morales, præſertim humilitatem, paupertatem, caſtimoniam, & vitæ auſteritatem, quibus ad perfectionis iter contendit. Erga Deum, Deiparamque Virginem religionem præſetulit eximiam: nam præterquàm quòd in Beatæ Mariæ laudem ſingulis diebus officium perſolvere, precarias Roſarii decades recitare, atque in omnibus ejuſdem pervigiliis jejunare ſolo pane, & aqua conſueverat; voluit præterea ad majorem obſequii ſui conteſtationem illi ſe in mancipium devovere, tradereque. Charitate erga proximos æſtuavit flagrantiſſima, adeo tamen ut pro illis mortem ſubire nullatenus dubitaverit. Hinc quo tempore Panormum peſtifera lues invaſerat, ipſe omnium primus unà cum Antonio Borſo, aliiſque Theatinis Patribus, ægrotantium ſervitio ſe mancipavit, primumque ipſum peſtilentiæ impetum, ut teſtatur Silos loco ſuperiùs citato, qui eſſe atrocior ſolet, ſuſcepit; palmamque cæteris præripuit, addictus publico Noſocomio. Et præferri quidem meruir, qui vehementiore quodam ſtudio vota, ac preces præ aliis inflammaverat. Ad id operis non carnem, non ſanguinem in conſilium vocavit; munus inconſultis, inſalutatiſque conſanguineis aggreſſus: veritus, ne quid, aut peccaret affectus, aut vim ſuam periclitarentur ſuorum preces, & lacrymæ, quas valere plurimùm, atque admota veluti machina, expugnaſſe interdum fortium virorum pectora, probè noverat. Facta eundi facultate, moram præcidir omnem. Paucas horas interiori homini vix conceſſit, ut ſeſe tanto muneri compararet: tum Generalem Archiepiſcopi Vicarium, ut bene precaretur, adiit. Inſpexit is flagrantem in ejus vultu animum, ac quendam a charitatis flamma ſplendorem: ut dixerit ſtatim adſtantibus, viſum ſibi videre Migniæ vultum, tamquam vultum Angeli: & ſi divinare ab ſpecie liceret, perſuadere ſibi, ſuæ illum gloriæ jam proximum, ac fore, ut brevi pretioſa morte cœlo reciperetur. Igitur vivida quadam

dam

dam animi indole in laborioſas eas curas ingreſſus, infirmari quidem cum infirmis ab ingenti commiſeratiooe cœpit. Sed qnod non ejuſmodi ea erat infirmitas, ut vires labefactaret, ſed magnopere augeret, incredibile dictu eſt, quàm ſollicitè miniſtrare ſacra, ac decumbentes conſolari, adhortarique inſtitnerit. Et labor quidem cùm aſſiduus, ac pertinax omninò eſſet, accedebant deinde ad patientiæ cumulum loci incommoda, qnæ in iis præſertim initiis non pauca. Etenim cùm in tanta rerum perturbatione expediri ſtatim omnia, quæ eſſent uſui, minimè potuerint, difficillima ea eſſe principia, oportuit; quæ cùm is fortiter toleraret, haud par fuit in Antooio Borſo ejus ſocio corporis vigor, quin interceptns morbo, decumberet. Quod Migniæ moleſtiſſimum accidit. Viſa oanque tota ea curarum moles ejus humeris incubuiſſe, cui ſuſtentandæ vix plurium induſtria ſatis eſſet. Et ipſe quidem ita ampliſſimas vigilias eſt complexus, ut ſi qua etiam enata occaſio fuiſſet extra ordinem rei benè gerendæ gratanter arriperet. Accidit, ut certi cujuſdam ægroti miniſterio miſſus ad Xenodochium fnerit Turca qnidam. In hunc ſtatim oculos conjecit vir flagrantiſſimns, ſtatuitque apud animum ſuum, in id potiſſimùm curas ſuas, oervoſque contendere; ut ex ignorantiæ tenebris io admirabile Chriſti lumen Turcam aſſereret. Ceſſitque feliciter conſilium, ac votum. Inflammante ſiquidem verba arcano Divini Spiritûs igne, ea ipſe valuit vi ſermonis, ut brevi ad veræ fidei frugem virum perduxerit; initiatumque chriſtianis præceptionibus, luſtrali mox fonte expiavit, impoſito ſuo nomioe. Ejus deinde mores, ac indolem ita inſtituit, ut incenſus pietatis ſtudio, hero aonuente, ſubſiſtere io Xenodochio in ſerviendis ægrotis voluerit. Lætus hoc ſucceſſu, ac ſobole, quam Deo peperit, Mignia, addi acriores animo ſtimulos ſenſit. Qnare dnm vigoroſiore quodam ſtudio opus urget, eoocipere luem, contigit. At enim, ſive quod tentatus leviter fuerit, ſive qnod charitas ipſa morbum propulſaverit; defunctus periculo eſt. Sed confirmatis nondum viribus, dum curas maturiùs reſumit, iterum decumbit: ſed iterum ſaluti reſtitutus, tertio ægrotat: impatiens ncmpe moræ feriari tantiſper corpus, quoad omninò convaleſceret, oon ſinebat. Viſus etiam aliquando, dum a febri æſtuaret, lecto ſurgere, ac ooo tam ire, quàm rapere ſua membra, ut aliorum neceſſitatibus præſto eſſet.... Tandem labores eadem virium contentione dum continuat, ab irritata veluti lue vehementiùs ſauciatus, ſupremò cecidit. Conclamata illico vita. Quare totus in eo ſtatim fuit vir piiſſimus, ut inſigni quadam animi conſtantia, exempliſque virtutum ſe morti compararet. In ipſis præſertim extremis ſacris uſurpandis, mirum quo mentis affectu, amoreque in Deum viſus deflagare. Antequam excederet, recreatns cœleſti quadam concentûs illecebra fuit; affirmavitque ipſemet non obſcurè. Etenim cum ſummo mane interrogaſſet illnm valetudinarius, ut ſe haberet? & an graviùs conflictari morbo ea nocte contigiſſet? reſpondit, ſe qnidam in magno malo eſſe; ſed eam noctem doloribus, atque incommodis omninò expertem. Miranti valetudinario, quòd in peracuta ea febri minimè laboraſſet: exhilaravit me, inquit, ſuaviſſimum in Deiparæ laudem melos, a quo per totam noctem iſthæc conclavia perſonuêre. Quibns ille auditis, ſiluit: ſibique haud dubiè perſuaſit, dignatum inſigni favore Numinis virum piiſſimum; ac ſublevando ejus morbo adfuiſſe ea nocte cœleſtium ſpiritunm choros, qui magnæ Matris laudes, eui ille magnopere addictus, concinerent: fuitque Mignia inter has cœli delicias Franciſco Aſſiſinati perſimilis, eui ab amore potiùs, quàm a morbo languenti, miſſus ab Empyreo Cythariſta, qui mellifluo fidium cantu ejus ſpiritum recrearet. Refert hoc porrò ſuaviſſimi cantûs obleſtamentum Dominicus Gravina infra citandus, vir e Dominicana familia longè doctiſſimus, qui & de aliornm etiam e noſtratibus in Panormitana peſtilentia charitate honorificè, ac diſertè loquitur. Secnndum hæc, ſupremam vitæ luctam ingreſſus Mignia: ac mox fixis io cœlum oculis, ſiniſtra quidem Crucifi-

xi

xi imaginem tenens, dexteram verò exerto pollice ſurſum verſus extollens, animam exhalavit; commonſtravitque eo geſtu, ſe quidem Chriſti pendentis e cruce merito laborum ſuorum pretium, ac gloriam aſſequuturum. Exulceravit graviſſime noſtros homines in ipſo ætatis flore viri mors: ſeptimum nanque & vigeſimum annum vix expleverat. Et ſane eximia morum, actionumq. maturitate, vi judicii, ſingulari religione, inſtituti obſervantia, ac ſtudio ingentem ſui ſpem concitaverat. Idem apud Panormitanum Senatum ſenſus, ut quem non modò a pietatis, ac ſanctimoniæ opinione ſuſpiciebant; ſed valere quadam mentis ſolertiâ noverant: ut ejus potiſſimùm conſilio in procurando Xenodochio, atque in tanta rerum mole uterentur. Sed nulli acerbiùs funus fuit, quàm ipſis infirmis, qui labores, vigilias, ac ſtudia viri viderant, dolebantque concidiſſe ſpes ſuas omnes, & columen loci. Hucuſque Silos.

Ipſius vitam ſcripſit Vincentius Mignia Clericus Regularis ſub anagrammatico nomine Ignatii Munneci, Neapoli apud Ægidium Longum 1662.

Prælo paravit, ex Franciſco Maggio, & ex Mongitore, in libro: *Panormus Devota Deiparæ Virginis tom. 2. cap. 7. pag.* 200.

Diarium Orationis Mentalis, nonnullis divinis illuſtrationibus, ac piis affectibus *Igniæ* inter commentandum a Deo collatis, refertum.

Hymnum Deiparæ Virginis Mariæ, quem habes in ipſius vitæ compendio ab auctore inſertum.

SYLLABUS

S. R. E. Cardinalium, Principum, Præſulum, aliorumque illuſtrium virorum, penes quos magna in veneratione, & pretio fuit JOSEPHI MIGNIÆ charitas, & doctrina.

JOANNETTINUS DORIA S. R. E. Cardinalis, Panormitanorum Antiſtes, (cujus tempore peſtilentiæ virus Urbem Panormi invaſerat) ut primùm audivit excellentem Migniæ charitatem, quâ Regularium omnium primus ægrotantium, atque tabifero morbo languentium famulatui ſeſe illico mancipavit in publico Urbis Xenodochio, mirum profectò, quo benevolentiæ ſtudio in illum flagraverit! quotque laudum præconiis tam eximii viri pietatem, & animarum zelum dilaudaverit!

PHILIBERTUS SABAUDUS Siciliæ Prorex, Princeps piiſſimus, ob magnam revera opinionem, quam de Migniæ ſanctimonia, charitateque conceperat, generalem illi curam, & gubernium relati ſuperiùs Xenodochii demandavit, idque non modò quoad ſpiritualia adjumenta infirmis peſte laborantibus præbenda, verùm etiam quoad alimenta eiſdem ſuppeditanda. Cujus poſtea eximii viri obitum adeo acerbè tulit, ut præ nimio doloris ſenſu lethaliter ægrotaverit. *Munneci c. 14. pag.* 83.

PANORMITANUS SENATUS, qui cum ingenti admiratione, & ædificatione oculis ſuis perſpexerat eximiam Theatinorum Patrum ea in Urbis calamitate pietatem, qua ſeſe omnium primi obtulerant ad miniſtranda infectis Civibus Eccleſiæ Sacramenta, & inter eos demiratus potiſſimùm fuerat ardentiorem Migniæ charitatem, qua cæteris incitatior illico ſe ægrotantium curæ addixit; tanto illius amore, & veneratione captus eſt, cùm nimirum egregia ejuſdem pietatis opera audivit, ut copioſas ex oculis lacrymas cuncti Senatores in illius acerbo funere profuderint. *Munneci loco citato.*

FRANCISCUS DE RIBA Hiſpanus, laudati ſuperiùs Cardinalis Vicarius Generalis (ad quem Mignia ante ſuſceptum pietatis opus pro debitis facultatibus ſe contulerat) ut primùm flagrantem in illius ore charitatis ignem intuitus eſt, & ex illo inuſitatum quemdam ſplendorem animadvertit; converſus ad aſtantes dixit: *Sibi viſum videre Migniæ vultum, tanquam vultum Angeli; ideoque certò ſe credere non diu illum inter homines manſurum, ſed brevi ad Cælum migraturum*: quod verum fuiſſe vaticinium ſatis probavit eventus. *Munneci cap. 6. pag.* 35.

PAULUS PHARAONIUS Syracuſanorum Antiſtes, cùm ſemel Migniam pu-

publicè diſputantem, arguentemq. Syracuſis in Principe Templo audiviſſet, demiratus ſummam illius ingenii profunditatem, perſpicuitatemque, rogatum ſuo nomine miſit, ut iterum ſequenti die argumentari vellet, in qua diſputatione interfuit ipſe, copioſiſq. laudibus Migniæ doctrinam palam exornavit. *Munneci cap. 2. pag. 16.*

Denique ANTONIUS NAVARRA nobilis Hiſpanus, a ſecretis ſtatûs Sereniſſimi Principis Philiberti Sabaudi Siciliæ Proregis, tam magnam exiſtimationem ſemper habuit de Migniæ ſanctimonia, ut illum non modò conſcientiæ ſuæ directorem, arbitrumque eſſe voluerit, verùm etiam totius familiæ ſuæ in confeſſarium delegerit, impetraveritque. *Munneci cap. 14. pag. 83.*

SYLLABUS

Aliorum clariſſimorum virorum, qui encomiaſticè loquuti ſunt de MIGNIÆ charitate, & ſanctimonia.

ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus Devota Deiparæ Virginis tom. 2. cap. 7. §. 31. pag. 200.* referens ſingulos Theatinos Patres S. Joſephi Domûs, qui fuerunt eximii cultores magnæ Dei Parentis; ita de *Migniæ* devotione erga eamdem cœlorum Dominam italicè ſcripſit. *Al ſingolariſſimo affetto portato a Maria dal P. D. Giuſeppe Mignia Religioſo de' Chierici Regolari, corriſpoſe benignamente la Vergine con favori ſtraordinarj. Egli ſi moſtrò ſin dalla fanciullezza divotiſſimo della ſovrana Regina: onde quante volte ſentiva nominare il ſuo ſantiſſimo nome, ſi profondava con atti di ſomma riverenza, ancorchè ſi ritrovaſſe all'altrui preſenza. Recitava ogni giorno il ſuo uffizio con ſentimenti di eſtrema divozione; come pure il di lei ſantiſſimo Roſario, con applicarſi alla meditazione de' ſuoi miſterj, da' quali ritraeva diverſi affetti di pietà, e varie orazioni jaculatorie, che dirizzava con acceſo cuore verſo la gran Signora. Continuò queſte ſue divozioni nella Religione, avanzandoſi ne' fervori nel venerarla: conſacroſſi ſchiavo umiliſſimo di Maria: e nel noviziato qualvolta era combattuto per ritornarſene al ſecolo, egli ſe ne correa a piè della ſua riverita Reina, e confortato dal ſuo patrocinio, ſuperava l'inſidie diaboliche. Praticava allo ſpeſſo alcune mortificazioni in oſſequio della Vergine. Digiunava in pane, ed acqua tutte le vigilie delle ſue feſte, e in tutti i Sabbati dell'anno in ſuo onore: accreſceva il peſo delle ſue coſtumate mortificazioni nel mangiare, e nel bere; e con quanta maceraziane del corpo, con altrettanta conſolazione del ſuo ſpirito. Parlava, ed udiva più che volentieri favellare delle ſingolariſſime virtù dell'eccelſa Imperadrice: e celebrava ſempre, per quanto gli era permeſſo, le di lei grandezze. Per aver l'occaſione non ſol egli di lodarla, ma anche porgerla all'altrui divozione di venerarla; fu il primo, che in quei tempi componeſſe quell'Inno pienamente lodevole, che ſi legge ſtampato nel fine del compendio della ſua vita, e comincia:* Te Mariam laudamus, te Dominam confitemur: *ad imitazione dell'Inno, che canta la Chieſa in fine del Matutino, attribuito a' SS. Agoſtino, ed Ambrogio. Quante volte avveniva che gli foſſe domandata limoſina per amor di Maria, ſentivaſi ſtruggere il cuore; poichè averebbe voluto prontamente donarla: (avendo ſtabilito, di non negar coſa alcuna, che gli foſſe domandata a nome della Vergine) ma non potendo compartirla ſecondo le brame del ſuo cuore, legato colla povertà religioſa, rivolto a' ſuoi compagni, dicea loro: Facciamo la carità a queſto poverello, recitando un Ave Maria alla Vergine, affine che ella ſoccorra la neceſſità di queſto mendico. Flagellata la Città di Palermo nel 1624. da ſpaventevole peſtilenza, fu egli il primo, che ſtimolato da ferventiſſima carità, s'offerſe al ſervigio degl'infetti nel Lazaretto, e vi perdurò coſtante, finchè s'attaccò a lui il peſtilente malore. Quindi aſtretto a renderſi al letto, qual vittima di carità ſi diſpoſe alla morte vicina. In queſto ſtato nella notte precedente al termine della ſua vita, ſpalancatoſi il cielo, vide ſcendere a viſitarlo la ſua ſantiſſima avvocata, e protettrice Maria, circondata di ſplendori, con inſieme il celeſte corteggio di S. Giuſeppe, S. Gaetano, S. Andrea*

Digitized by Google

drea Avellino, *con anche una lunga ſchiera d'Angioli*, *ed altri Santi ſuoi protettori*, *che tutti ſi fermarono nella camera ove giacea*; *o con armonica melodia di Paradiſo ſciolſero la lingua alle lodi della Santiſſima Trinità*, *e di Maria Vergine*; *inebriando l'anima del P. D. Giuſeppe d'ineſplicabili dolcezze. L'amorevole Reina collocataſi vicina al ſuo capezzale, conſolò in sì fatta maniera il ſuo ſervo fedele, che dimenticatoſi de' dolori*, *che lo ſtraziavano, e gli avean tolto per quattro giorni l'uſo della favella*, *col volto ricoperto di glorioſo ſplendore*, *potè prorompere in benedizioni*, *e lodi corriſpondenti alla beneficenza di Maria*, *e narrar la viſione a' circoſtanti*. *Traſcorſa in queſte delizie la notte*, *ſopraviſſe fino all'ore* 21. *quando ſcioltaſi dal corpo l'anima ſoavemente*, *a forza di celeſti dolcezze*, *a* 26. *di Luglio ſe ne volò al cielo, accompagnata dalla Vergine*, *da' ſuoi Santi protettori*, *e Spiriti Beati, per ricever la gloria, di cui avea goduto l'anticipata caparra*.

DOMINICUS GRAVINA e præclariſſimo Ordine Patrum Prædicatorum, in libro: *Vox Turturis part.* 2. *c.* 29. *pag.* 326. loquens de Theatinis Patribus, qui tempore contagii Urbis Panormi ultro ſeſe ægrotantium obſequiis devovère in Xenodochiis, & in his charitatis officiis, peſte ſublati, interierunt, ait: *P. Menghi* (dic Mignia) *poſt quatuor dies, quibus penè ſopitus jacuerat, cæleſtem harmoniam audire meruit, & Beatam Virginem cum Sanctorum Choro incedentem inſpicere, & tandem maximo ſpiritûs fervore ſpiritum Deo reddidit.* &c.

FRANCISCUS BOLVITUS C. R. *in vita Sancti Andreæ Avellini lib.* 3. *cap.* 41. *pag.* 296. loquens pariter de Panormitana peſtilentia, idem de *Migniæ* viſione, & felici tranſitu affirmat his verbis: *Joſeph Mignia Panormitanus robuſto ſpiritu, & aſperrimo indutus cilicio, morboque licèt invaſus, ac ſacro unctus oleo, adhuc tamen decumbentium miniſter .... Præguſtatorio poſtea ferculo, cæleſti muſica ad ſempiterna gaudia diutiuſculè invitatus.* &c.

HILARIUS CAVUS C. R. *in Relatione vitæ, & miraculorum Divi Cajetani cap.* 9. *pag.* 83. recenſens *Migniæ* charitatem, qua omnium primus infectorum obſequiis ſe mancipavit in publico urbis Xenodochio 1624. ait: *Il P. D. Giuſeppe Mignia Palermitano morendo in quella ſanta opera di carità meritò d'eſſer viſitato dalla Beata Vergine accompagnata da' Santi*, *e Sante*, *ed inſieme d'udire la dolciſſima melodia di Paradiſo*.

JOANNES BONIFACIUS BAGATTA C. R. *in Admirandis Orbis Chriſtiani tom.* 1. *pag.* 38. *n.* 3. eamdem viſionem ex laudato Silos referens, inquit: *Joſeph Mignia ſpectatiſſimæ virtutis inter noſtros, dum Panormi ſumma charitate peſte infectis deſerviret, lue contractâ, tandem ſupremò & ipſe ægrotavit, qua in ultima periodo vitæ, quadam nocte ſuaviſſimo Angelorum concentu, ceù ipſum ad cæleſtem patriam evocantium, maximè recreatus eſt.*

MICHAEL MUSCUS C. R. *de Perfectione Religioſa part.* 2. *lib.* 6. *c.* 15. *pag.* 285. loquens de iis Patribus, qui in Panormitana lue peſte ſublati ſunt, inter illos reponit P. D. Joſephum Mignia, de quo ait: *Il P. D. Giuſeppe Mignia fu de' primi, che s'offerì, e ſervì gli appeſtati; a cui mentre in atto ſerviva fu anch'egli aſſalito dalla peſte; e benchè aveſſe preſo il Viatico, e l'eſtrema Unzione, e ſi trovaſſe già vicino a morte; non volle però ceſſare dal pietoſo ufficio, ma come meglio potè moribondo miniſtrava i Sacramenti a' moribondi, finchè egli giunto all'eſtremo de' ſuoi giorni per la gravezza del male, con molta divozione finì il corſo di queſta vita mortale.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobilitatis Siculæ par.* 2. agens de familia Migniæ *fol.* 87. idem quod ſupra, ſequentibus verbis in latinum tranſlatis teſtatur. *D. Joſeph Mignia Theatinus, Religioſus virtute præditus, & multarum literarum vir, primus fuit ex omnibus Regularibus, qui Sacramenta peſte laborantibus miniſtravit in Noſocomiis, dum Panormi anno* 1624. *detectum eſt contagium: in quo miniſterio ſanctè mortuus eſt, Angelicis viſionibus, Sanctorum viſitationibus, & cæleſti muſica dignatus, quemadmodum vulgus aſſerit.* &c.

HIERONYMUS MATRANGA C. R. ipſius *Migniæ* contemporaneus,

& confodalis, ad perennem eximiæ ipſius charitatis laudem ſequens Elogium compoſuit, quod præfixum reperies compendio vitæ *Migniæ* immediatè poſt Epiſtolam nuncupatoriam *pag.* 6.

P. D. JOSEPH MIGNIA C. R.
Naſcitur Panormi anno MDXCVIII.
Pro Patriæ ſalute moriturus.
Kal. Aprilis ſydere florido plaudente
Ad Proregis adventum Urbe.
Horoſcopi vernantis, Soliſque exorientis auſpicio.
Unum mane geminum parturiit Aſtrum.
Genium obtinuit ad virtutes alacrem, ingenium ad ſcientias acre.
Nec ipſe Gymnaſiis, nec ipſi Gymnaſia defuêre.
Minerva ſociavit Pithonem, mentiſque acumini oris facundiam.
Adoleſcentulo dum Parentes ſponſam offerunt,
Theatina Religio Chriſto ſponſum dicat.
Tyrocinio maturè completo, votis ſeipſum ligat, relegatque a ſe vota omnia.
Philoſophicis, ac Theologicis infractus diſciplinis
Studet magis Deū meditari, quā ſpeculari,
Et amore magis, quàm ſtudio aſſequi.
Anno MDCXXIV. Tunetana lue Panormo infecta,
Ac fluente undique malo,
Suburbani Noſocomii cura Joſepho *a Senatu Panormitano committitur.*
Dum graſſatur morbi horror, mortis terror,
Is æneo pectore, & morbo, & morti obviat intrepidus.
Inſomnis, impaſtus, impavidus, impiger,
Eminùs, cominùs circumluſtrat, inviſitque ægros,
Opem infirmis, ſacra pereuntibus, animum in agone poſitis,
Sepulturam mortuis præſtat.
Avet ſi poſſet unus omnium ſubire dolores.
Vindex in Mauros Peſtis Panormitanæ Authores,
Ethnicarum animarum luem emaculat,
Et quorumdam Maurorum ſacro baptiſmate contagium infidelitatis abſtergit.
Contagione correptus cæteros ſolatur tabefactos,
Felix ſi ſolus poſſet omnium pœnas luere.
Febri peſtifera fatum urgente hoc unum dolet, quod ceſſaret
Ab opere, quod patrarat.
Malo improperat ſuo alienis invido bonis.
Impatiens charitas corpus languidum impetu movet,
Adhuc infirmus ad primos redit labores:
Adhuc veneno infectus morbi rabiem provocat.
Nec ſibi parcit, ut ægris fratribus ſubveniat,
Alexandrum Trotti fidiſſimum ſocium, ut vidit extinctum
Beatam mortem æmulatur.
Propriiſque humeris inhumandum geſtat, ac præeuntem interpellat.
Poſt hæc celebraturus, exitiali percuſſus ictu, amoris victima ad aram cadit.
Brachiis adſtantium exceptus optatæ felicitatis augurium capit.
Agonia inſtante Mariæ, Joſephi, Cajetani, Andreæ, beatis aſpectibus confortatur.
Mox inter Angelicos accinentium choros harmonicum ſpiritum emiſit.
VII. Kal. Auguſti anno MDCXXIV. ætatis ſuæ XXVI.

Denique JOANNES BONIFACIUS BAGATTA C. R. ſuperiùs citatus, in ejuſdem eximii viri laudem, qui dum ſupremo ægrotaret morbo, tota nocte concentu Angelico ipſius conclave perſonuit, ita cecinit.

O D E

Tricolos Tretraſtrophos.

C*Ur jam volanti pectine Barbiton,*
Feſtiſque tentat nablia tactibus
Pubes Olympi? curve plaudit
Empyreus Cytohariſta plectro?
Quid fulminantis mortis ad impetus
Adblandientium pennigerum chorus?
Gaudet ne læto triſtiores
Inferias animare cantu?
Joſeph *voraci tabe medullitus*
Depaſtus ardet, plangite cœlites,
Squallente debent aſtra Solem
Occiduum lacrymare pompâ.
Plorent Camœnæ funus Apollinis,
Pulchrique fatum plangat Adonidis
Cœli juventus eliquatis
Pectoribus ſuperi fatiſcant.
At non loquaces Aligeri lyras,
Nervoſque ponunt, ſcilicet efferat
Mollire Parcas delicatis
Carminibus charites laborant.

VE-

VENERABILIS
JOSEPHI MARIÆ
DE THOMASIIS

Clerici Regularis, S. R. E. Presbyteri Cardinalis, tituli Sanctorum Sylveſtri, & Martini

ELOGIUM XLII.

Ex Antonino Mongitore in Biblioth. Sicula tom. 1. fol. 390. & tom. 2. in Appendice 2. ad tomum primum f. 43. ex Antonio Borromæo Clerico Regulari in ejus vita edita Venetiis 1713. apud Jacobum Thomaſinum, ex Dominico Bernino in ejuſdem THOMASII vita Romæ typis Angeli Bernabò evulgata anno 1714. ex Ignatio Hyacintho Graveſon in Hiſtoria Eccleſiaſtica tom. 7. colloquio 6. pag. 231. & ex aliis.

IOSEPHUS MARIA THOMASIUS Panormitanus, nobili genere ortus, filius primogenitus Julii Mariæ Thomaſii Palmæ Ducis, & Lampaduſæ Principis, (cujus geſta, virtuteſque deſcripſit P. Blaſius a Purificatione in vita edita Romæ anno 1685.) & Roſaliæ Trahinæ miræ ſanctimoniæ mulieris. Lucis uſuram accepit 12. Septembris anno 1649. & a piiſſimis genitoribus ſanctè educatus, ſpretis mundi illecebris pietatis ſtudia amplexus eſt. In ipſo ætatis flore nuncio remiſſo omnibus ſæculi pompis, aliiſque commodis, tituliſque, ad quæ ipſum primogeniti jus vocabat, Venerabilis Patris D. Caroli Thomaſii Theatini patrui ſui, viri ſanctimonia clariſſimi, veſtigia ſecutus, Clericorum Regularium Ordini nomen dedit, ac Religionis habitum ſuſcepit Panormi in ædibus Divi Joſephi 24. Martii 1665. ubi ſolemni trium votorum ſacramento Deo ſe obſtrinxit 25. ejuſdem Martii menſis ſequentis anni. Præclara morum indole, & ingenii acumine apprimè inſtructus, graviores didicit diſciplinas, ac doctiſſimus Philoſophus, & Theologus efformatus mirificè inclaruit. Antiquitatis ſtudia complexus, in perſcrutandis ſacræ vetuſtatis Archiviis uberrima eruditione locupletatus eſt: & ad eruenda antiqua Eccleſiæ monumenta tenebris obſita operam navavit egregiam: ideoque in eo ſtudiorum genere ſolertiſſimus magnum ſibi nomen adeptus, in literato orbe longè lateque refulſit. Græcis, Latinis, Hebraicis, Chaldaicis, & Arabicis linguis imbutus, admirabilem apud omnes ſe præbuit. Literarum ſtudiis morales virtutes addidit, præſertim illas, quæ virum religioſiſſimum decent, nempe humilitatem, contemptum mundi, manſuetudinem, paupertatem, ac pietatem erga Deum, Deiparamque Virginem, quibus ad abſolutiſſimum Regularis perfectionis faſtigium aſcendere curavit. Harum virtutum odore, & præcipuè inſignis ejus doctrinæ fama permotus Clemens XI. Pontifex maximus, Thomaſium ſummis benevolentiæ, æſtimationiſque argumentis proſequutus eſt. Quapropter cùm idem Pontifex ante inaugurationem ſuam conſcientiæ ſcrupulis agitatus, & obnitente in primis eximia ipſius humilitate, dubius hæreret, num aſſentiri exaltationi ſuæ ad univerſalis Eccleſiæ Principatum deberet, an non; *Joſephum Thomaſium* inter alios Theologos ad id examinandum ſpecialiter delegit, voluitque in tam gravi negotio conſcientiæ ſuæ, ac voluntatis arbitrum. Cujus poſtea ſolidiſſimis æquè, ac efficaciſſimis convictus Theologicis rationibus (quemadmodum pluries idipſum teſtatus eſt) Paſtorali oneri humeros ſuos ſuppoſuit. Collocatus itaque ſupra Cathedram Divi Petri nonnullis ſtatim honorum gradibus cohoneſtare *Thomaſium* in teſſeram amoris ſui ſtatuit. Quare anno 1704. illum Ordinis ſui Conſultorem, licèt præ humilitate reluctantem, creavit. Exinde ſacræ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Qualificatorem, ſacrarumque Rituum, & Indulgentiarum Congregationum Conſultorem conſtituit. Interdum ad alias Congregationes, potiſſimùm de Regularium Reformatione, quá extraordinarium deputavit. Quibus in muneribus ob doctri-

næ præſtantiam, ac virtutum omnium nitorem, magnam venerationem, benevolentiamque non modò apud præfatum Pontificem, verùm etiam apud Præſules, Dynaſtas, & S. R. E. Cardinales ſibi promeruit *Thomaſius*. Sed præſertim a Cardinalibus Leandro Colloredo, & Hieronymo Caſanate ſummo in amore, & pretio habitus fuit; qui non ſemel Innocentio XII. *Joſephi* promerita, virtuteſque proponentes, illum Cardinalitio galero dignum eſſe affirmabant. Aſt quod diſtulit tunc facere Innocentius, id Clemens XI. illius ſucceſſor præſtitit. Quippe creſcente ſemper in dies *Thomaſii* ſanctimoniæ, & doctrinæ fama, quæ jam univerſum penè chriſtianum orbem oppleverat, pluresque e remotiſſimis regionibus in ſui venerationem traxerat, illum anno reparatæ ſalutis 1712. die verò 18. Maji inter S. R. E. Cardinales cooptavit, plaudentibus cunctis, & præ lætitia geſtientibus. Quam tamen dignitatem (quæ ante aliquot annos eidem prædixerat ejus Soror Venerabilis Maria Crucifixa a Conceptione, ſanctitatis gloria celebris) humillimus Dei ſervus ſumma animi conſtantia recuſavit, (ut liquidò conſtat ex ipſius Epiſtola ad eumdem Pontificem ſcriptam, quam habes inferiùs) in qua animi deliberatione, & renitentia adeo firmus perſiſtit, ut nullius unquam precibus paſſus ſit exorari. Verùm non multò poſt quod efficere non valuêre amicorum ſuaſiones, id evicit Summi Pontificis præceptum ab Eminentiſſimo Cardinali Ferrario ipſi indictum, cui obedientiſſimus vir illico paruit, acquievitque. Et exinde poſt tres menſes in Arcadum Academicorum album relatus, atque emeritis laudum præconiis, ipſo inſcio, acclamatus fuit 9. Auguſti 1712. Sacra itaque inſignitus purpura *Thomaſius*, nihil penitùs de Religioſo vitæ Inſtituto immutavit, quinimò in candelabro Eccleſiæ collocatus magis prælucere omnibus, quâ zelo veteris diſciplinæ, humilitate, paupertate, cæteriſque virtutibus cœpit, adeout cunctis Romanæ Curiæ Prælatis, & Cardinalibus admirationi eſſet, & exemplo. Hinc inſtructâ ex pauperum agmine exiguâ nimis familiâ, quæ pro decenti Cardinalitiæ dignitatis famulatu, & muniis obeundis vix ſatis eſſet, eâque præterea optimis inſtituta legibus, ædes ſuas, in quibus non aurum, vel pretioſa ſupellex cernebatur, ſed ſumma paupertas ubique relucebat, ad inſtar regularis Monaſterii coordinavit; in quarum ſacellum ſtatis diei horis ſinguli utriuſque aulæ, ſuperioris ſcilicet, inferioriſque famuli ad ſacrum audiendum, preces, orationeſque Deo fundendas, atque ad ſacratiſſimi Roſarii recitationem quotidie conveniebant: quæ quidem Religionis munera tanta cum aſſiduitate, & fervore ab omnibus peragebantur, præeunte ipſo in primis *Thomaſio* exemplo ſuo, ac pietate, ut illius loci ſanctitate permotus memoratus Pontifex Clemens XI. pluries nepotes ſuos, Carolum ſcilicet Albanum, & Alexandrum fratrem natu minimum, ad præſens inter S. R. E. Cardinales recenſitum, ad præfatum *Joſephi* ſacellum miſerit, eo conſilio, ut divino ſuccenſi amore in illo ſanctitatis gymnaſio, participes fierent ſpiritualium chariſmatum, & bonorum. Nec minorem laudem, & plauſum apud omnes Præſules, & Dynaſtas promeruit *Thomaſii* pietas, ac religio in Deum, ſuamque Eccleſiam. Nam quod raro admodum, vel ferè nunquam cæteri Purpurati Patres facere conſuevêre in ſuis titularibus Eccleſiis, id *Joſephus* in Paræcia Sanctorum Sylveſtri, & Martini, quam nactus in titulum fuerat, peragebat: quippè ſingulis diebus feſtivis unà cum tota familia ſua hinc inde juxta veterum Chriſtianorum morem diſtributa, intererat divinis Officiis in Choro, & Miſſæ ſacrificiis ſumma cum devotione, & ædificatione omnium. Quibus poſtea abſolutis in remotiori ejuſdem Eccleſiæ loco, Parochi munus exercens, fidei rudimenta, ſive Catechiſmum ovibus ſuis explicabat, propoſitis prœmiis iis, qui in Doctrina Chriſtiana profeciſſent: tenuitq. ad extremam uſque vitæ lineam hanc charitatis palæſtram. Aſt ſplendentiſſimum hoc orthodoxæ Eccleſiæ lumen parum temporis effulſit, parumque eo gaudere licuit; quippe poſt menſes ſeptem, meritis, & virtutibus cumulatus, præ-

prædicto pluries mortis ſuæ die, magna ſanctitatis opinione Romæ extinctum primo Januarii 1713. ingemuêre omnes. Evulgata per Urbem tam eximii Cardinalis morte, haud facilè dictu eſt, quis fuerit ſingulorum ſenſus, ac mœror! Omnes ſiquidem exceſſiſſe e vivis virum ſanctum proclamabant, illiuſque virtutes palam deprædicabant. Nec defuerunt ex Cardinalibus, Præſulibus, Principibus, ac Matronis Romanis, qui certatim in venerationis conteſtationem, illius biretum, pileum, ac veſtis lacinias popoſcerint, ſubrupueriutque. Inter hos ipſemet Pontifex Maximus enumerandus, qui aſſervari penes ſe *Joſephi* iconem voluit, ea quidem mente, ut quem diù agentem ſecum in terris habere non potuit, vivum cerneret in imagine, inſpiceretque veluti præſentem.

Celebratum ejus funus magna cum pompa, ac populorum frequentia, qui turmatim ad deoſculandum ſancti Viri cadaver confluxerant, cum quibus adfuit etiam Hercoles Turinetti Marchio de Priè Orator Cæſareus, cujus adeo ingens fuit religio, & devotio erga defuncti Cardinalis exuvias, ut non modò oſcula ſua illis imprimere non detrectavetit, verùm etiam eaſdem a populari rapina tueri, earumque humationi intereſſe voluerit. Perſoluta deinde ſolemni ritu, & magnificentia tum ab univerſo Regularium cœtu, tum etiam a Collegio Cardinalium illi juſta fuêre: quibus peractis in inferiori templo Sanctorum Sylveſtri, & Martini ante ſacellum S. Mariæ Gaudium Chriſtianorum nuncupatæ, Joſephi corpus honorificè tumulatum fuit: cor verò in Eccleſia S. Sylveſtri Cleric. Regular. humatum. Ex quo tempore plura ab eo patrata miracula, ac collata in mortales beneficia referuntur. Qui ea ſcire cupit, adeat illius vitæ Scriptores inferiùs citandos.

Poſt quintum ab ejus obitu menſem creſcente paſſim miraculorum copia, Venerabilis titulo donatus eſt a Clemenre XI. qui, ut refert Ignatius Graveſon *in Hiſtor. Eccleſ. colloq. 6. pag.* 231. juſſit, ut quamprimùm fierent proceſſus, necnon ſcripturæ de fama ſanctitatis Venerabilis Servi Dei, de heroicis ejus virtutibus, miraculiſque ab eo patratis; ac diſtincta de iis omnibus habita relatione, ad ſolemnem piiſſimi Cardinalis Beatificationem procedendum eſſe indulſit. Quæ omnia executioni demandata ſunt, ſuperadditis Chriſtianorum Principum expoſtulationibus: ſolumque reſtat, ut prædefinitum tempus juxta Summorum Pontificum decreta elabatur.

Porrò *Thomaſii* vitam, ejuſque virtutes eximias primus omnium ſcripſit Antonius Maria Borromæus olim Clericus Regularis, nunc verò Epiſcopus Juſtinopolitanus, Venetiis typis Jacobi Thomaſini 1713. quæ refertur *in Diario Literatorum Italiæ tom. 13. pag.* 441. Deinde in ſequenti anno aliam uberiorem evulgavit Dominicus Berninus, Romæ typis Angeli Bernabò 1714.

Emeritis laudibus *Joſephi* ſanctimoniam in primis extulit Clemens XI. Pontifex maximus, uno poſt obitum menſe in oratione conſiſtoriali habita 30. Januarii 1713. coram S.R.E. Cardinalibus, in qua aureis hiſce verbis illius ſanctitatem expreſſit. *Venerabiles Fratres. Admonent nos multiplicia funera, quæ paucos intra menſes quamplurium ex Fraternitatibus Veſtris, non ſine gravi paterni cordis noſtri dolore contigerunt; ut ad tot, tantaſque Apoſtolici Senatûs jacturas opportunè reparandas animum convertamus. Nec ſanè diſſimulare poſſumus cæteris acerbiorem nobis accidiſſe noviſſimam omnium, quam fecimus EXIMII, AC PIISSIMI Cardinalis* Thomaſii; *moleſtè quidem ſenſimus nimia celeritate nobis ereptum fuiſſe VERUM EXEMPLAR SANCTIORIS VETERIS DISCIPLINÆ, quod in ejus moribus, & doctrina ſuſpiciebamus. Humiliantes nos nihilominus ſub potenti manu Dei, cujus providentia in ſui diſpoſitione non fallitur, Davidicum illud coram Domino recolere non prætermiſimus:* Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu feciſti. *Sperantes interea adfuturum nobis ope ſua apud Deum in cœlis, qui conſiliis ſuis diù nobis adeſſe non potuit in terris.* &c.

Similia laudum præconia protulit præfatus Pontifex cùm ei allata fuit *Thomaſii* Epiſtola, in qua eximius vir va-

variis rationibus utebatur abdicationem Cardinalatûs a ſe factam cohoneſtare, eumque ad acceptandam prædictæ dignitatis reſignationem inducere. Quam Epiſtolam utpote ſummam redolentem humilitatem, ac magnæ ædificationis omnibus legentibus, ſubjicere hîc placuit eodem italico idiomate, quo fuit exarata.

Beatiſſimo Padre.

La promozione, che la Santità Voſtra s'è degnata fare di me al Cardinalato, mi ha dato giuſto motivo d'ammirare, e adorare gl'imperſerutabili giudizj di Dio verſo de' peccatori, come ſon'io; ed ora mi ſpinge darne a Voſtra Beatitudine quelle grazie maggiori, che poſſo, ſe ben non quanto dovrei. La grandezza del benefizio m'obliga inſieme a rappreſentare a Voſtra Santità con iſchiettezza gli oſtacoli, ed impedimenti, che mi trovo, e ſono i miei gravi peccati, le paſſioni non frenate, la mia ignoranza, e poca abilità, la coſcienza legata con voti, e giuramenti a non ricevere dignità a me tanto ſuperiori, e particolarmente il giuramento fatto ſecondo il Decreto del Capitolo Generale nell'anno 1662. *che dice: Noſtrates tam Clerici, quàm Sacerdotes, qui in poſterum in Superiores electi fuerint, & qui in Romanis, vel Hiſpanis noſtris Domibus, quovis titulo, aut cauſa degunt, vel degent, arctiſſimo juramento obſtringantur, non modò dignitates eccleſiaſticas extra Religionem non procurandi nec per ſe, nec per alios, non directè, nec indirectè, non clam, aut palam; imò nec altro quidem oblatas, niſi ex præcepto Sanctiſſimi acceptandi. Perciò umilmente ſupplico la Santità Voſtra, che informata di tutto ciò, ſi degni ammettere per queſta mia la rinunzia di tal Dignità: ritenendone però per ſempre la memoria del benefizio conferitomi: e pregando Iddio per il mio inſigne Benefattore, per fine bacio alla Santità Voſtra umiliſſimamente i ſantiſſimi piedi.*

Di Voſtra Santità

Umil. Divot. ed Oblig. Servo
Giuſeppe Maria Tommaſi C.R.

Alii pariter Romani Pontifices, Cardinales, Præſules, & Dynaſtæ condignis elogiis *Thomaſii* merita proſequuti ſunt, ut liquet ex ſequentibus Syllabis. Supereſt modò, ut quæ humillimus Dei Servus in communem Chriſtiani Orbis utilitatem ſcripſit, evulgavitq. typis, hîc ſubjiciamus. Itaque

Edidit latino idiomate ex Diario Literatorum Italiæ *tom.* 24. *& tom.* 26. *art.* 1. *pag.* 13. 39. 47. 49.

Divi Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis ſpeculum, ut in eo quam obediens Deo, inobedienſque ſit, facilius quiſque agnoſcat hac minori forma primo editum. Acceſſit ejuſdem S. Doctoris Pſalterium, quod Matri ſuæ compoſuit. Miſſale Romanum fer. 4. *Cinerum ex Pſalmo* 1. Romæ ex typographia Joſephi Vannaccii 1679. in 8.

Codices Sacramentorum nongentis annis vetuſtiores, nimirum libros tres Sacramentorum Romanæ Eccleſiæ, Miſſale Gothicum, ſive Gallicanum, vetus Miſſale Francorum, Miſſale Gallicanum vetus. Romæ ex typographia Angeli Bernabò 1680. in 4. Horum tres ultimi codices recuſi ſunt operâ P. D. Joannis Mabillonii Benedictini celeberrimi, in libro: *de Liturgia Gallicana.* Lutetiæ Pariſiorum apud Viduam Edmundi Martin, & Joannem Bondet 1685. in 4. Ex Diario Parmæ anno 1686. *pag.* 139. & ex Actis Eruditorum Lipſiæ menſe Januarii 1686. *pag.* 21.

Pſalterium juxta duplicem editionem, quam Romanam dicunt, & Gallicanam, unà cum Canticis ex duplici item editione, & Hymnarium, atque Orationale. Editio ad veterem eccleſiaſticam formam ex antiquis MSS. exemplaribus digeſta. Romæ typis Tinaſſii 1683. in 4. Laudatur in Actis Lipſienſibus *tom.* 1. *ſupplem. ſect.* 9. *pag.* 486.

Pſalterium cum Canticis, verſibus priſco more diſtinctum, argumentis, & orationibus vetuſtis, novaque literali explanatione breviſſima dilucidatum. Romæ typis Joſephi Vannaccii 1697. in 4. Laudatur in Actis Lipſienſibus menſe Februarii anno 1698. *pag.* 62.

Reſponſorialia, & Antiphonaria Romanæ Eccleſiæ a S. Gregorio Magno diſpoſita. Acceſſit Appendix varia, continens monumenta vetera ad Antiphonas, Reſponſoria, Eccleſiaſticoſque verſus pertinen-

Digitized by Google

tinentia ex MSS. Codicibus nunc primùm prodeunt, ſcholiis explicantur. Ibidem typis Joſephi Vannaccii 1686. in 4. Hoc opus laudant Diarium Literatorum Parmæ anno 1686. *pag.* 131. & Acta Lipſienſia *tom.* 1. *ſupplem. ſect.* 9. *pag.* 488.

Sacrorum Bibliorum juxta editionem ſeu LXX. Interpretum, ſeu B. Hieronymi, veteres Titulos, ſive Capitula, Sectiones, & Stichometrias ex majore parte ante annos mille in Occidente uſitata, unà cum antiquis Prologis, Argumentis, &c. *ex MSS. Codicibus prompta. Pars prior vetus Teſtamentum complectens, & pars altera novum Teſtamentum.* Ibidem ex typographia Hæredum Corbelletti 1688. in 4. Laudibus exornatur *in iiſdem ſupplem. tom.* 1. *pag.* 490.

Antiquos libros Miſſarum Romanę Eccleſiæ, ideſt Antiphonarium S. Gregorii Papæ, Comitem ab Albino ex Caroli Magni Imperatoris præcepto emendatum, unà cum aliis lectionariis, et Capitulare Evangeliorum ex MSS. Codicibus ſive primùm edita, ſive emendata. Ibidem typis Joſephi Vannaccii 1691. in 4. Præit operi Diſquiſitio *de antiquo Ritu canendi in Miſſa*. Capitulare autem notis uberrimis illuſtravit idem *Thomaſius*. Celebratur hoc opus a Bernardino Bacchino in Diario Literatorum Mutinæ anno 1692. *pag.* 7. & ab Actis Lipſienſibus menſe Octobris anno 1692. *pag.* 477.

Diſſertatiunculas de Fermento Eucharistico. in 4. Citantur, & laudantur in Diario Literatorum Italiæ *t.* 26. *pag.* 49.

Officium Dominicæ Paſſionis feria ſexta Paraſceve majoris Hebdomadæ ſecundùm Ritum Græcum, nunc primùm latinè editum. Romæ typis Joſephi Vannaccii 1695. in 8.

Indiculum Inſtitutionum Theologicarum veterum Patrum. Romæ per Corbellettum 1701. in 4.

Inſtitutiones Theologicas antiquorum Patrum, quæ aperto ſermone exponunt breviter Theologiam ſive Theoricam, ſive Practicam. tom. 3. in 8. Romæ ex typographia Sacræ Congregationis de Propaganda Fide 1709. 1710. 1712. Laudantur in Diario Literatorum Italiæ *t.* 2. *pag.* 514. *tom.* 5. *tom.* 9. 10. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 26.

Prælo paraverat ex eodem Diario *tom.* 24. *pag.* 13.

Inſtitutionum Theologicarum veterum Patrum alios tomos, in quibus inſerta ſunt:

Catecheſis S. Auguſtini de catechizandis rudibus e capite 16. *uſq. ad finem.*

Enchiridion ejuſdem ad Laurentium.

Libri 11. 12. 13. 14. 19. 20. 21. 22. *ejuſdem de Civitate Dei.*

Liber Hæreſum ejuſdem, ad Quod vult Deum.

Liber de Agone Chriſtiano.

Quatuor libri Hæreticarum fabularum Theodoreti.

Liber quintus Divinorum Dogmatum, ſeu Decretorum.

Gennadius de Eccleſiaſticis Dogmatibus.

S. Fulgentius de Fide ad Petrum.

S. Iſidorus de ſummo Bono, ſive quatuor libri Sententiarum.

S. Joannes Damaſcenus de Fide Orthodoxa libr. 4. *de Paralellis lib.* 3. *& liber de Hæreſibus.*

In fine operis Index generalis totius operis.

Præterea paravit ex eodem Diario *tom.* 26. *pag.* 28.

Breviculum aliquot monumentorum veteris moris, quo Chriſtifideles adſæculum uſque decimum utebantur in celebratione Miſſarum, ſive pro ſe, ſive pro aliis vivis, vel defunctis, & de ejuſdem rei oneribus.

De privato Eccleſiaſticorum Officiorum Breviario extra Chorum.

Memorialem Indiculum veteris, & probatæ in Eccleſia conſuetudinis concedendi Indulgentias.

Notulas ad dubia proponenda Congregationi Sacrorum Rituum pro nova impreſſione Miſſalis.

Rurſus ex citato Diario *t.* 9. *pag.* 469. paravit

Geminam & legitimam editionem Sacramentarii S. Gregorii Magni.

Indicem Sanctorum ex Græcis voluminibus, ex P. Maggio in Carmelo Mariano *pag.* 302.

Idiomate italico typis evulgavit ex eodem Diario Literatorum Italiæ *to.* 26. *pag.* 50.

Vera

Vera norma di glorificare Dio, e di fare Orazione ſecondo la dottrina delle divine Scritture, e de' SS. Padri. Romæ typis Joſephi Vannaccii 1687. in 12.

Breve Riſtretto de' Salmi, che comprende i verſi d'orazione in quelli contenuti. Ibidem apud eumdem 1699. in 8.

Conſtituzioni delle Monache Benedettine del Monaſtero della B. Vergine Madre di Dio Maria del Roſario di Palma nella Dioceſi di Girgenti. Ibidem apud eumdem 1690. in 8.

Breve Iſtruzione del modo d'aſſiſtere alla Meſſa. Ibidem in 12.

Ufficio proprio di S. Gaudenzio Veſcovo di Rimini. in 4.

Il nuovo Meſſale riveduto, e corretto. in fol.

Eſercizio cotidiano. Romæ typis Franciſci Gonzagæ 1713. in 8.

Meſſa per la buona morte conceduta dal Sommo Pontefice Clemente XI. a richieſta del Gran Duca di Toſcana Coſimo III.

SYLLABUS

Romanorum Pontificum, Principum, S. R. E. Cardinalium, Præſulum, aliorumque illuſtrium virorum, penes quos JOSEPHUS MARIA Cardinalis THOMASIUS antequam ad ſacram purpuram evectus eſſet, ob vitæ ſanctimoniam, & doctrinam, magno in pretio, & veneratione extitit.

Ex Summis Pontificibus.

INNOCENTIUS XII. Pontifex maximus, Thomaſium magno ab omnibus in honore, & æſtimatione habitum, ſingulari etiam benevolentiæ ſuæ ſignificatione dignum reputavit: quippe cùm Pſalmorum expoſitionem ab eo factam per manus Ulyſſis Cardinalis Gozzadini (inſcio hujus rei Thomaſio) accepiſſet; captus mellifluo ejus ſcribendi charactere agnoſcere de vultu illum voluit, quem non poſt multò cùm ante pedes ſuos in genua provolutum habuiſſet, benigniſſimè excepit, & ſpiritualibus donis, ac favoribus cumulatum dimiſit. Elapſo inde brevi temporis intervallo in Apoſtolicum Urbis Examinatorem, Sacræq. Rituum Congregationis Conſultorem elegit; aſt humilis Dei Servus ab omni honorum appellatione omninò alienus, dignitates illas illico recuſavit. Berninus *in vita Thomaſii ſecundæ editionis cap. 9. pag. 152.*

CLEMENS XI. Theatinæ Congregationis Benefactor inſignis, adeo Thomaſii ſtudioſiſſimus, ac amantiſſimus extitit, ut licèt ſupra illum divitias beneficentiæ ſuæ quodam modo effuderit, nunquam tamen pro viri meritis ſe feciſſe ſatis autumabat. Hinc poſtquam Thomaſium in ſui Ordinis, atque Sacrorum Rituum, & Indulgentiarum Congregationum Conſultorem motu proprio elegiſſet, eumque præterea Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Sancti Officii Qualificatorem conſtituiſſet; ad conſtantis, & nunquam interrupti amoris ſui oſtenſionem inter S. R. E. Cardinales, tametſi omninò invitum, & reluctantem, cooptavit 18. Maji 1712. ut ſuperius dictum eſt. Berninus, & Borromæus *in vita*; Diarium Literatorum Italiæ *tom. 2. art. 1. pag. 16. 17.*

BENEDICTUS XIII. dum inter S.R.E. Cardinales recenſitus inclareſceret, ea in æſtimatione, & veneratione ſemper habuit Thomaſii ſanctimoniam, ut illum adhuc viventem in epiſtolis ſuis appellare *Sancti Viri* vocabulo non ambegerit: quod præſtitit etiam in literis poſtulatoriis ipſius Beatificationis, ut inter alios refert laudatus Berninus *in eadem Thomaſii vita cap. 22. pag. 397.*

Ex Principibus.

CHRISTINA Svecorum Regina, literatorum amatrix, & promotrix, tanti fecit Thomaſii doctrinam, ut illum inter ſui ſæculi doctiſſimos Viros repoſuerit, deprædicaveritque: cui proinde liberum aditum præbuit adeundi celebrem ſuam Bibliothecam, antiquoſque Codices Monaſterii Floriacenſis edendos tradidit; ex quibus materiam hauſit Thomaſius pro ſuis Codicibus Sacramentorum, quos in grati animi penſum eidem Reginæ paulò poſt adſcripſit, nuncupavitque his verbis:

Chri-

Chriſtinæ Svecorum, Gothorum, & Wandalorum Reginæ

Joſeph Maria Thomaſius Congregationis Clericorum Regularium Presbyter

S. D.

Quos Codices ab hinc complura ſæcula conſcriptos munificentia tua mihi conceſſit edendos, hos nunc ſui fœcundos exempli majeſtati tuæ jure reſtituo. Qua in re utrumque gratulor, & ſine priſci characteris moleſtia in hoc uno volumine eos lectitare te poſſe, & de re ſacra optimè meritam ex eiſdem apud eruditos omnes haberi. Accipe ergo quod præclaram decet ſapientiam, religionemque tuam, atque in eo ſummæ obſervantiæ in te meæ obſequium humaniter admitte. Vale.

Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 19. *pag.* 17. 18. 19. Berninus *pag.* 152.

Ex Cardinalibus.

FRANCISCUS ſenior BARBERINUS Sacri Collegii Cardinalium Decanus, Epiſcopus Oſtienſis, magnus Literatorum Mæcenas, eo in amore, & pretio habuit *Thomaſii* doctrinam, vitæque ſanctimoniam, ut frequenter agere cum illo de rebus eccleſiaſticis, deque ſacris Ritibus, & Canonibus, tametſi variis diſtentus curis, in morem habuerit. Cujus ſtudia ſummopere juvit traditis illi nonnullis ſanctorum Patrum Codicibus, aliiſque antiquis Eccleſiæ Romanæ monumentis ex inſignibus Bibliothecis Vaticana, Barberina, Vallicellana, Gluſiana, & Altempſiana, ut ipſemet *Thomaſius* non obſcurè innuit in libro, cui titulus: *Reſponſorialia, & Antiphonaria Romanæ Eccleſiæ a S. Gregorio Magno diſpoſita*: ubi in Præfatione Operis *pag.* 7. ait: *Ex his primùm eſt Vaticanæ Baſilicæ Antiphonarium membranaceum, notis muſicis; non iis, quæ hodie ſunt in uſu, connotatum: quod nobis ſumma benignitate olim communicaverat vir ille ſummis laudibus proſequendus, & de bonis ſtudiis meritiſſimus Franciſcus Barberinus Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, cujus memoria in benedictione cùm apud omnes, apud me tum maximè ſemper erit tum ſummis me ſibi officiis, quam arctiſſimè devinxerit.* Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 18. *pag.* 20. *tom.* 19. *pag.* 2. 3. 4. Berninus *pag.* 154.

FRANCISCUS junior BARBERINUS, alter ejuſdem nominis, & familiæ Cardinalis ampliſſimus, tanti etiam fecit *Thomaſii* doctrinam, vitæque probitatem, ut non modò illius ſuffragium in plena Cardinalium Congregatione, utpotè ſolidiſſima refertum doctrina, cæteris Theologorum votis prætulerit; verùm etiam ſummam illius demiratus animi demiſſionem, ingenuè faſſus eſt, nunquam ſe euſque deprehendiſſe in aliis Religioſis Viris tam profundam humilitatem, qualem perſpexerat in Thomaſio. Berninus *cap.* 9. *pag.* 154. & *cap.* 13. *pag.* 209.

LEANDER COLLOREDUS S.R.E. Cardinalis, Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii, ſanctimoniæ laude ſatis notus, cùm aliquoties morum innocentiam, pietatem, cæteraſque *Thomaſii* virtutes delibaſſet, illum ceù virum a Deo datum Eccleſiæ ſuæ in ædificationem fidelium venerabatur, ſibique cor rapuiſſe affirmabat. Ideoque frequenter inviſere in cella ſua, maximè dum ægrotaret, conſuevit. Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 26. *pag.* 46. Berninus *cap.* 9. *pag.* 153.

JOSEPH AGUIRRE S.R.E. Cardinalis ex Ordine S. Benedicti, *Thomaſium*, cui addictiſſimus extitit, adire in Ædes S. Sylveſtri frequenter ſolebat, ubi initis inter ſe variis colloquiis de rebus eccleſiaſticis, & ſanctis Patribus, pluſculas diei horas eruditè inſumebant. Huic eximio, ac doctiſſimo Cardinali tradidit *Thomaſius* rectam methodum inſtituendi ſtudia ſua in lectione SS. Patrum: ut teſtatur in ſuo Indiculo Inſtitutionum Theologicarum in Epiſtola ad Joannem Mabillonium, in qua invitans omnes ad SS. Patrum ſtudium, inter alia hæc habet: *Memini me dicere Eminentiſſimo Cardinali de Aguirre piæ memoriæ, ſi repueraſcerem, alio me prorſus modo mea ſtudia inſtituturum, mihique optimum Cardinalem reſpondere, ſe quoque rem menti meæ conſimilem facturum.* Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 18. *pag.* 20. *tom.* 26. *pag.* 46. Berninus *cap.* 9. *pag.* 153.

JOANNES BONA ex Ordine Ciſtercienſium, Presbyter Cardinalis, de

Republica literaria præclare meritus, *Thomaſium* ſummoperè ſibi acceptum, ſæpiſſimè ad conferendum ſecum de literariis rebus admittebat: cui ſtimulum addidit ad continuanda SS. Patrum ſtudia, ipſiuſque opera in publicam lucem pro Eccleſiæ utilitate emittenda. Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 18. *pag.* 20. *tom.* 19. *pag.* 2. Berninus *loco ſuperius citato*.

HIERONYMUS CASANATE S. R. E. Cardinalis incredibili ſtudio *Thomaſium* complexus eſt, captuſque egregiis ejus animi dotibus, & potiſſimùm morum innocentiâ, & eruditione ſummâ, non modò uti ejus conſiliis, ac ſuffragiis in præcipuis Eccleſiæ negotiis in morem habuit, verùm etiam proponere Innocentio XII. tanquam virum Cardinalitio galero dignum minimè detrectavit. Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 26. *pag.* 46. Berninus *ibidem*.

MICHAEL ANGELUS RICCIUS S.R.E. Cardinalis, antequam ad ſacram Purpuram proveheretur, inſtitutis crebris cum *Thomaſio* colloquiis de rebus literariis, illum ad ſolidiſſima veterum Patrum, divinæque ſcripturæ ſtudia maximè accendit. Cujus conſilium ſequutus *Thomaſius*, appellare eximium Cardinalem Magiſtrum, ac Præceptorem ſuum paſſim conſuevit: cui prætereà literarios labores ſuos ſæpiſſimè communicavit. Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 28. *pag.* 20. & *tom.* 19. *pag.* 2.

ULDERICUS Cardinalis CARPINEUS Epiſcopus Portuenſis, Thomaſianæ familiæ ſtudioſiſſimus: quæ olim benevolentiæ ſuæ argumenta erga Venerabilem D. Carolum de Thomaſiis oſtenderat, eadem poſt illius obitum *Joſepho* defuncti nepoti æquali amoris ſui conteſtatione patefecit. Aſt *Thomaſius* charitatis illius memor, quam moribundo patruo pientiſſimus Cardinalis exhibuerat in agone, adeſſe in extremis vitæ ipſius periodis ſpiritualibus adjumentis, præſentiaque ſua in grati animi ſignificationem voluit, recommendando Deo illius animam. Diarium Literatorum Italiæ *tom.* 19. *pag.* 6.

GASPAR CARPINEUS S. R. E. Cardinalis, Urbis Vicarius in ſpiritualibus, ob ſingularem conceptum, quem gerebat de *Thomaſii* doctrina, ac vitæ probitate in cunctis ferè caſibus, ſive controverſiis, quæ occurrere in ſua Curia ſolebant, nihil decernere volebat non audito prius illius oraculo, & voto. Berninus *cap.* 9. *pag.* 154.

FRANCISCUS PIGNATELLUS S. R. E. Cardinalis, e Congregatione Clericorum Regularium, Archiepiſcopus Neapolitanus, & Apoſtolici Collegii Decanus, olim *Thomaſii* in Chriſto frater, & condiſcipulus; ex ſingulari, quam de illius ſanctimonia opinione habebat, paſſim apud correligioſos ſuos appellare virum ſanctum, eumque proponere omnibus ceu regularis obſervantiæ, perfectiq. viri ideam, & exemplar ſolebat. Borromæus, & Berninus *in Vita Thomaſii*.

ULYSSES Cardinalis GOZZADINUS, *Thomaſium* quà ſcientiis, quà virtutum inſignibus cum primis ornatiſſimum, ita adjudicabat, ut pendere ab ejus nutu in iis, quæ eccleſiaſticos decent, voluerit: cujus conſilia tanti faciebat, ut propriis commodis non ſemel prætulerit. Berninus *cap.* 9. *pag.* 154. & *cap.* 10. *pag.* 170.

THOMAS FERRARIUS ex Ordine Prædicatorum, S. R. E. Cardinalis tituli S. Clementis, ob antiquam cum *Thomaſio* amicitiam ſummoperè de illius promotione ad ſacram Purpuram gratulatus eſt: cujus poſtmodum celeris obitûs paucos poſt menſes acceptâ notitiâ, nimio dolore correptus, in hæc verba prorupiſſe fertur: *O quàm magnam in morte Thomaſii paſſa eſt Eccleſia Dei jacturam!* Berninus *cap.* 23. *pag.* 359.

JOSEPH S. R. E. Cardinalis VALLEMANUS, commendatiſſimus Apoſtolici Senatûs vir, adeo *Thomaſii* amore flagravit, ob ſingularem ſcilicet ipſius peritiam in eccleſiaſticis rebus, & antiquis Eccleſiæ ritibus, ac monumentis, ut ſummis votis ejus amicitiam efflagitaverit, quemadmodum ipſemet Cardinalis faſſus in quadam atteſtatione eſt, quam habes apud Berninum in vita Thomaſii *cap.* 10. *pag.* 162. ubi pariter aſſerit, ſe nullum unquam agnoviſſe virum *Thomaſio* doctiorem, magiſque ver-

verſatum in ſacrarum rerum ſtudio. Berninus *loco mox citato*.

JOSEPH Cardinalis IMPERIALIS, Congregationis Diſciplinæ Regularis Præfectus, ea in exiſtimatione habuit *Thomaſii* doctrinam, ut ejus ſuffragium, ſive votum magni ſemper fecerit. Berninus *cap.* 10. *pag.* 162.

FRANCISCUS MARIA CASINUS S. R. E. Cardinalis S.Priſcæ, ex Ordine Patrum Capucinorum, eximius ſemper extitit *Thomaſii* cultor, & venerator: quippe qui demiratus non ſemel fuerat egregias illius animi virtutes, modeſtiam nimirum, humilitatem, vitæ auſteritatem, rariamque eruditionem, & doctrinam. Qua de cauſa in relatione, quam fecit de illius ſanctimonia, illum vocat *doctiſſimum*, *illuminatiſſimum*, *ac omnibus chriſtianis virtutibus ornatiſſimum*. Berninus *cap.* 10. *pag.* 160.

ANNIBAL ALBANUS S. R. E. Cardinalis Camerarius, Clementis XI. ex fratre nepos, æmulatus patrui ſui pietatem, benevolentiamque, quibus ille erga *Thomaſium* ferebatur, perennibus amoris ſui beneficiis, & favoribus proſequutus eumdem eſt quamdiu vixit. Poſt cujus mortem in venerationis argumentum aſſervare penes ſe illius pileum veluti pretioſum aliquod margaritum voluit. Berninus *cap.* 17. *pag.* 275. *& cap.* 23. *pag.* 389.

ALEXANDER ALBANUS S.R.E. Cardinalis, dum adhuc inter laicos ageret, *Thomaſii* veneratione, ſanctimoniæque fama permotus, adire illum in ſuum Palatium unà cum germano fratre Carolo Albano Principe Romano voluit: ubi intervenientes ambo ſpiritualibus exercitiis, quæ fieri ſolebant in privato ejuſdem Cardinalis *Thomaſii* ſacello, inflammari ſe ad pietatem, devotionemq. faſſi ſunt. Berninus, & Borromæus *in Vita Thomaſii*.

Denique Eminentiſſimi Patres Sacræ Congregationis de Propaganda Fide ex peculiari, quam habebant, opinione de *Thomaſii* doctrina, & peritia in veteribus Eccleſiæ monumentis, illum frequenter interpellabant pro indagine ſcripturarum antiquarum, conſulebantque nonnunquam in dubiis, ac controverſiis fidei. Porrò venerabilem hanc toti chriſtiano Orbi Congregationem, *Thomaſius* cùm inter ipſius auguſtos Patres adſcriptus eſſet, hæredem inſtituit ſuarum ſupellectilium, & bonorum omnium. Berninus *c.* 9. *pag.* 154. Borromæus *in eadem vita Thomaſii circa finem*.

Ex Præſulibus, & Prælatis.

TAmetſi omnes propemodum Romanæ Curiæ Prælati ſummo in honore, & veneratione *Thomaſium* ſemper habuerint, ob ipſius præclara in Deum merita, vitæque ſanctimoniam, ac doctrinæ ſplendorem, quibus ornatus veluti fulgentiſſimum ſydus reſplenduit in Eccleſia Dei, præcipuè tamen ejus virtutum cultores fuère.

JOANNES CIAMPINUS Prælatus magni nominis, ſcriptis, præloque celeberrimus, qui olim *Thomaſio* arctiſſimè in amicitia junctus fuit, de quo infra.

JUSTUS FONTANINUS Clementis XI. Camerarius, vir Reipublicæ Literariæ abundè notus, & *Thomaſii* ſtudioſiſſimus, cujus vitam eleganter deſcripſit in Diario Literatorum Italiæ, ut infra dicetur.

JOSEPH MARIA SUARESIUS Epiſcopus Vaſonenſis, Baſilicæ Vaticanæ Vicarius. Cum quibus omnibus eruditis viris ſtudia ſua conferre *Thomaſius* conſuevit, ex laudato Diario *tom.* 22. 23. 24.

PHILIPPUS DE TORRE Epiſcopus Adrienſis, Alexander Burgos ſacræ Theologiæ Magiſter ex Ordine Minorum Conventualium S. Franciſci, Catanenſis poſtmodum Eccleſiæ Antiſtes, Carolus Maigrot Gallus Epiſcopus Cononenſis, Vicarius Apoſtolicus olim in Regno Sinarum, Joannes Franciſcus Nicolai ex Ordine Minorum Obſervantium S. Franciſci, Vicarius Baſilicæ Vaticanæ, & Patriarcha, Franciſcus Ramirez Agrigentinorum Præſul e Dominicana familia, Joſeph Maria Sauli Nauli Epiſcopus, aliique complurimi, de quibus conſule memoratum Diarium locis citatis, & Auctores ipſius vitæ.

Ex Doctoribus Illuſtrium Europæ Academiarum.

INſignes EUROPÆ ACADEMIÆ, Pariſienſis nempè, Patavina, Salmanticenſis, & Lovanienſis, eam opinionem de *Thomaſii* doctrina habuêre, ut præter elogia, quæ in ejus commendationem ediderunt, conſulere illum in rebus doctrinalibus haud rarò conſueverint. Hinc aliqui Sorbonæ Doctores, qui Romam pro quibuſdam negotiis advenerant, *Thomaſium* illico adiére, a quo ex commiſſione Epiſcoporum Galliæ, & ſignanter Archiepiſcopi Rhemenſis, votum ſuum in quibuſdam controverſiis, dubiiſque non levi ponderis enixè quæſivére. Berninus *cap. 9. pag.* 148.

ANTONIUS VAIRA Sacrorum Canonum antecesſor primarius in Archilyceo Patavino, ac poſtmodum Adrienſis Epiſcopus, ut primùm in Urbem pervenit, *Thomaſium* ſibi jam notum ex publica virtutum ejus fama convenit; cujus pietatem, doctrinamq. demiratus, in hæc verba prorupit: *O quam venuſtè, in uno* Thomaſio *emicat pietas cum doctrina! ſanctimonia cum ſcientia!* Berninus *cap. 9. pag.* 152.

Demum HOLLANDIÆ HÆRETICI, *Thomaſii* doctrinæ robur, firmitatemq. formidantes, utpotè erroribus ſuis oppoſitę, dicere ad alterutrum conſueverunt: *Cavete Thomaſium*. Ex Bernino *cap. 9. pag.* 148. Cujus poſtmodum ſequuta jam morte, in publicis Novaliis ſanctiſſimi viri titulo glorioſum nomen cohoneſtarunt; quæ quidem laus, utpotè ex ore heterodoxorum prolata, valdè honorifica *Thomaſio* eſſe debet. Berninus *cap. 23. pag.* 393.

SYLLABUS

Sexaginta ferè Auctorum, qui JOSEPHI Cardinalis THOMASII doctrinam, ejuſque opera, ac vitæ ſanctimoniam ſummis laudibus exornarunt.

Ex Gallis.

NUlla profectò ex cunctis Europæ Nationibus magis benevola *Thomaſio*, ejuſque operibus extitit, quàm Gallica gens, quæ utpotè ſcientiis omnibus præ cæteris dedita, ita eruditis viris ſemper addicta fuit. Ex hac ergo inclyta Natione plures numerantur eximii Auctores, qui *Thomaſium* condignis laudibus efferunt; ſed horum præcipui ſunt:

IGNATIUS HYACINTHUS GRAVESON ex Ordine Prædicatorum, qui *in Hiſtoria Eccleſiaſtica tom. 7. colloq. 6. pag.* 211. loquens de *Joſephi Thomaſii* virtutibus, & vitæ ſanctimonia, hocce teſtimonium protulit. *Sed prætermittere haud poſſum alium S. R. E. Cardinalem, qui nuperrimè ad Deum migravit* Joſephum Mariam Thomaſium *Ordinis Clericorum Regularium Theatinorum, virum immenſa eruditione cum eximia pietate conjuncta præditum, quem ipſe Romæ vidi, ſæpiùſque tetigi ejus lecti duritiem, palearum ſtramen, aſperum cilicii induſium. Suſpexi hujus optimi Cardinalis ex clariſſima, ac piiſſima familia originem ducentis; Modeſtiam humana majorem; animum a faſtu omninò alienum; Charitatem, quæ eſt vinculum perfectionis erga Deum ferventiſſimam, erga proximum effuſiſſimam, reſtaurandi diſciplinam morum, & ethycam chriſtianam a corruptelis repurgandi ardentiſſimum zelum. Hæc omnia non ſolùm Scriptores illius vitæ, ſed uno ore conteſtantur omnes, quotquot eum Romæ viderunt, ipſiuſque pretioſam in conſpectu Domini mortem maximis præconiis celebrarunt.* Et *tom. 8. colloq. 5. pag.* 211. de Thomaſii eruditione, ſive operibus typis evulgatis ſubjungit: *Ordinem Clericorum Regularium, qui Theatini appellantur, ſæculo 17. maximè illuſtravit* Joſephus Maria Thomaſius *Cardinalis a Clemente XI. Pontifice Maximo creatus. Hic quippe Scriptor cùm generis nobilitate, tum pietate, & eruditione excellentiſſimus, præter brevem, quem edidit Indiculum quorumdam Opuſculorum SS. Patrum, ex quibus præcipua ſacræ Doctrinæ argumenta ſibi derivent Theologiæ Candidati, varios quoque Romæ vulgavit Inſtitutionum Theologicarum veterum Patrum tomos, Codices Sacramentorum*, &c. *Miſſale Gothicum, Francorum, & Gallicanum vetus, Antiquos libros Miſſarum Romanæ Eccle-*

ſiæ,

ſiæ, &c. *Pſalterium juxta duplicem editionem Romanam, & Gallicanam*, &c. *aliaque doctiſſima Opera, quibus pius ille Cardinalis, linguarum Hebraicæ, & Græcæ peritiſſimus, nomen ſuum reddidit immortale.*

LUDOVICUS MORERIUS *in Supplemento Dictionarii Hiſtoriei tom.* 2. *verbo*, Tommaſſi, *fol.* 581. de eodem verba faciens, hæc gallicè ſcripſit: *Tommaſſi (Joſeph Marie) etoit fils aînè du Due de Palma. Dès l'age le plus tendre il ſe eonſaera a la S. Vierge, & ce fût qui l'obligea de prendre dans la plupart de ſes cuvrages le nom de Joſeph Maria Carus. Pour meriter la protection de la Vierge, il fit voeu de ehaſtetè. Quoiqu'il fût l'aînè d'une Maiſon illuſtre, il ſuivit l'exemple d'un Oncle, & de quatre Soeurs, qui avoient quittè le monde, & renonça a tous les bonneurs, qu'il lui ofroit. Il entra dans l'Ordre des Theatins, où il ſe diſtingua par une modeſtie conſtante, une oraiſon preſque continuelle, une mortification rigoureuſe malgrè la delicateſſe de ſon temperament, une exacte pauvretè. Il couchoit ſur la dure, il ſe privoit des recreations ordinaires, il ſavoit par coeur tous les Pſeaumes, & faiſoit ſes delices de les reciter, & de les mediter. Il ne ſe diſtingua pas moins par ſa Science, que par ſa pietè. Il etudia le Grec, l'Ebreu, le Caldaïque, la Philoſophie, & la Litterature Payenne, & de eette partie de la Science eccleſiaſtique, qui regle l'Office Divin. Clement XI. dit-on, le contraignit d'accepter le Cardinalas, au quel il fut elevè le* 18. *Mai* 1712. *L'augmentation mediocre de ſes revenus fût utile aux pauvres, dont ſa Maiſon devint l'azile, en ſix mois il leur diſtribua quatre mille ecus d'or. Il ſecourut les Catboliques R. Suiſſes dans la guerre, qu'ils eurent contre les Proteſtans. Il renouvella l'aneienne diſcipline touchant les titres des Cardinaux, il prechoit tous les dimanches. Il predit, dit-on, plus d'une fois les aproches de ſa mort. Il avoit ſouhaitè d'etre enterrè ſans aucune pompe dans un Cimetiere. Ce deſir ne fût point ecoutè. On lui erigea un ſepulcre de marbre. &c.* Poſtea recenſet illius opera, quæ approbat, & laudat.

PATRES SOCIETATIS JESU natione Galli *in Monumentis Trevolcianis*, ſive in libris, quos inſcripſerunt: *Memoires pour l'Hiſtoire des Sciences, & des beaux Arts*, &c. *Janvier* 1714. *art.* 22. *pag.* 284. 285. 286. 287. referentes Orationem Joannis Titolivii de laudibus præſtantiſſimi, & religioſiſſimi Cardinalis Joſephi Mariæ Thomaſii, hæc addunt: *Monſieur l'Abbè Titolivio, Referendaire de la Congregation de l'Indice, ne pouvoit ehoiſir un ſujet plus convenable a l'eloquence qui le diſtingue; eloquence formèe ſur le bon goût de l'ancienne Rome. L'Eminentiſſime Cardinal Tommaſſi, fils aînè du Duc de Palma, mais plus illuſtre par ſa vertu, que par ſa naiſſance, ni par la dignitè qui a etè la recompenſe de ſa vertu, ayant fait revoir a Rome les ſaintes moeurs des beaux ſiecles de l'Egliſe, devoit avoir un Panegyriſte, qui rappellât l'idèe des beaux ſiecles de la langue latine. La memoire du Juſte ſera èternelle, c'eſt un oracle du Roi Prophete, dont l'accompliſſement regarde sûrement le ſaint Cardinal. Ses vertus, ſes ouvrages, tout repond de la durèe de ſa glorie, e l'eloge que le Pape a fait de lui dans le Conciſtoire ſuffiroit pour l'immortaliſer. Je ſens (ce ſont les paroles du ſaint Pere) Je ſens plus que les autres pertes, celle que je viens de faire du tres-illuſtre, & du tres pieux Cardinal* Tommaſſi, *ie ſouffre avec peine qu' on nous enleve ſitôt ce modele de ſaintetè, cet exemplaire de l'ancienne diſcipline, qui la retraçoit dans ſa conduise, & par ſes ecrits; ajoutons que le diſcours de l'eloquent Abbè contribuera de ſon cotè a perpetuer la memoire du Cardinal.*

Il le repreſente maitre de ſes paſſions, dans un âge ou l'on ſe fait une eſpece de loi de le contenter, ſage dans l'enfance, moderè dans la jeuneſſe: il ſe conſacra dès l'âge le plus tendre a la Mere de Dieu, dans une Egliſe de Sicile celebre par la devotion des peuples. Pour meriter ſa protection il fit voeu de Caſtetè, & quoiqu'il fût l'ainé d'une Maiſon illuſtre, il ſuivit l'exemple d'un Oncle, & de quatre Soeurs, qui avoient quittè le monde, & renonça a tous les bonneurs, qu' il lui ofroit. Il entra dans l'Ordre des Theatins.

Le nombre des perſonnes d'une inſigne vertu, qui le compoſent n'empêcha pas la ſienne d'éclater: il ſe diſtingua par une modeſtie conſtante, une oraiſon preſque continuelle, une mortification rigoureuſe, malgrè la delicateſſe de ſon temperament, une exacte pauvretè: il couchoit ſur la dure, il ſe privoit des recreations ordinaires, il ſavoit par coeur tous les Pſeaumes, & faiſoit ſes delices de les reciter, & de les mediter.

La ſcience ne l'a pas moins diſtinguè que la pietè. Pour ſe rendre utile a l'Egliſe il avoit ſubi volontiers le travail penible d'etudier le Grec, l'Hebreu, le Caldèen, la Philoſophie, & la Literature Payenne; mais il s'etoit livrè avec plaiſir a l'etude de l'Ecriture, de la Theologie, & ſur tout de cette partie de la Science eccleſiaſtique, qui regle l'Office Divin. Sous un Pape tel que Clement XI. un merite ſi grand ne pouvoit demeurer obſcur. En vain l'humble Religieux s'ètoit-il muni contre les dignitez par un voeu de les refuſer: en vain employa-t'il pour les eloigner les prieres auprès de Dieu accompagnèes de larmes; les plus preſſantes remontrances auprès du Pape Clement XI. qui l'avoit conſultè ſur la repugnance a accepter le Pontificat, voulut abſolument l'aſſocier a ſa ſollicitude paſtorale: il le contraignit d'accepter le Cardinalat. Une dignitè ſi elevèe ne changea, ni le coeur, ni la conduite du nouveau Cardinal; il ne ſorti des tenebres de la retraite, que pour mettre dans un plus grand jour les vertus, qu'il y tenoit cachèes; l'augmentation mediocre de ſes revenus ne fut utile qu'aux pauvres, dont ſa maiſon devint l'azile; en ſix mois il leur diſtribua quatre mille ècus d'or, il ſecourut les Catholiques de Suiſſe attaquez par les Proteſtans, il ſembloit, que ſa charitè multipliât l'argent: il renouvella l'ancienne diſcipline touchant les titres des Cardinaux, il prêchoit tous les Dimanches dans le ſien, & ſe faiſſoit une gloire ſolide d'y apprendre la Religion a la plus vile populace. Rome n'a pas joüi long tems de ſes exemples, de ſes ſoins Apoſtoliques, des profuſions de ſa charitè, une mort trop prompte, mais non pas imprevûè, l'a enlevè; il en a prèdit plus de une fois les approches. Modeſte juſqu'au tombeau, il avoit ſouhaitè d'etre enterrè ſans aucune pompe, dans un Cimitiere. Ce dèſir n'a point ètè ècoutè; on lui a èrigè un Sepulchre de marbre, & la voix publique a prèvenu partout les eloges ſolemnels de ſa vertu. &c.

SEBASTIANUS LE NAIN DE TILLEMONT *tom.* 1. 2. 6. & 7. *Memoriarum pro Hiſtoria Eccleſiaſtica*, plures de *Thomaſio*, ejuſque operibus honorificam mentionem facit, præſertim in Indice Auctorum, quibus uſus eſt pro ſua Hiſtoria. Ex Diario Literatorum Italiæ *tom.* 19. *pag.* 29.

ADRIANUS BAILLET in libro, cui titulus: *Jugement des Savâns ſur les principaux ouvrages des Auteurs*, ejuſdem meminit ſub nomine *Joſephi Cari*.

Denique DIARIUM GALLIÆ *tom.* 27. *anno* 1689. *tom.* 28. *anno* 1693. emeritis laudibus *Thomaſii* doctrinam, ejuſque Opera effert.

Ex Monachis Benedictinis Congregationis S. Mauri in Gallia.

INter Regulares, qui in Gallia ſingulari doctrina, & recondita eruditione præditi floruêre elapſo ſæculo, ſive ad præſens refulgent, principem locum ſibi vindicant Benedictini Monachi Congregationis S. Mauri, quos utpotè *Thomaſii* ſtudioſiſſimos, eique olim amicitiæ vinculo colligatos, in hunc locum adferam, eorumque elogia in commendationem *Thomaſii* referam, adducamque.

JOANNES MABILLONIUS celebre in Gallia, & Italia nomen, totique literato Orbi ſatis notus Auctor, ob præclara volumina, quæ typis evulgavit, variis in operibus, & locis honorificam de *Thomaſio* mentionem facit; aſt potiſſimùm *in quarta præfatione ad* §. *IV. Liturgiæ Gallicanæ*, editæ Pariſiis anno 1685. loquens de Codicibus Gelaſianis *Thomaſii* operâ Romæ evulgatis, ait: *Joſeph Thomaſius Clericus Regularis in Urbe Presbyter, rerum ſacrarum ſtudioſiſſimus*. Et *lib.* 1. *cap.* 2. §. 4. *ejuſdem Liturgiæ*, differens de eodem Codice Gelaſiano, ſubdit: *Gelaſianus* (ordo) *diù deſideratus eſt, ſed*

ton-

tandem illum e tenebris eruit vir de Eccleſia benemeritus Joſephus Maria Thomaſius Clericus Regularis. Item *lib.* 3. ejuſdem operis declarat, ſe valdè obſtrictum *erudito Joſepho Mariæ Thomaſio, qui libros indicatos, ideſt tria Miſſalia, ut vocamus, e tenebris in lucem protulit*. Item in Relatione itineris ſui per Italiam *pag.* 93. ait: *Joſephus Thomaſius Clericus Regularis ex ordine Theatinorum, amicus noſter, in primis modeſtia, & pietate non minus, quàm doctrina, & ſcriptis commendandus, collectanea de Ritibus ſacris quamplurima habet, quorum ultrò nobis copiam fecit. Solo animo promovendi ſtudia rerum ſacrarum, quibus totus incenſus eſt*. In Muſæo Italico *tom.* 1. *part.* 2. *pag.* 278. in notis ad Sacramentarium Gallicanum de eodem inquit: *Amicus noſter pius, ac doctus Joſephus Maria Thomaſius in erudita Præfatione ad Reſponſorialia, & Antiphonaria, quæ Romanis typis anno ſuperiori prodierunt*. Et *tom.* 2. ejuſdem Muſæi, cui ritualia a Thomaſio accepta inſeruit, iterum fatetur ſe obſtrictum *erudito Joſepho Mariæ Thomaſio, qui nobiſcum quidquid hoc de argumento in ſcriniis habebat ſuis, humaniſſimè communicavit*. Et in Commentario ad Ordinem Romanum *pag.* 4. poſtquam locutus eſt de Agobardo, qui correxit opera Amalarii, ſubdit: *Correptus & ipſe a Viro modeſtiſſimo Joſepho Maria Thomaſio in notis ad Reſponſorialia, & Antiphonaria Romana*. Demum *pag.* 9. ejuſdem Commentarii diſſerens de Ordine Romano, ſubjungit: *Quale verò de his judicium, ac de vulgato Ordine Romano ferendum ſit, nos docet earum rerum peritiſſimus* Joſephus Maria Thomaſius *in ſcholiis ad Reſponſorialia*.

Huic eximio Viro *Thomaſius* nuncupavit Indiculum Inſtitutionum Veterum Patrum, cujus Epiſtolæ dedicatoriæ, ſecutus morem priſcorum Patrum, hunc titulum præfixit: *Domino chariſſimo, & ſinceriſſimo, ac obſequendo fratri, & Compresbytero Domino Joanni Mabillonio Monacho Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, Joſeph Maria Thomaſius Clericus Regularis ſalutem in Domino*, &c.

JOANNES MARTIANÆUS principalis auctor novæ editionis Operum S. Hieronymi *tom.* 1. *prolegom.* 1. §. 5. ſcribens de Itala Verſione Sacræ Scripturæ, ait: *Exempla hujuſmodi lectionum ſuppeditat Collectio Canticorum Scripturæ Sacræ, quæ ad finem Pſalterii Hieronymiani ex nova & veteri editione latina propoſuit doctus vir Carus*, (ideſt Thomaſius) *qui Romæ ante paucos annos multa antiquitatis ſacræ monumenta ſtudioſiſſimè conquiſivit, & typis mandari curavit*. Et *prolegom.* 2. §. 5. loquens de eodem ait: *Doctus Carus Presbyter Theologus*, &c. Item *pag.* 1219. inquit: *Pſalmorum volumen ..... ante annos circiter decem Joſephi Cari Presbyteri ſtudio ac labore Romæ primùm editum eſt ...... Hujuſmodi eruditi Cari diligentiam in edendo duplici Hieronymi Pſalterio, ut imitemur*. &c. Denique *prolegom.* 1. *c.* 4. §. 1. vocat Thomaſium *Eruditum Theologum*.

BERNARDUS DE MONTFAUCON *in Diario Italico c.* 14. *pag.* 191. loquens de Romana Domo Sancti Sylveſtri in Monte Quirinali Patrum Theatinorum, hæc de Thomaſio adjecit: *In ea degit Vir genere, pietate, atque eruditione præſertim eccleſiaſtica clarus* Joſephus Maria Thomaſius, *qui multis editis Operibus rem literariam exornavit*.

EDMUNDUS MARTENE in libro: *De antiqua Eccleſiæ diſciplina in divinis celebrandis Officiis c.* 3. allegans Reſponſorialia, & Antiphonaria Thomaſii, de eodem ait: *Quadruplicem Pſalmi decantandi modum extitiſſe docet nos eruditus* Joſephus Thomaſius *in Præfatione ad vetus Antiphonarium Romanum*. &c. Et *cap.* 4. *pag.* 35. eundem eruditi titulum repetit his verbis: *Eruditus Joſephus Thomaſius*.

THEODORICUS RUINARTUS *in Notis Gregorii Turonenſis pag.* 1187. de eodem *Thomaſio* inquit: *Joſeph Carus, ſive Thomaſius, vir eruditiſſimus, in Præfatione ad Pſalterium, ait: Verſus omnes integros, prout a cantante dicebantur, ab omni cœtu repetitos fuiſſe in Pſalmis reſponſoriis*. Et in vita Joannis Mabillonii loquens de viris literatis, cum quibus ille Romæ collationem habuit,

pag.

pag. 126. Thomaſium recenset; quem dicit *notum eſſe ob ſancta Opera, quæ publicæ luci tradidit.*

DIONYSIUS A S. MARTHA in nova editione Operum Sancti Gregorii Magni *tom.* 3. *pag.* 619. mentionem faciens de Miſſali Gothico *Thomaſii* ſtudio Romæ edito, illum unà cum ſuo auctore collaudat.

PHILIPPUS RAFFIER Procurator Generalis ejuſdem Congregationis Sancti Mauri, in epiſtola, quam ſcripſit ad quendam Theatinum Patrem de die 4. Martii 1713. (quæ legitur apud Antonium Borromæum in vita ipſius *Thomaſii* circa finem a *pag.* 189. uſque ad *pag.* 197.) præter ea, quæ de illius ſanctimonia, & heroicis virtutibus coacervatim, ac ſummatim inibi expoſuit, dicit in initio epiſtolæ, ſe ut primùm in Italiam perveniſſe, captum illico fuiſſe vehementi deſiderio videndi ſummum illum virum, nempè *Joſephum Mariam Thomaſium*, cujus pietas, & eruditio magnopere venerantur in Gallia. Et immediatè poſt ſubdit: *Ejus vita viſa mibi eſt perfectiſſima imitatio vitæ Jeſu Chriſti*. &c.

Præter hactenus relatos S. Benedicti Monachos, alii etiam ex eadem Congregatione S. Mauri; vel etiam ex Congregatione Caſinenſi, recenſentur in Diario Literatorum Italiæ *tom.* 20. 21. *art.* 1. *pag.* 6. 11. *&* 16. eximii viri, *Thomaſio* amicitiæ vinculo conjuncti, ejuſque nominis cultores, cujuſmodi ſunt

ARNOLPHUS DE LOO Abbas Genetalis Congregationis S. Mauri.

CLAUDIUS STEPHANOTIUS Procurator Generalis ejuſdem Congregationis Sancti Mauri.

LUCAS BACHERIUS Monachus prædictæ Congregationis Sancti Mauri.

BENEDICTUS BACCHINUS Monachus Caſinenſis, Abbas Sanctæ Mariæ de Lacryma.

ERMANNUS SCHEK Monachus Sancti Benedicti, Bibliothecarius Monaſterii Sancti Galli in Helvetia.

ERASMUS GATTOLA e Caeta Monachus Caſinenſis.

Ex Germanis.

PLures ſunt ex Germania eruditi viri, qui *Thomaſii* doctrinam, virtuteſque emeritis laudibus extollunt; ſed horum aliquos utpote a catholica fide alienos, inter heterodoxos Auctores inferius recenſebo. Alios verò tamquam orthodoxos, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ obſequentes filios hìc ſubjiciam.

CHRISTIANUS AUGUSTUS Dux Saxoniæ, S. R. E. Cardinalis, Archiepiſcopus Strigonienſis, & Primas Regni Hungariæ &c. in Epiſtola, quam ſcripſit ad Clementem XI. Pontificem Maximum, (quæ refertur a Joſepho Pectio in libro: *Defenſio Librorum Liturgicorum Eccleſiæ Romanæ*, &c. *pag.* 12. in Præfatione ad Lectorem) loquens de libris *Thomaſii* operâ editis, & ab Hæreticis oppugnatis, ait: *Dalle loro oppoſizioni ſi comprende maggiormente l'utilità della dottrina da lui promulgata* (nempe a Thomaſio) *ed il ſuo zelo nel promuoverla, per mantenere, ed accreſcere il numero de' fedeli nel Dogma Cattolico, e nella pratica delle Criſtiane virtù.*

JOANNES BAPTISTA PIART Lotharingus, Procurator Generalis Canonicorum Regularium Congregationis Sanctiſſimi Salvatoris, relatus a Bernino in Vita Joſephi Cardinalis Thomaſii *c.* 10. *pag.* 167. innuens *Thomaſii* virtutes, illum vocat *Cæleſtem Virum, qui ad omnium virtutum Chriſtianarum apicem proximè attingit: Sanctum, cujus fama in Gallia, & Germania percrebuit: verum exemplar ſanctioris veteris diſciplinæ, in moribus, & doctrina, cui mundus verè crucifixus erat, & ipſe mundo.* Et de illius voto in ſacra Congregatione Rituum ſubdit: *Cujus votum præ omnibus maximi ponderis eſſe coram Summo Pontifice probè noveram.* Et infra ait: *Thomaſius omnium ſanè ejuſdem Congregationis Conſultorum decus maximum.*

JOANNES BAPTISTA PARONUS typographus Tridentinus in Præfationibus Joannis Mabillonii in Acta SS. Ordinis S. Benedicti Præfatione ad Lectorem, loquens de iis, qui Mabillonium ſummo in pretiò habuerunt, *Thomaſium* inter eos adnumerat, inquiens: *Certè*

do-

doctrina, ac pietas in ſcriptis etiam abundè expreſſa tantùm ei bonorum omnium favorem, & opinionem conciliarunt, ut non Thomaſius modò Venerabilis Cardinalis, ſi optio ſibi daretur, unum aliquem in ampliſſimam Purpuratorum Ordinem adlegendi Mabillonium ſe continuò pronunciaturum dixerit, ſed & Clemens XI. Pontifex Maximus hominis morte dolens corpus diſcretè ab aliis honeſto in loco humari debere cenſuerit.

Ex Hæreticis Germaniæ.

TAmetſi omnes ferè noſtri ævi Sectarii, & Novatores inter infenſiſſimos Fidei Catholicæ, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ hoſtes reponendi ſint, eorum tamen nonnulli veritate compulſi, ſolidâque *Thomaſii* doctrinâ permoti, non modò illius opera emeritis laudibus deprædicarunt, verùm etiam tam eximii viri modeſtiam, humilitatem, ac vitæ ſanctimoniam dilaudarunt: ut præ cæteris

ACTA ERUDITORUM LIPSIÆ, ſive Viri eruditi Urbis Lipſiæ *to.* 1. *ſuppl. ſect.* 9. *pag.* 486. recenſentes *Thomaſii* Pſalterium juxta duplicem editionẽ, &c. hæc in illius laudem ſubdunt *Joſeph Maria Carus, idem eſt cum Joſepho Maria Thomaſio, qui anno Chriſti* 1680. *vetuſtos quoſdam Sacramentorum Codices Romæ ex Angeli Bernabò typographia in lucem publicum emiſit. Ibi enim familiæ ſuæ nomine per modeſtiam ſuppreſſo, avunculi ſui nomen ſubſtituere maluit, quem Theatinorum Ordini addictum accepimus.* Et *pag.* 490. *ejuſdem tom.* 1. *ſupplem.* alterum *Thomaſii* opus referentes, cui titulus: *Sacrorum Bibliorum juxta editionem ſeu LXX. Interpretam, ſeu B. Hieronymi veteres tituli, ſive capitula*, &c. ingenuè fatentur, *Joſephum Thomaſium* ob hoc ſtudium omnibus ſacræ Scripturæ ſtudioſis *cariſſimum* eſſe debere. Item anno 1710. *pag.* 337. loquentes de Codicibus Eccleſiæ Romanæ *Thomaſii* operâ, & ſtudio Romæ editis, inquiunt: *Illud unum adjicimus, editorem ejuſdem ſcripta conjungendo, quibus adverſus Hæreticos urgetur argumentum ab auctoritate Eccleſiæ deſumptum, haud obſcurè prodere, ab ſe, eo potiſſimùm conſilio omnes hoſce edi, ut & Pontificii in fide ſua conſerventur, & Proteſtantium quidam hoc artificio ad amplectenda ejus Eccleſiæ, quæ antiquitatis ultimæ ſpeciem præſefert, dogmata convertantur.* Denique in Actis anni 1686. menſe Januarii *pag.* 21. anno 1698. menſe Februarii *pag.* 62. anno 1692. menſe Octobris *pag.* 477. & alibi, Thomaſio *Clariſſimi* nomen attribuunt.

CHRISTIANUS GRUDMANNUS in opuſculo, quod ſub nomine Urnæ Literatorum anno 1713. defunctorum, inſertum fuit tomo 7. Miſcellaneorum Lipſienſium *pag.* 350. & 351. de Thomaſio ait: *P. Joſephus Maria Thomaſius Palermo-Siculus Canonicus* (dic Clericus) *Regularis Theatinus, anno* 1712. *S. R. E. Cardinalis, Romæ deceſſit prima Januarii ætatis* 64. *vir pientiſſimus, & doctiſſimus, dignitatem Cardinalitiam, ſibi à Pontifice decretam, modeſtè recuſavit, & ægrè tandem ſibi conferri paſſus eſt. Ob multas, quas erogavit eleemoſynas, pauperior deceſſit, & epitaphii loco ſolum nomen ſuum gentilitium* (dic Baptiſmi nomen) *expreſſit initialibus literis J. M.* (idest Joſephus Maria,) *ſaxo ſepulchrali inſcribendum voluit. Ficto nomine J. M. Cari, Presbyteri Theologi varia ſcripta edidit* &c. *Vita ejus Romæ prolixiùs à Juſto Fontanino deſcripta, extat in Diario Literatorum Italiæ.*

CHRISTOPHORUS MATTHIAS PFAFFIUS Suevus, in libro: *Inſtitutiones Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 2. relatus a Joſepho Pectio in libro: *Difeſa delli libri Liturgici della Chieſa Romana pag.* 8. differens de præfato Codice Gelaſiano, honorificè *Thomaſii* meminit.

GUILLELMUS CAVE in *Hiſtoria Literali*, quæ citatur a Diario Literatorum Italiæ *tom.* 19. *art.* 1. *pag.* 29. loquens de Gelaſio Pontifice, congerit quæ de illo Thomaſius ſcripſit, ubi eidem Thomaſio *doctiſſimi* nomen attribuit.

JACOBUS BASNAGIUS Hollandus, citatus ab eodem Joſepho Pectio loco citato, loquens pariter de eodem *Codice Gelaſiano* a Thomaſio ſuis operibus inſerto, ac in lucem edito, honorificam ejuſdem Thomaſii mentionem facit.

Digitized by Google

Ex Belgis.

ETiam apud Belgas magna in veneratione fuit *Thomaſii* doctrina, ex quorum numero tres tantùm ſeligam Societatis Jeſu Patres, qui ſubinde *Thomaſium* aut citant, aut laudant in operibus ſuis, cujuſmodi ſunt:

DANIEL PAPEBROCHIUS *in Propileo part.* 1. *pag.* 116. ubi loquens *de Codice Gelaſiano* Thomaſii ſtudio, & labore Romanis typis vulgato, illius *ſolertiam, & eruditionem* commendat. Ex Diario Literatorum Italiæ *tom.* 19. *pag.* 29.

GODEFRIDUS HENSCHENIUS *in Actis Sanctorum*, pluribus in locis *Thomaſii* meminit.

JOANNES BOLLANDUS *in iiſdem Actis* Thomaſii opera innuit, & laudat. Ex citato Diario.

Ex Italis.

INnumeri propemodum ſunt Scriptores Itali, qui *Thomaſii* aut meminêre, aut de illius operibus, doctrina, & vitæ ſanctimonia condigna laudum præconia coacervarunt: quorum catalogum hîc texere nimis prolixa res eſſet: quare magis obvios Auctores tantùm attexam.

ALEXANDER BURGOS ſacræ Theologiæ Magiſter, ex Ordine Minorum Conventualium S. Franciſci, Epiſcopus Catanenſium, in Diſſertatione *de uſu, & neceſſitate eloquentiæ in rebus ſacris tractandis*, citatus a Bernino *in vita Thomaſii cap.* 9. *pag.* 150. inter alia, quæ de *Thomaſii* doctrina ſcripſit, hocce breve Elogium in ejuſdem laudem exaravit: *Joſeph Thomaſius vir tum pietate, tum eruditione excellentiſſimus, popularis meus genere non minùs, quàm vita ſanctimonia clariſſimus*. Item in libro, cui titulus: *Inſtitutionum Theologicarum Syntagma cap.* 2. *pag.* 30. de eodem ait: *Hùc faciunt & Indiculus, & tomi tres Inſtitutionum Theologicarum editi a doctiſſimo, piiſſimoque* Joſepho *Cardinali* Thomaſio, *in quibus multa ſunt Græcorum, Latinorumque Patrum opuſcula præparatoria ad Theologiam comparandam neceſſaria.* &c.

ANTONINUS MONGITORE Archicathedralis Eccleſiæ Panormitanæ Canonicus, præter luculentum Elogium, quod de Thomaſio primo tomo ſuæ *Bibliothecæ Siculæ* adnexuit, & Appendici ſecundæ ad primum tomum, complura alia in ejuſdem laudem contexuit encomia *in Muſæo Siculo* Præfatione ad Lectorem, & *de Eccleſiis Panormitanis cap. Eccl. S. Joſephi.*

ANTONIUS BALDASSARI Recanatenſis, Societatis Jeſu Sacerdos, in libro, quem nuper edidit Venetiis 1724. ſub hoc titulo: *Riſtretto delle Vite d'alcuni perſonaggi illuſtri* &c. inter alios illuſtres viros hujus ſæculi *Joſephum Cardinalem Thomaſium* recenſuit, in cujus laudem *fol.* 211. ſequens Elogium italicè conſcripſit:

Giuſeppe Maria Cardinal Tommaſi.

Il Tommaſi fu grande di naſcimento, e benchè primogenito della ſua caſa, ſeppe diſpreggiare il Baronaggio di Montechiaro, il Principato di Lampeduſa, ed il Ducato di Palma, quali a lui per retaggio appartenevano, ritirandoſi a vivere Religioſo fra' Chierici Regolari, detti volgarmente i Padri Teatini. Ei ſortì i natali in Alicata a 12. *di Settembre del* 1649. *e ancor bambino porgeva i piatti a' poverelli, che ſedevano a menſa imbandita loro dalla carità di Donna Roſalia Traina ſua Genitrice, illuſtre sì per la ſublimità de' natali, sì per la ſantità d'illibati coſtumi. Quando il Tommaſi cominciò a balbettare, tutto s'impiegò nel proferire le ſeguenti parole*: Muoja il peccato, e viva Iddio. *Nella fanciullezza le ſue ricreazioni erano il ſalmeggiare, il meditare, il frequentare i Sacramenti, il leggere libri divoti, il converſare co' Religioſi. Rendutoſi Religioſo nel mentovato Ordine, entrò trionfatore del mondo nella Caſa di S. Giuſeppe di Palermo, e quivi tutto ſi conſecrò al ſilenzio, alla ritiratezza, alla mortificazione, di maniera che ſembrava uno de' più fervoroſi Anacoreti o della ſolitudine di Prato, o dell' eremo di Tebaide. Così paſsò egli la vita nella ſtrettezza rigoroſa del Noviziato: e quando poi gli fu conceduta dall'inſtituto qualche mediocre largura, a lui ſervì di moltiplicare le vigilie, i digiuni, le auſterità, le preci, gli ſtudj. Atteſe ad apprendere*

la

la Filoſofia, e la Teologia, e riuſcì a maraviglia, eſſendo egli dotato d'ingegno ſottile, pronto, e veloce. Terminati gli ſtudj dieſſi tutto alla lettura, per apprendervi la ſacra erudizione confacevole alla ſua pietà: e perchè poſſedeva varj linguaggi, e con perfezione l'idioma greco, ed ebraico, rivoltava i libri ſtampati ne' ſudetti idiomi. Quindi è, che divenuto egli sì erudito, e sì dotto, tutta la Repubblica letteraria venne a fare una grande ſtima della ſua perſona, e gli Scrittori nelle loro ſtampe inalzarono con ſomme lodi il noſtro Tommaſi. Or il Tommaſi accoppiò all'eccellenza del ſapere l'eccellenza delle virtù. Fu sì umile, che propoſtigli i dubbj, e potendo ſubito riſpondere, nol faceva, ma additava i libri dove trovavaſi la ſoluzione. Una volta vendette le ſue opere al peſo di carta vecchia, per avere in cambio da un Librajo alcune opere, di cui avea biſogno. Ne' ſuoi libri non poneva il nome. Per mantenerſi caſto teneva le palpebre calate, non parlava con donne, nè permetteva, che i fanciullini innocenti gli baciaſſero le mani. Con queſte due virtù fece una bella lega la Povertà. Uſava veſti non nuove, ma le dimeſſe da gli altri, e vecchie, le quali ſpeſſe fiate non s'accommodavano alla ſua perſona. La ſupellettile della ſua ſtanza era un tavolino vecchio, una ſedia di paglia, e un altra per chi il viſitava. Non volle mai danajo da' ſuoi congionti, e rifiutò dalla Regina di Svezia Criſtina una generoſa oblazione a lui fatta per averle dedicato il volume intitolato: Codices Sacramentorum. Le doti del Tommaſi ſi paleſarono per Roma, e tutti l'ebbero in grande ſtima, e molti Cardinali deſideravano rimunerare la ſua gran virtù. Tra queſti s'annoverava il Cardinale Albani, il quale aſſunto al Ponteficato conferì al Tommaſi riguardevoli cariche, e poi creollo Cardinale il dì 18. di Maggio del 1712. Queſta nuova riuſcì al Tommaſi aſſai moleſta. Non voleva congratulazioni, ricuſava il titolo di Eminenza, ripugnava l'accettare il Cardinalato, e ſolamente chinovvi il capo, quando ſentì il precetto Pontificio, a lui inviato per mezzo dell'Eminentiſſimo Ferrari. Rinunziato Cardinale ricevette le prime viſite nella ſua povera ſtanza: ſi levava al principio il berettino di capo a chiunque entrava: fece ſmorzare i lumi acceſi per le feneſtre, levare le ſedie di velluto preſe in preſtito, e porvi quelle di vacchetta, e nella porta una portiera di panno vecchio, o tarmato. Nella ſua Chieſa titolare di S. Martino de' Monti ſpeſe da due mila ſcudi; e per non vedere miſchiati uomini, e donne, fabbricò uno ſteccato per le donne. Quivi introduſſe il canto Gregoriano, non gli piacendo l'altre muſiche, dicendo eſſer più da Teatri, che da luoghi conſecrati a Dio. Or queſto Cardinale, la cui vita era sì proficua alla Chieſa, a 24. del meſe di Decembre s'infermò, e poi all'ore 12. del dì primo di Gennajo 1713. ſpirò, e così finì di vivere il Tommaſi amante della diſciplina antica della Chieſa, maraviglioſo nelle virtù, auſtero nelle penitenze, profondo nell'umiltà, preclaro nelle ſacre erudizioni, e perfetto poſſeditore degl'idiomi più ſtrani. Saputa la morte, in Roma riſuonavano queſte voci: E' morto un Santo: il ſacro Collegio ha perduto un gran Cardinale, la Chieſa di Dio è rimaſta priva d'un gran ſoſtegno. Alle voci del popolo ſi conformarono quelle del Santiſſimo Pontefice Clemente XI. il quale a 30. di Gennajo nel Conciſtoro così favellò: Nec ſanè diſſimulare poſſumus cæteris acerbiorem nobis accidiſſe noviſſimam omnium, quam fecimus, jacturam eximii, ac piiſſimi viri Cardinalis Thomaſii: moleſtè quidem ſenſimus nimia celeritate ereptum fuiſſe Verum exemplar ſanctioris veteris diſciplinæ, quod in ejus moribus, & doctrinis ſuſpiciebamus: humiliantes nos nihilominus ſub potenti manu Dei, cujus providentia in ſui diſpoſitione non fallitur, Davidicum illud coram Domino recolere non prætermiſimus: Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu feciſti. Sperantes interea ad futurum nobis ope ſua apud Deum in cœlis, qui conſiliis ſuis diù nobis adeſſe non potuit in terris. Dopo fattegli le ſolenni eſequie dal ſacro Collegio de' Cardinali fu ſepellito nella Chieſa antica di S. Silveſtro in faccia alla Cappella della beata Vergine detta Gaudium Angelorum, ove in un mattone ſi veggono le ſequenti parole: J. M. Presbyter Cardinalis Tit. Equitii: cioè, Giuſeppe Ma-

ria Prete Cardinale del titolo Equizio. Dicevaſi Equizio, perchè così appellavaſi il padrone del fondo, su cui alzoſſi la Chieſa de' Santi Silveſtro, e Martino. Altri nomi non volle porre nel mattone, perchè non foſſero calpeſtati da coloro, che vi ſi portavano per divozione. Veniamo ora à rammemorare l'opere di queſto gran Letterato. I titoli ſono i ſeguenti: Codices Sacramentorum nongentis annis vetuſtiores. Pſalterium juxta duplicem editionem Romanam, & Gallicanam. Pſalterium unà cum canticis, & verſibus priſco more diſtinctum. Sacrorum Bibliorum tituli. Reſponſorialia, & Antiphonaria Romanæ Eccleſiæ: ed altre belliſſime opere, che quì per brevità ſi tralaſciano.

BENEDICTUS BACCHINUS Abbas S. Mariæ de Lacryma ex Ordine S. Benedicti e Congregatione Caſinenſi, in Diario Literatorum Parmæ an. 1686. *pag.* 131. poſtquam recenſuit *Reſponſorialia, & Antiphonaria Eccleſiæ Romanæ* Thomaſii ſtudio edita, de illorum Auctore ait: *Il preſente Autore ſi è applicato allo ſtudio dell'Iſtoria ſacra, e riti antichi eccleſiaſtici, che non tralaſcia fatica per rivocarli alla luce. Teſtimonj a baſtanza pare, che poſſano eſſere i Codici de' Sacramenti, che con altro cognome di Rituali, overo Meſſali ſi poſſano chiamare, quali pubblicò alle Stampe di Roma* 1680. Et *pag.* 133. ſubdit: *Il medeſimo Autore, che in quella impreſſione per la ſua modeſtia volle tacere il ſuo vero cognome, con porvi quello del ſuo zio, che viſſe nella Religione de' Teatini in concetto di gran Servo di Dio, dopo con la medeſima modeſtia l'ha poſto abbreviato, con indicar ſolamente le lettere iniziali del nome, che è* Joſephus Maria. Et *pag.* 139. vocat: *Miſſales Thomaſianos tres Codices Sacramentorum* à Thomaſio *Romanis typis vulgatos.*

BLASIUS A PURIFICATIONE Carmelita Diſcalceatus, Theologus, & Hiſtoriographus generalis ſui Ordinis, in approbatione operis ipſius *Thomaſii*, cui titulus: *Antiqui libri Miſſarum Romanæ Eccleſiæ*, &c. poſtquam proteſtatus eſt, opus illud virga cenſoria non indigere, ſed laudes promereri quamplurimas, cùm plurimum delectare, ac juvare poſſit ſacrarum rerum ſtudiis addictos, ſubdit: *Inter hos adnumerandus ipſemet in ſacra eruditione excellentiſſimus Author, qui calamum ſæpè exercuit in ejuſmodi tractatibus e vetuſtatis tenebris in publicam lucem, & venerabilis eruditionis emolumentum eruendis.* Et in vita Julii Thomaſii Palmæ Ducis, ipſius Cardinalis Thomaſii Patris, pluries de eodem honorificam mentionem facit.

CALENDARIUM ROMANUM juſſu Eminentiſſimi S. R. E. Cardinalis Alexandri Archinti Mediolanenſium Archiepiſcopi, impreſſum anno 1713. allegans Decretum quoddam Sac. Rituum Congregationis, ſubdit: *Annotationes ibi poſitas humaniſſimis literis 6. Februarii, & 7. Martii* 1710. *approbaverat P. D. Joſeph Maria de Thomaſiis Clericus Regularis Theatinus, celeberrimus Theologus, notuſque Reipublicæ Literariæ, ob ſua opera in ſacram Scripturam Commentarior. Ritualia Liturgica, & præſertim Theologica, Sacrorum Rituum Congregationis tunc Conſultor, nunc ob præclara merita inter S. R. E. Cardinales, licèt reluctans, atque invitus, cooptatus.*

DIARIUM LITERATORUM ITALIÆ *in primis articulis tom.* 18. 19. 20. 21. 22. 23. & 24. copioſis encomiis, verbiſque quæſitiſſimis *Thomaſii* ſanctimoniam, virtutes heroicas, nec non ſingularem doctrinam, ſummamque eruditionem extollit, in quibus articulis habes totius vitæ *Thomaſii* compendiariam notitiam. Item illum ulterius laudat *tom.* 2. *pag.* 514. *tom.* 5. *pag.* 57. *tom.* 9. *pag.* 468. ubi eumdem appellat *Doctum, & Celebrem*: tomo verò 10. pag. 526. dicit: Cardinalis *Thomaſii* nomen *Celebre eſſe apud rempublicam literariam.* Denique to. 35. pag. 485. aſſerit: *Joſephum Cardinalem Thomaſium*, ob pietatem, doctrinamque, meritò nuncupari poſſe *unum ex præcipuis reſtauratoribus diſciplinæ, & eccleſiaſticorum ſtudiorum.*

DOMINICUS BERNINUS, vir ſatis notus reipublicæ literariæ, *Thomaſii* ſtudioſiſſimus, cujus vitam italicè ſcripſit,

cam-

eamque Romæ bis evulgavit, ſemel anno 1714. typis Angeli Bernabò, ſemel verò ibidem an. 1722. quam auxit variis notitiis deſumptis ex proceſſibus publica auctoritate formatis: in qua præclara *Thomaſii* merita, geſta, heroicas virtutes, morum ſanctimoniam, ac nonnulla in mortales ejus ope collata a Deo beneficia eleganti ſtylo, ac fuſiori calamo proſequitur.

HYACINTHUS GIMMA *in Idea Hiſtoriæ Literatæ Italiæ ſæculo 18. c. 49. pag.* 723. inter doctiſſimos hujus ſæculi Cardinales, *Thomaſium* recenſet, aitque: *Dottiſſimi Cardinali di queſto ſecolo ſi ſono pure veduti nel ſacro Collegio Romano, e per la loro eccellente dottrina meritano tra gli altri una particolare memoria Girolamo Caſanatta* &c. *Giuſeppe Maria Tommaſi Siciliano de' Chierici Regolari Teatini, di cui ſi legge la vita ne' Giornali de' Letterati d'Italia.*

JACOBUS TURANUS Eccleſiæ Agrigentinæ Canonicus, *in vita Venerabilis Mariæ Crucifixæ a Conceptione* ſanctimonialis Ordinis Sancti Benedicti, *Joſephi* Cardinalis *Thomaſii* germanæ Sororis, pluribus in locis *Thomaſium* nominat, commendatque.

JOANNES BONA S. R. E. Cardinalis ex Ordine Ciſtercienſium, doctrinæ ſplendore ſatis conſpicuus, in libro primo *de rebus Liturgicis cap.* 21. §. 6. & 8. loquens de Miſſali Gothico a *Thomaſio* vulgato, illum honorificis verbis dilaudat. *Ex Diario Literatorum Italiæ.*

JOANNES JUSTINUS CIAMPINUS Aulæ Romanæ Prælatus, *Thomaſii* ſtudioſiſſimus, eique dudum in amicitiis junctus, in libro: *Conjecturæ de perpetuo Azymorum uſu cap.* 5. Thomaſium vocat *Virum in eccleſiaſticis ritibus, & præſertim antiquis exercitatiſſimum, deque literaria Republica preclarè meritum, ob graves, eruditoſque labores in eruendis, & eripiendis e tenebris oblivionum egregiis libris, quos typis mandavit.* Et propè initium ejuſdem libri ait: *R. P. Joſephus Maria Thomaſius de Republica Literaria ob veteres Eccleſiaſticos ritus egregiè illuſtratos, ac typis vulgatos, optimè meritus, mihique familiaritate conjunctiſſimus.* &c. Denique in æſtimationis, benevolentiæque perenne argumentum *Thomaſio* adſcripſit librum, cui titulus: *Sacro-Hiſtorica Diſquiſitio de duobus Emblematibus*: cujus Epiſtolæ nuncupatoriæ ſequentem titulum præfixit: *Reverendiſſimo Domino Joſepho Mariæ Caro Preſbytero, Theologiæ Magiſtro, Amico ſingulari*: ubi illum iterum commendat, quòd nimirum *ex reconditis Bibliothecarum cimeliis abſtruſos, & in oblivionis tenebris deliteſcentes ſacros Codices perquirere, notiſque illuſtrare, ac publici juris, nullo ad labores, expenſaſve habito reſpectu facere voluerit.*

JOSEPH MANSI Congregationis Oratorii Sancti Philippi Nerii Presbyter *in vero Eccleſiaſtico* octavæ editionis *lib.* 5. *cap.* 5. *pag.* 692. loquens de varietate Præfationum Miſſæ, ait: *Plures etiam ſuppeditat liber, cui titulus: Codices Sacramentorum* &c. *in lucem editus* 1680. *opera pii, & eruditi Religioſi Joſephi Mariæ Thomaſii Clerici Regularis.* &c.

JUSTUS FONTANINUS Prælatus domeſticus, & Camerarius Clementis XI. *Thomaſii* cultor, & amicus, in Epiſtola ad Theodoricum Ruinartum Monachum S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, quæ refertur in Diario Literatorum Italiæ *tom.* 9. *art.* 8. *pag.* 292. loquens de obitu clariſſimi, & doctiſſimi viri Joannis Mabillonii ejuſdem Congregationis S. Mauri Monachi, ait: *Quo etiam tempore* Joſephus Maria Thomaſius, *qui apud nos eſt alter Mabillonius, liberè faſſus eſt, ſi ſibi optio daretur unum aliquem proponendi pro eadem ampliſſima dignitate ſe ſtatim properaturum ad ſummum Pontificem, ut ad Eccleſiæ ornamentum is eſſet Mabillonius.* Et in inſigni libro *de Antiquitate Hortæ Coloniæ Etruſcorum pag.* 216. vocat Joſephum Thomaſium *Virum ad Eccleſiaſticos ritus explicandos maximè natum, aptumque.* Et pag. 219. dat illi titulum *Viri in hiſce rebus peritiſſimi.* &c. Item in libro: *Vindiciæ diplomatum pag.* 247. 266. 272. frequenter illum commemorat, dilaudatque. Denique in Diario Literatorum Italiæ *in primis*

ar-

articulis tom. 18. 19. 20. 21. 22. 23. *&* 24. illius vitam, ſanctimoniam, atque doctrinam deſcribit, ut ſuperius dictum eſt.

LAURENTIUS ZACAGNA Cuſtos Bibliothecæ Vaticanæ, in Præfatione ad *Monumenta Eccleſiæ Græcæ* loquens de Miſſali Gothico, dicit, quòd illud *Sacrorum Rituum ſcientiſſimus Joſephus Maria Thomaſius inter Sacramentorum Codices Romanis typis primus edidit*.

Venerabilis MARIA CRUCIFIXA A CONCEPTIONE Monialis S. Benedicti, ſanctimoniæ fama celebris, *Joſephi* Cardinalis *Thomaſii* germana Soror, in epiſtolis, quas ſcripſit ad eumdem, quæque ad unum redactæ volumen ſimul cum multis aliis ejuſdem Dei famulæ editæ Venetiis fuêre anno 1711. *Thomaſium* ſæpiſſimè commendat ob pietatem, ſpiritus ſui fervorem, ac vehemens deſiderium evadendi in virum ſanctum. Item juxta Bernini teſtimonium *cap.* 13. *pag.* 210. illum appellat *Fratrem tot orationum, cujus nomen exaratum eſt in libro vitæ: primum ſedentem in menſa, ut recipiat cibos electiſſimos omnis perfectionis.* &c. Lege epiſtolas 8. 9. 10. 11. 15. 24. 27. 29. 32. 33. 34. 36. 38. 46. 47. 49. 55. 58. 64. 74. 79. 81. 84. 87. 98. 99. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. *&* 112.

MICHAEL DE JUDICE Monachus Caſinenſis S. Benedicti, & Abbas Monaſterii S. Caroli Panormi *in Notis ad Deſcriptionem Eccleſiæ Montis Regalis Aloyſii Lelli par.* 1. *pag.* 60. aſſerit: *Se in quadam controverſia circa antiquos Eccleſiæ ritus exploraviſſe oraculum eruditiſſimi P. D. Joſephi Mariæ Thomaſii e Theatinis Patribus.* Et pag. 73. Thomaſii *eruditionem* vocat *ſublimem*, cujus *nomen*, ſubdit, *commemorandum ſummis cum encomiis*.

NICOLAUS CARACCIOLUS Archiepiſcopus Capuanus, S. R. E. Cardinalis, dum Romæ Vicegerentis officio fungeretur, in edicto, quod de mandato Summi Pontificis Clementis XI. poſt mortem Cardinalis *Thomaſii* promulgavit 13. Januarii 1713. quodque refertur a Dominico Bernino in ejuſdem *Thomaſii Vita cap.* 23. *pag.* 395. illius zelum commendans, memoriam ejus vocat *glorioſiſſimam*.

NOVALIA Faventiæ, quæ citantur a Diario Literatorum Italiæ *tom.* 11. *pag.* 387. *&* 398. referendo *Thomaſii* promotionem ad ampliſſimam Cardinalatûs dignitatem, de eadem inquiunt: *La promozione alla Porpora del Signor Cardinal Tommaſi è ſtata accolta da tutti con quei ſentimenti, che al merito del perſonaggio promoſſo ſono dovuti.* Idem habent Novalia Romana, Mantuæ, Fulinii, & aliarum Civitatum an. 1712.

NOVALIA Romana, Mantuæ, Fulinii &c. anno 1713. menſe Januario, annunciando *Thomaſii* ex hac vita tranſitum, illum paſſim quà *Virum ſanctum, ſanctimoniæ fama celebrem, atque piiſſimum* appellant. Ex citato Bernino.

PAULUS BELLOMUS Tertii Ordinis S. Franciſci, Sacræ Theologiæ Magiſter, Congregationis Indicis Conſultor, in approbatione vitæ ipſius Cardinalis *Thomaſii* a Dominico Bernino conſcriptæ, editæq. Romæ 1722. Thomaſium *Venerabilem Dei Servum, ſpectatiſſimumque* appellat: ſubditque immediatè poſt: *Cujus vita omnibus antiquæ diſciplinæ exemplis, omnibus rectè, ac ſanctè agendi rationibus uſque adeo abundat, ut ipſam penè dixerim Chriſtianarum virtutum legem.* &c. Et inferius addit: *Luceat igitur tam eximii Cardinalis pietas, ac doctrina coram omnibus, ut ipſius videant opera bona, & glorificent Patrem, qui in cælis eſt.*

PHILIPPUS BONANNUS Societatis Jeſu Theologus *in Numiſmatibus Pontificiis tom.* 1. *in Alexand. VII. n.* 3. *pag.* 118. loquens de uſu pilei in modum parvulæ caſſidis extenſi, ait: *Illum Reges Gothorum geſtare ſolebant, e quibus ejus uſum Romanos accepiſſe prudenter opinatus eſt admodum R. P. D. Joſeph Thomaſius ex Patrum Theatinorum familia, vir eccleſiaſticæ eruditionis peritiſſimus.*

SFORTIA Cardinalis PALLAVICINUS ejuſdem Societatis Jeſu olim Alumnus, Cardinalis *Thomaſii* conſanguineis valdè addictus, præſertim Ven. Carolo de Thomaſiis Clerico Regulari, & Ju-

& Julio Palmæ Duci amicitiæ vinculo colligatus, in ſuis Epiſtolis *pag.* 277. ſcribens ad præfatum Julium Palmæ Ducem, *Joſephi Mariæ Thomaſii* Genitorem, ita de hujus ingreſſu in Theatinorum Ordinem congratulatur. *Mi congratulo con V. E. che le ſia aggiunto un mezzo tanto efficace per la conquiſta del Cielo, qual'è l'offerta del ſuo egregio Primogenito alla milizia del noſtro Redentore.*

TITUS LIVIUS junior Referendarius Congregationis Indicis, in Oratione latina Romanis typis evulgata anno 1713. quam habuit in Collegio Urbano de Propaganda Fide poſt obitum Cardinalis *Thomaſii*, illius vitæ ſanctimoniam, virtuteſque omnes ſummis præconiis, elegantique ſtylo proſequutus eſt.

VINCENTIUS LEONIUS in vita Joannis Juſtini Ciampini inter vitas illuſtrium Arcadum recenſita *par.* 2. *n.* 10. *pag.* 222. loquens de præfato Ciampino Thomaſii amico, ait: *Fra i ſuoi amici più verſati nella materia de' ſacri Riti ſi dee ſenz' alcun dubbio il primo luogo al P. D. Giuſeppe Maria Tommaſi de' Chierici Regolari; onde uſando inſieme con molta domeſtichezza, erano ſoliti comunicarſi tutti li loro ſtudj, e tutte le difficoltà, che in eſſi incontravano, dandoſi ſcambievolmente amichevole ajuto per ſuperarle. Fecero di ciò eglino ſteſſi un' ingenua, e vicendevole teſtimonianza, e particolarmente il Ciampini nella diſſertazione* de vocis correctione, ſerm. 7. S. Leonis, *ove confeſſa avere avuta dal* Tommaſi *la notizia dell'error corſo in tutte l'edizioni del ſudetto ſermone: ed all' incontro il* Tommaſi, *non meno erudito, che modeſto, dedicando al Ciampini il libro dato alla luce ſotto nome di Giuſeppe Maria Caro, col titolo*: Antiqui libri Miſſarum Romanæ Eccleſiæ; *volle laſciare a' poſteri perpetua memoria de' giovamenti letterarj, che da lui avea conſeguiti.*

ZENOBIUS DE STRATA in libris *Moralium S. Gregorii Magni*, quos nuperrimè hortatu *Joſephi* Cardinalis *Thomaſii* publici juris fecit, *tom.* 1. loquens in Præfatione ad Lectorem de eodem Cardinale, ait: *Il Ven. Cardinale Giuſeppe Maria Tommaſi di ſempre chiara memoria nella Chieſa Romana, e nella Repubblica Letteraria, tenendo continuamente rivolto il penſiero al miglioramento, e all'iſtruzione del proſſimo in quello, che riguarda la Religione, e l'eterna ſalute, innanzi che foſſe promoſſo alla dignità del Cardinalato, moſtroſſi più volte deſideroſo di vedere una novella edizione di queſti Morali.* &c. De quo etiam honorificè meminit *tom.* 2. 3. & 4. *in Epiſtolis nuncupatoriis.*

Ex Theatinis Patribus.

QUanquam ex Clericis Regularibus nullus planè ſit, qui *Joſephum* Cardinalem *Thomaſium* Theatinæ Congregationis decus perenne, ac fulgidiſſimum ſydus, tam in vita, quàm poſt obitum, non fuerit ſumma veneratione, & amore proſecutus, ob illius nimirum innocentes mores, animi candorem, ſanctimoniam, & doctrinam; duodecim nihilominus ex his reperii, qui illius laudes publici juris fecerint, cujuſmodi ſunt:

ANTONIUS BORROMÆUS Clericus Regularis, olim totius Ordinis Conſultor, nunc verò Epiſcopus Juſtinopolitanus, primus omnium *Thomaſii* vitam typis evulgavit Romæ 1713. ubi illius præclara merita, heroicas virtutes, ſanctimoniam, ac doctrinam eleganter conſcripſit, ac patefecit.

CAJETANUS MAGENIS Clericus Regularis *in Vita S. Andreæ Avellini* Veneriis edita anno 1714. typis Jacobi Thomaſini *lib.* 2. *cap.* 6. *pag.* 384. loquens de Canonizatione præfati S. Andreæ Avellini facta per Clementem XI. Summum Pontificem, hæc de *Thomaſii* ſanctimonia, & promotione ad ſacram Purpuram italicè ſubdit. *Per rendere poi più luminoſa la ſantificazione del B. Andrea, che ſtava già per incoronarlo di gloria, volle prima nella creazione, che fece d'undeci Cardinali, addoſſarne la Porpora ad un fratello di Religione del ſudetto Beato, ed imitatore, anzi erede delle di lui virtù; perchè nell'iſteſſo tempo, che proponevaſi a' fedeli l'adorazione d'Andrea in Cielo, ſe ne poteſſe ammirare ancora una ſua viva Immagine in terra,*

e quel

e quel luſtro d'onore, che recavaſi all'Abito Teatino in faccia di tutto il Mondo, riverberaſſe poi con maggior luce nel nuovo Santo, che veſtì l'iſteſſo Abito. Fu queſto novello Cardinale il P. D. Giuſeppe Maria de' Tommaſi, *che avendo diſpreggiato la gran Primogenitura della ſua nobiliſſima Caſa con i titoli di Duca di Palma, di Principe di Lampeduſa, di Montechiaro, Torretta, e Falconeri, corſe ad abbracciare ſtrettamente la Croce, e la Povertà Teatina; ma unironſi tante virtù, e ſcienze ad arricchirgli l'Anima, che finalmente gli reſtò tradita la ſua Umiltà nel vederſi eſaltata, come dicevano, dal Sommo Pontefice all'Eminenza Cardinalizia. Nè valſe all'umiliſſimo Religioſo il più volte rinunziar queſta Porpora, perchè da un'aſſoluto precetto d'ubbidienza fu coſtretto a riveſtirla; ma ben preſto ancora ſe gli moſtrò pietoſa la morte con iſpogliarnelo dopo ſette meſi dalla ſua promozione, e con ricoprirlo d'un manto, ed abito più prezioſo, qual è quel della gloria, come piamente ce lo fanno credere le ſue virtù eroiche, e le grazie prodigioſe; che ottengonſi per ſua interceſſione. Anzi appena paſſato all'altra vita ſe gli è conceſſo il titolo di* Venerabile *(privilegio inſolito in queſti tempi) eſſendoſi già fatti in Roma* auctoritate ordinaria *i Proceſſi* de non cultu, *in ordine alla di lui Beatificazione, e di preſente ſi ſtan formando quei* de virtutibus, & miraculis, *col ſudetto titolo:* Venerabilis Servi Dei Joſephi Mariæ Thomaſii Clerici Regularis S. R. E. Presbyteri Cardinalis. Idem *in Vita S. Cajetani* nuper edita *par. 1. cap. 11. pag.* 198. de eodem ait: *Giuſeppe Maria Tommaſi, che ha reſo immortale il ſuo nome, e per lo ſplendore della dottrina, che riluce nelle ſue ſacre, ed eruditiſſime ſtampe, e per la ſantità della vita, che poco dopo la ſua morte accaduta nell'anno 1713. gli ha meritato da S. Chieſa il titolo di* Venerabile.

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS Clericus Regularis, olim *Joſephi Thomaſii* in tyrocinio Magiſter, ac ſpiritûs Director, in libro: *de Divino Officio opuſc. ultim. pag.* 467. loquens de prophetico ſpiritu Bonaventuræ Murchii Alicatenſis, hæc in laudem *Thomaſii* ſubdit. *Joſeph Maria Thomaſius primogenitus Ducis filius, eximia juvenis indole, & acumine ingenii, ac probitate, ad ſacrorum cultum, & ſtudium mirum in modum, natus, ineundi Religioſi Ordinis cupidine tenebatur. Sed eum Monachorum Cœnobia, longè ab Urbibus ſemota, & a commercio hominum aliena, vehementiſſimè alliciebant. Quo circa Bonaventuram convenit: expandit illi animum ſuum, & aliquod ſibi monitum, ac conſilium poſcit. Cui vir Dei futurum prædixit, ut poſt annum Clericorum Regularium Ordini nomen daret, quem illi unicè & eximiè commendabat. Mirum dictu! paucis poſt diebus cùm Palmam profectus eſſem, mutatâ juvenis ſententiâ, Theatini Ordinis habitum ardentioribus ſtimulis expetebat. Duces eum, & quod familiæ fulcrum eſſet, & quod decora animi intuerentur, ſummoperè diligebant. Sed tanta inerat illis virtus, ac pietas, ut eum a propoſito avertere non auderent. Alii tamen ſtudioſiſſimè obſtabant: & D. Carolus patruus (cujus conſilio, & nutu Duces omnia moderantur) ut ejus virtutem, ac vocationem experiretur, facultatem minimè impertiebat. Sed ejus preces & lacrymæ, haud brevi temporis intervallo continuatæ, ſic omnia repagula pervicerunt, ut poſt annum Palmam reverſus, eumdem eum magna omnium comploratione ſuſceperim, ac deduxerim huc Panormum: ubi in noſtra Sancti Joſephi Domo, tyrocinium poſuit, & vota ſua conſalutatæ ab Angelo Virginis Deiparæ die, divino Numini fauſtiſſimè nuncupavit.* Idem *tom. 1. de Sacris Cæremoniis pag. 38. & 39.* poſtquam *Thomaſium* ſexdecim annorum juvenem eruditiſſimi, ac inſigniter eruditi titulo cohoneſtaſſet, ſubjungit pag. 332. *Cùm Joſephum Thomaſium, Palmæ Ducis primogenitum, animi dotibus ornatiſſimum, mecum ducerem, ut Panormi, non ſine admiratione, laudeque omnium Theatino Ordini nomen daret, & P. D. Caroli patrui ſui, Palmæ olim Ducis, nunc Clerici Regularis virtutem, ac merita æmularetur.* Rurſus *in Carmelo Mariano pag.* 301. referens epiſtolam a ſe conſcriptam, & ad *Thomaſium* directam, ita loquitur. *Reverende Pater. Scire deſideras,*

ras,

Digitized by Google

ras, quid nunc edam, quid lucubrem, quid in lucem emittam? Patrui tui geſta jam pridem latinè complexus ſum, ut optaſti: ſive ut aptiùs loquar, brevi perſtrinxi Commentariolo, quæ juſto proſequi, ac referre volumine potuiſſem: minutè enim omnia narrare, & explicare non poteram, variis tunc & ſtudiis, & laboribus, ac ægritudinibus occupatus. Nunc Carmelitani Ordinis decora, & inſigniora illi præſtita a Beata Virgine beneficia, in lucem edo: quod tu erga præſtantiſſimum illum Ordinem obſequium commendabis; & Dux D. Julius Pater tuus, & D. Carolus patruus, fratres germani, ſi ſuperſtites eſſent, mihi enixè gratularentur. Uterque enim, ut ſcis, erga Dei Matrem, & fratres Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo mira pietate flagrabat. Eodemque hodie ſtudio, & ardore tenetur Dux D. Roſalia Mater tua, germanæque ſorores, ut excitata ab aliis vel ſacella, vel templa (quæ extant Palmæ) repræſentant. Te verò, qui quamplurium cœlituum, quos magnopere colis, indicem texis, & acta in Græcis voluminibus ſedulò perſcrutaris, ac moribus etiam exprimere gaudes, cuperem S. Petri Thomaſii Carmelitæ, Conſtantinopolis Patriarchæ, cultoris Sanctæ Dei Matris eximii ſtudioſiſſimum eſſe. &c. Denique in vita MS. Caroli Thomaſii *n.* 10. de eodem ait: *Nec mihi levem admirationem injecit* Joſephi Thomaſii *ejus primogeniti modeſtia, diſciplina, ac ſacrarum rerum peritia, qua mirum in modum imbutus juvenis, cæterarum rerum pertæſus, ſumma aderat vigilantia, ut majori præſertim in Templo, divina vel myſteria, vel officia cum omni decore perſolverentur. Cùmque in animum induxiſſet imitari patrui exemplum, ac ordinem Theatinum inire, inſtabat vehementiſſimis precibus apud me, ut a Duce dimitteretur: qui prudenter id duxit P. D. Caroli arbitrio remittendum. Et cùm per integrum anni ſpatium, re Deo magnopere commendata, exaugeri ejus fervorem in dies, ac conſtantiam audiviſſet, annuit demum: & ipſe ego rogatus fui rurſus, ut eò concederem, Panormum juvenem aſportarem, ac meo in Novitiatu inſtituerem. Itaque hodie Latinæ ſimul, & Græcæ linguæ peritiam aſſequutus, Philoſophiæ, ac Theologiæ curſum complevit, ac Sacerdotio initiatus, virtute, ac eruditione conſpicuus, patruum & patrem imitari contendit, qui cum tanta ſanctitatis fama Palmæ e vivis exceſſit, ut aliquot beneficia piis fidelibus ejus interceſſione collata obitum illuſtraverint.*

HIERONYMUS VITALIS Clericus Regularis in Vita Caroli de Thomaſiis, *Joſephi* Cardinalis patrui, quæ MS. aſſervatur Romæ in Archivio Domûs Sancti Sylveſtri in Monte Quirinali, *Joſephi* ſæpiſſimè mentionem faciens, illum patrui ſui pietatis hæredem, doctrinæque compotem affirmat.

JACOBUS GRAVINA Clericus Regularis in ſua eruditiſſima *Synopſi Theologiæ veterum Patrum ad mentem* ipſiuſmet *Venerabilis Joſephi Cardinalis Thomaſii*, Panormi prælo ſubjecta anno 1731. typis Angeli Felicellæ, in Præfatione, ſive Operis ratione, *fol.* 2. & 3. de eodem ait: *Ea quidem etiam ſtudendique, docendique arte præcelluit plurimum inſignis ille, ac notiſſimus, deque Patribus præclarè meritus, ſanctitate, ac doctrina celebris, fama magnus, re major, totiuſque Orbis literarii maximum Luminare; Venerabilem loquimur* Joſephum *Cardinalem* Thomaſium *e Presbyteris Theatinis vel repugnanter aſſumptum, ſtudiorum noſtrorum, quin & ferè omnium verè Literatorum quaſitiſſimum Mæcenatem. Rem ipſam quinimò loquimur, dum de eo, quæ varia dedit opera laude digna, teſtimonium perbibent probatiſſimum: atque ad præſens quod attinet, Inſtitutionibus illis Theologicis veterum Patrum, quas nobis delegimus regulas, ex ſuamet limpidiſſima origine Theologiam ita repetens, operæ ſibi pretium efficit ſatis.* Et per totum ferè volumen glorioſum *Thomaſii* nomen paſſim repetit, quem inſuper *piiſſimum, doctiſſimum*que vocat.

INNOCENTIUS RAPHAEL SAVONAROLA Clericus Regularis, Patavinus Concionator magni nominis, in eleganti, & erudita *Panegyri*, quam recitavit, ediditque Genuæ 1713. ſub hoc titulo: *La Gratitudine a piè dell' Altare per implorare benedizioni al Regnan-*

te Somno Pontefice Clemente XI. &c. referens *Thomaſii* exaltationem ad ſublimem Cardinalatûs dignitatem, illius pietatem, & præclara merita ſummis laudibus efferr. Et *in Iconibus illuſtrium Virorum Theatini Ordinis* ſequens elogium *Thomaſii* effigiei præfixit. *Joſeph Maria de Thomaſiis Clericus Regularis, purpurâ nonniſi S. Sedis præcepto ſuſceptâ, eccleſiaſticæ ſtudio antiquitatis, virtutibus in vita, necnon a morte miraculis, heterodoxis etiam Venerabilis, Pontificio nutu in Beatorum vix exceſſus examine.*

JOANNES BAPTISTA NÆVIUS Clericus Regularis, in latina oratione, quam inſcripſit: *De optima philoſophandi ratione f.*18.19. exponens *Thomaſii* mentem circa ſtudium Philoſophiæ, ait: *In cujus* (intellige Joannis Mabillonii) *de hac re ſententiam pedibus iit* Joſephus Thomaſius *noſtri Ordinis, ac regiæ Urbis hujus ornamentum, S. R. E. Cardinalis ampliſſimus, qua generis nobilitate, qua vitæ integritate, ac ſeverioribus diſciplinis ſingulari eruditione magnus imprimis, ac nobilis*. Et paulò poſt de eodem ſubdit: *Ergone vir ſanctiſſimus, deque ſacris literis optimè meritus, atque ſummorum omnium noſtri ævi Theologorum judicio probatus.* &c. Et inferius illum appellat *inſignem pietate, ac doctrina virum, cujus nomen per Orbem longè, latèque pervadet, & magis ſemper increbreſcens proferetur, qui exteras etiam nationes ad ſui admirationem pertraxit. &c.* Denique in Epiſtola nuncupatoria, quæ tota de *Thomaſii* laudibus conſuta eſt, commendans eximiam Ferdinandi II. Lampaduſæ Principis, ipſius *Joſephi* Cardinalis *Thomaſii* pronepotis, benevolentiam, quâ Theatinos complectitur, inquit: *Apud quos* (Patres) *magnum eſt, memorabile, ac perquam honorificum Thomaſiorum nomen, ob ſingularem, quum pietatis, tum doctrinæ laudem, quâ Carolus patruus tuus major, &* Joſephus *magnus patruus Clericorum Regularium Congregationem illuſtrarunt.*

JOANNES BONIFACIUS BAGATTA Clericus Regularis *in vita Venerabilis Caroli de Thomaſiis lib.* 2. *cap.* 10. *pag.* 299. *& alibi*, incidenter loquens de *Joſepho Thomaſio*, illum aſſerit, patrui ſui veſtigiis inhærere, atque virtutes ſectari.

JOANNES EDLWECKH Bavarus Clericus Regularis, in Epiſtola nuncupatoria ad Clementem Auguſtum ex Sereniſſima Bavariæ familia, Archiepiſcopum Colonienſium, quæ habetur *in Synopſi Theologiæ veterum Patrum* Jacobi Gravinæ ſuperius citata, loquens de præfata SS. Patrum Theologia, ait: *Ea quippe eſt, quam de graviſſimis materiis Theologicis non novam, non inſolitam, ſed antiquiſſimam, Patrum utpotè veſtigiis tritam, e latebris nihilo ſecius noviſſimè erutam primus nobis porrexit Ven. Joſephus Cardinalis Thomaſius, cujus doctrinæ, & ſanctitatis vis tanta fuit, ut ipſe Clemens XI. Pont. Max. Papale conſcendere ſolium recuſaverit, quin priùs explorata Thomaſii ſententia ab eo didiciſſet, illæſo ſingulari quod olim emiſerat, voto, ac prorſus licitè ſeſe Pontificios amplexurum faſces: nec multò poſt, cùm plenam meritis placidiſſimè exhalaſſet animam, idem Pontifex decretum habuit, quo mox ab ipſa morte, ut in ſacram Apotheoſim aſciſceretur, cogerentur proceſſus*. Et paucis adjectis de eodem Cardinale, ſubdit: *Qui ſolo veritatis amore ductus, in evolvendis Patrum Codicibus, in detegendis antiquitatum ſacrarum latebris, in perquirendis Bibliothecarum ſcriniis totam tranſegit ætatem, ut puriſſimum ac genuinum Patrum antiquorum ſtudium reſtitueret, depelleretque tam ſpiſſas litigioſarum tot quæſtiuncularum tenebras, quibus illud vulgares quidam ſcholarum declamatores inordinata abrepti diſceptandi libidine vix non obruerant.*

JOSEPH PECTIUS Clericus Regularis, Examinator Synodalis in Urbe, & Conſultor Congregationum Indicis, & Indulgentiarum, in celebri *Apologia, ſive Defenſione librorum Liturgicorum Eccleſiæ Romanæ, & ſacræ perſonæ Venerab. Joſephi Cardinalis Thomaſii*, quam evulgavit Panormi 1723. eumdem *Thomaſium* in Præfat. ad Lectorem *pag.* 5. vocat glorioſæ memoriæ Cardinalem, ſubditque italico idiomate: *Le cui ſegnalate virtù per molti, e molti anni, benchè da lui con ogni ſtudio naſcoſte, furono atten-*

attentamente oſſervate con general maraviglia, e venerazione in mezzo al centro della criſtianità; e dopo la ſua felice morte hanno avuta l'acclamazione univerſale ſenz'alcuna immaginabile eccezione. Et ſparſim per totam præfationem eumdem appellat *Venerabilem Virum, Zelantiſſimum, Pium, Doctum, & Sanctum.*

PAULUS OLYMPIUS FRANCHETTUS Clericus Regularis, in ſua erudita Oratione Panegyrica edita Faventiæ 1712. cui titulus: *Il Principe in tre comparſe, ravviſato nell'Eminentiſſimo Signor Cardinale Giuſeppe Maria de' Tommaſi Chierico Regolare*, &c. quæ citatur in Diario Literatorum Italiæ *tom.* 11. *pag.* 387. *&* 398. emeritis præconiorum plauſibus ejuſdem Cardinalis merita, virtutes, & doctrinam deprædicat.

PLACIDUS MARIA VANNUS Clericus Regularis, in ſuo Miſcellaneo Poetico alludens ad *Thomaſii* Purpuram, ſive Cardinalitiam dignitatem, ita in illius laudem eleganter cecinit.

Alta ſapit, divina geris, cæleſtia ſcribis:
Purpura nulla magis, doctaque ſancta fuit.
Purpura, Thomaſi, *rutilo, quæ proximet oſtro:*
Dum certat meritis ſit rubicunda tuis.
Tempora ſi roſeo præcingit ſacra Galero,
Munera ſunt meritis glorificata tuis.

Quidam eximius *Thomaſii* cultor, & nominis venerator, paucis multa complexus, ſequens Elogium in ejuſdem laudem contexuit.

JOSEPHO MARIÆ THOMASIO,
Panormi præclaro ſanguine genito,
Ex Ducibus Palmæ,
Inter Cajetani filios non ultimo loco reponendo,
A Clemente XI. ſacro Cardinalium albo meritiſſimè
Adſcripto,
Cujus Doctrina ſæculi ſcientiam ſapienter eluſit.
Nec vitæ norma minus admirationis exegit.
Roma
Doluit, cùm ſenſit perdere, quem exaltatum penè novit
Poſſidere.
Humilitas quippe tegerat, quem virtus ſublimata detexit.
Inter cœlites novum Sydus refulgèt.
Vidit Roma
Laceram tunicam Joſeph
Fera peſſima mors nempè devoravit.
Gaudet ſimul
Mortem perdere aculeum in viris hujuſcemodi
Pretioſa enim mors Sanctorum.
Vivit Joſeph *& dominatur.*
Parce igitur lacrymis Roma,
Et votiva cordis obſequia
In grati animi argumentum tui
Tanto Viro parenta.
Cœpit vivere, cùm deſiit poſſe mori
1. *Januarii MDCCXIII.*
VII. Cardinalatûs menſe.

Denique CHRYSOSTOMUS SCARFO' Ordinis Divi Baſilii Magni Monachus, Opuſculorum *parte* 3. *pag.* 83. ad perennem laudem Eminentiſſimi *Joſephi Thomaſii* Clerici Regularis ſequens monumentum exaravit.

JOSEPHUS M. THOMASIUS Siculus,
E Ducibus Palmæ natus, Dux ipſe futurus,
Dato Clericis Regularibus nomine,
Verus Aſceta Chriſti eſſe maluit, quàm videri.
Sed Deo ſemper intus, negligens ſui, & oſor,
Abſcondi diù potuit, non latere,
ſacris clarus
Uſquequaque monumentis literarum,
& virtutibus ipſum prodeuntibus.
Vaticanam renunciatus ad Purpuram,
Et reluctans, ſibique idcirco rixatus cum cæteris,
Tandem ad eam
Tractus potius viſus eſt, quàm provectus;
Albanæ rudimento clementiæ
Capaces, gnaros, ac dignos evehere, vel invitos.
Palam igitur vulgatus S.R.E. Cardinalis,
Mores quippe in eo non mutarunt honores,
Factus omnibus omnia, & forma gregis in Chriſto;
Nec quicquam dignationis amplitudo,
Niſi tantundem, ut magis, quam poterat, prodeſſe poſſet,

Ac vellet eum vaticinantis populi
ea prima vox fuerit;
Optimum religione Theatinum,
& ſanctimonia maximum,
Veneraturam quandoque Romam
Optimum Maximum.
Ut quid?
Septimo Cardinalatûs menſe
Anni MDCCXIII. die prima,
Præcoci, quod præcinuit, interceptus eſt
fato,
Prodigiis poſt mortem clarus, & ſignis,
Ac teſtamentum, licèt irritum, paupertas
firmavit,
Deſiderium ſui omnibus, cor Theatinis
coalumnis relinquens;
Veſteſque, & induſia, velut ad prædam
piè rapientibus.
Tum pupillis, viduis, egeniſque,
& pauperibus
Poſthumas reliquit lacrymas, gemituſque
ſuperſtites;
Et omnibus ipſe pauperior, cælo jam
tegitur,
Qui parem in terris non habet urnam,

CARMEN ETRUSCUM,

Quod in laudem

JOSEPHI CARDINALIS THOMASII
devotionis, venerationiſque cauſa
Aurelius Bona nobilis Academicus Boni Guſtûs
cecinit,

PReſſo Ippocrene a un arboſcel pendea
Da più tempo ozioſo il plettro mio,
Nè più nobil deſio
Di ripigliarlo il meſto core avea:
Ma da un giuſto dovere al fine aſtretto
Uop'è che il prēda, e lo riponga al petto.
Però ſcorgendo chi lodare io tenti,
Da ben ſaggio timor reſa diſcorde
L'armonia de le corde,
Non forma, qual dovria, dolci concenti,
Nè di cetra mal concia io poſſo intanto
Al roco ſuono accomodare il canto.
Deh gran Giuſeppe, i cui gran merti
egregi
Lodare io devo, e far più noti al mondo,
Tu fa il cantar giocondo,
Tu de la cetra mia l'error correggi;
Tu, ch'ai di ſtelle in cielo alte ghirlāde,
E ogni picciolo don pigli per grande.
So, che ancora modeſtia in te riſplende,
E che non vuol, che i tuoi gran pregi io
lode;
Ma modeſtia non s'ode,
Quando al dover s'oppone, e'l merto
offende;
La lode, anzi qualor modeſtia ſdegna,
Di meritarla allor ſi fa più degna.
Prevenne il naſcer tuo, de' tuoi fratelli
Il naſcer chiaro; ed al natale illuſtre
Saggia natura induſtre
Tutti congiunſe i doni ſuoi più belli;
Ed a i pregi del ſangue, e di natura
S'unì virtù, ch'ogni altro pregio oſcura.
Ed oh qual gioja, ed oh quali piaceri
L'aſtuto luſinghier mondo t'offerſe;
Ma tua virtù ſcoperſe,
Eſſere tai piacer', piacer' non veri;
E che, dato al Fellone, eterno addio,
I più degni piacer' trovanſi in Dio.
Ove di Gaetan vivono i Figli
Penſaſti al cielo conſecrar te ſteſſo;
Al rimirar ben ſpeſſo
Quanto il mondo infedele á di perigli,
E quanto il buon nocchier de' ſtare accorto;
Se vuol ſalva guidar ſua nave in porto.
Che non fè il tuo gran Padre, e che non
diſſe,
Quando gli fur paleſi i tuoi penſieri;
Or dolenti, or ſeveri
Più volte i lumi al tuo bel volto affiſſe:
Più volte ti chiamò: Figlio diletto;
Più volte, pien di duol, ti ſtrinſe al petto.
Figlio, dicendo, e fia mai ver che tanto
Fiero, e crudel ti fè natura il core;
Che del tuo Genitore
Non aſcolti i ſoſpir, non curi il pianto?
Se i figli danno al cor sì crudi affanni,
Deh perchè farmi Padre, aſtri tiranni!
Quando credea, dopo l'eſtremo fato,
Porre in tua man de la famiglia il freno,
E nel tuo dolce ſeno
Poi contento ſpirar l'ultimo fiato;
Giunta che ſia l'ora funeſta, io temo
Di morir ſenza darti il bacio eſtremo.
Se il bene altrui ti cale, e del tuo Dio
L'onor ti ſpinge, ed ampliare il vuoi,
Meglio nel ſecol puoi
Far pago con l'eſempio il bel deſio,
Se clemente a' vaſſalli, e pio ti moſtri
Di quel che non farai chiuſo ne' chioſtri.

Così

Digitized by Google

Così teco ſi dolſe il Genitore,
Per ſcoprir s'eran fermi i penſier tuoi;
Ma non hanno gl'Eroi
Debol così nel vaſto ſeno il core;
Che al lacrimar d'affettuoſo ciglio,
Per impulſo d'amor muti conſiglio.
Ben gli ſapeſti raddolcir la doglia,
Quando, qual foſſe, a lui feſti ſapere
Di buon Figlio il dovere;
Che non deve, ſebben natura il voglia,
Curar del padre ſuo l'amor, lo ſdegno,
Quando lo chiama a ſe padre più degno.
Se nell'April de' tuoi begl'anni avevi
Di sì rara virtute il core adorno,
Chi non vedeva, un giorno,
Ciò che poi, fatto adulto, eſſer dovevi;
Ciò che oprare doveva a prò del cielo
Tanta bella virtute, e tanto zelo?
Quindi, appena lontano, ito dal mondo,
Dell'eterno Signor fervido amante;
In opre belle, e ſante
Tutto impiegaſti il tuo ſaper profondo;
Più d'un libro ſcriveſti, ed infiniti
Santi Padri ſpiegaſti, e ſacri Riti.
Perciò l'eccelſo, alto Paſtor di Roma
Far giuſtizia volendo al merto auguſto,
Stimò premio ben giuſto
Cingerti d'oſtro l'onorata chioma:
Gioì, brillò Roma a tal ſcelta, e ſolo
Coprì tuo volto umíl meſtizia, e duolo.
Non ambiſce grandezze, e onor colui,
Che ſolo all'alto, eterno Bene aſpira;
Nè con invidia mira
Splender Mitre, e Diademi in fronte altrui,
Ma ſdegnãdo d'ornar ſua fragil ſalma,
E' pago ſol de la beltà dell'alma.
Perciò dell'oſtro ricuſar volevi
L'onor dovuto al degno oprare, e pio;
Ma a far pago il deſio,
O men dotto, o men ſanto eſſer dovevi:
Non sa virtute in nobil ſeno accolta
Star ſenza premio, e in atro obblio ſepolta.
Ben conobbe di Roma il gran Paſtore,
Qualor ti vide ricuſar ſuo dono,
Qual maeſtoſo trono
Alzato avea virtute entro il tuo core;
Perciò l'onore a non ſdegnar t'impoſe;
Nè al gran comando il tuo voler t'oppoſe.
Ma dove onor dall'oſtro altri riſcuote;
Tu chiaro più ſplender faceſti l'oſtro,
Col riportar dal chioſtro
D'Averno a noi palme fin ora ignote.
Ed oh quanta, col far de' vizi ſcempio,
Ebbe lode la patria, e il mondo eſempio!
Ma che giovò a Palermo, e a la gran Roma
D'Oſpite, e Figlio vagheggiar, per mano
Del gran Paſtor Romano,
Cinta dell'Oſtro la ben degna chioma,
Se toſto per divino, alto conſiglio
Perdè l'Oſpite queſta, e quella il Figlio.
Morte crudel, nel più ſublime fiore
Degl'anni tuoi reciſe empia, ed ardita
Il fil de la tua vita;
Ma nò ch'ella non fu; divino Amore
Sceſo quaggiù l'alma ti tolſe, e a volo
Di sì gran preda andò a fregiare il Polo.
Non può, nè deve ſtar gran tempo in terra
Alma, che ſol ſceſe quaggiù dal cielo
Sotto corporeo velo
Per farci fè di ciò che il ciel rinſerra;
E per moſtrar con l'opre a noi qual ſia
Quella, che al ciel conduce, inclita via.
Ma dove, o Muſa, del tuo ingegno affidi
La fragil nave, in queſto Egeo di tanti
Merti infiniti, e vanti
Senza ſperar di rivedere i lidi?
Deh ſe tu ſaggia ſei, l'audace, e ſtolta
Prora rivolgi, e un mio conſiglio aſcolta.
Volane al cielo, e a piè del gran Giuſeppe
Genufleſſa, ed umil perdono implora,
Se cantando fin ora
Suoi gran pregi lodar tuo ſtil non ſeppe;
Poi torna in Pindo, e preſſo le fugaci
Onde Caſtalie ti riposa, e taci.

L

LUCII CRESCIMANNI
Clerici Regularis
ELOGIUM XLIII.

LUCIUS CRESCIMANNUS nobili genere Sicilienſis, Vincentii Creſcimanni Baronis de Camitrice, & Franciſcæ Filingeriæ filius, adoleſcens annorum quindecim Panormum ſe contulit, ubi inter Clericos Regulares in domo S. Joſephi adſcitus 26. Februarii 1671. ibidem ſolemni emiſſa trium votorum profeſſione Deo ſe dicavit 6. Maii 1672. Severioribus diſciplinis ab ipſo religioſi tyrocinii tempore mancipatus, ea doctrinæ ſublimitate, & omnigena erudidione locupletatus effulſit, ut præſtantiſſimorum Theologorum merita coæquaverit. Ideoque juſſus a Moderatoribus, ut ſodales ſuos in gravioribus Philoſophiæ, ac Theologiæ ſcientiis informaret, per decem annorum ſeriem facultates illas explanavit: idq. ea cum ſedulitate, ac nominis ſui celebritate peregit, ut nonnulli eruditi viri ipſius doctrinæ ſoliditate, famaque pertracti, ad ipſum pro enodandis Theologicis dubiis, ac captandis conſiliis in rebus arduis non rarò acceſſerint. Prudentia quoque, judicii maturitate, & vitæ integritate pollens, eam ſibi venerationem apud omnes comparavit, ut plures e nobilium cœtu Matronæ Panormitanæ, & viri Proceres ſub ipſius ſpirituali directione conſcientias ſuas permiſerint expiandas. Apud Ordinis ſui Religioſos magna etiam valuit auctoritate, quantaq. apud eos in æſtimatione ſemper fuerit, teſtantur variæ Prælaturæ Ipſi identidem collatæ. Siquidem Panormi bis Præpoſiti munere rexit S. Joſephi Domum. Ter verò Siciliæ viſitationem obivit, & ſemel Romæ apud P. Generalem Conſultorem totius Ordinis egit. Inſtituti ſui cuſtos eximius, regularem diſciplinam, quam profeſſus ab initio fuerat, ad uſque vitæ finem ſervavit intemeratam. Qui tandem annis gravis, & apoplexia tactus, poſtquam ſacris omnibus præmunitus eſſet, Panormi extremum diem clauſit 14. Decemb. 1723. ætatis ſuæ 70.

Ipſius meminit Mongitore *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccleſia S. Joſephi*.

Scripſit, ac prælo digna reliquit

In univerſam Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria tom. 2.

Tractatus Theologicos de Deo, diviniſq. ejus Attributis, de SSS. Trinitate, de Incarnatione Verbi Divini, de Gratia, de Beatitudine, & Actibus humanis.

De Sacramentis in genere, & in ſpecie.

Item Tractatus varios Morales, nec non Reſolutiones quamplures propoſitorum ſibi conſcientiæ caſuum.

CARMEN LATINUM
In ejuſdem Lucii laudem.

PAlladiis ſtudiis, virtutibus undiq. clarū
Te celebrant Luci docta lycea virûm.
Dogmata quæ ſcribis, crebroque effundis ab ore
Sanctorum exæquant aurea ſcripta Patrum.
Cùm rerum quæris ſolerti indagine cauſas
Naturæ penetras abdita quæq. Sophis.
Magna quidem virtutis laus hæc, magnuque mentis
Eſt virtus paucis indita in Orbe viris.
Sæcula te hinc meritò præſentia, lapſa, futura
Extollent, cui par nemo, nec imo fuit.

CARMEN ETRUSCUM
In ejuſdem eximii Viri laudem.

PRode guerrier, che in cento impreſe, e cento
Ardito eſpoſe il nudo petto a morte,
E in fronte a mille ſpade arduo cimento
Intrepido ſoſtenne invitto, e forte,
Se fie, che ſpiri lieto a queſto il vento,
E a nemico Caſtel ſchiuda le porte,
Gode del ſuo trionfo, e a glorie intento
Il nemico Campion mena in ritorte:
Così, credeva il Veglio edace, e rio
Nel grā Lucio *avvētar ſuo fiero ſtrale,*
E con ciò render pago il ſuo diſio;
Ma diſpiegonne allor la Fama l'ale,
E diſſe al Veglio alato, in cielo Iddio
L'ha reſo a ſcorno tuo chiaro, e immortale.

MAU-

MAURITII BARGELINI

Clerici Regularis

ELOGIUM XLIV.

MAURITIUS BARGELINUS Panormitanus, e præclara, ac Bononienſi Bargelinorum familia oriundus, Patrem habuit Joſephum Marchionem Analiſtæ, & S. Benedicti Baronem; Matrem verò Annam Morreale ex Ducibus Caſtriphilippi. Tredecennis puer Clericor. Regularium Congregationi ſe addixit Panormi in Divi Joſephi Domo anno voluti ſæculi 1693. die 28. Maji, ubi ſolemnia concepit vota die 19. Martii Divo Joſepho ſacra 1696. Emenſus Romæ, & Panormi cum ingenii laude ſcientiarum ſpatia, ad ſacræ eloquentiæ ſtudium, uſumque ſe contulit; in quo dicendi genere progreſſiones habuit non mediocres; quippe qui Verbi Dei prædicatione non modò præcipuas Siciliæ Civitates, ſed aliquot etiam Italiæ Urbes excurrit, ac tum feſtis per annum diebus, tum quadrageſimæ feriis in multis inſtituti ſui Eccleſiis concionatus eſt. Panormi ante quatuor annos in Principe Templo magno in jejunio ſingulis diebus declamavit. Dictio illi perfacilis, populorum auribus accommodata. In eadem Urbe per ſex integros annos ſermones habuit in celebri Divi Joſephi Baſilica magna cum populorum frequentia, & auditorum aſſentione; in quibus ſumma eruditione, & profectu apoſtolicum Symbolum explanavit. Ob doctrinæ præſtantiam, morumque probitatem inter Sacræ Inquiſitionis Regni Siciliæ Cenſores adſcriptus eſt. Ad præſens Præpoſiti munere inſignitus, communem rem adminiſtrat in præfatis Divi Joſephi Ædibus, ab omnibus quâ prudentiâ, quâ regularis diſciplinæ zelo commendatus.

Mentionem ipſius faciunt Antoninus Mongitore in libro: *Panormus Pœnitens part. 2. pag. 78.* D. Juſtus Pater *in Quæſtione Rituali de genuflexione facienda in proceſſione pag. 30.* & Jacobus Gravina C. R. qui in *Synopſi Theologiæ veterum Patrum de Sacra Doctrina in Annotat. marginalibus fol. 7.* de eodem ait: *Mauritius Bargelinus vir literis ſacris, profaniſq. illuſtris, & dignus Eccleſiaſtes, Domuſque hujus S. Joſephi prudentiſſimus Moderator.*

Prælo paravit

Compendio della Vita di S. Andrea Avellino Chierico Regolare. Opus partim typis excuſum, partim verò lucem expectat: cùm enim Auctor illud actu typis imprimere curaret, prodiiſſe in lucem in Italia ejuſdem Sancti vitam copioſiorem accepit; unde inanem autumatus laborem ſuum, opus intermiſit.

Scripſit

Sermones ſupra Symbolum Apoſtolicum, & Sacram Scripturam.

CARMEN LATINUM

In ejuſdem Viri laudem.

ELoquio pollens, doctrina excultus abundè,
Mauriti, ad populum verba ſubinde facis;
Queis e ſuggeſtu orans cor, animumque cruentas,
Et facis ut populi pectora dura terant.
Aſt eu non pharetra, manibuſque cupidinis inſtar,
Sed mox ut loqueris, voco & ab ore jacis.
Num latet intus amor tibi cordi, ac pectori; in omnes
Sic & ab ore tuo ſpicula mille vibrat.

MICHAELIS ANGELI FILINGERII

Clerici Regularis

ELOGIUM XLV.

MICHAEL ANGELUS FILINGERIUS, Alexandri ſenioris Principis de Cutodio germanus frater, Panormi lucis uſuram accepit anno elapſi ſæculi 1655. parentibus Hieronymo Filingerio Marchione de Lucia, & Laurea de Bononia, Expleto quartodecimo ætatis ſuæ anno Clericorum Regularium habitum induit in Panormitanis ædibus S. Joſephi 29. Aprilis 1670. Ubi emiſſa regulari profeſſione anno 1672. die 29. Septembris, totum ſe Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudiis dicavit, in quibus adeo profecit, ut mox erudiendis aliis par fuerit Iudicatus. Hinc Moderatorum juſſu Meſſanam allegatus,. inibi Rhetoricam, & Philoſophiam docuit Alumnos Mamertini Lycei; ſed obnitente, ac repugnante corporis valetudine, in patriam reverti coactus, ad ſacram eloquentiam animum appulit, declamavitq. nonnunquam cum auditorum conſenſione, & plauſu. Ob morum gravitatem, probitatem, atque in rebus arduis prudentiam, & ſagacitatem bis Panormitanam Domum S. Joſephi Præpoſiti munere rexit: quo tempore non exigua beneficentiæ ſuæ documenta præbuit, At præcipuum amorem patefecit erga prefatę Domûs Bibliothecam, quam annuis redditibus quinquaginta ſcutatorum dotavit, reſtauravitq. ac inſuper exaratis locupletiſſimis indicibus omnium materiarum, & Auctorum cohordinavit, in quorum ſcriptione, & diuturno labore, ecticæ morbum contraxit, toleratiſque diù pervicacis ægritudinis moleſtiis, fato conceſſit Panormi 23. Junii 1722. ætatis ſuæ 67.

Ipſius meminit Antoninus Mongitore *in Hiſtoria Eccleſiar. Urbis Panormi cap. Eccl. S. Joſephi*.

Prælo paravit librum, cui titulus:

Tyrocinium Eloquentiæ, in quo diſcipulorum ingenia Rhetorum, præceptis expoliuntur, ſtudio, & labore P. D. Michaelis Angeli Filingerii Cler. Reg. Panormitani, compendiosè in quinque libros diſtributum, & in publica Academia Ven. Seminarii Mamertini perlectum anno poſt Chriſtum natum 1680.

In univerſam Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria.

Plures Reſolutiones Caſuum Moralium circa Sacramentorum adminiſtrationem.

Sermones de Expectatione Partûs B. Mariæ Virginis.

CARMINA

In laudem

MICHAELIS ANGELI FILINGERII

DISTICHON

Ex Placido juniore Vanni C. R.

Vivere zelus, honor mihi Relligionis, & ardor;
Parca decora fuit, Biblica cura, labor.

EPIGRAMMA

Ex Anonymo.

Dogmata dum e cathedris referas, vel pergama ſcandis
Semina fœcundæ mentis ubique jacis.
Num reperiſti aliquem, Heroas qui forſitan inter
Olim adſeriptus, ſit par ſimiliſque tui?
Hem! nullum invenies planè, qui maximus eſto
Herclè tuis meritis nō ſit & ille minor.
Haud ſecus aſtra ſuo en obſcurat lumine Phœbus,
Quæq. minora haud ſint nulla nec ipſe videt.

VEN.

P

VENERABILIS

PETRI JARDINÆ

Clerici Regularis, Urbis Panormi Apoſtoli

ELOGIUM XLVI.

Ex Antonino Mongitore in Bibliotheca Sicula par. 2. Appendice 1. ad tom. 2. pag. 31.

PETRUS JARDINA, ſive GIARDINA, nobilis Panormitanus, ex Marchionibus Sanctæ Nymphæ, Clericus Regularis, vir ſanctimoniæ famâ celeberrimus. Natus anno 1585. parentibus Aloyſio Arias Jardina, & Eliſabeth Corvino; a ſæculi illecebris divinitùs vocatus, ſpretis mundi oblectamentis, Cl. Regularium inſtitutum amplexus eſt Panormi anno 1614. In ipſo Religioſi Tyrocinii curriculo arctiſſimæ perfectionis iter impigrè arripuit: edita verò ſolemni profeſſione 20. Aprilis 1615. nihil illi antiquiùs, niſi omnium virtutum ſtudium, quibus ampliſſimè animum locupletavit. Concepto apoſtolici viri ardore, totus fuit in revocandis ad ſemitam ſalutis perditæ vitæ viris, in conſervanda puellarum pudicitia, in expiandis fidelium conſcientiis, ac moderandis ad ſanctitatis leges, in extimulandis ad virtutis amorem cordibus. Innumeros itaque e vitiorum cœno eduxit: varia pietatis monumenta inſtituit; præſertim anno 1645. Conſervatorium, cui nomen *l'Oſpidaletto*, puellis inſtituendis dicatum: Conſervatorium Sancti Juliani anno 1647. exinde in Monaſterium evectum: Sodalitia nonnulla ad fovendam confluentium pietatem. Miſſionibus obeundis dicatus ubique cœleſtis ſpiritûs ignem effundebat; & ad meliorem frugem omnes traducere ſtudioſè curabat. Ideoque ſedulus animarum venator in omnium oculis elucebat. In Panormitanis turbis anni 1648. multùm allaboravit, ut populares tumultus compeſceret, ſedaretque; cujus tamen operâ, & labore magna ex parte Urbs ipſa ab incendiis, rapinis, homicidiis, aliiſque ingruentibus malis præſervata eſt; quemadmodum etiam priſtinæ tranquillitati reſtituta. Huic eximio viro nimium ſe obſtrictam fateri debet Panormitana Nobilitas, quam in memoratis turbis ab imminenti vitæ diſcrimine liberavit: quippe cùm inſanus populus bellicum tormentum per Urbem circumferret, illudque adverſus Proceres jamjam explodere tentaret, Petrus, qui id advertit, citò occurrit, & dictis ſuis, acrique objurgatione cives a nefario crimine amovit. Panormitanam Domum S. Joſephi Præpoſiti munere ter gubernavit. Ordinis tyrones, ac juniores profeſſos ſanctè erudivit. Trinacriæ viſitationem pluries obivit. A Siciliæ Moderatoribus, Præſulibus, & Dynaſtis omnibus veneratus, longè latèque inclaruit. Meritis, & virtutibus refertiſſimus, ac miraculorum gloria illuſtratus, Panormi ſanctè deceſſit 29. Novembris 1660. Ejus imago graphicè exculpta, Romæ Superiorum permiſſu edita eſt, hac inſcriptione exornata.

Vera effigies Venerabilis Servi Dei P. D. Petri Jardinæ Panormitani, Clerici Regularis, qui ſanctarum heroicarum virtutum, ac dierum plenus obiit Panormi 29. Novembris 1660. *ætatis ſuæ* 75.

Scripſit italicè ex Mongitore

Praxim Exercitiorum ſpiritualium MS. Hoc opus citat laudatus Maggius *de Ritibus incolendæ ſolitudinis tom. 1. lib. 5. diſquiſ. 9. pag. 353. tom. 2. lib. 11. diſquiſ. 4. pag. 467.*

Regole, ed Eſercizj della Scuola del Niente. Hoc opus aſſervatur in Archivio Bibliothecæ Sancti Joſephi in volumine ſcripturarum ipſius Jardinæ.

SYLLABUS
S. R. E. Cardinalium, Principum, Præſulum, aliorumque illuſtrium virorum, penes quos magno in honore, & pretio fuit PETRI JARDINÆ vitæ ſanctimonia.

JOANNETTINUS DORIA S. R. E. Cardinalis, Panormitanorum Archiepiſcopus, eo apud ſe loco, ac veneratione habuit *Petri Jardinæ* virtutes, & præclara merita, ut ſemel Dæmoniis imperaverit, ut ad *Jardinæ* exorciſma ab obſeſſis abirent corporibus. Extat hujus rei monumentum in Archivio Bibliothecæ Sancti Joſephi.

THEODORUS Cardinalis TRIVULTIUS olim Siciliæ Prorex, in epiſtola, quam ſcripſit ad Ferdinandum Andrada Panormitanorum Antiſtitem, ſummopere commendat, dilaudatque eximiam *Jardinæ* charitatem erga proximos ſuos, puellaſque parentibus orbatas. Hujus rei authographum ſervatur etiam in præfato Archivio.

JOANNES TORRESIGLIA Montis Regalis Præſul in ea opinione habuit *Jardinæ* ſanctimoniam, ut datis ad eum literis, ſæpè ſeipſum, gregemque ſuum illius juvari orationibus poſtulaverit.

ALOYSIUS DE LOS CAMEROS Regiæ Monarchiæ Regni Siciliæ Judex, poſtmodum memoratæ Eccleſiæ Montis Regalis Archiepiſcopus, *Jardinam* ſibi valdè carum ob ipſius egregias animi dotes, vitæque probitatem, ubique encomiis celebrabat, quantique ejus virtutes coleret, verbis, factiſque omnibus patefaciebat.

FERDINANDUS II. Magnus Etruriæ Dux, *Petrum Jardinam* inter laicos adhuc agentem, ut primùm Florentiam adventaſſe inaudivit, accerſitum ad ſe, honoris gratia commenſalem ſuum fecit, eique præterea ad benevolentiæ ſignificationem enſem auro ornatum donavit. Thomas Potomia *in ipſius vita MS. lib. 1. cap. 4.*

PETRUS FAXARDUS DE ZUNIGA Marchio de los Velez, Siciliæ Moderator, tanti fidebat *Jardinæ* probitati, ejuſq. fidelitati, ut in Panormitanis turbis anni 1648. ipſi ſe per literas multoties commendaverit, rogans enixim, ut in iis componendis egregiam, quam impenderat operam, ſtrenue proſequeretur. Extant hujus rei quamplures Epiſtolæ in memorato Archivio.

FRANCISCA BEATRIX ARAGONIA, & BALSAMO, Roccæ Floridæ Princeps fœmina ornatiſſima, adeo *Jardinæ* ſanctimoniam venerabatur, ut ejus ſpirituali directioni totam ſe tradiderit, cujus hortatu habitum Sancti Cajetani induit, illumque quamdiù vixit, domi geſtavit.

Denique omnes ferè Dynaſtæ, Proceres, & nobiliſſimæ Matronæ, apud quos ſumma nominis celebritate inclaruit, *Jardinam* veluti ſanctitatis oraculum venerantes, frequenter adire, & conſulere in ſpiritualibus adjumentis, animæque negotiis conſuevêre.

ATTESTATIONES
Nonnullorum illuſtrium Virorum de PETRI JARDINÆ ſanctimonia, ejuſque collata opera in ſedandis Panormitanis turbis anni 1648.

MELCHIOR CENTELLES BORGIA Siciliæ Prorex, in literis datis ad Sereniſſimum Joannem Auſtriacum Meſſanæ degentem, enarrans præclara *Jardinæ* merita, illum ſummopere commendat, tum ob vitæ ſanctimoniam, tum etiam ob egregiam, quam præſtitit operam in componendis popularibus turbis.

MARTINUS DE LEON, & CARDENAS Panormitanorum Archiepiſcopus, in Epiſtola, quam ſcripſit 23. Februarii 1651. ad Comitem de Monterrey Hiſpaniarum Regis Oratorem apud ſanctam Sedem, emeritis laudum præconiis extollens *Jardinæ* zelum, laboreſque ab eo exantlatos in ſedandis præfatis tumultibus popularibus (in quibus non ſemel vitæ ſuæ diſcrimini ſeſe ultrò expoſuit ob civium incolumitatem) illum *Dei famulum, ſummæ charitatis Virum, publicæque pacis Promotorem* appellat.

ALOYSIUS DE LOS CAMEROS Montis Regalis Antiſtes ſuperiùs lauda-

datus, in literis, quas Romam tranſmiſit ad Rodericum de Mendoza Ducem de Infantado, Oratorem pariter Hiſpaniarum Regis apud Apoſtolicam Sedem, ſimilia protulit teſtimonia de *Jardinæ* meritis, ipſiuſque collata opera in promovenda Panormitanæ Urbis tranquillitate.

Excellentiſſimus SENATUS Panormitanus ſcribens anno 1659. ad Philippum IV. Hiſpaniarum Regem, inter alia, quæ de *Jardinæ* fidelitate, beneficiiſque ab eo præſtitis Panormitanæ Civitati expoſuit, aſſeveranter teſtatus eſt, ejus operâ, ac labore præſervatam fuiſſe Panormi Urbem a furore populi tumultuantis, ab incendiis, rapinis, & homicidiis. Similia ſcripſit ad Joannem Auſtriacum Siciliæ Moderatorem, & ad memoratum Ducem de Infantado.

Perilluſtres, & Reverendiſſimi CANONICI totius Venerabilis Capituli Metropolitanæ Eccleſiæ Urbis Panormi in literis datis ſub die 2. Junii 1650. ad recenſitum Siciliæ Proregem Joannem Auſtriacum, enarrantes *Jardinæ* zelum, ingenteſque labores ab eo pro Deo, pro Rege, ac Patria perpeſſos, ingenuè fatentur, ejuſque opera ſtetiſſe Panormitanam Urbem, priſtinæque reſtitutam fuiſſe tranquillitati.

Denique Reverendiſſimi BENEFICIALES, ſive PAROCHI ejuſdem Urbis, veritatis amore, gratitudineque permoti, atque ad eumdem Siciliæ Proregem ſcribentes, poſt recenſitos *Jardinæ* labores, & merita erga Concives ſuos, illum condignis laudibus, & honorificis titulis vocant Patriæ liberatorem, Pacis auctorem, ac Virum Apoſtolicum.

Harum omnium Epiſtolarum, ſive authographa, ſive exemplaria, ſervantur in Archivio Bibliothecæ Sancti Joſephi in quodam volumine ſcripturarum ad *Petrum Jardinam* pertinentium *fol.* 112. 113. 133. 137. 152.

SYLLABUS

Auctorum, qui PETRI JARDINÆ virtutes, vitaque ſanctimoniam laudibus ſuis exornarunt.

ANTONINUS MONGITORE in libro: *Panormus Devota Deiparæ Virginis tom.* 2. *c.* 13. *§.* 5. *pag.* 300. referens *Jardinæ* devotionem erga eamdem Dei Matrem, ait: *Si guadagnò il nome d'Apoſtolico Operajo nella Città di Palermo* il P. D. Pietro Giardina *Chierico Regolare... Egli fu divotiſſimo di Maria: onde in oſſequio de' nove meſi, che portò racchiuſo nel ventre il Verbo Divino la Vergine, iſtituì, che nel Cemiterio della Chieſa di San Giuſeppe ogni ſera de' detti nove giorni, con famigliari, ma fruttuoſi ragionamenti, s'efortaſſero i fedeli a fuggire i vizj, piangere i peccati, ed eſercitar le virtù criſtiane in preparamento al gran parto di Maria. Fu egli fondatore dello Spedaletto per le figliuolette raminghe, per preſervarſi da' pericoli, nel* 1646. *e queſt'opera per fortire ſtabile fondamento, egli aſſicurò ſotto la potentiſſima tutela, e protezione della Santiſſima Vergine: onde diſpoſe, che nella Chieſa dello Spedaletto nel ſuo altare maggiore s'eſponeſſe un quadro di Maria piangente per la perdita del ſuo figlio Gesù. In tutte l'occaſioni, o nella predicazione, o nell'iſtruzione de' Novizj del ſuo Ordine, o nella direzione dell'anime, non tralaſciò mai di promovere ad altrui profitto la divozione alla Vergine. Morì con fama di ſantità in Palermo a* 29. *di Novembre* 1660. Et *in Addit. ad Siciliam Sacram Rochi Pirri notitia* 1. *Eccleſ. Panormit. fol.* 310. refert Petri Jardinæ operâ excitatum anno 1646. memoratum ſuperiùs Hoſpitium, vulgò *Spedaletto*, ſub nomine Lacrymarum Deiparæ Virginis; ubi etiam illum vocat *virum ſanctimonia celeberrimum*.

BARTHOLOMÆUS FERRUS C. R. *de Miſſionibus Clericorum Regularium tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 26. *fol.* 282. loquens de Theatinis Patribus, qui fidei ardore ſuccenſi ultrò ſeſe obtulêre Sacræ Congregationi de Propaganda Fide pro expeditione ad Iberos, & Colchos, ait: *Fu uno de' primi* il P. D. Pietro Giardina, *che l'anno antecedente alla ſacra Congregazione s'era offerto per la Miſſione della Giorgia, la di cui ſanta vita, e zelo della ſalute dell'anime, eſſendo a tutto il Regno della Sicilia paleſe, fu queſta, che maggior guerra gli fece per non eſeguir il conſiglio, a cui da Dio iſpi-*

ſpirato ſentivaſi. Moſſo allora il Cardinal Doria Arciveſcovo di Palermo, e con eſſo lui li Magiſtrati della nobiliſſima Città, e quante perſone nobili nella medeſima ſi ritrovavano, vedendo il gran danno, che colla ſua partenza ne poteva ſeguire; fecero ogni sforzo per rimuoverlo da' ſuoi penſieri preſſo la Sacra Congregazione. &c. Et paulò poſt ſubdit: *Sì ſapientiſſimi Porporati (della Congregazione ſudetta) venuti in chiaro del gran merito del ſoggetto, e che queſti era uno di quegli Apoſtoli, che biſognava alla Chieſa Romana per ſtabilire la ſua fede in Regioni lontane, dando buone parole al Cardinal Arciveſcovo, e non meno a' Magiſtrati, laſciarono correre la ſpedizione. &c.* Et inferius concludit: *Fu eſaminato da' Padri del Capitolo Generale l'incredibile frutto, che faceva in Palermo; tanti e tanti Uomini, e Donne di perduta ſalute, che riduceva alla via della grazia; ch'eſſendo Uomo in età avanzata, rendevaſi naturalmente impoſſibile, che poteſſe reſiſtere alle gran fatiche, ed incomodi, che ſi provavano nel gran camino: e per ultimo, che non eſſendo in iſtato di potere apprendere le lingüe, troppo neceſſarie per la predicazione evangelica, ſarebbe perduta ogni ſua opera, non avendo modo per farſi intendere; e che però la ſua Giorgia, o pur Mingrelia dovendo eſſer Palermo, ſe gl'imponeſſe, che colla pronta ubbidienza faceſſe alla noſtra Caſa di Palermo ritorno.*

FRANCISCUS MARIA MAGGIUS C. R. in omnibus ferè libris, quos publici juris fecit, Jardinæ meminit. Hinc libro: *Seceſſus ad Exercitia ſpiritualia cap. 6. §. 3. pag. 294.* de ipſo ait: *P. D. Petrus Jardina vir magni nominis, multiſque virtutibus, præſertim ſpiritualium rerum magiſterio, in Sicilia celeberrimus, & exemplo primùm, ac verbo, egregius in ſeceſſu verſantium Inſtitutor: quem unum, meum a puero Ducem, & admirabilem Inſtitutorem agnoſco.* Idem in libro: *Propoſita benè moriendi prop. 6. pag. 55.* loquens de verbis, quæ S. Agatho interrogatus a ſuis, protulit ante mortem, ſubdit: *Quæ etiam verba P. D. Petrus Jardina e noſtris, in morte (etiam ſi ingenti ſanctitudine, ac omnium virtutum laude præditus eſſet) magno cum timore pronuntiabat.* Item in *Galateo Religioſo diſquiſ. 50. pag. 177.* de eodem inquit: *P. D. Petrus Jardina Magiſter meus, priſci moris ſenex, quem vitæ ſanctitas, & præclarè geſtorum fama plurimùm commendabat.* De Divino Officio *opuſc. 2. diſquiſ. 16. pag. 232.* ait: *In quo laudis genere non prætereo P. D. Petrum Jardinam, apoſtolici planè ſpiritûs hominem, meum olim in Profeſſorio Inſtitutorem, nunc Panormi ingenti omnium deploratione, ac mæſtitiâ vitâ functum: qui cùm ſæpè, præſertim in virili ætate, a multis Sacerdotibus comitatus miſſionis causâ, vicos excurreret, eâ rerum omnium abſtinentiâ ſe gerebat, ut nec hoſpitium a populis ultrò ad eum confluentibus accipere vellet.* Et *diſquiſ. 18. pag. 245.* ſubdit: *P. D. Petrus Jardina vir planè apoſtolicus, qui tametſi a ſuggeſtu de ſe humillimè ſentiens abhorreret, per privata tamen Oratoria, & Cæmeteria adeo diſſerebat, ut audientium animi graviſſimè ab ejus ore commoverentur.* Item *diſq. 14. pag. 209.* de eodem ſubjungit: *Inſtituit inter alia Dei ſervus inſigne illud exercitium, quo Chriſtifideles ſingulis diebus Dominicis, & novem ipſis ante Chriſti Natalem, excluſis fœminis, in Cæmeterio conſidentes, de cavendis ſeriò vitiis, luendiſque criminibus, familiariùs monerentur.* Rurſus *opuſc. 3. diſquiſ. 2. pag. 242.* loquens de variis pœnalitatum generibus, addit: *Tam P. D. Benedictus del Porto, quàm P. D. Petrus Jardina catenis, vel laminis ferreis thoracem, tergum, & brachia arctiſſimè veſtiebant.* De ſacris verò Cæremoniis *opuſc. 2. diſquiſ. 7. pag. 123.* ait: *Unde laudare debeo P. D. Petri Jardinæ nunquam ſatis laudati viri prudentiam, qui Clericorum Præfectum agens, cùm juvenem comperiſſet, qui ſtrophiolum benè olens, & a Matre fortaſſe acceptum ferebat, ita ejus inſcitiam, & impudentiam objurgavit, ut ablato ſtatim ſudario, lacerum quoddam lintheum eumdem ferre coegerit.* Et in vita Caroli Thomaſii *n. 4.* addit: *Tunc ea in Domo* (S. Joſephi) *P. D. Petrus Jardina admirandus hujus ſæculi heros magnis virtutibus efflorebat.* Denique

in

in italico libro: *Madonna della Providenza cap. 7. pag.* 233. Jardinam vocat *Virum inſignis ſanctitatis*, per quem Deus mira operatus eſt.

HIERONYMUS MATRANGA C. R. in ſua *Pinacotheca rerum*, ejuſdem præclara geſta, exarato inferiùs Elogio complexus eſt: & ad ejus effigiem hanc aliam inſcriptionem appoſuit: *R. P. D. Petrus Jardina Clericus Regularis Panormitanus, vir animarum zelo verè apoſtolicus, mundi contemptu, morum innocentiâ omni ævo omnibus Venerabilis. Obiit 29. Novembris* 1660.

JOANNES BONIFACIUS BAGATTA C. R. *in Vita Caroli de Thomaſiis lib.* 1. *cap.* 10. *pag.* 60. loquens incidenter de Jardina, hæc de illo habet: *Il P. D. Pietro Giardina ſoggetto di quella bontà, ed integrità di vita, che era nota in Palermo.* Et cap. 11. pag. 72. ſubdit: *D. Pietro Giardina uomo di grân virtù, e ſtima nella Città di Palermo...*

JOSEPH SILOS C. R. *in Hiſtoria Clericorum Regularium part.* 2. *lib.* 13. *fol.* 632. loquens de Theatinis Patribus, qui pro Miſſionibus Iberiæ ſeſe obtulerunt, ait: *Inter primos obtulit ſeſe Petrus Jardina Panormitanus.... maturioris vir ævi, atque animarum zelo flagrantiſſimus. Sed luctandum illi fuit cum primaria ſuæ urbis Nobilitate, ac Magiſtratibus, atque ipſo Cardinali Doria Archiepiſcopo; qui quod cernerent, fructuoſiſſimam Panormi poni ab eo operam in emendandis moribus, omni ſpe conati ſunt, ut ipſum a propoſito dimoverent. Romæ præſertim nullis non officiis communia proponere urbis vota, ac profectionem abrumpere ſtuduêre.* &c.

PHILIPPUS SETAJOLUS C. R. *in Hiſtoria Catalauniæ part.* 2. *pag.* 198. poſtquam locutus eſt de viſionibus, quibus dignatus fuit Venerabilis Dei famulus Hieronymus Pilus a Beatiſſima Cœlorum Domina, referens illius prophetias, hæc de Jardina ſubdit italicè: *Nè alle viſioni mancaron le profezie: poichè nel medeſimo tempo eſſendo gravemente infermo il P.D. Pietro Giardina di venerabil memoria, mandò a Girolamo un Padre, per rallegrarſi con lui della vicina felicità, e che ſperava egli ancora nella divina miſericordia d'accompagnarlo alla gloria. Il Servo di Dio riſpoſe: Ringraziate da mia parte il P.D. Pietro, e ditegli, ch'a me com'inutile tocca la morte, a lui ſono apparecchiate maggiori fatiche, ed anni più lunghi; perchè la Vigna dell'Altiſſimo non vuol perdere così preſto un così grande Operajo. Come diſſe avvenne, mentre il P. D. Pietro ſopraviſſe altri ventitrè anni in continui travagli, e Girolamo laſciò di vivere, per non morire giammai.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Genealogico Nobilitatis Siculæ part.* 2. *fol.* 37. de eodem ait: *Luigi Arias Giardino... con D. Eliſabetta Corvino, figlia di Giovanello Barone di Mezzojuſo, procreò il P.D. Pietro Giardina Teatino di virtuoſa vita.*

PLACIDUS REYNA, ſub anagrammatico nomine Andreæ Pocili, in libro: *Racconto delle Rivoluzioni della Città di Palermo*: pluribus in locis meminit *Jardinæ*, præſertim *pag.* 5. 6. 82. 85. 102. 122. in quibus commendat illius pia opera, & labores pro ſedandis Panormitanis turbis perpeſſis.

SENATUS PANORMITANUS in Actu publico edito ſub die ſeptimo Februarii primæ Indictionis 1648. poſtquam recenſuit ſervitia, & labores Theatinorum Patrum, qui in popularibus turbis ſtrenuam operam navarunt, hæc pauca, ſed honorifica verba de *Jardina* ſubdit, inquiens: *Id unum non prætereundum putamus, quod non pauca ex his omnibus, magna ex parte referri debeant P. D. Petro Jardinæ, viro priſcis virtutibus celeberrimo, & in componendis, vinciendiſque animis admirabili, quem plurium piarum, & inſignium operarum auctorem, ob præclara ejus merita, Patrem pauperum, & patriæ ſtrenuum Adjutorem liceat appellare.* &c.

VINCENTIUS AURIA *in Hiſtoria Chronologica Proregum Siciliæ f.* 110. Jardinæ meminit, narratque, illius operâ inſtitutum fuiſſe Conſervatorium Puellarum, vulgò *l'Oſpedaletto* nuncupatum; ait nanque: *Il Vicerè Marcheſe de los Velez promoſſe la pietoſa opera dell'Oſpedaletto nell'anno 1646. nella contrada chiamata delli Diviſi per la buon*

ope-

opera del P. D. Pietro Giardina Palermitano Chierico Regolare. &c.

DE GESTIS JARDINÆ

ELOGIUM

Ex Hieronymo Matranga.

Dum faceta arridebat juventa,
Affluente opibus fortuna;
Extimulantibus mundi fallacis illecebris
Vanæ ſpei prænovit, irriſit, et effugit artes.
Clericis Regularibus votis nuncupatis adſcriptus
Bona paterna aut contempſit, aut in Dei cultum erogavit.
Igneo diù luctatus eum genio
Potentiori flamma reluctantem ſuperavit;
Diris tormentis laceſſentem compreſſit.
Indoli flammeæ ardentiorem addidit zelum;
Quo renitentem regeret.
In Cellula veluti in Aſceterio
Otiabatur aſſiduè cum Deo;
Ut ſpiritum hauriret, quem propinaret cæteris
In plagato Chriſti pectore cubabat ſuavius:
Et in ſpineo ejus capite, quàm in roſeo.
Strenuus pugil, ſollicitus vigil;
Debacchante per urbem exitiali lue,
Auxiliari manu orravit imperterritus.
Eleemoſynis ſibi creditis ſuccurrit miſeris.
In templi ornatum, inque inopum opem prodigus.
Æthyopum exhauſiſſet metalla,
Cæſarum æraria; ſibi ſoli avarus.
In pauperum levamen exudavit balſama;
In ſe ſolum ſævìit.
Penetralia rimabatur ſcelerum, aut pervertoret, aut averteret.
Flagitioſos aucupabatur, ut a flagitiis revocaret:
Soquebatur ut traheret.
Populares tumultus
Monitis, minis, aſpectu, magna ex parte compoſuit.
Regularem diſciplinam
Servavit ſubditus, exegit Præpoſitus.
Ætnam eructabat,
Quo totum incenderet, ſi poſſet orbem.
Ægrè una contentus Panormo
Cupivit, petiit anxiè demigrare,
Et Indos excurrere, aut Iberos:
Idola, Hæreſes, Schiſmata, ut ablegaret.
Tandem longo fatigatus itinere
Jacuit, ut obdormiret in Domino.
Febre correptus acutâ, ſeniles vorante artus,
Ultra menſem in agone conſtantiſſimè perſtitit.
Et plenus dierum
Supremum victurus diem, naturæ conceſſit
XXIX. Kal. Novembris Anno MDCLX.
Ætatis ſuæ V. ſupra LXX.

CARMINA LATINA
IN LAUDEM PETRI JARDINÆ

Ex Franciſco Maria Maggio C. R.

DISTICHON.

Auro animas redimens, ferro ſibi membra cruentans,
Mille modis Patriæ cõtulit unus opem.

Ex Franciſco Torricelli Oratorii S. Philippi Nerii

DISTICHON.

Sparſit opes: animas traxit: pia vota cruore
Scripſit: Apoſtollei cætera cuncta viri.

Ex Franciſco de Monacho C. R.

DISTICHON

Anagrammaticum.

PETRUS JARDINA.

Programma.

IN PARADISO ERIT.

Anagramma.

Quàm bene vir juſtus Petrus Jardina vocatur!
Nomina verte; ſonant in Paradiſo hic erit.

CARMEN ETRUSCUM

Joſephi Bona Academici Boni Guſtûs, in quo alluditur ad præclarum ſuperiùs enarratum facinus, quo Jardina intentatam ab inſano populo Nobilium necem impedivit.

Pietro che fai? Su quel metal tonante
Eſponi la tua vita a gran periglio.
Non ha fren di ragion, non vuol cõſiglio
Inſana plebe vil, tumultuante.
Ma tu qual Nume tutelar, coſtante
Doni la vita a'tuoi. Già va in ſcõpiglio
Al tuon de la tua voce, a'rai del ciglio,
L'empio ſuror d'un popolo baccante.
Qual mai dunque Guerriero inerme, e ſolo
Legger ſi può nella più antica Storia,
Ch'abbia fugato un numeroſo ſtuolo?
Sol tu vinci ſenz'armi, ed hai più gloria
Di qualunque Guerrier; poichè ſul polo
Queſta è l'unica a Dio grata vittoria.

PE-

PETRI CAJETANI
ORIOLES
Clerici Regularis
ELOGIUM XLVII.

PETRUS CAJETANUS ORIOLES, Lancellottus antea dictus, ex Franciſco Orioles Fontis Frigidi Barone Panormi ortus, adoleſcens annorum duodecim Clericis Regularibus S. Joſephi ſe adjunxit 18. Maji 1667. apud quos conceptis religionis votis 20. Aprilis 1671. gravioribus Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudiis operam navavit egregiam, in quibus ſcientiis adeò profecit, ut mox aliis erudiendis par fuerit, & idoneus repertus. Quare per annos plures Philoſophiam, & Theologiam ſuos docuit in præfatis Divi Joſephi ædibus. Sed animarum ſalute æſtuans e literaria palæſtra ad ſacram eloquentiam gradum fecit, declamavitque viginti annorum ſpatio tam in feſtis diebus, quàm in horis veſpertinis, & magni diei jejuniis non ſine auditorum profectu, & aſſenſione. Regularis diſciplinæ tenaciſſimus cuſtos, illam præ viribus promovere curavit, ſive cùm Præpoſiti munere ibidem ſodales regeret, ſive cùm Tyrones, vel Juniores profeſſos inſtitueret. Virtutes coluit eximias, præſertim humilitatem, paupertatem, & vitæ auſteritatem; quo in genere adeò fuit adverſus ſeipſum rigidiſſimus, ut nullam unquam corpori ſuo requiem, aut levamen præbuerit: illudque in ſervitutem redigere cupiens, nunc vigiliis, & jejuniis, nunc verò ciliciis, & flagris ad maciem uſque, & ſanguinem cruentavit. Orationi addictiſſimus, plures diei horas cœleſtium rerum commentationi tribuit. Charitate verò in proximos ita ſuccenſus fuit, ut nihil unquam intermiſerit, quod animarum medelæ prodeſſe noverit, ſive ſpiritualibus exercitiis ſodales ſuos adjuvando, ſive ſalutaribus monitis peccatores in auriculari pœnitentiæ Sacramento admonendo, ſive ignitis ſermonibus auditorum animos ad frugem provocando, ſive denique ſeipſum pro ſuis, aliorumque noxis hoſtiam Deo offerendo. Hinc in labore, & ærumnis, in doloribus, & plagis ſupra modum ab ipſomet prævilis, tanquam aurum in fornace a Deo probatus, vivere deſiit 14. Martii 1707. ætatis ſuæ 52.

Ejus imago graphicè exculta, Panormi ſuperiorum permiſſu edita eſt, hac inſcriptione exornata.

P. D. Petrus Cajetanus Orioles Preſbyter Clericorum Regularium, Panormitanus, qui ob virtutum odorem, & præcipuè amoris erga Deum, & proximum in omni loco, licèt ſemper neſciri amans, Chriſti bonus odor effectus. Pro cujus majori gloria, & ejuſdem proximi ſpirituali profectu, nunc a liberalibus diſciplinis alios edocendo, nunc a concionibus, & nonnullis aliis ſpiritualibus exercitiis, nunquam vacabat. Seipſum etiam pro ſuis, & aliorum delictis hoſtiam offerre non dubitans; in labore, & ærumna, in doloribus, in plagis ſupra modum ab ipſomet prævilis, tanquam aurum in fornace a Deo probatus deficit. Denique divinæ voluntati ſe totum committens, ſacramentis refectus, placidiſſimè obiit Panormi in Domo S. Joſephi Clericorum Regularium quinquageſimo ſecundo ætatis ſuæ anno, Religionis verò 36. die 14. Martii 1707.

Ipſius meminit Antoninus Mongitore in *Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccleſia S. Joſephi*, & Franciſcus Maggius in libro: *Votum, & Juramentum Cler. Regul. pag.* 14. ac in ſermone ſupra vitam, & mortem S. Cajetani *cap.* 6. *pag.* 49.

Reliquit MSS.

Sermoni ſopra gli Evangelj delle Domeniche.

Lezioni ſopra la ſacra Scrittura.

Quareſimale.

Iſtruzione per la Confeſſione ſacramentale.

CARMEN LATINUM

JACOBI PETRELLI

In ejuſdem Viri laudem.

D*Icite in occiduas ubi Sol deflexerit undas;*
Et medio apparent ſydera mille polo;

Qua-

Quale putas, toto decus addere lumine cælo?
Ante omnes ſtellas, quæ tibi ſtella placet?
Nunc age, qui Petrum, tanti qui nominis implet
Menſuram, ut poſſis dicere prodigium:
Qui Petrum laudare ſtudes, tot, tantaque in uno
Suſpicis, aut mores, ingeniumve putes:
Poſtremò ut quæras, quæ laus ſuperèminet omnes,
Quove ornamento palma ferenda ſibi eſt:
Ante mihi ſolvas, quod cælo pulchrius aſtrum
Emicat, Heſperium Sole adeunte Polum?
Tot ſunt in Petro laudes, quot ſydera cælo:
Solve mihi dubium, ſic quoque ſolvo tibi.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem Viri laudem,

A Franciſco Martiani e Principibus Furnaris, Imperialis Collegii Nobilium Convictore, & Boni Guſtûs Academico, compoſitum.

Non più morte non più: dal crudo ſtrale
Eſtinto cadde, ah fiera, il più perfetto
Di modeſtia, umiltade adorno petto,
Ch'eterno eſſer doveva, ed immortale!
Morto è colui, che non parea mortale,
Ne'l luſtro undecimo quel ſpirto eletto
Compiuto avea, ehe, o cruda, per diletto
Da noi 'l toglieſti, e l'arco tuo fatale.
Ma a tuo diſpetto el vive, e tralle ſtelle
Andonne adorno de' bei pregi ſui,
Quãdo 'l tuo dardo ad eſſo il petto aprío:
L'amaro pianto raffreniamo nui,
Che planger non ſi devon l'alme belle,
Cui già virtute al ſommo Bene unío.

PETRI PATERNIONII

Clerici Regularis, eximii Theologi

ELOGIUM XLVIII.

Ex Antonino Mongitore tom. 2. Biblioth. Siculæ fol. 152.

PETRUS PATERNIONIUS, ſive PATERNO', Panormitanus, ex Principibus Biſcari, origine Catanenſis, Ordinis Clericorum Regularium, Panormi natus 22. Septembris 1638. parentibus Proſpero Paternionio Barone Piraini, & Vincentia Squiglio, Ordinis ſui inſtitutum amplexatus eſt 20. Aprilis 1658. ac ſolemnia emiſit vota Panormi 14. Septembris 1659. Vir ſanè ſeverioribus diſciplinis excultiſſimus; emenſis etenim ſtudiorum ſpatiis per annos multos ſumma cum laude Rhetoricam, Philoſophiam, ac Scholaſticam Theologiam ſodales ſuos docuit. Theologiam etiam in publica Meſſanenſium Academia tradidit. Apud ſuos honoribus inſignitus effulſit; Præpoſiti enim munere Domum Panormitanam S. Joſephi rexit, ac Siciliæ Viſitatorem egit. D. Ferdinandus Bazan Archiepiſcopus Panormitanus inter Examinatores, ac Theologos ſuos illum adſcripſit. Per aliquot annos in Eccleſia S. Joſephi Panormi per anni ambitum ſingulis feſtiſdiebus ſermones doctrina, & eruditione refertiſſimos habuit, non ſine ſapientum plauſu. Cùm vir doctiſſimus morum gravitate, prudentiâ, aliiſq. animi dotibus ſui venerationem excitaſſet, in moleſtiſſimum incidit morbum, & adauctâ inter dolores mirificè patientiâ, diem clauſit extremum Panormi 23. Novembris 1706.

Edidit italicè ex Mongitore

La Dea Veſta, Panegirico detto nelle pompe funebri dell'Illmo Monſignor D. Giuſeppe Boccadiſuoco Chierico Regolare, Abbate di S. Pietro, e Paolo d'Itala, e Veſcovo eletto di Mazzara. Panormi apud Petrum Coppulam 1685. in 4.

Divæ

Divæ Roſaliæ Feſtum Panormi celebratum anno 1691. inventione, ac inſcriptionibus ornavit, quas habes in opuſculo, cui titulus:

I trionfi del Tebro ſuperati da quelli dell' Oreto nella Solennità dell' anno 1691. *conſagrata alle glorie di S. Roſalia Vergine Palermitana*. Ibidem apud Carolum Adamum 1691. in 4.

Prælo paraverat nonnulla *Opera Theologica*, aliaque cultiori literaturâ expolita.

SYLLABUS

Quorumdam Theatinorum Patrum, qui emeritis laudibus PETRI doctrinam, eloquentiamque partim ſoluta oratione, partim carminibus exornarunt.

FRANCISCUS MAGGIUS *in Propoſitis bene moriendi propoſ.* 5. *pag.* 58. recenſens exequias Joſepho Buccafochio Mazarienſi Epiſcopo perſolutas in Templo Divi Joſephi, Petrum appellat *virum doctiſſimum*, atque *diſertiſſimum*.

FRANCISCUS LUCCHESIUS in Epiſtola, quam ſcripſit ad Hieronymum Maggium, quæ habetur in *Galateo Religioſo* ante Epiſtolam nuncupatoriam, de eodem ait: *P. D. Petrus Paternionius, vir, ut noſti, doctus, & eruditus, qui ſacram Theologiam Meſſanæ olim publicè docuit, & hic modò Moralem explanat.*

JACOBUS GRAVINA *in Synopſi Theologiæ veterum Patrum de Actionibus Dei ad extra pag.* 383. *n.* 798. referens acutiſſimum Petri Paternò argumentum adverſus Alberti Fardellæ præceptoris ſui opinionem *de Pœna Dæmonum*, illum ab ingenii ſubtilitate, & ab editis elucubrationibus laudat, quem præterea non longè eſſe a Magiſtro ſuo affirmat.

LUCIUS CRESCIMANNUS in elogio, quod *Petri* iconi conſcribendum curavit, inquit: *P. D. Petrus Paternionius Panormitanus. Viri hujus eruditionem quà divinam, quà humanam omne tuliſſe punctum, cathedræ ne Religionis tantùm, verùm etiam Univerſitatis Meſſanenſis olim, ſuggeſtus, typi, ora omnium proloquuntur. Virtutem heroicam attigiſſe metam, mirabilis poſtrema in ægritudine fortitudo intimè unita pietati ſatis manifeſtavit. Panormi patientiſſimè, ac devotiſſimè obiit.* &c.

CARMINA

In ejus laudem.

Ex Andrea Cottono Cl. Regul.

EPIGRAMMA I.

Amplius haud jactent Sapientum nomina Grai;
Nam illis majores noſter Oretus alit?
Exſuperat Petri *cunctos mens vaſta* Paternò
Sive docet cathedris, vel ſacra verba profacit.
Qui dum Caſtalii lætus ſpatiatur ad undas
Carmina mirificis promit ab ore ſonis.

Ex Andrea Bononia Cler. Reg.

EPIGRAMMA II.

Anagrammaticum.

In quo alluditur ad orationem funebrem habitam in exequiis memorati Joſephi Buccafochii.

Aſpicis ut bellè Petrus *tot verba diſerta*
Fundat, & illuſtris prædicet acta viri?
Aſpicis effandi quæ vis? quod mentis acumen?
Gratia quæ vernat pectore, fronte, ſtylo?
Quid mirum eſt igitur cùm laudum præco Joſephi
Ad vivos revocat lingua perennis eum?
Sunt hæc egregius, quæ dat ſpectacula Petrus,
Dulce Panegyricum dum ſtruit ore pio.
Gaudeat ipſe ſuo Joſeph *hoc funere lætus*
Sortitus vita nobiliore frui.
Et tibi major ſit Petre *laus, tibi plaudat, & Orbis;*
Nam ſuperat Joſeph *inclyta fama tui.*
Is tantùm fuit ignis, at ordinis ipſe Thienis
Ignis, Lumen, Honos, Palma, Corona, Decus.

Ex Bernardo Cavalerio Cl. Reg.
Epiſcopo S. Marci

EPIGRAMMA III.

In quo alluditur ad eamdem orationem.

SIſtat Apellæis totus jam laudibus Orbis,
Nullaque Protogenis nomina lingua canat.
Exſuperas cunctos nulli tanta arte ſecundus,
Cùm Joſeph *icon conficis ore* Petre.
*Sãguine ab illuſtri natalia ducta*釋Paternò
Laudant, ac mores quàm bene verba tua.
Proſequere inceptum tibi cùm ſit copia fandi,
Hoc lethum lætum redde lepore tuo.
Nam meritò, quem Petrus *ad altos vexit honores;*
E medio ablatum tollit ad aſtra Petrus.

Ex Franciſco Maggio C. R.

EPIGRAMMA IV.

Supra idem ſubjectum.

QVid magis admirer? ſpirare ex ore Joſephum
Ignem, cùm ſacra vivus in æde tonat?
Num quod ſublatus territ, tectuſque ſepulchro,
Petre Paternò, *tuo rurſus in ore micet?*
Felix, qui ingenio ſerves, tanta arte diſertus
Extincti, ut cineres ſic animare queas.
Syrmate quam fulget, rutilatque is cidari & auro,
Excurritque tuo hoc codice quemque locum.
Quam tibi mitra caput quoque necteret aurea dignum,
Unde tibi ſuada hæc ore, ſtyloq. fluit.

PETRI SETAJOLI

Clerici Regularis

ELOGIUM XLIX.

PETRUS SETAJOLUS e nobilium ordine Panormitanus, germanus frater Franciſci Setajoli, (de quo ſuprà) diſciplinæ rudimenta poſuit Panormi in Divi Joſephi Ædibus anno exacti ſæculi 1691. die verò 14. Decembris: vovitque ibidem ſolemni ritu 17. Maji 1693. Humanis, diviniſque literis ſufficienter excultus, Verbi Dei prædicationi ab ipſo floridiori ævo animum adjecit ſuum; in quo apoſtolico munere per aliquot luſtra ſeſe exercuit magno cum lucro animarum; nam primùm per anni ambitum feſtis diebus declamavit Romæ, Venetiis, & Mediolani: dein confecto quadrageſimali curriculo, Panormi in Divi Joſephi Templo in cinerali jejunio conciones ad populum habuit. Admotus proximorum culturæ, ac regimini in aliquibus ejuſdem domûs Sodalitiis impigram impendit operam, collegitq. uberrimam converſionum ſegetem, quâ ignitis ſermonibus, quâ acribus adhortamentis. Pergitque ad præſens vir eximius animarum lucris inſiſtere, noviſſimè Præpoſiti charactere inſignitus in Marianis Ædibus a Catena nuncupatis, poſtquam per aliquot menſes in ſuæ Domûs Præfectura communem rem adminiſtraſſet.

De eo mentionem facit Antoninus Mongitore in libro: *Panormus Pœnitens part. 2. pag. 88.* item *de Eccleſiis Panormitanis cap. Eccleſia S. Joſephi.*

Ipſius ſub prælo teruntur

Quareſimale, e Panegirici del Padre D. Pietro Setajoli C. R.

CARMEN LATINUM

In ejuſdem viri laudem.

SIciliæ caput, urbs felix, diveſque Panormus,
Petre, *tibi cunas, lac, alimenta dedit.*
Quem puerum præclara ditatum indole, magni
Ordo Thienæi legibus inſtituit.
Doctrinis, ſtudiiſque ſacris, teque inſuper ævo
Florentẽ imbuit, ut munia obire queas.
Præditus his opibus mentis ſacra verba frequenter
Dum facis e roſtris cor, animumq. rapis.
Cui quoque tanta interdum vis eſt ignea linguæ,
Ut verbis frangas pectora dura nimis.
Magna quidem laus hæc aliis, & gloria fandi,
Aſt tibi nil magnũ Neſtora qui ſuperas.

PE-

PHILIPPI SETAJOLI

Clerici Regularis, Theologi, & Concionatoris celeberrimi

ELOGIUM L.

Ex Antonino Mongitore tom. 2. Biblioth. Siculæ fol. 178.

PHILIPPUS SETAJOLUS Panormitanus, Clericus Regularis, vir præclaro genere exortus. Patrem enim habuit Simonem Setajolum, Matrem verò Joannam Vaſſallo paris nobilitatis fœminam. Regulari inſtituto nomen dedit Panormi 13. Septembris 1647. & abſoluto Florentiæ tyrocinio, ibidem ſolemnia emiſit vota 28. Octobris 1648. Ea felicitate ingenii graviores diſcipliuas accepit, ut vix abſoluto ſtudiorum curriculo, Philoſophiam, ac Theologiam ſodales ſuos magua cum laude docuerit in Domo Panormitana S. Joſephi. Sacram etiam eloquentiam profeſſus ab adoleſcentia, prædicationis muuus quadam naturæ vi raptus exercuit: eâque laude hanc provinciam ſuſcepit, ut in famigeratiſſimum Eccleſiaſtem evaſerit: ab ipſo enim muneris exordio, floreutiſſimi ſtyli cultus, eruditionis ubertas, aliaque eximii Oratoris ornamenta, quibus inſigniter eminebat, omnibus haud obſcurè promisêre pereximii adoleſcentis progreſſus. Ideoque breviter in abſolutiſſimum Oratorem efformatus, pluries Panormi in cinerali jejunio tum in Principe Templo, tum in Eccleſia Sancti Joſephi cum omnium literatorum plauſu conciones habuit. In præcipuis etiam Siciliæ, & Italiæ civitatibus quadrageſimale ſpatium confecit, præſertim Neapoli, Veuetiis, Genuæ, Romæ, ut etiam Viennæ Auſtriæ, & alibi; ubique, & ſemper cum laudum præconiis exceptus. Præter enim eloquentiæ lumina, rationum vim admirandam, dicendi copiam, quæ in egregio viro effulsêre; memoriæ tenacitas, vocis ſonitus, corporis majeſtas, aliæque præſtautiſſimi Oratoris dotes, in eo mirabiliter conveuêre; adeout ad ſingularis Oratoris gradum evexerint. Hinc nedum in Siciliam, verùm etiam & in Italiam clariſſimâ nominis famâ diffusâ, undique ſui venerationem excitavit. Eruditione quâ ſacrâ, quâ profanâ excelluit. Hebraicam liuguam egregiè calluit. Politiores etiam literas coluit; & inter Reaccenſos Academiæ Panormitanæ literatos, inter Mediolanenſes *Affidati*, Patavinos *Ricovrati*, recenſitus inclaruit. Panormitanam Sancti Joſephi Domum Præpoſiti munere ſemel & iterum gubernavit. Dum Neapoli in Eccleſia Sancti Pauli ſingulis feſtis diebus magno confluentium concurſu, ac plauſu conciones haberet, omnium primus fuit, qui ea in urbe Michaelis Molinos errores detegeret, & qui e ſuggeſtu eoſdem acriter confutaret. Tandem tabefacta grangreuæ morſu ejus coxendice, Neapoli deceſſit 26. Octobris 1685. non ſine literatorum, bonorumque omnium dolore.

Mentionem ipſius faciunt Philadelphus Mugnos *in Theatro Nobilitatis Siculæ part. 2. fol.* 299. & Maggius in libro: *Juramentum, & Votum Cler. Reg.*

Edidit italicè ex Mongitore

Orazione in lode di S. Roſalia Vergine, e Tutelare Palermitana. Panormi apud Petrum de Iſola 1656. in 4.

Panegirico in lode di S. Roſalia Vergine Palermitana. Ibidem apud Auguſtinum Boſſium 1663. in 12.

Orazione de' Funerali dell'Illuſtriſſima Signora D. Giovanna Gomez Carbaton, Madre dell'Eccellentiſſimo, e Reverendiſſimo Signor D. Pietro Martinez Rubio Arciveſcovo di Palermo, Preſidente, e Capitan Generale nel Regno di Sicilia. Ibidem apud Auguſtinum Boſſium 1659. in 4.

Oſſequj funebri della Compagnia del SS. Crocifiſſo ſotto titolo de' Bianchi in morte di Filippo Quarto Monarca delle Spagne. Ibidem apud Colicchiam 1666. in 4.

Iſtoria di Catalogna. Parte prima. Ibid. apud Petrum de Iſola 1666. in 12.

Iſtoria di Catalogna. Parte ſeconda. Ibidem apud Buam, & Camagnam 1667. in 12.

La Nuova Miniera del Perù, Orazione Panegirica per la Beata Roſa di S. Maria Vergine Peruana dell'abito di S. Domenico. Ibidem apud eoſdem 1669. in 4.

Orazioni, e Diſcorſi ſacri. Parte prima, e ſeconda. Venetiis apud Cata-num 1671. & apud Paulum Balionium 1678. in 12.

Diſcorſo in lode della Signora Elena Lucrezia Cornaro Piſcopia, in libro, cui titulus: *Compoſizioni dell' Accademici Ricovrati per la Nobile Signora Elena Lucrezia Cornaro Piſcopia*. Patavii 1684.

SYLLABUS

Regum, Principum, Præſulum, aliorumque illuſtrium Virorum, penes quos PHILIPPI SETAIOLI ſapientia, & eloquentia magno in honore, & pretio habitæ ſunt.

LEOPOLDUS CÆSAR, hujus nominis primus, Imperator Auſtriacus, permotus publica, quæ de *Philippi* eloquentia ſeſe ubiq. fama diffuderat, illum non modò in Concionatorem ſuum elegit, verùm etiam cùm Ratisbonæ perorantem e ſuggeſtu audiviſſet, demiratus tam diſertiſſimi viri aureum eloquentiæ flumen, necnon captus eximiis ejus tum animi, tum corporis dotibus, quibus a natura ad invidiam uſque locupletatus effulſit, cumulare copioſis laudibus coram Imperii Principibus, & Magnatibus, ad oſtenſionem benevolentiæ, æſtimationiſque ſuæ benigniſſimè dignatus eſt. *Ex MSS.*

Idem præſtitit CAROLUS EMMANUEL Sabaudiæ Dux, cùm eumdem *Philippum* coram ſe in Eccleſia Ducali Taurinenſi diſertiſſimam orationem de ſacra Syndone recitantem audivit; tunc namque ipſius amore, & veneratione pertractus, quæſitiſſimas eidem gratias ſuo nomine rependendas juſſit; miſſis præterea ad ipſum regiæ munificentiæ ſuæ lautis oppidò muneribus, & donariis. *Ex MSS.*

JOANNES BAPTISTA CORNELIUS e Regio, ac Senatorio Ordine Venetus, Sancti Marci Procurator ampliſſimus, eo amore, & benevolentia *Philippum* proſequebatur, ut illum crebrò adire in cubiculum ſuum, ejuſque frui conſuetudine ad animi ſui delicias conſueverit. *Ex MSS.*

ALMORUS DELPHINUS Patritius Venetus, item Sancti Marci Procurator, cui *Philippus* ſecundam partem ſuarum orationum inſcripſerat, incredibili ſtudio eumdem quamdiù vixit, complexus eſt. *Ex MSS.*

Eamdem benevolentiam, æſtimationemque obtinuit penes Cantianam Grimani & Delphinam præfati Almori eximiam Genitricem, quæ conſcientiam ſuam illi permiſerat expiandã. *Ex MSS.*

DIDACUS TAGLIAVIA, & ARAGONIUS Dux Terrænovæ, Regni Siciliæ Comeſtabilis, & Hiſpaniarum Magnas, tanti etiam faciebat *Philippi* merita, eruditionemque ſummam, ut quoties eum alloqui, & apud ſe habere poterat, quod non tarò evenerat, toties felicem ſe, fortunatumque reputaret. In cujus tamen eximii Principis funere *Philippus* eloquentiſſimam orationem recitavit Panormi in Eccleſia Agonizantium. *Ex MSS.*

PETRUS MARTINEZ RUBEUS Archipræſul Panormitanus, ob ſingularem opinionem, æſtimationemque; quas de *Philippi* doctrina, pietateque gerebat, ſuum illum Synodalem Examinatorem expoſtulavit, obtinuitque. In cujus pariter exequiis *Philippus* diſertiſſima oratione parentavit in Principe Templo Panormitano.

Denique celeberrimæ ACADEMIÆ REACCENSORUM Panormi, AFFIDATORUM Mediolani, & RECUPERATORUM Patavii, in quibus unus præ cæteris eminuit *Philippus* ingenii præſtantiâ, linguarum peritiâ, & eloquentiâ, magno in honore, & pretio eum ſemper habuére.

SYLLABUS

Plurium clariſſimorum Virorum, qui partim ſoluta oratione, partim latinis, etruſciſque carminibus PHILIPPI SETAIOLI eloquentiam, eruditionemque ſummam celebrarunt.

ANTONINUS MONGITORE ſuperiùs citatus, in ſua *Panormo* De-

Devota Deiparæ Virginis tom. 2. lib. 4. pag. 362. paucis verbis plura complexus, hæc de Philippo italicè exaravit: *Filippo Setajolo Chierico Regolare, celebre Predicatore, la cui ſacra eloquenza riſuonò con acclamazione ne' più ſegnalati Pulpiti d'Italia.* &c.

CAJETANUS MARIA Cler. Reg. in Elogiis illuſtrium Virorum Venerabilis Domûs S. Joſephi Clericorum Regularium, quæ cernuntur, & leguntur in clauſtro præfatæ Domûs, hoc breve elogium in Philippi commendationem exaravit: *Philippus Setajolus è Patritio Ordine Panormitanus, Clericus Regularis, ab eloquentia Chriſtianus Cicero, Latinus Chryſoſtomus jure meritò nuncupatus. Cujus dicendi facundia, ſtyli elegantia, orationis cultus, vocis ſonitus, corporiſque majeſtas totius Italiæ plauſum ipſi conciliarunt. Ob varietatem verò linguarum, eruditionem ſummam, quâ ſacram, quâ profanam, miram in docendo ingenii promptitudinem, inter primarias Academias recenſitus inclaruit. Qui dum Neapoli magno confluentium concurſu conciones haberet, primus fuit, qui ea in urbe Michaelis Molinos errores detexit, ac publicè e ſuggeſtu confutavit; ubi gangrenæ morſu tabefacta ejus coxendice, deceſſit e vivis 26. Octobris 1665. ætatis ſuæ 54.*

FRANCISCUS FULVIUS FRUGONUS in libro: *Il Cane di Diogene latratu 5. pag.* 588. Philippum inter eloquentiſſimos Oratores evangelicos ex ordine Clericorum Regularium reponit.

HIERONYMUS MATRANGA C. R. in libro: *Solemnitates lugubres & lætæ part. 2. fol.* 37. laudat eloquentem Panegyrem a Philippo Setajolo habitam Panormi in exequiis Philippi IV. Hiſpaniarum Regis.

LUCIUS CRESCIMANNUS C.R. audito Philippi ex hac vita tranſitu, brevem hanc inſcriptionem illius iconi apponendam curavit, quæ ſic habet: *Philippus Setajolus Panormitanus ex Clericis Regularibus Presbyter, doctrinâ magnus, pietate major, non minus ob alia clarus, quam quod benè apud poſteros, quâ Hiſtoricus, quâ Orator ſtyli felicitate meritus, utramque Minervam complexus, etiam varietate linguarum, ſive in ſcholis docendo, ſive in concionibus dicendo, eruditione pariter, ac religione utrobique notiſſimus. Ætatis anno 54. grande ſui deſiderium reliquit Neapoli die 26. Octobris 1665.*

JOSEPH SILOS C. R. *in Hiſtoria Cler. Reg. part. 3. lib. 12. fol.* 634. loquens de Theatinis Scriptoribus, qui de Republica Literaria præclarè meriti fuêre, inter eos Philippum enumerat, cui adhuc viventi ſequens elogium texuit: *Philippus Setajolus nobili loco Panormitanus, adoptatus in Ordinem Panormi, Florentiæ tyrocinii ſpatium confecit, nuncupavitque ibidem vota die Octobris vigeſima octava 1648. Ab ingenio commendatus: ſtatim namque a ſtudiis docere ipſe in ſcholis cœpit: ſicuti & quidam ſacræ eloquentiæ impetus in hanc etiam palæſtram impulit præmaturè. Rudimenta ipſa docendi ea profectò fuêre: veluti in ejuſmodi linguæ uſu verſatus diutius fuiſſet: ut nullus planè non intelligeret, quò tandem florentiſſimus juvenis exercitatione, uſuque declamandi evaſiſſet. Et verò eam ſubinde ſui famam concitavit, ut in præcipuas confeſtim Italiæ urbes involarit, celebrioris jam nominis Orcheſtris par. Aſpectus illi, vox, geſtus, qui egregium Eccleſiaſtem conficiunt. Ingens memoria, & quantæcumque Oratoriæ ſupellectilis capax. Dictio verò florida, quam ut copia, & cultus, ita vibrans etiam acumen ſententiarum exhilarat: neque deeſt orationi ardor, ac ſuum fulmen, ut quos oblectat auditorum animos, etiam terreat. Pergit diſertè hoc linguæ officio in procuratione animorum deſudare.* &c.

PLACIDUS REYNA *in notitiis hiſtoricis Meſſanæ part. 2. pag.* 354. vocat Philippi calamum *doctum*, illum verò *nobilem Oratorem*, his verbis: *Aveu la dotta penna del nobile, e Palermitano Oratore.* &c.

RAPHAEL SAVONAROLA C.R. ſub anagrammatico nomine Alphonſi la Sor a Vatea, in libro: *Univerſus Terrarum Orbis tom. 1. pag.* 232. loquens de Regno Catalauniæ, Philippum, qui illius gloriam ſcripſit, honorificè recenſet.

Præ-

Præter hactenus recenſitos auctores Philippum laudibus ſuis, & carminibus exornant Andreas Cyrinus C. R., Albertus Torzi, Aloyſius lo Scavuzzo, Joannes Baptiſta de Judice, Joſeph Munebria *in Muſa excitata pag.* 253. Joſeph Franchinus *in Biblioſophia pag.* 68. Nicolaus Muſſutus, Nuntius Patti, Petrus Paternò C. R., Pyrrhus Schittinus *in carmine*, Vincentius Auria, aliique.

ELOGIUM.

Huic plaudite, o populi!
Tuum germen amplectere Panorme,
En fulgidum fulget ſydus
Philippus Setajolus
Nobili genere ortus,
Summa prudentia præditus,
Inſimul nobilitatem, et virtutem aggregat;
Cujus eloquentiam in Concionibus
Panormus fovit,
Parthenope audivit,
Roma admirata eſt,
Bavarus expectat.
Qui in ſuavitate Ambroſius,
In reprehenſione Paulus,
In Domini templo
Aliis exemplo
Seipſum virtutibus vincit.
In adoleſcentia magnus,
In virilitate major,
In ſenectute maximus,
Tanto homini
Læto omine
Hoc poſuit
Nicolaus Morſui Baro Favarellæ.

CARMINA LATINA

IN LAUDEM PHILIPPI SETAJOLI

Ex variis Auctoribus.

Ex Franciſco Angelo Strada

EPIGRAMMA I.

NOn tantùm Muſas credo ſentire levamen
Quando vident Phœbum fundere in orbe jubar.
Sentiit urbs felix quantùm aurea Concha Panormus;
Cùm e Cathedra alloqueris ſacra Philippe ſatis.
Gaudia ſi matri præbet ſapientia nati,
Quid mirum Patriæ magna fuiſſe modò?
Si vellem nimium ſapiens Pater haud ego poſſem
Pangere pro meritis inclyta dicta tuis.
Eſt minus omne tuis, quod ſcribam laudibus aptum,
Voce quis ætherei computat aſtra poli.
Plaudite vos cives, et vos, qui Palladis arti
Invigilatis item, plaudite, jamque licet.
Turba patrem vocitat doctum, te quiſque veretur,
Cujus ad auſpicium credit obeſſe nihil.
Tu decus o noſtrûm felicibus utere fatis:
Neſtoreum videas lætus, & ipſe diem.
Plura quid inſcribam, quando pro munere vatis
Ex oculis matris terra rapit Bavara?
I felix igitur cœlum, quo te advehit; ejus
Sic celebrans nomen continuò, ut celebras.

Ex Placido Juniore Vanno C. R.

EPIGRAMMA II.

MEns tibi vaſta fuit, Sophias intenta per omnes:
Non ſatis eſt ſtudiis una corona tuis.
Tuque Stagirites celebris, tu doctus Aquinas,
Hiſtoria Tacitus, Tullius eloquio.

Ex Hieronymo Brancato

EPIGRAMMA III.

PAndite mortales oculos caligine merſos;
Et Paulum in terris cernite adeſſe novum.
Hic eſt ille Dei demiſſus numine terris,
Qui illuſtrat mundum, & tartara nigra domat.
Virtute, ingenio mundi tot dura ferendo
Sicelidum pater eſt dulcis, & urbis amor.
Perpetuumque decus meritò ſua fervida virtus,
Illuſtriſque domus Relligionis erit.

Ex Joſepho la Farina Barone de Hyrroſa ad Lectorem operum Philippi Setajoli

EPIGRAMMA IV.

MOnſtra vides, dum ſcripta legis: portenta loquuntur
Omnia verba, ſibi deficit ipſa fides.
Aurea vincla Jovis renovantur, divitis ipſe
Vellet tam docto Pacifer ore loqui.
Seipſum jam ſuperat. Quidni Demoſtena? vox hunc
(Crede) hominem, virtus prædicat eſſe Deum.

CAR-

CARMINA ETRUSCA

In ejuſdem Viri commendationem

Ex primariis Academicis celeberrimæ olim Reaccenſorum Academiæ compoſita.

Ex Joſepho Galeano.

ALe candide tue note eloquenti,
Sacro Orator, che da la bocca or verſi,
Veggio di chi t'aſcolta in un converſi
Gl'occhi, e gl'orecchi a venerarti intenti,
Al nobil ſuon de' tuoi canori accenti
Tutti di puro nettare coſperſi
Soſpendon l'ale in dolce obblio ſommerſi,
Muto l'aer d'intorno, e muti i venti,
La fama a far paleſe il chiaro onore
Di chi pien d'alti pregi al mondo vive,
Di tua voce non ha tromba migliore.
Nel ſuo Tempio immortal per far più vive
Le glorie, e'l nome degl'Eroi maggiore,
L'Eternità con la tua lingua ſcrive.

Ex Nicolao Buondelmonte.

SOl a te ſi convien ſerto gentile,
O gran Filippo, che il tuo capo cinga
De le fronde del Libano, e'l crin ſtringa
Non di caduco allor, ch'è pianta umile:
Non per mano mortal, che t'ha per vile:
Ma a tant'opra celeſte Angel s'accinga:
Fia queſti ſol, che tue tempie ricinga,
Che tanto ha merto il tuo ſublime ſtile.
Tu voli ſopra i più ſublimi ingegni
Col tuo dir ſacro, e con tue dolci note
La vera via del ciel moſtri, e diſegni.
Lingua eſprimer di te lodi non puote:
Le glorie tue tacendo dir s'ingegni:
Altro non val, che ſono al mondo note.

Ex Antonino Llanes.

INgegni, o voi, che con un moto eterno,
Acciò che paſſi il voſtro onor le mete,
Da l'onde nere del gran fiume lete
Sorger fate gl'Eroi con ſtil ſuperno:
Girate il ciel, la terra, e nell'Inferno
Eſtinto oggetto vivo a noi porgete,
Tanto ſol baſti a dir, che voi potete
Far giaccio il fuoco, e far fiorire il verno;
Deh volgete il penſier, gl'occhi, e la mente
Al gran Filippo, e lodi ogn'altro ingegno
Suo ſaper, ſua virtù, ſuo ſtil loquente.
Tromba del Verbo egl'è, del ciel ſoſtegno,
Fuoco, fulmine, e lampo, e sì potente,
Ch'apre l'Empireo, e ſerra a Plutò il Regno.

Ex Antonino Salamone.

ALe ſtelle ti chiama, al ciel t'invita
Tua eloquenza, e virtù: ſiegui il ſentiero,
Siegui l'impreſa, ch'il ciel ivi in vero
Nobil Teatro a le tue glorie addita.
Queſto, ch'ai in ſeno di virtù infinita,
Dotto ſtil, retto calle, al ſommo impero
Ti richiama di lodi; un mondo intero
Avrà la lingua tua per calamita.
Se l'aurora naſcente, e'l dì ſereno
Di tua vita mandò raggi sì degni,
Or che fia nel meriggio, e nel dì pieno?
Tu ſtupor di natura, e degl'ingegni:
Trapaſſando co' vanni il mar tirreno
Sarai norma, ed eſempio a mille Regni.

Ex Joanne Baptiſta Vallegio.

MEntre Filippo con sì franco volo
Innalzi oltre ogni meta il dotto ſtile,
Fai, che l'invidia nel tuo verde Aprile
Già vinta, anco rimanga in preda al duolo.
Onde ogni Cigno a dir di te, cui ſolo
Fanno l'alme virtù ricco monile,
S'accinge, ed io paluſtre augello, e vile
Taccio, che troppo del tuo pregio involo.
E dir non oſo, come inondi, e verſi
D'aurea eloquenza i dolci interi fiumi
Sovra gl'aridi campi, e quaſi perſi.
Perchè ſenza produr più ſpine, e dumi
Rendano a tempo ſuo frutti diverſi
Accetti, e grati al ſommo Re de' lumi.

Ex Gelato Academico.

O De' ſacri Oratori unico onore,
Gloria d'Oreto, alto Campion di Dio,
Filippo, or qual maggior darti poſs'io
Loda, ch'al merto tuo non ſia minore?
Tu l'alma or di ſperanza, or di timore
Ingombri, mentre or minaccioſo, or pio
Eſalti il giuſto, e mandi a terra il rio,
Giubilo a l'un porgēdo, a l'altro orrore.
E come già ſi vide a le parole
Di Gioſuè fermare ubbidienti
L'uſato corſo lor la Luna, e'l Sole;
Così ſol per udir tuoi ſacri accenti
Ferman le loro armoniche carole
La natura, e le ſfere, e gl'elementi.

Ex

Ex Leonardo Homodeo.

Filippo, io ben comprendo, e pur non fallo,
Che del gregge ſmarrito, e fuor d'ovile
Prendi la cura, e con eroico ſtile
Moſtri d'ogni ſua colpa il grave fallo.
Cor non v'ha (ſiaſi pur d'aſpro metallo)
Che a l'alta voce del tuo orar gentile
Non ſi diſtempri, o non divenga umile
Qual Pietro reſe col ſuo canto il gallo.
Queſti di tua virtù ſegni sì illuſtri,
Che con ſtupore ammira ogni mortale,
Saran ſempre paleſi agl'anni, a i luſtri;
Te la gran fama regerà su l'ale
Se tanto il mondo di ſcienze illuſtri,
E la tua gloria viverà immortale.

Ex Balthaſſare Falſaperna.

PEr le ſtrade del ciel ten poggi altero
Carco di ſanto zel, ſacro Oratore,
Qualor del'uom vai diſponendo il core,
A vincer di Pluton l'indegno impero.
Qual penna ſia, qual mai sì dotto Omero,
O del Pindo divin nobil Cantore,
Che articolando ogn'or voci canore
Spieghi ciò, che in te ammira un mondo intero?
Tu ſei un mar di ſaper, ſovra il cui dorſo
Nuota a galla di Pietro il Pino auguſto,
Più divoti nocchier portando in corſo.
Per te ſi giunge, ov'è di glorie onuſto
Colui, che mette agl'elementi il morſo,
E frena di ſua man Cerbero ingiuſto.

Ex Aloyſio Ramirez.

GIaccion talor le bellicoſe ſchiere
Tra molli erbette, e ſotto l'ombre amiche
Depongon l'armi, e tra le plaggie apriche
Non sfidan più l'antiche Torri altere.
Ma ſe tra l'ozio lor trombe guerriere
Deſtano a vendicar l'ingiurie antiche,
S'impugnan l'armi, e cuopron di loriche,
E da por tutto ondeggian le bandiere.
Così appunto fai tu Tromba di Dio,
Mentre col ſuon de' tuoi ſacrati accenti
Svegli ogni cor dal ſuo profondo obblio.
E armandoti ogn'or di ſpirti ardenti
Contro del ſenſo, e contro il ſerpe rio;
Fai, che ciaſcun mille ſaette avventi.

Ex Horatio l'Alimena.

AI penſieri, agl'accenti, a la favella
Non raſſembri nel ver coſa mortale,
Che con leggiadro ſtil ſopra ogni ſtella
T'innalzi, e rendi altrui tarpate l'ale.
Raddolciſci le ſelci, e in queſta, in quella
Parte, nuovo ſtupor Tebe immortale
Ergi al ſuo Dio; onde l'uom ſi rinovella:
Or chi ſia mai, che a te ſi moſtri eguale?
Ogn'aſpro, e duro cor rapiſci, e tiri,
Sacro Orator, con ſommu gloria, e vanto,
E divin fuoco a le voſtr'alme inſpiri.
Onde il bel nome tuo pregiato tanto
In quelli eterni, e lucidi zaffiri
A caratteri d'or ſi ſcolpe intanto.

Ex Andrea Perruccio in Ideis Muſarum pag. 269.

SOrdiſca la prigion da Sericani
Bombice tragittato a i Regni noſtri,
E filando le viſcere, dimoſtri,
Che fabbrica le reti a i faſti umani:
Che il dir di Setajolo i cori inſani
Traendo da prigione, e rete a' moſtri;
Quel s' impiuma in morir, coſtui da' Roſtri
Spiega fenice al ciel vanni ſoprani.
Da infernal laberinto alme ſe toglie;
Se il rettorico ſtil laccio è fatale;
Se allaccia è Alcide, ed un Teſeo ſe ſcioglie.
Brami luſſi? a lui ſol corri, o mortale,
Che s'un verme ti dà fragili ſpoglie,
T'ordirà Setajol veſte immortale.

Ex Balthaſſare Piſano in Poeſi Lyrica part. 2. pag. 102.

PIove da' labri tuoi nembo celeſte
Di Manna Iblea, religioſo Aprile,
E fai, che al ſuon d'un armonia gentile
Le vertigini ſue l'Olimpo arreſte.
Da' letarghi del ſenſo ogn'alma ha deſte
Le luci a i rai del tuo nettareo ſtile,
E de la Chieſa a fecondar l'ovile
Grandina la tua lingua auree tempeſte.
Di ſacra fiamma infervorato ancli
Qualor del vizio a fulminar la rocca
Preſtano dardi a tua facondia i cieli;
Così, mentre il tuo zelo il cor mi tocca,
Di Paraclito Spirto a noi tu ſveli
L'ali nella tua mente, e'l fuoco in bocca.

PLA-

PLACIDI EBANI, ET CARDONÆ
Clerici Regularis
ELOGIUM LI.

PLACIDUS EBANUS Politienſis, Petri Ebani, & Antoniæ Cardonæ inſignium nobilitate generis, & pietate conjugum filius, annum agens vigeſimum Theatinæ Religionis inſignia accepit Panormi prima Maji 1633. ubi in Templo Divi Joſephi ſolemni votorum ſacramento auctoratus eſt 3. Maji ſequentis anni. Emenſo ſcientiarum curriculo, totum ſe ad animarum culturam tradidit, & a ſuis exorſus, triennio in inſtituendis ſtudioſis adoleſcentibus S. Joſephi Domûs, ad pietatem, morumque diſciplinam deſudavit: dein in excipiendis fidelium confeſſionibus, & in dirigendis ad Chriſtianæ perfectionis faſtigium animabus ſedulam operam impendit. Regularis obſervantiæ cuſtos eximius, illam quamdiu vixit intemeratam ſervavit, omnique ſtudio apud ſodales ſuos promovit. Prudentia, & dexteritate in rebus agendis pollens, quinquies Præpoſiti munere functus eſt. Hinc ſemel Ædes S. Joſephi Coſentiæ, S. Catharinæ Cathacii, & S. Mariæ de Catena gubernavit. Bis verò in ſuæ domûs præfectura communem rem adminiſtravit. Morum gravitate, pietate, cæteriſque virtutibus præditus, magnam venerationem apud omnes ſibi promeruit. Sodalitia, & Oratoria, quæ extant in clauſtro, vel in inferiori Templo S. Joſephi, pluries temperavit. Denique annis gravis, & morbis confectus, mortalis vitæ curſum complevit Ennæ anno 1683. ætatis ſuæ 71.

Ipſius meminit Antoninus Mongitore *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccl. S. Joſeph, & Eccl. S. Mariæ de Catena*, cujus laudes affert *in Bibliotheca Sicula tom. 2. fol.* 185. his verbis: *Placidus Ebanus, & Cardona Politienſis Ordinis Clericorum Regularium, quorum inſignia accepit Panormi* 1. *Maji* 1634. *Vir morum probitate inſignis, in excipiendis confeſſionibus, & in dirigendis ad Chriſtianæ perfectionis faſtigium animabus ſedulus fuit operarius. Domum Panormitanam S. Joſephi Præpoſiti munere gubernavit. Obiit Ennæ anno* 1683. De eo etiam mentionem facit Franciſcus Maggius in ſermonibus ſupra vitam, & mortem Divi Cajetani *cap. 6. pag.* 49.

Edidit italicè ex citato Mongitore *Brieve pratica per l'Orazione mentale.* Panormi typis Petri de Iſola 1676. & in libro, cui titulus: *Eſercizio ſpirituale per la mattina, e per la ſera del P. D. Agoſtino Maineri.* Ibidem apud Carolum Adamum 1682. in 16.

CARMINA LATINA
In PLACIDI laudem.

I.

Nomine ſum PLACIDUS, *ſed vita auſterus, & acer:*
Atque pius cultor Numinis ipſe fui.

II.

Continuò ſolitus Chriſto perſolvere grates,
In templis aderam nocte, dieque canens.

III.

Continuò præbens malefacta fatentibus aures
Conſuebam miſeris tollere ſæpe famem.

IV.

Continuò ante aram divini Numinis orans
Poſcebam veniam ſupplice corde, reis.

V.

Denique recta premens veterum veſtigia Patrum,
Et patiens, humilis, mitis, inopſq. fui.

VI.

Hæc vitæ ſeries plures deducta per annos
Quâ merui moriens clauſtra tenere poli.

EPIGRAMMA
In ejuſdem Viri commendationem
Ex Jacobo Petrelli.

Ingenuus candor, præclara modeſtia morum,
Vividus in ſuperos ignis, amorq. duces;
Cultus inexpletus Divûm, Hominumque Parentis,
Obſequium in Matrem Chriſti, Hominemque Deum,
Religionis amor, recti ſtudiũ, integra vita,
Sunt, Placide, hæc laudis cauſa, caputque tuæ.
Qui majora cupit, quærat majora ſupernis,
Et Maria & Divis omnibus, immo Deo.

Digitized by Google

PLACIDI SENIORIS VANNI

Clerici Regularis, Doctoris, & Concionatoris eximii

E L O G I U M LII.

Ex Antonino Mongitore tom. 2. Biblioth. Siculæ fol. 185.

PLACIDUS MARIA VANNUS nobilis Panormitanus, Clericus Regularis, Horatii Vanni Marchionis Roccę Blancæ, & Eleonoræ Vaſſallo filius, vir doctrina, & eloquentia clarus, ſed virtutum omnium ſplendore longè clariſſimus. Natus anno 1596. Clericorum Regularium Ordini cooptatus, ſolemnia vota emiſit Panormi in Divi Joſephi Templo 2. Februarii 1613. Confecto ſtudiorum curriculo, & undequaque doctrina refertus egregia, Philoſophiam, ſcholaſticamq. Theologiam ſodales ſuos magna cum laude docuit Panormi, & Patavii: ac ingenii aciem, eruditionem, ſolidamque doctrinam inſigniter detexit. Eccleſiaſtes etiam eximius, inter præcipuos Oratores adſcriptus, ſacra eminuit eloquentia, & animarum zelo æſtuavit: ideoque concionibus ſuis nedum emeritos plauſus, verùm etiam & ampliſſimam animarum frugem collegit. Ut ægrotantibus animabus medicam adhiberet manum, libenter fidelium confeſſiones excipiebat, eaque arte ſalutis monita in pœnitentium corda infigebat, ut fructus uberrimos referret: Virtutes coluit egregias, quibus ſui venerationem excitavit; orationis enim, ac contemplationis ſtudioſus, ut ſoli Deo in ſeceſſu vacaret, ſumma induſtria ſeſe ab rerum omnium occupationibus educebat. Morum innocentia, & virginalis candor in ejus vultu mirabiliter elucebat. Modeſtia, humilitate, prudentia, omnibuſque virtutibus cumulatus ita effulſit, ut publica ejus ſanctitatis fama in omnium animis altè inſculpta eminuerit. Deiparæ Virginis famulatui addictiſſimus fuit, & eximia Sanctorum Religione clarus, in quorum laudem ſemper aliquid obmurmurabat. Tandem dum Præpoſiti munere Panormitanam Domum S. Joſephi moderabatur, anno ætatis ſuæ 40. magna ſanctitatis opinione, omniumque dolore obiit 4. Martii 1636. Nonnulla invocata ipſius ope, collata a Deo beneficia retulêre multi, quibus ſanctimoniæ fama obfirmata. Ejus porrò depoſitum centum circiter ante annos peculiari in arca collocatum, in eadem nuperrimè abſque ulla ſui corruptione, partiumque diminutione repertum eſt perinde integrum, & vegetum, ac ſi nudiuſtertius tumulatum fuerit.

Edidit italicè ex eodem Mongitore

Orazione funerale in lode di Gabriele Laira de' Chierici Regolari Minori. Venetiis apud Joannem Antonium Julianum 1626. in 4.

Inedita reliquit

Conciones quadrageſimales, & Sermones de Sanctis.

S Y L L A B U S

Auctorum, qui emeritis laudibus PLACIDI ſenioris VANNI eloquentiam, ſanctimoniamque exornarunt.

ANTONINUS MONGITORE *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccleſ. S. Joſephi*, recenſens ſingulos Theatinos Patres, qui ſanctimoniæ fama floruerunt in præfatis Divi Joſephi Ædibus, inter illos Placidum Seniorem Vannum enumerat, ac concelebrat.

ANTONIUS COLLURAFI ob peculiarem conceptum, quem de Placidi doctrina gerebat, volumen omnium Epiſtolarum ſuarum, quas publici juris fecit, corrigendum illi tranſmiſit; ubi *part.* 2. *pag.* 130. Placidum appellat virum *ſpiritu, & gravitate formatum.* Et *pag.* 138. fatetur ingenuè, ejus ſe è ſuggeſtu facundiam, & eloquentiam toties admiratum, quoties illum perorantem audire contigit.

FRANCISCUS MAGGIUS C. R. *in Propoſitis benè moriendi prop.* 72. *pag.* 395. loquens de ordine, quo a moribundis ſumenda ſunt Sacramenta, hæc pauca de Placido verba adjecit: *Quo*

cir-

Digitized by Google

circa meus Novitiorum Magiſter, *Pater D. Placidus Maria Vannus ſacræ Theologiæ peritiâ præſtantiſſimus*, *morsi proximus*, *cùm a P. Præpoſito rogaretur*, *quale Sacramentum primo ſibi loco vellet adminiſtrari*, *Viaticum*, *an Extremam Unxionem? Viaticum dixit*, *ex S. Thoma in 4. diſt. 41. ſect. 2. art. 1.*

JOANNES PETRUS CRESCENTIUS *in Præſidio Romano lib. 2. fol. 35. n.* 19. Placidum Vannum propter egregiam ipſius doctrinam inter inſignes Theologos Theatinæ Congregationis reponit.

JOSEPH SILOS C. R. *in Hiſtoria Clericorum Regularium* duplici in loco de Placido Vanno loquitur: primò quidem *par. 3. lib. 12. fol. 640.* recenſens ſingulos Theatinos Scriptores, hæc de illo ait: *Placidus Maria Vannus nobili loco Panormitanus, aggregatus Panormi ad Clericos Regulares, ibidem in Divi Joſephi Templo vota ſolemni ritu dixit 2. Februarii die 1613. A puero ab inſita quadam pietate, & ingenii laude omnium in ſe oculos convertit. In diſciplinis quâ diſcendis, quâ docendis æquè commendatus. Naturalium, divinarumque rerum ſcholas habuit cum laude non vulgaris eruditionis. In diſceptando, tuendiſque ſententiis ſuis planè acer, ac ardens, cum alioqui moribus eſſet longè ſuaviſſimis. Cum docendi munere ſacras etiam miſcuit conciones, in quibus aſſiduus, non ſine operæ pretio. Nam qui longè a Sophiſtarum cultu, ac ſpecie aberat, orationem ad animorum motus, & vulnera elimabat, zelo communis ſalutis incredibili, a quo non publicis modo adhortamentis, ſed vi etiam privatæ facundiæ mortales juvabat: quippe dare confeſſionibus aures ſolitus erat, atque ita cujuſque ſordes expiabat, ut voce, ac monitis ad pietatem, moreſque commutandos inflammaret. &c.* Secundo loco ejuſdem ſermonem inſtituit *lib. 5. f. 158.* his verbis: *Placido Mariæ Vanno ingenium inerat, ut arripiendis, ita & tradendis ſcientiis accommodatum: probavitque in gymnaſiis, in quibus docuit, egregiam eruditionem, & ut ſolidam, ita peracutam vim mentis. Sacris inſuper concionibus operam dedit non mediocri cum laude facundiæ, ac proximorum fructu, in quorum ſanè ſtudio non impiger. Nam præter aſſiduas declamationes, piacularibus etiam confeſſionibus audiendis operam dabat. Quo in munere privatis quidem monitis uberrimam demetebat frugem. Orationi, ac contemplationi addictiſſimus: ſuffurari ſeſe externis occupationibus, ut Deo tacitus vacaret. Ad hæc illibatus morum candor, ac flos quidam caſtimoniæ ejus in vultu elucebat: tum ſimplicitas, modeſtia, humilitas, ac reliquus virtutum chorus; ut in omnium oculis, atque animis eſſet, ac mortalitatem non ſine communi eximiæ virtutis, ac ſanctimoniæ opinione exuerit. Fuère qui pietatis ergo in religioſiſſimum virum ejus ſibi effigiem exprimendam coloribus curaverint; ut quando frui præſentia, præclariſque exemplis non amplius liceret, lenirent deſiderium, accenderentque ad virtutem lineamenta vultûs, ac ſpirans in iis pietas.*

THOMAS POTOMIA Sacerdos vitæ integritate ſpectatiſſimus, *in vita Petri Jardinæ lib. 3. cap. 4.* de eodem ait: *P. D. Placidus Maria Vannus Panormitanus, vir in ſcientiis ſpeculativis eminentiſſimus, & in prædicatione evangelica celeberrimus.* &c.

HIERONYMUS MATRANGA C. R. olim Placidi diſcipulus, ejuſque nominis cultor, *in ſua Pinacotheca rerum*, ad perennem Præceptoris ſui laudem ſequens elogium exaratum reliquit.

Obiiſti Placide tranquillitatis Alumne,
Tempeſtatem nobis deferens.
Ηλιε χρυσο Σομ
Oris aurei Sol
Occubuiſti tandem,
Qui tuo dediſti jubare Mennoni vitam:
Qui cytharâ Thebæo lapidi ſonum.
Quas animaſti, & ſtatuæ, & ſaxa tuum
dicent nomen.
Per totam fere Italiam, et Siciliam clarus,
Tuis te talaribus circumtulit Hermes.
Semper in auge
Ubique diem loquutus,
Tuum concluditur limine lumen.
Aureis facundiæ vinculis ora tenebrionum
obſtruxiſti:
Figurarum varietate tua riſit, ceu Iris
oratio:
Florentis veris deliciæ ſermones tui,

Apibus circumobſeſſi Hyblæis
Melleas libantibus opes.
Tuo in ore exarſit Ætna, floruit Enna,
Uterque flagravit, & fragravit.
Dum loquebaris
Enituêre vibrato fulmine ingenii fulgetra:
Spiravêre
Labente flumine tui nominis flamina.
Tuo e tonitruo erupêre flores,
Lacteique torrentes ſuper cataractas
Niliacas vehementiores.
Tu charitum Luſcinia
Modulamen omni incantatione efficaciùs
efformaſti.
Uno omnia claudam
Tu
Logodædalus
Eloquentiæ aut moderator, aut reſtaurator.
Abi nunc felix,
Tuus non ſilebit cinis
Omni lingua facundior.

CARMINA LATINA

In Placidi ſenioris laudem.

Dotibus innumeris pollens, meritiſque referte
Haud potis eſt laudes promere lingua tuas.
Namque ut te celebrent Vates haurire laborant
Invanum fontes, Pieridumque melos.
Te ut decorent, fruſtra lauros, hederaſque fatigant;
Serta parent capiti, queis ſatis apta tuo;
Hic te, (nam cœli cùm jam mercaris honores)
Nec bene Muſa canit, nec bene terra colit.

Ex Placido juniore Vanni ejus nepote.

Te Veneti celebrant, & te Patavina Lycea,
Ordo Thienæus, te Patriæque lares.
Mirati innocuos mores, animamq. decorā,
Quæque ſcholis, roſtris mens tua vaſta dedit.

Ex Franciſco Maggio C. R.

In te animi candor, ſapientia, copia fandi
Suggeſtu, et cathedris mira fuêre Pater.

PLACIDI JUNIORIS VANNI
Clerici Regularis
ELOGIUM LIII.

PLACIDUS junior VANNUS Panormitanus, in ſæculo Benedictus vocatus, Horatii Marchionis Roccæ Blancæ, & Joannæ Suarez ejus lectiſſimæ conjugis, paris nobilitatis fœminæ, filius, majorum ſuorum veſtigiis inhærens, & potiſſimùm patrui ſui, viri pietate eximii Placidi ſenioris Vanni exemplum ſequutus, ob cujus venerandam memoriam Placidi nomen aſſumpſit, Panormi in Ædibus Sancti Joſephi Clericorum Regularium inſtitutum amplexatus eſt vigeſima octava Maji 1674. ubi emiſſa voluti ſæculi anno 1678. die 8. Septembris regulari profeſſione, ad adipiſcendas Philoſophicas, & Theologicas facultates Neapolim, primùm, inde Romam, & poſtremò Patavium ſe contulit: in quibus ſcientiis adeò profecit, ut emenſo Theologico curriculo, dignus repertus ſit omnium calculo, qui eaſdem ſuos edoceret. Quod ſummo cum plauſu præſtitit Panormi, Genuæ, & Florentiæ. Ex Italia in Patriam revocatus, primùm Concionatoris munus per aliquot annos exercuit magno cum lucro, & profectu animarum. Dein Muſis, amœnioribuſque literis ex peculiari quadam animi propenſione vacans, plura, eaque eleganter metro cecinit: quæ partim typis cuſa, partim brevi lucem aſpicient. Ob hæc, aliaque tam eximii viri promerita variis dignitatibus ornatus refulſit. Nam ſemel Præpoſiti munere rexit Cœnobium S. Laurentii Platiæ, ſemel Panormitanam Domum S. Joſephi adgubernavit, ſemel etiam in Marianis Ædibus de Catena rem communem adminiſtravit. Egit bis quâ Viſitator Siciliæ, ſemel quâ Generalis Conſultor totius Ordinis. Poſtremò tandem ad regimen Imperialis Collegii Nobilium Urbis Panormi primus Rector aſſumptus, onus illud alioqui perhonorificum poſt tres menſes abdicavit, ea mente, & conſilio,

ut illius ſolutus curis, Deo, animæque ſuæ liberiùs vacaret. Vivit ad præſens, dum hæc ſcribimus, vir eximius, ac omni laude dignus.

Ipſius meminit Antoninus Mongitore in libro, quem nuper edidit, inſcripſitq. *Panormus Pœnitens par. 2. pag. 92. & de Eccleſ. Panormitanis cap. Eccleſia S. Joſephi.*

Quæ hactenus typis evulgavit ſunt:

Ecloga pro centenario Divæ Roſaliæ, continens ducenta carmina, quam edidit Panormi ſub nomine Marii Vanni ejus germani fratris.

Carmina gratulatoria pro adventu Victorii Amedei Sabaudiæ Ducis. Panormi ex typographia regia Antonini Epiri, & Forte 1713.

Quæ MSS. aſſervantur, & brevi in lucem prodibunt, ſunt hæc alia:

Panegyris in laudem Divi Cajetani Cler. Reg. Patriarchæ 768. *carminibus comprehenſa.*

Carmen ſacrum in honorem S. Andreæ Avellini Cler. Reg. conſtans 4508. *verſibus.*

Epigrammata gratulatoria pro ſolemni Apotheoſi S. Andreæ Avellini C.R. in templo D. Joſephi Urbis Panormi, complectentia carmina 288.

Ode, & Elegia ſupra idem ſubjectum.

Ad Deiparam Virginem pro ultimo vitæ agone deprecatio, conſtans 80. *verſibus.*

Ejuſdem Virginis ſimilitudines ex ſacris literis excerptæ, carmina 78.

Hymnus duplex ad eamdem Deiparam Virginem.

De admirandis diei vigeſimæ quintæ Martii in feria ſexta, carmina 304.

Pro reditu Hiſpanorum in Siciliam, carmina 218.

Quamplurima alia Epigrammata, & Carminum genera, ſive Miſcellanea.

CARMEN LATINUM

In PLACIDI laudem.

Dum tua, vel patrui venerandi geſta revolvo,
Et genus, & virtus vos probat eſſe pares.
Ille etenim celebri dicendi præditus arte,
Flexanimes cunctos reddidit eloquio.
Tu quoq. ſublimis munitus acumine mentis,
Carmina nunc fundis, nunc ſacra verba doces.
Id tantùm vertit diſcriminis inter utrūq.
Quod tu hæres terris, vivit at ille Deo.

CARMEN ETRUSCUM

In ejuſdem Viri laudem,

Quod Cajetanus Cottonus, & Morſus ex Principibus Caſtrinovi, Imperialis Collegii Convictor, & Boni Guſtûs Academicus, amoris, venerationiſque ergo cecinit.

L'Alba appena uſcia dal Mare,
Che volare
Vedea intorno i lieti Augelli,
E far nido nelle ſelve
Fra le belve
Sopra frondi, ed arboſcelli.
Verdi erbette, e freſchi fiori
Dagli albori
Ricevean colore, e vita;
Salutavan le violette
Superbette
Dallo ſtel l'alba gradita.
I ruſcelli, e le freſch'onde
Dalle ſponde
Io vedea limpide, e algenti
Tra le verdi rive erboſe,
Ed algoſe
Irne al mare a paſſi lenti.
Paſtorelli, e Paſtorelle
Sciolti, e ſnelle
Tra carole, ſuoni, e canti
Conducevano gli armenti,
E contenti
Gíano al caro grege avanti.
Ma poi'l Sole coll'ardente,
E cocente
Ratto cocchio uſcinne fuore,
E dall'ampia via del Cielo
L'atro velo
Sgombrò affatto il cieco orrore.
Alla riva d'un ruſcello
Freſco, e bello
Allor'io rivolſi il paſſo,
Ed al dolce mormorío
Di quel rio
Preſi ſonno a piè di un ſaſſo.

O quai

O quai coſe chiuſ'i rai
Io ſognai!
Vidi Apollo, e i dolci, e fidi
Cori adorni d'oſtro, e d'auro,
Vidi il lauro
E 'l gran fonte, e che non vidi!
E le caſte Verginelle
Colle belle
Grazie intorno all'aureo ſoglio,
E la gloria ſeco v'era,
E l'altera
Fronte avea piena di orgoglio.
Vidi il coro de' cantori,
Che i ſonori
Plettri avea pendenti al collo,
Ed ognun moveva il canto,
Ed intanto
Lieti udiali il grande Apollo.
Quì Virgilio, e quì Tibullo,
Quì Catullo,
Dante, Omero, e Sannazzaro,
Quì 'l gran Taſſo, e quì 'l Chiabrera,
E la ſchiera
D'ogni Vate illuſtre, e chiaro.
Quivi il Vanni ſi vedea,
E parea,
Che ſedeſſe ad eſſo a lato
Cinto intorno d'ogni ſcienza,
Sapienza,
Chiara, e bella oltre l'uſato.
Quà coll'auree ſue catene
Seco viene
L'Eloquenza, che lo reſe
Domator di cuori, e d'alme
Colle palme
Ben dovute a tante impreſe.
All'impreſe altere, e conte
Quando all'onte
Ei del vizio un dì s'oppoſe,
E inſegnò dell'alme il pregio,
E diſpregio
Delle falſe umane coſe.
Chiara in lui virtù riſplende,
C'alto aſcende,
E coi ſanti ſuoi conſigli
Va illuſtrando dolcemente
L'altrui mente
De' ſuoi cari amati figli.
Eſſa in lui rendè maggiore
Lo ſplendore
Di quel ch'ebbe dai natali,
Che prudenza, ed umilitate,
Oneſtate
Alto fan, che ſpieghi l'ali.
Mentre foſca in Ciel traluce
Dubbia luce,
Apro i lumi, e vedo il giorno,
E conviemmi altrove gire,
E partire
Da sì dolce, e bel ſoggiorno.

R

ROSARII DE VALLE
Clerici Regularis
ELOGIUM LIV.

ROSARIUS DE VALLE e prænobili Vallenſi familia, quæ inclytam ab Urbe Roma originem trahit, Panormi natus anno 1665, Patrem habuit Joannem Mariam Vallis Aureæ Baronem: Fratres verò Gutterram de Valle virum politioribus, & humanioribus literis, ex teſtimonio Antonini Mongitore *tom. 1. Biblioth. Siculæ fol.* 267. abunde excultum, & P. D. Laurentium de Valle Clericum Regularem vitæ integritate ſpectatiſſimum. Annum quintum ſupra decimum agens, aggregatus ad Clericos Regulares in Ædibus Divi Joſephi ſexta decima Junii 1680. ibidem vota ſuſcepit 10. Novembris Divo Andreæ Avellino ſacra, anno a Virginis puerperio 1681. Admotus gravioribus Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudiis, brevi temporis tractu in omni diſciplinarum genere verſatiſſimus refulſit: quippe cui in humanioribus literis ingenium inerat peramœnum, in ſcholaſticis facultatibus peracutum, & in ſacris concionibus diſertiſſimum. In quo quidem dicendi munere uſque adeo fuit eloquens, ac tam divite interdum copia peroravit, ut nunquam ſine plauſu, & audientium voluptate dixerit. Amœniores verò literas

im-

impensè coluit, multaq. metro, ac etruſcis numeris cecinit: Muſis proinde gratus, & apud literatos viros, quà Poeta diſertus, quâ facundus Orator commendatiſſimus extitit. Vitæ probitate, dexteritateque in rebus agendis pollens, bis ad regendam Præpoſiti munere Panormitanam Domum S. Mariæ a Catena nuncupatam delectus fuit: qua in Præfectura omnium ſubditorum venerationem, amoremque ſibi conciliavit. Conſilio pariter, ac vi judicii ſummopere valuit; ideoque in rebus arduis, ejus clientelæ, & opinioni nonulli e proceribus, apud quos magna in æſtimatione habitus eſt, ſubdere ſe conſuevêre. Qui deniq. ſenio jam confectus, & calculi morbo oppreſſus, Nicoſiæ ſpiritum poſuit 3. Junii 1721. ætatis annorum 56.

Mentionem ipſius faciunt Antoninus Mongitore *in Hiſtoria Eccleſiarum Urbis Panormi cap. Eccleſia S. Mariæ de Catena*, & Bartholomæus Fertus *de Miſſionibus Cleric. Règul. tom. 2. lib. 5. cap. 15. fol. 610.*

Plura ſcripſit carminum genera, quorum fragmenta typis evulgata reperies partim in libro, cui titulus: *Il Tago in Oreto, overo la Ricca Vena delle Muſe Palermitane*: Panormi apud Auguſtinum Epirum 1711. partim apud alios Auctores.

Edidit etiam nonnullos Dialogos ſuppreſſo ſui nomine.

CARMINA LATINA
In ROSARII laudem
Ex Placido juniore Vanno C. R.

I.

COmis eram dictis, placuitq. modeſtia factis,
Orans Pallas erã, dulcis Apollo canens.

II.

Plauſit ubiq. decus roſtris cũ verba remiſi;
Dulce canens cinxit Daphnea vitta comas.

III.

Plauſit ubique cohors cum me mirata loquentem
Ore putavit apes mellificaſſe meo.

EPIGRAMMA DE EODEM.

QUam pulchrum, altercando, ineunt certamen utrinque
Hermes, & Phœbus: Suada, Eratuſq. cohors!
Inde effertur copia, qua aurifero ore peroras;
Vena, ſed hinc dulcis, qua ut Philomela canit.
An melior proſa Orator, vel carmine Vates,
Sis ſuadendo, agitant, ac modulando, viri.
Errat uterque tamen, quod jam, niſi denique dicas,
Optimus Orator, ſiſque Poeta ſimul.

CARMINA ETRUSCA
In ejuſdem commendationem
Ex Franciſco Pilo e Marchionibus de Turretta illius nepote, Boni Guſtûs Academico.

SPirto gentil del mio Roſario *eſtinto,*
Che faſtoſo t'aggiri attorno a Dio,
Non iſdegnar d'udire il canto mio,
A paleſar le tue bell'opre accinto.
Ma dall'amore, e dal dover ſoſpinto,
Quando penſo involarti al tetro obblio,
Così rara virtù s'offre al deſio,
Che ne riman da lo ſtupor già vinto.
Almen ſe dir non tò quel, che tu feſti,
Per non tacere le tue glorie a torto,
Ridir ſapeſſi quanto a me diceſti.
Ma de'tuoi pregj, e del mio ardire accorto,
Acciò la tua memoria altrui ſi deſti,
Eſclamo ſolo: il gran Roſario *è morto.*

Ex Antonio Martiani Barone Rayneri, ex Principibus Furnaris, Boni Guſtûs Academico, & Imperialis Collegii Nobilium Convictore.

VIdi Trinacria addolorata, e meſta
Pianger, lacero il erin, ſenza ritegno,
E gir la vidi in quella parte, e in queſta
Qual Madre, che perduto ha il caro pegno.
Chieſi ad eſſa: e qual duol, qual ſorte infeſta
Tanto t'affige, e t'arma d'ira, e ſdegno?
Frena il pianto per poco, il paſſo arreſta,
Che il lagrimar non è di te condegno.
Ella però pallido il viſo, e ſmorto
Singhiozzando dicea miſto col pianto:
Il dolce figlio, il mio Roſario *è morto.*
E' morto, io diſſi! e tarda ancor dal collo
A ſcior la lira, a lacerarſi il manto,
A ſtrapparſi il bel lauro il Nume Apollo?

STE-

Digitized by Google

S

STEPHANI ROMEI
Clerici Regularis
ELOGIUM LV.

STEPHANUS ROMEUS nobilis Panormitanus, lucem aſpexit anno 1699. parentibus Ignatio Romeo Magneſii Marchione, & Catharina Micciché paris nobilitatis fœmina. Annum agens nonum Romam a genitoribus ſuis amandatus eſt, ut illic ſub auſpiciis Franciſci Cardinalis de Judice humanioribus literis operam daret; id quod per duos ferè annos egregiè, & laudabiliter præſtitit. At cùm inde Florentiam pergere meditaretur, eo quidem animo, ut Sereniſs. Ferdinandi Etruriæ Principis obſequiis manciparetur; ſequuta eo tempore Patris ſui morte, in Patriam a Matre revocatur. Suis itaq. reſtitutus animum ſtatim ad Ordinem militarem Equitum Jeroſolymitanorum S. Joannis adjecit; cùmq. jam illorum albo proximè adſcribendus eſſet, vocatus de repente a Divo Cajetano ad ipſius ſequendam militiam, permotuſq. ſimul exemplo germanorum fratrum Joſephi, & Joachimi, qui Clericorum Regularium Congregationi non ita pridem nomen dederant, Theatinus efficitur: admiſſuſque ad Ordinem eſt 4. Februarii 1710. in Ædibus S. Joſephi undecimo ætatis ſuæ anno. Panormi biennio in iiſdem Ædibus veluti hoſpes commoratus ob ætatis defectum, Meſſanam inde profectus eſt tyrocinii agendi cauſa: ubi in domo S. Mariæ ab Angelo Annuntiatæ priuſquam probationis annum inchoaſſet, validiſſimis dæmonum vexatus tentationibus, ut ad ſæculum rediret, per horæ ſpatium Religionis habitum exuerat: verùm cùm paulò poſt exire e tyrocinio vellet, repentino corporis tremore correptus, & ob id non parum perterrefactus, iterum illum induit; atque ita devictis Numinis ope Satanæ inſidiis, in priſtino vocationis ſuæ propoſito firmiter perſtitit: elapſoque deinde ſtatuto temporis intervallo ad regularem profeſſionem poſt iteratas conſtantis animi probationes admiſſus ibidem fuit 26. Maji 1715. Votis itaque auctoratus Panormum ad adipiſcendam Philoſophiæ ſcientiam rediit; ubi intra triennium Philoſophicum curriculum Præceptore Patre D. Cajetano Pilo confecit non ſine vividiſſimi ingenii laude, quemadmodum in publicis theſibus, quas egregiè propugnavit, cunctis patefecit. Sacram verò Theologiam Neapoli, & in Patria audivit, eamq. doctrinam ex ea hauſit, aſſecutuſque eſt, ut ad alios erudiendos idoneus fuerit reputatus. At obnitente infirma corporis valetudine Lectoris munus obire minimè potuit. Intermiſſis deinde diuturnis morbis, quibus aliquot per annos afflictatus fuit, ad ſacram eloquentiam vires, nervoſq. intendit, declamavitq. in feſtis Adventûs diebus Liburni, & alibi, ubiq. ſemper cum plauſu auditus, pergitque in præſenti ſermones interdum facere. Ob eximias animi ſui dotes, ac virtutes, ſed præſertim ob ſagacitatem, nimiamq. in rebus agendis dexteritatem, ac ſolertiam, acceptiſſimus nonnullis Magnatibus, ac Dynaſtis extitit. Hinc Neapoli magna valuit æſtimatione apud illius Regni Proregem Principem Burgheſium, apud Comitem de Foncalada Triremium Præfectum, apud Comitem de Mauleon Regiæ Cameræ Locumtenentem, & potiſſimùm apud Auguſtinum Columbum Marchionem de Cavanillas tunc belli, & ſtatûs a Secretis, cum quo magnam familiaritatem habuit. Liburni pariter ſumma benevolentia proſequutus eſt ab Emmanuele de Sylva Hiſpaniarum Regis Reſidente, & a Barone Alexandro de Nigro ejuſdem Urbis Gubernatore. Exigentibus ipſius promeritis, variis etiam honoribus, ac dignitatibus cohoneſtatus inclaruit, & ad præſens etiam refulget. Hinc primò Philippus V. Hiſpaniarum Rex Stephanum in ſuum Theologum adſcivit, ut liquet ex literis ab eo datis

Ma-

Mattiti 17. Martii 1727. & recognitis Florentiæ ab ipſius Miniſtro. Illum etiam Piſarum Archiepiſcopus, dum moram Liburni faceret, in Pœnitentiarium, exterorumque Confeſſarium, Fidei verò Quæſitor in Conſultorem Canoniſtam S. Officii elegêre. Panormi, ubi modò ſubſiſtit, ab Illuſtriſſimo Urbis Archipræſule Matthæo Baſile inter Synodales Examinatores recenſitus; & ab Antonio Brù Regiæ Monarchiæ Judice Tribunalis ſui Theologus renunciatus eſt. Abſolutis vix Theologicis ſtudiis ob doctrinæ præſtantiam, a ſupremo fidei Quæſitore Viennæ Auſtriæ degente inter Conſultores, & Qualificatores S. Officii Regni Siciliæ adſcriptus, anno 1725. ab Inquiſitoribus ejuſdem Tribunalis Tauromenium pro dirimendis quibuſdam juriſdictionalibus controverſiis deſtinatus fuit Commiſſarii inſignitus honore, & officio functus. Facta Panormi nova erectione Refugii Pauperum, eumdem eximium virum Chriſtophorus Corduba Comes de Saſtago Siciliæ Moderator illius Deputatum declaravit; quam quidem provinciam in præſenti omni vigilantia, & aſſiduitate adminiſtrat ab omnibus Condeputatis magnopere commendatus, quorum quoque ſuffragiis Secretarii Deputationis munus ſuſcepit, exercetque. Præter ſummam eruditionem, quâ ſacram, quâ profanam, quam pluries patefecit in circulis, & Academiis, varia etiam idiomata callet. Hine ob peritiam Gallicæ linguæ nuper a Carolina Henrichetta de Vallenſtain S. R. I. Principe fœmina, Georgii Chriſtiani Principis Lobkovvitz ſelectiſſima uxore, in Confeſſarium ſuum, animæq. Directorem delectus eſt, cujus conſcientiam modò regit, ac moderatur.

Edidit, ſive iterum imprimi curavit opus hocce, cui titulus:

Lettera morale in riſpoſta ad un pio, e autorevole Gentiluomo, che deſidera ſapere l'obligo, che ha cadauno, di fare limoſina nel ſuo ſtato, del P. D. Giacomo Aleſſandro Chierico Regolare. Seconda impreſſione dedicata a Sua Altezza Carolina Enrichetta del Sac. Rom. Imp. Principeſſa di Lobkovvitz, Ducheſſa di Sangan nella Sleſia, &c. Conteſſa del S. R. I. nata di Vallenſtain, Dama dell' inſigne Ordine della Crociera, &c. Liburni typis Jacobi Valſiſi 1732. in 12.

Prælo paravit hæc:

Il buon uſo della Limoſina: ove ſi dimoſtra, che per meritar nella Limoſina, convien ſaperla fare.

Iſtoria della fondazione, ed apertura dell'Albergo de' Poveri: ove v'è il Direttorio delle iſtruzioni per i Deputati, e Miniſtri dell'Albergo.

Transtulit ex italico in carmen latinum

Quatuor Cantus Jeruſalem Liberatæ Torquati Taſſi unà cum notis. &c.

CARMEN LATINUM
In laudem Stephani Romei.

Tot, Stephane, in te virtutes, animiq. nitores
Cernimus ut cunctos prodere nemo queat.
Tu nanq. inſigni doctrina præditus omnes
Allicis, atq. tua ad vota ſubinde trahis.
Tu quoq. facundæ ditatus munere linguæ
Declamas, oras, corque, animoſq. rapis.
Heſperidum benè callens, Gallorumque loquelas
Illorum mores carpis, & inſtituis.
Artibus his quærens animabus ferre medelam
Tum tibi, tumque aliis ſternis ad aſtra viam.
Perge opus incœptum, vitæ ſimul auge labores,
Promiſſa his referes præmia digna Poli.

CARMEN ETRUSCUM
In ejuſdem Viri laudem.

Quando dall'Oceano al corſo uſato
Febo il cocchio movea, i' ripoſai
Le ſtanche mẽbra in verde, ameno prato;
Stefano *aſcolta, ciò, che allor ſognai.*
Sognai vederti di lucenti rai,
Di gemme, e d'auro, e d'oſtro il crine ornato,
Di vittime, e d'incenſi ardenti a lato
Il fuoco i' vidi, e quì mi riſvegliai.
O caro ſogno, che sì bella immago
All'alma preſentando in alto obblio
Me poſto di te ſol rendeſti pago.
Perche ſpariſti? almen.... ma tu gran Dio,
Che premj il merto, fa che ſia preſago
Dell'onore veduto il ſogno mio.

T

THOMÆ MASTRILLI
Clerici Regularis
ELOGIVM LVI.

THOMAS MASTRILLUS Panormitanus, Andreæ Maſtrilli Meſſanenſium Archiepiſcopi ex fratre nepos, lucis uſuram accepit anno 1611. Cujus genitores fuêre Hieronymus Maſtrillus Turtureti Granetorum Marchio, & Pellegra Lampugnani inſignis pietatis, & nobilitatis mulier. Inchoato vigeſimo ſecundo ætatis ſuæ anno Clericorum Regularium Religioni non ſine divini Numinis impulſu ſe dedit Panormi 4. Novembris 1632. & in Templo S. Joſephi profeſſus vota eſt 3. Martii 1634. Ab ipſa pueritia futuræ probitatis, ſanctimoniæque ſpecimen præclarum præbuit: quippe aſpernatus id omne, quod puerilitatem ſaperet, ac redoleret, dies ferè omnes in concinnandis ſacris altaribus, ac pietatis operibus exercendis inſumebat. Adoleſcens humanioribus literis, ac Philoſophicis ſtudiis dicatus, præſtantiſſimi ingenii vires non obſcurè patefecit: cum quibus diſciplinis ſcientiam Sanctorum, quæ eſt timor Domini, mirificè conjunxit. Sacra verò Theologia tum ſcholaſtica, tum morali in Panormitanis S. Joſephi Ædibus excultus, totum ſe tradidit ad virtutes morales comparandas, earumque culturam, adeo tamen ut brevi in perfectiſſimi Religioſi evaſerit exemplar. Nullus namque eo humilior, ac pauperior; nullus in ſervanda, fovendaque regulari diſciplina eo exactior, ac ſolertior. Receſsûs amantiſſimus, quod ſupernis illuſtrationibus, rerumque divinarum contemplationi perquàm opportunum noverit, ſolitudinem ſibi domi ſtruxerat, in qua dies, noctesq. in divinis laudibus, in aſſidua ſpiritualium librorum lectione, & in cœleſtium commentatione traducebat. Corporis ſui mortificationibus cum paucis addictus, jejunia ultra Ordinis præſcriptum ingeminabat. Carnem vero voluntariis vigiliis, ciliciiſque, ac flagellis ſæpiſſime cruentabat. Cœlorum Dominam præcipuo cultu venerabatur, ad cujus amorem omnium corda extimulare in morem habuit. Paſſionis Dominicæ, ac SS. Euchariſtiæ Sacramenti devotiſſimus pariter extitit, in quorum obſequium aliquas ſemper preces obmurmurabat. Adhuc juvenis tyronum, ac juniorum profeſſorum rectioni mancipatus, ſingulos adoleſcentes ſuæ curæ commiſſos ad Religionis, virtutiſque amorem non tam verbis, quàm exemplo ſui traducere ſatagebat. Qui denique exhauſtis nimio labore, ac pœnitentiis corporis viribus, cùm nullatenus priſtinum vitæ rigorem, auſteritatemq. remittere voluiſſet, moleſtiſſimum morbum contraxit, in quo diù conflictatus, toleratiſque cum invicta patientia variis cruciatibus, tandem cum acerbo noſtrarium, ac exterorum luctu, Panormi ſacris omnibus procuratus, vitæ curſum laudabiliter complevit 31. Julii 1650. ætatis ſuæ 39. Cui in agone Beatiſſimam Cœlorum Reginam apparuiſſe perhibent ipſius ſodales.

Scripſit

De incolenda Solitudine Tractatum.

Meditationes de Chriſti Domini Cruciatibus, & de SS. Euchariſtiæ Sacramento.

SYLLABUS
Auctorum, qui aut mentionem de THOMA MASTRILLO faciunt, aut ejus ſanctimoniam emeritis laudibus efferunt.

ANTONINUS MONGITORE *in Hiſtoria Eccleſ. Vrbis Panormi cap. Eccleſia S. Joſephi Cleric. Regular.* Thomam Maſtrillum inter viros ejuſdem Domûs ſanctimoniæ famâ conſpicuos reponit, & laudat.

FRANCISCUS MAGGIUS C. R. *in Propoſitis benè moriendi* Thomæ meminit *pag.* 441. At verò in Vita Caroli de Thomaſiis *num.* 10. *pag.* 5. illum com-

commendat utpote Carolo virtute non imparem.

JOSEPH SILOS *in Hiſtoria Cler. Reg. par.* 3. *lib.* 11. *fol.* 499. hæc pauca de eodem verba poſuit, quæ ſic habent. *Thomas Maſtrillus, genere, atque omnigena virtute juxta nobilis; ætate quidem penè intra juventam; ſed qui præſtantiâ, gravitateque morum, ac pietatis uſu jam conſenuiſſe videri poſſet. Vir, regularis diſciplinæ, ſuique inſtituti apprimè tenax; ut, & ſervaret ipſe ad unguem Majorum leges; & illibatas aliis pervellet. Receſſûs amantiſſimus, quod hic divinis illuſtrationibus, atque orationi peropportunus. Addictus namque rerum divinarum commentationi, ſecum ipſe, & cum Deo morari cùm maximè cuperet, domi ſibi ſolitudinem ædificaverat. Affligendo etiam corpori ſtudebat, mulctabatque ſtrenuè, ne curſum virtutis retardaret. Candor deinde mentis in eo ſingularis, quem ea etiam mente religioſiſſimè tuebatur, ut facilem ſibi ad magnæ Dei Matris patrocinium viam muniret. Illam quippe principe ſtudio cùm coleret, ejus ſibi tutelam demerere omni pietatis genere conabatur: eamdem morum indolem ingenerare aliis curabat: admotus namque formandæ tyronum virtuti, non tam præceptis, quàm exemplo, hoc eſt ſtimulis acrioribus agere: totuſque in eo erat, ut florem illum ævi in quemdam veluti virtutum autumnum erudiret. Audio ejus vitam multiplici exemplorum copia inſtructam, exceptam ſtylo eſſe. Si incidiſſet in manus, libaſſem profectò ad commune documentum ſcriptionem; atq. adeò uberiore elogio viri præſtantiſſimi memoriam exornaſſem.*

PHILADELPHUS MUGNOS *in Theatro Geneologico Nobil. Sicul. par.* 2. *fol.* 139. honorificam Maſtrilli mentionem facit.

CARMEN LATINUM

In THOMÆ *laudem*,

Quod Hieronymus Pilus, & Denti Roccæcolumbæ Princeps, ex Marchionibus Marinæi, & Capacii Comitibus, eleganter cecinit.

Hoc memores, MASTRILLE, tui tibi pignus amoris
Solvimus, ut noſtri tu memor eſſe velis;
Tu memor, excelſa qui nunc in ſede tuarũ
Lumine virtutum ſplendidiore nites;
Quiq. Deo propior pro nobis ſæpe precari,
Pro Patria, & ſancta Relligione potes.
O! utinam, quæ certa cano, completa viderem,
Et tantùm nobis invida fata darent,
Spero, Thienæ quod tu nova gloria gentis,
Tertius ex illis, quos veneramur, eris.

CARMINA ETRUSCA

In ejuſdem Viri commendationem.

Ex Petro la Grua Imperialis Collegii Convictore.

Perche moſtro crudel, invida morte
Scocchi lo ſtrale, e'l grand'Eroe ci togli?
Perche del più bel fregio il mõdo ſpogli,
Empia, che ad ogni mal ſchiudi le porte?
Perche moſtro crudele, invida morte?
Mira tralle tue prede, e poi raccogli
Se preda mai ſimile è tocca in ſorte
A tua fierezza, onde colpir tu ſogli
O'l giuſto, o'l ſanto, o l'innocẽte, o'l forte.
Perche moſtro crudele, invida morte?
Ecco ſpento lo zelo, e l'oneſtate
In un ſol giorno, e gli occhi miei dolenti
Due fonti ſpandon per le ſtrade uſate.
Ecco ſpento lo zelo, e l'oneſtate.
Non morío nò, che vive in grembo a Dio,
Morte riſpoſe allora in tali accenti.
Perche dunque riprondi il colpo mio?
Non morío nò, che vive in grembo a Dio.

Ex Joanne Platamoneo ejuſdem Collegii Convictore.

Quella cetra gentil, che gl'aſpri monti
Traſſe col dolce armonioſo canto,
E le non dome belve, e i freſchi fonti,
E che ſola fra tutte ottenne il vanto;
Cantò de' grandi Eroi gl'egregi, e conti
Fatti; mai poi che te Tommaſo alquanto
Lodò con rime ardite, e verſi pronti,
E i pregi, c'a te fan corona, e manto,
Parmi vederla a un verdeggiante alloro
Pendente ſtar, che il caro ſuo Paſtore
Sprezza, e l'arte ſua dolce, e'l ſuo lavoro:
E parmi, che ſdegnoſa in tutte l'ore
Dica ſuperba de' Paſtori al coro
Non ſie chi di toccarmi abbia l'onore:

V

VINCENTII GARSIÆ
Clerici Regularis
ELOGIUM LVII.

VINCENTIUS GARSIA Panormitanus Clericus Regularis, Joſephi Garſię Marchionis Savochettæ, & Margaritæ Roſelli filius, Clericorum Regularium Ordinem iniit Panormi decima nona Martii 1668. in Divi Joſephi Ædibus, ubi 25. Maji 1670. ſolemnibus ſeſe votis auctoravit. Emenſus Philoſophica, ac Theologica ſpatia, primùm in ſacris concionibus operam poſuit, declamavitque e ſuggeſtu aliquot annos non ſine auditorum profectu, & voluptate. Dein formandis aliorum moribus admotus, Tyronum Magiſterium magno cum religioſæ juventutis emolumento geſſit. Pietati ſiquidem, ac regulari obſervantiæ cum paucis addictus, omnibus exemplo magis, quàm verbis præluxit. Ob id variis Præfecturis cohoneſtatus eſt: nam ſexies Præpoſiti munere ſodales ſuos in utraque Panormitana Domo S. Joſephi, & Beatæ Mariæ Virginis a Catena rexit. Quinquies Siciliæ viſitationem obivit. In expiandis mortalium noxis plurimùm allaboravit: poſuitque præcipuum ſtudium in dirigendis ad Chriſtianæ perfectionis culturam animabus ſuæ curæ concreditis; e quibus nonnullæ ſanctimoniæ laude floruêre, ut inter alias Maria Salvatora Perez Ordinis Prædicatorum, ſoror converſa in Aſceterio Monialium S. Catharinæ Virginis, & Martyris, quæ cœleſtis ejus doctrinæ pabulo per decem & amplius annos enutrita, toti Monaſterio, quâ humilitate, quâ patientiâ, animiq. candore, ac cæteris virtutibus præfulſit. Cujus quoque vitæ ſeriem efflagitantibus ejuſdem Monaſterii Sanctimonialibus italico idiomate conſcripſit, & evulgavit. Denique ætate jam defecta, & adverſa valetudine laborans, pias exercitationes, omneſq. regularis obſervantiæ leges nunquam prætermiſit, ac propè octogenarius variis conflictatus morbis, ſupremum diem clauſit 16. Febr. 1732.

Mentionem ipſius facit Antoninus Mongitore in libro: *Panormus devota Deiparæ Virginis tom. 2. pag. 256.* in elogio ejuſdem Mariæ Salvatoræ Perez. Item *de Eccleſiis Panormitanis cap. Eccleſia S. Joſephi, & S. Mariæ de Catena.*

Edidit

Compendio della vita, e virtù di Suor Maria Salvatora Perez Palermitana, Sorella profeſſa nel venerabile Moniſtero di S. Catarina Vergine, e Martire dell'Ordine de' Predicatori. Panormi typis Felicis Marini 1717. in 8.

CARMINA LATINA
In VINCENTII laudem.

I.

PLuribus in terris vixit Vincentius annis
Dotibus & meritis dives ubique ſuis.
Quæ micuit pietas illi puerilibus annis
Viſa eadem miris creſcere adulta modis.
Divorum hinc cultus, nitor aræ, & cura ſacrorum,
Atque Dei zelus, Relligionis honos.
Eximius legum cuſtos, rectorque ſuorum
Lentus agit, loquitur parcius ore gravi.
A puero caſtus, pudor ora, modeſtia vultum
Exornant mores cor animumque ſimul.
Virtutum ſplendore nitens, velut ætheris aſtrum
Emicat & radios mittit in orbe ſuos.
Percuſſus nuper crudeli vulnere lethi
Decidit, at noſtro in pectore vivit adhuc.

II.

Relligio, integritas morum, cuſtodia legum
Sunt tibi Vincenti *fœdere juncta ſimul.*
Quæ dum in corda hominum transfundere ſemper curas,
Fit probitas vitæ lex animata tuæ.

DISTICHON
Ex Hieronymo Pilo Roccæcolumbæ Principe.

EXemplar morum, vitæ præceptor, bonorum
Contemptor, columen pauperum, honor Patriæ.

VIN-

Digitized by Google

VINCENTII MIGNIÆ
Clerici Regularis
ELOGIUM LVIII.

VINCENTIUS MIGNIA Panormitanus, Clericus Regularis, germanus frater Venerabilis Joſephi Migniæ, (de quo ſupra) quinto decimo ætatis anno Theatinæ diſciplinæ ſe mancipavit Panormi in Divi Joſephi Domo 17. Octobris 1609. ubi in ſequenti mox anno vota pronunciavit 18. ejuſdem menſis. Humanioribus literis, ſeverioribuſque excultus ſcientiis, vires omnes ad eloquentiæ ſtudium convertit, cujus latices in præcipuis Siciliæ civitatibus effudit, tantaque eruditione repletus inclaruit, ut magnum literatorum concurſum ad ſuas conciones evocaverit. Syracuſis, ubi diù moram protraxit, bis auditus eſt in quadrageſimali curriculo magno cum plauſu, & aſſenſione omnium. Virtutibus inſuper ornatus, velut bonorum exemplar inter ſuos refulſit. Regularis obſervantiæ fuit etiam tenaciſſimus, a cujus legibus ne latum unguem diſcedebat. Orationi ſummopere deditus, pluſculas diei horas divinis dabat commentationibus. Animarum ſalute æſtuavit, plureſque inveteratos peccatores a vitiorum cœno, quâ privatis monitis, quâ igniris ſermonibus ad meliorem frugem traduxit. Denique laboribus, & morbis conſumptus Panormi mortalitatem exuit 3. Julii 1666. ætatis ſuæ 72.

Ipſius meminit Philadelphus Mugnos *in Theatro Geneolog. Nobilit. Siculæ par. 2. fol.* 87. Aſt ejus laudes habes apud Antoninum Mongitore *in Biblioth. Sicula tom. 2. fol.* 289. ubi legitur ſequens elogium. *Vincentius Mignia Panormitanus, Ordinis Clericorum Regularium, inter quos ſolemnia emiſit vota Panormi 28. Octobris 1610. Gravioribus diſciplinis eruditus, doctrina, & pietate inſignis effloruit. Vivebat anno 1662. ſenectutem adeptus.* &c.

Edidit ex eodem Mongitore ſub anagrammatico nomine Ignatii Munneci *Breve relazione della vita eſemplare, e ſanta morte del Molto Rev. P. D. Giuſeppe Mignia Palermitano, Chierico Regolare.* Neapoli apud Ægidium Longum 1662. in 8.

CARMEN LATINUM
In ejuſdem laudem,

In quo Vincentius, qui diù vixit, comparatur cum ipſius germano fratre Joſepho in florenti ævo ſublato ex peſte ob eximiam in proximos charitatem.

Par tibi cum fratre eſt virtus, & Numinis ardor,
Vincenti, ut diſpar ſors inimica fuit.
Te ſiquidem mors blanda diù ſervavit ad arma:
Illum proximi amor ſuſtulit ante nimis.
Præmia quæ prius accepit, qui mortuus ante,
Reddita ſunt ſerò centuplicata tibi.
Quippe ad canitiem deducens uſque juventam
Præclaris meritis en cumulatus obis.

Ex hactenus recenſitis quinquaginta octo Theatinis Scriptoribus Ven. Domûs S. Joſephi Cleric. Regularium Vrbis Panormi

HABES HIC, AMICE LECTOR,

SEx illuſtres viros, qui eccleſiaſtica fulgentes dignitate, meritis ſuis, & honoribus præfatam Divi Joſephi Domum nobilitarunt; cujuſmodi ſunt. Joſeph Maria de Thomaſiis S. R. E. Presbyter Cardinalis, Joſeph Cicala Meſſanenſium Archipræſul, Franciſcus de Neapoli Belcaſtrenſis Epiſcopus, Cajetanus de Caſtillo Liparenſium Præſul, Hieronymus Ventimiglia ejuſdem Eccleſiæ Paſtor, & Bartholomæus Caſtellus Mazarienſium Antiſtes.

Octo verò humanæ gloriæ, & honorum contemptores inſignes, qui collatas ſibi, vel oblatas primarias dignitates eccleſiaſticas, heroica humilitate reſpuerunt: nempe laudatum ſuperius Joſephum Cardinalem de Thomaſiis, qui licèt Romani Pontificis Clementis

mentis

Digitized by Google

meutis XI. coactus imperio ſacram Purpuram acceptaverit, illam tamen ante Pontificium præceptum, fortiter, conſtanterque rejecit; Franciſcum de Monacho, qui Rhemenſem Archiepiſcopatum in Gallia; Benedictum de Porto, qui Siciliæ Epiſcopatum; Carolum de Thomaſiis, qui Pactenſem Cathedram; Franciſcum Maggium, qui infulam in Regno Neapolis; Joannem Giſulſum, & Joſephum Buccafochium, qui Mazarienſis Eccleſiæ regimen recuſarunt.

Patres quoque ſanctimoniæ famâ celebres viginti, videlicet Andream Cirinum, Antoninum Ventimiglia, Antonium Jardina, Bartholomæum Caſtellum, Benedictum de Porto, Carolum de Tomaſiis, Chriſtophorum Caſtellum, Emmanuelem Calaſcibetta, Franciſcum, & Hieronymum Maggios fratres, Hieronymum Pilum, Joannem la Roſa, Joannem Saccarellum, Joannem Baptiſtam Pilum, Joſephum Mignia, Joſephum de Thomaſiis, Petrum Jardina, Petrum Cajetanum Orioles, Placidum ſeniorem Vannum, & Thomam Maſtrillum.

Miſſionarios Apoſtolicos ſex, qui zelo fidei ſuccenſi, ad infidelium regiones immigrarunt; nempe Antoninum Ventimiglia, Antonium Jardina, & Chriſtophorum Caſtellum &c.

Tres etiam flagrantiſſimos viros, qui charitate erga proximos æſtuantes, ultro ſeſe peſtilentiæ tempore ægrotantium famulatui manciparunt, vel ſaltem ad miniſtranda eis ſacramenta ſponte obtulêre, cujuſmodi ſunt: Auguſtinus Arata, Joſeph Mignia, & Jo. Bapt. Pilus.

Duos ſupra viginti præſtantiſſimos Theologos, qui inſigni doctrina præditi effulsêre, nempe Albertum Fardella, Antoninum Diana, Antoninum Marcheſium, Bartholomæum Caſtellum, Cajetanum de Caſtillo, Carolum de Thomaſiis, Clementem Ficarra, Franciſcum de Monacho, Franciſcum de Neapoli, Hieronymum Maggium, Hieronymum Matranga, Hieronymum Ventimiglia, Joannem la Roſa, Joannem Baptiſtam Arata, Joſephum Buccafochium, Joſephum de Thomaſiis, Lucium Creſcimannum, Petrum Cajetanum Orioles, Petrum Paternonium, Philippum Setajolum, Placidum ſeniorem Vannum, & Roſarium de Valle; exceptis viventibus.

Juris utriuſque Doctores, qui cauſarum Patronos non ſine doctrinæ, & integritatis laude egerunt, tres; Clementem ſcilicet Ficarra, Franciſcum Buſcellum, & Joannem la Roſa.

Decem celeberrimos elapſi ſæculi Verbi divini præcones, qui eloquentiæ latices per Trinacriam, Italiam, Galliam, Hiſpaniam, atque Germaniam effuderunt, videlicet Franciſcum de Monacho, Franciſcum de Neapoli, Hieronymum Ventimiglia, Hippolytum Falcone, Jo. Baptiſtam Arata, Joſephum Buccafochium, Joſephum Cicalam, Joſephum Geloſum, Philippum Setajolum, & Placidum ſeniorem Vannum.

Tres alios ſupra viginti eximios Eccleſiaſtes, qui Evangelii prædicationem in Quadrageſimæ feriis, vel in feſtis anni, & Adventûs diebus, vel denique in veſpertinis horis per Siciliam & Italiam diſſeminarunt: nimirum Andream Cirinum, Antoninum Marcheſium, Antoninum Ventimiglia, Antonium Jardina, Auguſtinum Arata, Bartholomæum Caſtellum, Cajetanum de Caſtillo, Chriſtophorum Caſtellum, Emmanuelem Calaſcibetta, Franciſcum Luccheſium, Franciſcum Maggium, Franciſcum Setajolum, Franciſcum Spinellum, Joannem Giſulſum, Joſephum Ant. Amatum, Mauritium Bargelinum, Michaelem Angel. Filingerium, Petrum Cajet. Orioles, Petrum Paternonium, Petrum Setajolum, Placidum juniorem Vannum, Roſarium de Valle, & Vincentium Mignia.

Denique octo & triginta eximios viros, qui vitæ probitate, morumque integritate ſpectatiſſimi fuêre: quorum nomina recenſere hîc prætermittimus, cùm inter ipſos aliqui ſint viventes: ſequuti S. Maximi monitum, qui homilia 59. de talibus ait: *Lauda poſt vitam, magnifica poſt conſummationem*.

FINIS.

IN-

INDEX MATERIARUM,

Quas Theatini Scriptores Ven. Domûs S. Joſephi Urbis Panormi illuſtrarunt.

SACRA SCRIPTURA.

SAcram Scripturam, ſive vetus, novumque Teſtamentum commentariis, notiſque ſuis illuſtrarunt Andreas Cirinus, Carolus de Thomaſiis, Franciſcus de Monacho, & Joſeph de Thomaſiis.

Primus, ideſt

Andreas Cirinus ſcripſit

Commentaria in Geneſim. tom. 1. in folio.

Commentaria in Divi Joannis Apocalypſim tom. 2. in fol.

Prothemata in eamdem Apocalypſim.

Commentaria in Divi Joannis Epiſtolas.

Lectiones in ſacram Scripturam.

Carolus de Thomaſiis vulgavit

Canticum Canticorum Salomonis illuſtratum nova & brevi paraphraſi.

Sacræ Bibliæ Synopſim affectivam.

Schema totius ſacræ Scripturæ.

Franciſci de Monacho extant

In Cantica Canticorum facultas, ſive ad literam notæ.

Ad ſacram Regum Hiſtoriam Commentaria ſacro-prophana MS.

Franciſcus de Neapoli fecit

Explicationes ſupra Geneſim MSS.

Joſeph de Thomaſiis edidit

Pſalterium juxta duplicem editionem, quam Romanam dicunt, & Gallicanam, unà cum Canticis ex duplici item editione, & Hymnarium, atque Orationale.

Pſalterium cum Canticis, verſibus priſco more diſtinctum, argumentis, & orationibus vetuſtis, novaque literali explanatione breviſſimè dilucidatum.

Sacrorum Bibliorum juxta editionem ſeu LXX. Interpretum, ſeu B. Hieronymi veteres titulos, ſive Capitula, Lectiones; & Sticometrias ex majori parte ante annos mille in Occidente uſitata, unà cum antiquis prologis, argumentis &c. è MSS. codicibus prompta &c. Pars prior vetus teſtamentum complectens, et pars altera novum teſtamentū.

Breve riſtretto de' Salmi, che comprende i verſi d'orazione in quelli contenuti.

THEOLOGIA SCHOLASTICA.

THeologiam Scholaſticam explanarunt Albertus Fardella, Andreas Cottonus, Carolus de Thomaſiis, Hieronymus Maggius, Hieronymus Matranga, Joſeph de Thomaſiis, & noviſſimè Jacobus Gravina.

Alberti Fardellæ extant

In univerſam Theologiam Tractatus 8.

Andreæ Cottoni

Diſputationes in Theologiam Scholaſticam, Dogmaticam, et Polemicam MSS.

Caroli de Thomaſiis

Quodlibeta Theologica.

Commentarii, & Aphoriſmi in univerſam Summam Divi Thomæ, quibus omnium quæſtionum, & articulorum doctrina breviter, & dilucidè explicatur.

Arbor uberrima ſacræ doctrinæ, ſeu Commentarii, & Aphoriſmi in Summam Divi Thomæ.

Schema, ac Breviarium totius Divi Thomæ Summæ.

Schema divinorum attributorum.

Schema majus, ſeu magna arbor univerſæ Summæ Divi Thomæ quatuor apertis foliis explicata.

Hieronymi Maggii

In ſacram Theologiam diſſertationes.

Hieronymi Matrangæ

In univerſam Doctoris Angelici Summam Acroamata Theologica in quatuor partes diſtributa.

I. Pars. De Deo uno intra ſe bino proceſſu fœcundiſſimo.

De Deo uno ad extra exuberante.

II. Pars. De Deo Homine uno, & compoſito.

De Deo Homine uno multifariam præſente.

III. Pars.

III. Pars. De Mundo corporeo.
De Mundo incorporeo.
IV. Pars. De Homine a natura compoſito, & ornato.
De Homine ſupra naturam inſtructo.
De Homine contra, & præter naturam vitiato.

Joſephi de Thomaſiis

Inſtitutiones Theologicæ antiquorum Patrum.
Indiculus Inſtitutionum Theologicarum veterum Patrum.

Jacobi Gravinæ

Synopſis Theologiæ veterum Patrum.

Lucii Creſcimanni

Tractatus Theologici de Deo, divinisque ejus Attributis, de SSS. Trinitate, de Incarnatione, de Gratia, de Beatitudine, & Actibus humanis MSS.

THEOLOGIA MORALIS.

DE Morali Theologia primus omnium ſcripſit Antoninus Diana, quem ſequuti ſunt Carolus de Thomaſiis, Clemens Ficarra, Franciſcus Maggius, Hieronymus Matranga, Joannes la Roſa, Lucius Creſcimannus, & Michael Angelus Filingerius.

Antoninus Diana vulgavit

Reſolutionum moralium partes duodecim, in quibus omnes ferè caſus, & quæſtiones ad moralem Theologiam ſpectantes dilucidè pertractantur, & reſolvuntur.

Carolus de Thomaſiis edidit

Tabulam auream operum omnium Antonini Dianæ C. R. quâ Reſolutionum plusquam ſex millia, pluraque aliorum caſuum millia in duodecim partes promiſcuè impreſſa, rectâ, & clarâ methodo in 150. Tractatus ritè, ac ſcholaſticè ordinantur, & diſponuntur.

Clemens Ficarra

De Fama Tractatum Theologicum moralem. Partes 2. in fol.

Franciſcus Maggius

Centum diſquiſitiones aſceticas, vel morales de Religioſorum Hominum Menſa.

Hieronymus Matranga

Selectarum, & variarum Conſultationum libros duos.

Joannes la Roſa

Conſultationes Theologico-Morales.

Lucius Creſcimannus

Tractatus morales, & reſolutiones caſuum conſcientiæ MSS.
De Sacramentis in genere, & in ſpecie.

Michael Angelus Filingerius

Reſolutiones caſuum conſcientiæ circa Sacramentorum adminiſtrationē MSS.

MATERIÆ
Spectantes ad Trib. S. Inquiſitionis.

Antoninus Diana.

DE denunciationibus faciendis ex edicto DD. Inquiſitorum. Part. I.
De Abſolutione ab Hæreſi, & aliis delictis pertinentibus ad Tribunal S. Officii. Part. I.
De Tortura in S. Officio ſuſpectis vehementer de hæreſi inferenda. Part. IV.
De pœnis delictorum pertinentium ad Tribunal S. Inquiſitionis. Part. IV.
De officio, & poteſtate Inquiſitorum. Part. IV.
Decreta, & Conſtitutiones recentiorum Pontificum pertinentes ad S. Officium.
De Confeſſariis ſollicitantibus, qui denunciandi ſunt ad S. Officium. Part. IV.

Hieronymus Matranga

Fidei Areopagum, in quo propoſitiones innumeræ, quas ferrea noſtra ætas aut temerè vomit, aut callidè evulgandas protulit, ſubtiliſſimè examinantur, & notâ theologicâ inuruntur. Plurimæque reorum cauſæ ad Tribunal S. Inquiſitionis ſpectantes referuntur, criminum qualitas, & circumſtantiæ expenduntur, deque iis judicium fertur.

THEOLOGIA POLEMICA,
ſeu Controverſiæ Fidei.

DE rebus ad Fidem ſpectantibus, & præſertim de Romani Pontificis poteſtate, & infallibilitate egerunt, ſuperiùs laudatus Antoninus Diana, Albertus Fardella, Cajetanus Cottonus, & Franciſcus de Monacho.

Albertus Fardella edidit

Opticæ Inviſibilium, ſeu veritates fidei umbrâ, & naturæ lumine exortas, per varias diſputationes diſtinctas.

Antoninus Diana evulgavit

De Primatu ſolius Petri diſputationes apologeticas.

Item

Item *De infallibilitate decretorum Summi Pontificis extra Concilium.*

De poteſtate Pontificis in ordine ad Sacramenta.

De poteſtate Pontificis ornandi Principes laicos.

De Adoratione Summi Pontificis.

Cajetanus Cottonus

Symbolum Apoſtolico-Theologicum in ſexdecim diſtributum articulos, in quibus ſelectiores univerſæ Theologiæ Polemicæ, & Speculativæ quæſtiones continentur.

Franciſcus de Monacho

De Fidei unitate libros tres ad Carolum Britanniarum Regem.

Romani Pontificis characteres.

Diſſertatiunculam de Fermento Euchariſtico.

JUS CANONICUM.

IN Jus Canonicum, ſive in ſacros Canones erudite ſcripsêre Antoninus Diana, Andreas Cottonus, Franciſcus Maggius, Franciſcus de Monacho, Franciſcus de Neapoli, Gaſpar Filingerius, Hieronymus Maggius, & Joannes la Roſa.

Antoninus Diana egit

De Legibus. part. 1.

De Contractibus. part. 1.

De Horis Canonicis. part. 2.

De celebratione Miſſarum. part. 2.

De Irregularitate. part. 3.

De Homicidio, & Reſtitutione. part. 5.

De Mutis, Surdis, & Cæcis. part. 5.

De Excommunicatione. part. 5.

De Suſpenſione, & Interdicto. part. 5.

De Indulgentiis, & Jubilæo. par. 5.

De Familia laica Nuntiorum Apoſtolicorum. part. 6.

De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium. part. 6.

De Bello. part. 6.

De Conſuetudine. part. 6.

De Poteſtate Epiſcoporum quoad diſpenſandum, & abſolvendum vigore cap. 6. *ſeſs.* 24. *Concilii Trident. de Reform. part.* 7.

De Datis, & promiſſis ſuper Bulla Gregorii XIII. part. 7.

De Abortu. part. 7.

De Teſtamentis privilegiatis ad pias cauſas peſte infectorum, & militum. par. 7.

De Servis, & Mancipiis. par. 7.

De Ceſſione bonorum, & dilationibus moratoriis a Principibus concedi ſolitis. part. 7.

De Ludo, & Sponſalibus. part. 7.

De Diſpenſatione. part. 7.

De Poteſtate Capituli ſede vacante. par. 8.

De Executoribus Teſtamentorum. par. 8.

De Donationibus. part. 8.

De Oratoriis privatis Sæcularium, Regularium, Epiſcoporum, & Cardinalium. part. 9.

De Altaribus privilegiatis. part. 9.

De Excommunicatione ob percuſſionem Clerici. par. 9.

De Theſauris. par. 9.

De priſco more eligendi Epiſcopos contra quoſdam pſeudo-Sorboniſtas. part. 10.

De prohibitione ne Clerici præſint exercitibus. par. 10.

De libertate conſcientiæ, an poſſint illam Principes laici Hæreticis concedere? part. 10.

De numero Electorum Imperatoris augendo, vel minuendo. part. 10.

De jure protectionis, ſeu clientelæ. par. 10.

De pœnis, ſeu mulctis pecuniariis Epiſcopo non applicandis. part. 10.

De diſpenſatione cum Regularibus illegitimis. part. 10.

De cingulo militari pro validitate profeſſionis Equitum Melitenſium. part. 10.

De conſecratione Epiſcoporum. part. 12.

De collocutionibus, & ſcriptionibus prohibitis tempore Conclavis. par. 12.

De Immunitate Eccleſiaſtica paſſim per omnes tractatus.

Andreas Cottonus ſcripſit

Quæſtiones in quinque libros Decretalium Gregorii IX.

Item *Poſitiones Hiſtorico-Polemicas Canonicas ſelectas ex libro* 1. *Decretaliũ.*

Franciſcus Maggius

Ad quid Sacriſta major Regii Sacelli Neapolis teneatur erga Capellanum majorem?

An Cæmeterium Religioſorum hominum Cæmeterio ſanctimonialium poſſit eſſe contiguum?

Franciſcus de Monacho

De uſuris in mutuo emptore & venditore. lib. VIII.

Franciſcus de Neapoli fecit
Sanciones Canonicas, & Decreta Synodalia.
Gaſpar Filingerius ſcripſit
Diſſertationem Canonico-Moralem de quarta funerali.
Hieronymus Maggius
Allegationes de irregularitate pro Domino Franciſco Catalano.
Joannes la Roſa
Conſultationes Canonico-Morales.

JUS CIVILE.

De Jure Civili egit Franciſcus Buſcellus, qui vulgavit
Allegationes pro Porſia de Regio contra Spect. Jacobum de Syracuſa.

RITUS, SIVE CÆREMONIÆ SACRÆ.

In materia Rituum eruditè ſcripſerunt Franciſcus Maggius, Joſeph Buccafochius, & Joſeph de Thomaſiis.
Franciſcus Maggius edidit libros
De ſacris Caremoniis circa domus Dei decorem, ſalutationem Angelicam, & eccleſiaſticam honeſtatem. tom. 1. in fol.
De ſacris Caremoniis obiri ſolitis in Dei Templis, & Monaſteriis. tom. 1. in fol.
De ſacris Caremoniis, quæ in præparatione ad Miſſam, & in tremendo Miſſæ ſacrificio obiri debeant. tom. 1. in fol.
Catalogum religioſum, actus dedecentes, & indecoros enumerantem, ab omni ſacro Deo homine procul eliminandos. tom. 1. in fol.
Caſtaldinam praxim ſacrorum rituum emendis expurgatam, & multis annotationibus auctam.
Rituale Theatinum Sanctimonialium, ac Virginum in Eremo, ac Congregatione degentium.
Formam tradendi ſcapulare cæruleum.
Rito nell'ingreſſo delle Vergini Teatine nella Congregazione della Ven. Orſola Benincaſa.
Joſeph Buccafochius ſcripſit
Ideam Theologico-Moralem, in qua Sacerdotum dignitas, ritus, cæremoniæ, Miſſæ ſtipendia explicantur.

Joſeph de Thomaſiis vulgavit
Breviculum aliquot monumentorum veteris moris, quo Chriſti fideles ad ſæculum uſque decimum utebantur in celebratione Miſſarum.
Codices Sacramentorum nongentis annis vetuſtiores, nimirum libros tres Sacramentorum Romanæ Eccleſiæ, Miſſale Gothicum, ſive Gallicanum, vetus Miſſale Francorum, Miſſale Gallicanum vetus.
Reſponſorialia, & Antiphonaria Romanæ Eccleſiæ a S. Gregorio Magno diſpoſita.
Antiquos libros Miſſarum Romanæ Eccleſiæ, id eſt Antiphonarium S. Gregorii Papæ, &c.
De privato eccleſiaſticorum officiorum Breviario extra Chorum.
Officium Dominicæ Paſſionis.
Memorialem Indiculum veteris, & probatæ in Eccleſia conſuetudinis concedendi Indulgentias.
Catecheſim S. Auguſtini de catechizandis rudibus.
Officio privato di S. Gaudenzio Veſcovo di Rimini.
Meſſa per la buona morte conceduta dal Sommo Pontefice Clemente XI. a richieſta del Gran Duca di Toſcana Coſimo III.

PHILOSOPHIA.

Utramque Philoſophiam, Platonicam ſcilicet, & Ariſtotelicam, eruditè explanarunt Andreas Cirinus, qui pariter de natura quorumdam animalium diſſeruit, Carolus de Thomaſiis, Franciſcus de Monacho, Lucius Creſcimannus, & Michael Angelus Filingerius.
Andreas Cirinus explanavit
Philoſophiam Platonicam.
Philoſophiam Epicteti, ſive de Conſtantia.
Scripſit
De venatione, & natura animalium.
De natura, & ſolertia Canum.
De natura Piſcium.
De natura Elephantum.
Carolus de Thomaſiis edidit
Epiſtolam ad Alexandrum VII. de mira utriuſque Philoſophiæ naturalis, & divinæ harmonia.

Franciſcus de Monacho

In univerſam Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria.

Lucius Creſcimannus

In univerſam Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria. tom. 2. MSS.

Michael Angelus Filingerius

In eamdem Ariſtotelis Philoſophiam Commentaria MSS.

DE ARTE ORATORIA.

Michael Angelus Filingerius ſcripſit

Trocinium eloquentiæ, in quo diſcipulorum ingenia Rhetorum præceptis expoliuntur.

LITERÆ HUMANÆ.

Humanas literas propenſiori quodam ſtudio coluerunt Antoninus Diana, Auguſtinus Arata, Cajetanus de Caſtillo, Cajetanus Cottonus, Carolus de Thomaſiis, Franciſcus Maggius, Franciſcus de Monacho, Hieronymus Matranga, Hippolytus Falconius, Placidus junior Vannus, & Roſarius de Valle: qui quæ identidem hac in re ſcripſerunt, aut ediderunt, aut evulganda reliquere.

Antoninus Diana edidit

Canzoni Siciliane, quæ habentur in tomo primo Muſarum Sicularum *par.* 2. *pag.* 84.

Auguſtinus Arata

Canzoni Siciliane, quæ pariter habentur in Muſis Siculis *par.* 4.

Carmina in laudem Urbani VIII.

Carmina nonnulla MSS.

Cajetanus de Caſtillo

Nonnulla carminum genera.

Cajetanus Cottonus vulgavit

Rythmum complectentem Divi Cajetani Vitam.

Scripſit verò

Hymnum carminibus Aſclepiadeis de S. Cajetano.

Hymnum carminibus Trochaicis de eodē.

Hymnum carminibus Sapphicis de S. Andrea Avellino.

Nonnullas Epigrammatum centurias.

Carolus de Thomaſiis

Hymnum glorificationis, pia paraphraſi breviter per caſus expenſum.

Franciſcus Maggius

Vitam Ven. Urſulæ Benincaſa carminibus expenſam.

Poemata, Epigrammata, & Elogia virorum illuſtrium.

Franciſcus de Monacho

Horas ſubcæſivas; ſeu honores publicos B. Andreæ Avellino decretos.

Amœnitates Poeticas, Hiſtoricas, Ethicas, Politicas, Geographicas, et Theologicas.

De Luſibus Naturæ libros quinque.

Hieronymus Matranga

Porticum Muſarum, quâ poematibus, carminibus, anagrammatiſmis, elogiis, inſcriptionibus, quâ emblematis, iconibus, ſchematiſmis, ceteriſque poeſeos coloribus quadripartitò, & variè ornatam, & depictam.

Hippolytus Falcone

Pindo ſacro, opera, in cui ſi deſcrivono i miracoli dell' Arcangelo S. Michele Principe della milizia celeſte. Carmine Etruſco.

Placidus junior Vannus

Eclogam pro centenario S. Roſaliæ.

Panegyrim in laudem D. Cajetani carminibus expreſſam.

Carmen ſacrum in honorem S. Andreæ Avellini.

Epigrammata gratulatoria pro ſolemni Apotheoſi ejuſdem Divi Andreæ Avellini in Templo S. Joſephi Panormi.

Carmina gratulatoria pro adventu Victorii Amedei Sabaudiæ Ducis.

Ad Deiparam Virginem pro ultimo vitæ agone deprecationem, carminibus expoſitam.

Ejuſdem Deiparæ Virginis ſimilitudines è ſacris literis excerptas, & verſibus expenſas.

Hymnum duplicem ad eamdem Deiparam Virginem.

De admirandis diei vigeſimæquintæ Martii in feria ſexta.

Pro reditu Hiſpanorum in Siciliam carmina 218.

Elegiam pro Terræmotu Urbis Panormi an. 1726.

Miſcellanea quamplurium Epigrammatum, &c.

Roſarius de Valle

Varia carminum genera italico idiomate.

Dialogos, & cantiones varias.

AD

AD ACADEMIAS PERTINENTIA.

Andreas Cirinus ſcripſit

DE ſedanda, & componenda Republica.

Encomium Medicæ artis.

Carolus de Thomaſiis edidit

Schema feſtivum pro ſacræ Urbis incolumitate ſub optimo Pontificis Alexandri VII. Principatu.

Franciſcus Maggius

Eminentiſſimo Principi Fr. Gregorio Caraſæ in Magnum Hieroſolymitani Ordinis Equitum Magiſtrum electo Patrum Cler. Regularium gratulationem.

Eminentiſſimo Principi Fr. Vincentio Urſino S. R. E. Cardinali Neapolim adventanti Patrum Cleric. Regularium gratulationem.

La Colomba coll'ulivo, diſcorſi predicabili accademici.

Franciſcus de Monacho

In actores, & ſpectatores Comœdiarum paræneſim.

Hieronymus Matranga

De Academia ſyntagmata decem.

Il deſiderio prigioniero de' Santi Padri nel Limbo, diſcorſo accademico.

Iperboli propoſti agl'intelletti umani, diſcorſi accademici.

Joannes Baptiſta Arata

La bocca della verità all'orecchie, e cuori de' Principi, diſcorſi criſtiani politici.

Petrus Paternonius

I trionfi del Tebro ſuperati da quelli dell'Oreto.

Philippus Setajolus

Diſcorſo in lode della Signora Elena Lucrezia Cornaro Piſcopia.

DE SSS. TRINITATE, EJUSQUE LAUDIBUS.

Carolus de Thomaſiis

E Servizio cotidiano alla Santiſſima Trinità.

Joſeph Geloſus

Santorale, diſcorſi de' ſovrani lodamenti della SSS. Trinità.

DE CHRISTO DOMINO, EJUSQUE PASSIONE.

Andreas Cirinus

DE Paſſione Domini.

Antoninus Ventimiglia

Colloquj della Paſſione di Criſto noſtro Signore.

Benedictus de Porto ſcripſit

De Chriſti Domini cruciatibus pias Meditationes.

Carolus de Thomaſiis vulgavit

Horologium hiſtoricũ Dominicæ Paſſionis.

Schema horologii hiſtorici Dominicæ Paſſionis.

La Paſſione del Signore conſiderata in dodeci ſtati &c. diviſa in 12. tomi corriſpondenti a' 12. meſi dell'anno, con altri tre tomi contenenti tavole utiliſſime per uſo dell'Opera.

Abitazione perpetua nelle piaghe del Crociſiſſo.

SS. Jeſu Domini doſcologiam.

Orationem, ſeu affectus ad Chriſtum crucifixum.

Pſalmum quinquageſimum in ſenſu accommodo ad Chriſtum crucifixum.

Septem itinera paſſionis myſticè meditãda.

Chriſtophorus Caſtellus

Meditazioni, ed orazioni giaculatorie ſopra i miſterj della Paſſione di Criſto.

Meditazioni della Paſſione di Criſto rappreſentanti ciaſcun miſtero della medeſima. In lingua Georgiana.

Hippolytus Falcone

La Granadiglia del Calvario, cioè la Paſſione di Gesù Criſto.

Il Giglio delli Convalli, cioè la Naſcita di Criſto.

Della Reſurrezione di Gesù Criſto &c. ſotto l'allegoria dell'Amaranto.

La Roſa eloquente, cioè la predicazione di Criſto.

Joannes Giſulfus

De Chriſti Domini cruciatibus.

Thomas Maſtrillus

Meditationes de Chriſti Domini cruciatibus.

DE BEATA VIRGINE MARIA, EJUSQUE LAUDIBUS.

Andreas Cirinus

DE pulchritudine Beatæ Mariæ Virginis.

Antonius Marcheſius

Meditazioni dell'eſpettazione del parto di Maria Vergine.

Carolus de Thomaſiis vulgavit
Roſarium B. Virginis, Seraphici Bonaventuræ principiis ſpiritualiter expenſum.
Mariæ præſentiam ſeptem Salutationibus Angelicis efficacius coruſcantem.
Salutationem Angelicam chronologicam.
Orationem Marialem, ſeu ſeptem petitiones, quas B. Virgo Maria quotidie faciebat dum morabatur in Templo.
Septem Salutationes Angelicas, ſeptem diei horis addictas.
Ave Maria parodiis, & paraphraſibus B. Mariæ Virginis principalibus feſtivitatibus, ac myſteriis piè & non injucundè accommodatam.
Munuſculum B. Virginis viſitantibus ſuum dulcem Natum pauperrimè in Præſepio.
Clypeos Marianos pro ſacra Æde Lauretana.
Giornata divota della Madonna, cioè ſette Ave Maria aſſegnate a ſette ore diverſe del giorno.
La preſenza di Maria conſiſtente in ſette Salutazioni Angeliche.
La ſacra Corona della Madonna cavata dalle parodie Mariane, e ſpiegata in ſette Salutazioni.

Franciſcus Maggius
Duodecim Stellas B. Mariæ Virginis, ſive duodecim Privilegia ejus Immaculatæ Conceptionis.
Roſarium B. Mariæ Virginis juxta SS. Evangeliorum &c. hiſtorias concinnatum.
Apparatum, & hebdomadam B. Mariæ Virginis Deiparæ ſacram.
Reflexiones de auguſtiſſimo, & ſanctiſſimo nomine Mariæ Virginis.
Argumenta pro Immaculata Conceptione deducta e totius Quadrageſimæ concionibus.
De Immaculatæ Virginis Conceptione diſquiſitiones varias.
Ordinem Marianum PP. Prædicatorum.
Marianum Ordinem Minorum S. Franciſci.
Carmelum Marianum, ſive Carmelitanum, & Elianum Religionem a Deipara Virgine quammaximis beneficiis illuſtratam.
Ordinem Clericorum Regularium Marianum.
Societatem Jeſu Marianam, ſive a Deipara Maria Virgine inſignibus aliquot beneficiis illuſtratam.
Voto, e giuramento de' Padri Chierici Regolari della Città di Palermo, e divozione de' fedeli ad onore del ſantiſſimo nome, e della gran Madre di Gesù Maria Vergine concetta ſenza peccato originale.
S. Gaetano a piedi dell' Immacolata Signora, overo Corona di dodeci Stelle.

Hieronymus Pilus
Lucubratiunculam de B. Virgine Maria.

Joſeph Mignia
Hymnum Deiparæ Virginis Mariæ.

DE SANCTIS, EORUMQUE LAUDIBUS.

Cajetanus Cottonus edidit
Sancti Cajetani iconem virtutum lineamentis expreſſam.

Carolus de Thomaſiis
Annum Bonaventuræ igneis Seraphicæ doctrinæ floribus vernantem, ſeu Divi Bonaventuræ de quatuor mentalibus exercitiis floridas ſententias.
Igniti cordis Ignatii Martyris igneum ſimulacrum.
Cajetano, corde hinc inde alis acto, conſuetas metas prætervolanti, & in ipſo Dei ſinu nidificanti, orantis obſequia.
Flores Seraphicos S. Franciſci excerptos ferè omnes ex ejus opuſculis.
S. Thomæ de Villanova flagrantiſſima duo, ſed verò mira verba: Amo, quia amo; amo, ut amem.
S. Gaetano venerato, ed invocato con diverſi eſercizj, ed orazioni.
Gaetana divotiſſima, cioè eſercizj da farſi ad onore di S. Gaetano.
Immagini de' cinque Santi, Gaetano, Franceſco, Filippo, Luigi, e Roſa, ſpiegate encomiaſticamente.
La Cella interna di S. Catarina di Siena delineata nella medeſima Santa.
Cento Eſtaſi di S. Pietro d'Alcantara, e Maria Maddalena de Pazzis.
Divozione al Principe degli Apoſtoli San Pietro ne' più ſegnalati luoghi delle ſue glorioſe memorie nell' Alma Città di Roma.
Roſario di S. Roſa Vergine di Lima del Terz' Ordine di S. Domenico.

Prodigio dell'Amor Serafico di S. Bonaventura.

Franciſcus Maggius

Coronam Stellarum duodecim, ſive duodecim prærogativas, quæ S. Cajetani caput, ejuſque Ordinem mirificè decorant.

Devotum, & ſupplicem ad S. Cajetani pedes.

Specialem, ac propriam S. Cajetani, & ab eo conditi Ordinis Clericorum Regularium laudem.

S. Gaetano riſtoratore della vita apoſtolica nel ſuo Ordine de' Chierici Regolari, celebrato con elogj da graviſſimi Perſonaggi, e Scrittori degli Ordini più nobili della Chieſa.

Tre Maeſtri del Mondo, e glorioſiſſimi Patriarchi di tre ſegnalate Religioni, S. Ignazio, S. Gaetano, e S. Elia, deſcritti con orazioni, e diſcorſi.

Franciſcus de Monacho

Evangelicæ paupertatis characteres, ſive S. Cajetani paupertatem evangelicam.

Joſeph Geloſus

I celeſti Teſori dell'incomparabile grandezza di S. Giuſeppe.

VITÆ SANCTORUM.

Albertus Fardella edidit

Breve Compendio della Vita del glorioſiſſimo Martire S. Mamiliano.

Cajetanus Cottonus ſcripſit

Admirabilem Vitam S. Cajetani ex italico idiomate in latinum translatam.

Vitam S. Andreæ Avellini Clerici Regularis latino idiomate exaratam.

Emmanuel Calaſcibetta

Vida del glorioſo, y bien aventurado Padre S. Gaetano Tiene &c.

Franciſcus Maggius

Vita di S. Gaetano Tiene glorioſo Fondatore della prima Religione de' Preti, detta de' Padri Chierici Regolari.

Hippolytus Falcone

Vita di S. Leoluca Abbate protettore della Città di Monteleone.

Compendio della Vita del glorioſo S. Gregorio Taumaturgo.

Joannes Baptiſta Pilus

Eremo ſacro, overo Vite de' Santi, e Beati Eremiti.

Mauritius Bargelinus

Narrazione compendioſa della vita, virtù, e miracoli del glorioſo S. Andrea Avellino.

VITÆ, ET LAUDES VIRORUM ILLUSTRIUM.

Andreas Cirinus edidit

Variarum Lectionum, ſive de Venatione Heroum libros duos.

Vita del Venerab. Servo di Dio D. Franceſco Olimpio Chierico Regolare.

Antoninus Ventimiglia

Compendio della Vita della Ven. Orſola Benincaſa.

Franciſcus Maggius

De SS. Pontificis Pauli IV. inculpata vita diſquiſitiones hiſtoricas, clarorum Scriptorum e Societate Jeſu teſtimoniis explicatas. tom. 2.

SS. Paulum IV. defenſum, & illuſtratum ab aliis.

Congreſſum Pauli IV. cum viris illuſtribus ejus ſæculi.

Præſagia, & inſigniora aliquot geſta Pontificum Romanorum, qui ſæculo 16. & 17. floruerunt.

Nomina, & elogia, quibus viri clariſſimi ex omni genere Societatem Jeſu honorificè appellant.

De memorabilibus aliquot geſtis D. Aloyſii de S. Severino Biſignani Principis.

De Vitæ geſtis Ven. Servi Dei Joſeph a Matre Dei Aragonenſis, Mariani Ordinis Clericorum Regularium pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Inſtitutoris.

Vitam Ven. Servæ Dei Urſulæ Benincaſæ Virginis Neapolitanæ, ex Ordine B. Cajetani, clarorum virorum elogiis intextam.

Vitam Ven. Servi Dei D. Caroli de Thomaſiis Clerici Regularis, Ducis Palmæ.

Vitam Scipionis de Anno.

Ideam omnibus numeris abſoluti Juriſperiti, ſive Vitam Hieronymi Ioegliæ.

Vita del SS. Pontefice Paolo IV.

Diſeſa del glorioſiſſimo Pontefice Paolo IV. dalle falſe calunnie d'un moderno Scrittore (cioè Sforza Pallavicino) in fol.

Diſeſa del glorioſiſſimo Pontefice Paolo

lo IV. dalle nuove calunnie del moderno Scrittore, overo ſommario d' una più lunga riſpoſta all'Autore della lettera ſcritta al Sig. Gianluca Durazzo &c. in fol.
Vita della Ven. Madre Orſola Benincaſa Napolitana, originale da Siena, dell'Ordine del B. Gaetano, Fondatrice delle Vergini della Congregazione, e dell' Eremo dell' Immacolata Concezione.
Vita, e Storia della Ven. Madre Orſola Benincaſa.
Conſiderazioni ſopra la vita della Ven. Orſola Benincaſa dell'Ordine del Beato Gaetano Tiene.
Compendioſo ragguaglio della Vita, Morte, e Moniſterj della Ven. Madre D. Orſola Benincaſa Napolitana, Fondatrice della Congregazione Teatina.
Vita, e Morte del Ven. P. Fra Alipio da S. Giuſeppe Scalzo di S. Agoſtino.
Vita della Ven. Madre Suor Maria Carafa Sorella del Sı. Pontefice Paolo IV.
Vita del P. D. Giuſeppe Caracciolo C. R. figlio del Marcheſe di Caſalalbero.
Vita, e maraviglie del Servo di Dio D. Giacomo di Stefano C. R.
Catalogo de' Scrittori, che fan menzione di D. Giacomo di Stefano.
Vita del Ven. Servo di Dio P. D. Pietro Giardina già Marcheſe di S. Ninfa, C. R. Uomo Apoſtolico, e maraviglioſo Fondatore di molte opere pie nella Città di Palermo.
Vita del P. D. Matteo Santomango C. R.
Vita del Ven. P. D. Pietro Avitabile C. R.
Vita del Ven. Servo di Dio Fra Innocenzo di Chiuſa dell'Ordine de' Minori Riformati di S. Franceſco.

Franciſcus de Monacho

Vitam Pauli Conſiliarii C. R. ſeu de Virginitate aulica.
Il Principe di Paternò, overo ſaggi del merito, e della fortuna.

Hieronymus Ventimiglia

Vita della Ven. Serva di Dio Suor Giacinta Mareſcotti.

Hippolytus Falcone

Vita di Suor Maria Carafa ſorella di Paolo IV. Papa.

Vincentius Garſia

Compendio della vita, e virtù di Suor Maria Salvatora Perez Palermitana, ſorella profeſſa nel Ven. Monaſtero di S. Catarina Vergine, e Martire dell' Ordine de' Predicatori.

Vincentius Mignia

Breve relazione della vita eſemplare, e ſanta morte del P. D. Giuſeppe Mignia Palermitano C. R.

HISTORICÆ SACRÆ, ET PROPHANÆ.

Andreas Cirinus ſcripſit

Prodigia Orbis terrarum.
De Urbe Roma librum ſingularem.
De Urbe Roma, ejuſq. conditore Romulo.
De Interregno Urbis Romæ, ejuſque Rege Numa Pompilio.
De obeliſcis, pyramidibus, & columnis Ægyptiorum.
Clades Orbis terrarum, terræmotus, peſtis, &c.
Hiſtoriam ab Orbe condito.
De prodigiis, & apparitionibus S. Crucis.
Antiquarum, variarumque lectionum libros quamplures.
Storia delle cauſe, ed effetti della Peſte.
Feſte celebrate in Napoli per la naſcita del Sereniſſimo Principe delle Spagne.

Antoninus Ventimiglia

Relazione della Miſſione dell' Iſola del Borneo.

Cajetanus Cottonus

De Scriptoribus Ven. Domûs S. Joſephi Cler. Regularium Urbis Panormi &c.
De Viris illuſtribus Ven. Domûs S. Joſephi Cler. Regularium Urbis Panormi.
Hiſtoriam fundationis, & progreſſuum Ven. Domûs S. Joſephi &c.
Muſæum Eccleſiaſticum, ſive de Theatinis, qui ad ſummum Pontificatum, Cardinalatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, aliaſque dignitates eccleſiaſticas aſſumpti ſunt.
Le pompe funebri celebrate nel magnifico Templo di S. Gioſeffo de' Padri Chierici Regolari per la morte del Signor D. Giuſeppe Agliata Principe di Villafranca.

Carolus de Thomaſiis

Breve relazione dell' Anfiteatro Flaviano detto comunemente il Coliſſeo.

Fran-

Franciſcus Luccheſius

Syllabum clarorum Virorum, qui honorificè loquuti ſunt de Franciſco Maria Maggio C. R.

Franciſcus Maggius

De Cœnobio Neapolitano Monialium S. Andreæ a Paulinæ domûs Clericis Regularibus condito.

Ad Revmum P. D. Stephanum Medices Congregationis C. R. Præpoſitum Generalem de P. D. Jacobo de Stephano Relationem.

Relationem de Monaſteriis, & Regulis Virginum Theatinarum.

Relationem de eo, quod Clerici Regulares Panormi ſtrenuè peragerunt in ſedandis popularibus turbis an. 1647.

S. Mariam de Providentia multorum Scriptorum elogiis illuſtratam.

De miris geſtis, & inſtitutis, diſquiſitiones hiſtoricas.

De Clericorum Regularium Conditoribus diſquiſitiones hiſtoricas.

Acta Ordinis Clericorum Regularium, Conditorum, Præpoſitorum, Generalium, & Præſidum.

Volumina duo omnium, quæ eidem Patri Maggio in ſuis præſertim itineribus, & miſſionibus evenerunt.

De S. Joanne dilecto Chriſti Domini diſcipulo diſquiſitiones hiſtoricas.

De fundatione Eremi Sanctimonialium Theatinarum.

De Immaculatæ Virginis Conceptione diſquiſitiones hiſtoricas.

Diſquiſitiones hiſtoricas de Beata Maria Virgine.

Epitome hiſtoricum, ſeu elenchus clarorum Virorum omnium Ordinis Clericorum Regularium, qui aut luci dedêre aliquid, aut primi omnium præclarum edidêre aliquod facinus &c.

Informationem de Seceſſu Neapolitano.

Duodecim mira divinæ Providentiæ ſigna, quæ addictum Theatinæ Eremo Cœmeterium monſtrant &c.

Relazione delle feſte celebrate nel 1661. *ad onore di S. Gaetano.*

Relazione delle feſte celebrate nel 1662. *ad onore del detto Santo.*

Relazione all'Illuſtriſſimo Senato della Città di Palermo intorno ad un maraviglioſo Moniſtero reale di Teatine Romite.

Relazione della miracoloſa Immagine della SSS. Trinità, per il cui ajuto promoſſe la Fede nella Giorgia il Padre D. Giacomo di Stefano C. R.

La miracoloſa Madonna della Providenza, coll'acqua, che ſcaturiſce ſotto il ſuo Altare.

La feſta del ſacro Moniſtero di S. Maria della Sapienza.

Componimenti dell'apparato per la ſolenne fondazione del Moniſtero delle Teatine Romite.

Breve notizia dell'Abitino, ò Scapulare dell'Immacolata Concezione.

Franciſcus de Monacho

Innocentio X. P. M. de Barbarinorum in Galliam adventu epiſtolam apologeticā.

Hieronymus Matranga

L'Erodiade, narrazione iſtorica.

Racconto dell'Atto pubblico di fede celebrato in Palermo nel 1658.

Le ſolennità lugubri, e liete in nome della fedeliſſima Sicilia nella felice, e primaria Città di Palermo Capo del Regno, riportate in tre parti.

Trionfi del S. Areiveſcovo Mamiliano.

Trionfi di S. Gaetano Tiene nella ſolennità della ſua Canonizazione.

Hippolytus Falcone

I Trionfi del Tebro ſuperati da quelli dell' Oreto nella ſolennità del 1691.

Philippus Setajolus

Storia della Catalogna diviſa in due tomi.

CONCIONES QUADRAGESIMALES.

Bartholomæus Caſtellus

Conciones pro Quadrageſimæ feriis, & Adventûs feſtis MSS.

Cajetanus de Caſtillo

Conciones variæ MSS.

Franciſcus Maggius

Prediche Quareſimali in due vol. MSS.

Franciſcus de Neapoli

Prediche della Quareſima MSS.

Hieronymus Ventimiglia

Quareſimale, ed Avvento predicato in Vienna d'Auſtria, ed in altre Città primarie d'Italia, e Sicilia MSS.

Hippolytus Falcone

Quareſimale recitato in diverſe Città, &c. MSS.

Joan-

Joannes Giſulfus

Conciones, Lectioneſque varias ſupra ſacram Scripturam MSS.

Joannes Baptiſta Arata

Diſcorſi ſacri recitati nella Quareſima MSS.

Joſeph Amatus

Prediche per tutta la Quareſima MSS.

Joſeph Cicala

Sermoni della Quareſima MSS.

Joſeph Geloſus

Quareſimale, overo diſcorſi ſopra tutti gli Evangelj della Quareſima.

Petrus Setajolus

Quareſimale, e Panegirici.

Petrus Cajetanus Orioles

Quareſimale.

Placidus ſenior Vannus

Diſcorſi recitati nella Quareſima MSS.

Philippus Setajolus

Prediche per tutti i giorni della Quareſima MSS.

Stephanus Romeus

Relazione, overo Storia della fondazione, ed apertura dell'Albergo de' Poveri.

SERMONES SACRI.

Albertus Fardella edidit

Novena per la naſcita della Beatiſſima Vergine.

Cajetanus de Caſtillo

Sermones de Chriſti Dñi Paſſione MSS.

Franciſcus Maggius

Sermoni, e Prediche per le Domeniche, e feſte di tutto l'anno.

Sermoni di S. Maria della Sapienza.

Sermoni della Ss. Vergine Maria.

Sermone recitato nell'Oratorio della Sciabica nel Cemeterio della Chieſa di San Giuſeppe della Città di Palermo celebrandoſi la feſta della miracoloſa Immagine della Madonna della Providenza.

Sermoni ſopra la vita, e morte di S. Gaetano recitati in S. Paolo Maggiore di Napoli nella Canonizazione del medeſimo Santo.

Sermoni detti nella Novena di S. Gaetano in Napoli, ed altrove.

Novena da farſi ad onore di S. Gaetano glorioſo Patriarca de' Chierici Regolari.

Franciſcus de Neapoli

Sermoni per l'Eſpettazione del Parto di Maria Vergine.

Franciſcus Setajolus

Orazioni ſacre, e Diſcorſi agli Ebrei.

Hieronymus Ventimiglia

Sermonem de eligendo Summo Pontifice habitum in Baſilica Vaticana ad Eminentiſſimos S. R. E. Cardinales.

Hippolytus Falcone

Sermoni del Ss. Sacramento.

Lezioni morali ſopra la ſacra Scrittura.

Joannes Giſulfus

Novendium Expectationis Partûs Beatæ Mariæ Virginis.

Joannes Baptiſta Arata

Orazioni ſacre.

Joſeph Amatus

Sermoni dell'Avvento.

Novena dell'Eſpettazione del Parto di Maria Vergine.

Sermoni per le Domeniche dell'anno.

Sermoni de' Morti.

Joſeph Cicala

Dodeci Diſcorſi ſacri.

Joſeph Geloſus

Sermoni della Paſſione di Gesù Criſto, e dell'eccellenze di Maria Vergine.

Mauritius Bargelinus

Sermoni ſopra il Simbolo degli Apoſtoli, e ſacra Scrittura.

Michael Angelus Filingerius

Sermones de Expectatione Partûs Beatæ Mariæ Virginis.

Petrus Cajetanus Orioles

Sermoni ſopra gli Evangelj delle Domeniche.

Lezioni ſopra la ſacra Scrittura.

Philippus Setajolus

Sermoni, e Diſcorſi ſacri.

PANEGYRES, ET ORATIONES VARIÆ.

Andreas Cirinus edidit

Diſcorſo detto nella ſolennità della Lettera ſcritta a' Meſſineſi.

Orazione nell'eſequie del Cardinal Giannettino Doria Arciveſcovo di Palermo.

Emmanuel Calaſcibetta

Coronacion real, Sermon Panegirico en applauſo de la profeſſion ſolenne, que hizo dia de la SSS. Trinidad Sor Roſalia M. de la Trinidad Carmelita deſcalza.

La Roſa de Palermo antidoto de la peſte, y de todo mal contagioſo S. Roſalia Virgen eſclarecida &c.

Franciſcus Maggius

Orationem ad Patres in Generali Capitulo congregatos.

Franciſcus de Monacho

La Penna Panegirico nella ſolennità della dottrina di S. Tommaſo.

Il Sole Panegirico nella morte di Monſignor Coriolano Gorzadoro.

Franciſcus Spinellus

La Fenice rinovata, Orazione detta in S. Paolo di Napoli nella ſolennità del B. Gaetano Tiene Fondatore de' Chierici Regolari.

Gaſpar Filingerius

Orationem de Infantibus in Chriſti Domini nativitate ab Herode interfectis.

Hippolytus Falcone

Panegirici, e declamazioni tom. 2.

La Nuvola Orazione Panegirica delle lodi di S. Paolo Apoſtolo predicante in Meſſina.

Seſſanta Panegirici.

Joannes Hieronymus Gravina

Orationem latinam de laudibus Siculorum, ſive de antiquo literarum, ſcientiarumque cultu in Sicilia.

Joſeph Antonius Amatus

Panegirici del Ss. Sacramento.

Joſeph Buccaſochius

Orazione nell' eſequie del Ven. P. Fra Decio Carrega dell' Ord. de' Predicatori.

Joſeph Cicala

Orazione detta in Milano nell' eſequie di Monſign. Paolo Areſi Veſcovo di Tortona de' Chierici Regolari.

Il Ritratto di Criſto Orazione delle Stimmate di S. Franceſco d' Aſſiſi.

La Pianta della Vita Panegirico in lode di S. Agata.

Petrus Paternonius

La Dea Veſta Panegirico detto nelle pompe funebri di Monſign. D. Giuſeppe Boccadiſuoco Chierico Regolare, Veſcovo di Mazzara.

Placidus ſenior Vannus

Orazione funerale in lode di Gabriele Laira.

Philippus Setajolus

Orazione in lode di S. Roſalia Vergine, e Tutelare Palermitana.

Panegirico in lode della medeſima.

Orazione de' funerali della Signora D. Giovanna Anna Gomez.

Oſſequi funebri della Compagnia del Santiſſimo Crocifiſſo ſotto titolo de' Bianchi.

La nuova miniera del Perù Orazione Panegirica per S. Roſa di Lima.

ASCETICI.

Antoninus Ventimiglia ſcripſit

Orologio del Cuore Criſtiano.

Benedictus de Porto

Giornale della Perfezione Criſtiana.

Cajetanus Cottonus

Sacer Cultus Latreuticus quotidie exhiberi ſolitus SSS. Triadæ, Chriſto Domino &c. a Convictoribus Imperialis Collegii.

Carolus de Thomaſiis

Prodomum dierum, & æternitatis.

Faſciculos myrrhæ duo inter animæ ubera alternatim, & continuò ſuſcipiendos.

Sapientiæ domûs columnas ſeptem.

Sacrum Venetis ſydus Euchariſtici Solis Luciferum, & Heſperum crucifixionem ſpiritualem animæ.

Scalæ ſanctæ graduum incipientium, proficientium, perfectorum piæ deoſculationes, & meditationes.

Schema veræ vitæ, ſeu jugis amoris.

Roſarium triplex, Angelicum, Seraphicum, Beatum, ſeu Beatitatis coronam auream.

Septem piiſſimos affectus efficaciſſimos ad implorandum Dei amorem.

Septem Miſerere efficaciſſimos ad implorandam divinam miſericordiam.

Invito alla Scala ſanta per il Venerdì ſanto.

Letticello di ripoſo ſpirituale, cioè l'Orazione di quiete, breve, chiara, e praticamente ſpiegata.

La perfezione ſpirituale compendiata breviſſimamente da S. Carlo in un ſuo ammaeſtramento.

Orazione continua inſegnata dall' Abbate Iſaac all' Abbate Caſſiano, e Germano ſuo compagno.

Il buon Giorno del Criſtiano, che li dà S. Gaetano.

Ritiro ſpirituale da farſi ogni giorno da ogni Criſtiano.

Bre-

Breve, e ſemplice Iſtruzione della Fede, e Vita Criſtiana.
Aforiſmi del Divino Amore cavati dal Trattato dell'Amor di Dio di S. Franceſco di Sales.
Fiori ſpirituali.
Canticum admirabile, & ineſtimabile cæleſtis choreæ, ſeu ballatæ omnium Sanctorum ex Opuſculis S. Bonaventuræ breviſſimè excerptum.
Hebdomadarium pium, ſatis pium inter incipientium, proficientium, & perfectorum, via purgativa, illuminativa, atque unitiva ſingulis diebus hebdomadum exercendum.
Meditationes de ſeptem ſignaculis libri æternæ Sapientiæ.
Miſerere ex Pſal. ad literam excerptum.
Invocationem S. Spiritûs.
Piiſſimas ad Deum petitiones cordis contriti, & humiliati ex Pſalmo L. excerptas.
Monitum ſalutare valde hominibus neceſſarium ex operibus S. Auguſtini.
Quattro guanti ſpirituali d'ador divino.
Ricetta per addolcire tutte le affizioni del mondo, e dello ſpirito.

Chriſtophorus Caſtellus
Tenerezze dell'Amor Divino in lingua Giorgiana.

Emmanuel Calaſcibetta
En Sentenzas ſpirituales, over Dios te de Dios.
Orazion jaculatoria.

Franciſcus Maggius
Receſſus ad exercitia ſpiritualia.
De Ritibus incolendæ ſolitudinis, ſive recollectionis in ea ad dies aliquot ſpiritualibus exercitiis obeundæ, diſquiſitiones aſceticas.
Praxim exercitiorum ſpiritualium.
Teſtamentum ſpirituale.
Propoſita bene moriendi juxta Domini noſtri Jeſu Chriſti diſciplinam, ac mortem &c. explicata.
Il luogo di ritiramento unico mezzo per provedere la Chieſa, e tutti gli ordini d'Uomini apoſtolici, e ſanti.
Faſcetto di fiori d'affettuoſe dimoſtrazioni a onor di Dio, del Ss. Sacramento, e dell'Immacolata Signora.

Franciſcus de Monacho
De paupertate evangelica.

Hieronymus Pilus
Giornale de' lumi, ed iſpirazioni divine comunicati al Servo di Dio.
Trattato dell'Orazione mentale.
Otto giornate per l'anime divote.

Hippolytus Falcone
Narciſſo al Fonte, cioè l'Uomo, che ſi ſpecchia nella propria miſeria. part. 1. & 2.
Il Cerbero di tre capi, overo i danni del peccato.
La Filomela, overo del Purgatorio, e ſuffragio dell'anime.

Joannes Saccarellus
Devota exercitia cuidam Dei ſervo inter orandum impertita.

Joſeph Amatus
Le vie del Cielo ſpianate da S. Gaetano a' ſuoi divoti.
Dottrina Criſtiana in diverſi diſcorſi ſpiegata.

Joſeph Mignia
Diarium Orationis mentalis nonnullis divinis illuſtrationibus, ac piis affectibus refertum.

Joſeph de Thomaſiis
Divi Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis ſpeculum &c.
Vera norma di glorificare Iddio, e di fare orazione.
Breve iſtruzione del modo d'aſſiſtere alla Meſſa.
Eſercizio cotidiano.

Petrus Jardina
Praxim exercitiorum.
Regole, ed eſercizj della ſcuola del niente.

Petrus Cajetanus Orioles
Iſtruzione per la Confeſſione ſacramentale.

Placidus Ebanus
Breve pratica per l'Orazione mentale.

Stephanus Romeus
Del buon uſo della Limoſina.

Thomas Maſtrillus
De incolenda ſolitudine tractatus.
Meditationes de Chriſti Domini cruciatibus, & de Ss. Euchariſtiæ Sacramento.

GRAMMATICÆ DIVERSORUM IDIOMATUM.

G. Antonius Jardina ſcripſit
Grammaticam linguæ Georgianæ.

Fran-

Franciſcus Maggius

Syntagmata linguarum Orientalium, quæ in Georgiæ regionibus audiuntur, tom. 2. in fol.

Scholam Turcicam, quâ unuſquiſque facilè Turcarum ſermonem legere, ſcribere, loqui, & diſcere poſſit.

MISCELLANEA.

Andreas Cirinus ſcripſit

IN *Petronium arbitrum notas.*

Carolus de Thomaſiis

Caramuelis Protheum in formas 722. 131. 300. *variabilem.*

Conſtituzioni di S. Franceſco di Sales per le Monache.

Franciſcus Maggius

De Clericorum Regularium inſtitutis diſſertationes.

In Conſtitutiones Clericorum Regularium notas.

Notas in decreta Capitulorum Generalium,

Animadverſiones ad Joſephi Silos hiſtorias.

De iis, quæ Religioſis Ordinibus Eremitici, ſive arctioris Cœnobii conſtructionem ſuadent.

Regulam pro Theatinis Sanctimonialibus Eremiticulis ordinatam, dilucidiorem redditam, ac multis declarationibus auctam.

Regulam Vener. Urſulæ Benincaſæ pro Virginibus Theatinis ordinatam.

Joſeph de Thomaſiis

Conſtituzioni delle Monache Benedettine del Moniſtero della B. Madre di Dio Maria.

ERRATA	CORRIGE.
Pag.	
4. Cherico	Chierico
8. Reina	Reyna
15. Reccaberti	Roccaberti
Ibid. Archivo	Archivio
17. Tranſmiera	Traſmiera
18. ſequitur	ſequere
Ibid. Lagunam	Luganam
Ibid. Lagunæ	Luganæ
20. Filippinus	Philippinus
34. Rainerus	Raynerus
40. Bibliothæca	Bibliotheca
Ibid. Olyſiponam	Ulyſſiponem
55. aſſervantur	aſſervatur
57. Tertiam	Ter etiam
65. odoremque	odorem
71. ſuerint	fuerint
Ibid. Heroes	Heross
76. emendatus	emendatior
Pag.	
77. armonia	harmonia
80. Mirenſis	Myrenſis
86. Idochus	Idocus
106. Bartholo	Bartholomæo
129. Exametris	Hexametris
138. ab	ad
Ibid. multis	mutis
170. Accademus	Accademicus
Ibid. ſupra hominum	ſupra hominum conditionem
Ibid. mutabam	mulctabam
194. Modonæ	Mutinæ
196. beationes	beatiores
237. Acutorem	Auctorem
240. Paternionil	Paternonii
Ibid. Paternionius	Paternonius
259. prende	prede

AUCTOR AD LECTOREM.

Errores ſi fortè alios mi Lector amice
Comperis hìc, prona corrige mente, precor;
Namque tibi facienti hoc grates ipſe rependam;
Et libri Cuſor baſia mille dabit.

VA1 1620301

Digitized by Google